

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

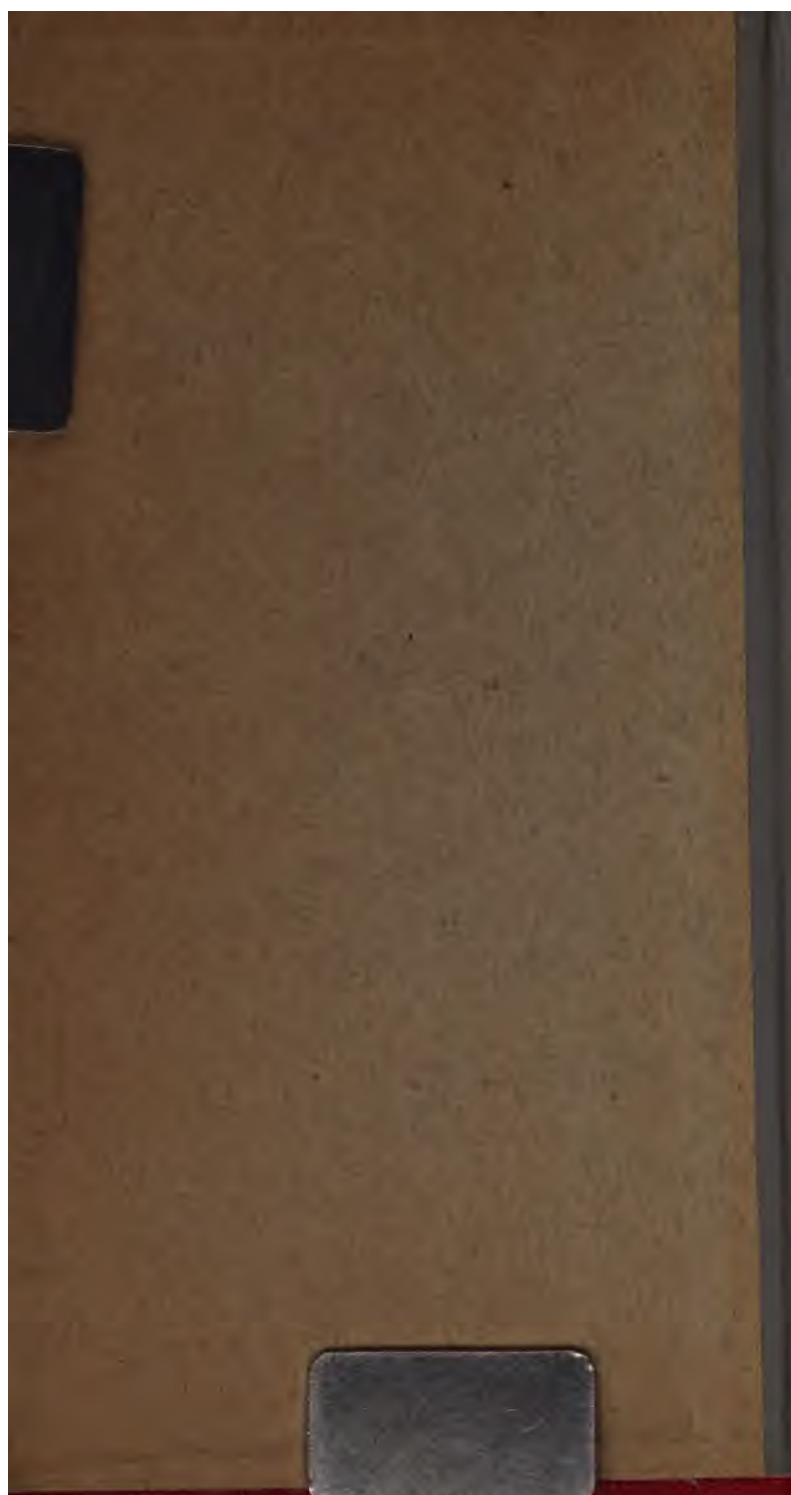
About Google Book Search

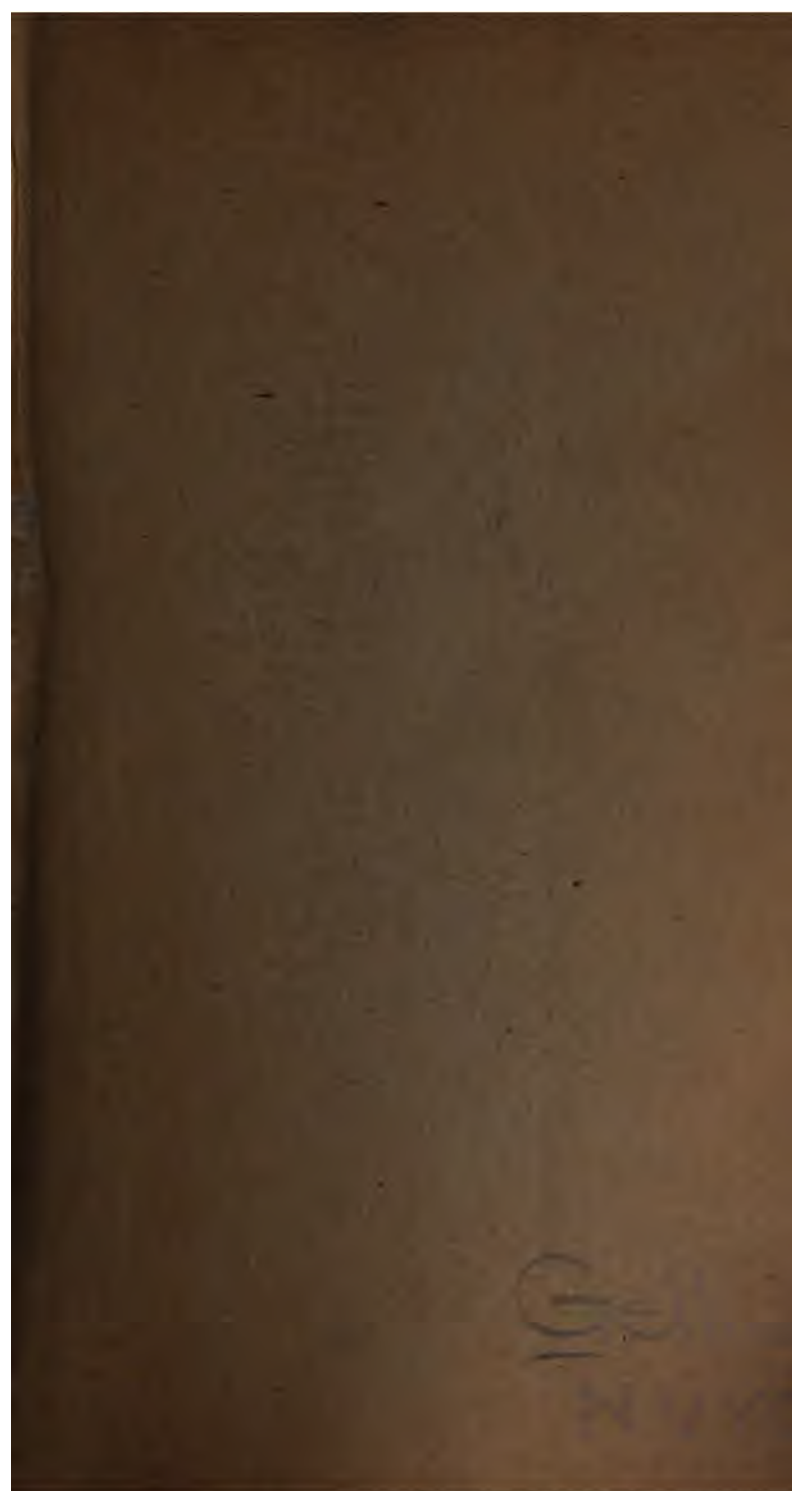
Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

NYPL RESEARCH LIBRARIES

3 3433 07438931 7

AULI GELLII
NOCTES ATTICAE.

COLLATIS

MSCPT. GUELFERB. ET EDD. VETT. RECENSUIT,

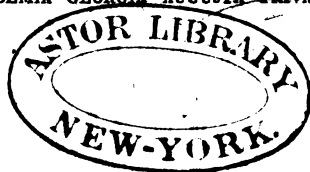
ANNOTATIONIBUS CRITICIS ETC. ILLUSTRAVIT,

INDICIBUSQUE COPIOSISSIMIS

INSTRUXIT

ALBERTUS LION;

PHIL. DR. IN ACADEMIA GEORGIA AUGUSTA PRIVATIM DOCENS.

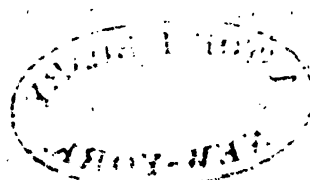

VOL. I.

GOTTINGAE

APUD VANDENHOECK ET RUPRECHT.

MDCCCXXIV.

[illegible][illegible][illegible]

V I R O
ILLUSTRISSIMO, EXCELLENTISSIMO,
DOMINO
CAROLO ALEXANDRO
L. B. DE ARNSWALDT,

OPTIMI AC POTENTISSIMI BRITANNIARUM ATQUE
HANNOVERAE REGIS A CONSILIIS INTIMIS
ET REGNI MINISTRO
ALMAE GEORGIAE AUGUSTAE MODERATORI CURATORIQUE
SAPIENTISSIMO, MUNIFICENTISSIMO,
LITERARUM ET BONARUM ARTIUM
PATRONO LIBERALISSIMO, PRUDENTISSIMO,
SUMMIS ORDINIS GUELPHICI INSIGNIBUS
ORNATO

HANC GELLII EDITIONEM QUALEM CUNQUE
PIETATIS ATQUE VENERATIONIS
TESTEM ESSE VOLUIT
ET EO, QUO PAR EST, OBSEQUIO

D. D. D.

EDITOR DEVOTISSIMUS
ALBERTUS LION.

THE
UNITED STATES
DEPARTMENT OF THE INTERIOR
BUREAU OF LAND MANAGEMENT
WASHINGTON, D. C. 20090

OFFICE OF THE DIRECTOR
BUREAU OF LAND MANAGEMENT
WASHINGTON, D. C. 20090

MEMORANDUM FOR THE DIRECTOR
SUBJECT: [Illegible]

1. [Illegible]

2. [Illegible]

3. [Illegible]

4. [Illegible]

5. [Illegible]

6. [Illegible]

7. [Illegible]

8. [Illegible]

9. [Illegible]

10. [Illegible]

11. [Illegible]

12. [Illegible]

13. [Illegible]

14. [Illegible]

15. [Illegible]

16. [Illegible]

17. [Illegible]

18. [Illegible]

19. [Illegible]

20. [Illegible]

21. [Illegible]

22. [Illegible]

23. [Illegible]

24. [Illegible]

25. [Illegible]

26. [Illegible]

27. [Illegible]

28. [Illegible]

29. [Illegible]

30. [Illegible]

31. [Illegible]

32. [Illegible]

33. [Illegible]

34. [Illegible]

35. [Illegible]

36. [Illegible]

37. [Illegible]

38. [Illegible]

39. [Illegible]

40. [Illegible]

41. [Illegible]

42. [Illegible]

43. [Illegible]

44. [Illegible]

45. [Illegible]

46. [Illegible]

47. [Illegible]

48. [Illegible]

49. [Illegible]

50. [Illegible]

51. [Illegible]

52. [Illegible]

53. [Illegible]

54. [Illegible]

55. [Illegible]

56. [Illegible]

57. [Illegible]

58. [Illegible]

59. [Illegible]

60. [Illegible]

61. [Illegible]

62. [Illegible]

63. [Illegible]

64. [Illegible]

65. [Illegible]

66. [Illegible]

67. [Illegible]

68. [Illegible]

69. [Illegible]

70. [Illegible]

71. [Illegible]

72. [Illegible]

73. [Illegible]

74. [Illegible]

75. [Illegible]

76. [Illegible]

77. [Illegible]

78. [Illegible]

79. [Illegible]

80. [Illegible]

81. [Illegible]

82. [Illegible]

83. [Illegible]

84. [Illegible]

85. [Illegible]

86. [Illegible]

87. [Illegible]

88. [Illegible]

89. [Illegible]

90. [Illegible]

91. [Illegible]

92. [Illegible]

93. [Illegible]

94. [Illegible]

95. [Illegible]

96. [Illegible]

97. [Illegible]

98. [Illegible]

99. [Illegible]

100. [Illegible]

LECTORI BENEVOLO

ATQUE

ERUDITO.

S. P. D.

Qui literarum Romanarum historiam vel primoribus labris attigerit, et, quae sit scriptorum, argenteae, quam vocant, aetatis atque ferreae conditio, intellexerit, esse alios magni ingenii homines, quorum opera servata sunt, alios minoris pretii, cognitum habeat necesse est. Iam illi, qui praestabiles ingenio sunt, ab omnibus, quorum in huiusmodi studia incumbere interest, leguntur et explicantur, varisque doctis ansam dederunt, ad doctrinae copias illis navandas, eosque editionibus imprimis publicatis, interpretandos. Contra, qui medii et infimi sunt ordinis scriptores, a paucis si discesseris, vel solutae orationis vel fragmentariae, ii a paucis leguntur, a paucioribus etiam vel annotationibus vel scriptis ad eos pertinentibus illustrantur. In causas si inquirere Tibi placuerit, facili negotio eas invenies. Positae sunt in scriptoribus ipsis, in rebus, quas tractant, et ratione, qua id perpetrant. Sed

VI PRAEFATIO EDITORIS.

haec uberius explicare, huius non est loci. Hoc tantum adiungam, esse profecto in illis, quae eorum lectionem nobis magnopere commendent; quae sunt praecipue, ut paucis dicam, haec fere: Res si spectamus, est ubi, vel quod ad historiam pertractandam, vel quod ad mores Veterum cognoscendos, vel ad scripta antiquiorum illustranda attinet, tanti momenti sint, ut sine magno antiquarum literarum damno vix eas ignorare liceat. Iam sermonis Latini rationem si habueris, historiam illius unde perspectam ac compertam habeas, nisi ex his, de quibus sermo est, scriptoribus? Plurimos eorum totos fere, vel partim ita priorum vestigiis instituisse, ut invicem sese explicent, illustrent, satis constat. Priores igitur si recte percipere atque intelligere voveris, ab imitatorum lectione vix abstinere possis. Ab his quoque multos locos ita transcriptos esse, ut lectiones priorum inde emendari possint, nemo ignorat. Porro fragmenta deperditorum scriptorum servarunt gravia, magna et multa. Sed alia multa sunt, quae eorum, quos dixi, scriptorum lectionem utilem nobis ac necessariam reddunt; sed iam ista in medium relinquo.

Mihi vero quum iamdudum hosce scriptores, quorum etiam solet esse editionum parabilium penuria, deinceps ita publicare, ut ab aliis legi iuste possint, in animo esset, ab *Auli Gellii Noctibus Atticis* initium faciendum esse duxi, quippe quarum hoc certe tempore editionum summus defectus est. Nulla enim omnino in librariorum officinis in promptu exstat editio; divendita enim esse omnia exemplaria editionum novissimarum compertum ha-

beo. Novissimae vero erant Lipsiensis a. 1762. et Bipontina a. 1784. Atque olim quidem multo Gellius edebatur diligentius. Causas neglectus hodierni antea fere iam exposui, cum de scriptoribus aevi Gelliani neglectis breviter in universum dicerem. Accedit autem in Gellio, quod hic scriptor, quum olim fons esset, unde multarum rerum notitia hauriretur, nunc ferme est fons exhaustus. Porro nimiam doctrinam et diligentiam desiderare videtur. Quod sane absterruit multos. Et si quis eo pervenerat, ut Noctium Atticarum editionem ad prelum paratam haberet, librarii deerant, qui emerent. Quod Falstero accidit. Iam vero ne iusto plura a me requiras, paucis exponam, quid hac editione parata equidem praestare voluerim.

Hoc omnino spectandum fuit, ut textum, quem vocant, emendatissimum, et omnem criticum apparatus haberes. Quomodo id mihi contigerit, iudicent alii. Contulerunt alii nonnullos codd.; ipse contuli Guelferbytanum et edd. vett. quam plurimas. Quam brevissime fieri potuit, omnes lectiones, quotquot mihi ex codd., edd. vett. atque ex VV. DD. libris innotuerunt, indicavi; lectiones, ubi opus erat, interposito paucis verbis iudicio meo, diiudicavi, et textum ita constitui, quomodo necessarium mihi videbatur. Alii aliter in hac re sentient. Quum omnes equidem Tibi exhibuerim codd. et edd. lectiones, quae Tibi probabiliores videantur, eligere et praeferre licet. Contuli denuo et patefeci quosdam scriptores, qui e Gellio hauserunt; in his maxime Macrobius, qui, quod mirum, saepe negligebatur, quamquam Gellii vestigijs aperte insistit; Nonium

Marcellum; Ioannem Sarisbériensem, quo duobus vel tribus locis usi erant interpretes, ego innumeris, nec sine commodo, credo, Gellii; alios denique, quos suo quemque loco laudavi. Locos aliorum scriptorum, quos Gellius laudavit, accurate indicavi. In constituendo textu horum locorum caute admodum versandum erat. Saepe ex memoria Gellius locos citavit; quod ipse nonnunquam confitetur. Plane vero varias lectiones, quas exhibent edd. vet. in Graecis locis, spreverant editores. Contulsi, qui supersunt, ipsos scriptores; quos satis plerumque esse censui tantum indicare; accuratiorém, cui placherit, comparationem instituat; equidem Gellium praecipue spectavi. In fragmentis scriptorum deperditorum liberius versari licebat, sed ita, ut codd. et edd., ubi fieri cunque poterat, sequeretur. Hoc loco de lectione *vulgata* paucis est dicendum. Hanc in universum eam esse volui, quae in edd., quae ante hancce prodierunt, obtinebat. Ubi vero vel edd. vet. ante Iuntinam, quae quidem omnes fere consentiunt, vel edd. inde a Iuntina usque ad Stephanianam itidem conspirantes, vel eas, quae post Stephanum publicatae sunt, lectionem, quam equidem protuli, praebent, quod sedulo ubique annotavi, eam *vulgatam* esse lectionem volui, quae conspicitur in edd., ad quas non nominatim provocavi. Ex recentioribus scriptoribus, quas apud eos repperi emendationes et coniecturas, excersi atque examinandas exhibui. In explicandis atque interpretandis locis difficilioribus, Te non plane reliqui; sed modus, sicuti, in rebus certe illustrandis tenendus erat. Ne moles operis iam satis magni in nimium excreset.

Prorsus alienum fuit a consilio meo, res a Gellio pertractatas pluribus illustrare et copiosius explicare. Qui Gellium legunt, talium rerum cognitione instructi esse solent. Saepenumero igitur satis habui, ad alios ablegare libros et provocare. Cavi tamen, ne iusto saepius hoc fieret; ab iis imprimis laudandis abstinui, qui cuivis fere in promptu sunt.

Non facile me omnibus omni ex parte satisfacturum esse, mihi persuasum habeo; sed aequi iudices, me iuvenem non eo valere subacto iudicio, quo rectam viam ubique ingrediar, lubenter intelligent. Habes cense Gellium, quem legere possis, instructissimum, instructionem, ut ita dicam, omnibus, quae hactenus fuerunt, editionibus. Sed iam huic praefationi culae finem impono, de Gellio et subsidiis infra dicturus, et ut inceptis meis, qualiacunque sint, benigne faveas, Te, L. B., iterum iterumque rogo.

Dabam Gottingae Calend. August. MDCCCXIV.

CAPUT I.

DE AULO GELLIO.

Nullum, unde hauriamus quae ad vitam Gellii pertinent, habemus fontem praeter ipsas Gellii Noctes Atticas. Quod ad nomen attinget, hodie inter VV. DD. satis convenit, esse illud quidem: *Aulus Gellius*. Fuerunt enim qui *Agellium* eum nominarent, permoti auctoritate codd. nonnullorum et Gellij et aliorum scriptorum, qui Gellii mentionem iniiciunt. Alii contra iique meliores Codd. Mspti. utriusque ordinis s. *Auli Gellii* s. *A. Gellii*, unde facile *Agellii* oriri potuit, praebent. Huius loci est, utriusque sententiae auctores atque testes apponere. *A.* s. *Aulum Gellium* vocant Lupus Ferrariensis Epistol. 1. et 5. Servius ad Virgil. Georg. 1, 261. Aen. 5, 738. 740. (v. Gron. Praefat. fin. p. XXXVIII. Conrad.) Augustinus De civit. D. 9, 4. Ioan. Sarisberien- sis De Nugis Curial. s. Polycratic. 5, 12. 7, 3. Priscianus, (v. tamen Priscian. Krehl. V. 1. p. 258. 346.) Papias in Vocabulario sub v. Bidens. et Vincentius Bellovacensis in speculo doctri- nali pll. II. Accedunt inscriptiones antiquae, (v. Noltenii Lexic. Antibar. p. 26. Fabric.

Bibl. Lat. V. 3. c. 1. Gruter. Inscriptt. p. 772.) multi codd. Gellii; ut sex Vatic. (quos laudat Petr. Servius Miscellan. c. 2. T. 2. Miscellan. Italic. erudit. Gaudentii Roberti p. 21.); postremo editiones veteres; atque Theodorus de Mensibus alicubi protulit: *Ἰούλιος Γαλλιανός*; Gellium credo ante oculos habens. cf. Barth. Advers. 35, 7. Philipp. Carol. Animadvv. in Gell. p. 1. 2. Crenii Animadvv. histt. et philoll. P. 16. p. 31 sqq. Falster. de Vita et Reb. A. Gell. in Amoenitatt. Philoll. Vol. 2. p. 247 sqq. ubi pluribus defenditur nomen *Auli Gellii*. Contra *Agellius* s. *Agelius* (v. Barth. l. l.) appellatur scriptor Noctium Atticarum in codd. nonnullis, quos contulerant Lipsius, (Quaest. Epistoll. 5, 8.) Iac. Schægk. (Praemessa, Epist. 6. Gruter. Thes. T. 4. p. 898.) Ludovic. Carrio, G. I. Vossius, Salmasius, Obert. Gifanius, (Epist. ad Muret. 1, 78.) G. Sciopt. (apud Gron. ed. 1706. p. 887.) Tornaesius (v. ed. Gell. Tornaes.); accedit Guelferbytanus, in singulis librorum inscriptionibus. *Agellium* repperit in antiquissimo Lactantii cod. Taurinensi Pfaffius. (v. ad. init. libr. 6. Gell.) Gaufridus etiam s. Galfridus Anglicus (circa an. 1200 clarus) in poëtria nova v. 1836 habet: — — *In simili forma retractat Agellius istud.* et v. 1863. *et testis Agellius auctor.* At *Agelliae gentis* vix mentio facta *) est; *Gellii* autem plurimi ubique commemorantur. V. Gelandorp. Onomastic. p. 382. Didor. Sic. 20. T. 2. p. 817. Funke Realschull.

*) *Agelius* quidam memoratur in Socrat. Histor. Eccles. 5, 10. cf. Priscian. 4, 6. V. 1. p. 160. Krehl. Gruter. Inscriptt. p. MXVI. 3. Fabrett. p. 260.

Lambec. *Prodrom. Lucubrationum* in Gell. —
 Midius de nomine, videamus de ætate. De
 hac disputaverunt Dodwellus in *Dissert. de*
ætate Peripli maris Euxini §. 10. (in *Hudsoni*
geograph. vett. minor. Oxon. 1698. Vol. 1.)
 Camillus de Silvestris in *Epistola ad Apostol.*
Zenum in *Raccolta d' Opuscoli scientifici* T.
 6. p. 241. sqq. Norisius in *Genotaphiis Pisanis*
 p. 464. Saxius *Onomastic.* 1. 814 sqq. Quæ
 ex Gellio ipse huc pertinent, sunt fere hæc;
 Hadrianus Imperator pluribus locis *Diuis* vo-
 catur; hinc quum Gellius floreret, quum impe-
 ratorem mortuum esse iure meritoque ponas li-
 cet. Cum amicis Valerii Probi, qui sub Nerone vi-
 xit, Gell. collatus est, (1, 13, 18. 9, 9, 12, 13,
 20.). Præceptore Gellius usus est T. Castritio, qui
 sub Hadriano floruit (13, 21, 1.). Familiari-
 tate usus est Favorini, qui Hadriani etiam
 tempore vixit (cf. Spartian, c. 15.). Herodes
 Atticus consul fuit sub Antonino Pio, a. 143. p. C.
 n. Consularis autem a Gellio appellatur (v.
 1, 2, 1. 9, 2, 1. 19, 12, 1.). Corn. Fronto,
 Gellii amicus, Antonini Philosophi magister
 fuit (v. 49, 8, 1. Antonin. *Commentar. de*
Reb. suis 1. 11.). Erucius Clarus cons. iterum
 a. 146. (13, 17, 2.). Pacis templum (5, 21, 9.
 16, 8, 2.). Commodus imperante incensum est
 (Herodian, 1, 14.). Ante igitur hoc incendium
 Gellium mortuum esse statuendum est. 20,
 1, 6. numerum (*septing.*) corruptum, vel certe
πρεσβυτέρως positum esse appar. Vixisse igitur
 videtur imperantibus Hadriano, Antonino
 Pio et Antonino Philosopho. De Patria nihil
 constat; fortasse Romæ natus erat; nobilis
 saltem fuit. v. 18, 4. init. et viris nobilibus
 usus est; ut Attico Herode aliisque. Literarum

studia si spectas, semper foris se dicavisse, ex multis locis apparet. cf. 13, 13. in. 14, 2, 1. 1, 22, 1. 6. Grammatices praeceptore usus est Apollinare Sulpicio; rhetoricæ etiam operam dedit. 17, 20, 3. philologiae, 11, 3. init. philosophiæ, inprimis Platonicae, ducibus Tauro Stoico et Peregrino Proteo; 1, 8. 6, 14. 9, 5, 7. 17, 20. 18, 6. historiae, quod ex multis locis apparet; cf. 17, 21. medicinae artibus, 18, 10, 8. geometriæ, 1, 20. 16, 18. Præterea eum complura itinera fecisse constat. Athenarum, ubi diu commoratus est, saepe fit mentio; 19, 8. 12, 12. 17, 11. 18, 20, 2. 10. 13. Eleusinis, 8, 10, lemma; Delphorum et Lebadiae, 12, 5. Cassiopeiae, 19, 1. In moribus laudamus inprimis pietatem; v. 4, 9, 9. 17, 1, init. 18, 10, 7. atque modestiam; v. 1, 18, extr. 10, 22, 3. 11, 13, 10. et Praef.

Quod ad opus A. Gellii spectat, *Noctes Atticas* dico, (praeterea enim nihil scripsisse videtur) est illud quidem gravissimi momenti, in ea rerum conditione, qua nunc sunt literae, quae ab humanitate nomen duxerant; multis aliorum scriptorum veterum operibus deperditis. Certe, eo si careremus, multa profecto ignoraremus, quae ad cognitionem nostram antiquitatis augendam, et rerum habitatione et verborum, pertinent. Sed multis praedicare hoc opus non est necessarium. Constabat in principio XX. libris, quorum octavus deperditus est, cuius argumenta tantum exstant. v. ad Gell. praefat. 25. Liber sextus olim ἀκέραιος erat. v. ad init. libr. VI. Supplevit ante me initium ex Lactantio Anglus *Beloe* in translatione anglica V. 2. p. 1. In liberorum usum composuerat (Praef. 1.); ita

ut saepe dictaret; v. 1, 23, 2. nullo ordine observato; v. Praef. 2 sq. Inscriptae sunt *Noctes Atticae*; de quo v. ipsum ibid. 4. 10. Scriptae sunt post an. 143., quo consul erat Herodes; et post an. 146., quo Erucius Clarus consulatum iterum gessit. V. supra. Scribendi genus, ut opus ipsum, varium et mixtum est. Est tamen ubi eleganter scripserit et pulchre. Apposui verba Ruhnkenii Praefat. ad Appul. Metamorph. „Duo scriptores vel in primis nobiles ex Antoninorum aetate Gellius et Appuleius, quum, eloquentia seculi sui non contenti, meliorem quaererent, iudicio lapsi in aliud genus magis vitiosum inciderunt. Cum enim omne recte scribendi consilium ad unius Ciceronis, et ut quisque ei simillimus est, normam dirigere debuissent, non ii quidem optimos illos omnino reliquerunt, sed tamen cum eorum imitatione scriptores ex ultima antiquitate repetitos ita coniunxerunt, ut modo cum Cicerone, Caesare, Livio et similibus, modo cum Evandri matre loqui viderentur. Ac Gellius quidem in hac *κακοζηλία* paullo moderatius versatus est, nec temere et passim verba obsoleta arripuit, sed e solis fere Comicis priscis voces et formulas exquisitiores, quibus orationem suam distingueret, libavit. Quod pulcre vidit Lipsius Praefat. ad Senec.“ Et paulo post: „Verba a Gellio temere et pro libidine conficta noli putare. Multa a Grammaticis antiquis conservata reperiuntur. Reliqua, quorum nullum apud Gramm., qui nunc supersunt, vestigium est, pari auctoritate niti dicere licet.“ De fragmento quodam v. ad libr. 9. init. Superest, ut de lemmatibus, quae dicunt, nonnulla addam.

Ipse Gellius huiusmodi argumenta libris suis se praefixisse testatur; Praefat. 25. eaque, quae hodie habemus, sine dubio Gellii sunt. Fuerunt, qui dubitarent, ut Stephan. Noctes Parisinae, 4. 5. Olaus Borrichius in cogitationibus de lingua Latina p. 79. Frid. Rappoltus ad Gell. 2, 28. p. 3 sqq. Sed satis eos refutaverunt Philip. Carolus Animadvv. p. 4. 5. Iac. Gronov. p. 12. 743. et Falster. in Vigilia prima, Gellianis noctibus apud Ripenses impensa, Hafniae 1721. atque Amoenitt. Philoll. l. l. V. mox p. XVI. not. et ad Gell. Praefat. 25. Quam protulit Schegk. l. l. ex cod. quodam Gellii inscriptionem: *Agellii P. Noctt. Att. libri 19. cum Argumentis Gallus Auienus VC. RC.* non ita comparata est, ut inde arguas, Avienum eorum esse auctorem; hoc tantum: Avienum Virum. Clarissim. recensuisse eum librum.

CAPUT II.

DE G O D I C I B U S.

Permuli exstant ubique codd. Gellii; quamquam non admodum antiqui. Atque tamen male sunt collati; quod ex conferendo cod. Guelferbytano luculenter intellexisse mihi videor; nec dubium est, quin multa melius constitui possint, illis codd. iterum collatis; vel ii, quos Gronovii contulerunt, non ad verbum collati videntur; saepe enim relinquitur, si de lectione illorum codd. certiores esse volumus; quod ex annotationibus saepe videbis. Inprimis incommodum est, quod de edd. non ubique constat, ad quas collati sunt. Elenchum brevem dabo omnium, qui mihi innotuerunt, codd., et eorum, qui collati, vel toti vel partim, et eorum, qui non sunt.

XVIII PRAEFATIO EDITORIS.

cod. bibl. Harleianae, Florentinae, Parisiensis, de quibus v. catalogos illarum bibliothecarum, ex Vindobonensis. (Lambec. de Bibl. Vindob. 4. p. 304. ed. Reiman.) Falster. Amoenitt. l. l. p. 264. laudat Mstum in fol. An. 1403. in bibl. Guelferbyt. de quo vidend. ait Iul. Pflugk in Epist. ad Seckendorf. p. 352. Est fortasse cod., quem contuli.

per Dominum Vitum ad instantiam Domini Andree

Matthaei Marchion, but. Et Duce Hadriano (?)

Cod. est Membranae nitide scriptus. Initiales litterae pictae. Graecis interpretatio latina subiuncta, additis verbis *id est*. Lemmata rubicundo atramento scripta. Vigesima liber ibi est ignus. Lemmata libri octavi in fine rubicundo atramento scripta. Textus cum ed. Romana plane fere consentit, paucis erroribus peninae exceptis. In margine lectiones quaedam (a recentiore manu, fort. Clerici) indicatae sunt; ut 2, 17. pro *Quera cum*, Quæritur cur; pro *et verbo fecit*: in verbo *fecit*. 2, 22. sol. non *idem*, in marg. *indidem*. 24, 5, 9. cod. Italia: Q. Caepio; in marg. Gallia. Q. Caepio; 10. detrimenta, marg. dectementa. 11. per quem ostendit Homerum; marg. per quæ. 14. scuta, scutarius; marg. scruta, scrut. Quis latinam Graecorum translationem dederit non constat. Ea quoque plane consentit cum Romana. In titulo libri scriptum legitur: Sum Ioan. Clerici Mechliniensis et amicorum; dein: Sum Philippi Clerici. — Praebet Bibliotheca Guelferb. etiam hunc librum: *Excerpta V. D.* Praeter alia hic liber fol. 62—78 continet locos quosdam Gelfii usque ad lib. IV.; inprimis locos scripturum & Gellio laudatorum. Nullum habet usum criticum. — Postremo ibidem vidi ad Venetam a. 1585. in cuius margine sunt Variæ lectiones, quae plane conspirant cum lectionibus Sciopp. In ligatura scriptum legitur: Codex hic olim fuit Iani Wowerii, a cuius propria manu sunt quae adnotata vides; dein: Emtum Hamburgi a. 1677. Ex venditione librorum Adami Olearii eiusque generi. In titulo editionis: Gudii a. 1678.

CAPUT III.

DE EDITIONIBUS.

Peius etiā, quam codd., ab editoribus collatae sunt editiones veteres, quamquam id quidem multo facilius fieri potuit. Raritas tamen earum fortasse plures ab hoc negotio rite perficiendo retinuit. Fuerunt quidem qui vel hanc vel illam editionem veterem in promptu haberent; ad verbum tamen eam conferre non placuit; sed passim tantum inspicere; quippe persuasum sibi habentibus, non operae pretium esse. Attamen hoc aliter se habet. Videlicet intellexi, illas edd., eas maxime, unde reliquae fluxerunt, Romanam dico, Iuntinam et Stephanianam optimas praebere sectiones. — Iam quantum fieri potest plenissimum exhibebo indicem edd.; addita earum, quas ipse cognovi, paucis verbis taxatione. Ubi crucis signum (+) praefixum vides, eum librum a me usurpatum esse, Te memorem esse velim.

†1460. Editio princeps, s. Romana I. Auli Gelii (sic) *Noctes s. Vigiliae Atticae. Romae*, anno Christi MCCCCLXIX. Paulo regnante II. Anno eius Pontif. V. die vero XI. mensis Aprilis. In domo *Petri de Maximis. fol.* Nomina typographorum sequentes in fine versus continere dicuntur (qui quidem versus in exemplari meo non conspiciuntur):

Aspicis illastra lector quicumque libellos,

Si cupis artificum nomina nosse lege.

Aspera videbis cognomina Teutona: forsitan

Mitiget ars: tuis inscia verba virum.

Conradus Sweynheim, Arnoldus Pannartzque

magistri

Romae impresserunt, alia multa.

Ponedit hanc editionem Graevius, teste K. Gronovio; habent quaedam bibliothecae, ut Regia Paris., Bibl. Academica Lipsiensis (v. Ebert. *Gesch. der Bibl. zu Dresden* 1822: p. 355.) et Bibl. Regia Göttingensis. cf. Ebert. *Bibliograph. Lexis.*

V. 1. p. 660, 8268. Memoratur in Catal. Heins. p. 6.; in indice librorum rar. Argentor. venalium a. 1745 qui fuerant quondam Ioach. Chph. Nemeitzii; cuius V.D. exemplar exstare videtur in Bibl. Gottingensi; quippe illius nomen in ligatura inscriptum video. Exemplar est paulum laceratum cuiusvis libri initio, ubi litterae pictae et aureae, quae ibi olim fuerant, (cuius generis autem tantum exstat initio libri 9.) ab homine nescio quo imperito excisae sunt. Lacunae quidem expletæ sunt a manu recentiore, credo Nemeitzii, sed ex alia editione veteri, quam Romana. Graeca sine accentibus impressa sunt; cuius capiti praemissa lemmata. Vitia operarum sat multa, quae indicare longum erat; in iis tamen locis indicavi, ubi vel minime de lectione dubitari possit. Praefatio Gellii, ut in omnibus edd. vet., post cap. X. ultimi libri legitur; hanc excipit carmen lectionem Gellii commendans; postremo index capitum, cum primo vel pluribus verbis capituli, cuiusque, cf. Maittaire. *Annales Tygogr.* T. 1. p. 44. 283. Textum huius edit. recensuit Io. Andreas Episcopus Alerianensis; cuius satis longa est praemissa praefatio ad Paullum II. Pontif. Rom. quae continet haudem Au. Gellii, querelas de exemplaribus malis, laudem Theodori Gazaë, quo opitulante multa se Latina fecisse veriora arbitrat, et consecutus est, ut Graeca Latine legerentur; ut Guillelmo Episcopo cardinali promptum et gratum se praeberet, Gellium se addidisse. Tum anarrat vitam suam, querit de incerta linguae Graecae aetate; commendat praefationem Gellii et quomodo cum fructu legendus sit Gellius. Ex odd. non optime ibi quidem, sed satis bonis fluxisse videtur haec ed. Interpretationibus Latinis semper addita sunt vv. *id est*, s. tantum, sed quae pro Gellio non haberet; quae translationes servatae sunt in omnibus edd. vet. Ceterum, item Andreas Commentarios in Gellium scripsisse fertur, sedem anno Romae editos, quos memorat Catalogus Guëtan. p. 327. — Laudanda haec loco est adiungendaque studium

Theodori Benfey, qui quidem hoc tempore Philologiae studiosus juvenis summae spei, in conferenda edit. Romana principe aliisque ultro atque assidue me iuvit, cuius rei publice hic ago gratias mihificas.

†1472. *Romana* II. fol. Die VI. Augusti per *Conrad Siveynheym* et *Arnold Pannarz*; additis in fine versibus, quos antea laudavi. Principis editionis est repetitio; quod intellēxi comparandis quibusdam huc illuc capitibus. Exstat in Bibl. Guelferbytana; ubi vidi. Male a nonnullis confusa est cum ed. Veneta I. v. *Lengnich*. Symbol. rei libr. et numism. (*Beiträge* etc.) P. II. p. 7. 124. Ebert, l. l. 8269.

†1472. *Veneta* I. Splendide impressa: *Auli Gelii Notitium Atticar. commentarius*, impressus Venet. per *Nic. Ienson*. Gallicum. Nicolao Truno duce Venetiarum inclyto. fol. cf. Bibl. Bunav. T. 1. V. 1. p. 380. Praecedunt capitula librorum, cum primo verbo cuiusvis cap. vel pluribus. Liber IX. inscriptus est VIII. et sic deinceps X. est IX. etc., ultimus XIX. Graeca accentibus instructa sunt. In universum conspirat cum ed. principi, vitia typographica excerptis, quae non tam frequentia sunt.

†1477. *Veneta* II: *Auli Gelii Notit. Atticar. commentarii impressi Venetiis per Andreum Iacobi Catharensem*. *Andrea Vendrameno* duce Venetiar. inclyto. fol. Prorsus, vel in vitis convenit cum *Venet. I.* quamquam *Beloe; Anecdotes of Literat.* V. 4. p. 347. eam ex Mss. emendatam affirmat. Ebert, l. l. 8271.

1484. *Veneta* III.: *A. G. Noct. Att.* libri perquam diligentissime castigati ac nuperrime impressi Venetiis Sumptib. Nobil. Viri Domini *Octaviani Scoti* Civis Madoetensis; idib. Novembr. fol. Memoratur inter incunabula artis Typogr. Bibl. Uffenbach, T. 2. App. I. n. LXXVI.

†1485. *Brixiae* per *Boninum de Boninis de Ragusa*. Die tercio Martii. Correctore *Marco Scaramucino de Palatiolo*. fol. Post capitula librorum legitur hocce octastichon:

XXII / PRAEFATIO EDITORIS.

*Si quem Cecropia clarum Latiaque Camosia
Esse iuvat, Geli scripta probanda legat.
Attica nox luci nunquam cessura diurnae
Ad varias artes quam bene monstrat iter.
En tibi, docta cohors, Marcus correxit ad unguem,
Quem tulit Adriaco Brixia Marte potens.
Si quid erit falsi, veniam dabis; inscia turba
Forsitan huic nocuit, dum celesabat opus.
Ἐρρῶσο ἀναγνώστης.*

Ceterum vestigiis pressis, sequitur editionem principem, a paucis ei diaceteris. Hic illic Gron. eam laudat.

1486. *Veneta IV.*: A. G. Noctes Atticae: *Venet.* fol. vid. Catal. Wittii. Ebert. l. l. 8272.

†1489. *Veneta V.*: *Aulus Gellius - Venetiis per Bernardinum de choris de Cremona et Simonem de Luero.* Die XIII. Augusti. fol. Constat foliis CXXI, et exstat in Bibl. Archipal. Manhem. et Gottingensi; minus splendide quam superiores, quas sequitur, impressa.

1491. *Veneta VI.* fol. quam vidit Iac. Gronovius Oxonii.

1493. *Veneta VII.* Ebert. l. l. 8272.

1494. *Veneta VIII.* ap. Phil. Pincium *Mantuanum.* fol.

1494. *Veneta IX.* impensis Oct. Scoti MCCCCLXXXIV. fol. exstabat in Bibl. selecta venali in Bibliopolio Io. Henr. Harscheri Basil. 1769. in Catal. Bibl. Zechianae Lips. 1780 n. 1513.

1496. *Veneta X.* imp. Octav. Scoti: *Aulus Gellius. Venetiis per Ioannem de Tridino alias Tacuinum.* Die V. Aprilis. constat CXVIII. foliis, et exstat inter cimelia bibl. Archipalatinae Manhemii; ac memoratur in Bibl. Ernestiana p. 172 n. 2556, et in Zechiana n. 514. Ex ea repetita videtur ed. 1509. per eundem Io. de Tridino. cf. Lengnich. *Beiträge P. II*, p. 125.

1497. *Veneta XI.* Ebert. l. l.

1500. *Veneta XII.* ap. Phil. Pincium fol. Hanc edit. curavit Philipp. Pincius *Mantuanus* die XV. mensis Iulii, Augustino Barbadico Serenissimo Venetiarum Duce. In hac quidem primum ac-

esset Libri VIII, qui deest, Argumenta, contendit Guil. *Fabsterus* in vigilia I. supr. l.

- ? Subiicimus huic aetati nescio cuius anni editionem *Vicentinam*, quam *Barthius* *Adversus* L. XXXV. c. VI, extr. p. 1597. antiquiorem refert: *Aldina* (1515.) et *Basileensibus* (1506, 1519. cet.), et ex eo *Fabricius* memorat.

- †1503. *Bononiensis* s. *Beroaldina* I.: *Auli Gellii* *Noctium Atticarum commentarii*. Impressum *Bononiae* per *Benedictum Hectoris* chalcographum accuratissimum. Die primo Februarii. fol. Hanc edit. instituit *Philipp. Beroaldus* *Bononiensis*, qui primus posuit *Andream* critica diligentia textum recognovit. Dedicavit *Sigismundo* e gente *Hohenloa*, qui cum duobus fratribus *Bononiae* *Beroldi* scholae frequentabat, eumque scholasticum Germanum et compatrem suum appellat. In hac edit. libri octavi argumenta primum edita dicuntur: cf. titulum praemissum *Venetae* 1509; sed vide, quae ante ad *Pincii* II. an. 1500. attulimus, et conice, eam basin huius esse. V. *Ebert.* 8273. Epistolam *Beroaldi* ad *Sigismundum* excipiant. Caput argumenti. Epistola ita incipit: *Relegi nuper emendavique tuculenti scriptoris noctes* etc. et postea dicit: *noctes nuper emaculatas.*

1506. *Basileensis* I.: *A. G. Noctes Atticae* *Basil.* 4.

1508. *A. G. Noctium Atticarum commentarii*. 4. Memoratur in *Catal. Bibl. Ludewigianae* P. IV n. 13022, ac fors. ex priori reperta. *Ebert.* I. L. 8274.: *Gell.* *Paris.*, *Petit.* 22. *Mart.* 4. Sine notis; cum saemine *Aegidii Masariensis.*

- †1509. *Veneta nova Feretii*, fol. „In primo folio haec tituli instar leguntur: Accipite studiosi omnes *Auli Gellii* *Noctes micantissimae*, in quibus vigilias et somnum pacatissime reponatis. Nihil enim in Latinis obstrepet inconcinnum, in Graecis minus. Quippe quae nunquam antehac fuerint accuratius emendata. Hinc rerum et dictionum speciosarum indicem locupletissimum habetote. Et libri VIII. quem desideramus capita quae antehac nunquam in lucem prodie-

runt: "Hinc igitur et Io. Petrus *Feretrus* Ravennas ad lectorem epigramma appendit. Item Caroli Castelli P. V. Francisci equitis F. et Victor Falchorius Graecum aliquid effudit. Sequitur Philippi Beroaldi praefatio ad Sigismundum Moënbium Scholasticum Germanum (quae exstat in ed. Bonon.), et Nicolai *Feretrii* Ravennatis ad splendidissimam equitem D. Georgium Cornelium allocutio scripta. Idibus Octobris MDVIII, in qua eum laudans, quod Georgium Trapezuntium, Gregorium Tiphernum, Franciscum Philadelphum, Pomponium Laetum, Georgium Merulam, Matthaeum Siculum et Paulum Marsum et Bartholomaeum Merulam dignatus hospites et contubernales habere inque amicorum numero adscribere, rogat ita: ne me infimum asperneris, effecit Ioannes Tridinus, ut auderem nomini tuo in praesentia dedicare tot variarum rerum exempla, quas Noctes Atticae inscripsit operi suo Aulus Gellius. Post hasce epistolas exstat: Tabula, continens capitula librorum. Tum sequitur Epigramma Antonii Monuetuli ad Ioannem Pizonum Van., laudantis Beroaldum et Feretrum (sic! pro *Feretrum*). Epigramma excipitur Indice vocabulorum notabilium (Rerum ac Verborum). In ipso contextu et inter lemmata librorum scribitur: A. Gellii Noctium Atticarum liber octavus hac aetate non reperitur. Sed ex vetustissimo exemplari haec capita excerpta sunt. In fine: *Impressum Venetiis per Ioannem de Tridino, alias Tacuinum. Anno Domini MDIX. die XX. Aprilis.* Oppido rara dicitur haec editio a Crenio in *Animadv. philoll.* T. XVI. p. 32. Ebert.

1. l. 8273.

1511. *Parisina I. Connelli.* Io. Connellus lectoribus: Accipite Romanae militiae studiosi adolescentes quam diligentissimi Auli Gellii noctes amantissimas. In quibus vigilias somnumque vestrum reponatis pacatissime. Sint vobis manualis enchiridionque. Nihil enim Gellio duce in Latialis eloquii floribus occurret expetendum. Impressas rursum ad exemplar Beroaldianae recognitionis in aedibus quidem Ascensianis, appen-

- sis autem Ioannis Parvi Bibliopolae nobilissimi. Anno salutis nostrae MDXI., ad Idus Novemb.
4. Repetitio ed. 1509.
- † ? *Parisina*, Connelli, II., 4. sine loci et anni nota, sed a Parisino typographo expressa, exstat Gotting. et Manheimi: A. Gellii viri disertissimi Noctium Atticarum libri XX. summa accurate Ioannis Connelli Carnoten ad recognitionem Beroaldinam repositi; cum alphabetico indice, „*Iehan Frellon*;“ pro hoc nomine al. hab.: ap. Franc. Regnault. Praemissa est: Ad clarissimum Sigismundum Hoënloium scholasticum Germanum compatrem tuum Philippi Beroaldi Bononiensis epistola. — Eandem hanc ed. Christ. Daumius habuit, vocatque in Ep. VII. ad Reinesium p. 19. ed. Ien. 1670. *veterem Parisinam* sine anno cum praef. Phil. Beroaldi. Editio mendosissima. Capitum argumenta non nisi in contextu ipso capitibus praefixa sunt. In fine est Carmen Egidii Maseriensis ad ingenuum bonaeque indolis adolescentem M. C. et huius responsio.
- † 1513. *Iuntina*: A. G. Noctes redditae nuper omni discussa caligine micantissimae [scriptum literis aureis?]. In fine: Impressae sunt *Florentiae* Auli Gellii Noctes istae lucubratissimae suprema arte curaque et sumptibus Philippi de Giunta Florentini anno MDXIII. mense Ianuario. Leone Pont. Max. Christianam R. P. moderante, 8. In praef. ad Laurentium Medicem Carolus Aldobrandus profitetur, se ex Codice Mediceo et aliis MSS. Gellium emendasse. *Eo factum est ut ego Gellii Noctes Atticas admiratus semper amaverim, et cum primum potui, Magnifice Laurenti, si non emendatas, minus certe corruptas ad alios transmiserim. Qui sane multi temporis labor fuit, in quo cum alios veteres Codices, quotquot aspicere licuit, tum vero ex antiqua Bibliotheca tua emendatos, cum his, qui circumferuntur, diu omni adhibita diligentia contulerim, utinamque, quod volui, mihi et aliis ex eo labore operae pretium sequutum sit. Idem in Epistola ad lectorem, post indicem:*

Vetustati codd. multum tribuentes, quae inventa in eis ambigua sunt, et de quibus adhuc inter Grammaticos disceptatur, ea malimus qualia repperiebantur relinquere, quam inter eruditissimos nostrae aetatis homines iudices nos constituere. Mirus est huius ed. frequens cum cod. Lincoln. consensus. Ebert. l. l. 8275. Praefationi praecedit Ode Alexii Lappaccini ad Carolum Aldobrandum; alterumque carmen ad reverendam Severi Minervii Spoletani, post indicem.

†1515. *Parisina* III. Pridie Calend. Ianuar. repetitio edit. anni 1511. 4.

†1515. *Aldina*: A. G. Noctium Atticarum libri undeviginti — In fine: Venetiis, in aedibus Aldi et Andreae soceri mense Septembri MDXV. 8. In cuius editione Ioannes Baptista Egnatius Venetus scribit Antonio Marsilio Veneto: *Statui tibi Gellianas noctes esse dicandas: quas ego exactiore cura recognitas, quantum est datum otii per alias occupationes meas, in Aldina olim officina imprimendas curavi: ut quae castigatissimae industria nostra redditae erant, haberent etiam mancipem accuratissimum. Praemissi duo indices, prior eorum, quae notatu digna in hisce noctibus visa sunt; alter, quo quicquid in unaquaque re Lettor quaesierit, sive id ad Grammaticam, sive ad alias artes pertineat, invenire quam facile queat. Partitum autem est opus Gellianum non in 19., ut titulus habet, sed in 20. libros, cum L. VII. qui perit Argumeta agnoverit Aldus, quibus tandem subnectuntur Graecae dictiones, versae ac loci communiores plures Graeci Latine redditi. Ebert. l. l. 8276.*

†1515. *Lugd.* 12.

†1515. *Parisina* IV.: Auli Gellii Noctes Atticae cum dictatis MSS. Francisci Silvii in Gellium. Paris. MDXV. 4. vid. Catal. Wittii.

†1517. *Argentinae*. I., A. G. Noct. Att. libri undeviginti. Post lemmata in fine: in Aedib. Ioan. Knoblouchi. Mense Martio. Ductu Math. Schurerii. c. praef. Nicolai Gerbellii, Phorcensis; qua Schurerius, qui hanc edit. publicavit, et ipse Gellius commendantur. Ebert. 8277. fol. repetita ex ed. 1509.

1517. A. G. N. A. commentaria per Bonfinem Asculanum recognita. Venet. I. de Tridino. Cal. Decemb. fol. Ebert. 1. l. p. 661, 8278.
- †1519. *Basileensis II., Cartandri*: A. G. Noctium Atticarum libri XIX. *Basileae*, apud *Andream Cartandrum*, mense Septembri. sumtu Ludovici Hornken Bibliopolae. fol. In praef. Cartander dicit: *Varia corrogavi ab amicis exemplaria, diversitate aucupaturus sinceram lectionem. Comperi, neque Aldum ipsum liberum esse a mendis foedissimis, tametsi facile omnium fuit oculatissimus, praebeque stipatus praesidio doctorum, quos aluit, ut audio, domi suae perpetuo. Restitui eo interim ingenio mutila latina, pluries autem graeca, germanae puritati, omnia exactissima fide, ac diligentia. Nec tamen sine Theseo: nam Beatum Rhenanum, si quando succumbebam, invocavi, aut Fabritium Capitonem. Sed collatio huius ed. cum Aldina per multa capita instituta perpauca esse, quae discedant a textu sunt, et Ald., me docuit.*
- †1519. *Parisina V., Ascensiana I. c. scholiis Iodoci Badii Ascensii*, in aedib. Iodoci Ascensii, qui illa ex Aegidii Maserii Parisiensis annotatis fere collegisse se non diffitetur. Paris. mens. Octobr. fol. Ebert. 8279.
- †1521. *Argentin. II., 8. Noct. Att.*; in eadem Encomium carmine Luscinii ad *Huttenum*. Io. Alexandri Brassicani *σχηδίασμα* Ottumar. Lascin. In fine: In Aedib. Knoblochiis, expensis communibus Pauli Goetz et Io. Knob. mense Martio. Citatur in Graevianis, unde opinatur Gronovius, hanc esse, quam possedit vir cel. Adrianus Beeckers van Thienen, ut docet catalogus pag. 26.
1524. *Parisina VI., Ascensiana II.*, fol. Repet. edit. an. 1519.
1526. *Coloniensis I. Hittorpii*: A. G. luculentissimi scriptoris Noctes Atticae castigatae sunt emaculateque diversorum codicum collatione, nec id tamen sine doctioris cuiusdam iudicio: a quo et Graeca quae passim depravatissima erant, sunt recognita, et quantum licuit, genuinae puritati

XXVIII PRAEFATIO EDITORIS.

restituta. Eucherius *Cervicornus* excudebat Anne MDXXVI, sumptu et aere M. Godefr. *Hittorpii* civis Colonien. nonis Martii fol. Qui quidem Godefridus Hittorpius, laudans *Arnoldum Vesaliensem*, etiam memorat Andreae *Cartandri* chalcographi non indiligentis editionem. Ebert. l. I. 828.

1526. Petri *Mosellani* Protogensis notae in clarissimas A. Gellii noctes. *Basil.* apud Io. Bebelium mense Aug. MDXXVI. 8. laudantur Th. Grenio in *Animadv. philol. et hist.* P. XVI., p. 33.

1526. *Coloniensis* II., cum annott. Petri Mosellani I., ap. *Soterem*. 8.

1532. *Paris.* VII., s. *Ascensiana* III. fol. Repet. edit. 1519. aucta notis Petri Mosellani.

1533. *Coloniensis* III., ap. Martin. *Gymnicum*. 8. cum notis Petri Mosellani.

1534. *Gryphiana* I. A. G. luculentissimi scriptoris Noctes Atticae. Lugd. ap. Seb. Gryphium. 8. Edd. Gryph. plurimum sunt. et Ald. sequuntur; passim edd. antè sunt; quod non ubique annotavi.

1536. *Paris.* VIII., *Ascensiana* IV.: A. G. Noctium Atticarum. lib. XIX. (nam octavus praeter capita desideratur) pluribus locis quam antehac integriores. Cum *Ascensianis* scholiis collectis fere ex annotatione sane doctorum hominum Aegidii Maserii et Petri Mosellani Protogensis. in officina Michaelis Vascasani, mense Septembri. Haec frons. In fine: Excudebat Iohannes Lodoicus Tiletanus MDXXXVI. mense Septemb. Eodem volumine annotationes Petri Mosellani Protogensis in clarissimas A. G. Noctes Atticas. Venundantur Iodoco Badio Ascensio cum ipso Gellio etiam aliis elucidationibus illustrato. fol.

1537. *Coloniensis* IV., ap. Ioann. *Gymnicum*. cum annotatt. Petri Mosellani. 8.

1537. *Lugduni*. 8.

1539. *Gryphiana* II.: Auli Gellii luculentissimi scriptoris Noctes Atticae. Lugd. ap. Seb. Gryphium. 8.

1539. A. G. N. Att. opus, qua fieri potuit recognitione ad optima exemplaria novissime bona fide

- redditum. cum gemino indice et graecarum
 dictionum versione. Lugduni ap. Haeredes Si-
 monis Vincentii. In parte titulo opposita est
 carmen *Re Fragili* ad Lectorem, hanc editionem
 commendans. Sequitur Lugdunenses edd. In
 fine legitur: Excudebat *Mathias Bonhomme*.
1541. *Coloniensis* V., cum annot. Petri Mosellani. 8.
1542. *Gryphiana* III.
1544. *Venet.* 8. Citatur in catalogo anonymi.
1546. *Gryphiana* IV., 12.
1549. *Coloniensis* VI., per Martin. *Gymnicum*, 8.
 cum Petri Mosellani annotationibus, etiam se-
 lectis Mart. *Gymnici* ex optimis auctoribus in
 loca quaedam obscuriora.
1549. *Coloniensis* VII., c. n. Mosellani. 8.
1549. *Basil.* III., 8.
1550. *Gryphiana* V. 8. Ebert. I. I. 8283.
1555. *Gryphiana* VI., 8.
1559. *Gryphiana* VII., Sebastiani ultima. 12. Cita-
 tur in Heinsii catalogo, pag. 59.
1561. *Gryphiana* VIII., Antonii I. 8.
1563. *Coloniensis* VIII., cum Petri Mosellani per-
 ductis annotati. Ad haec in loca quaedam ob-
 scuriora ex optimis auctoribus adnotationes. 8.
1564. *Parisina* IX. 12. Citatur in Heinsiana pag. 59.
1565. *Basil.* IV., ep. *Henricum Petri* cum Mosel-
 lani adnot. 8. Annum in titulo non significatum
 habet dedicatio, teste Th. Crenio Animady. P.
 XVI., p. 33.
1566. *Gryphiana* IX. 8.
1566. *Coloniensis* IX., Auli Gellii *Noctes Atticae*
 cum Petr. (Schadii) Mosellani adnotationibus. Ac-
 cedunt in loca quaedam obscuriora ex optimis
 auctoribus adnotationes. Colon. Agr. exc. Gualth.
Fabricio, 1566. 8. vid. Catal. Bibl. Bun. Tom. I.
 Vol. I. p. 380.
1571. Lugd. ap. Barth. Vincentium. 12. Haec usus
 fuit Henr. Valentinus.
1573. *Venet.* 8.
1584. *Parisina* X., Auli Gellii *luculentissimi scripto-
 ris Noctes Atticae* cum indice locupletissimo. Pa-
 risiis apud Hieronymum de Marnef et Viduam

Guilielmi *Cavellet*, sub Pellicano monte D. Hilarii, forma minore. Hanc interdum laudat I. Gron.

†1585. Lugduni ap. Barth. *Vincentium*. 12.

†1585. Auli Gellii *Noctes Atticae*: quas nunc primum a magno mendorum numero magnus veterum exemplarium numerus repurgavit. Additae sunt H. *Stephani* noctes aliquot Parisinae, Atticae Auli Gellii noctibus invigilatae, et specimen emendationum: *Parisiis*. 8. vid. *Catal. de la Bibl. du Roi. Bell. Lettr.* Tom. II. pag. 85. Carrionis auxilio usus est in hac ed. adornanda Stephanus; ille quidem ex libris multa mutandi libertatem sibi concessit, et Steph. in praefat. p. 19. testatur, in quibusdam locis, contra quam voluerit, discessum esse a *vett. edd.* Ebert. l. l. 8284.

†1591. *Lugd.* ap. Anton. Gryphium. 16. Repetitio ed. 1542.

†1592. *Lugd.* ap. Tornaesium. 12. Eadem est, quae Tornaes. 1621.

1594. *Coloniae* cum annot. Petri *Mosellani*. 8.

†1603. *Francof.* Auli Gellii *Noctes Atticae* c. p. n. H. *Stephani*. 8. Repetita ipsa est Dedicatio H. *Stephani* ad Belbeneum.

†1609. *Aur. Allobrog. (Genev.)* 12. Hanc Gellii editionem Genevensē ex H. *Stephani* recusam recensione et contextu scriptoris emendatorem, et ob notat, breves quidem sed optimae frugis, utpote e Carrione, Iureto, Cuiacio, Turnebo, Casaubono, Lipsio, Manutio, Adr. Junio, Meursio, Prætorio, Dionys. Gothofredo selectas, commendat Christianus Tychonius epistola ad Christ. Falsterum specimini huius Gelliani inserta. pag. 69.

†1821. *Genev.* repetita. 12. Quae huius anni mihi ob oculos est ed., hunc titulum prae se fert: A. G. Nactus Att. Lucidiores redditae, tum collatione veterum exemplarium, tum innumeris emendationibus ac coniecturis insigniorum aetatis nostrae criticorum. Cum 5. indicibus perutilibus ac necessariis. Addita est praeterea interpretatio dictionum Graecarum. *Genevæ* ap.

Io. Tornassion. Hic in praef.: quum essem, ait, mihi conscius, quale et quam venerandae vetustatis exemplar manuscriptum haberem, semper in animo habui illud conferre; etc.

†1624. Francof. 8, ex Hent. Stephani recensione, et eiusdem Noctes Parisinae Atticae Gellii notibus invigilatae. Reperta a. 1603.

1644. Lugd. Bat. ap. Hieron. Voegelin. 12. c. n. doctorum virorum.

1651. Amst. ap. Jansson. 12.

†1651. Gronoviana I., Amstel. ap. Elzev. ex recensione Io. Frid. Gronovii. 12. Editio nota et prioribus omnibus docti hominis cura multo castigatio. Ebert. l. l. 8287.

1665. Gronoviana II., Amstel. ap. Dn. Elzev. 12.

1666. Amstel. Waesberg. 12.

†1666. A. G. Noctes Atticae cum selectis novisque commentariis, et accurata recensione Antonii Thysii, I. C. et Iacobi Oisellii. I. C. Lugd. Bat. P. Leffens. 8. Post mortem Thysii absolvit Oisellius inde a libro tertio decimo. VV. CC, quos dicit Oisel., sunt edd. vet. V. eius not. 13, 3, init. ubi VV. CC. et Ms. nominat; et 13, 5, init.

1666. Amstel. 12.

†1681. Paris. in usum Delphini interpretatione et notis illustravit Iacob. Proust. E Societ. Iesu. 4. notis additis satis vulgaribus, indice vocabulorum copiosissimo.

†1687. Lugd. Bat. c. n. et emendationibus Io. Frid. Gronovii ad priores novem libros. 8.

†1706. A. G. Noctium Attic. libri XX., prout supersunt, quos ad libros MSS. novo et multo labore exegerunt, perpetuis notis et emendationibus illustravit Ioannes Fridericus et Iacobus Gronovii. Accedit Gasp. Scioppii integra Mss. duorum collatio, Petri Lambecii lucubrationes Gellianae et ex Endov. Carrionis castigationibus utilia excerpta, ut et selecta variaeque commentaria ab Ant. Thysio et Iac. Oiselio congesta. Lugd. Bat. ap. Corn. Boutesteyn. L. du Vivie. 4. Gronovii patris annot. pergunt usque ad lib. 9, c. 15. ubi v. I. Gron. not. 7. Constat de virtutibus

XXXII PRAEFATIO EDITORIS.

huius ed. et meritis Gronoviorum, qui codd., licet non ita, ut desideres, contulerunt. Vett. edd. quod dixi omnino neglexerunt; hinc multae lectiones, eaeque non plane spernendae, incognitae latuerunt. Praeterea permulta in annotationibus sunt supervacanea, quibus lubenter careas, ita ut nolim laudare consilia eorum, qui hanc ed. iterum iterumque imprimendam curant, inutilibus rebus non abiectis. I. Gron. praecipue nimis hostilem prae se ferens animum aliis bellum infert, atque nimis multa verba facit.

†1741. A. G. Noct. Att. libri XX. accuratissime recensiti, distincto quoque capite articulis minoribus, Veterum quae excitantur locis ex hodierno more nominatis, Graecis quam potuit fieri ad verbum Latine redditis ad marginem adscriptis aliis veterum idem tractantium, praemissa disertat, de Auctore et opere, cum Indice locupletissimo a *Paul. Dan. Longolio*. Curiae Regnitanae. 8. Insignis est haec ed. Indica satis bono et comparatione aliorum scriptorum, qui res easdem, quas Gell., tractarunt. In Praefat. vita Gellii bene enarratur, sed iusto fusiore. In textu constituendo saepius quam par erat codd. lectiones, etiam depravatissimas, secutus est; nonnumquam tamen sine causa idonea eandem neglexit; saepe etiam edd. vett. secutus est, ubi non debebat. cf. *Journal des Savants* 1745. p. 498 sqq.

†1762. A. G. N. Att. libri XX. sicut supersunt, *Editio Gronoviana*. Praefatus est et Excursus operi adiecit Ioan. Ludov. Conradi. *Lipsiae*. 8. v. Zeun. Introd. in ling. Lat. p. 102. Excursus Conrad. minimi sunt momenti; multo maioris, quae hic illic protulit Enoch. Christ. Aug. *Otho*, qui quidem si plura expromisset, sine dubio gratum Gellii lectoribus fecisset. Est tamen ubi vulgaria protulerit.

†1784. A. G. N. Att. libri XX. ad optimas edd. collati. Praemittitur notitia literaria. Accedunt Indices Studii Societatis *Bipontinae*. Editio Accurata. Sequitur haec ed. textum Gronovianum, additis subinde vitis quibusdam typographicis.

DE TRANSLATIONIBUS etc. XXXIII

CAPUT IV.

DE TRANSLATIONIBUS etc.

Superest ut de translationibus Gellii aliisque VV. DD. qui de Gellio meriti sunt, dicam. Sermone Germanico nulla exstat integra Gellii translatio. † A. 1785. prodiit: *Fragmente der alten Geschichte und Philosophie aus den Attischen Nächten des Aul. Gell. gesammelt und übersetzt mit beigefügten Anmerkungen v. A. H. W. v. W.* (Walterstern). Lemgoviae. Continet tantum, quae ad historiam et philosophiam spectant capita; non ubique fida, nec lectu iucunda. In annotationibus nihil est, quo utaris ad emendandum Gellium. — Idem fere pronuntiandum esse arbitror de translatione Franco-Gallico sermone edita: † 1789. *Les nuits Attiques d'Aulu-Gelle, traduites pour la première fois accompagnées d'un commentaire et distribuées dans un nouvel ordre, par Mr. l'Abbé de V***.* (Vergier. Ebert. l. l. 8294.: par Jos. Douzé de Verteuil. Par. 1776—77.) 3 TT. 8. Paris. Non omnia, nec ordine vulgato transtulit. Annotationes nullius fere pretii, translatio minime ubique accurata. — † A. 1795. prodiit translatio Anglica: *The Attic Nights of Aulus Gellius: translated into English, by the Rever. W. Beloe, F. S. A. Translator of Herodotus, etc. In Three Vols.* Lond. v. *Monthl. Review* 1797. p. 449 sqq. ubi hanc translationem Anglis in universum probari video. cf. *Classical Journal* 1812. p. 268. Ipse eam satis esse fidam et accuratam cognovi, ad usum tamen criticum parum utilem; quippe pauca, quae huc pertinent, in annotationibus profert V. D. Duobus tribusve locis Porsoni auxilio se adiutum esse in Praefat. p. XLVI. profitetur, quod quibus locis factum sit, ignoro. — In Russia Gellii noctes translatae esso comperi ex *Seebod. Krit. Bibl.* 1820. p. 255. — Postremo Gallico sermone iterum integer Gellius donatus est a. 1820. † *Les Nuits Attiques d'Aulu-Gelle, traduites en Français avec le texte en regard, et accompagnées de remarques par Victor Ver-*

**Verborum in annotationibus imminutorum
expositio.**

Add. adde, addendum. *al.* alii. *ap.* apud. *cf.* conferat, conferatur. *codd.* codices manuscripti. *coll.* collato, collatis. *coni.* coniecit. *edd. vett.* editiones veteres. *editt.* editores. *fort.* fortasse. *h.* L hoc loco. *hab.* habet, habent. *I. G.* Iacob. Fr. Gronovius. *leg.* legit, legunt, legendum. *l. l.* loco laudato. *Ms.* manuscriptus codex. *om.* *omitt.* omittit, omittunt. *s.* seu, sive. *sc.* scilicet. *v.* vide, versu, verbum, vocabulum. *vp.* verba. *V. D.* vir doctus. *VV. DD.* viri docti. *vulg.* vulgo, vulgatum. — Codicum et editionum nomina facile ex Praefatione discuntur.

A. GELLII
NOCTIUM ATTICARUM
LIBRI XX.

Handwritten text, mostly illegible due to extreme noise and poor scan quality. The text appears to be a list or series of entries, possibly related to a survey or inventory. Some faint words are visible, such as "MADRID" and "MADRID" in the center, and "MADRID" at the bottom. The document is heavily degraded with significant black speckling and noise throughout.

A. GELLII
IN
NOCTES ATTICAS
PRAEFATIO.

Iucundiora alia reperiri queunt: at hoc, ut 1
liberis quoque meis paratae istiusmodi remis-
siones essent: quando animus eorum intersti-
tione aliqua negotiorum data, laxari indulgeri-
que potuisset. Usi autem sumus ordine re- 2

§.1. *Iucundiora*] Ante Salmasium tota haec praefatio in fine ultimi capitis libri vigesimi legebatur, addita inscriptione: Cap. XI. *Autoris* (Connell. *auctoritas*) *tanquam praefationis admonitio in operis totius summa de noctium ordine.* Eam inscriptionem om. Ald. eiusque asseclae. At in Reg. et Rot. in initio totius operis posita est, quod rei magnopere convenit; quod viderunt plurimi editt. *Atqui ante iucundiora* abest ab optimis libris; Lambec. alii legi volebat. Dein, legebatur: *Ipse autem ad hoc scripsi.* Vv. ipse autem et scripsi in iisdem codd. et Guelferb. desunt; hinc praeclare I. Gron. at pro ad scribendum esse vidit, atque intelligendum: *scriptum reperi.* s. *confeci, & a me repertum est.* Ad hoc, nescio quo sensu, recepit Long. Deinceps fuerunt qui scribe-
rent requiri pro reperi; (Brix. repp.) ut Yen. 1500.
Meis] Guelf. in eis. Deinceps cod. Reg. parat.

rum fortuito, quem antea in excerpendo feceramus. Nam perinde ut librum quemquam in manus ceperam, seu Graecum seu Latinum, vel quid memoratu dignum audieram, ita, quae libitum erat, cuius generis cunque erant, indistincte atque promiscue annotabam: eaque mihi ad subsidium memoriae, quasi quoddam literarum penus, recondebam; ut, quando usus venisset aut rei aut verbi, cuius me ~~repens~~ forte oblivio tenuisset, et libri, ex quibus ea sumseram, non adessent, facile inde nobis inventu atque depromtu foret. Facta igitur est in his quoque commentariis eadem rerum disparilitas, quae fuit in illis annotationibus pristinis: quas breviter et indigeste et incondite

§. 2. *Perinde*] Long. cum Iunt. Ald. Gryph. *proinde*; nostrum est in Guelf. edd. vett. et marg. Gryph. Perpetua est utriusque vocis confusio. Equidem ubique fere *perinde* restitui, permotus iis, quae disputata sunt a VV. DD. v. Cort. ad Sall. Cat. 12. Goerenz. ad Cic. de Legg. p. 179. et Heindorf. ad Cic. N. D. 2, 38.

Promiscue] *Promisce* praebet Steph. et Rot. h. l. et in sqq. libris (2, 24, 7. 11, 16. 16, 13. 6, 14, 18. 7, 3, 52. 10, 21, 2. 13, 28, 4.): *promisca*, *promiscam*, etc. Contra Reg. et Guelf. h. l. cum edd. vett. *promiscue*, secus atque in argumento c. 3. l. 3. Prior forma, alibi etiam obvia, obsoleta est.

Me] Pronom. *me* om. Iunt. Deinceps *repens forte* est in codd. Reg. et Guelf.; in edd. autem vulgatis ordo inversus est.

Sumseram] Guelf. semper *sumps*.

§. 3. *Disparilitas*] I. e. diversitas, varietas. cf. 7, 3, 47. Varro, L. L. 9, 2. Macrob. Sat. 1, 1. (qui Gellium reprehendere videtur, dum ait: Nec indigeste, tanquam in acervum conguessimus digna memoratu, sed variarum rerum disparilitas etc.) *disparilis* est etiam apud Cicer. de Divin. 1, 36. infr. 5, 6. 5, 1, 4. *Imparilitas*, 5, 20, 1.

eruditionibus, [tractationibus,] lectionibusque variis feceramus. Sed quoniam longinquis per 4
hiemem noctibus in agro, sicuti dixi, terrae Atticae commentationes hasce ludere ac facere exorsi sumus: idcirco eas inscripsimus, *Noctium* [esse] *Atticarum*, nihil imitati festivitatem

Eruditionibus] Pro *eruditionibus* legebatur: *annotationibus*, quod sane absurdum erat propter praecedens *annot.* H. Steph. Specim. Emendd. in Gell. p. 200. *observationibus* subiecit. Guelf. *annotationibusque variis lectionibusque variis fec.* (sic!). Codd. Reg. et Rot. hab. *eruditionibus*, omisso v. *tractationibus*, quo facile careas. Quidquid enim in his Noctibus tractatur, in duo haec aut eruditionum aut lectionum genera cadit. *Eruditiones* autem plurali numero insolentior est vox, quae tamen exstat ap. Vitruv. 1, 1. Long. in Ind. interpretatur *φιλολογία*. Praeterea Gron. iure desiderabat praepositionem in locutione: annotationes facere eruditionibus; emendavit igitur: *ex auditionibus lectionibusque*, omisso v. *tract.*, quam emendationem valde probo. Possis etiam in addere, ut sit nostrum *bei*. *Auditiones* leguntur 9, 4. 14, 1. 19, 8. 20, 4. Plin. H. N. 26, 2. 6. Pro *fama*, *rumore* apud ipsum Cicer. pro Planc. 23: sunt *auditiones fictae*. cf. Caes. b. G. 4, 5. 7. 42. Ad tuendam v. *tractationibus* noli uti loco 5, 21.: assidua veterum scriptorum tractatio. Vocab. omnino suspectum; propterea uncis seiunxi.

§. 4. *Idcirco*] *Idcirco* edd. vett. ante Iunt. V. Schneid., *Ausführ.* lat. Gr. P. 1. V. 2. p. 501. Guelf. semper *idcirco*. Deinceps pro *eas* Iunt. dat *ea*.

Noctium] *Noctium esse Attic.* hab. Guelf. Reg. et alii nonnulli cum edd. vett. ante Iunt. Ceterum index s. titulus nihil doctrinae promittit, tempus tantum indicat, aut aliquid, quod eo tempore fieri solet, nihil ad commendationem promittit; nisi quod legerit aut excerpserit ad lucernam, unde *lucubrationunculas* postea vocat. I. Gron.

Festivitates] Plin. H. N. Praefat. ad Vespas.: Inscriptionum apud Graecos mira felicitas. *Καρίον* in-

- itidem qui Πάγκρατον; est qui Τόπων scripsit.
- 9 Sunt item multi qui *Coniectanea*; neque item non sunt, qui indices libris suis fecerunt aut *Epistolarum moralium* aut *Epistolicarum quaestionum* aut *Confusarum*; et quaedam alia inscripta nimis lepida, multasque prorsus cinnitates redolentia.
- 10 Nos vero, ut captus noster est, incuriose et immeditate ac prope etiam subrustice ex ipso loco ac tempore hibernarum vigiliarum *Atticas Noctes* inscripsimus; tantum ceteris omnibus in ipsius quoque inscriptionis laude cedentes, quantum cessimus in

Πάγκρατον] Ita Reg. nisi quod Τὸ πᾶν hab. pro Τόπων, quod Salm. ex illa lectione effecit. Contra I. Gron. τὸ πᾶν retinendum esse censebat; hac enim etiam inscriptione fuisse libros. Vulgata lectio ex Plinio transcripta videtur.

Scripsit] *Inscripsit* malebat Steph.

§. 9. *Non sunt*] Vulg. *desunt*; nostrum est in codd. etiam Guelf. — *Indices*] *Index* de quocunque intelligi potest, ubi aliquid monstratur et indicatur; quod praesertim facit titulus et inscriptio libri; unde is quoque *Index*. I. Gron.

Epistolicarum] Guelf. *epistolarum quaestionum*. Lips. Elect. 2, 3 fin. coniecit: *epistolarum quaesitionum*, exemplari usus, in quo superius habebatur: *de natura humana et epistolicarum quaestionum*; illa vv. in vett. libris desunt. — *Et*] Guelf. om. et.

Prorsus] Guelf. cum edd. vett. et Steph. hab. *prorsus*, quod recepi, pro (Reg. et Rot.) *prorsum*. v. Nolt. Lex. Antib. p. 690. Mox pro *captus* ante Steph. erat *coepus* (Guelf. *ceptus*). (v. Steph. l. l. p. 203.) Correx. iam Lips. Antiqq. LL. 5, 4.

§. 10. *Immeditate*] Hoc dedit Gron. ex Reg. qui exhibet *immeditate* (sic!); vulg. *immediate*. Sed nostrum plane exhibet Iunt. sic: *imeditate*. Guelf. *in mediate*.

Inscriptionis] Edd. vett. et Guelf. *scriptionis* hic et mox. Postea illis pro *istis* scripsi cum edd. vett. Steph. atque Guelf. — *Cessimus*] Guelf. *cessimus*; an fort. *cedemus* dare voluit?

cura et elegantia scriptionis. Sed ne consilium 11
quidem in excerptis notandisque rebus idem
mihi, quod plerisque illis, fuit. Namque illi
omnes, et eorum maxime Graeci, multa et va-
ria lectitantes, in quas res cunque inciderant,
alba, ut dicitur, linea sine cura discriminis, so-
lam copiam sectati converrebant: quibus in le-
gendis ante animus senio ac taedio langueret;
quam unum alterumve reppererit, quod sit aut
voluptati legere, aut cultui legisse, aut usui
meminisse. Ego vero, cum illud Heracliti Eph- 12
sii, viri summe nobilis, verbum cordi haberem,
quod profecto ita est: Πολυμαθὴ νόον οὐ διδά-

§. 11. *Inciderant*] Ita Guelf. Reg. et edd. vet. Sermo
est de praeterito; vulg. *inciderent*, quod primum ex-
stat in Ven. 1509. irrepsitque in Ald. et Steph.

Alba] *Linea* est regula, funiculus, quem rubrica
aut alio colore oblinunt. *Alba linea* in albo nihil
discernit; hinc de eo in usu est, qui omnia sine di-
scrimine probat. *Vergier: ils se contentoient du pre-
mier trait.*

Converrebant] Ante Steph. erat *convertabant*, quod
hab. etiam Guelf.

Ac] Steph. Specim. Emendd. ad Gall. p. 189. ma-
lebat *ac s. atque*; et *ac* hab. Guelf. pro vulg. *aut*.

Reppererit] Hoc (*s. repererit*) dedit Reg. cum edd.
vet. et Steph.; edd. recentt. *repereris*. Duplex pp
est ex edd. vet. ante Ald.; Iunt. hab. *repperit*. v.
Schneider, Grammat. Lat. 1, 2. p. 593. 598 sqq.
Guelf. hab. *reperierit*. Idem postea *usu* pro *usui*.

§. 12. *Heracliti*] In Reg. nomen non comparet; et ab-
esse possit. Rot. et Guelf. *eracliti*. — Πολυμαθὴν] Guelf.
hab. suum *G*. Graeca sunt in cod. Reg., sed corru-
pta: πολ. νόον ΤΑΙΛΕΚΕΙ; quae emendavit Salm.
Sensus patet. Dictum Heracliti protulerunt etiam
alii, in his Diogen. L. vit. Heracl. et Athenaeus libr.
13. In antiquissimis Gellii edd. nec non in cod.
chartac. locus vacuus relictus est. Hinc factum est,
ut alii (ut edd. Bon. Ven. 1509. Ald. alii) suppl-

ipse quidem volvendis transeundisque multis admodum voluminibus, per omnia semper negotiorum intervalla, in quibus furari otium potui, exercitus defessusque sum: sed modica ex iis, eaque sola accepi, quae aut ingenia prompta expeditaque ad honestae eruditionis cupidinem utiliumque artium contemplationem celeri facilique compendio ducerent, aut homines aliis iam vitae negotiis occupatos a turpi certe agrestique rerum atque verborum imperitiis vindicarent. Quod erunt autem in his commentariis pauca quaedam scrupulosa et anxiosa, vel ex grammatica, vel ex dialectica, vel etiam ex geometria, quodque erunt item pauca remotiora super augurio iure et pontificio, non oportet ea defugere, quasi aut cognitu non utilia, aut perceptu difficilia; non enim fecimus altos nimis et obscuros in his rebus

rent: *introite, nam et hic dii sunt.* Steph.: *Introite, nam et hic ***.* In Specim. p. 208. addit *Dii sunt.* Crōjum Obs. 4. negandi particulam *o* tolli volentem refutavit Gron.

Transeundisque] I. e. cursim legendis. Infr. 9, 4.: cursim transire. Salm. — *Iis*] Guelf. *his.*

§. 13. *Quod*] In Reg. est h. l. et postea: *q̄d*-, quam notam involvere *quod* admonuit L. Gron. Atque Guelf. hab. *Qd'* et *q̄d'que*, quae nihil aliud significant quam *quod* - *quodque*. Recepi pro *quae* - *quaeque*. Iunt. tantum h. l. hab. *quod*, sed postea *quaeque*.

Commentariis] Guelf. semper fere *comentar.*, interdum tamen *comentar.*

Geometria] *Geometrica* Reg. Nostr. hab. Guelf.

Augurio] Sic Mss. (Guelf.) et Steph.; vulg. *super augurio et iure pontificio.* Steph. p. 204. coni.: *super augurum iure*, s. *augurali iure.* Infr. 6, 6: *quomodo iure augurio quaereretur.* cf. Cic. ad Divert. 3, 9. de Senect. 4. — *Difficilia*] Guelf. *dissimilia.*

quaestionum sinus: sed primitias quasdam et quasi libamenta ingenuarum artium dedimus: quae vicum civiliter eruditum neque audisse unquam neque attigisse, si non inutile, at quidam certe indecorum est. Ab his igitur, si 14 qui forte nonnunquam tempus voluptasque erit, lucubratiunculas istas cognoscere, petitum impetratumque volumus, ut in legendo, quae pridem scierint, non aspernentur quasi nota invulgataque. Nam et quid tam remotum in li- 15 teris est, quin id tamen complusculi sciant? Et satis hoc blandum est, non esse haec neque in scholis decantata, neque in commentariis protrita. Quae porro nova sibi ignotaque 16 offenderint, aequum esse puto, ut sine vano obtrektatu considerent, an minutae istae admonitiones pauxillulae nequaquam tamen sint vel ad alendum studium vescae, vel ad oble-

Primitias] Guelf. *prouintias*.

Civiliter] Ut civem Romanum decet, mediocriter.

Inutile] Guelf. et edd. vett. *si non utile* (Basil. 1519. *inut.*) *haud* (Iunt. Ald. *at*) *quid. c. indecorum est*, unde conicias, fort. ita legendum esse: neque aud. nunquam neque att., (i. e. aliquando aud. et att.) si non utile, *haud quid. c. ind. est.* Sed praefenda est nostra lectio. Edd. ante Bonon. et Connell. om. v. *est*.

§. 14. *Impetratumque*] Guelf. *impetratum sine que*.

§. 15. *Hoc bl.*] Thys. con. *tolerandum* pro *hoc bl.*

§. 16. *An*] Edd. vett. (ut Brix. Bonon. Ven. 1509.) *ac*.

Pauxillulae] Reg. et Rot. *epauxillulae*; hinc Gron. *et paux.* Pro *nequaquam* Falster. in Nov. Litter. Lips. Kraus. T. 2. p. 138. con. *nequam* i. e. nullius frugis. Mox Iunt. pro *alend.* hab. *uatend.*

Vescae] Ita Rot.; *vesce* Reg., probante Gron. Carrio, Steph. *inhonestae*; alii *ineptae*; edd. vett. et Guelf. *honestae*. *Vescum* est aridum; tenue, *exsuc-*

- ctandum fovendumque animum frigidae: sed eius seminis generisque sint, ex quo facile adolescant aut ingenia hominum vegetiora; apt memoria adminiculator, aut oratio sollertior, aut sermo incorruptior; aut delectantior in otio, 17 atque in ludo liberalior. Quae autem parum plana videbuntur, aut minus plena instructaque, petimus, inquam, ut ea non docendi magis, quam admonendi gratia scripta existiment: et quasi demonstratione vestigiorum contenti persequantur ea post, si libebit, vel libris re- 18 pertis vel magistris. Quae vero putaverint reprehendenda, his, si audebunt, succenseant, unde ea nos acceperimus; sed enim, quae aliter apud alium scripta legerint, ne iam statim tempore obstrepant: sed et rationes rerum et au-

cum, macilentum, eoque ad alendum minime idoneum. v. infr. 16; 5.

Frigidae] Tres codd. Gron. et Guelf. vocem *frigidae* post *animum* positum hab. Vulg. *frig. fov. animum*. Guelf. *ad oblect. studium fov. anim. fr.* Puncta sub v. *stud.* hoc delendum esse indicant.

Adminiculator] Magis in promptu.

Oratio] Lambec. *ratio*; coll. Macroh. praef.

Delectantior] Edd. vett. et Steph. cum Guelf. *delectatior motio*; Steph. malebat tamen p. 205.: *delectatior notio*. Rubenius Elect. 2, 22. *delectantior in otio* correxit, quod ex cod. Vatic. laudat Rutgers. Varr. 4, 11. *In otio* hab. etiam Sciopp. *delectatior in otio* Pontan. ad Macr. Sat. Prooem. p. 208. ed. Zeun., quod exhibent etiam Reg. et Rot., recepit Long.; *delectatior motio* chartac. Gron. legendum suadet *delectatio in otio*. Sequens *atque* pro (Guelf.) *aut* hab. Reg. et Rot. Comparat Gron. lib. 3, 15.: in oculis atque in manibus filiorum.

§. 18. *His*] Edd. vett. ante Connell. et Iunt. *iii.* *Nostrum* hab. etiam Guelf. et mox *subeens*.

Et rat.] Ita Reg. et Rot. atque e conjectura Thys.

et oritates hominum pensitent, quos illi, quos-
que nos secuti sumus. Erit autem id longe 19
optimum; ut, qui in lectitando, scribendo,
commentando, nunquam voluptates, nunquam
labores ceperunt, nullas hoc genus vigilias vi-
gilarunt, neque ullis inter eiusdem Musae ae-
mulos certationibus disceptationibusque per-
contando, scribendo, elimati sunt, sed intem-
periarum negotiorumque pleni sunt: abeant a
Noctibus his procul, atque alia sibi oblecta-
menta quaerant. Vetus adagium est: *Nihil*
cum fidibus graculo, nihil cum amaracino sui.
Atqui etiam, quo sit quorundam male docto- 20
rum hominum scaevitas et invidentia irritator,

Vulg. *sed tractationes*; cum chartac. et Guelf. edd.
ante Bonon. *tractiones*, quod hab. etiam Iunt.

§. 19. *Percontando*] Hunc ordinem dedit Carrio. Scri-
pti libri (etiam Guelf.) et edd. vett. utrumque v. *per-*
cont., *scrib.* post *abeant* collocatum hab. *Sunt post*
elim. exterendum censebat Gron. qui, v. *percont.* ex-
cidisse supra, et, quum ad marginem relatum esset
una cum sequenti proximo v., utrumque a succeden-
te librario in locum non suum fuisse additum, suspi-
catus est; fore enim non male: qui in lectit., *per-*
contando, scribendo, comment., nunquam vol. nunq.
l. ceperunt. Ceterum Steph. ubique *percunct.* edi-
dit; nostra scriptura exstat in edd. vett. v. quem in-
fra laudavi Schneider. Gramm. lat.

Nihil] Imperito homini nihil cum Mutis commer-
cii est, sicut graculi, loquacissimae aves, fidibus, i.
e. Musicae obstrepunt: infestumque suis amaraci-
num unguentum. *Thys.* Ceterum Guelf. pro *grac.*
hab. *greculos* et mox *amaricino* cum edd. ante Bo-
non. et Connell. Mox *Atqui* dedi ex edd. vett. pro
(Guelf.) *atque*; quod intulisse videtur Steph.; Ald.
tantum hab. *At etiam.*

§. 20. *Scaevitas*] I. e. sinistra voluntas, iniquitas. Edd.
vett. et Guelf. *saevitas*; nostrum dedit Steph.

mutuabor ex Aristophanae choro anapaesta pau-
ca, et quam ille homo fessitvissimus fabulae
suae spectandae legem dedit, eandem ego com-
mentariis his legendis dabo; ut ea ne attingat
neve adeat profestum et profanum vulgus, a
21 ludo Musico diversum. Versus legis datae hi
sunt:

Εὐφημῶν χορὴ κα̐ξίστασθαι τοῖς ἡμετέροισι χο-
ροῖσιν,

Ὅστις ἄπειρος τοῖωνδε λόγων, ἢ γνώμη μὴ
καθαρεύοι,

Ἡ γενναίων ὄργια μουσῶν, μήτ' εἶδεν, μήτ'
ἐχόρευσε.

Τούτοις αὐδῶ, κα̐ αὐθις ἀπαυδῶ, κα̐ αὐθις τὸ
τρίτον μαλ' ἀπαυδῶ,

Ἐξίστασθαι τοῖσι χοροῖς, ὑμεῖς δ' ἀνεγείρετε
μολπὴν

[Aristophanae] V. Aristoph. Ran. v. 357sq. et 372
sq. Guelf. Reg. Rot. et Chartac. atque Iunt. hab.
Aristophane. Quid si pro choro legas comico et re-
tineas Aristophane? De genitivo Aristoph. v. Schnei-
der, Gramm. lat. 2, 1. p. 38. Aristophani scriben-
dum esse censebat Gron., ut Sophocli, Euripidi, Em-
pedocli, Socrati, patrio casu. Sed non opus est.

[Choro] Haec restituit Victor. Varr. Lectt. 17, 4.
quum legeretur: coronopesta s. corona pesta (ut cer-
te est in ed. Rom.). Guelf. et Iunt. corona pesta.
Reg. choronapesta, Rot. choroapesta. Ceterum sex
versus habet Reg. Tres de coniectura interposuerat
cum Victor. Steph. Spatio vacuo relicto omnes ver-
sus om. edd. vett.

[Ne] Guelf. non.

[§. 21. καθαρεύοι] Reg. καθαρεύει; voluit: καθαρεύει ut
est apud Plutarch. in libro: Utrum Athenienses etc. p.
348. Antea τοῖωνδε dedit Reg. pro τῶνδε λόγ. Pro-
ximo v. idem Reg. μήτ' εἶδεν μήτ' ἐχόρευσε, pro μήτ'
ἰδεῖν μήτ' ἐχ., Cf. Suid. sub v. ἐξίστασθαι et
Priscian. p. 1171. 1183. (V. 2. p. 185. 208. ed. Krehl.).

Καὶ παννυχίδας τὰς ἡμετέρας, αἱ τῆδε μοί-
 ... πονοῖν ἱστέη.

Volumina commentariorum ad hunc diem vi- 22
 ginti iam facta sunt. Quantum autem vitae 23
 mihi deinceps deum voluntate erit, quantum-
 que a tuenda re familiari procurandoque cultu
 liberorum meorum dabitur otium: ea omnia
 succisiva et subsecundaria tempora ad colligen-
 das huiuscemodi memoriarum delectatiunculas
 conferam. Progredietur ergo numerus libro- 24
 rum, diis bene iuvantibus, cum ipsius vitae,
 quantuli quique fuerint, progressibus, neque
 longiora mihi dari spatia vivendi volo, quam

§. 22. *Volumina*] Hinc colligi sequit, non esse hanc
 praefationem operi praefigendam. Absolutis quippe de-
 mum commentariis eam, ut moris est, auspicatus
 est auctor. *Salm.*

§. 23. *Quantumque*] Ita Reg. et Steph. Eodem fere re-
 dit lectio Rot.: *quantumque ad venda re fam.*, et
 chartacei atque Guelf. *quantumque acuens* (Guelf.
acuent) *a re fam.* Edd. vet. *quantumque a cura*
publica et a re fam. Copulam *que* om. Ven. 1509.
 Iunt.: *quantum a curanda re fam.*

Otium] Quidni otii, ut antea *vitae*? An propterea
 quod magis a v. *quantum* abest? Vocem hanc plane
 om. Iunt.

Subsecundaria] Praepositionem *sub* imprudentia li-
 brarii repetitam esse suspicatus est Gron., nisi forte
sub diminutionem indicat. Hinc Long. in Ind.:
 minus paullo quam secundarium. Antea *succis.* pro
subsiciva dedi ex edd. Rom., Ven. et Brix.; Guelf. et
 Iunt. hab. *subcina.* cf. Nolten. Lexic. p. 171.

Delectatiunculas] Guelf. Reg. et Rot. auctoritatem
 secutus hanc vocem recepi pro vulg. *disceptatiuncu-*
las; et mox *ergo* pro *igitur*, quod tamen hab. etiam
 Guelf. Postea vv. *mihi dari* non hab. Rot. Tum v.
quoque om. Ven. 1509. Iunt. Ald.; restitutum illud
 video in ed. Lugd. 1539.

dum ero ad hanc quoque facultatem scribendi
 25 commentandique idoneus. Capita rerum, quae
 cuique commentario insunt, exposuimus hic
 universa, ut iam statim declaretur, quid quo-
 [ve] in libro quaeri inveniri que possit.

§. 25. *Capita*. Hinc est quod octavilibrī indicem habemus, libri vero iacturam passi sumus. Adscriptionem hanc titulorum ac lemmatum ad singulos tractatus parum frequentatam fuisse veteribus comperi. *Salm.* Plinium secutus est Gellius. Habet vero ea lemma-
 ta omnia Reg., ita ut vere Gelliana esse videantur. Sunt quidem in his titulis, quae vituperari possint; (v. Stephan. Admonit. de Titul. Capp. p. 35 sqq.) sed hinc non sequitur, ut a Gellio non profecta sint; quippe qui eos iusto negligentius absolutis capitibus ipsis praefigere potuit. V. praefat. nostram. Super ipsis capitibus nullae epigraphae sunt in cod. Reg. v. supra descriptionem cod. Guelferb. Discrepantes in his lemmatibus lectiones ante quodvis caput suo quasque loco indicavimus.

Quove] Alii (ut marg. Gryph.) *quoque*. *Mss.* (Guelf.) et edd. vet. *quid quo in libro*; quod magis antiqui moris dicit Gron.; *quove* dedit cum Iunt. Ald.; Ven. 1509. *quid quod in l.*

INDEX CAPITUM.

Commentario primo haec insunt,

CAP. 1. **Q**uali proportionem quibusque collectionibus Plutarchus ratiocinatum esse Pythagoram philosophum dixerit de comprehendenda corporis proceritate, qua fuit Hercules, cum vitam inter homines viveret.

2. Ab Herode Attico Cl. V. tempestive deprompta in quendam iactabundum et gloriosum adolescentem, specie tantum philosophiae sectatorem, verba Epicteti Stoici, quibus festiviter a vero Stoico seiunxit vulgus loquacium nebulonum, qui se Stoicos nuncuparent.

3. Quod Chilo Lacedaemonius consilium anceps pro salute amici cepit; quodque est circumspecte et anxie considerandum, an pro utilitatibus amicorum delinquendum aliquando sit: notataque inibi et relata, quae Theophrastus et M. Cicero super ea re scripserunt.

4. Quam tenuiter curioseque exploraverit Antonius Iulianus in oratione M. Tullii verbi ab eo mutati argutiam.

5. Quod Demosthenes rhetor cultu corporis atque vestitu probri obnoxio infamique munditia fuit; quodque item Hortensius orator ob eiusmodi munditias gestumque in agendo histrionicum Dionysiae saltatriculae cognomento compellatus est.

6. Verba ex oratione Metelli Numidici, quam dixit in censura ad populum, cum eum ad uxores ducendas adhortaretur; eaque oratio quam ob causam reprehensa, et quoque contra modo defensa sit.

7. In hisce verbis Ciceronis ex oratione quinta in Verrem: *Hanc sibi rem praesidio sperant futu-*

rum, neque mendum esse nec vitium; errâreque istos, qui bonos violant libros, et *futuram* scribunt: atque inibi de quodam alio Ciceronis verbo dictum, quod probe scriptum perperam mutatur: et aspersa pauca de modulis numerisque orationis, quos Cicero avide sectatus est.

8. Historia in libris Sotionis philosophi reperta super Laide meretrice et Demosthene rhetore.

9. Qui modus fuerit, quis ordo disciplinae Pythagoricae; quantumque temporis imperatum observatumque sit dicendi simul ac tacendi.

10. Quibus verbis compellaverit Favorinus philosophus adolescentem casce nimis et prisce loquentem.

11. Quod Thucydides, historiae scriptor inclitus, Lacedaemonios in acie non tuba, sed tibiis esse usos dicit; verbaque eius super ea re posita: quodque Herodotus Halyatten regem fidicinas in procinctu habuisse tradit: atque inibi quaedam notata de Gracchi fistula contionaria.

12. Virgo Vestae quid aetatis, et ex quali familia, et quo ritu quibusque caerimoniis et religionibus, ac quo nomine a pontifice maximo capiat, et quo statim iure esse incipiat simulatque capta est: quodque, ut Labeo dicit, nec [illa] intestato cuiquam nec eius intestatae quisquam iure heres est.

13. Quaesitum esse in philosophia, quidnam foret in recepto mandato rectius, idne omnino facere, quod mandatum est; an nonnunquam etiam contra, si id speres ei, qui mandavit, utilius fore: superque ea quaestione expositae diversae sententiae.

14. Quid dixerit feceritque C. Fabricius, magna vir gloria magnisque rebus gestis, sed familiae pecuniaeque inops, cum ei Samnites tanquam indigenti grave aurum donarent.

15. Quam importunum vitium plenumque odii sit futilis inanisque loquacitas, et quam multis in locis a principibus utriusque linguae viris detestatione iusta culpata sit.

16. Quod verba ista haec Quadrigarii ex annali tertio: *ibi mille hominum occiditur*, non licentia, neque de poetarum figura, sed ratione certa et proba grammaticae disciplinae dicta sunt.

17. Quanta cum animi aequitate toleraverit Socrates uxoris ingenium intractabile: atque inibi, quid M. Varro in quadam satira de officio mariti scripserit.

18. Quod M. Varro in quarto decimo *Humanarum* L. Aelium magistrum suum *περὶ ἐτυμολογίας* [disserentem] falsa reprehendit, quodque idem Varro in eodem libro falsum furis *ἔτυμον* dicit.

19. Historia super libris Sibyllinis, ac de Tarquinio Superbo rege.

20. Quae geometrae dicant *schemata*, quibusque omnia ista Latinis vocabulis appellentur.

21. Quod Iulius Higinus affirmatissime contend[er]it, legisse se librum P. Virgilii domesticum, in quo scriptum esset: *et ora Tristia tentantum sensu torquebit amaror*, non, quod vulgus legeret: *sensu torquebit amaro*.

22. An, qui causas defendit, recte Latineque dicat: *superesse se ei, quod defendit*; et *superesse* proprie quid sit.

23. Quis fuerit Papirius Praetextatus, quaeve istius causa cognomento sit: historiaque ista omnis super eodem Papirio cognitu iucunda.

24. Tria epigrammata trium veterum poetarum, Naevii, Plauti, Pacuvii, quae, facta ab ipsis, eorum sepulcris incisa sunt.

25. Quibus verbis M. Varro *inducias* definierit: quaesitumque inibi curiosius, quatenam ratio sit vocabuli *induciarum*.

26. Quem in modum mihi Taurus philosophus responderit percontanti, an sapiens irasceretur.

Commentario secundo haec insunt.

1. Quo genere solitus sit philosophus Socrates exercere patientiam corporis: deque eiusdem viii patientia.

2. Quae ratio observatioque officiorum esse debeat inter patres filiosque in discumbendo sedendoque, atque in id genus rebus domi forisque, si filii magistratus sunt et patres privati: superque ea re Tauri philosophi dissertatio, et exemplum ex historia Romana petitum.

3. Quā ratione verbis quibusdam vocabulisque veteres immiserint *h* literae spiritum.

4. Quam ob causam Gabius Bassus genus quoddam iudicii *divinationem* appellari scripsit, et quam alii causam esse eiusdem vocabuli dixerunt.

5. Quam lepide designateque dixerit Favorinus philosophus, quid intersit inter Platonis et Lysiae orationem.

6. Quibus verbis ignaviter et abiecte Virgilius usus esse dicatur, et quid iis, qui id improbe dicunt, respondeatur.

7. De officio erga patres liberorum: deque ea re ex philosophiae libris, in quibus scriptum quaesitumque est, an [semper] omnibus[que] patris iussis obsequendum sit.

8. Quod parum aequa reprehensio Epicuri a Plutarcho peracta [sit] in syllogismi disciplina.

9. Quod idem Plutarchus evidenti calumnia verbum ab Epicuro dictum insectatus sit.

10. Quid sint *favissae Capitolinae*, et quid super eo verbo M. Varro Servio Sulpicio quaerenti rescripserit.

11. De Siccio Dentato, egregio bellatore, multa memoratu digna.

12. Considerata perpensaque lex quaedam Solonis, speciem habens primorem iniquae iniustaeque legis, sed ad usum et emolumentum salubritatis penitus reperta.

13. *Liberos* in multitudinis numero etiam unum filium filiamve veteres dixisse.

14. Quod M. Cato in libro, qui inscriptus est *contra Tiberium exsulem*, *stitisses vadimonium* per *i* literam dicit, non *stetisses*: eiusque verbi ratio reddita.

15. Quod antiquitus aetati senectae potissimum habiti sint ampli honores: et cur postea ad maritos et ad patres iidem isti honores delati sint: atque ibi quaedam de capite legis Iuliae septimo.

16. Quod Caesellius Vindex a Sulpicio Apollinari reprehensus est in sensus Virgiliani enarratione.

17. Cuiusmodi naturam esse quarundam praepositionum M. Cicero animadverterit: disceptatumque ibi super eo ipso, quod Cicero observaverat.

18. Quod Phaëdon Socraticus servus fuit, quodque item alii complusculi servitutem servierunt.

19. *Rescire* verbum quid sit, et quam habeat veram et propriam significationem.

20. Quae vulgo dicuntur *vivaria*, id vocabulum veteres non dixisse; et quid pro eo P. Scipio in oratione ad populum, quid postea M. Varro in libris de re rustica dixerit usurpatum.

21. Super eo sidere, quod Graeci *αυαζαν*, nos *septemtriones* vocamus, ac de utriusque vocabuli ratione et origine.

22. De vento Iapyge, deque aliorum ventorum vocabulis regionibusque accepta e Favorini sermonibus.

23. Consultatio diiudicatioque locorum facta ex comoedia Menandri et Caecilii, quae *Plocium* inscripta est.

24. De veteri parsimonia, deque antiquis legibus sumptuariis.

25. Quid Graeci *ἀναλογίαν*, quid contra *ἀνωμαλίαν* vocent.

26. Sermones M. Frontonis et Favorini philosophi de generibus colorum vocabulisque eorum Graecis et Latinis; atque inibi color *spadix* cuiusmodi sit.

27. Quid T. Castricius existimaverit super Sallustii verbis et Demosthenis, quibus alter Philippum descripsit, alter Sertorium.

28. Non esse compertum, cui deo rem divinam fieri oporteat, cum terra movet.

29. Apologus Aesopi Phrygis memoratu non inutilis.

30. Quid observatum sit in undarum motibus, quae in mari alio atque alio modo fiunt, austris flantibus aquilonibusque.

Commentaria tertio haec insunt.

1. Quaesitum ac tractatum, quam ob causam Sallustius, avaritiam, dixerit, non animum modo vitilem, sed corpus quoque ipsum effeminare.

2. Quemnam esse natalem diem M. Varro dicat [eorum], qui ante noctis horam sextam postea eam

nati sunt: atque inibi de temporibus terminisque dierum, qui civiles nominantur et usquequaque gentium varie obvertantur: et praeterea quid Q. Mucius scripserit super ea muliere, quam maritus non iure usurpavisset, quod rationem civilis anni non habuerit.

3. De noscendis explorandisque Plauti comoediis, quoniam promiscue verae atque falsae nomine eius inscriptae feruntur: atque inibi, quod Plautus in pistifino, et Naevius in carcere fabulas scriptitarint.

4. Quod P. Africano et aliis tunc viris nobilibus ante aetatem senectam barbam et genas radere mos patrius fuit.

5. Deliciarum vitium et mollities oculorum et corporis ab Arcesilao philosopho cuidam opprobata acerbè simul et festiviter.

6. De vi atque natura palmae arboris, quod lignum ex ea ponderibus impositis renitatur.

7. Historia ex annalibus sumpta de Q. Caedicio, tribuno militum, verbaque ex Originibus M. Catonis apposita, quibus Caedicii virtutem cum Spartano Leonida aequiparat.

8. Literae eximiae consulum C. Fabricii et Q. Aemilii ad regem Pyrrhum a Q. Claudio, scriptore historiarum, in memoriam datae.

9. Quis et cuiusmodi fuerit, qui in proverbio fertur *equus Seianus*: et qualis color equorum sit, qui *spadices* vocantur: deque istius vocabuli ratione.

10. Quod est quaedam septenarii numeri vis et facultas in multis naturae rebus animadversa, de qua M. Varro in Hebdomadibus disserit copiose.

11. Quibus et quam frivolis argumentis Attius in Didascalicis utatur, quibus docere nititur, Hesiodum esse, quam Homerum, natu antiquiorem.

12. Largum atque avidum bibendi [a] P. Nigidio, doctissimo viro, nova et prope absurda vocabuli figura *bibosum* dictum.

13. Quod Demosthenes, etiam tum adolescens, cum Platonis philosophi discipulus foret, audito forte Callistrato rhetore in contione populi, destitit a Platone, et sectatus est Callistratum.

14. *Dimidium librum legi*, aut: *dimidiam fabulam audiui*, aliaque huiuscemodi qui dicat, vitiose

dicere: eiusque vitii causas reddere M. Varronem; nec quemquam veterum iisce verbis ita usum esse.

15. Exstare in literis, perque hominum memorias tradi[tum], quod repente multis mortem attulit gaudium ingens insperatum; interclusa anima et vim magni novique motus non sustinente.

16. Temporis varietas in puerperiis mulierum quanam sit et a medicis et a philosophis tradita: atque inibi poëtarum quoque veterum super eadem re opiniones, multaue alia auditu atque memoratu digna: verbaque ipsa Hippocratis medici ex libro illius sumta, qui inscriptus est *περὶ τροφῆς*.

17. Id quoque esse a gravissimis viris memoriae mandatum, quod tres libros Plato Philolai Pythagorici et Aristoteles pauculos Speusippi philosophi mercati sunt pretiis fidem non capientibus.

18. Quid sint *pedarii senatores*, et quam ob causam ita appellati: quamque habeant originem verba haec ex edicto translaticio consulum: SENATORES. QUIBUS. QUE. IN. SENATU. SENTENTIAM, DICERE. LICET.

19. Qua ratione Gabius Bassus scripserit *parcum hominem* appellatum: et quam esse eius vocabuli causam putarit; et contra, quem in modum quibusque verbis Favorinus, hanc traditionem eius eluserit,

Commentario quarto haec insunt.

1. Sermo quidam Favorini philosophi cum grammatico iactantiore factus in Socraticum modum: atque [in]ibi inter sermonem dictum, quibus verbis *penus* a Q. Scaevola definita sit, quodque eadem definitio culpata reprehensaque sit.

2. Quid differant *morbus* et *vitium*; et quam vim habeant vocabula ista in edicto aedilium: et an eunuchus et steriles mulieres redhiberi possint, diversaueque super ea re sententiae.

3. Quod nullae fuerint rei uxoriae actiones in urbe Roma ante Carvilianum divortium: atque inibi, quid sit proprie *pelllex*, quaeque eius vocabuli ratio sit.

4. Quid Servius Sulpicius in libro, qui est de dotibus, scripserit de iure atque more veterum sponsaliorum.

5. Historia narrata de perfidia haruspicum Etruscorum, quodque ob eam rem versus hic a pueris Romae urbe tota cantatus est: *Malum consilium consultori pessimum est.*

6. Verba veteris senatusconsulti, [in] quo decretum est, hostiis maioribus expiandum, quod in sacrario hastae Martiae movissent: atque [in]ibi enarratum, quid sint *hostiae succidaneae*; quid item *porca praecidanea*; et quod Capito Atteius *ferias* quasdam *praecidaneas* appellavit.

7. De epistola Valerii Probi, grammatici, ad Marcellum scripta, super accentu nominum quorundam Punicorum.

8. Quid C. Fabricius de Cornelio Rufino, homine avaro, dixerit; quem, cum odisset, inimicusque esset, designandum tamen consulem curavit.

9. Quid significet proprie *religiosus*, et in quae diverticula significatio istius vocabuli flexa sit, et verba Nigidii Figuli ex commentariis eius super ea re sumta.

10. Quid observatum de ordine rogandarum sententiarum in senatu, iurgiorumque in senatu C. Caesaris consulis et M. Catonis, diem dicendo eximentis.

11. Quae qualiaque sint, quae Aristoxenus quasi magis comperta de Pythagora memoriae commendavit: et quae item Plutarchus in eundem modum de eodem Pythagora scripserit.

12. Notae et animadversiones censoriae, in veteribus monumentis repertae, memoria dignae.

13. Quod in centiones quaedam tiliarum, certo modo factae, ischiacis mederi possunt.

14. Narratur historia de Hostilio Mancino aedili et Mamilia meretrice: verbaque decreti tribunorum, ad quos a Mamilia provocatum est.

15. Defensa a culpa sententia ex historia Sallustii, quam inimici eius cum insectatione maligne reprehenderunt.

16. De vocabulis quibusdam a Varrone et Nigidio contra cotidiani sermonis consuetudinem declinatis: atque inibi id genus quaedam cum exemplis veterum relata.

17. De natura quarundam particularum, quae praepositae verbis, intendi atque producti barbare at-

que inscite videntur, exemplis rationibusque plusculis disceptatum.

18. De P. Africano superiore sumta quaedam ex annalibus, memoratu dignissima.

19. Quid M. Varro in Logistorico scripserit de moderando victu puerorum impubium.

20. Notati a censoribus, qui audientibus iis dixerant ioca quaedam intempestiviter: ac de eius quoque nota deliberatum, qui steterat forte apud eos oscitabundus.

Commentario quinto haec insunt.

1. Quod Musonius philosophus reprehendit improbavitque, laudari philosophum disserentem a vociferantibus et in laudando gestientibus.

2. Super equo Alexandri regis, qui *Bucephalas* appellatus est.

3. Quae causa, quodque initium fuisse dicatur Protagorae ad philosophiae literas adeundi.

4. De verbo *duo et vicesimo*, quod vulgo incognitum est, a viris doctis multifariam in libris scriptum est.

5. Cuiusmodi ioco incavillatus sit Antiochum regem Poenus Hannibal.

6. De coronis militaribus, quae sit earum *triumphalis*, quae *obsidionalis*, quae *civica*, quae *muralis*, quae *castrensis*, quae *navalis*, quae *ovalis*, quae *oleaginea*.

7. *Personae* vocabulum quam lepide interpretatus sit, quamque esse vocis eius originem dixerit Gabius Bassus.

8. Defensus error a Virgilii versibus, quos arguerat Iulius Higinus grammaticus; et ibidem, quid sit *lituus*; deque etymologia vocis eius.

9. Historia de Croesi filio, sumta ex Herodoti libris.

10. De argumentis, quae Graece *ἀντιστρέφοντα* appellantur, a nobis *reciproca* dici possunt.

11. Biantis de re uxoria syllogismum non posse videri *ἀντιστρέφοντα*.

12. De nominibus deorum populi Romani *Diiovis* et *Veiovis*.

13. De officiorum gradu atque ordine, moribus populi Romani observato.

14. Quod Apion, doctus homo, qui *Plistonices* appellatus est, vidisse se Romae scripsit recognitionem inter se mutuam ex vetere notitia hominis et leonis.

15. Corpusne sit vox, an *δωμάριον*, varias esse philosophorum sententias.

16. De vi oculorum deque videndi rationibus.

17. Quam ob causam dies primi post Kalendas, Nonas, Idus, atri habeantur: et cur diem quoque quartum ante Kalendas, vel Nonas, vel Idus quasi religiosum plerique vitant.

18. In quid et quantum differat historia ab annalibus: superque ea re verba posita ex libro rerum gestarum Sempronii Asellionis primo.

19. Quid sit *adoptatio*, quid item sit *arrogatio*, quantumque haec inter se differant; verbaque eius quae qualiaque sint, qui in liberis arrogandis super ea re populum rogat.

20. Quod vocabulum Latinum *Soloecismo* fecerit Capito Sennius; quid autem id ipsum appellaverint veteres Latini; quibusque verbis *Soloecismum* defini-erit idem Capito Sennius.

21. *Pluria* qui dicat et *compluria* et *compluriens*, non barbare dicere, sed Latine:

Commentario sexto haec insunt.

1. Quem in modum responderit Chrysippus adversus eos; qui providentiam consistere negaverunt.

2. Quo itidem modo et vim necessitatemque fati constituerit, et esse tamen in nobis consilii iudicii-que nostri arbitrium confirma[ve]rit.

3. Historia sumpta ex libris Tiberonis de serpente invisitatae magnitudinis.

4. Quid idem Tiberio novae historiae de Attilio Regulo, a Carthaginiensibus capto, memoriae mandaverit: quid etiam Tuditanus super eodem Regulo scripserit.

5. Quod Alfenus Iureconsultus in verbis veteribus interpretandis erravit.

6. Temere inepteque reprehensum esse a Iulio Higino Virgilium, quod *praepetes* Daedalī pennas dixit: atque ibi, quid sint aves *praepetes*, et quid illae sint aves, quas Nigidius *inferas* appellavit.

7. De Acca Larentia et Caia Tarratia; deque origine sacerdotii *fratrum arvalium*.

8. Notata quaedam de rege Alexandro et de P. Scipione, memoratu digna.

9. Locus exemptus ex annalibus L. Pisonis historiae et orationis lepidissimae.

10. Historia super Euclide Socratico, cuius exemplo Taurus philosophus [ad]hortari adolescentis suos solitus [est] ad philosophiam naviter sectandam.

11. Verba ex oratione Q. Metelli Numidici, quae libuit meminisse, ad officium gravitatis dignitatisque vitae ducentia.

12. Quod neque *testamentum*, sicuti Servius Sulpitius existimavit, neque *sacellum*, sicuti C. Trebatius, duplicia verba sunt, sed a testatione [alterum] productum, alterum a sacro imminutum.

13. De quaestiunculis, apud Taurum philosophum in convivio agitatis, quae sympoticae vocantur.

14. Punientis peccatis tris esse rationes a philosophis attributas, et quamobrem Plato [tantum] duarum ex iis meminerit, non trium.

15. De verbo *quiesco*, an e litera corripī, an produci debeat.

16. [Notatum verbum] *deprecor*, a poeta Catullo inusitate quidem, sed apte positum et proprie: deque ratione eius verbi, exemplisque veterum scriptorum.

17. Quis omnium primus libros publice praeberet legendos, quantusque numerus fuerit Athenis ante clades Persicas librorum in bibliothecis publicorum.

Commentario septimo haec insunt.

1. Admiranda [quaedam] ex annalibus sumpta de P. Africano superiore.

2. De Caesellii Vindicis pudendo errore, quem offendimus in libris eius, quos inscripsit *Lectionum Antiquarum*.

3. Quid Tiro Tullius, Ciceronis libertus, reprehenderit in M. Catonis oratione, quam pro Rhodiensibus in senatu dixit; et quid ad ea, quae reprehenderat, responderimus.

4. Cuiusmodi servos, et quam ob causam Caelius Sabinus, iuris civilis auctor, *pileatos* venundari solitos scripserit, et quae mancipia sub corona more maiorum venierint: atque id ipsum: *sub corona* quid sit.

5. Historia de Polo histrione, memoratu digna.

6. Quid de quorundam sensuum naturali defectione Aristoteles scripserit.

7. An *affatim*, quasi *admodum*, prima acuta pronuntiandum sit; et quaedam itidem non incuriose tractata super aliarum vocum accentibus.

8. Res ultra fidem tradita super amatore delphino et puero amato.

9. *Peposci* et *memordi*, *pepigi*, *spepondi* et *occecurri* plerisque veterum dixisse, non, uti postea receptum est dicere, per o aut per u literam in prima syllaba positam, sed per e, atque id Graecae rationis exemplo dixisse: praeterea notatum, quod viri non indocti neque ignobiles a verbo *descendo* non *descendi*, sed *descendidi* dixerunt.

10. *Usucapio* et *copulate* et recto vocabuli casu dicitur, ita *pignoriscapio* coniuncte et eadem vocabuli forma dictum est.

11. Neque *levitatem*, neque *nequitiam* ea significatione esse, qua in vulgi sermonibus dicuntur.

12. De tunicis *χευρίδωτοις*, quod earum usum P. Africanus Sulpicio Gallo obiecit.

13. Quam *classicum* dicat M. Cato; quem *infra classem*.

14. De tribus dicendi generibus: ac de tribus philosophis, qui ab Atheniensibus ad senatum Romanum legati [missi] sunt.

15. Quam severe moribus maiorum in fures vindicatum sit, et quid scripserit Mucius Scaevola super eo, quod servandum datum commodatumve esset.

16. Locus exscriptus e satira M. Varronis, quae *περὶ ἐδεσμάτων* inscripta est, de peregrinis ciborum generibus: et appositi versus Euripidis, quibus delicatiorum hominum luxuriantem gulam confutavit.

17. Sermo habitus cum grammatico, insolentia.

rum et imperitiarum pleno, de significatione vocabuli, quod est *obnoxius*: deque eius vocis origine.

18. De observata custoditaque apud Romanos iurisiurandi sanctimonia: atque inibi de decem captivis, quos Hannibal Romam, deiurio ab iis accepto, legavit.

19. Historia, ex annalibus sumta, de Tiberio Sempronio Graccho, patre Gracchorum, tribuno plebei: atque inibi tribunicia [plebis] decreta cum ipsis verbis relata.

20. Quod Virgilius ob aquam a Nolanis sibi non permissam sustulit e versu suo *Nola*, et posuit *Ora*: atque ibi quaedam alia de consonantia literarum iucunda.

21. *Quoad vivet*, et *quoad morietur*, cur id ipsum temporis significant, cum ex duobus sint facta contrariis.

22. Quod censores equum adimere soliti sint equitibus corpulentis et praepinguibus: quaesitumque, utrum ea res cum ignominia, an incolumi dignitate equitum facta sit.

Commentario octavo haec insunt.

1. *Hesternae nocte* rectene, an cum vitio dicatur: et quaenam super istis verbis grammatica traditio sit: item quod Decemviri in XII. tabulis *nox* pro *nocte* dixerunt.

2. Quae mihi decem verba ediderit Favorinus, quae usurpentur quidem a Graecis, sed sint adulterina et barbara; quae item a me totidem acceperit, quae ex medio communique usu Latine loquentium minime Latina sint, neque in veterum libris repariantur.

3. Quem in modum et quam severe increpuerit, audientibus nobis, Peregrinus philosophus adolescentem Romanum, ex equestri familia, stantem segenem apud se et assidue oscitantem.

4. Quod Herodotus, scriptor historiae memoratissimus, parum vere dixerit, unam solamque pinum arborum omnium caesam nunquam denuo ex iisdem radicibus pullulare, et quod item de aqua

pluviali et nive rem non satis exploratam pro còmperta posuerit.

5. Quid illud sit, quod Virgilius *coelum stare pulvere*, et quod Lucilius *pectus sentibus stare* dixit.

6. Cum post offensiunculas in gratiam redeatur, expostulationes fieri mutuas, minime utile esse: superque ea re et sermo Tauri expositus, et verba ex Theophrasti libro sumta, et quid M. quoque Cicero de amore amicitiae senserit, cum ipsius verbis additum.

7. Ex Aristotelis libro, qui *περὶ τῆς μνήμης* inscriptus est, cognita acceptaque de natura et habitu memoriae: atque inibi alia quaedam de exuberantia aut interitu eius lecta auditaque.

8. Quid mihi usu venerit, interpretari et quasi effingere volenti locos quosdam Platonicos Latina oratione.

9. Quod Theophrastus philosophus, omnium suae aetatis facundissimus, verba pauca ad populum Atheniensem factururus, deturbatus verecundia obtinuerit; quodque idem hoc Demostheni, apud Philippum regem verba facienti, evenerit.

10. Qualis mihi fuerit in oppido Eleusine disceptatio cum grammatico quodam praestigioso, tempora verborum et puerilia meditamenta ignorante, remotarum autem quaestionum nebulas et formidines capiendis imperitorum animis ostentante.

11. Quam festive responderit Xanthippae uxori Socrates, petenti, ut per Dionysia largiore sumtu coenitarent.

12. Quid significet in veterum libris scriptum *plerique omnes*: et quod ea verba accepta a Graecis videntur.

13. *Quopsones*, quod homines Afri dicunt, non esse verbum Poenicum, sed Graecum.

14. Lepidissima altercatio Favorini philosophi adversus quendam intempestivum de ambiguitate verborum disserentem: atque inibi verba quaedam ex Naevio poeta et Cn. Gellio non usitate collocata; atque ibidem a P. Nigidio origines vocabulorum exploratae.

15. Quibus modis ignominiatus tractatusque sit

a C. Caesare Laberius poeta: atque inibi appositi
versus super eadem re eiusdem Laberii.

Commentario nono haec insunt.

1. Quamobrem Q. Claudius Quadrigarius in undevicesimo annali scripserit, rectiores certioresque ictus fieri, si sursum quid mittas, quam si deorsum.

2. Qualibus verbis notarit Herodes Atticus falso quempiam cultu amictuque nomen habitumque philosophi ementientem.

3. Epistola Philippi regis ad Aristotelem philosophum super Alexandro recens nato.

4. De barbararum gentium prodigiosis miraculis; deque diris et exitiosis effascinationibus: atque inibi de feminis repente versis in mares.

5. Diversae nobilium philosophorum sententiae de genere ac natura voluptatis: verbaque Hieroclis philosophi, quibus decreta Epicuri insectatus est.

6. Verbum, quod est ab *ago* frequentativum, in prima syllaba quonam sit modulo pronuntiandum.

7. De conversione foliorum in arbore olea, brumali et solstitiali die; deque fidibus id temporis ictu alieno sonantibus.

8. Necesse esse, qui multa habeat, multis indigere: deque ea re Favorini philosophi cum brevitate eleganti sententia.

9. Quis modus sit verba vertendi in Graecas sententias; deque iis Homeri versibus, quos Virgilius vertisse aut bene apteque aut improspere existimatus est.

10. Quod Annaeus Cornutus versus Virgilii, quibus Veneris et Vulcani concubitus pudice aperteque dixit, reprehensione spurca et odiosa inquinavit.

11. De Valerio Corvino: et unde Corvinus.

12. De verbis, quae in utramque partem significatione adversa et reciproca dicuntur.

13. Verba ex historia Claudii Quadrigarii, quibus Manlii Torquati, nobilis adolescentis, et hostis Galli provocatoris pugnam depinxit.

14. Quod idem Quadrigarius huius facies patrio casu probe et Latine dixit; et quaedam alia apposita de similium vocabulorum declinationibus.

INDEX

rem non satis explor

ad sit, quod Virgiliu
l Lucilius *pectus senti*
et offensiunculas in g
fieri mutuas, minime
sermo Tauri exposit
o sumta, et quid M
tiae senserit, cum i

otelis libro, qui *περὶ*
gnita acceptaque de
e inibi alia quaedam
s lecta auditaque.
hi usu venerit, inter
ti locos quosdam Pl

leophrastus philosophu
simus, verba pauca ad
s, deturbatis verecu
oc Demostheni, apud
enti, evenerit.

mihī fuerit in oppi
grammatico quodam p
et puerilia meditam
m quaestionum nebul
itorum animis ostenta
festive responderit X
nti, ut per Dionysia

significet in veterum
et quod ea verba a

nes, quod homines A
enicum, sed Graecu
ssima altercatio Fav
um intempestivum de
tem: atque inibi ve
et Cn. Gellio non n
P. Nigidio origines

modis ignominiatus

CUSTOM

CANTON

[illegible]

assent

15. De genere controversiae, quod Graece *ἀπο-
ρον* appellatur.

16. Quod Plinium Secundum, hominem non
indoctum, fugerit latueritque vitium argumenti, quod
ἀντιστρέφον Graeci dicunt.

Commentario decimo haec insunt.

1. *Tertiumne consul*, an *tertio*, dici oporteat;
et quonam modo [Cn.] Pompeius, cum in theatro,
quod erat dedicaturus, honores suos [in]scriberet,
quaestionem ancipitem istius verbi de consilio Cice-
ronis vitaverit.

2. Quid Aristoteles de numero puerperii memo-
riae mandaverit.

3. Locorum quorundam illustrium collatio con-
tentioque facta ex orationibus C. Gracchi et M. Ci-
ceronis et M. Catonis.

4. Quod P. Nigidius argutissime docuit, nomina
non positiva esse, sed naturalia.

5. *Avarus simplexne* vocabulum sit, an compo-
situm et duplex, sicut P. Nigidio videtur.

6. Multam dictam esse ab aedilibus plebei Ap-
pii Caeci filiae, mulieri nobili, quod locuta esset
petulantius.

7. Fluminum, quae ultra imperium Romanum
fluunt, prima magnitudine esse Nilum, secunda
Histrum, proxima Rhodanum, sicuti M. Varronem
memini scribere.

8. Inter ignominias militares, quibus milites
coërcebantur, fuisse sanguinis dimissionem; et quae-
nam esse videatur causa huiusmodi castigationis.

9. Quibus modis, quoque habitu acies Romana
instrui solita sit, quaeque earum instructionum sint
vocabula.

10. Quae eius rei causa sit, quod et Graeci ve-
teres et Romani annulum in eo digito gestaverunt,
qui est in manu sinistra minimo proximus.

11. Verbum *mature* quid significet: quaeque vo-
cis eius ratio sit: et quod eo verbo vulgus hominum
improprie utitur: atque inibi, quod *praecox* decli-
natum *praecocis* facit, non *praecoquis*.

12. De portentis fabularum, quæ Pflnius Secundus indignissime in Democritum philosophum confert: ibidem de simulacro volucris columbæ.

13. *Cum partim hominum*, quæ ratione veteres dixerint.

14. *Iniuria mihi factum itur* quali verborum ordine Cato dixerit.

15. De flaminis Diali, deque flaminicæ caerimoniis; verbaque ex edicto prætoris apposita, quibus dicit, non coacturum se ad iurandum neque virgines Vestæ neque Dialem.

16. Quos errores Iulius Higinus in sexto Virgilii animadverterit, in historia Romana erratos.

17. Quam ob causam et quali modo Democritus philosophus luminibus oculorum sese privaverit: et super ea re versus Laberii, pure admodum et venuste facti.

18. Historia de Artemisia, deque eo certamine, quod apud Mausoli sepulcrum a scriptoribus inclitis decertatum est.

19. Non purgari neque levari peccatum, dum prætenditur peccatorum, quæ alii quoque peccaverunt, similitudo: atque inibi verba ex oratione super ea re Demosthenis.

20. Quid sit *rogatio*, quid *lex*, quid *plebiscitum*, quid *privilegium*, et quantum ista omnia differant.

21. Quam ob causam [M.] Cicero his omnino verbis: *novissime* et *novissimus* [uti] observantissime vitavit.

22. Locus exemptus ex Platonis libro, qui inscribitur *Gorgias*, de falsæ philosophiæ probris, quibus philosophos temere incessunt, qui emolumenta veræ philosophiæ ignorant.

23. Verba ex oratione M. Catonis de mulierum veterum victu et moribus: atque inibi, quod fuerit ius marito in adulterio uxorem deprehensam necare.

24. *Die pristini*, et *die crastini*, et *die quarti*, et *die quinti*, qui elegantius locuti sunt, dixisse, non ut ea vulgo dicuntur nunc.

25. Telorum et iaculorum gladiorumque vocabula, atque inibi navium quoque genera, quæ scripta in veterum libris reperiuntur.

26. Inscite ab Asiatio Pollione reprehensum Salustium, quod *transfretationem transgressum* dixerit; et *transgressos* qui *transfretassent*.

27. Historia de populo Romano deque populo Panico, quod pari propemodum vigore fuerint aemuli.

28. De aetatum finibus *pueritiae, iuventae, senectae*, ex Tuberonia historia sumtum.

29. Quod particula *atque* non complexiva tantum sit, sed vim habeat plusculam variamque.

Commentario undecimo haec insunt.

1. De origine vocabuli terrae *Italiae*, deque ea mulcta, quae *suprema* appellatur, deque eius nominis ratione: ac de lege Aternia, et quibus verbis antiquitus *mulcta minima* dici solita sit.

2. Quod *elegantia* apud antiquiores non de amoeniore ingenio, sed de nitidioris cultu atque victu dicebatur, eaque in vitio ponebatur.

3. Qualis quantaque sit *pro* particulae varietas; deque exemplis eius varietatis.

4. Quem in modum Q. Ennius versus Euripidi aemulatus sit.

5. De Pyrrhoniis philosophis quaedam, deque Academicis strictim notata, deque inter eos differentia.

6. Quod mulieres Romae per Herculem non iuraverint, neque viri per Castorem.

7. Verbis antiquissimis relictisque iam et desitis minime utendum.

8. Quid senserit dixeritque M. Cato de Albino, qui homo Romanus Graeca oratione res Romanas, venia sibi ante eius imperitiae petita, composuit.

9. Historia de legatis Mileti et Demosthene rhetore, in libris Critolai reperta.

10. Quod C. Gracchus in oratione sua historiam supra scriptam Demadi rhetori, non Demostheni, attribuit: verbaque ipsius C. Gracchi relata.

11. Verba P. Nigidii, quibus differre dicit *mentiri et mendacium dicere*.

12. Quod Chrysippus philosophus omne verbum ambiguum dubiumque esse dicit; Diodorus contra nullo verbum ambiguum esse putat.

13. Quid T. Castricius de verbis deque sententia quadam C. Gracchi existima[ve]rit; quodque esse eam sine ullo sensus emolumento docuerit.

14. Sobria et pulcherrima Romuli regis responsio circa vini usum.

15. De *ludibundo* et *errabundo*, atque id genus verborum productionibus; et quod Laberius sic *amorabundam* dixit, ut dicitur *ludibunda* et *errabunda*; atque inibi, quod Sisenna per huiusmodi verbum nova figura usus est.

16. Quod Graecorum quorundam verborum difficillima est in Latinam linguam mutatio: velut quod Graece dicitur *πολυπραγμοσύνη*.

17. Quid significet in veteribus praetorum edictis: *qui flumina retanda publice redempta habent*.

18. Qua poena Draco Atheniensis in legibus, quas populo Atheniensi scripsit, fures affecerit, et qua postea Solon, et qua item Decemviri nostri, qui XII. tabulas scripserunt: atque inibi adscriptum, quod apud Aegyptios furta licita et permissa sunt, apud Lacedaemonios autem cum studio quoque affectata et pro exercitio utili celebrata, ac praeterea M. Catonis de puniendis furtis digna memoria sententia.

Commentario duodecimo haec insunt.

1. Dissertatio Favorini philosophi, qua suasit nobili feminae, uti liberos, quos peperisset, non nutrum adhibitarum, sed suo sibi lacte aleret.

2. Quod Annaeus Seneca, iudicans de Q. Ennio deque M. Tullio, levi futilique iudicio fuit.

3. *Lictoris* vocabulum qua ratione conceptum ortumque sit; et super eo diversae sententiae Valgii Rufi et Tullii Ciceronis liberti.

4. Versus accepti ex Q. Ennii septimo annalium, quibus depingitur finiturque ingenium comitasque hominis minoris erga amicum superiorem.

5. Sermo Tauri philosophi de modo atque ratione tolerandi doloris secundum Stoicorum decreta.

6. De aenigmate.

7. Quam ob causam Cn. Dolabella proconsul ream mulierem veneficii, confitentemque, ad Areopagitas reiecerit.

8. Reditiones in gratiam nobilium virorum, memoratu dignae.

9. Quae dicantur vocabula ancipitia: et quod honoris quoque vocabulum ancipiti sententia fuerit.

10. Quod *aeditimus* verbum Latinum sit.

11. Errare istos, qui spe et fiducia latendi peccent, cum latebra peccati perpetua nulla sit: et super ea re Peregrini philosophi sermo ex Sophocli poetae sententia.

12. Faceta responsio M. Ciceronis, amolientis a se crimen manifesti mendacii.

13. *Intra Kalendas* cum dicitur, quid significet, utrum *ante Kalendas*, an *Kalendis*; an utrumque: atque inibi, quid sit in oratione M. Tullii *intra Oceanum*, et *intra montem Taurum*, et in quadam epistola *intra modum*.

14. *Saltem* particula quam vim habeat, et quam originem.

15. Quod Sisenna in libris historiarum adverbis huiusmodi saepenumero usus est: *celatim*, *vellicatim*, *saltuatim*.

Commentario tertio decimo haec insunt.

1. Inquisitio verborum istorum M. Tullii curiosior, quae fuit in primo Antonianarum libro: *Multa autem impendere videntur praeter naturam etiam praeterque fatum*: tractatumque, an idem duo ista significant: *fatum* atque *natura*, an diversum.

2. Super poetarum Pacuvii et Attii colloquio familiari in oppido Tarentino.

3. An vocabula haec: *necessitudo* et *necessitas* differenti significatione sint.

4. Olympiadis, Alexandri matris, comis ac prudens ad filium [Alexandrum] rescriptio.

5. De Aristotele, et Theophrasto, et Menedemo, philosophis: deque eleganti verecundia Aristotelis successorum diatribae suae eligentis.

6. Quid veteres Latini dixerint, quas Graeci *πρὸς ὀπίαν* appellant; et item quod vocabulum *barbarismi* non usurpaverint neque Romani antiquiores, neque Attici.

7. Diversum de natura leonum dixisse Homerum in carminibus, et Herodotum in historiis.

8. Quod Afranius poëta prudenter et lepidè Sapi-
entiam fillam esse Usus et Memoriae dixit.

9. Quid Tullius Tiro in commentariis scripserit
de *Suculis* et *Hyadibus*, quae sunt stellarum vocabula.

10. Quod sororis *ἑτερον* [esse] dixerit Labeo An-
tistius, et quod fratris P. Nigidius.

11. Quem M. Varro iustum aptumque esse nume-
rum convivarum existimavit: ac de mensis secundis
et de bellariis.

12. Tribunos plebis *prensionem* habere, *vocatio-
nem* non habere.

13. Quod in libris Humanarum M. Varronis scri-
ptum est: *aediles et quaestores populi Romani in ius
a privato ad praetorem vocari posse.*

14. Quid sit pomœrium.

15. Verba ex libro Messalae auguris, quibus docet,
qui sint *minores magistratus*; et *consulem praeto-
remque collegas esse*: et quaedam alia de auspiciis:
item verba eiusdem Messalae, disserentis, aliud esse
ad populum loqui, aliud *cum populo agere*: et qui
magistratus a quibus avocent comitiatum.

16. *Humanitatem* non id significare, quod vulgus
putat; sed eo vocabulo, qui sinceriter locuti sunt,
magis proprie esse usos.

17. Quid apud M. Catonem significant verba haec:
inter os atque offam.

18. Platonem tribuere Euripidi Sophocli versum;
et inveniri versus verbis iisdem, aut paucis syllabis
immutatis, apud diversos poëtas, temporibus variis natos.

19. De genere atque nominibus familiae Porciae.

20. Quod a scriptoribus elegantissimis maior ratio
habita sit sonitus vocum atque verborum iucundioris,
(quae a Graecis *εὐφροία* dicitur) quam regulae disci-
plinæque, quae a Grammaticis reperta est.

21. Verba T. Castricii rhetoris ad discipulos ado-
lescentes de vestitu atque calceatu non decoro.

22. *Comprecationes*, quae ritu Romano fiunt diis,
expositae sunt in libris sacerdotum; inter quas Marti
Nerieniem tribuunt, et quid *Nerienes* seu *Nerio* nomen
importet.

23. M. Catonis, consularis et censorii, pulcherri-
ma exprobratio contra philosophantes nomine, et non
re.

24. Quaesitum tractatumque, quid sint *manubiae*: atque inibi dicta quaedam de ratione utendi verbis pluribus, idem significantibus.

25. Verba P. Nigidii, quibus dicit, in nomine *Valeri* in casu vocandi primam syllabam acuendam esse: et item alia ex eiusdem verbis ad rectam scripturam pertinentia.

26. De versibus, quos Virgilius sectatus videtur, Homeri ac Parthenii.

27. De sententia Panaetii philosophi, quam scripsit in libro *De officiis* secundo, qua hortatur, ut homines ad cavendas iniurias in omni loco intenti paratique sint.

28. Quod Quadrigarius *cum multis mortalibus* dixit, an quid et quantum differret, si dixisset *cum multis hominibus*.

29. Non hactenus esse *faciem*, qua vulgo dicitur.

30. Quid sit in satira M. Varronis: *cantum prandium*.

Commentario quarto decimo haec insunt.

1. Dissertatio Favorini philosophi adversus eos, qui *Chaldaei* appellantur, et ex coetu motibusque siderum et stellarum fata [se] hominum dicturos pollicentur.

2. Quem in modum disser[er]it Favorinus, consultus a me, super officio iudicis.

3. An aemuli offensique inter sese fuerint Xenophan et Plato.

4. Quod apte Chrysippus et graphice imaginem Iustitiae modulis coloribusque verborum depinxit.

5. Lis atque contentio grammaticorum Romae illustrium enarrata super casu vocativo vocabuli, quod est *egregius*.

6. Cuimodi sint, quae speciem doctrinarum habent: sed neque delectent, neque utilia sint; atque inibi de vocabulis singularum urbium regionumque immutatis.

7. Quod M. Varro Cn. Pompeio, consuli primum designato, commentarium dedit, quem appellavit ipse *Isagogicum*, de officio senatus habendi.

8. Quaesitum esse dissensumque, an praefectus, Latinarum causa creatus, ius senatus convocandi consulendique habeat.

Commentario quinto decimo haec insunt.

1. Quod in Q. Claudii annalibus scriptum est, lignum alumine oblitum non ardere.

2. Quod Plato in libris, quos *De legibus* composuit, largiores laetioresque in conviviis invitatiunculas vini non inutiles esse existimav[er]it.

3. Quid M. Cicero de particula ista senserit scripseritque, quae praeposita est verbis *aufugio* et *aufero*: et an in verbo *autumo* eadem ista haec praepositio esse videri debeat.

4. Historia de Ventidio Basso, ignobili homine, quem primum de Parthis triumphasse, memoriae traditum est.

5. Verbum *profligo* a plerisque dici improprie insciteque.

6. In libro M. Ciceronis *De gloria* secundo manifestum erratum, in ea parte, in qua scriptum est super Hectore et Aiace.

7. Observatum esse in senibus, quod annum fere aetatis tertium et sexagesimum agant, aut laboribus, aut interitu, aut clade aliqua insignitum: atque inibi super eadem observatione exemplum appositum epistolae divi Augusti ad Caium filium.

8. Locus ex oratione Favorini, veteris oratoris, de coenarum atque luxuriae opprobratione, qua usus est, cum legem Liciniam de sumptu minuendo suasit.

9. Quod Caecilius poeta *frontem* genere virili non poetice, sed cum probatione et cum analogia appellavit.

10. De voluntario et admirando interitu virginum Milesiarum.

11. Verba Senatusconsulti de exigendis urbe Roma philosophis: item verba edicti censorum, quo improbatum et coercitum sunt, qui disciplinam rhetoricam instituere et exercere Romae coeperant.

12. Locus ex oratione Gracchi de parsimonia ac de pudicitia sua memoratissimus:

13. De verbis inopinatis, quae utroqueversum dicuntur, et a grammaticis *communia* vocantur.

14. Quod Metellus Numpidicus figuram orationis novam ex orationibus Graecis mutuatus est.

15. *Passis velis et passis manibus* dixisse veteres, non a verbo suo, quod est *patior*, sed ab alieno, quod est *pando*.

16. De novo genere interitus Crotoniensis Milonis.

17. Quam ob causam nobiles pueri Atheniensium tibiis canere desierint, cum patrium istum morem canendi haberent.

18. Quod pugna belli civilis victoriaque C. Caesaris, quam vicit in Pharsaliis campis, nuntiata praedictaque est per cuiuspiam remigis vaticinium eodem ipso die in Italia Patavii.

19. Verba M. Varronis, memoria digna, ex satira, quae incribitur *περὶ ἐδεσμάτων*.

20. Notata quaedam de Euripidi poetae genere, vita, moribus, deque eiusdem fine vitae.

21. Quod a poetis Iovis filii prudentissimi humanissimiue, Neptuni autem inhumanissimi et ferocissimi traduntur.

22. Historia de Sertorio, egregio duce, deque astu eius commenticiisque simulamentis, quibus ad barbaros milites continendos conciliandosque sibi utebatur.

23. De aetatibus historicorum nobilium, Hellanici, Herodoti, Thucydidis.

24. Quid Vulcatius Sedigitus, in libro, quem *De poetis* scripsit, de comicis Latinis iudicavit.

25. De verbis quibusdam novis, quae in Cn. Mattii mimiambris offenderamus.

26. Quibus verbis Aristoteles philosophus defini-erit syllogismum; eiusque definitionis interpretamentum verbis Latinis factum.

27. Quid sint *comitia calata*, quid *curiata*, quid *centuriata*, quid *tributa*, quid *concilium*, atque inibi quaedam eiusmodi.

28. Quod erravit Cornelius Nepos, cum scripsit, Ciceronem tres et viginti annos natum causam pro Sex. Roscio dixisse.

29. Quali figura orationis et quam nova L. Piso annalium scriptor usus sit.

30. Vehiculum, quod *petorritum* appellatur, cuius linguae vocabulum sit, Graecae an Gallicae.

31. Quae verba legaverint Rhodii ad hostium ducem Demetrium, cum ab eo obsiderentur, super illa inclita Ialysi imagine.

Commentario sexto decimo haec insunt.

1. Verba Musonii philosophi Graeca, digna atque utilia audiri observarique; eiusdemque utilitatis sententia, a M. Catone multis ante annis Numantiae ad equites dicta.

2. Cuimodi sit lex apud dialecticos percontandi disserendique, et quae sit eius legis reprehensio.

3. Quanam ratione effici dixerit Erasistratus medicus, si cibus forte deerit, ut tolerari aliquantis per inedia possit, et tolerari fames: verbaque ipsa Erasistrati super ea re scripta.

4. Quo ritu quibusque verbis fetialis populi Romani bellum indicere solitus sit iis, quibus populus Romanus bellum fieri iusserat. Et item, in quae verba conceptum fuerit iusiurandum de furtis militaribus sancendis, et uti milites scripti intra praedictum diem in loco certo frequentarent, causis quibusdam exceptis, propter quas id iusiurandum remitti aequum esset.

5. *Vestibulum* quid significet; deque eius vocabuli rationibus.

6. *Hostiae*, quae dicuntur *bidentes*, quid sint, et quam ob causam ita appellatae sint: superque ea re P. Nigidii et Iulii Higini sententiae.

7. Quod Laberius verba pleraque licentius petulantiusque finxit: et quod multis item verbis utitur, de quibus, an sint Latina, quaeri solet.

8. Quid significet et quid a nostris appellatum sit quod *ἀξίωμα* dialectici dicunt; et quaedam alia, quae prima in disciplina dialectica traduntur.

9. Quid significet verbum in libris veterum creberrime positum: *susque deque*.

10. Quid sint *proletarii*, quid *capitecensi*, quid item sit in duodecim tabulis *assiduus*, et quae eius vocabuli ratio sit.

ptorem, deprehensum ab Annio Milone in adulterio scribit, et loris caesum, pecuniaque data, dimissum.

19. Quid Epictetus philosophus dicere solitus sit hominibus nequam et impuris, disciplinas philosophiae studiose tractantibus: et quae duo verba observanda praeceperit omnium rerum longe salubria.

20. Verba sumpta ex Symposio Platonis numeris coagmentisque verborum scite, modulateque, apteque, exercendi gratia, in Latinam orationem versa.

21. Quibus temporibus post Romam conditam Graeci Romanique illustres viri floruerint ante secundum bellum Carthaginiensium.

Commentario octavo decimo haec insunt.

1. Disputationes a philosopho Stoico, et contra a Peripatetico, arbitro Favorino, factae: quaesitumque inter eos, quantum in perficienda vita beata virtus valeret; quantumque esset in iis, quae dicuntur extranea.

2. Cuiusmodi quaestionum certationibus Saturnalia ludicra Athenis agitare soliti sumus: atque inibi inspersa quaedam sophismata et aenigmata oblectatoria.

3. Quid Aeschines rhetor in oratione, qua Timarchum de impudicitia accusavit, Lacedaemonios statuisse dixerit super sententia probatissima, quam improbatissimus homo dixisset.

4. Quod Sulpicius Apollinaris praedicantem quendam, à sese uno Sallustii historias intelligi, illusit, quaesitione proposita, quid verba ista apud Sallustium significarent: *incertum, stolidior, an vanior.*

5. Quod Q. Ennius in septimo annali *quadrupes eques*, ac non *quadrupes equus*, ut legunt multi, scriptum reliquit.

6. Quod Aelius Melissus, in libro, cui titulum fecit *De loquendi proprietate*, quem, cum ederet, cornu esse copiae dicebat, rem scripsit neque dictu neque auditu dignam; cum differre *matronam et matrem familias* existimavit differentia longe vanissima.

7. Quem in modum Favorinus tractaverit interpestivum quendam de verborum ambiguitatibus quaerentem: atque ibi, quot significationes capiat *contio*.

8. *Ὅμοιοτέλευτα καὶ ὁμοιόπτερα*, atque alia id genus, quae ornamenta orationis putantur, inepta esse et puerilia, Lucilii quoque versibus declarari.

9. Quid significet apud M. Catonem verbum *insecendo*; quodque *insecendo* potius legendum sit, quam, quod plerique existimant, *insequendo*.

10. Errare istos, qui in exploranda febris pulsus venarum pertentari putant, non artefiarum.

11. Verba ex carminibus Furi Antiatii, inscite a Caesellio Vindice reprehensa; versusque ipsi, in quibus ea verba sunt, subscripti.

12. Morem istum veteribus nostris fuisse, verba *patendi* mutare, ac vertere in *agendi* modum.

13. Quali talione Diogenes philosophus usus sit, pertentatus a dialectico quodam sophismatio impudenti.

14. Quid sit numerus *hemioikos*, quid *epitritos*, et quod vocabula ista non facile nostri ausi sunt vertere in linguam Latinam.

15. Quod M. Varro in herois versibus observaverit rem nimis anxiae et curiosae observationis.

Commentario nono decimo haec insunt.

1. Responsio cuiusdam philosophi, interrogati, quam ob causam maris tempestate palluerat.

2. Ex quinque corporis sensibus duos esse cum belluis maxime communes: [quodque turpis et improba est voluptas: quae ex auditu, visu odoratuque procedit: quae vero ex gustu tactuque est, rerum omnium foedissima est; quum haec duae bestiarum etiam sint; reliquae hominum tantum].

3. Quod turpius est, frigide laudari, quam acerbius vituperari.

4. Quamobrem venter repentino timore effluat; quare etiam ignis urinam lacessat.

5. Ex Aristotelis libris sumtum, quod nivis aqua potui pessima sit, et quod ex nive crystallus concreatur.

6. Quod pudor sanguinem ad externa diffundit, timor vero contrahit.

7. Quid sit *obesum*; nonnullaque alia prisca vocabula.

8. Quaestio, an *harena*, *coelum*, *triticum*, pluralia inveniantur: atque inibi de *quadrigis*, *inimicitiiis*, nonnullis praeterea vocabulis, an singulari numero comperiantur.

9. Antonii Iuliani in convivio ad quosdam Graecos lepidissima responsio.

10. Verba haec: *praeter propter*, in usu vulgi prodita, etiam Ennii fuisse.

11. Ponit versus Platonis amatorios, quos admodum iuvenis lusit, dum tragoediis contendit.

12. Dissertatio Herodis Attici super vi et natura doloris, suaeque opinionis affirmatio per exemplum indocti rustici, qui cum rubis fructiferas arbores praecidit.

13. Quos *pumiliones* dicimus, Graece *ῥάρυες* appellari.

14. Contemporaneos fuisse Caesari et Ciceroni M. Varronem et P. Nigidium, aetatis suae doctissimos Romanos: et quod Nigidii commentationes propter earum obscuritatem, subtilitatemque in vulgus non exeunt.

Commentario vigesimo haec insunt.

1. Disceptatio Sex. Caecilii iureconsulti et Favonini philosophi de legibus duodecim tabularum.

2. Vocabulum *siticinum* in M. Catonis oratione quid significet.

3. Quam ob causam L. Attius poeta in Pragmaticis, *sicinnistas nebuloso nomine* esse, dixerit.

4. Artificum scenicorum studium amoremque inhonestum probrosumque esse: et super ea re verba Aristotelis philosophi adscripta.

5. Exempla epistolarum Alexandri regis et Aristotelis philosophi ita uti sunt edita: eaque in linguam Latinam versa.

6. Quaesitum atque tractatum, utrum siet rectius dicere: *kabeo curam vestri*, an *vestrum*.

7. Quam diversae Graecorum sententiae super numero Niobae filiorum.

8. De iis, quae habere *συμπάθειαν* videntur cum luna augescente, ac senescente.

9. Qualibus verbis delectari solitus sit Antonius Iulianus, positus in mimiambis, quos Cn. Mattius scripsit.

10. Quid vocabulum *ex iure manum consertum* significet.

11. Quid sit *sculnae* verbum positum apud M. Varronem.

A. GELLII
NOCTIUM ATTICARUM
COMMENTARIUS.

LIBER PRIMUS.

CAPUT I.

Quali proportione quibusque collectionibus Plutarchus ratiocinatum esse Pythagoram philosophum dixerit de comprehendenda corporis proceritate, qua fuit Hercules, cum vitam inter homines viveret.

Plutarchus in libro, quem ὁπόση ψυχῶν καὶ 1
σωμάτων ἀνθρώποις περὶ εὐφροσύαν καὶ ἀρετὴν δια-

LIB. I. CAP. I. *De*] Edd. Gryph. in marg. hab.
in pro de. — Vitam] Edd. vet. usque ad Iunt.
vita; vitam dedit Iunt.

§. 1. *Libro*] Hic liber interiit; ne Lamprias quidem tale scriptum memorat. — *Quem*] Ita olim legebatur. Steph. cum Iunt. Ald. pro *conscr.* statim post *quem* dedit *scribit.* Carrio in Buslid. latina pro Graecis reperit (Antiq. LL. 3, 17.) Gron. etiam in quattuor codd.; in uno (Rot.): *quem de Herculis, quantum inter homines fuit, animi corp. ing. atque*

πορὰ conscripsit, scite subtiliterque ratiocinatum Pythagoram philosophum dicit, in rependienda modulandaque status longitudinisque
2 eius praestantia. Nam cum fere constaret, curriculum stadii, quod est Pisis ad Iovis Olym-

virtutibus conscripsit; in altero: quem scribit de Herc. genealogia, quantum inter homines fuit, animi corporisque ingenio; in tertio: quem de Hercule scribit, quantum inter hom. animi corporisque ing. atque virtutibus intersit, conscripsit; (quae quidem lectio verborum Graecorum videtur esse interpretatio; addito tantum Herculis nomine.) in quarto: quem scribit G. quantum inter homines. Gron. edidit: quem de Herculis quali int. hom. f. animi c. que ingenio et virtutibus conscripsit. *Animi corporisque ingenium* dixerunt poeta apud Cic. de Inv. 1. ubi est: animi ingenium; et Sallust. in fragm. orat. Cottae: ingenio corporis; Gell. infra c. 9.: de oris et vultus ingenio. At Gell. ipse titulos librorum Graecos transferre non solet. Latina facile intrudi potuerunt, quum Graeca omissa essent a librariis; quod saepe factum est. Pro *περὶ Steph.* (Specim. Emendd. p. 155sq.) malebat *πρὸς*; idem pro *scribit*: *inscribit*. Intellig.: in libro, quem scribit *περὶ διαφοράς, ὁ πόση ἐστὶν*, haec Gell. imminuit, ita ut habemus. Transfer.: quantum inter hominum animos et corpora, ingenii atque virtutis ratione habita, intersit. — [*Longitudinisque*] Edd. vett. ante Iunt. *longitudinis*, omisso *que*. — *Eius*] Omnes codd. et edd. ante Iunt. *eius* pro vulg. *Herculis* exhibent. Ex lemmate Herculis nomen intelligere licet. Maluerim tamen *Herculis*.

§. 2. *Stadii*] Stadium intellige h. l. spatium, quod homo uno spiritu, cursu suo transmittere queat, quod procurrantis robore aut fragilitate nunc brevius, nunc longius redditur. *Mosell.* — *Pisis*] Cum Steph. Gron. *Pisae*; Italiae urbs *Pisae* vocabatur; Graeca *Pisa*. Steph. Byz. Schneider, *Ausf. lat. Gramm.* P. 2. V. 1. p. 431. Sed hinc non corrigendus Gellius est. Ceterum edd. Gryph. et Colon. 1541. 1563. in

pii, Herculem pedibus suis metatum, idque fecisse longum pedes sexcentos; cetera quoque stadia in terra Graecia, ab aliis postea instituta, pedum quidem esse numero sexcentum, sed tamen [esse] aliquantulum breviora: facile intellexit, modum spatiumque plantae Herculis, ratione proportionis habita, tanto fuisse quam aliorum procerius, quanto Olympicum stadium longius esset, quam cetera. Compre- 3
hensa autem mensura Herculani pedis, quanta longinquitas corporis ei mensurae conveniret, secundum naturalem membrorum omnium inter se competentiam, modificatus est: atque ita id collegit, quod erat consequens, tanto fuisse Herculem corpore excelsiorem quam alios, quanto Olympicum stadium ceteris pari numero factis anteiret.

marg. dant: *Pisae, ad Iovis Olympii. Ad Iovis Ol.* hab. iam in marg. ed. Colon. 1537. in qua Ascens. monet, *Pisae* legendum esse. — *Olympii*] Intellig. *fanum*. V. ad 7, 8, 2. Edd. vett. *apud Iovem Olympium*. Long. om. *ad. — Herculem*] Herculem fuisse quattuor cubitos et pedem longum scribit Pausan. — *Terra*] Plaut. Trinum.: terra Arabia, Cato: terra Italia. v. infr. 1, 9. 3, 8. 9, 3. 19, 9. Edd. vett. *in terris Graeciae*; ex correctione, opinor. — *Sexcentum*] Edd. ante Iunt. *ducentorum*, et antea *ducentos*; scil. CC. pro DC. — *Tamen*] Edd. vett. *tamen esse aliq.* V. *esse* om. Steph., cum codd. fortasse.

§. 3. *Quanta*] Vv. *quanta — conven.* desunt in edd. vett., reposuit ex libro Buslidiano Carrio Antiqq. Lectt. 3, 17. — *Est*] *est* om. Longol. Deinde pro *colligit* edd. vett. et Steph. dederunt *collegit*. Carr. *id ita c.*, et mox *Herc. r. f. corp.*

CAPUT II.

Ab Herode Attico Cl. V. tempestive deprompta in quendam iactabundum et gloriosum adolescentem, specie tantum philosophiae sectatorem, verba Epicteti Stoici, quibus festiviter a vero Stoico seiunxit vulgus loquacium nebulonum, qui se Stoicos nuncuparent.

- 1 Herodes Atticus, vir et Graeca facundia et consulari honore praeditus, accersebat saepe nos, cum apud magistros Athenis essemus, in villas ei urbi proximas, me et Cl. V. Servilianum, compluresque alios nostrates, qui Roma in Graeciam ad capiendum ingenii cultum concesserant. Atque ibi tunc, cum essemus apud
- 2 eum in villa, cui nomen est Cephisia, et aestu anni et sidere autumnii flagrantissimo,

CAP. II. Cl. V.] I. e. Clarissimo Viro. c. 22, 6. 18, 10, 1. Edd. vet. consulari viro; Steph. C. V. At mox illae hab. clarissim. virum Serv. — Iactabundum] Reg. cum edd. vet. ante Ald. iactatum; hinc I. Gron. coniecit: iactatulum; ut barbatulus est Ciceroni ad Att. 2, 14. Nostrum dedit iam cum Iunt. Ald. Steph. — A vero] Edd. vet. ante Bon. in summa capp. exhib.: a se vero. Hinc fort. leg. severo. Seniores editt. illud se inutile abiecerunt. v. §. 7.

§. 1. Atticus] De Herode Attico v. Fabric. Bibl. Gr. V. 6. p. 4 sqq. ed. Harl. — Accersebat] Edd. vet. accerseb. dederunt in locum vulgat. arcesseb. Nostram formam non esse reiiciendam ostendit Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 514. V. ad 2, 19, 9. — Ei urbi] Edd. ante Iunt. et Ald. eius urbi. — Compluresque] Steph. complurisque; secutus edd. vet. praeter Ald.

§. 2. Cephisia] Nomen accepit villa vel a Cephiso flumine, vel a Cephisio fonte, de quo v. Plin. H. N. 4, 1. V. infr. 18, 10.

propulsabamus caloris incommoda lucorum
 umbra ingentium, longis ambulacris et mol-
 libus, aedium positu refrigeranti, lavacris ni-
 tidis et abundis et collucentibus, totiusque
 villae venustate aquis undique canoris atque
 avibus personante. Erat ibidem nobiscum si- 3
 mul adolescens philosophiae sectator, disci-
 plinae, ut ipse dicebat, Stoicae, sed loquacior
 impendio et promptior. Is plerumque in con- 4

Molibus] Plin. Epist. 2, 3.: illa *mollis* et tamen
 solida gestatio; i. e. *iucunda, placida, amoena*. Iunt.
 edidit: *molibus aedium*. Falster. in Nov. litt. p. 138.
 coni. *collibus*, s. *montibus*. Lackman. malebat *moli-*
bus, vulgatam tamen lectionem praeferens, compa-
 rans Virg. *prata mollia*. — *Aedium*] Sciopp. e vet.
 cod. *aedium positu refrigeranti*, quod ex Fulv. et
 Rot. scribi voluit Gron.; eodem redeunt lectt. codd.
 Carrionis: *positicum refrigerantis, posticum refrige-*
ranti, post refrigerandi. Linc. et Schef. *refrigeranti*.
 Vulg. legebatur: *aedium posticum refrigerantibus*,
 quae utrum ad *ambulacra* an ad *lavacra* pertineant,
 non apparet. Nostram lectionem improbat, ut nimis
 languidam, Jentzen (in Seebod. *Krit. Bibl.* 1821.
 p. 1060.) et *porticum* pro vulg. *posticum* legendum
 esse coniicit. Idem mavult: *lavacr. nit. et ab un-*
dis colluc., quod video iam in mentem venisse Tril-
 lero in Falster. *Amoenitt.* V. 3. p. 218. Falster. in
 Kraus. Nov. Litt. I. I. coni. *lav. nit. et arboribus eo*
 (sc. ad refrigerandum) *conducentibus*, s. simile quid.
 Improbat Lackmann. — *Canoris*] Refer. ad aquas et
 aves. Alii, ut Lips. Elect. 2, 19., post *undique* com-
 ma inseri malunt; sive legi: *canorisque*. Et sic
 hab. edd. Gryph. 1539. 1542; addita in marg. nostra
 lectione (*canoris atque*). Gron., quia satis Gell.
 praedicarit lavacra, malebat: *auris undique canoris*
atque av. Sed cf. 18, 10. Ad solas aquas refert
 Jentz. I. I.

§. 4. *Plerumque*] Jentzen. I. I. vv. *pler. in conv.*
 hic minime pertinere et e marg. illata esse censuit.

vivio, sermonibus, qui post epulas haberi solent, multa atque immodica de philosophiae doctrinis intempestive atque insubide disserebat, praeque se uno ceteros omnis, linguae Atticae principes, gentemque omnem togatam, totumque nomen Latinum, rudes esse et agrestes praedicabat: atque interea vocabulis haud facile cognitis, syllogismorum captionumque dialecticarum laqueis strepebat, *κυριεύοντας, ἡσυχάζοντας καὶ σωρείτας*, aliosque id genus griphos neminem posse dicens nisi se dissolvere: rem vero ethicam, naturamque humani ingenii, virtutumque origines officiaque earum et

Insubide] Edd. vett. ante Ald.: *insolite*. Iunt. *in-subite*: cf. Carol. Animadd. p. 13. — *Praeque*] I. e. si comparaveris; *in Vergleich mit*. Mox cum edd. vett. et Steph. dedi *omnis* pro *omnes*. Ald. *omneis*. v. Schneider, Gramm. lat. 2, 1. p. 269 sq. — *Atticae*] Omnium longe mundissimae, gratissimae atque laudatissimae. — *Togatam*] Romanam; toga enim Romanorum propria, pallium Graecorum. Deinceps edd. vett. ante Iunt. pro *tot*. hab. *quodcunque*. — *Et agr.*] Cum Iunt. Ald. Steph. dedit *et agr.*; edd. vett. hab. *atque*. — *Κυριεύοντας*] Ita ex cod. Vatic., ubi vitiose ita legitur: *κυριώντας εἰς ὑγιάσοντας ἐβωρίτας*, emendavit Rutgers. VV. LL. 4, 11. Pro *καὶ* possis *et* legere. Sciopp. e vet. cod. profert: *κυρ.*, *et*, *ἡσυχ.*, *et* *σωρ.* Vulg. (Ald. Steph.): *κυριών τὰς σφαζούσας σωρίας*, quae inepte defendit Prousteus. v. Gron. Edd. ante Bonon. *κυρίων τὰς στοχαζούσας σωρίας*. Iunt. *κύριον τὰς στοχαζούσας* S. Connel. *κυριών τ. στ. S.* Bonon. *κυρίων τὰς ἐν στοχ. S.* Sunt autem ista sophismatum dialecticorum vocabula. cf. Arrian. Dissertt. 2, 18. Cic. Acad. 4. Diog. L. vit. Chrys. Casaub. ad Pers. Sat. 6, fin. Rappoltus, Logica Gelliana, c. 11. — *Officiaque*] Edebatur: *officiaque earum confinia aut contra*; Rot. et Scheff. hab. *earum et confinia*; Carrio (Steph.) ex Buslid. dedit *off. earum confinitima aut*

confinia aut contraria, morborum vitiorumque fraudes, animorumque labes ac pestilentias, assèverabat nulli esse magis ea omnia explorata, compèrta meditataque [quam sibi]. Cruciatibus autem doloribusque corporis et periculis mortem minitantibus habitum statumque vitae beatae, quem se esse adeptum putabat, neque laedi, neque imminui existimabat; ac ne oris quoque et vultus serenitatem Stoici hominis unquam ulla posse aegritudine obnubilari. Has ille inanes tum flaret glorias, iamque omnes finem cuperent, verbisque eius defatigati pertaeduissent: tum Herodes

contraria. Gron. legendum censuit: *off. ear. et confinia, ut et contra, morbos vitiorumque fr.* — *Fraudes*] Vitia virtutis specie sese hominibus insinuant? sive intellig. mala, incommoda. Alii *sordes* reposuerunt. Ranchin. VV. LL. 1, 3. ordine vv. mutato: *vitiorumque labes ac pest. animorumque fraudes.* — *Nulli*] Mss. et edd. vett. *nulli esse ulli magis ea omnia*; Scheff. *nulli esse quam illi.* Gron. *nulli esse uni magis* etc. coll. 18, 15.: nemo unus veterum literarum diligens. Quid si: *non alii esse ulli?* V. ad 7, 6, 2. — *Quam sibi*] Vv. *quam sibi* desunt in edd. vett. Et possint facile abesse. Hinc uncis seiunxi.

§. 5. *Quem*] Edd. vett. *quam.* Deinceps eadem ante Iupt. *se adept. esse.* Postea pro *ultra* edd. ante Bonon. *illa.* — *Obnubilari*] Senec. Epist. 59.: Talem esse bonam conscientiam, qualis est status coeli supra lunam, perpetuam ibi serenitatem. Mox Steph. *inanis.*

§. 6. *Flaret*] Efflaret (quod v. in marg. hab. edd. Gryph.) tumidas iactationes. *Gloriae* plurali numero legitur etiam apud Cic. Cf. infr. 2, 27, fin. Ruddiman. I. p. 147. not. 37. — *Defatigati*] Quidam codd. et Steph. *defetigati*, ita ut litera a simplicis verbi mutata sit in e; sed Rot. et Scheff. exhibent vulgatam formam; prior legitur in Plaut. et Terent. — *Pertaeduissent*] Usitatus foret: per-

Graeca, ut huius plurimus mos fuit, oratione utens: Permitte, inquit, philosophorum amplissime, quoniam respondere nos tibi, quos idiotas et rudes vocas, non quimus; recitari ex libro, quid de huiusmodi magniloquentia vestra senserit dixeritque Epictetus, Stoicorum vel maximus; iussitque proferri dissertationum Epicteti digestarum ab Arriano primum librum: in quo ille venerandus senex iuvenes, qui se Stoicos appellabant, neque frugis neque operae probae, se in theorematis

taesum esset. cf. Ruddiman. I. p. 271. not. 42. 46. — *Ut*] Ita Carrio e Buslid. Quidam ap. Torn. ut *illius p. m. f.* Vulg. *cuius plurimus ei mos f.* quae lectio est etiam in cod. Palat. cf. Gebhard. Antiqq. LL. 1, 2. Rot. hab. *ut plurimus ei mos f.* quod probare videtur Gron. — *Nos*] Edd. vett. *nos tibi, quos id. vocas, non quimus.* Vv. et *rudes* addidit Carr. (Antiqq. Lectt. 3, 17.) retento tamen ordine vv., qui est in edd. vett.; quem servat etiam cod. Palat. ap. Gebhard. Vulg. *nos tibi non quim. quos id. (et rud.) v.* — *Epictetus*] De Epicteto v. Lips. ad h. l. Sequens *vel* deest in edd. vett. — *Arriano*] V. Salmas. ad h. l. Deinceps *primum* (quod hab. etiam Palat. cod.) error fort. Gellii est. Nam loc. est in lib. *secundo* (c. 19.), quod h. l. dedit cum Steph. Gron.; sed v. Lips. Elect. 2, 3. et Barth. Adv. 24, 7. — *Frugis*] Edd. vett. *frugi.* cf. Ruddiman. I. p. 112. not. 27. II. p. 125. not. 40. Mox eadem ante Iunt. dant *puerilibus.* — *Theorematis*] Carr. (v. Steph. Specim. Emendd. p. 111 sq.) e Buslid. *se in theorematibus.* Idem Antiqq. LL. 3, 17. dedit: *seque in theor.*; in notis: *sed se in theor.* Olim erat: (cod. Palat.) *sed theor.*; et postea *dilatantes* pro *oblectantes*; Gebhard. cum Palat. Iunt. *deblaterantes*; Fulv. *deblaterantes*; Rot. *sed theorematis — deblaterantes.* Buslid. quoque *theorematis*, sicut etiam Sciopp.; qui et *deblaterantes*; Gron. legendum suadet: *de theorematis tantum -- deblaterantes*; coll.

tantum nugalibus et puerilium isagogarum
commentationibus oblectantes, obiurgatione iu-
sta incessivit: Lecta igitur sunt ex libro, qui 7
prolatus est, ea quae addidit. Quibus verbis
Epictetus severe simul ac festiviter seiunxit
atque divisit a vero atque sincero Stoico, qui
esset procul dubio ἀλώλυτος, ἀνεκβίαστος, ἀπαρ-
μπόδιος, ἐλευθερός, εὐπορός, εὐδαίμων, vulgus
aliud nebulonum hominum; qui se Stoicos
nuncuparent, atraque verborum et argutiarum
fuligine ob oculos audientium iacta sanctissi-
mae disciplinae nomen ementirentur: Εἰπέ μοι 8
περί ἀγαθῶν καὶ κακῶν. Ἄκουε.

Ἰλιόθεν μὲ φέρων ἄνεμος Κικόνεσσι πέλαισεν.
Τῶν ὄντων τὰ μὲν ἐστὶν ἀγαθὰ, τὰ δὲ κακὰ, τὰ 9
δὲ ἀδιάφορα. Ἀγαθὰ μὲν οὖν αἱ ἀρεταὶ καὶ τὰ μετ-

§. 15. ubi exstat v. deblat. et 9, 9. 12. ubi est: ποῦ-
τασις. V. de hoc Dat. Schneid. Gramm. lat. 2, 1.
p. 267 sq. — *Incessivit*] Edd. vett. et Steph. *inter-*
suit. cf. Ruddiman. I. p. 251. not. 69.

§. 7. Verba: *Lecta* — *addidit* (*addidi*) rectius
post *ementirentur* locum occupare, vel propter igitur,
quod sermonem recipiat, credit Jentzen. l. l.
— *Addidit*] Sciopp. coniecit: *addidi*, quod mihi
etiam in mentem venit et probat Jentzen. —
Ἀλώλυτος] Cf. Arrian. dissertt. 1, 17. 2, 19. 3, 3. —
Ἀνεκβίαστος] Sciopp. ἀνενάγκαστος. — Εὐδαίμων]
Idem εὐδαιμονῶν. Ed. Ven. εὐδαιμον. — *Atraque*] Sciop.
atroque. Edd. vett. *ultroque* et mox *iacto* (Iunt. Ald.
cum Bonon. *iacta*). Nostram lectionem dedit Cafr.
l. l.

§. 8. *Ementirentur*] Bongars. ad Justin. 12, 4.
hunc locum purgavit. I. Gron. Olim legebatur: no-
mine ment. Correxerit Gryph. — Ἄκουε] Edd. vett.
usque ad Steph. ἀκούεις; reddunt: De bonis cedo et
malis, audisne illud? — Ἰλιόθεν] Hom. Od. 9, 39.

§. 9. Αἱ ἀρεταὶ] Artic. om. edd. vett. Deinceps

- έχοντα αὐτῶν. Κακὰ δὲ, κακίαι, καὶ τὰ μετέχοντα κακίας. Ἀδιάφορα δὲ, τὰ μεταξὺ τούτων, πλοῦτος, ὑγίεια, ζωὴ, θάνατος; ἡδονή, πόνος. Πόθεν οἶδας; [οὕτως] Ἑλλάνικος λέγει ἐν τοῖς Αἰγυπτιακοῖς. Τί γὰρ διαφέρει τοῦτο εἰπεῖν, ἢ ὅτι Διογένης ἐν τῇ ἡθικῇ, ἢ Χρύσιππος, ἢ Κλεάνθης; βεβασάνικας οὖν
- 11 αὐτὸ καὶ δόγμα σεαυτοῦ πεποιήσαι. Δείκνυε πῶς εἰώθας ἐν πλοίῳ χειμάζεσθαι· μέμνησαι ταύτης τῆς διαίρεσεως, ὅταν ψοφήσῃ τὸ ιστίον. Καὶ ἀνακραυγάζουσίν σοι ἔάν τις κακὸςχόλος παραστὰς εἴπῃ, λέγε μοι σὺ πρὸς τοὺς θεοὺς, ἃ πρώην ἔλεγες, μὴ κακία ἐστὶ τὸ ναυαγῆσαι μὴ τι κακίας μετέχον; Οὐκ ἄρα ξύλον ἐνσείσεις αὐτῷ; τί ἡμῖν καὶ σοί, ἄνθρωπε;
- 12 ἀπολλύμεθα, καὶ σὺ ἔλθων παίζεις. Ἄν δέ σε ὁ Καῖσαρ μεταπέμψῃται κατηγορούμενον, μέμνησαι τῆς

exhib.: ἀρεταί· κακὰ δὲ, τὰ μετέχ. κακίας· ἀδιάφ. δὲ, reliquis omissis. — Κακίαι] Sciop. κακία.

§. 10. Οὕτως] Sciop. annotavit οὕτως abesse; et deest apud Arrian.; unde uncis seclusi. — Ἑλλάνικος] Mytilenaeus. Eiusdem Aegyptiaca laudat etiam Athenaeus. cf. Voss. de histt. Gr. 4, 5. — Διογένης] Diogen. Laërt. ἐν τέχνῃ ἡθικῇ. Mox edd. vett. σεαυτοῦ.

§. 11. Ἀνακρ.] Steph. ἀνακραυγάζουσιν. Sciopp. ἀνακραυγάζης ἂν σοι κακὸς χόλος πῶς παραστὰς. Edd. vett. καὶ ἀνακραυγήσῃ, ἔάν σοι τίς οὕτω πῶς παρασταδείς εἴπῃ. — Λέγε] Vulg. λέγε μοι σὺ τοὺς θεοὺς, ἃ πρώην κ. τ. λ. et sic apud Arrian. legitur. Reg. λέγε μοι τοὺς θεοὺς σοὶ ἀπρῶην. Carrio ex suo annotavit: λέγε μοι τοὺς θεοὺς σὺ πρώην. Inde Gron.: λέγε, μὰ τοὺς θεοὺς, μοι, ἃ πρώην. Sciopp.: λέγε μοι τοὺς θεοὺς σοι σὺ πρὸς om. etiam Steph. Edd. vett. om. v. πρὸς τοὺς θ. — Μή] Edd. vett. μὴ τῆς κακ. — Ἐλθων] Ita duo codd. Gell. edd. vett. et plures libb. Arr. pro: θέλων, quod dedit Steph. Mox pro ἂν edd. vett. hab. ἔάν.

§. 12. Μέμνησαι] Sciopp. κατηγορούμενον τί

διακρίσεως. "Αν τις σοὶ εἰσιόντι καὶ ὠχρίῳντι ἅμα καὶ τρέμοντι πρόσελθὼν εἴπῃ, τί τρέμεις, ἄνθρωπε; περὶ τίνων σοὶ ἐστὶν ὁ λόγος; μῆτι ἔσω ὁ Καῦδαρ ἀρετὴν καὶ κακίαν τοῖς εἰσερχομένοις δίδωσι; Τί μοι ἐμπαίξεις καὶ σὺ πρὸς τοῖς ἐμοῖς κακοῖς; "Ομως, φιλόσοφε, εἰπέ μοι, τί τρέμεις; οὐχὶ θάνατος ἐστὶ τὸ κινδυνεύον, ἢ δεσμωτήριον, ἢ πόνος τοῦ σώματος, ἢ πνυγὴ, ἢ ἀδοξία; τί γὰρ ἄλλο; μῆτι κακία; μῆτι μετέχον κακίας; σὺ οὖν τίνα πρὸς ταῦτα ἔλεγες; Τί ἐμοὶ καὶ σοὶ, ἄνθρωπε; ἀρκεῖ ἐμοὶ τὰ ἐμὰ κακά. Καὶ καλῶς λέγεις· ἀρκεῖ γάρ σοι τὰ σὰ κακά; ἢ 13 ἀγένεια, ἢ δειλία, ἢ ἀλαζονεία, ἢ ἀλαζονεύου ἐν τῇ σχολῇ καθηήμενος. Τί τοῖς ἀλλοτρίοις ἐκαλλωπίζου; τί Στωϊκὸν ἔλεγες σεαυτὸν; τηρεῖτε οὕτως ἑαυτούς ἐν οἷς πράσσετε, καὶ εὐρήσετε τίνος ἐστὶ αἰρέσεως. Τοὺς πλείστους ὑμῶν Ἐπικουρεῖους εὐρήσετε, ὀλίγους τινὰς Περιπατητικοὺς, καὶ τούτους ἐκλελυμένους. 14 His ille auditis insolentissimus adolescens obtulit, tanquam si ea omnia non ab Epicteto in quosdam alios, sed ab Herode in eum dicta essent. 15

ποιήσεις. *His ille etc. ut reliqua Graeca desint.* — Πρὸς] Steph. ignorat πρὸς.

§. 14. Πράσσετε] Id. hab. ἐπράσσο.

§. 15. *His*] Hanc periodum e Buslid. dedit primus Carrio in Antiq. LL. 1, 19. — *Adolescens*] *Adolesc.* Sciopp. V. Schneider; Gramm. lat. 1, 1. p. 28 sq.

CAPUT III.

Quod Chilo Lacedaemonius consilium anceps pro salute amici cepit; quodque est circumspecte et anxie considerandum, an pro utilitatibus amicorum delinquendum aliquando sit: notataque inibi et relata, quae Theophrastus et M. Cicero super ea rescripserunt.

- 1 Lacedaemonium Chilonem, unum ex illo inclito numero sapientium, scriptum est in libris eorum, qui vitas resque gestas clarorum hominum memoriae mandaverunt, cum die vitae suae postrèmo eum inibi mors occuparet,
- 2 ad circumstantes amicos sic locutum; Dicta mea, inquit, factaque in aetate longa pleraque omnia fuisse non poenitenda, forsitan vos etiam
- 3 sciatis. Ego certe in hoc quidem tempore non fallo me, nihil esse quidquam commissum a me, cuius memoria rei aliquid pariat aegritudinis: nisi profecto illud unum sit, quod rectene an perperam fecerim, nondum mihi plane liquet. Super amici capite iudex cum duobus aliis fui. Lex ita fuit, uti eum hominem condemnari necesse esset. Aut amicus igitur capitali perdendus, aut adhibenda fraus legi
- 4

CAP. III. *Theophrastus*] Steph. in summa capp. p. 544. edidit: *quae et Th.*; et om. edd. vett.

§. 1. *Lacedaemonium*] Haec usque ad vv.: *Hic autem Chilo* in edd. vett. desunt; ex Buslid. restituit Canter. Novv. Lectt. 2, 6. — *Sapientium*] *Sapientum* Sciopp. v. de hoc genit. Schneider, Gramm. lat. 2, 1. p. 246 sqq. Ruddiman. I. p. 98. not. 34.

§. 4. *Capitali*] Ita Carrio, intell. iudicio, sententia, poena. In Buslid. et apud Sciopp. est: *capiti*

fuit. Multa cum animo meo ad casum tam 5
 ancipitem medendum consultanti visum est,
 esse id quod feci, prae hoc quod erant alia,
 toleratu facilius. Tacitus ad condemnandum 6
 sententiam tuli: his, qui simul iudicabant, ut
 absolverent, persuasi. Sic mihi et iudicis et 7
 amici officium in re tanta salvum fuit. Sed
 hanc capio ex eo facto molestiam, quod me-
 tuo, ne a perfidia et culpa non abhorreat, in
 eadem re eodemque tempore, inque communi
 negotio, quod mihi optimum factu duxerim,
 diversum eius aliis suasisse. Hic autem Chilo 8
 praestabilis homo sapientia, quonam usque de-

tal. Alii advocant ut priscam scripturam: *capili*;
 hinc Gron.: *capitis*; *capitis perdere aliquem saepe*
 ap. Plaut. legitur. cf. Ruddiman. II. p. 168. Olim
capiti legebatur; *capite puniendus*, coll. 20, 1., le-
 gendum esse existimabat Lambec.

§. 5. *Casum*] V. Ruddim. II. p. 145. Gron. in Addend.
 p. 896.: Non ea ratio loquendi placuit Gellio, quia statuit
v. mederi cum accus. construi posse, sed ut velit trans-
 ferri in aliam prorsum naturam, prout talia plura
 habet Gell., ut in praefat. dixit: quando animus —
 indulgeri potuisset. 7, 19.: iureiurando satisfacto. —
Consultandi] Sciopp. et ex Busl. Canter. *consultavi*.
 Dein post *est* Canter. et Steph. add. *esse*, quod ne-
 scio, quare omissum sit ab edit. recentt.

§. 7. *Fuit*] Thys. coniecit: *fuisse*, quod edidit
 Canter., omisso *sed*; at in marg. posuit: forte *fuit*.
Sed hanc; hoc omnino probum. — *Optimum*] *Opti-*
um factum coniecit cum Colv. ad Appul. Met. 1.
 Thys., ut *bonum factum* in usu est; sed alius hic
 usus est. V. Oudendorp. ad Appul. p. 52. col. 2.

§. 8. *Hic*] *Et hic autem* Sciopp. et ex Busl.
 Canter. Edd. vett. novum cap. incipiunt verbis: *Chi-*
lo praest. etc. — *Praestabilis*] Sic Canter. et e duo-
 bus Carrio; *magnitudine praestabiles res* dixit Cic.
 de Or. 2, 85. Possis etiam legere: *praestabilis ho-*

- buerit contra legem contraque ius pro amico progredi, dubitavit; eaque res in fine quoque
 9 vitae ipso animum eius anxio. Et alii deinceps multi philosophiae sectatores, ut in libris eorum scriptum est, satis anquisite satisque sollicitè quaesierunt, ut verbis, quae scripta sunt, ipsis utar: *εἰ δὲ βοηθεῖν τῷ φίλῳ παρὰ τὸ δίκαιον, καὶ μέχρι πόσου, καὶ ποῖα.* Ea verba significant, quaesisse eos, an nonnunquam contra ius contrave morem faciendum pro amico sit, et in qualibus, et in quibus] causis, et quemnam
 10 adusque modum. Super hac quaestione cum ab aliis, sicuti dixi, multis, tum vel diligentissime a Theophrasto disputatur, viro in philosophia Peripatetica modestissimo doctissimoque. Eaque disputatio scripta est, si recte meminimus, in libro eius *De amicitia* primo. Eum
 11 librum M. Cicero videtur legisse, cum ipse

mo sapientiae. cf. 18, 5. 19, 8. 20, 21. Et sic profecto exstat in edd. vett.

§. 9. *Anquisite*] Al. (ut edd. Gryph.) *inquisite*; infr. *anquisitius*. Ita etiam *anquirere* saepe corruptum est in *inquir*. V. ad Cic. de Off. 1, 4, 11. Edd. vett. hab.: *satis, inquit, scite*; quod non prorsus improbandum. Deinceps eadem *quaesiverunt* exhibent pro *quaesierunt*, quod cum Iunt. hab. Ald. Steph. — *An non*] Iunt. *an unquam*; Ald. *an contra ius* etc. omisso v. *nonnunq.* — *Et in q.*] Haec desunt in Fulv. Reg. Rot. in nonnullis apud Carrion. et apud Sciopp.; propterea uncis seiunxi; neque enim in Graecis sunt. — *Quemnam*] *Quemquam* vulg.; *quemnam* et deinceps usque ad pro *adusque* est e libris, quos modo nominavi, praeter Sciopp. Mox *vel* om. edd. vett. ante Iunt.

§. 10. *Theophrasto*] Cuius libri, ad quos h. l. provocat Gell., perierunt. v. Fabric. Bibl. Gr. V. 3. p. 455. ed. Harl.

quoque librum *De amicitia* componeret. Et cetera quidem, quae sumenda a Theophrasto existimavit, ut ingenium facundiaque eius fuit, sumsit et transposuit commodissime aptissimeque. Hunc autem locum, de quo satis quae-
 situm esse dixi, omnium rerum aliarum diffi-
 cillimum strictim atque cursim transgressus
 est: neque ea, quae a Theophrasto pensicu-
 late atque enucleate scripta sunt, exsecutus est;
 sed, anxietate illa et quasi morositate disputa-
 tionis praetermissa, genus ipsum rei tantum pau-
 cis verbis notavit. Ea verba Ciceronis, si recen-
 sere quis vellet, apposui: *His igitur finibus*
utendum esse arbitror, ut, cum emendati
mores amicorum sunt, tum sit inter eos
omnium rerum, consiliorum, voluntatum,
sine ulla exceptione communitas: ut etiam
si qua fortuna acciderit, ut minus iustae vo-
luntates amicorum adiuvandae sint, in qui-
bus eorum aut caput agatur aut fama, decli-
nandum sit de via, modo ne summa turpitu-
do sequatur: est enim, quatenus amicitiae
venia dari possit.“ Cum agetur, inquit, aut
 caput amici, aut fama, declinandum est de
 via, ut etiam iniquam voluntatem illius adiu-
 temus. Sed cuiusmodi declinatio ista esse de-
 12
 13
 14

§. 12. *Pensiculate*] *Pensim* Buslid. Reliqui libb. *pensiculate*. *Pensiculare* Gell. 13, 20. pro: *pensitare* ponit. Restitui. Falster. in Kraus. Nov. Litt. p. 139. coni. *pressim*.

§. 13. *Ciceronis*] V. Cic. de Amicit. c. 17. init. — *Declinandum*] Edd. vett. *decl. sit de via* dederunt pro vulg. *deh. de via sit*. Mox est: *decl. est de via*. Dein ed. Rom. dat *quatinus*. — *Iniquam*] Ante Steph. *nonnunquam*. Iunt. *nō quam*. — *Adiutemus*] Ita Reg. quod dedit Steph., ante quem erat

- beat, qualisque ad adiuvandum digressio, et in quanta voluntatis amici iniquitate, non dic.
- 15 cit. Quid autem refert scire me in eiusmodi periculis amicorum, si non magna me turpitudine insecutura est, de via recta esse declinandum, nisi id quoque me docuerit, quam putet magnam turpitudinem, et cum decessero de via, quousque degredi debeam? *Est enim*, inquit, *quatenus dari amicitiae venia*
- 16 *possit*. Hoc immo ipsum est, quod maxime discendum est, quodque ab iis, qui docent, minime dicitur, quatenus quaque fini dari amicitiae venia debeat.
- 17 Chilo ille sapiens, de quo paulo ante dixi, conservandi amici causa de via declinavit; sed video, quousque progressus est; falsum enim pro amici salute consilium

adiuvemus. Iunt. *advocemus*. Deinde in edd. vett. et ap. Steph. est *ista esse*; nihil Gron. annotavit. Hinc eum ordinem vv. praetuli alteri *esse ista*.

§. 14. *Ad adiu.*] Reg. *ad iuvandum*, quod probavit I. Gron., sed in Corrigend. vulgat. revocavit. Pro *digr.* Iunt. hab. *disgressio*.

§. 15. *Me*] Pronom. omit. Ven. et Brix.; hab. Rem. Iunt. Ald. — *Eiusmodi*] Vulg. *huiusmodi*; *eiusmodi* hab. vet. cod. Sciopp. et recepit I. Gron. *In cuimodi per.* legendum putabat Phil. Carolus, non reprobante eodem Gron. — *Insecutura*] *Secutura* (Ald. Steph.) pro *insec.* vitium typographicum nominavit iam Carrio. — *Docuerit*] Docuit hoc Cicero in libris de Off. Mox *digredi* dant edd. vett. pro (Iunt.) *degr.*

§. 16. *Iis*] Hoc edd. vett. dederunt pro *his*. Deinceps exhibent *doceant* pro *docent.* — *Quaque*] Steph. *quoque fine*, ex errore operarum, teste Carrione; nam praeter unum, quem tamen ille sequendum non putarat, omnes codd. hab. *quaque fini*. cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 100 sq. infr. 7, 3, 29. 13, 20, 12.

dedit. Id ipsum tamen in fine quoque vitae, 18
an iure posset reprehendi culparique, dubita-
vit. *Contra patriam*, inquit Cicero, *arma pro*
amico sumenda non sunt. Hoc profecto nemo 19
ignoravit, etiam priusquam Theognis, ut Lu-
cilius ait, nasceretur. Sed id quaero, id de-
sidero: cum pro amico contra ius et contra
quam licet, salva tamen libertate atque pace,
faciendum est, et cum de via, sicut ipse ait,
declinandum est: quid et quantum, et in qua-
li causa, et quonam usque id fieri debeat.
Pericles ille Atheniensis, egregius vir ingenio, 20
bonisque omnibus disciplinis ornatus, in una
quidem specie, sed planius tamen, quid exi-
stimaret, professus est. Nam cum amicus
eum rogaret, ut pro re causaque eius falsum
deiuraret, his ad eum verbis usus est:

Δὲ μὲν συμπράττειν τοῖς φίλοις, ἀλλὰ μέχρι τῶν θεῶν.

§. 19. *Ignoravit*] Ed. Rom. *ignovit*. Iunt. Ald.
ignorat. Deinceps edd. vett. et pro *etiam*. — *Theo-*
gnis] Sumtum hoc a Theognide quodam, ut Sui-
das indicat, ineptarum et frivolarum rerum tragico
scriptore; quò modo hic sensus erit: a nullo igno-
ratum fuisse, etiam antequam auctor ille ineptus
scripserit. Ita cum Erasmo Gron. Alii ad Theogni-
dem elegiacum poetam referunt. — *Debeat*] Cum
Ald. Steph. *debut*.

§. 20. *Pericl.*] Torn. ita distinguendum esse
censuit: *P. ille Ath. egregius, vir ing. b. etc.* —
Deiuraret] Ita Reg.; vulg. *deieraret*. Utraque
forma proba. cf. 4, 20, 9. 7, 18, 10. 11, 6,
1. 3. — *Δεῖ*] Iustum trochaicum versum recepi ex
Fulv. Reg. et Sciopp. Vulg. *με* pro *μὲν* edebatur et
τῶν deerat. Carrio alios dare *μέχρι βωμῶν* admo-
nuit; atque Theodor. Gaza transtulit: usque ad aras,
et Plutarch. in lib.: De vitioso pudore c. 6. atque in
Apophthegm. Regg. et Impp. V. 2. p. 39. ed. stereot.
comprobat, ubi est *μέχρι τοῦ βωμοῦ*. Sensus fere

- 21 Theophrastus autem in eo, quo dixi, libro
anquisitius quidem super hac re ipsa et ex-
22 actius pressiusque, quam Cicero, disserit. Sed
is quoque in docendo non de unoquoque facto
singillatim existimat, neque certis exemplorum
documentis, sed generibus rerum summam
universimque utitur, ad hunc ferme modum :
23 Parva, inquit, et tenuis vel turpitudine, vel
infamia subeunda est, si ea re magna utilitas
amico quaeri potest. Rependitur quippe et
compensatur leve damnum delibatae honesta-
tis maiore alia gravioreque in adiuvando ami-
co honestate: minimaque illa labes et quasi
lacuna famae munimentis partarum amico

eodem redit; veteres enim in iurando aras manibus
contingebant. Triller. ap. Falster. l. (1, 2, 2.) l. coni.
μέχρι θανάτου s. *θανάτου*, i. e. usque ad sacrificia, victi-
mas. Sed nihil mutandum.

§. 21. *Autem*] Edd. vett. om. *autem*. — *Quo*
Vulg. *quem*. Rot. *quo*. Carrio (Steph.) ex Buslid.
Theophr. autem quo dixi l., omissis vv. *in eo*. Gron.
suspiciabatur: *Theophr. aut. in quo d. l.* Sed 19, 1.:
Haec Epictetum sensisse atque dixisse in eo, quo
dixi, libro legimus. 2, 26. cf. Ruben. Elect. 11, 16.
Deinceps edd. vett. *inquisit*. — *Disserit*] Ven. Brix.
Iunt. aliae: *dixerit*; Ald. *disseruit*; nostrum hab.
Rom. Bon.

§. 22. *Singillatim*] Edd. vett. ante Ald. *singu-
latim*. Deinceps Ald. Gryph. *aestimat*. Edd. Gryph.
1542. 1591. nostrum hab. in marg.

§. 23. *Delibatae*] Ed. Iunt. *deliberatae*. Reg.
delinatae, superscripta litera *ē*, quasi indicaret, per
errorem ita scriptum esse, quum vellet ac deberet
declinatae, quod hab. Buslid. I. Gron. suspicatus est:
delinatae; in eo enim esse damnum, dum delimet
aliquid. — *Lacuna*] Quidam, ut Lips. Elect. 2, 3.,
lacinia; edd. vett. et unus cod. Gron. *lascivia*. No-

utilitatum solidatur. Neque nominibus, inquit, 24
 moveri nos oportet, quod paria genere ipso non
 sunt honestas meae famae et rei amici utili-
 tas. Ponderibus haec enim potestatibusque
 praesentibus, non vocabulorum appellationibus
 neque dignitatibus generum diiudicanda sunt.
 Nam cum in rebus aut paribus, aut non 25
 longe secus, utilitas amici aut honestas nostra
 consistit, honestas procul dubio praeponderat.
 Cum vero amici utilitas nimio est amplior;
 honestatis autem nostrae in re non gravi levis
 iactura est: tunc, quod utile amico est, id
 prae illo, quod honestum nobis est, fit ple-
 nius: sicuti magnum pondus aeris parva la-

strum dedit iam cum Iunt. Ald. *Lacuna* est ruptu-
 ra, hiatus. *Solidare* idem est quod explere, sarcire,
 munire, tegere. — *Munimentis*] Ita Fulv. Reg. Rot.
 Lincoln. quintus cod. Gron. et vet. cod. Sciopp.
 Vulg. *imminentis* (Lipsius *minuentis*) *part. am. util.*
ratione solid.; *munimentis* hab. iam Iunt.; *ratione*
deest etiam in nonnullis Carrionis. Munimenta ac-
 cip. pro impensis, quibus solidantur et muniuntur
 viae; inde transtulit Gell. Fort. leg. *emolimentis* cf.
 Ruhnken. ad Vell. 2, 18. infr. 10, 22. 13, 8. —
Utilitatum] Reg. *utilitacium.* v. Schneider, Gramm.
 lat. 2, 1. p. 253. Ruddiman. I. p. 93. not. 18.

§. 24. *Nominibus*] Mox: *vocabulorum appella-*
tionibus.

§. 25. *Aut*] Vulg. *et*; Reg. *aut* dedit. Vv. *ami-*
ci aut hon. om. Iunt. — *Id prae*] Sic Reg. et Rot.; et
 particula *prae* interdum comparationis est. v. c. 2, 4. Vulg.
id primum illo; unde Gron. efficere volebat: *id pri-*
mum, illoque quod hon.; sed praetulit lectionem re-
 ceptam. Falster. in Kraus. Nov. Litt. p. 139. coni.
 mox fit *pluris* propter Graeca *πλέον δόξει.* — *Sicu-*
ti] Reg. et edd. vett. *sicuti est magnum, ut in mem-*
bris esse dicit Carr., in aliis correctum: sicut est
et magnum. I. Gron. legendum ait: *sicuti et magnum.*

- mna auri fit pretiosius. Verba adeo ipsa Theophrasti super ea re adscripti: Οὐκ οἶδ', εἴ πον τούτῳ τῷ γένει τιμιώτερον ἤδη, καὶ, ὅτιοῦν ἂν ᾖ μέρος, τούτου, πρὸς τὸ τηλικόν θατέρου συγκρινόμενον, αἰρετὸν ἔσται. Λέγω δὲ οἶον, οὐ καὶ χρυσίον τιμιώτερον χαλκοῦ, καὶ τηλικόν τοῦ χρυσίου πρὸς τὸ τηλικόν χαλκοῦ μέγεθος ἀντιπαραβαλλόμενον, πλέον δόξει, ἀλλὰ ποιήσει τινὰ ῥοπήν καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὸ μέγεθος. Favorinus quoque philosophus huiuscemodi indulgentiam gratiae tempestive, laxato paulum remissoque subtili iustitiae exa-

Sciopp. hab.: *sicuti cum magnum*. Fort. leg. *sicuti cum est m.* — *Lamna*] Reg. et Rot. *lamna*, ut optt. libri Plin. H. N. et alii scriptores. V. Schneider l. 1. 1, p. 170. Vulg. *lamina*. — *Theophrasti*] Iunt. *Theophrastus* — *adscriptis*.

§. 26. Τούτῳ] Fulv. Reg. Scheff. Sciopp. et edd. vett. *τούτον*. Gron. coniecit: *εἰ ποῦ τι τῷ γ.*, sive: *εἴ πον τοῦ τῷ γ. τιμιωτέρου*. Sensum sic explicat: Haud satis novi, numquid eius quod in genere ac totum maioris pretii est, si pars definita cum alterius, certa parte conferatur, tamen etiam praeoptanda sit. Non enim, verbi gratia, ut aurum aeri prae- stat, ita tantillum quoque auri magno aeris ponderi compositum plus valebit: sed aliquid momenti ea in aestimatione facient copia et modus. Edd. vett. ante Ald. *οὐκ εἴ τί πον*, quod probum esse videtur. Intellig.: Non si quo quid in genere est praestabilius. Deinceps eadem edd. om. vv. *ἀν ᾧ*. Tum hab. *τηλ. δὲ θατ.* Dein om. *οὐ* ante καὶ χρ. Post hab. καὶ τηλ. δὲ τοῦ χρυσοῦ. τῷ τηλικῷ δὲ χαλκοῦ. Postremo *τινά τε ῥοπ.*

§. 27. *Tempestive*] Carrionis quidam: *tempestive lassato*; Fulv. Reg. Rot. et Sciopp. *tempestive*; Gron. legend. censebat: *gratiae tempestivae*. Certe *tempestive* propter bonitatem librorum vulgato *tempestivius* praefendum erat; quod feci. — *Remissoque*] Libri *permissoque*; *remissoque* dedit Gron. cum edd. Gryph., quae etiam *perm.* in marg. hab.

mine, his verbis definivît: Ἡ καλουμένη χάρις παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, τουτέστιν, ὑφεσις ἀκριβείας ἐν δέοντι. Post deinde idem Theophrastus ad 28 hanc ferme sententiam disseruit: Has tamen, inquit, et parvitates rerum et magnitudines, atque has omnis officiorum aestimationes alia nonnunquam momenta extrinsecus atque alia, quasi appendices personarum et causarum et temporum, et circumstantiae ipsius necessitates, quas includere in praecepta difficile est, moderantur et regunt et quasi gubernant, et nunc ratas efficiunt, nunc irritas. Haec talia- 29 que Theophrastus satis cautè et sollicitè et religiose, cum discernendi magis disputandi-

Τουτέστιν] Hoc recepi e Fulv. et Sciopp., quo fere accedunt etiam edd. vett. et Reg., ubi est τοῦτο ἐστίν. Alterutrum probavit etiam Gron. Vulg. inde ab Ald. inepte, nulla distinctione interposita: τοῦτον ἐστίν.

§. 28. Et] Edd. vett. et Steph. om. et; hab. Ald., quae deinde pro *omnis* dat *omneis*. Steph. edidit *omnes*. V. c. 2, 4. — *Aestimationes*] Ita editi et scripti Gron. Alii, ut Iunt. Carrio (Steph.) *existimationes*, quod voc. pro taxatione, indicatione pretii, compositione rerum, ut intelligatur, quid anteferendum, quid posthabendum sit, veteres non dixisse putabat Gron. v. ad 2, 23, 7. — *Alia*] Ita Reg. et edd. vett. probante iam Carrione. Vulg. *aliae*, ut ad *appendices* pertineat. — *In*] Edd. vett. ante Iunt. om. *in*. Postea pro *irritas* eadem cum Iunt. dant *irrita*.

§. 29. Taliaque] Edd. vett. *talia* quae, unde fort. leg. *taliaque*, quae; mox ante quon. inser. *tamen*; pro corp. srib. *temporum* et pro ign., *ignoramus*. v. sqq. — *Satis*] Iunt. om. v. *satis*. — *Cum disc.*] Haec dederunt Fulv. Rég. Rot. Scheff. et cum *disserendi* pro *causa disser.* etiam Sciopp. Edd. vett. ante Ald. *causa discern.* *Disserendi* pro *discernendi* (i. e. separandi et distinguendi, quae misceri non

que diligentia, quam cum decernendi sententia atque fiducia, disseruit; quoniam profecto causas scientiae, corporum varietates, disceptationumque differentiam ignorantes, directum atque perpetuum distinctumque in rebus singulis praeceptum, quod ego nos in prima tractatus istius parte desiderare dixeram; non
 30 capiunt. Eius autem Chilonis, a quo disputationiunculae huius initium fecimus, cum alia

debent; v. Gron. Obs. 3, 13.) vel propter seq. *disseruit* ferri non potuit, etsi pro hoc Reg. et Rot. *servitute* habeant, in quo tamen hoc verbum latere videtur. Deinceps Reg. hab. *disceptandique* pro *disput.* Tum edd. vett. ante Iunt. sent. *fiduciaque.* — *Quoniam*] Ald. om. *quoniam.* — *Causas*] Ita Carrio, quum in scriptis haberet *differentias*, et vulg. legeretur: *disserationumque ac differentiarum*, pro *disc. differ.* Reg. et Rot. exhibent: *varietates discriminumque ac differentiarum.* „Ego vero, ait Gron., nec *causae scientiae*, nec *corporum varietates*, quid hic faciant, hilum video. Unum video, *ignorantes* illos auctorem non inculcasse; nam quum de his dici putes aliquid eos *non capere*, hoc *non capere* ille nequaquam de personis, sed de rebus pronuntiavit. Quid enim censes non capi? *praeceptum*, quod in prima parte tractatus istius desideraverat. At id praeceptum omnino dari non potest: adeo non verendum est, ne, si detur, desit, qui capiat. Est aliquid sensum deprehendisse. Hoc voluit dicere: quoniam profecto causarum, personarum, temporum varietates discriminaque ac differentiae directum atque perpetuum distinctumque in rebus singulis praeceptum, quod -- dixeram, non capiunt.“ Falster. l. l. p. 219. sic emendabat: quon. prof. circumstantiae, temporum varietates, disceptationem atque differentiam importantes etc. — *Directum*] l. e. omni modo absolutum, simplex et verum. — *Nos*] Ald. om. nos.

paedam sunt monita utilia atque prudentia, am id maxime exploratae utilitatis est, quod nas ferocissimas affectiones amoris atque odii intra modum tantum coërcuit. *Hac*, inquit, ni ames, *tanquam forte fortuna osurus: hac idem tenus oderis, tanquam fortasse post naturus*. Super hoc eodem Chilone Plutar-³¹chus philosophus in libro *περί ψυχῆς* primo [verbis] ita scripsit: *Χείλων ὁ παλαιός, ἀκούσας τὸς λέγοντος, μηδένα ἔχειν ἐχθρόν, ἠρώτησεν εἰ*

§. 30. *Monita*] Edd. vett. ante Iunt. *cognitum utilia*. Iunt. *mota util.* unde Ald. *monita utilia*, add. confirmare videntur *monita*. — *Tantum*] Cheff. cod. et Carrio: *tamen*; Reg. Rot. et marg. d. Vossiani: *cautum*; Sciopp. *cantum*; nisi forte iam *cautum* leg. Hinc I. Gron. *cautim* vel *caute* gendum esse censuit. Possis etiam legere *cautus*. Aeterum alii sententiam Bianti tribuunt; (v. Cic. de Amic. c. 16, 59. Valer. M. 7, 3. Diogen. Laert. 1. Biant. 1, 5, 5.) alii aliis. — *Hac*] I. e. in hunc modum, eousque ames, ut etc. cf. 7, 3. 13, 20. *unter der Beschränkung*. Putean. cod. apud Carr. hab.: *lac*, inq., *finiam ex tanquam*; Rot.: *Hac inq. uiam et tanq.* Corrupta haec emendare alii liberrime inepte conati sunt; sic Buslid. (Carr. Antiqq. LL. 19.): *Hunc*, inq., *amorem ita finiam, tanq. forte ut positurus*; (interpositis vv. *amorem ita*;) hoc *lium ita ut te nunc oderim*. Fuit qui interpolavit: *Hunc amorem ita ineam, tanq. forte fort. os. de odium ita, ut te nunc oderim fortassis post am.* Sciopp. eadem quae Buslid. habet. Vera lectio est iam in edd. vett. *Amas pro ames* hab. Iunt. et ex pro *itid.* hab. *eadem*.

§. 31. *Libro*] Qui intercidit. cf. 15, 10. v. Fabric. Bibl. Gr. V. 5. p. 196. Harl. Ald. om. *primo*. — *Verbis*] Hoc vulg. deest; hab. edd. vett. — *Συνεπάγει*] Salm. ex Reg. CTNEIIACECTAI; I. Gron. ex eodem: CTNENIIAEKECTAI; hinc legit: *συνεμπλέκει*. Triller. ap. Falster. p. 220. coni.: *συνεπα-*

καὶ μηδένα φίλον ἔχει. Νομίζων ἐξ ἀνάγκης
κολουθεῖν καὶ συνεπαγεσθαι φιλίας καὶ ἀπεχθεῖν

CAPUT IV.

Quam tenuiter curioseque exploraverit Antonius
Iulianus in oratione M. Tullii verbi ab eo me
argutiam.

- 1 Antonius Iulianus rhetor perquam
honesti atque amoeni ingenii; doctrina quod
ista utiliore ac delectabili; veterumque
gantiarum cura et memoria multa fuit;
hoc, scripta pleraque omnia antiquiora
curiose spectabat, et aut virtutes pensita

σκεῖσθαι (ut sensus sit, amicitias inimicitias ex
et mutuo inter se exerceri) s. συνεμπρόγνυσθαι
coniungi). — Φιλίας] φιλία ἀπεχθείας Ful
Sciopp. Copula deest etiam in Reg. et Scheff. G.
coniecit: φιλίαις ἀπεχθείας. Fort. retinend. s.
et leg. φιλία καὶ ἀπεχθείας.

CAP. IV. Tenuiter] I. e. subtiliter. cf. 6, 1
Pro explorav. edd. Rom. et Ven. in collectione q
exhib. explatav.

§. 1. Antonius] Quis sit, non constat. Ant
Iuliani historici meminit Minutius Felix in Oc
— Ista] Falster. in Kraus. Nov. Lit. p. 139. c
iste (Iulianus) utili vero ac del. Lackman. doct
insignis, utiliore ac d., vulgatam scripturam ex
biguo literarum ductu ortam videri. — Ad hoc] I
vett. praeter Iunt. ad haec. V. Carr. Antiqq. LI
19. Eaedem cum Iunt. om. v. pleraque. v. 8, 12. Ex
Glossario Virgiliano Barth. Advers. 37, 5. ita la
vit totum locum: ad haec scripta omnia antiq.
6. expetebat, et virt. pensit., et vitia rim., ut
amuss. fact. esse diceres. — Et] Et additum
Reg. Rot. et Sciopp. Deinde Steph. exhib. esse j

aut vitia rimabatur, ut iudicium factum esse adamussim diceres. Is Iulianus super eo enthymemate, quod est in oratione M. Tullii, qua pro Cn. Plancio dixit, ita existimavit. Sed verba prius, de quibus iudicium ab eo factum est, ipsa ponam: *Quanquam dissimilis est pecuniae debitio et gratiae: nam qui pecuniam dissolvit, statim non habet id, quod reddidit: qui autem debet, aes retinet alienum: gratiam autem et qui refert, habet; et qui habet, in eo ipso quod habet, refert. Neque ego nunc Plancio desinam debere, si hoc solvero: nec minus ei redderem voluntate ipsa, si hoc molestiae non accidisset.* Crispum sane, inquit, agmen orationis rotundumque, ac modulo ipso numerorum veru-

Adamussim] Ita scripti (etiam Ms. bibliothecae Pembrocensis (*Pembroke - Hall*). cf. *Miscellaneous Observations* 1732. p. 401. *Miscellan. Obs. Belgico*. Vol. 4. p. 431.) et editi libb. omnes. cf. 20, 1, 34. Ex Carrionis (*Antiqq.* 1, 19.) coniect. receptum erat: *examussim*, quod crebrum est Plauto. De *enthymemate* v. 7, 3, 27. 17, 40, 4. 16, 1, 1. Wieland ad Cicer. Epist. I, 18. not. 67.

§. 2. *Qua*] Edd. vett. ante Steph. *quam Plancio* — *aestimavit*. Inde *quam* restituendum esse videtur, nisi forte Steph. *qua* ex codd. dedit. Nihil Gron. Iunt. *quam pro Cn. Plancio* — *existimavit*. V. Cic. pro Planc. c. 28.

§. 3. *Iudic. ab eo*] Hunc vv. ordinem dederunt edd. vett. pro *ab eo iud. f. est.* — *Pecuniam*] Cf. Cic. or. post Red. ad Quirit. c. ult. et de Off. I. mox I. — *Aes*] Vulg. apud Cic. is, quod h. l. habet etiam Reg.

§. 4. *Crispum*] I. e. Intortus sane et concinque ductus orationis, s. periodus.

stum, sed quod cum venia legendum sit verbi paulum ideo immutati, ut sententiae fides
 5 salva esset. Namque debitio gratiae et pecuniae collata verbum utrobique servare posset. Ita enim recte opposita inter sese gratiae pecuniaeque debitio videbitur, si et pecunia quidem deberi dicatur et gratia: sed quid eveniat in pecunia debita solutave, quid contra in gratia debita redditave, debitionis verbo
 6 utrinque servato, disseratur. Cicero autem, inquit, cum gratiae pecuniaeque debitionem dissimilem esse dixisset, eiusque sententiae rationem redderet, verbum *debet* in pecunia ponit; in gratia *habet* subiicit pro *debet*: ita enim dicit: *Gratiam autem et qui refert, habet; et qui habet, in eo ipso quod habet,*
 7 *refert.* Sed id verbum *habet* cum proposita

§. 5. *Posset*] Iunt. *possit*.

§. 6. *Subiicit*] Inque eo sibi placet, ut ratione et industria ab eo factum scias, petatumque ex alio. Sic enim scribit de Off. 2, 20.: „Commode autem, quicumque dixit, pecuniam qui habeat, non reddidisse; qui reddiderit, non habere: gratiam autem et qui retulerit habere, et qui habeat retulisse.“ Fuit qui ita de hac Iuliani enodatione censeret: Fallitur Iulianus. Induxit Cicero debitionem utriusque; postea ostendit, in hoc dissimilia esse, non quod, qui debet, non solvit, qui solvit, non debet, ut sumit Iulianus: sed quod, qui reddidit pecuniam, non habet, qui retulit gratiam, habeat. Rursus qui habet pecuniam, non reddidit; qui habet gratiam, hoc ipso, quod habet, iam retulit. Et hoc Cicero ibi: statim non habet id. *I. Gron.* — Ceterum ordo verborum est in Reg. Iunt. et Ald. (nisi quod Iunt. hab. *subiit.*) Vulg.: *in gratia subiicit habet pro debet.*

§. 7. *Habet*] Verb. *habet* restitui ex edd. vett. et Steph. cum Long. Exciderat in edd. recentt. Mox *D. enim gr.* dedi ex edd. vett. pro *Deb. etiam gr.*

comparatione non satis convenit. Debitio enim gratiae, non habitio, cum pecunia confertur. Atque ideo consequens quidem fuerat sic dicere: *et qui debet, in eo ipso, quod debet, refert*; quod absurdum et nimis coactum foret, si nondum redditam gratiam eo ipso redditam diceret, quia debetur. Immutavit ergo, 8 inquit, et subdidit verbum ei verbo, quod omiserat, finitimum; ut videretur et sensum debitionis collatae non reliquisse, et concinnitatem sententiae retinuisse. Ad hunc modum Iulianus enodabat diiudicabatque veterum scriptorum sententias, quas apud eum adolescentescens lectitabant.

CAPUT V.

Quod Demosthenes rhetor cultu corporis atque vestitu probris obnoxio, infamique munditia fuit; quodque item Hortensius orator ob eiusmodi munditias gestumque in agendo histrionicum Dionysiae saltatriculae cognomento compellatus est.

Demosthenem, tradunt, et vestitu sincero et 1 cultu corporis nitido venustoque nimisque accu-

§. 8. *Subdidit*] Ven. Brix. Connel. *subdit*; Rom. Bon. Iunt. Ald. *subdidit*. Mox pro *videretur* edd. vet. *videatur*; Iunt. *videtur*. — *Sententiae*] Delet hoc v. cod. Voss. in marg.

CAP. V. *Rhetor*] More Graeco pro *oratore*. cf. c. 6; 4. 8, 3. — *Histrionicum*] Tres codd. *histrionum*; hinc Gron. coni. *histrionium*, quod vix Latinum.

§. 1. *Tradunt*] Reg. Lincol. Rot. (et Sciopp.) *traditum*, quasi vellent *traditur*. Gron. Mihi legendum esse videbatur: *traditum est*, pro *traditum et*; quod exstat etiam in Iunt. et Ald. Quod editum le-

rato fuisse. Hinc etiam κομψή illa γλάνις καὶ μαλακοὶ χιτωνίσκοι ab aemulis adversariisque probro data. Hinc etiam turpibus indignisque in eum verbis non temperatum, quin parum vir, 2 et ore quoque polluto diceretur. Ad eundem modum Hortensius omnibus ferme oratoribus aetatis suae, nisi M. Tullio, clarior, quod

gis exstat etiam in cod. Palat. ap. Gebhard. Steph. edidit tantum *tradunt*, omissa particula *et*. — *Sincero*] Ante Carr. *caeteroque cultu corp.* *Sincerum* est purum, sine labe, sine macula. Vulgat. tamen non spernendum, modo legas *traditum est*. — *Nimis*que] Ita Reg. et Sciopp. cum edd. vett. Vulg. *et nimis*. Copulam *que* post *venusto* om. edd. ante Iunt. ita ut totus locus fere sic legendus videatur: *D. traditum est, vestitu caeteroque c. c. nitido, venusto, nimisque acc. f.* Cod. Pal. ap. Gebhard. Antiqq. LL. 1, 2. hanc etiam lectionem exhibet, nisi quod *tradunt et v.* hab. — *Hinc*] Rot. *Hinc eita*, Reg. *Incerta κομψά*; hinc Gron. conij. *hinc certe*. Maluerim: *hinc est*. Mox Long. *γλάνις*, quod restituendum censebat iam Is. Casaub. ap. Torn.; manifesto enim alludere Gellium ad Aeschin. in Orat. contr. Timarch. : *εἰ γὰρ τίς σου τὰ κομψὰ ταῦτα γλάνισκία περιετόμενος, καὶ τοὺς μαλακοὺς χιτωνίσκους*. — *Adversariisque*] Qualis Aeschines fuit, Dinarchus, Demades, Midias, Nicostratus, Aphobus, Theramenes, alii. — *Data*] Edd. vett. *datum*. Edd. Gryph. in marg. hab. *dati*. — *Turpibus*] Huiusmodi vv. nonnulla recensuit Plutarch. vit. Demosth., ut βάρταλος, ἀργᾶς. — *Quin*] Sciopp. cum edd. vett. *cum*, s. *quum*. — *Et*] Copulam dederunt Reg. Rot. et Sciopp. De re cf. Lamprid. vit. Commod. c. 5. Suet. de ill. Gr. 23. Intpp. ad Appul. 8, p. 586. col. 2. ed. Ruhnck.

§. 2. *Nisi M. T.*] Vv. *nisi M. T.* ex marg. irrepsisse iudicabat Voss. Institutt. Oratt. 6, 11, 4. *Ferme* Gellium dixisse, quod Tullium clariorem putaret. De re cf. Macrob. 3, 13. (s. 2, 9. p. 380 sq. Zeun.) — *Quod*] Edd. vett. *qui*. Sequens *cum* exstat.

multa [cum] munditia et circumspecte compositeque indutus et amictus esset, manusque eius inter agendum forent argutae admodum et gestuosae, maledictis compellationibusque probrosis iactatus est, multaque in eum, quasi in histrionem, in ipsis causis atque iudiciis dicta sunt. Sed cum L. Torquatus, subagresti 3 homo ingenio et infestivo, gravius acerbiusque apud consilium iudicum, cum de causa Sullae quaereretur, non iam histrionem eum esse diceret, sed gesticulariam, Dionysiamque eum notissimae saltatriculae nomine appellaret: tum voce molli atque demissa Hortensius: *Dionysia*, inquit, *Dionysia malo equidem esse, quam quod tu, Torquate, ἄμυνος, ἀναφρόδιτος, ἀπροσδωνυτος.*

tantum in edd. vett. ante Iunt. Post pro forent Falster. in Kraus. Nov. Lit. l. l. conl. forum, coll. Cic. ad Att. 5, 16. — *Argutae*] Elegantes in actione exprimenda. Carr. — *Compellationibusque*] Sic codd. Carr. Gron. et edd. vett. in his Romana, Iunt. et Gryph. in marg. Ante Carr.: *appellationibus propositis*. Ald. *appell. que probr.* Lips. Elect. 2, 3.: *compell. prope Oscis*; quia in Hortensium cavilli quidam et ioci obsceni iacerentur et in modum Oscum. Servandam antiquam lectionem admonuit Gron. — *Histrionem*] V. Lange Vindiciae Trag. Rom. p. 35.

§. 3. *Causa*] De qua v. Cic. or. pro Sull. — *Dionysiamque*] Cic. pro Rosc. Com. 8. — *Quod*] Iunt. *qui*, non male. — *ἄμυνος*] Ita Reg. *ἀναφρόδ.* confirmant Vatic. et Sciopp. Vulg. *ἀμ.*, *ἀγροδιαίτος*, *ἀπρόσιτος*; sive Steph. *ἀγροδ. καὶ ἀπρόσιτος*; Sciopp. *ἀναφρόδ.*, *ἀπρόσιτος*. Ceterum tria vv. recepta significant hominem rusticum, inficetum, inhumanum, cui nihil comitatis, suavitatis.

CAPUT VI.

Verba ex oratione Metelli Numidici, quam in censura dixit ad populum, cum eum ad uxores ducendas adhortaretur; eaque oratio quam ob causam reprehensa, et quo contra modo defensa sit.

- 1 Multis et eruditis viris audientibus legabatur oratio Metelli Numidici, gravis ac disertis viri, quam in censura dixit ad populum deducendis uxoribus, cum eum ad matrimonia
- 2 capeßenda [ad]hortaretur. In ea oratione ita scriptum fuit: *Si sine uxore possemus, Quirites, esse, omnes ea molestia careremus: sed quoniam ita natura tradidit, ut nec cum illis satis commode, nec sine illis ullo modo vivi possit; saluti perpetuae potius, quam*
- 3 *brevi voluptati consulendum.* Videbatur quibusdam, Metellum censorem, cui consilium esset, ad uxores ducendas populum hortari

CAP. VI. *Metelli*] De quo v. Cic. Brut. c. 35. cl. Suet. Aug. 89. ibiq. Oudendorp. Falster. Memor. Obsc. p. 36. — *Quam*] Hoc ordine vv. hab. Reg.; vulg. *quam dix. ad p. in cens.* V. mox cap. initium. — *Quo*] Reg.: *quod contra modum def. sit.* Edd. vett. *quo c. modo*, quam lectionem innuere etiam videtur Reg.; hinc restitui in locum vulgatae lectionis *quem contra in modum.*

§. 1. *Matrimonia*] V. Lips. Excurs. ad Tac. Ann. 3. de lege Papia Popp. — *Adhortaretur*] Iunt. Carr. et Gron. codd. simplex *hortaretur* praebent. Praepositio ex antecedente syllaba originem ducere videtur. Uncis igitur seclusi. V. tamen lemma.

§. 2. *Possemus*] *Possem.* Q. *esse* edidi cum edd. vett. pro *Quir.*, *poss. esse.* — *Molestia*] Ed. Rom. *modestia.*

non oportuisse [neque] de molestia incommodisque perpetuis rei uxoriae confiteri; neque adhortari magis esse, quam dissuadere, abterreretque; sed contra in id potius orationem levisse sumi dicebant, ut et nullas plerumque esse in matrimoniis molestias asseveraret, si quae tamen accidere nonnunquam videntur, parvas et leves facilesque esse toleratu liceret; maioribusque eas emolumentis et voluptatibus obliterari: easdemque ipsas neque omnibus, neque naturae vitio, sed quorundam maritorum culpa et iniustitia evenire. Titus autem Castricius recte atque condigne Metellum esse locutum existimabat. Aliter, inquit, censor loqui debet, aliter rhetor. Rhetori concessum est sententiis uti falsis, audacibus, subdolis, captiosis, si veri modo simi-

§. 3. *Neque*] Orationem turbat haec vocula; et in Iunt., quod nemo vidit; eam tamen tuentur tot. Linc. et Reg. Pro *neque* edd. vett. hab. *nec*. Deinde *esse* vulg. omittebatur; Carr. ex duobus edidit: *id magis esse*; *id* ignorant Sciopp. et libri, quos modo nominavi. Sensum hunc exigit res: Metellum non oportuisse neque confiteri neque dissuadere magis quam adhortari. — *Incommodisque*] Reg. *incommodeque*, quod iam Salm. adspexit pro: *incommodoque*, ut legi velle videtur I. Gron. — *Id*] *Id* ro illud dederunt Reg. et Sciopp. Edd. vett. exhibent: *sed contra*, illud p. omissa praeposit. *in*. — *accidere*] Carr. Antiqq. LL. 2, 1. p. 54. et Sciopp. *g. accedere*.

§. 4. *Castricius*] Cf. 11, 13. Fuit Castricius adam, qui *κατορπικὰ* scripsit. v. Plin. H. N. 19. Ius apud Suet. Aug. 56. fin. qui hic intelligi non potest. v. 13, 21. — *Rhetori*] Certe oratori, qualis ait Gorgias, qualis Protagoras, alique; minime orator, quem bonum virum volunt esse Cicero, Quintilianus. — *Subdolis*] Iunt. *ut subd.* — *Si veri m.*

- les sint, et possint ad movendos hominum animos qualicunque astu irrepere. Praeterea turpe esse ait rhetori, si quid in mala causa
- 5 destitutum atque impugnatum relinquat. Sed enim Metellum, inquit, sanctum virum, illa gravitate et fide praeditum, cum tanta honorum atque vitae dignitate, apud populum Romanum loquentem, nihil decuit aliud dicere, quam quod verum esse sibi atque omnibus videbatur: praesertim cum super ea rediceret, quae quotidiana intelligentia et communi pervulgatoque vitae usu comprehendere
- 6 tur. De molestia igitur cunctis hominibus notissima confessus, eaque confessione fidem sedulitatis veritatisque commeritus, tum denique facile et procliviter, quod fuit rerum

Hunc vv. ordinem dederunt Rot. et Reg. pro vulg. si modo verisim. sunt. Veri tamen similiora, Cic. de N. D. 1, 24. veri quidem similis, idem de Inv. 1, 21. Deinceps sint et possint est in edd. vett. pot. sunt et possunt. Tum eadem pro praeterea exhib. propterea. Nostrum dedit Carr. Antiqq. LL. 1, 19. — Destitutum] Ed. Gryph. 1591. in marg. constitutum. — Impugnatum] Non defensum, sine pugna vel certamine relictum; s. impugnabile; nisi forte cum Gron. ex Reg. legendum impurgatum. Falster coni. impropugnat.

§. 5. Cum] Sciopp. coniecit: tum; sic intellig. praeditum. Edd. vett. cum tanto honore atq. dignitate vitae, (V. Carr. l. l.) deinde sibi esse praesse sibi.

§. 6. Notissima] Steph. est not. conf. operum credo vitio. — Sedulitatis] Assiduac et fidelis diligentiae, quam Reip. praestabat. — Procliviter] In marg. cod. Thys. scriptum legitur perpolite. Deinceps edd. vett. ante Iunt. dant omnium rerum pro rer. omn.

mnium validissimum atque verissimum, per-
 uasit, civitatem salvam esse sine matrimonio-
 um frequentia non posse. Hoc quoque aliud 7
 x eadem oratione Metelli dignum esse exi-
 stimavimus assidua lectione, non hercle mi-
 us, quam quae a gravissimis philosophis scri-
 ta sunt. Verba Metelli haec sunt: *Dī im-* 8
mortales plurimum possunt; sed non plus
elle debent nobis, quam parentes. At pa-
rentes, si pergunt liberi errare, bonis exhe-
edant. Quid ergo nos a Dīs immortalibus
diutius expectemus, nisi malis rationibus
finem faciamus? His demum Deos propitios
esse aequum est, qui sibi adversarii non
sunt. Dī immortales virtutem approbare,
non adhibere debent.

[*Frequentia*] Ita Reg. et edd. vett. Vulg. *frequen-*
tionem, quod dedit Carr. l. l.

§. 7. *Sunt*] V. *sunt* exstat in edd. vett. et Steph.
 accidit in edd. recentt. Restitui.

§. 8. *Debent nob.*] Edd. vett. *debent nobis* pro
ob. deb. — *Si perg.*] Haec ita leguntur in codd.
 tron. et ante (Steph.) Carr., qui ex Buslid. plenius
 scripsit: *si pergimus errare, suis bonis nos.* cf. Geb-
 ard. Antiqq. LL. 2, 20. qui lectionem receptam ex
 ed. Pal. laudat. — *Diutius*] *Diutius* scripsi cum
 Long. pro Steph. *divinitus*, Reg. et edd. vett. *secu-*
us; hoc propter vv. *a dīs immort.* displicet. — *Ni-*
si] Vulg. (Steph.) ex uno cod. *nisi errationibus finem*
ec. Rationem pro eo quod agitur vel instituitur;
 et malam rationem pro peccato dici, pluribus exem-
 plis ostendit Gron. Edd. vett. *nisi mal. r. f. faci-*
us. — *His]* Edd. vett. et Steph. *iisdem*, s. *isdem*,
misso demum; *his demum* dederunt Fulv. et Sciopp.
 - *Adhibere]* Falster. p. 221. malebat *abolere*, quan-
 toquidem virtus, solutis poenae et praemii divinis
 regibus, aboletur. Triller. *ibid.*; aequum est. Qui

CAPUT VII.

In hisce verbis Ciceronis ex oratione quinta in Verrem: *Hanc sibi rem praesidio sperant futuram*, neque mendum esse nec vitium; errareque isti qui bonos violant libros, et *futuram* scribunt: atque inibi de quodam alio Ciceronis verbo dictum, quod probe scriptum perperam mutatur: et aspersa pauca de modulis numerisque orationis, quos Cicero avide sectatus est.

- 1 In oratione Ciceronis quinta in Verrem [in] libro spectatae fidei Tironiana cura atque
- 2 disciplina facto, ita scriptum fuit: *Homines tenues obscuro loco nati navigant: adeuntque*

sibi adv. non sunt, ii mortales virt. appr., non od habere debent. Lackman. conj. *cohibere* pro *ad* nihil tamen mutandum esse, dummodo *virtutem* intelligas h. l. esse beneficium s. gratiam. Interpret. Germanic. (Walterst.) vertit: *Den unsterblichen Göttern gebührt es zwar, die Tugend zu billigen und zu belohnen, aber nicht sie selbst zu schenken.*

CAP. VII. *Praesidio*] Vulg. hoc ordine: *sperant praes. fut.*; sed eo, quem dedimus, Reg. V. mox in cap. ipso. — *Mendum*] *Mendum* pro *mendam* Reg. et edd. vett. ante Iunt. in capp. collectione. In h. cap. utrumque legitur. Deinceps Steph. in cap. summa edidit *neq. vit.*, invitis edd. vett. Postea pro *inibi* hab. eadem; postremo pro *pauca* in summa argumentorum capp. dant *quaedam*; quod mendum vit iam cum Iunt. Ald.

§. 1. *Quinta*] Cap. 65. init. Praeposit. *in a libro* om. edd. vett. — *Tironiana*] Cf. infr. 7. 13, 9. Mox pro *fuit* edd. vett. ante Iunt. hab.

§. 2. *Adeunt*] Edd. vett. *adeuntque* pro *eunt*; mox eadem antea *didicerant*. Iunt. A

na loca, quae nunquam ante adierant; neque
 noti esse iis, quo venerunt, neque sem-
 per cum cognitoribus esse possunt. Hac
 tamen fiducia civitatis, non modo apud
 nostros magistratus, qui et legum et existi-
 nationis periculo continentur, neque apud
 viros solum Romanos, qui et sermonis et
 viris et multarum rerum societate iuncti
 sunt, fore se tutos arbitrantur, sed quocun-
 que venerint, hanc sibi rem praesidio spe-
 rant futurum. Videbatur compluribus in ex- 3
 pmo verbo menda esse. Debuisset enim scri-
 bi putabant non *futurum*, sed *futuram*: neque
 dubitabant, quin liber emendandus esset, ne,
 ut in Plauti comoedia moechus, (sic enim
 mendae suae illudiabant) ita in Ciceronis ora-

ntea adierant. — *Neque*] Vulg. ubi neque noti
 sunt quo v.; Rot. et Reg. noti essetis quo; hinc
 Gron., ut ap. Cic. est, edidit. Voculam ubi igno-
 rant codd. Carr. Gron. et Sciopp. atque edd. vett.;
 Sciopp. hab. essent his quo, et mox: agnitoribus.
 agnitores sunt qui causam praesentis novit, et sic
 notur, ut suam, teste Asconio Ped. in Comment. ad
 l. p. 20. ed. Lugdun. Bat. cf. eund. p. 72. et an-
 t. Varior. p. 210. 237. — *Tamen*] Edd. vett. (prae-
 ter Iunt.) tantum. Eadem praeter Ald. et Iunt.
 g. et aestimationis.

§. 3. *Compluribus*] Ita Mss. quam pluribus edi-
 ti Carrio, et probavit cum cod. Palat. Gebhard. An-
 t. LL. 1, 6. Discrimen aliquod utriusque voc. ex-
 cevit Valla. cf. Ruddiman. II. p. 308. not. 15. fin.
Putabant] Hoc v. restitui ex codd. Carr. et
 non. atque edd. vett.; frustra a Steph. sublatum
 ibi videbatur. De re cf. Ruddiman. I. p. 285.
 t. 100. — *Emendandus*] Antiqui libri *emendatus*;
 i. inemendatus. — *Illudiabant*] Ita, s. inlud.,
 ed. Carr. Reg. Rot. et Linc. Vulg. illudebant.
 ex edd. vett. aderat ibi f. pro forte ibi dederunt.

- 4 tione solœcismus esset manifestarius. Adera
ibi forte amicus noster, homo lectione mult
exercitus, cui pleraque omnia veterum litera
rum quaesita, meditata, evigilataque eran
5 Is libro inspecto ait, nullum esse in eo ver
neque mendum, neque vitium: Cicerone
6 probe ac vetuste locutum. Nam *futurum*, in
quit, non refertur ad *rem*, sicut legentib
temere et incuriose videtur, neque pro pa
ticipio positum est: sed verbum est indefi
nitum, quod Graeci appellant ἀναρίηταρον, n
que numeris neque generibus praeserviens, s
7 liberum undique et impromiscuum [est]. Qui
C. Gracchus verbo usus est in oratione, cui
titulus est: *De Quinto Popilio circum ca
ciliabula*, in qua ita scriptum est: *Credo e
inimicos meos hoc dicturum. Inimicos*, in
8 quit, *dicturum*, et non *dicturos*. Videtur
ea ratione positum esse apud Gracchum *dictu
rum*, qua est apud Ciceronem *futurum*? Sic
in Graeca oratione, sine ulla vitii suspicio

§. 5. *Mendum*] Ita Gron. codd. atque Al
Alii *mendam* (ut edd. vett. et Steph.); quo mo
non bene procedit oratio: *nullum esse — mendu
neque vitium*. — *Vetuste*] Ita Rot. Lincol. et qu
tus Gron. cod. pro vulg. *venuste*.

§. 6. *Impromiscuum*] *Impromiscum* edidit C
Carr. Long., invitis codd. Gron., in quibus abest
est, quo facile careas. Uncis igitur seiuncti electi
a Long.

§. 7. *Gracchus*] Hoc nomen ed. Rom. so
scribere *Graccus*, ut saepe etiam infra Gueif.
Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 208. — *Circum*] In
circonciliab. — *Inimicos*] Reg *inimicos dict.*, inquit, e
ordo magis ferire aures attendentis videbatur I. Gr

§. 8. *Esse*] Hoc verb. om. edd. vett. ante In
— *Suspicione*] Ed. Rom. *suspensione*. —

omnibus numeris generibusque sine discrimine attribuuntur huiusmodi verba ποιήσιν, ἔσο-
νται, λέξιν, et similia. In CL. quoque Qua- 9
drigarii tertio annali libro verba haec esse
lixi: *Dum ii conciderentur, hostium copias
ibi occupatas futurum*. In duodevicesimo an-
nali eiusdem Quadrigarii principium libri sic
criptum: *Si pro tua bonitate et nostra vo-
luntate tibi valetudo suppetit, est quod spe-
remus, deos bonis bene facturum*. Item in 10
Valerii Antiatii quarto et vicesimo simili mo-
do scriptum esse: *Si hae res divinae factae
riteque perlitatae essent, haruspices dixerunt,
omnia ex sententia processurum esse*. Plau- 11
tus etiam in Casina, cum de puella loquere-

ποιήσιν] Edd. vett. ποιήσιν ἔσοθαι, i. e. futurum
(s. facturum), λέξιν ἔσοθαι dicturum. Aldus edi-
xit ut hic legitur. Reg. verba peni ποιήσιν, unde
Gron. suspicatus est: περιποιήσιν.

§. 9. CL.] Itā Reg. Rot. et Sciopp. Inepte le-
gebatur: in centesimo quinquagesimo quoque Q. an-
nali libro; quae hab. ex Buslid. Carr. cf. Phil. Ca-
rol. Animadvv. p. 131. Error ex literis CL. (Clau-
dii) ortus. Edd. vett. hab.: in Q. quoque Quadr.
de homine v. Voss. de histt. latt. p. 44. inprimis-
que Lachmann. de Fontib. Liv. p. 34 sqq. Comment.
— Annali] Ald. om. libro. Cf. Ruddiman. I. p.
151. annot. 59. infr. 25, 6. Deinde edd. vett. hi pro ii. —
Duodevicesimo] Edd. vett. XII. Nostrum firmat
Sciop. et cod. Fulv. v. Popm. ad Fragm. Historicc.

§. 10. Valerii] De quo v. Voss. l. l. et Lach-
mann, p. 36 sqq. — Et] Copula deest in Reg. —
Scriptum] Ms. et edd. vett. add. esse, ut referatur
ad dixit. Recepi illud v. inde a Steph. omissum. —
Hae] Eae Sciopp. — Riteque] Edd. vett. recteque.
Iunt. Ald. rectaeque. V. esse post process. om. edd.
vett. praeter Iunt.

§. 11. Casina] Act. 3. Scen. 5. v. 51 sq. ubi

tur, *occisurum* dixit, non *occisuram*, his verbis:

Etiamne habet Casina gladium? — Habet, sed duos,

Quibus, altero te occisurum ait, altero villicum.

12 Item Laberius in Gemellis:

Non putavi, inquit, hoc eam facturum

13 Non ergo isti omnes, soloecismus quid esse ignora[ve]runt. Sed et Gracchus, *dicturum* et Quadrigarius, *futurum*, et [bene]facturum et Antias, *processurum*, et Plautus, *occisurum*, et Laberius, *facturum*, indefinito modo

14 dixerunt. Qui modus neque in numeros, neque in personas, neque in genera[, neque in

aliter versus leguntur. Pro quibus h. l. legend. videtur: *Quid duos?* Ante *Habet* edd. veit. ante Ald. inserunt *Sta*, Bonon. *Par.*, quae nomen loquendi indicare videntur.

§. 13. *Ignoraverunt*] Reg. *ignorarunt*. — *Benefacturum*] *Bene* non exstat in cod. Putean. et Bris Gron. In altero Putean. totum v. *benef.* deest. In ceteris quoque exemplis singula tantum vv. repetit Gell. — *Et Ant.*] Reg.: *et Ant. proc.*, et *Plaut. occis.* Vulg. hoc ordine: *et Plaut. occ. et Ant. pro.* Supra prius ex Antiate exemplum petatum legitur.

§. 14. *Neque in temp.*] Haec omitt. edd. v. hab. vero Ald., firmante Reg. *Neque in tempora neque in genera* exhibent Rot. et Scheff.; unde etiam arguas ista vv. ab h. l. aliena esse; quippe quae in libris certo loco non leguntur. Accedit quod infinitivus alius est praesentis temporis, alius praeteriti, alius futuri; quod admonuit Mörsell. ad l. cf. etiam Ruben. Elect. 2, 17. Supra quoque quum dicit: „neque numeris neque generibus praeserviens“ Gell. omisit *tempora*. cf. Periz. ad Sane

tempora] distrahitur, sed omnia isthaec una
 idemque declinatione complectitur. Sicuti 15
 [Cicero dixit *futurum*, non virili genere
 neque neutro, (soloecismus enim plane foret)
 id verbo usus est ab omni necessitate gene-
 rum absoluto. Idem autem ille amicus no- 16
 er in eiusdem M. Tullii [Ciceronis] oratione,
 nae est *De imperio Cn. Pompeii*, ita scri-
 ptum esse a Cicerone dicebat, atque ipse ita
 citabat: *Cum vestros portus, atque eos*
portus, quibus vitam ac spiritum ducitis, in
potestatem fuisse potestatem sciatis. Neque 17-
 soloecismum esse aiebat *in potestatem fuisse*,
 vulgus semidoctum putat, sed ratione di-
 um certa et proba contendebat, qua et Grae-
 cita uterentur: et Plautus verborum Latino-
 rum elegantissimus in *Amphitryone* dixit:

inerv. 1, 14. not. 2. — *Distrahitur*] *Distribuitur*
 id vett. ante Ald. Deinde eadem cum Ald. scri-
 re solent *istaec*. cf. c. 28, 11. 11, 15, 6.

§. 15. *Plane f.*] Hunc ordinem dedit Reg. pro
leg. foret plane.

§. 16. *Ciceronis*] Hoc nomen omitt. Reg. Rot.
 de. et Scheff. — *De imp.*] Intellig. orat. pro lege
 Manilia, ubi v. c. 12. Pro *vestros* edd. vett. hab.
 vestros.

§. 17. *In*] Ita quoque alibi legitur. cf. Schott.
 ad Cic. 1, 6. Vechner. Hellenol. 1. P. 2. c. 16.
 258sq. ed. Heusing. 1733. Ruddiman. II. p. 325.
 10. — *Elegantissimus*] Ascens., ex marg. cod.
 tase, *conservator eleg.*, quod reiecerunt iam
 rr. et Steph.; hic (Specim. Emendd. p. 179.) con-
 tit: *diligent.* aut *eligent.*, quod probat G. L. Voss.
 tit. Orat. 4. p. 27. cf. Ruddiman. I. p. 185. At
 non opus est. Genitiv. *verbor. lat.* explicat
 on. ut *ceterarum rerum*, i. e. quod ad ceteras
 attinet. Gell. 7, 17.: Plautus, homo linguae at-

— *Numero mihi in mentem fuit;*

- 18 non, ut dici solitum est, *in mente*. Sed enim praeter Plautum, cuius ille in praesens exemplo usus est, multam nos quoque apud veteres scriptores locutionum talium copiam offendimus.
- 19 atque his vulgo annotamentis inspersimus. Urationem autem istam missam facias et auctoritates: sonus tamen et positura ipsa verborum satis declarant, id potius ἐπιμελεία τῶν λέξεων modulamentisque orationis M. Tullii convenisse, ut, quoniam utrumvis dici Latine posset, *potestatem* dicere mallet, non *potestate*. Illud enim sic compositum iucundius ad aurem completiusque, insuavius hoc im-

que elegantiae in verbis latinis princeps. — *Numero*] Sciopp. *Num vero*; vulg. *non vero*; edd. vet. ante Iunt. *nunc vero mihi*; ita ut legitur hab. cod. Plaut. (Amphitr. 1, 1, 25.) et Gell. cod. Lovan. Frit. Verisim. 1, 19. Nostrum in marg. hab. ed. Gryph. 1542. 1591.

§. 18. *In praes.*] Ita Buslid. confirmantibus Gron. codd. Gellius, de loquendi ratione disserens eadem statim uti solet. cf. etiam 10, 3. 12, 12. Ed. vet. in *praesenti*.

§. 19. *Ut*] Ita iidem libri. Sciopp. *ut et rationem -- facias*. Vocibus autem et tamen lineola subductam esse annotavit idem. Vulg. *ut ratio ista m. faciamus*. Autem recepit iam Steph. *facias* existit in edd. vet. ante Steph. Statim eadem exhibet sonus, qui ἐὶ φωνία tantum, et positura etc. Forleg.: *sonus tamen, qui ἐὶ φωνία vocatur, et positura etc.* — *Ἐπιμελεία*] *Ἐμμελεία* coni. Gron. — *Modulamentisque*] Ita Buslid., Gron. libri, Sciopp. et Iunt. vulg. et modul.; Steph. cum Ald. tantum hab. *modulamine* copula. v. eius Specim. Emendd. p. 179 sq.

§. 20. *Completiusque*] Ita Fulv. et Sciopp., qui accedunt Reg. et Rot. qui hab. *complectiusque*; vulg.

imperfectiusque est; si modo ita explorata aure
 homo sit, non surda nec iacenti: sicuti est
 ercle, quod *explicavit* dicere maluit, quam
explicuit, quod esse iam usitatius coeperat.
 Verba sunt haec ipsius in exhortatione, quam
 imperio Cn. Pompeii habuit: *Testis est*
scilicet, quam multis undique cinctam pericu-
lis non terrore belli, sed consilii celeritate
explicavit. At si *explicuit* diceret, imperfecto
 debili numero verborum sonus clauderet.

CAPUT VIII.

Historia in libris Sotionis philosophi reperta super
 Laide meretrice et Demosthene rhetore.

Sotion ex Peripatetica disciplina haud sane 1
 mobilis vir fuit. Is librum multae variaeque

inspectiusque. — *Imperfectiusque*] Imperf. dedit
 m. ex edd. vett. ante Iunt., firmante Sciopp. qui
 ib. imperf. Vulg. (Iunt. Ald.) *imperspectiusque*,
 hoc comparant cum Plinii *imperspicuus*. Putean.
 b. *inspectiusque*, Reg. et Rot. *imperpetiusque*. Fuit
 in coniciet perplexiuque. — Ita] Ald: illa. —
 [centi] I. e. non arrecta vel alacri, sed stupida. —
 [exhort.] Sciopp. hortatione. Edd. vett. in exhor-
 tatione. Vulg. (Steph.) ex oratione, quod nescio un-
 e profectum sit. Nihil Gron. V. Pro Leg. Man. c.
 1. cf. Ruddiman. I. p. 214. not. 40. — *Clauderet*]
 a Lips. Elect. 1, 7. Fruter. Veris. 1, 19. etiam cod.
 t. laudat. Confirmant Carr. libri et Reg. atque
 ot. Reprbat tamen hanc lectionem Ios. Castalio
 bs. Dec. 1, 2. p. 16. cf. Stephan. in praefat. p. 19
 Vulg. clauderetur. Claudere h. l. est i. q. clau-
 care. v. 4, 7, 4. 13, 20, 10.

CAP. VIII. §. 1. Sotion] Vulg. Phacion et in
 imate Phocionis, quod male defendit Reines. in

historiae refertum composuit, eumque inscri-
 2 psit *Κέρας Ἀμυλθείας*. Ea vox hoc ferme va-
 3 let, tanquam si dicas *Cornu copiae*. In e-
 libro super Demosthene rhetore et Laide mer-
 trice historia haec scripta est: Lais, inquit
 Corinthia ob elegantiam venustatemque for-
 mae grandem pecuniam demerebat, conven-
 tusque ad eam ditiorum hominum ex omni
 Graecia celebres erant: neque admittebatur
 nisi qui dabat, quod poposcerat. Poscebat
 4 autem illa nimium quantum. Hinc ait natum
 esse illud frequens apud Graecos adagium:

Οὐ πάντος ἀνδρὸς ἐς Κόρινθον ἔσθ' ὁ πλοῦς.

Varr. Lectt. p. 127.; correxit cum Iunt. Steph. De
 gen. Laërt. vit. Aristip.: *ἐχρήτο καὶ Λαΐδῃ τῇ ἐτα-
 ρᾷ, καθά φησι Σωτρίων ἐν δευτέρᾳ τῶν διαδοχῶν*
 Meminerunt eiusdem alii. Macrobian. Sat. 2, 2. re-
 aliter exponit: Demosthenes excitatus ad Laidis
 mam, cuius formam tunc Graecia mirabatur, accu-
 sit, ut et ipse famoso amore potiretur, qui, ubi
 midium talentum unius pretium noctis audivit, di-
 cessit hoc dicto: *οὐκ ἀγοράζω τοσούτου μετανοῶσα*
 — Refertum] Cod. Palat. ap. Gebhard. Antiqq. L.
 2, 18. inferctum.

§. 3. *Laide*] De qua v. inprimis Athenaei M.
 13. c. 20. — *Ditiorum*] Ioan. Sarisber. De No-
 Curial. s. Polycratic. 6, 23. hab. *diversorum*; *mi-*
admittebat, nisi q. d., quae poscebantur. — *Ni-*
mium] Ita ex libris (quibus accedit Sarisber.) Ca-
 Vulg. *nimiam quantitatem*, quod frustra tuet
 Barth. Adv. 1, 4. Steph. (Specim. Emendd. p. 111.)
 coni.: *mirum quantum*. Buslid. (Carr. Antiqq. 2, 12.)
nimium quantum vix dari poterat, quae ex inte-
 pretatione priorum vv. orta sunt. Graece: *Σαυ-*
στὸν ὄσον.

§. 4. *Oē*] Horat. Epist. 1, 17, 36.: Non cui
 homini contingit adire Corinthum. Alii proverbium
 inde natum dicunt, quod difficilis esset in portu

quod frustra iret Corinthum ad Laidem, qui non
 quiret dare, quod posceretur. Ad hanc ille 5
 Demosthenes clanculum adit, et, ut [sibi] sui
 copiam faceret, petit: at Lais *μυρίας δραχμὰς*
 [ἢ τάλαντον] poposcit. Hoc facit numi nostra-
 tis denarium decem millia. Tali petulantia 6
 mulieris atque pecuniae magnitudine ictus ex-
 pavidusque Demosthenes avertitur, et disce-
 dens: Ego, inquit, poenitere tanti non emo.
 Sed Graeca ipsa, quae fertur dixisse, lepidiora
 sunt: *Ὀὐκ ὠνοῦμαι*, inquit, *μυρίων δραχμῶν με-*
ταμίλειαν.

Corinthium appulsus. cf. Strab. I. 8. c. 6. p. 211.
 pd. stereot. Ceterum Reg. post *adagium* addit: *pro-*
verbium, ex interpretatione, opinor.

§. 5. *Clanculum*] Sarisber. *clanculo*. — *Sibi*] *onom. sibi* om. edd. vett. ante Iunt.; Sarisb. *et ut*
cop. sui fac., petit. — *ἢ τάλαντον*] Haec vv. omis-
 sa sunt in Reg. et Vatic., qui Graeca diligenter ex-
 hibere solent; his accedunt Scheff. et edd. vett. an-
 te Iunt. Et res postulat, ut deleantur; talentum
 enim Atticum sex millium drachmarum est, non
 decem, ut Aeginaeum. v. Polluc. Onom. — *Den-*
arium] Sarisb. *den. decies mille*. Denarius igitur a
 drachma differre non videtur. V. Hotoman. de re
 nummar.

§. 6. *Expavidusque*] Colvius ad Appuleium, 7.
 coniecit: *expavitusque*, i. e. attonitus, a *paviendo*
 pro feriendo. Probat Gron., sed ita ut ab *expa-*
vescendo derivetur, significetque expavescere. — *Aver-*
titur] Vulg. *avertit iter*; sed idem est *discedere*,
 quod sequitur. Fruter. Veris. 1, 19. Omnes scripti
 libri et Iunt. atque Sarisb. hab. *avertitur*; unde
 Frut. Gifan. Carr. (Steph.) *avertit* legunt. cf. 4, 18, 4.
 — *Tanti*] Falster. in Kraus. Nov. Litt. p. 139. coni.
valenti propter Graeca vv.

CAPUT IX

Qui modus fuerit, quis ordo disciplinae Pythagoricae; quantumque temporis imperatum observatumque sit dicendi simul ac tacendi.

- 1 Ordo atque ratio Pythagorae, ac deinceps familiae successionis eius, recipiendi instituentique discipulos huiuscemodi fuisse traditur.
- 2 Iam a principio adolescentes, qui sese ad discendum obtulerant, ἐπρωτογνώμονες. Id verbum significat, mores naturasque hominum coniectatione quadam de oris et vultus ingenio deque totius corporis filo atque habitu sciscitari. Tum, qui exploratus ab eo idoneusque fuerat, recipi in disciplinam statim iubebat, et tempus certum tacere; non omnes idem, sed alios aliud tempus pro aestimato

CAP. IX. §. 1. *Pythagorae*] Totum hoc cap. pluribus illustravit Io. Schilterus, in *Diatriba de Disciplina Pythagorica*. 1665.

§. 2. *Filo*] I. e. lineamento. cf. 14, 4, 2.

§. 3. *Tum*] Iunt. Ald. Steph. et Sciopp. *Eum*; sed praecedit: *a principio*, cui respondet: *tum*. — *Idoneusque*] Vossius coni. *idoneus*, deleta copula *que*. v. Schilter. l. l. §. 26. — *Fuerat*] Steph. Specim. Emendd. p. 167. coni. *idoneusque inventus vel compertus fuerat*; at haec facile intelligas licet. Gron. suspicatus est: *qui exploratus habitusque idoneus fuerat*. Mox Falster. l. l. malebat: *iubebatur*, et dein: *alius aliud*. — *Et temp.*] Vulg. *quin et c. t. statuebat*, ut *tacerent*; non in omnes *idem*; ut Carr. (Steph.) ex Buslid. Codd. Gron. et edd. vet. lectionem receptam exhibent, nisi quod illi mox *alius aliud* hab. pro vulg. (Iunt. Ald.) *aliud aliis*; unde Gron. effecit: *alios aliud*. Edd. vet. ante Iunt. *aliud alius*. — *Idem*] Quod quinquennale solebat esse. v.

ap̄tu sollertiae. Is autem qui tacebat, quae 4
dicebantur ab aliis, audiebat; neque percon-
tari, si parum intellexerat, neque commen-
tari, quae audierat, fas erat. Sed non minus
quisquam tacuit, quam biennium. Hi pror-
sus appellabantur intra tempus tacendi audi-
endique ἀκούστικοι. Ast ubi res didicerant re- 5
rum omnium difficillimas, tacere audireque,
atque esse iam coeperant silentio eruditi, cui
erat nomen ἐχεμυθία, tum verba facere et
quaerere, quaeque audissent scribere, et quae
ipsi opinarentur expromere potestas erat. Hi 6
dicebantur in eo tempore μαθηματικοί: ab iis
scilicet artibus, quas iam discere atque medi-
tari inceptaverant; quoniam Geometriam et
Gnomicam, Musicam, ceterasque item di-
sciplinas altiores μαθήματα veteres Graeci ap-
pellabant: vulgus autem, quos gentilicio vo-
cabulo Chaldaeos dicere oportet, mathemati-
cos dicit. Exinde his scientiae studiis ornatī 7
ad perspicienda mundi opera et principia na-
turae procedebant: ac tunc denique nomina-

Schilter. — *Aestimato*] Carr. (Steph.) *existimato*. v.
supr. *aestimaciones officiorum*.

§. 4. *Commentari*] Scribendo meditari. v. *mox*.
Steph. l. l. p. 168. legendum censebat: *neque aliud*
quam comment, aut certe: *neque commentari nisi*
quae aud.

§. 6. *Iis*] Edd. vett. *iis* pro *his* dederunt; prae-
terea hoc ordine vv. exhib.: *scilicet ab iis art*. De-
inde et ante v. *Gnom*. om. eadem ante Iunt. Ald.
— *Gnomicam*] Quam artem invenisse dicitur Ana-
ximander vel Anaximenes. v. Plin. H. N. 2, 76, 78.
Salmas. ad Solin. p. 632 sqq. — *Gentilicio*] Chal-
daeī et Babylonii istis addicti erant.

§. 7. *Perspicienda*] Pro hoc verbo edd. vett.

- 8 bantur *φύσσοι*. Haec eadem super Pythagor
 noster Taurus cum dixisset: Nunc autem, in
 quit, isti, qui repente pedibus illotis ad phi
 losophos devertunt, non est hoc satis, quod
 sunt omnino *ἀδελφῶνται, ἄμουνσοι, ἀγρωμέτρῳται*
 sed legem etiam dant, qua philosophari de
 9 scant. Alius ait: hoc me primum doce. Itaque
 alius: hoc volo, inquit, discere, istud nolo.
 Hic a symposio Platonis incipere gestit pro
 pter Alcibiadae comissionem; ille a Phaedi
 10 propter Lysiae orationem. Est etiam, inquit,
 pro Iupiter! qui Platonem legere postulet, non
 vitae ornandae, sed linguae orationisque com
 mendae gratia, nec ut modestior fiat, sed
 11 lepidior. Haec Taurus dicere solitus novit
 philosophorum sectatores cum veteribus Py
 12 thagoricis pensitans. Sed id quoque non
 praetereundum est, quod omnes simul, qui
 Pythagora in cohortem illam disciplinarum

ante Iunt. hab. *perdiscenda*. — Ac] Ald. *At*; reli
 quae edd. *ac*.

§. 8. *Taurus*] Cf. 6, 14. et Suid. — *Pedibus*
 Quasi ad sacra accedentes. Mox *divert.* edd. vet.
 praeter Iunt. v. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 17.

§. 9. *Alcibiadae*] Hanc formam dederunt Carr.
 codd. et edd. vett. confirmantibus Reg. Rot. et Scheff.
 Vulg. inde a Iunt. *Alcibiadis*. V. ad praefat. Gell. §.
 20. Ceterum ille quidem in eo Platonis dialogo lo
 quens introducit. — *Comissionem*] *Comisationem*
 Sciopp. V. Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 420.

§. 10. *Comendae*] I. e. ornandae. Iunt. *com
 mentandae*. Mox edd. vett. *sed lepid.*, omisso *ut*.

§. 12. *Qui*] Reg. *atqui*; inde egregie I. Gron.,
 quod in voce *simul* nulla vis inest, effecit: *quod
 omnes simulatque a P.*; digna sane emendatio, quae
 recipiatur. — *Disciplinarum*] Melius foret, quod
 proposuit Steph. l. 1. p. 168.: *discipulorum*. 2, 18.

recepti erant, quod quisque familiae pecuniaeque habebant, in medium dabant; et coibatur societas inseparabilis, tanquam illud fuerit antiquum consortium, quod iure atque verbo Romano appellabatur *ercto non cito*.

Phaedon — ex Socratica cohorte fuit. Nostrum vero intellig.: cohortem, quae circa disciplinas addiscendas versatur. Schilter, §. 54. — *Habebant*] Vulg. habebat. Nostrum ex edd. vett. restitui. Mox Sciopp. hab. dabat. — *Coibatur*] I. e. contrahebatur. — *Fuerit*] Sciopp. fuit. — *Quod iure*] Edd. vett. et Steph.: *quod re atque v. R. appellatur* (Carr. appellabatur) *κοινοβιον*, i. e. contubernium. Iunt. Ald. *quod in re atq. v. R. appellabatur κοιν*. Steph. (l. p. 169.) coni.: *quod re erat, atque verbo appellabatur κοιν*. cf. Schilter. §. 58. 59.; pro hoc v. Graeco Hornius legendum putabat *convivium*. Fuit qui istud deleret, et vv. ad *consortium* traheret et pro in (Iunt.) legeret *ita*. Catanaeus delebat v. *Romano*, (quod operarum vitio excidit in ed. Gron.) cf. Flavii Coniect. c. 81. Cod. Rot. hab.: *quod iure atque verborum ano appellabatur ertonocito*; Sciopp. etiam annotavit: *quod iure -- verbo Romano* et ex vet. edd.: *erconocito*; coniecit autem: *contubernium κοινοβιον*. Iure agnovit iam Rittershus. cf. Scheffer. de natura philos. Ital. p. 155. Otho in ed. Conrad. ad b. l. legendum putabat: *quod in iure antiquo verbo appellabatur hercto non cito*. Atque ex compendio scribendi enatum esse; et v. *Rom.* putidum interpretis foetum. Ex Reg. Salmas. eruit, quod recepi. Serv. ad Virg. Aen. 8, 642.: Donatus h. l. contra metrum sentit, dicens: *citae, divisae*, ut *est in iure*, *Ercto non cito*, i. e. patrimonio vel hereditate non *divisa*; nam *citus* quum *divisus* significat, *ci* longa est. v. Salmas. ad Solin. p. 1262. et Lexicc. sub vv. *Herctico* et *Herctum*.

CAPUT X.

Quibus verbis compellaverit Favorinus philosophus adolescentem casce nimis et prisce loquentem

- 1 Favorinus philosophus adolescenti veterum verborum cupidissimo, et plerasque voces nimis priscas et ignotissimas in quotidianis communibusque sermonibus expromenti: Curius, inquit, et Fabricius, et Coruncanus, antiquissimi viri [nostri], et his antiquiores Horatii illi trigemini, plane ac dilucide cum suis fabulati sunt: neque Auruncorum, aut Sicanorum, aut Pelasgorum, qui primi [in]coluisse

CAP. X. *Casce*] Edd. vet. *vetuste nim. et prisce*. Iunt. Ald. in summa argumentor. *caste nimis et prisce*. Hinc pro vulg. *vetuste* recepi *prisce*.

§. 1. *Curius*] M^r. Curius Imperator, qui neque acie vinci neque pecunia corrumpi potuit. cf. Valer. M. 4, 3, 5. — *Fabricius*] C. Fabr. Luscinus, de quo cf. 3, 8. Cic. de Off. 3, 22. Valer. M. 4, 3, 6. — *Coruncanus*] Vulg. (Ald.) (Macr. Sat. 1, 5.) *Coruncanus*; nostrum praebent optt. libb. edd. ante Ald. et inscriptt. Orator fuit et pontifex, Appii Xvii tempore. — *Nostri*] *Viri* ignorant codd. Carr. et Scheff. atque edd. vet. ante Iunt. *nostri* autem Fulv. Reg. Rot. et Sciopp. Unctis igitur seiunxi, quamquam ita saepius Gell. cf. c. 22, 2, 3. 21. 19, 9. Hoc pron. caret quoque Macr., qui deinceps dat *vel etiam his*. Jentzen. l. supra (c. 2.) l. pronomina *nostri* h. l. omisso, postea ante *sed* inserendum putat *nostris*, ut sententia cohaereat; audacior quam verior est haec coniectura. Sententia optime cohaeret; quod facile est intellectu. Tum edd. vet. ante Iunt.: *plane et dil.* — *Auruncorum*] De quibus populis consule Niebuhrii histor. Roman. V. 1. Ed. Rom. *Arunc.* — *Incoluisse*] Praepositione carent codd. Carr. Reg. Rot. Scheff. et edd. vet.; quibus

Italiam dicuntur, sed aetatis suae verbis locuti sunt. Tu autem, perinde quasi cum matre 2 Evandri nunc loquare, sermone abhinc multis annis iam desito uteris, quidd scire atque intelligere neminem vis, quae dicas. Nonne, homo inepte, ut quod vis abunde consequaris, taces? Sed antiquitatem tibi placere ais, quod 3 honesta et bona et sobria et modesta sit. Vive ergo moribus praeteritis; loquere verbis 4 praesentibus; atque id, quod a C. Caesare, excellentis ingenii ac prudentiae viro, in primo *De Analogia* libro, scriptum est, habe semper in memoria atque in pectore, ut tanquam scopulum, sic fugias inauditum atque insolens verbum.

Accedit Macr., exhibens: col. in *Italia*; idem mox loquebantur. Suspecta praepositio iam Carr. fuit.

§. 2. *Perinde*] Ita edd. vet. et Macr. ed. Zeun. proinde ediderant Iunt. Ald. Steph. v. ad Gell. praef. 2. Mox Macr. (ed. Gryph.) loquere. — *Matre*] Nicostrata, s. Themis, Carmenta dicta, quia fatidica fuit. Mox v. abhinc om. edd. vet. ante Iunt. — *Taces*] Ita ex Reg. edidi pro vulg. taceres, quod minime genuinum videtur. Sensus est: Quidni potius taces? Petron.: Non taces, gladiator obscoene, quem de ruina arena dimisit?

§. 4. *C. Caesare*] Cic. Brut. c. 72. Pro prud. apud Macr. legitur providentiae; mox: habeo et: fugiam. — *Scopulum*] Scheff.: tanq. navis scopulum, scil. fugit; ex interpret. tamen vocab. istud originem trahere videtur. Quid tamen si legas: tanq. nautae scop.? Certe Ioan. Sarisber. De Nug. Curial. 8, 10. fin. hab. ex h. l.: Tanq. scopul. nautae fugiunt.

CAPUT XI.

Quod Thucydides, historiae scriptor inclitus, Lacedaemonios in acie non tuba, sed tibiis esse usos dicit; verbaque eius super ea re posita: quodque Herodotus Halyatten regem fidicinas in procinctu habuisse tradit: atque inibi quaedam notata de Gracchi fistula contionaria.

- 1 Auctor historiae Graecae gravissimus Thucydides, Lacedaemonios summos bellatores non cornuum tubarumve signis, sed tibiarum modulis in proeliis usos esse, refert: non prostris ex aliquo ritu religionum, neque rei divinae gratia, neque autem ut excitarentur atque evibrarentur animi, quod cornua et litui molliuntur: sed contra, ut moderatiores modulationesque fierent; quod tibicinis numeri

CAP. XI. *Contionaria*] Hoc Reg. Scheff. et edd. vet. dederunt pro *concionatoria*, quod in summa cap. hab. etiam edd. vet. praeter Ald. Contionarius est a contione, ut a legione legionarius, et a statione stationarius.

§. 1. *Thucydides*] Lib. 5. c. 70. Pro *bella* ed. Rom. hab. *oratores*. — *Tibiarum*] Idem alii referunt, ut Plutarch. *De ira cohib.* c. 10. V. 3. p. 241 ed. stereot. Martian. Cap. 9. — *Rei*] Apud Graecos et Romanos tibicines sacris praeerant. — *Autem* Vulgat. *etiam*, quod dedit Ald. cum Iunt., correxi secutus codd. Reg. Rot. Scheff. edd. vet. et Long. Saepe autem post *neque* usum habet. v. exempl. ap. Gron. infr. 2, 7. — *Excitarentur*] *Exercitarentur* scripti hab. in his cod. Palat. Male Gebhar Antiqq. LL. 1, 15.: *extertarentur*. — *Evibrarentur* I. e. in furorem bellicum commoverentur. Verbu vix alibi obvium. — *Litui*] Lituus dabat acutum stridulum sonum. Lips. de Milit. Rom. 4, 10.

temperatur. Nihil adeo in congregiendis ho- 2
 stibus atque in principiis proeliorum ad salu-
 tem virtutemque aptius rati, quam si per-
 mulcti sonis mitioribus non immodice fero-
 ci- 3
 ent. Quum procinctae igitur classes erant,
 et instructa acies, coeptumque in hostem pro-
 p- 4
 redi: tibicines inter exercitum positi canere
 nceptabant. Ea ibi praecentione tranquilla
 et [delectabili atque adeo] venerabili, ad quan-
 tam quasi militaris musicae disciplinam vis
 et impetus militum, ne sparsi dispalati- 5
 que proruerent, cohibebatur. Sed ipsius illius
 gregii scriptoris uti verbis libet, quae et di-
 mitate et fide graviora sunt: *Καὶ μετὰ ταῦτα*
ἑνωδὸς ἦν. Ἀρχεῖοι μὲν καὶ οἱ ἑγμμάχοι ἐντόνως
οὐκ ὀρεῖ γαροῦντες. Λακεδαιμόνιοι δὲ βραδέως καὶ

[Tibicinis] Gron. invitis codd. legendum censebat:
 Tibicini numerus comparatur, i. e. efficitur.

§. 2. *Permulcti*] Nonnulli libri *permulsi*. Utrum-
 que probum. V. Ruddiman. I. p. 221.

§. 3. *Procinctae*] Carol. Animadv. p. 75. leg.
procinctae; nostrum tamen non improbens. — *Clas-*
s] Exercitum terrestrem significat etiam *classis*. v.
 ox et Lachmann. de Fontt. Liv. Comment. I. p.
 8. — *Instructa*] Ita libri vett. Carr. Vulg. *instru-*
ae ac. Acies numero plurali pro exercitu dici nisi
 ad poetas existimabat Carr. Idem pro *et*, quod
 praecedit, legendum putabat *id est*, coll. 10, 15.:
 aciem procinctam extra pomerium; id est, exerci-
 tum armatum habere.

§. 4. *Del. atq. ad.*] Haec addidit Carr. ex codd.;
 et non agnoscunt libri Gron. Seclusi igitur. Edd.
 it. ante Iunt. hab.: *tranq. et vener. quadam: qua-*
mil. mus. disciplina. — *Proruerent*] Aut *ruerent*
 et sa. *pror.* scripsisse Gell. censuit Gron. coll. an-
 ti. ad Liv. et Tac.

§. 5. *Verbis*] Iunt. *his* (pro *verb.*) *lib. quam et*
 — *Opus*] Hoc dederunt Reg. Scheff. et edd. vett.

ὑπὸ ἀλλήτων πολλῶν, νόμῳ ἐγκαθεστῶτων· οὐ τοι
 θείου χάριν, ἀλλ' ἵνα ὁμαλῶς μετὰ ῥυθμοῦ βαίνοιν
 τες προσέλθοιεν, καὶ μὴ διασπασθεῖν αὐτοῖς ἡ τάξις
 ὅπερ φιλεῖ τὰ μεγάλα στρατόπεδα ποιεῖν ἐν ταῖς
 6 προσύδοις. Cretenses quoque proelia ingre-
 ditos memoriae datum est praecinente a
 7 praemoderante cithara gressibus. Halyattes
 autem rex terrae Lydiae, more atque luxu
 barbarico praeditus, cum bellum Milésiis fa-
 ceret, ut Herodotus in historiis tradit, con-
 dentes habuit fistulatores et fidicines; atque
 feminas etiam tibicinas in exercitu atque in
 procinctu habuit, lascivientium delicias con-
 8 viviorum. Sed enim Achaeos Homerus pug-
 nam indipisci ait non fidicularum tibi-
 arumque concentu, sed mentium animorumque
 conspiratu tacito nitibundos:

pro ὀργῇ, quod quidem etiam ap. Thuc. legitur, u-
 de, qui locum Thuc. ob oculos habuit, fortasse ce-
 rexit. — Τὸ] Edd. vett. ὑπὸ ἀόλοις. Nostrium fi-
 mat Reg. Deinceps edd. vett. πολλῶν ὁμοῦ ἐγκα-
 θὺ τοῦ ἡδέος (Ald. βίου) χάριν. Deinde eadem
 διασπ. αὐτῶν ἢ τ. ὁ πρέπει ἀεὶ τὰ μεγ. στρ. ἐν
 πρ. ποιεῖν. Ald. v. ποιεῖν post ἀεὶ positum hab.
 Τὰ] Artic. τὰ om. Steph. cum edd. vett. praeter Rom.
 Ven. Bonon. et Connell.

§. 6. *Proelia*] Vulg. in *proel.* invitis codd. Graec.
 et edd. vett. — *Gressibus*] Ven. Brix. Bon. *gressu*

§. 7. *Halyattes*] Nomen hoc edd. vett. *A-*
lyates scriptum hab. Mox pro *luxu* edd. vett. an-
 lunt. hab. *usu*. — *Herodotus*] Lib. 1. c. 17. — *H-*
buit] Hoc v. est in edd. vett.; om. Steph.

§. 8. *Indipisci*] Saepe hoc v. usus est, sed v-
 rio sensu. V. 12, 1, 24, 17, 2. — *Concentu*] Deest
 nonnullis codd. Uterque Putean. cod. hab.: *conce-*
tu conspiratum tacito nitibundos. Buslid.: *sed m.*
concentu conspiratuque tac. nit.; Carr. et edd. vet.

Οἱ δ' ἄρ' ἦσαν σιγῇ μένεα πνέοντες Ἀχαιοί,
 Ἐν θυμῷ μεμαῶτες ἀλεξέμεν ἀλλήλοισιν.

Quid ille vult ardentissimus clamor militum 9
 Romanorum, quem in congressibus proelio-
 rum fieri solitum scriptores annalium memo-
 ravere? Contrane institutum fiebat antiquae
 disciplinae tam probabile? An tum etiam gra-
 du clementi et silentio est opus, cum ad
 hostem itur in conspectu longinquo procul
 distantem? cum verò prope ad manus ven-
 tum est, tum iam e propinquo hostis et im-
 petu propulsandus et clamore terrendus est?
 Ecce autem, per tibicinia Laconica, tibiae 10
 quoque illius contionariae in mentem venit,
 quam C. Graccho, cum populo agenti, praeisse

concentu, verum conspiratu. Explicatur autem his
 iv. ment. anim. c. posterior inprimis Homericus ver-
 sus: ἐν θυμῷ μεμ.; ἐν θυμῷ idem valet quod: σιγῇ,
 scito. — O] Cf. Hom. II. 3, 8. 9. Pro μένεα edd. Rom.
 en. 1472. et Brix. hab. μένος. — Ἀλεξέμεν] Steph.
 ann. Iunt. Ald. aliisque ἀλεξέμεναι. Edd. vett. ἀλε-
 ξέμεν.

§. 9. *Vult*] Gron. con. hoc v. delendum esse,
 iuvit libris. I. Gron. fortasse *vel* in eo latere su-
 scitatus est. — *Contrane*] Ita codd. Gron. et vett.
 Id.; ne omitt. libri Carr. et Steph. — *Tam*] Reg.
 apud Lambec.) hab. *tumque*; hinc Lamb. legendum
 statuit: *disciplinae? utrumque prob.*; (scil. et Grae-
 corum silentium, et Romanorum clamor.) *nam tum*
etc. Recte improbat Gron.; Gellium scil. ad quae-
 tionem respondere ita, ut interrogare pergat; quod
 modestiae est. *Etiā* idem interpretatur: *adhuc*,
iamnum. — *Clementi*] I. e. leni, quieto.

§. 10. *Per t.*] Ita Lambec., confirmantibus Reg.
 Rot., pro vulg. *pro tibicina.* — *Contionariae*] Ita
 l. Reg. et Rot. pro *concionatoriae*. v. supr. ad
 num. — *C. Graccho*] Cf. Plutarch. de ira cohib. c.
 p. 239 sq. — *Agenti*] Ita ex codd. Carr.; edd.

- 11 ac praeministrasse modulos ferunt. Sed nequaquam sic est, ut a vulgo dicitur, canere tibia solitum, qui pone eum loquentem staret, variisque modis tum demulcere animum
 12 actionemque eius, tum intendere. Quid enim foret ea re ineptius, si, ut planipedi saltanti, ita Graccho contionanti numeros et modos et frequentamenta quaedam varia tibicen incineret? Sed qui hoc compertius memoriae tradiderunt, stetisse in circumstantibus dicunt occultius, qui fistula brevi sensim graviusculum sonum inspiraret ad reprimendum sedandumque impetus vocis eius. Refervescente namque impulsu et instinctu extraneo naturalis illa Gracchi vehementia indiguisset, non
 15 opinor, existimanda est. Marcus tamen Cicero fistulatorem istum utrique rei adhibitur esse a Graccho putat, ut sonis tum placidi

vett. hab.: *agente*, ita ut in sqq. *ei praeisse et praem* intelligendum sit. — *Praeministrasse*] Sic quidam codd. Carr. Fulv. Reg. Rot. et Sciopp. 10, 3.: magistratibus praeministrare. Vulg. *praemonstrasse*.

§. 11. *Intendere*] Ald. *incend*.

§. 12. *Ea re*] Edd. vett. *ea re*. Vulg. *ista re*. — *Frequentamenta*] Iteratos numeros et pro re nata varios. v. 5, 1. *Carrio*.

§. 13. *Stetisse*] In marg. cod., quem Bourde cum ms. Reg. et Morelli contulerat, est: *fecisse*. *Reprimendum*] *Repr.* pro *depr.* dederunt Reg. et R. *impetus pro impetum* codd. Carr. edd. vett. et R. atque Scheff. Eodem modo dictum est: *pacem tendum*. De impetu Gracchi cf. Valer. M. 8, 10. Auctor de corr. Eloq. 18, 26. Flor. 3, 15. Brut. 33.

§. 14. *Refervescente*] *Fervescente* Sciopp. E. vett. *Rafervesc*. Vulg. *Effervesc*.

tum citatis aut demissam iacentemque orationem eius erigeret, aut ferocientem saevientemque cohiberet. Verba ipsius Ciceronis apposui: *Itaque idem Gracchus, quod potes audire, Catule, ex Licinia cliente tuo literato homine, quem servum sibi habuit ille ad manum, cum eburnea solitus est habere fistula, qui staret post ipsum occulte cum contentionaretur, peritum hominem; qui inflaret celeriter eum sonum, qui illum aut remissum excitaret, aut a contentione revocaret.* Morem autem illum ingrediendi ad tibicinum nodulos proclii institutum esse a Lacedaemoniis, Aristoteles in libris problematum scripsit, quo manifestior fieret exploratorique militum securitas et alacritas. Nam diffidentiae, acquit, et timori cum ingressione huiuscemo-

§. 15. *Citatis*] Reg. *creatis*; hinc I. Gron. *creatis*; sonorum enim in isto negotio nullum esse discrimen: unde in verbis Ciceronis dicatur mox *inflaret celeriter eum sonum qui* etc. Citate igitur fieri istam inflationem, quae potuerit in duplicem modum temperari aut diversae vocis tuendae Graccho adicium dare.

§. 16. *Ciceronis*] De Orat. 3, 60. — *Habere*] in Carr. cum Iunt. pro vulg. *haerere*, quod sensu caret. In cod. Put. est *hære*, unde male factum est *haerere*.

§. 17. *Morem*] Iunt. *Modum*. — *Modulos*] Lin. omitt. v. *modulos*; unde Gron. suspicatus est: *tibicinum*, abiectio isto v. — *Problematum*] Reg. Rot. *problemato*; unde idem Gron. *problematorum* effingendum putabat. v. Schneid. ramm. lat. 2, 1. p. 262 sq. De re cf. Censorin. D. N. c. 12.

§. 18. *Atque*] Edd. vett. ante Iunt. *ac for.* — *tam d.*

di minime convenit: et moesti atque formidantes ab hac tam intrepida ac tam decora
 19 incedendi modulatione alieni sunt. Verba
 pauca Aristotelis super ea re apposui: *Διὰ τὴν ἐπειδὴν κινδυνεύειν μέλλωσι, πρὸς αὐτὸν ἐμβαίνοισιν; ἵνα τοὺς δειλοὺς ἀσχημονοῦντας γινώσκωσιν.*

CAPUT XII.

Virgo Vestae quid aetatis, et ex quali familia, et quo ritu quibusque caerimoniis et religionibus, ac quo nomine a pontifice maximo capiatur, et quo statim iure esse incipiat simulatque capta est: quodque ut Labeo dicit, nec [illa] intestato cuiquam nec eius intestatae quisquam iure heres est.

1 Qui de [Vestali] virgine capienda scripserunt, quorum diligentissime scripsit Labeo

§. 19. *Κινδυνεύειν*] Ita Reg. et Sciopp. pro vulg. *παλεμείν*, quod ex interpret. ortum videtur. Eodem fere redit lectio cod. Scheff. *κοινωνείν*. Dein edd. vett. *ἐμβαλῶσιν* et in translatione: quamobrem — congregiantur. Sed v. 19, 5, 9. ubi etiam Indicativ.

CAP. XII. *Et*] *Et* dedit Reg. — *Et relig.*] Edd. vett. *ac relig.*, *ac cognomine*. Reg. dedit *ac quo* pro Steph. *et quo*. Idem tamen p. 545. etiam dedit *ac quo*. — *Illa*] Pronomen deest in Reg. et edd. vett. Repet. ex superioribus: Virgo V. — *Eius*] In quoque Reg. et edd. vett.; vulg. *ei*.

§. 1. *Vestali*] Deest in codd. Puteani, Reg., M. Pembroc. Sciopp. et edd. vett. praeter Ald. Ex inscriptione capitis intelligi potest. Uncis igitur iuncti; delevit Long. Praeterea solet omitti istud V. Cicer. in Cat. 3, 4. ad Attic. 1, 13. cf. Miscel. 1. supra (1, 4.) I. Add. Cort. ad Plin. Epist. 7, 1 quem laud. ad h. l. Otho. De Vesta Vestalibusque

Antistius, minorem quam annos VI., maiorem
 quam annos X. natam, negaverunt capi fas
 esse; item quae non sit patrima et matrima; 2
 item quae lingua debili sensuve aurium de- 3
 minuta, aliave qua corporis labe insignita sit;
 item quae ipsa, aut cuius pater emancipatus 4
 sit, etiam si vivo patre in avi potestate sit;
 item cuius parentes alter ambove servitute 5
 servierunt; aut in negotiis sordidis diversan-
 tur: sed eam, cuius soror ad id sacerdotium
 lecta est, excusationem mereri aiunt; item 6
 cuius pater flamen, aut augur, aut quindecim-
 virum sacris faciundis, aut qui septemvi-

ginibus plura inprimis legere licet in *Classical Journal* V. 15. p. 260 sqq.

§. 3. *Item*] Sciopp. *itemque* pro *item quae* an-
 notavit; sed incertum, quo haec lectio pertineat;
 utrum huc an ad sqq. — *Deminuta*] Vulg: *dimin.* Steph.
 iam Iunt. Ald. *demin.* Ascens. marg. *subsurda*. Deinceps
 Ild. *aliave quavis c. l.*

§. 5. *Alter*] Otho malebat: *ambo alterve* pro
alt. amb. Alioquin enim rectius *parentum* fuisse di-
 endum. Vix crediderim. Verba *alt. amb.* appositio-
 nis instar intellig. — *Servitute*] Ita Reg. Lincol. et
 nonnulli codd. Carr. (Antiqq. LL. 2, 6.), quod non im-
 probabat I. Gron.; sic etiam dicitur: occidione occidere.
 Accepi pro *servitute*. Eodem modo Plaut. Mil.
 Glor. 2, 6, 2. 3, 1, 150. — *Negotiis*] Qualia enume-
 ravit Cic. de Off. 1, 42, 150: — *Diversantur*] Codd.
 Carr. et edd. vett. (praeter Ald.) *devers.*; Buslid.
deservierunt; Sciopp. *deservierant*. — *Est*] Vulg.
it. E Reg. *est* dedit Gron. Pro *aiunt*. Iunt. hab.
annuit. 8.

§. 6. *Quindecimvirum*] Vulg. *XVvir.* (Ascens.
 Ioir. Edd. Gryph. 1542. 1591. in marg. dant *De-*
cemvir.) -- *VIIvir epulorum*; meliora dederunt Reg.
 Iot. Linc. Scheff. et aliquot libb. Carr. *Septemvi-*
rum epulorum hab. iam Iunt.

- 7 rām epulonum, aut Salius est. Sponsae quae
que pontificis et tubicinis sacrorum filiae
8 catio a sacerdotio isto tribui solet. Praeterea
Capitō Atteius scriptum reliquit; neque enim
legendam filiam, qui domicilium in Italia
non haberet, et excusandam eius, qui liber
9 tris haberet. Virgo autem Vestalis simul
capta atque in atrium Vestae deducta et ponti-
tificibus tradita [est]; eo statim tempore sine
emancipatione ac sine capitis minutione e
tris potestate exit, et ius testamenti facere
10 adipiscitur. De more autem ritumque cap-
tae virginis literae quidem antiquiores non
exstant, nisi, quae capta prima est, a Num
11 rege esse captam. Sed Papiam legem inveni-

§. 7. *Tubicinis*] Uterque Puteani cod. et Re-
tubicinis. Ed. Rom. aut *tubic.*; aut pro et ha-
etiam reliquae edd. ante Ald.; Iunt. ex *tubicinis*.
Hinc *tubic.* pro vulg. *tibic.* restitui. cf. Varr. de L.
4, 24. Fest.

§. 8. *Atteius*] Sic cum Long. scripsi secut
edd. vett. pro *Ateius*. cf. Schneid. Gramm. lat.
2. p. 444. — *Tris*] Edd. vett. *lib. tris* (Ald. *trei*
non haberet, quod correxit Carrio ex Busl. aliisq
libris. Qui tres liberos habebat in urbe, a cura,
tela aliisque muneribus immunis erat, ex lege
Papia Poppaea.

§. 9. *Simul*] Ita codd. Carr. et Reg. cum e
vett. ante Ald. pro *simul atque c.* omisso v. *est*.
mul est pro: *simulac.* simulatque. — *Tradita*]
dem libri trad. est; sed iam praecedat *est*; quod
fort. delendum. Steph. h. l. om. *est*.

§. 10. *Nisi*] Ita etiam vet. cod. Sciopp.; al-
autem: *nisi quod fertur quae*. Ald. *nisi quod ca-*
fuisse fertur, quae c. pr. est. a N. rege.

§. 11. *Papiam*] Ed. Rom. *Pappiam*. Busl.
piliam; et postea Sciopp. cum edd. vett. *Poppi-*

nimus, qua cavetur, ut pontificis maximi arbitratu virgines e populo viginti legantur, sortitioque in contione ex eo numero fiat; et, cuius virginis ducta erit, ut eam pontifex maximus capiat, eaque Vestae fiat. Sed ea 12
sortitio ex lege Papia non necessaria nunc videri solet. Nam, si quis honesto loco natus deat pontificem maximum, atque offerat ad sacerdotium filiam suam, cuius dumtaxat salvis religionum observationibus ratio haberi possit, gratia Papiae legis per senatum fit. Capi autem virgo propterea dici videtur, quia 13
pontificis maximi manu prehensa ab eo parente, in cuius potestate est, veluti bello capta abducitur. In libro primo Fabii Pictoris, 14
quae verba pontificem maximum dicere oporteat, cum virginem capit, scriptum est. Ea verba haec sunt: SACERDOTEM. VESTALEM. QUAE. SACRA. FACIAT. QUAE. IOUS. SIET. SACERDOTEM. VESTALEM. FACERE. PRO. POPOLO. ROMANO. QUIRITIMUM. UTEL.

ubi Busl. *Populiae* hab. et edd. Gryph. 1542. 1591. *Papiae* in marg. — Et] Vv. et, cuius virginis - fiat ex Busl. addidit Carr. Antiqq. 3, 1. cf. Raevard. Varior. 2, 17.

§. 12. *Per*] Ita Carr. ex eodem cod. aliisque. Iant. *per senat.* omisso v. *fit.* Puteani libb. *perseveratum fit.* Vulg. *per se ratum fit.* *Gratia fit*, i. e. remittitur lex.

§. 14. *Ea*] Ald. *Ea huiusmodi sunt.* — *IOUS*] I. e. *Ius*, ut mox fovit pro *fuit*; edd. vet. (*que*) *quae iussi: et sacerdot.* Ceterum, ut hoc etiam moneam, in edd. vet. et Guelf. decreta huius generis non alio quam reliqua modo typis expressa videbis. — *QUIRITIMUM*] Ita Cuiacianus, Ursinianus lib. et ex conjectura Sciopp. pro *Quiritibus*, quod hab. cum edd. vet. libb. Carr. et Gron. cf. Plin. H. N. 16, 32.

- QUAE. OPTUMA. LEGE. FOVIT. ITA. TE
- 15 AMATA. CAPIO. Plerique autem capi virginem solam debere dici putant. Sed flamine quoque Diales, item pontifices et augures capi
- 16 dicebantur. L. Sulla Rerum gestarum libri II. ita scripsit: *P. Cornelius, cui primum cognomen Sullae impositum est, flamen Dialis*
- 17 *captus*. M. Cato de Lusitania, cum Ser. Galbam accusavit: *Tamen dicunt deficere voluisse*

Hard. Busl. *Quiritibusque*, quod recepit Steph. probavit Carr. l. l. coll. Festo in: *Dici mos erat*. d. 10, 24, 3. quem tamen l. corrigendum censebat Gron. Populus Romanus Quiritium hab. saepius Liv. 1, 3, 8, 9. 41, 16. Pro pop. Rom. Quiritibusque id. 8, 6 extr., quod h. l. etiam praetulerim. *Popolo* pro *pulo* scripsit Carr. foedera et leges veteres secutus. — *UTEI*] Edd. vett. *uti quod opt. l. fiat*. Alique Carr. codd.: *utique quod opt. l. fuit*; nonnulli eiusdem codd.: *utique* (Iunt. etiam *utique*) *opt. l. fiat*. Busl. *uti que (quae) opt. l. fuit*. Fest.: *ut qui optima lege fuerint*; adici haec solent, cum quidam magistratus creantur. — *FOVIT*] Scal. et Sciopp. ex contextu *fuat*.

§. 15. *Dici*] Edd. vett. ante Iunt. om. v. *dici*

§. 16. *Sulla*] Edd. vett. *Sylla*; de qua scriptura v. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 47 sqq. not.

§. 17. *Cato*] Cf. Liv. Epitom. lib. 49. — *Tamen*] Ita duo optt. codd. (Reg.). Iunt. *Cum dicit defic. voluisse*. Gron. de Lusitanis agi admonet, ut sensus sit: Utcumque haec ita sese habeant, quem admodum disputavimus, tamen, qui favent Galbae putant, se rem factam habere, ac devolvere omne curam in Lusitanos, quum dicunt, eos ab societa Romana deficere voluisse, eoque praeveniendos fuisse. Similiter Wasse ad Fragment. Historic. Vett. p. 30 ed. Havercamp. Sallust.: Haece verbis respondit Cato ad Galbae excusationem, quae huiusmodi erat: Lusitanos casus confitetur, quod compertum habuerat, equo atque homine suo ritu immolatis, per sp

se. *Ego me 'nunc volo ius pontificium optime scire: iamne ea causa pontifex capiar?' volo augurium optime tenere, ecquis me eam rem augurem capiat?* Praeterea etiam 18
commentariis Labeonis, quae ad duodecim
bulas composuit, ita scriptum est: *Virgo
estalis neque heres est cuiquam intestato,
neque intestatae quisquam: sed bona eius in
publicum redigi aiunt. Id quo iure fiat,
incertum.* Amata inter capiendum a ponti- 19
ce maximo appellatur, quoniam, quae prima
apta est, hoc fuisse nomine traditum est.

in pacis adoriri exercitum suum in animo habuisse,
ut patet ex eius oratione contra Cethegum. Epi-
m. Liv. Confirmat lectionem Sciopp. qui hab.:
dic. def. vol. Quattuor codd. Gron. et duo Put.
tamen hab. *eum*; scil. *in* ob oculos habuerunt.
Id. vet. *eum* dicit ius pontificum (pontificium)
scire noluisse. Deinde ed. Rom. ius pontificum
ambec. pro tamen coni. Lusitanos. — Si] Auson.
prima in Fragm. histor. pro Si coni. Ius. Mox
sph. hab. *et quis pro ecquis*. cf. 10, 3, 4. Tum me
l. edd. vet. ante Iunt. — *Capiat*] Sciop. *capiar*.

§. 18. *Etiam*] Hoc v. reposui ex edd. vet.
m Iunt. omisit Ald.

§. 19. *Capiendum*] Cf. Ruddiman. II. p. 249.
459. — *Nomine*] Reg. et Rot. *nomen*; hinc Gron.
capiendum dicit: *ei hoc f. nomen*; quod recepit Long.
cluerim: *hoc f. nomen ei tr. est.*, s. *hoc f. ei
n. tr. est.*

CAPUT XIII.

Quaesitum esse in philosophia, quidnam foret in recepto mandato rectius, idne omnino cere, quod mandatum est; an nonnunquam et contra, si id speres ei, qui mandavit, utilius fore superque ea quaestione expositae diversae sententiae.

- 1 In officiis capiendis, censendis iudicandis, quae [Graece] καθήκοντα philosophi pellant, quaeri solet, an, negotio tibi dato, quidquid omnino faceres, definito, contra quod facere debeas, si eo facto videri possit eventura prosperius, exque utilitate eius,
- 2 id tibi negotium mandavit. Anceps quae et in utramque partem a prudentibus variabilis,
- 3 arbitrata est. Sunt enim non pauci, qui sententiam suam una in parte defixerint, et semel statuta deliberataque, ab eo, cuius

CAP. XIII. *Esse*] Edd. vett. *Quaes. in phil.* Cum (Steph.) Carr. Long. *est* omisit. Ex Reg. dedit Gron. coll. summa capitis 7. similiter in finit. concepta.

§. 1. *Graece*] Deest in codd. et edd. ante Al delendumque censuit Carr., quod fecit Long. In quibusdam codd. est *Graeci*; in Rot. *Gr.* omisso v. καὶ. scil. ut indicaretur istis literis, Graecum verbum h. l. omissum esse. — *Quidquid*] Edd. vett. *quidquid* dederunt pro simplici *quid*. De re Conrad. Excurs. ad Gell. V. 2. p. 526 sq.

§. 2. *Arbitrata*] Passive: arbitrium de eam est. Carr.

§. 3. *Defixerint*] Edd. vett. ante Iunt. *defixerunt*. Pro seq. et edd. Gryph. in marg. hab. *ut. Pontificiumque*] Ita codd. Carr. (Emendd. 1, 8.)

otium id pontificiumque esset, nequaquam utaverint contra dictum eius esse faciendum, tamen si repentinus aliqui casus rem commotus agi posse polliceretur; ne, si spes fefelisset, culpa impatientiae et poena indeprecabilis subeunda esset. Si res forte melius ver- 4
 sset; diis quidem gratia habenda, sed exemplum tamen intromissum videretur, quo bene consulta consilia religione mandati soluta commpererentur. Alii existimaverunt, incommoda 5
 rius, quae metuenda essent, si res gestaliter foret, quam imperatum est, cum emomento spei pensitanda esse: et, si ea leviora

ld. vett. pro *potissimum*, quod primum video existat in edd. Gryph.; in quarum tamen (certe edd. 1591.) marg. est *pontificium sine que*. Ad pontific. intellig. *ius s. munus*; significat generatim ius liquid agendi, faciendi. Falster. in Kraus. Nov. conimiliumque. — *Putaverint*] Edd. vett. *putaverunt*, inde Ven. Brix. et Bon. om. *esse*. — *Aliqui*] Ita eliores codd. Carr. et Steph., ut *quis* et *qui* dicitur. V. quem laudavi Stallb. ad 11, 2, 5. Receptum Long. pro *aliquis*. — *Impatientiae*] Ascens. edit *imparentiae*; in vet. aliqua ed. est *imparientiae*; quod recepit Carrio, probavit Lips. Elector. 1, et Otho; atque paulo post est: exemplum non patendi. Sed Reg. hab. *impacientiae*, edd. vett. *impatiae*; quod restitui cum Long. Id dicit Gellius, cum I. Gron., ei impactum iri culpam criminante, quod pati et durare nequiverit in obsequio et executione severa mandati, quoniam aliquid commotus et opportunius menti eius videbatur occurrere, ad admittere non debuerat, quantumcunque etiam indiretur et titillaret, quasi ita magis posset mandati prodesse. cf. Gronov. Obs. 4, 25.

§. 4. *Gratia*] Edd. vett. ante Iunt. *gratiam habendam*. Caeterum pro *quidem* Iunt. hab. *forte*.

§. 5. *Imperatum*] Ald. *impetratum*. —

minoraque, utilitas autem contra gravior et
 amplior spe quantum potest firma ostende-
 retur, tum posse adversum mandata fieri
 censuerunt; ne oblata divinitus rei bene ge-
 6 rendae occasio amitteretur. Neque timendum
 exemplum non parendi crediderunt, si ratio-
 nes huiuscemodi dumtaxat non deessen-
 7 Cum primis autem respiciendum putaverunt in-
 genium naturamque illius, cuius res praeci-
 ptumque esset; ne ferox, durus, indomitus
 inexorabilisque sit; qualia fuerunt Posthumus
 8 imperia et Manliana. Nam si tali praecepto
 ratio reddenda sit, nihil faciendum esse mi-
 9 nuerunt aliter, quam praeceptum est. Instru-
 ctius deliberatiusque fore arbitramur theore-
 matum hoc de mandatis huiuscemodi ob-

Utilitas] Edd. ante Ald. *at util. contra*, omissa *ut*
autem. Iunt. *util. aut contra*.

§. 6. *Dumtaxat*] Ordinem vv. *dumtax.* huius
 qui, nescio unde, vulgatus erat, mutavi cum ed-
 vett. et Steph. — *Deessent*] Gron: ex melioribus
 codd. Carr. legend. censuit: *deessent* (quod rectius
 esse putabat iam Carrio) sive pro *neque*, namque
 Etenim, inquit, censuerunt, non fieri, quod iussu
 est, nihil habere aut trahere mali, si quid eo fieri
 melius. Nihil vero periculosius, quam solvi vim in-
 perii temere et sine gravissima ratione. Vulg. *ades-*
sent, quod tumentur codd. Gron. Falster. Amoenita-
 l. p. 223. legit: *non abessent*.

§. 7. *Cuia*] Uterque Put. cod. et edd. vett. *a*
ea res; Busl. *cui a rep.*; hinc Carr. *cuius ea res*. —
Posthumia] Ita codd. Carr. et Reg. Vulg. *Posthu-*
miana. cf. 9, 13, 20. De re v. Liv. 4, 29. Valer. M. 1,
 7, 6. Antea Ven. Brix. *fuerint*. — *Manliana*
 V. Liv. 8. c. 4. Valer. M. l. 1. et 9, 3, 4. Infr. 9, 4

§. 8. *Praecep.*] Praecipienti, iungenti aliqui

§. 9. *Obsequendis*] Edd. vett. ante Iunt. *ass-*

puendis, si exemplum quoque P. Crassi Mutia-
 ni, clari ac incliti viri, apposuerimus. Is Cras- 10
 us a Sempronio Asellione et plerisque aliis
 historiae Romanae scriptoribus traditur quin-
 que habuisse rerum bonarum maxima et prae-
 cipua; quod esset ditissimus, quod nobilissi-
 mus, quod eloquentissimus, quod iurisconsul-
 tissimus, quod pontifex maximus. Is cum in 11
 consulatu obtineret Asiam provinciam, et cir-
 cumsidere oppugnareque Leucas [oppidum]
 araret, opusque esset firma atque procera
 rabe, quae arietem faceret, quo muros eius
 oppidi quateret: scripsit ad magistrum *agrippa*
Elatensium sociorum amicorumque populi

uend. — P. Crassi] Cf. Cic. Brut. 26. — Incliti] *ac*
 cepti ex Reg. Rot. et edd. vett. Ex quibusdam
 edd. Carr. edebatur: *illustris*. Pro *ac*, quod praee-
 ptum, maluerim *atque*. v. quos laudavit Stallbaum. ap.
 Ruddiman. II. p. 343. not. 2. Infr. 4, 18, 2.

§. 10. Sempronio] Cf. 2, 13. — Habuisse] Edd.
 ut hunc ordinem dederunt pro *habuisse quinque rerum*.
 sem tuetur tamen etiam Ioan. Sarisber. de Nug.
 curial. 6, 12. — Maxima] Proprie dicendum erat
maximas et praecipuas. cf. Ruddiman. II. p. 25. not.
 1. v. seq. cap. §. 1. — Iurisconsultissimus] Scheff.
recons., quod praeferebat Otho ad h. l.; hoc enim
 magis antiquitatem redolere; et esse velut *de iure*
consult. cf. 11, 18, 16. Add. 3, 2, 12. 4, 2, 6. Vul-
 gt. hab. Sarisber.

§. 11. Leucas] Deest in cod. Put., *oppidum* in
 lo cod. Put. et Reg. atque Rot., quibus accedit Sa-
 risb., ac satis esse, infra sic appellasse Gellium, ad-
 duxit I. Gron. Seclusi. Deinde edd. vett. *ac proc.*
o atque pr.; hoc hab. etiam Sarisb. Tum *quae*
di cum iisdem praeter Iupt. Ald. ubi est qua, quod
 b. Sarisb. et recepit Long. Vulg. cum Steph. le-
 gebatur *qui*, — Quo] Sarisb. *quo muri oppidanorum*
aterentur. — *Elatensium*] Edd. vett. *molis Atha-*

Romani, ut ex malis duobus, quos apud ea vidisset, uter maior esset, eum mittendum

niensium, s. *Moleatensium*, quod ex quattuor Vat protulit etiam Lips. (Antiqq. LL. 1, 10. Iunt. scripsit *magister ἀρχιτέκτονα mol. Ath.*; Ald. om. praeposuit *ad* ante v. mag.). *Elatensium* ab urbe Phocidis *Elatea*; s. *Eleatensium*, aut *Elaëntensium* ab urbe Asiae *Ἐλαία* malebat Salm. Iam teste Zaccagnio Bibl. Vatic. praefecto (in dedicat. I. Gron. ad Abbat. Passigianum) in antiquissimo Gell. cod., signat. num. 344 est: *ad Magistrum G Mole attensisium; mole attensisium* hab. etiam Sciopp.; in duobus codd. recentioribus, num. 1534.: *ad Mag. G more Atheniensium* in duobus aliis, num. 1533. et 1536.: *ad magistrum more Athen.*; in duobus codd. recentioribus, num. 1532. et 1535.: *ad mag. Graecum more Athen.*; in alio, 1537. *ad mag. mole Athen.* In cod. Bibl. Ottoboniana, anni 1354.: *ad mag. G more Athen.* (quod hab. etiam Reg. Rot. Scheff. et Linc. nisi quod vel *mole* vel *more* hab.); in alio, anni 1463.: *ad mgrum more Athen.*; in cod. Altaempeiano: *ad mag. gcum more Athen.*; in alio Altaempeiano a. 1466.: *ad mag. Graecum more Athen.* Giffart (in Epist. ad Muret.) se in cod. veteri reperisse testatur: *ad magistratum Graecum more Athen.*, legend. putabat: *ad ἀρχιτέκτονα Athen.* E Burmanno Carrio protulit: *ad mag. architectona moleat.* Cod. Ursin. *mole atheniensium.* E lectionibus codd. Paris. Reg. et Scheff. aliorumque, in quibus est *more Athen.* I. Gron. effecit: *Marathesiensium*; ab urbe Magnae *Μαγνησίας*, Cariae urbe. Alii aliter. Lips. l. l. laudat ex Steph. Byz.: *Μόλως, Λίβυσσα πόλις. τὸ ἐθνικὸν Μολυάτης.* Vocab. *architectonem* (ut vulg. scribitur) h. l. et postea Graece scribendum esse docent libb., quamquam Latine etiam dicitur *architecton.* — His scriptis, quum Ioan. Sarisb. conferrem, haec ibi legi: *scripsit ad Magnum Gaium maiorem Atheniensium socior.* etc. et postea: *Tunc Magnus Gaius comperto* etc. Intellexi labem iamdiu inveteratam. Nam etiam haec minime probanda. Hoc video, nomen *Magni* ortum esse ex compendio scri-

uraret. Tum magister ἀρχιτέκτων, comperto, 12
 quoniam malum desideraret, non, uti ius-
 tus erat, maiorem, sed, quem esse magis ido-
 neum aptioremque faciendo arieti, faciliorem-
 que portatu existimabat, minorem misit. Cras- 13
 us eum vocari iussit; et cum interrogasset,
 an non, quem iusserat, misisset, causis rati-
 onibusque quas dictitabat spreis, vestimenta
 detrahi imperavit; virgisque multum caecidit,
 corrumpi atque dissolvi officium omne impe-
 rantis ratus, si quis ad id, quod facere iussus
 est, non obsequio debito, sed consilio non de-
 siderato respondeat.

CAPUT XIV.

Quid dixerit feceritque C. Fabricius, magna
 gloria magnisque rebus gestis, sed familiae pecu-
 niaeque inops, cum ei Saminites tanquam indigenti
 grave aurum donarent.

Iulius Higinus in libro *De vita rebusque* 1

endi v. *magistr.* (*magrum*) et Gaii e littera G, quae
 haecum v. *deesse* indicaret; ista: *maiorem Athen.*
 miora non sunt iis, quae codd. Gell. exhibent.
 robarit tamen Sarisber. lectionem Havercamp. (ad
 fragment. Historic. vett. p. 234. post edit. Sallust.)
 ut scribatur: *Scriptis ad Magnum Gaium, Ar-*
chitectonem Atheniensium; et mox *Tunc Magnus*
Architecton. Non probō. — *Vidisset*] Sarisb. *viderat.*
 §. 12. *Ἀρχιτέκτων*] V. annotat. praeced. Codd.
 leg. Rot. Schef. et Linc. hab. *mag. G.* — *Desidera-*
ret] Sarisb. *desiderasset.*

§. 13. *Dictitabat*] Sarisb. *dictabat.* — *Virgis-*
que] Edd. vett. et Ms. Pembroc. *virgisque multis*
multum Iunt. Ald.) *cecidit.* — *Respondeat*] Sarisb.
responderit.

CAP. XIV. §. 1. *Higinus*] Optt. libb. Carr. hab.

illustrum virorum sexto legatos dicit a Samnitibus ad C. Fabricium Imperatorem populi Romani venisse, et memoratis multis magnisque rebus, quae bene ac benevole post reddita tam pacem Samnitibus fecisset, obtulisse donam grandem pecuniam; orasseque, uti accipereturque; atque id facere Samnites dixisse, quod viderent multa ad splendorem domus atque victus deferri, neque pro amplitudine dignitateque lautum paratum esse. Tum Fabricium planas manus ab auribus ad oculos et infra deinceps ad naves et ad os et ad genas, atque inde porro ad ventrem unum deduxisse, et legatis ita respondisse: Dum in omnibus membris, quae attigisset, obsisteret atque imperare posset, nunquam quidquam defuturum: propterea [se] pecuniam, qua nisi sibi esset usus, ab iis, quibus eam sciret utilem esse, non accipere.

Higinus. Edd. vet. *Iginus*. Vocatur etiam *Hyginus* et *Higenus*. cf. Suet. de illustr. Grammat. c. 20. [*Fabricium*] V. supra c. 10. — [*Quae*] Refer ad res quae per multas magnasque res intelliguntur. C. 10. Proprie dicendum erat *quas*. V. c. 13, 14. De capite edd. vet. ante Iunt. et ben. pro *ac b.* — [*ut*] Ms. Pembr. ap. Wass. (in Havercamp. Sall. 396.) dat *nutus*. — [*Amplitudine*] *Amplit.* pro *amplitudine* est ex quibusdam Carr. codd. Fulv. R. Rot. et Sciopp. — [*Paratum*] I. e. apparatus; 17, 2, 13, 19, 1, 7. Vulg. (Ms. Pembr.) *paratumque*, quod correxit Carr. ex Busl. confirmantibus Gron. codd.

§. 2. *Se*] Pronom. om. cum edd. vet. Step. propterea unci seiunxi, illud quidem abesse potest; primus, nescio unde, intrusisse videtur Gron.

CAPUT XV.

Quam importunum vitium plenumque odii
futilis inanisque loquacitas, et quam multis in
locis a principibus utriusque linguae viris dete-
statione iusta culpata sit.

Qui sunt leves et futiles et importuni lo- 1
tores, quique nullo rerum pondere innixi
verbis humidis et lapsantibus diffluunt, eorum
rationem bene existimatum est in ore nasci,
non in pectore: linguam autem debere aiunt
non esse liberam nec vagam, sed vinculis de-
pectore imo ac de corde aptis moveri et quasi

Cap. XV. *Quam*] Edd. vett. ante Iunt. *Quod*; sed
idem, praeter Rom., in collectione capp. dant
nam. Vv. *plenumque odii* in edd. vett. adhaese-
rat lemmati cap. praecedentis, huc transtulit Carr.
Steph.), sed post *sit* collocata; Reg. autem ante *sit*
posita habi., quem ordinem commodiorem praetulit
non. Prorsus omisit Long.

§. 1. *Locutores*] Quidam codd. Carr. *locutio-*
res; Reg. *locuturos*, — *Humidis*] Reg. *ubidis*, unde
nam. *uvidis*; Rot. *umidis*. Falster. p. 223. coniecit
tumidis i. e. vanis; sed comparavit Theophr.
par. 8.: ὡς ἐν ὕγρῳ ἐστὶν ἡ γλῶσσα, de homine
quasi. Verba humida sunt eorum, qui praecipitanter
effuentes salivam una effundunt; lapsantia; crebro
fallantia. Deinde edd. vett. *defl.* pro *diff.* — *In*] *In*
comparat I. Gron. Graecor. ἀπὸ γλῶσσης ῥήματα,
linguae praeter sonum nihil habent venusti. Sunt ea
saepe iterata et hinc bene nota: Post *vinculis* pro
verbalis scripsi cum edd. vett. v. Schneid. Gramm.
t. 1, 1. p. 170. — *Imo*] Cod. Put. *de pecto vivo*;
non cod. Carr. *de p. uno*. Gron. laudat Catulli:
serelas, quae quoniam vere nascuntur pectore ab
no. — *Aptis*] Vulg. *apertis* (ed. Rom. *aptis*; i. e.
bertis.); nostram lectionem praebuit Steph. cum

- 2 gubernari. Sic enim videas quosdam scater
verbis sine ullo iudicii negotio cum securitat
multa et profunda, ut loquentes plerumqu
3 videantur loqui sese nescire. Ulixem contr
Homerus, virum sapienti facundia praeditum
vocem mittere ait non ex ore, sed ex pectore
quod scilicet non ad sonum magis habitum
que vocis, quam ad sententiarum penitus con
ceptarum altitudinem pertineret: petulantia
que verborum coercendae vallum esse opposi
tum dentium luculente dixit, ut loquendi
meritas non cordis tantum custodia atque
gilia cohibeatur, sed et quibusdam quasi e
4 cubiis in ore positis sepiatur. Homericæ,
quibus supra dixi, hæc sunt:

Ἀλλ' ἔτε δὴ ὅ' ὅνα τε μέγαν ἐκ στήθεος

cod. Put. (v. Steph. Specim. Emendd. p. 117.) Q
dam codd. *aptissimis*. Fruter. Veris. 1, 19. ex v
cod. laudat: *aptissimo vehi*. *Aptis* est i. q. *allig*
tis, *aptatis*. v. Carr. et Gron.

§. 2. *Sic*] Reposui veterem lectionem ex e
vett. petitam. Vulg. erat: *Sed enim vid. q. sic sca*
Reg. vero et Rot. om. *sic* ante *scat*. positum. M
v. *negotio* suspectum erat Stephano (Apolog. Gell.
vers. Vivem p. 16.); legendum igitur esse: *sine*
iudicio.

§. 3. *Ulix.*] Ita (s. *Ulyx.*) add. ante Ald. pro *Uly*
v. 2, 26, 13. Dein pro *quod scil.* cum iisdem Ald. h
quo scil. — *Ad*] Ante Carr. erat *ex - altitudine*. U
cod. Put. *ex - altitudinem*; aliter omitt. *ex*. Ex B
Carr. dedit: *ad - altitudinem*, *pertinere* pro *per*
tendo accipiens. — *Et*] Etiam Sciopp.; Ven. B
Bon. *ex*.

§. 4. *Δή*] Edd. vett. δὴ δπα. — *Ex*] Scheff.
στήθεος et *ποῖον* q. Reg. ΣΤΗΘΕΟΣ ἐν ET II
QN, ita ut, secundum Gron., videatur fuisse:
στήθεος &c. *ἔτ*, *ποῖον*; est enim prior ver

Et:

Τέκνον ἐμὸν, ποῖόν σε ἔπος φήγην ἄρκος ὀδόντων;

M. Tullii quoque verba posui, quibus stultam 5
et inanem dicendi copiam graviter et vere de-
estatus est: *Dummodo*, inquit, *hoc constet*, 6
neque infantiam eius qui rem norit, sed eam
explicare dicendo non queat, neque inscien-
tiam illius cui res non suppetat, verba non
desint, esse laudandam; quorum si alterum
sit optandum, malim equidem indisertam
prudenciam, quam stultam loquacitatem. Item 7
in libro *De Oratore* primo verba haec posuit:
Quid enim est tam furiosum, quam verbo-
rum vel optimorum atque ornatissimorum
sonitus inanis, nulla subiecta sententia nec
scientia? Cumprimis autem M. Cato atrocis- 8
simus huiusce[modi] vitii insectator est. Nam- 9
que in oratione, quae inscripta est *Si se Coe-*

Iliade 3, 221., posterior ex Odysse. 1, 64. Addidi
etiam Long. omissis vv. τέκνον ἐμὸν.

§. 6. *Inscientiam*] Ita Reg. et Rot. cf. Cic. de
3, 35. Vulg. *inscitiam*, quod h. l. praeferebat
ut sit positum pro *stultitia*; coll. Terent. He-
4, 1, 17. Plaut. Mil. 2, 6, 61. Cic. de Off. 1,
— *Laudandam*] *Laudanda* irrepsit in Steph.
unde in alias etiam; correxit ex codd. et edd.
Gron. — *Stultam*] Sciopp. habet n. *stultitiam lo-*
quacem.

§. 7. *Primo*] Cap. 12. — *Nec*] Busl. *vel*; Reg. *ne*.

§. 8. *Huiusce[modi]*] *Huiusce* hab. codd. non-
Carr. Reg. et Sciopp., idque sufficere censuit
non. Vulg. *huiusmodi*, quidam codd. et edd. vet.
huiusce[modi].

§. 9. *Si*] Mentio huius orationis fit in Festo
locis; de Coel. (cuius nominis loco edd. Gryph.
h. l. et infra *Caecilius*; in marg. tamen (edd.

lius trib. pleb. appellasset: Nunquam, inquit tacet, quem morbus tenet loquendi, tanquam veternosum bibendi atque dormiendi. Quod si non conveniatis, cum convocari iubet, ita est cupidus orationis, ut conducat, qui auscultet: itaque auditis, non auscultatis, tanquam pharmacopolam: nam eius verba audiuntur; verum ei se nemo committit, si ad
 10 *ger est. Idem Cato in eadem oratione eidei M. Coelio Tribuno plebi vilitatem oppro-*

certe a. 1542. 1591.) *Caelius*) cf. Macr. Sat. 3, 1. Edd. vett. om. sequens *se.* — *Quod*] Sic I. Gron. ex codd., interpretatus: Si non conveniatis, ita tu prae cupidine loquendi vel conduxerit et pecunia promissa aut data arcessere austineat. Vulg. legitur: *quod si non conveniant, tamen convocat.* Linc. Put. *si non conveniat, cum conv. iubeat;* alii *quod si non conveniatur, tamen convocari iubet.* Busl. *quorum non conveniatis cum vocari debet.* Tamen, quod pro *tum* est in edd. ante Iunt.; perbat Carr. Ex Reg. nostram lectionem dedit idem Lambec.; in eo tamen libro deest *est et ut*, comprobante I. Gron. Eodem fere modo Rot. habet *quod si non conveniatis, cum conv. i. ita cupid. orationis ꝑ conducat q. auscultet.* Gron. coniecit: (*cupidus orationis est,*) *conducit, q. ausc.*; illud *gnum ꝑ ex est* natum videri. *Conveniatis cum ꝑ vocari hab.* etiam Sciopp. — *Auscultet*] Lambec. *auscultent.* — *Committit*] Edd. vett. *committat.* Deceps Lambec. *nisi*, reprobante Gron.; nam, ait, quis aeger agyrtae isti sese committit, is profecto auscultat, non tantum audit hominem, quippe nihil aliud sequatur, quam ut habeat emungatque imperantes aegrotos. At huic tribuno idem fide quod nundinali et circumforaneo pharmacopolae Cato: audiri ambos, non auscultari; hoc est, homines circumstantes duci et lactari eorum soluti quentia, sed neminem eis credere.

§. 10. *Tribuno*] Ita Linc. et Reg. pro *T.*

rans non loquendi tantum, verum etiam ta-
endi: *Frusto, inquit, panis conducī potest,*
et uti taceat, vel uti loquatur. Neque non 11
Herito Homerus unum ex omnibus Thersitam
ἡμετροπῆ et ἀκριτόμυθον appellat: [modo] verba
lius multa et ἄκοσμα strepentium sine modo
raculorum similia esse dicit. Quid enim est
illud [ἡμετροπῆς] ἐκολῶα? Eupolidis quoque 12
ersus de id genus hominibus consignatissime
ctus est:

Ἀλεῖν ἄριστος, ἀδυνατώτατος λέγειν:

Mod Sallustius noster imitari volens adscribit: 13

., quae prorsus ignorant edd. vet. ante Ald. ple-
didit Long. — *Vilitatem*] Ante Garr. (in edd.
ph.) erat: *util.*; correxit hic ex altero Put. et
vet.

§ 11. *Thers.*] Sic scripsi cum Scheff. et Reg.
Thersiten. Ald. cum Iunt. *Thersitem.* Edd. vet.
m hab. *Thersitam*, ut sit a Nomin. *Thersitas*. cf.
Aneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 32. Ruddiman. I. p.
Hom. II. 2, 212: 213. 246. — *Et*] Addidi ex Reg. et
Sciopp. καὶ pro *et* hab. edd. vet. ante Iunt. Dein-
s ἀκριτόμ. hab. Iunt. Ald. Steph. — *Appellat*]
pellabat Scheff. et edd. vet. — *Modo*] Suspectam
eam propter seq. *sine modo* sejunxi uncis, eamque
titu Sciopp. Scheff. et Reg.; hic lib. et Sciopp.
iceps hab. *verbaque*. De breviloquentia, quae in
ivo *graculor* locum habet, v. Schaefer. Melett.
II. p. 57 sq. — *Ἀμετροπῆς*] Hoc quoque v. omitt. Reg.
Sciopp., probante I. Gron.; satis enim esse, Gel-
m semel illud adiect. pposuisse, et nunc solius ver-
ἐκολῶα (vulg. ἐκολῶα) adnecti interpretationem.

§ 13. *Sallustius*] Edd. vet. ante Ald. *Salust.*,
semper etiam hab. Gualf., utque video ex codd.
m. edere Krehl. in Prisciano. — *Volens*] Ita
que Put. Reg. Linc. Sciopp. vol. adscribit. I.
ron.: vol. adscripsit: loquax immo magis q. f.;
que enim, ait, (in Addend. p. 897.) istud v. (ad-

- 14 *loquax, inquit, magis, quam facundus.* Quia propter Hesiodus, poëtarum prudentissimus linguam non vulgandam, sed recondendam esse dicit, perinde ut thesaurum; eiusque esse in promendo gratiam plurimam, si modesta et parca et modulata sit:

Γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἀριστος
Φειδωλῆς· πλείστη δὲ χάρις κατὰ μέτρον ἰούσης.

- 15 Epicharmiū quoque illud non inscite se habet

Οὐ λέγειν δεινὸς, ἀλλὰ σιγᾶν ἀδύνατος.

- 16 Ex quo [hoc] profecto sumtum est:

scribit, quod vulg. deerat;) sic meruit abigi et spoliari. Et ita prorsus existimo; *inquit* tamen retinere licet; mirum quantum hoc v. delectatur Gell., utque id inserens. v. 2, 5. 2, 16, 8. 4, 1, 12. 13, 15. Pro *adscrib.* maluerim tamen *scribit.*

§. 14. *Perinde*] Sic rursus Guelf. et edd. al. lunt. pro *proinde*. V. ad Praef. Gell. 2. Del. cepa ed. Rom. pro *esse* hab. *esset*; verb. om. ed. Bonon. Praeposit. *in* ante *prom.* deest. cod. Guelf., quae hinc suspecta videri possit. *Modulata*] Graev. ad Hesiod. 719. coli. *moderata*. Contra Gron. in Addend. l. I.: Utique in loquendo et voce promenda *modulari* habet vim et originem ab eo, quod modus illi imponitur actioni; et quod hic modus non sit affatim determinatus in eo verbo, quippe quod ad aliam quoque notionem transferretur, hinc Gell. curate et ampliter id facit per iunctas voces *parca* et *modesta*.

§. 15. *Δεινός*] Scheff. οὐ·λ. σιγῆσει δεινός. similiter vet. cod. Sciopp. λέγ. σιγῆσει; al. δέσσειν. Reg.: ΟΤΑΕΤΕΙΗCΤΤΕΕC CIAEI etc., de Gron. οὐ λέγειν τὸν ἐστὶ δεινός; coll. Epicharmio versu apud Plutarch. οὐ φιλόσοφος τὸν ἐστὶ νόσον· χαίρει δίδου. I. Gron.: οὐ λέγειν ἐστὶ δεινός τι δεινός.

§. 16. *Hoc*] Edd. vett. om. *hoc*; Steph. on

Qui cum loqui non posset, tacere non potuit.

avorinum ego audiui dicere versus istos Euripidis: 17

*Ἀγλίων στόματων,
Ἀνόμου τε ἀφροσύνας,
Τὸ τέλος δυστυχία.*

non de iis tantum factos accipi debere, qui impia aut illicita dicerent, sed vel maxime de hominibus quoque posse dici stulta et immolica blaterantibus, quorum lingua tam prodiga infrenisque sit, ut fluat semper et aestuet colluvione verborum teterrima: quod genus homines a Graecis significantissimo vocabulo κατὰ γλῶσσοι appelluntur. Valerium Probum 18 Grammaticum illustrem, ex familiarī eius do-

verso dedit *profecto hoc*. Vulgat. ordinem firmat. Guelf. Equidem vocem suspectam uncis seiunxi. — [Potuit] Ita ex Mss. edidit L. Gron. pro vulg. poterat. §. 17. Euripidis] Bacch. 385 sqq. Edd. vett. Cod. Guelf. Euripidis. Restitui pro Euripidi, quod sort. e Steph. manu tantum profectum est, quamquam etiam probum, v. ad 3, 10, 11. — Ἀγλίων] sic quoque Stobi Serm. 44. (Tit. 36.). Respondet vox v. infrenis. Reg. hab.: ἀδαδυνῶς, unde I. Gron.: Ἀλλ' ἀδίσμων στόματων. Sed v. intpp. Eur. imprimis Elmsl. (p. 55. ed. Lips.) qui mox colluvie pro colluvione laudat. — Iis] Cod. Guelf. his, quoque solet fere semper pro iis habere. Equidem plurimum iis dedi ex edd. vett. ubi vulg. his legabatur; ut semel hoc moneam. v. Zumpt. Gramm. lat. p. 11. Mox Guelf. de hom. dici posse, sine v. quoque. — [Blater.] Edd. vett. blatter. Guelf. blacter. — Et aest.] Steph. aestuetque. Guelf. et extuet. Deinde idem Cod. cum edd. vett. ante Iunt. significatis. Sed v. c. 25, 8, 17, 2, 11. — Κατὰ γλῶσσοι] Vulg. λάλορες; appellatos; nostram lectionem exhib. Reg. et Sciopp. κατὰ γλ. appellatur hab. Scheff. Gron. con. κατὰ γλῶσσοι. appetuntur, improbante I. Gron.

- cto viro comperi, Sallustianum inud: *Satis eloquentiae, sapientiae parum*, brevi antequam vita decederet, sic legere coepisse, et sic a Sallustio relictum affirmasse: *Satis loquentiae, sapientiae parum*, quod loquentia novatori verborum Sallustio maxime conveniret; *eloquentia* cum insipientia minime conveniret. Huiusmodi autem loquacitatem verborumque turbam magnitudine inani vastam facetissimus poeta Aristophanes insignibus vocabulis denotavit in his versibus:

Ἀνδρῶπον ἀγριοποιόν, ἀνθαδρόστρομον,
ἔχοντ' ἀχάλινον, ἀκρατὲς, ἀνύλωτον στόμα,
ἀπεριλάλητον, κρυποφανελοῦρημον.

- 20 Neque minus insigniter veteres quoque nostri hoc genus homines, in verba proiectos, *locutuleios*, et *blaterones*, et *lingulacas* dixerunt

§. 18. *Eloquentiae*] Edd. vett. ante Iant. hic quoque hab. *loquentiae* ut in sqq. — *Loquentiae*] Cod. Guelf. *eloq.* et mox *eloquentiae*; Tum pro *insip.* hab. *sapientia*. — *Novatori*] Antiquorum potius verborum affectator fuit. v. Gron. ad h. l.

§. 19. *Turbam*] I. e. multitudinem turbulentam, incultam, incompositam. — *Aristophanes*] Rām 861 sqq. — Ἀγριοποιόν] Edd. vett. ἀγριοπόν; Reg. et ed. Bonon. ἀγριοποιον; Schöpp. n. ἀγριοποιον. Nostrum est ap. Arist. ubi Schöl.: ἀγρίου εἰσάγοντα καὶ ὄμιλος τοὺς ἥρωας. — Ἀπεριλάλητον] Edd. vett. στ. περιλ., v. περιλάλ.; nostrum hab. ed. Bonon. Reg. καλποφак., quasi innueret urnas fastequae verborum afferentem. I. Gron.

§. 20. *Proiectos*] Edd. vett. *proiectos*; *proiectos* edidit Steph. v. Specim. Emendd. p. 117. Mpx edd. vett. *blatter.* v. Steph. l. l. p. 119. — *Lingulacas*] Sic ex codd., Carrio; in Reg. tamen ut edd. vett. et *linguaces* [hand improb. I. Gron. Cod. Guelf. tan

CAPUT XVI.

Quod verba ista haec Quadrigarii ex annali
 rtio: *ibi mille hominum occiditur*, non licentia,
 eque de poetarum figura, sed ratione certa et proba
 grammaticae disciplinae dicta sunt,

Quadrigarius in tertio Annalium ita scri- 1
 sit: *Ibi occiditur mille hominum. Occiditur,*
 iquit, non *occiduntur*. Item Lucilius in ter- 2
 o Satirarum:

*Ad portam mille, a porta est sex inde
 Salernum.*

Ille, inquit, est, non mille sunt. Varro in 3
 VII. [Rerum] Humanarum: *Ad Romuli in-*

um hab. lingua. cf. Steph. l. l. p. 118. Non. sub v.
ingulacae.

CAP. XVI. *Ista h.*] Reg. *ista haec*, ut c. 23.: po-
 ulatio ista haec. cf. 11, 15, 6. Vulg. *isthaec*. — *Li-*
ntia] Reg. *licent*, unde I. Gron: *licenter*.

§. 2. *Lucilius*] Cod. Guelf. *Lucius*. — *Ad p.*] a Macr. Edd. vett.: *ad portum mille a porta est*; *inde S.* Cod. Guelf. *exinde salernum*. Carol. simadv. p. 90. ita legit: *Ad p. mille, a porta est inde Sal.*; i. e. ad portam longum iter esse, sed urtae vicinum esse Salernum; portam scil., ut Var- ait, itinera esse longissima, quod, cum ab urbe reficiscendum, canotamur, et tardi pedem domo ef- rimus, qua ubi exivimus, facile quo volumus, per- nimus. Carr.: *ad portum mille a porta, est sex de S.* I. Gron. ex prijs edd. (?) leg.: *ad por- m mille a Paesto est, sex inde S.* Portum intelli- t Alburnum, propinquiorem Paesto, et longinquo- m a Salerno, ita ut qui a Paesto Salernum pete- nt, aut ipsum portum Alburnum transire deberent, u propter illum.

§. 3. *XVII.*] Ita Rot. Reg. et optt. libri Ma,

- itium plus mille et centum annorum est.*
 4 [M.] Cato in primo *Originum*: *Inde est*
 5 *ferme mille passuum.* M. Cicero in sexta in
 Antonium: *Itane Ianus medius in L. Anto-*
nii clientela est? quis unquam in illo Iano
inventus est, qui L. Antonio mille num-
 6 *rum ferret expensum?* In his atque in multis
 7 aliis mille numero singulari dictum est. Ne-
 que hoc, ut quidam putant, vetustati conces-
 sum est, aut per figurarum concinnitatem ad-
 missum est: sed sic videtur ratio poscere.
 8 Mille enim non pro eo ponitur, quod Graece
χίλιαι dicitur, sed quod *χιλιάς*: et sicuti una

crohii (Sat. 1, 5.), pro vulg. octavo decimo (XVIII.),
 quod ex codd. suis dedit Carr. Cod. Guelf. *decimo-*
octavo humanar. Rerum hum. dat Macr. cum edd.
 vett. Vulg. *rerum om.*, quod addidi, uncis tamen
 seiunctum. V. 11, 1, 5. 17, 3. — *Ad R.*] Numeri
 a superioribus saeculis usque ad Romulum; non
 Varronis aetate usque ad Romulum.

§. 4. [M. Cat.] M. ante. nomen Cat. om.
 edd. vett. et cod. Guelf. Neque Varroñis nomini
 praenomen adiunctum antea legitur. Seclusi. Tur.
 Guelf. et edd. vett. pro *passuum* hab. *passus*.

§. 5. [Sexta] Cap. 5. — *Clientela*] Cod. Guelf.
clientella. cf. Schneid. Grammat. lat. 1, 2. p. 414
 aub v. *querela.* — *Quis*] Macr. *qui*; ut edidit Steph.

§. 6. [In m.] Praepositionem adiunxi cum Long.
 ex Reg. et Rot. — *Número*] Sciopp. annotat, fall.
 Gellium; intelligendum esse v. *negotium* sive rei
 V. Periz. ad Sanct. Minerv. 4, 4. not. 78.

§. 7. [Est] Cod. Guelf. *concessum. sed*, omisi
 vv. *est*, aut — *admis. est.* Alterutrum est melius
 absit.

§. 8. [Pro] Macr. *ex*; tum: Gr. *χίλια dicun-*
tur. — *Χιλιάς*] Id vero nunquam fieri permisit na-
 tura vocis *mille* vel *mile*, in quam inquit Pecuni-
 vetus patris lib. 1, 16. I. Groh. Deid. Macr. *sicut*

χιλιάς et duae χιλιάδες; ita *unum mille* et *duo millia* certa atque directa ratione dicitur. Quamobrem id quoque recte et probabiliter 9 dici solitum: *mille denarium in arca est*, et; *mille equitum in exercitu est*. Lucilius au- 10 tem, praeter quod supra posui, alio quoque in loco id manifestius demonstrat. Nam in 11 libro quinto decimo ita dicit:

*Hunc milli passum qui vicerit atque duobus,
Campanus sonipes subcussor nullus sequetur
Maiore in spatio; ac diversus videbitur ire.*

Item in alio libro [nono]:

12

Tu milli nummum potes uno quaerere centum.

Millia] Cod. Guelf. semper *milia*, de quo scribendi modo v. Schneid. l. I. p. 412.

§. 10. *Praeter*] Edd. vett. et cod. Guelf. *praeterquam superius posui*. An fort. legend. *praeterquam quod s. pos.*? Cf. Liv. 38, 4. Tursellin. de Part. p. 603, 17. ed. Schwarz. quint.

§. 11. *Milli*] I pro E, sicut *heri* et *here*. Sciopp. *Mille* hic et postea edidit Long. cum edd. vett. et cod. Guelf. V. mox annot. — *Subcussor*] Ita edd. vett. et Macrob. atque Non. pro *subcursor*, quod Ab. Carr. et Macrob. apud Zeun. Reg. et Rot. *subcussior*. Cod. Guelf. *successor*. — *In spatio*] Reg. *lat* et Guelf. cum edd. vett. *in spatio*. Vulg. in om. Macr. ed. Gryph. *Maiori sp.* Dein edd. vett. *tube*, *no videbitur*. V. *ire* om. cod. Guelf.

§. 12. *Item*] Vulg. *Item alio libro: Tu. Re-* *lati in*, quod conspicitur in codd. Nam Reg. *item* *lio in libro nono: Tu m.* etc. cum Steph. recepit ong. Scrib. cum Macr.: *Idem in libro nono*. Eddi *ett. hab.: It. alio libro VIII. (Ald. VIII.)* Cod. *Guelf. It. in alio lib. VIII. Mille.* — *Tu*] Deest *Reg. et Rot. Deinceps Reg. et Linc. uno mille*

- 13 *Milli passum* dixit pro *mille passibus*, et uno *milli nummum* pro *unis mille nummis*; aperteque ostendit *mille* et vocabulum esse, et singulari numero dici, eiusque plurativum esse *millia*, et casum etiam capere ablativum.
- 14 Neque ceteros casus requiri oportet, cum singula pleraque vocabula, quae in singulos tantum casus, quaedam etiam, quae in nullum
- 15 inclinuntur. Quapropter nihil iam dubium est, quin M. Cicero in oratione, quam scri-

duo nummum. Edd. vett. (omisso pron. *Tu*) *mille die nummum potes uno quaer. c.* Busl. *unum mille potes*; uterque Put. cod. *mille nummum potes u. q. c.*; Carr. correxit *milli nummum potes u. q. c.*, ut est ap. Macrobian. Edd. Gryph. 1542. 1591. in marg. *Tu mili n.*

§. 13. *Milli*] Ita Carr. pro *mille*, ut etiam mox Sciopp. et cod. Guelf. hab. *mille bis*. Edd. Gryph. in marg. *mili*. Uterque Put. et Guelf. *mille passum* (s. *passum*) d. pro *m. p.* et *urto mille duum. pro* etc.; numerum *duo* (quem hab. etiam Linc. et Reg.) fortasse ex versu Lucilii post *mille* in verba Gellii in istis codd. decidisse, suspicatus est Carr. Mox *unis* om. Macr.; *unius* hab. cod. Guelf. tum *aperte quia ost.* — *Etusque*] Macr. meliori, videtur, ordine: *et cas. etiam cap. ablat.*, eiusque plur. esse *millia*.

§. 14. *Neque*] Novam hinc periodum incipit Reg. et Rot. et mox *oportet* dant cum Guelf. p. vulg. *oportere*; quod cum *ostendit* iungendum fore Lutilius vero haec, quae sequuntur, non ostendi quod intellexit Gron. — *Inclinuntur*] Vulg. *inclin. decl.* hab. Busl.; illam tamen lectionem praeferebat Gron. cum codd. suis, quibus accedit Guelf.; coll. 6. ubi *bis inclinatum est* hanc usum habet. Rectius cum Long.

§. 15. *Oratione*] C. 20. Pro *scrips.* edd. at. sunt hab. *inscrips.* V. ad 3, 16, 7. Macr. or. quae

psit pro Milone, ita scriptum reliquerit: *Ante
fundum Clodii, quo in fundo, propter insa-
nas illas substructiones, facile mille homi-
num versabatur valentium; non versabantur,*
quod in libris minus accuratis scriptum est:
alia enim ratione *mille hominum*, alia *mille
homines*,] dicendum est.

CAPUT XVII.

Quanta cum animi aequitate toleraverit So-
crates uxoris ingenium intractabile: atque inibi, quid
M. Varro in quadam satira de officio mariti
scripserit.

Xanthippē Socratis philosophi uxor mo-
ra admodum fuisse fertur et iurgiosa: ira-
ta.

M. concepit. — *Hominum*] I. e. servorum. V.
de dedit exempla huius significationis v. homi-
no ad h. l. Plant. Trin. 2, 4, 162. Rud. 4, 2, 16.
inceps cod. Guelf. exhibet *versabatur*, i. e. *versa-*
batur, quod legitur apud Cic. — *Versabantur*
tamen p. 497. *De hum. et cas.* ex Cic. de
(lib. VI): *mille hominum descenderent. I. Gron.*
Accuratis script.] Ita edd. vet. codd. Guelf. et Pa-
p. Gebhard. Antiqq. LL. 1, 6, pro vulg. *m. ac-*
curate scriptis est. Macr. dedit: *quod libris minus*
curate scriptis reperiri solet, ita ut libris - scriptis
ablatt., quos dicunt, absoluti. — *Alia mille hom.*
uncis inclusa desunt in codd. Carr. et Reg. Rot.
de Linc., quibus accedit Guelf.

CAP. XVII. §. 1. *Irarumque*] Rot. Reg. et Fulv.
umque. Dein Cod. Guelf. *muliebriumque.* Joan.
aber. De Aug. Cui 5, 10. Socrates, quum eum
biades interrogaret, quare Xanthippem uxorem ad-
moneam, iurgiosam, et quae diu noctuque

- rumque et molestiarum muliebrium per dies
 2 perque noctem satagebat. Has eius intem-
 peries in maritum Alcibiades demiratus inter-
 rogavit Socratem, quaenam ratio esset, cum
 mulierem tam acerbam domo non exigere
 3 Quoniam, inquit Socrates, cum illam dom-
 talem perpetior, insuesco et exerceor, ut cete-
 rorum quoque foris petulantiam et iniuriam
 4 facilius feram. Secundum hanc sententiam
 quoque Varro in Satira Menippea, quam *D*
Officio Mariti scripsit: *Vitium*, inquit, *uxori*
aut tollendum aut ferendum est. Qui tolli-
vitium, uxorem commodiorem praestat: qui
 5 *fert, sese meliorem facit.* Haec verba Var-
 ronis: *tollere* et *ferre* lepide quidem com-
 posita sunt: sed *tollere* apparet dictum pro
 6 *corrigere*. Id etiam apparet, eiusmodi vitium
 uxoris, si corrigi non possit, ferendum esse
 Varronem censuisse; quod ferri scilicet a vi-

muliebribus scatebat molestiis, domo non abigere
 inquit: Cum talem domi perpetior etc. ut ap. Gel-
 — *Satagebat*] Ita Carr. ex Bnsl. aliisque; Guelf.
statebat; reliqui libri et edd. vet. hab.: *scatebat*
 quod legitur etiam in ed. Gron. et retinuit Long.
 cf. Ruddiman. II. p. 189. not. 24. Nostrum apud
 esse iudicabat Steph. (Specim. Emend. p. 115)
 Xanthippem solitam mente agitare, unde irascens
 et molestias exhibendi occasiones caperet.

§. 2. *Intemp.*] Ex Nonio sub v. *Intemperia* (II
 78.), ubi locus Gell. laudatur, Falster, p. 224. le-
intemperias. cf. Gell. praef. 19. — *Demiratus*] Alii
demiratur. Cod. Guelf. dein *iratus*. — *Cur*] Cod.
 Guelf. *cū* (cur) in mul. — non eiceret (sic!).

§. 3. *Foris*] Guelf. *fores* habere videtur.

§. 6. *Quod*] Edd. vet. et cod. Guelf. *quae*
possunt. Uterque Put.: *quae ferre acil* etc. I
 optt. codd. nostram lectionem dedit Carn.; vitium

honeste potest. Vicia enim flagitiis leviora sunt.

CAPUT XVIII.

Quod M. Varro in quarto decimo *Humanarum* Laelium magistrum suum περί ἐτυμολογίας [differenterem] falsa reprehendit, quodque idem Varro in eodem libro falsum furis ἐτυμολογίας dicit.

In quarto decimo *Rerum divinarum* libro 1 M. Varro doctissimum tunc civitatis hominem

nquit, uxoris si corrigi non potest, vir ferat; vitium enim, quum flagitio levis sit, honeste, fertur. Firmitas nostrum etiam Ioan. Sarisb. l. l. 6, 17.

CAP. XVIII. In q. d.] Ante Carr. legebatur: Quod M. V. in libro de ratione vocabulorum XIV. (Edd. vett. ante Iunt. in collectione argumentor. in lib. primo de r. v.; Ald. om. numerum; h. l. eadem hab. primo pro XIV.) L. Laelium mag. suum περί τιν. nonnullorum verborum falsa dixisse reprehendit. Carr. edidit: quod M. V. in q. d. H. L. A. m. suum π. ἐτ. d. f. reprehenderit; at mox sequitur dicit. Libro post decimo adiunxit Long. rerum humanarum l. et initio cap. hab. Sciopp. v. mox. Verb. differenterem seclusi, quippe quod omitt. plurimi libri; in his Reg. et Scheff.; praeterea Reg. mag. suum et in ἐτυμολογία f. r.; unde Gron. mag. suum περί τιν. falsum repr.; I. Gron., copulam et ex literis constituisse ratus, confecit magistr. suum clarissimum. - Furis] Reg. hunc ordinem dedit, quem probavit Gron. Vulg. fur. ἐτ. d. f. Edd. vett. furis ἐτυμολογίας falsam dicit.

§. 1. *Rerum div.*] *Rerum humanarum* Sciopp.; *humanarum* sine *rerum* Carr. Nostram lectionem confirmant Guelf. Reg. Linc. Rot. Scheff. ed. Ald. Iunt. in q. de una rer. div. lib.), quibus accedit Ionius sub v. fures; quare I. Gronovio voc. *Humana*

L. Aelium errasse ostendit; quod vocabulum Graecum vetus traductum in linguam Romanam, perinde atque si primitus Latine fictum esset, resolverit in voces Latinas ratione etymologica falsa. Verba ipsa super ea re Varro-
 2 nis posuimus: *In quo L. Aelius noster, literis ornatissimus, memoria nostra erravit aliquoties. Nam aliquot verborum Graecorum, antiquorum, perinde atque essent propria nostra, reddidit causas falsas. Nos enim tempore dicimus, ut ait, quod est le-
 vipes: sed quod est vocabulum antiquum Graecum. Multa [enim] vetera illorum*

narum in teminate suspectum videbatur. Edd. vet. ante Iunt. hab. in primo de ratione vocabulorum libro; Ascens. in quartodecimo de ratione vocabulorum libro. cf. 3, 16, 15, 30. — L. Aelium] Busl. sine praenomine hab. Ael. Ante Carr. erat L. Laelius. Guelf. L. Lelium. cf. 20, 11. Carr. Antiq. 1, 8, 17. Periz. Animadv. histt. c. 10. p. 446. ed. Amst. — Perinde] Vulg.: pro meraca (Iunt. promeracque et quasi a se primitus factum (edd. Gryph. fictum et in marg. factum) esset resolvit etc. Cod. Guelf. promeracque se primitus latine fictum esse resolvit. Pro vulg. proinde Sciopp. et Buslid. hab. perinde et alius liber apud Sciopp. et Busl.: perinde atque Latinum prius factum esset. cf. Steph. Specul. Emendd. p. 116.

§. 2. *L. Ael.] Edd. vet. et cod. Guelf. Lae sine praenomine. — Aliquotiens] Steph. cum ed. vet. praeter Ald. hab. aliquoties, quod reposui locum vulg. aliquoties. — Verb. Gr. a.] Hunc ordinem exhibent Reg. et Rot. pro vulg. verbor. antiquorum Graecorum; quamquam mox: voc. ant. Gr. Ille praeter ea cod. hab. antiquorum, hic antiquatorum. Est] Cod. Guelf. om. hoc v. — Graecum] Αἰσχροπ. Periz. ad Sanct. Minerv. 1, 1. not. 5. Cf. Varr. Re R. 3, 12. — Enim] Deest in Guelf. Reg. Rot. Linc. Scheff. Sciopp. et Iunt. —*

ignorantur, quod, pro iis, aliis nunc vocabulis utuntur; et illorum esse plerique ignorant Graecum, quod nunc nominant ἑλληνα; puteum esse, quod vocant φρέα; leporem, quod λαγῶν dicunt. In quo non modo Aelii ingenium non reprehendo; sed industriam laudo. Successum enim fortuna, experientiam laus sequitur. Haec Varro in primore libro scripsit De Ratione Vocabulorum scitissime, de usu utriusque linguae peritissime, de ipso Aelio clementissime. Sed in posteriore eiusdem libri parte dicit, *furem ex eo dictum*, quod veteres Romani *furvum atrum* appellaverint; et *fures per noctem*, quae atra sit, facilius *furentur*. Nonne sic videtur Varro de fure [errasse], tanquam Aelius de lepore? Nam

[Utuntur] Non bene cohaerere orationem ratus Gron. coni.: utuntur. Ut ill. -- ignorant. Otho: ut -- ignorant. Edd. vett. hab. utuntur, quod recepi pro utantur. Reliqua relinqui possunt; ignorent intellig.: sie mögen wohl nicht wissen. Pro plerique Iunt. hab. plerumque. — Graecum] Popm. ad Varr. Fragm. p. 293. Bip. coni. γραικῶν et mox ποτέον pro puteum, item λέπορις. — ἑλληνα] Sciopp. hellena. Sequens esse adiunxi ex edd. vett. ante Iunt. — Φρέα] Edd. Rom. Ven. Brix. φρέα. Bonon. τὸ φρέα. Deinde edd. vett. rursus hab. Laelii; unde fort. leg. L. Aelii. — Successum] Si praeclarum aliquid tentes, id tuum est, eoque nomine laudari debes. Si succedat, fortunae est; et in sola experientia tua laus est posita. Carr.

§. 3. Primore] Edd. vett. ante Iunt. primo.

§. 4. Eiusdem] Ita libri Carr. et Reg. cum add. vett.; Steph. eius. Locum Varr. laudavit etiam Non. sub v. fures.

§. 5. Errasse] Hoc v. ignorant Reg. Linc. et Iunt., et utique, ait I. Gron., silentium eius v. est

quod a Graecis nunc *κλέπτης* dicitur, antiqui
ore Graeca lingua *φῶρ* dictum est. Hinc per
affinitatem literarum qui *φῶρ* Graece, Latine
6 *fur* est. Sed ea res fugeritne tunc Varroni
memoriam; an contra aptius et cohaerentius
putarit *furem* a *furvo*, id est nigro, appel-
lari: in hac re de viro tam excellentis doctri-
nae non meum iudicium est.

CAPUT XIX.

Historia super libris Sibyllinis, ac de Tarquinio
Superbo rege.

1 In antiquis annalibus memoria super li-
2 bris Sibyllinis haec prodita est. Anus hospiti
atque incognita ad Tarquinium Superbum re-
gem adiit, novem libros ferens, quos esse de-
cebat divina oracula: eos velle dixit veniri
3 dare. Tarquinius pretium percontatus est
4 mulier nimium atque immensum poposcit. Re-

amoenissimum, ubi vel ipsum vel aliud ei proxi-
mum intelligi percommode possit. Delevit Long.
Edd. vett. ante Ald. pro eo v. hab. *dixisse*. — *Dixit*
est] Reg. et Sciopp.: *dictus est*; unde certe *dictus*
est legendum esse censui pro *est dict.* — *Quis*] Ed.
vett.: *quae φ. Gr. est, Lat. fur. Sed* etc.

CAP. XIX. §. 1. *Libris*] De his v. intpp. ad
1. Varr. ap. Lactant. Institutt. 1, 6. Salmas. ad S.
lin. Suid. sub *Ἡροφίλα*.

§. 2. *Superbum*] *Priscum* alii nominant;
his Lactant. cf. Plin. H. N. 34, 5, 11, 13, 13, 27.
Dixit] V. *dixit* reposui ex edd. vett.; om. Steph.

§. 3. *Atque*] Tuentur codd. Gron. et edd. vett.
qm. Steph.

quasi anus aetate desperet, derisit. Tum 5
 illa foculum coram eo cum igni apponit, tris
 libros ex novem deurit; et, ecquid reliquos
 ex eodem pretio emere vellet, regem inter-
 rogavit. Sed enim Tarquinius id multo risit 6
 magis, dixitque; animum iam procul dubio de-
 rare. Mulier ibidem statim tris alios libros 7
 ruxsit; atque id ipsum denuo placide rogat,
 ut tris reliquos eodem illo pretio emat. Tar- 8
 quinius ore iam serio atque attentiore animo
 it; eam constantiam confidentiamque non in-
 super habendam intelligit: et libros tris reli-
 quos mercatur nihilo minore pretio; quam

§. 4. *Derisit*] Edd. vett. hab. *risit* pro *deris*.

§. 5. *Coram eo*] *Eo* post *coram*. addidi ex iis-
 dem praeter Iunt. in qua *eo* ante *ecquid* intrusum
 est. — *Apponit*] Ita Sciopp. Reg. Rott. et Fulv. apud
 daret. Epist. 2, 6. pro *apposuit*. Deinceps cum
 Id. Steph. adiunxit *et* ante *tris*. — *Deurit*] Ibidem
 add., quos modo nominavi, et edd. vett. *deurit* pro
ruxsit, quod dedit Carr. — *Ecquid*] Reg. *si* pro
ecquid (Steph. *etquid*). Notum est, inquit Gron.
 pro *an* imitatione Graecorum accipi. — *Ser*]
 nunc numerum e Reg. non annotatum video apud
 non., in eoque deesse videtur.

§. 7. *Alios*] Hunc ordinem ex Reg. dedit I.
 Gron. pro *libros alios*. — *Rogat*] Ita Put. lib. Reg.
 Rot. nisi quod hic pro *ut* hab. vulgat. *an*; cod.
 ulat. ap. Gebhard. Antiqq. LL. 1, 6.: *rogavit, an*.
 I. Gronovio videtur absorptum a vulgato *interro-*
gavit, addita vocula *an*. Edd. vett. hab. *rogavit*,
 is etc. sine *ut* et *an*. Sciopp. hab. *rogatus*. Mox
 o om. Steph.

§. 8. *Insuper*] Uno iuncto verbo in vet. lib.
 alv. Ursini legi: *insuper hab.* scribit Muret. VV.
 L. 11, 17. cf. Appul. Metam. I. p. 46. ed. Ruhnk.
 Deinceps *et* adiunxi ex edd. vett. vulgo omissum.

- 9 quod erat petitum pro omnibus. Sed eam mulierem tunc a Tarquinio digressam postea
 10 nusquam loci visam constitit. Libri tres in
 11 sacrarium conditi Sibyllini appellati. Ad eos, quasi ad oraculum, Quindecimviri adeunt, cum dii immortales publice consulendi sunt.

CAPUT XX.

Quae geometrae dicant *schemata*, quibusque omnia ista Latinis vocabulis appellentur.

- 1 Figurarum, quae *σχήματα* Geometrae appellant, genera sunt duo: planum et solidum.
 2 Haec ipsi vocant *ἐπίπεδον καὶ στερεόν*. *Planum* est, quod in duas partis solum lineas habet, qua latum est et qua longum: qualia sunt triquetra et quadrata, quae in area fiunt, sine
 3 altitudine. *Solidum* est, quando non longitudines modo et latitudines planas numerum linearum efficiunt, sed etiam extollunt altitudines: quales sunt ferme metae triangulae, quas pyramidas appellant: vel qualia sunt

§. 9. *Digressam*] *Degress.* hab. Steph.

§. 11. *Quindecimviri*] Busl. *decemviri*; mss. Ab initio libris custodiendis duumviri praeposuerant, deinde quinque, postremo quindecim. v. Can.

CAP. XX. *Quae*] Ita Reg. Vulg. *quid*; v. in cap. Edd. vet. pro *schem.* hab. *Graeci*.

§. 2. *Area*] Colv. ad Appulei. Apel. coni. *arena*; at v. *areae* Geometris usitatum est pro loco plano.

§. 3. *Altitudines*] Restituit I. Gron. ex codd. et edd. pro Steph. *altitudinem*. — *Triangulae*] Fulv. ap. Muret., codd. Carr. nonnulli, Reg. Rot. Sciopp. Vulg. *trianguli*; Linc. *metreti anguli*.

quadrata, undique, quae *κῦβος* illi, nos quadrantalia, dicimus. *Κῦβος*, enim est figura ex 4
 omni latere quadrata: *Quales sunt*, inquit M.
 Varro, *tesseræ*, quibus in alveolo luditur:
 ex quo ipsae quoque appellatae *κῦβος*. In nu- 5
 meris etiam similiter *κῦβος* dicitur, cum omne
 atus eiusdem numeri aequabiliter in sese sol-
 nitur, sicut fit cum ter ter *ἰδανται*, utque
 item ipse numerus triplicatur. Huius numeri 6
 abum Pythagoras vim habere lunaris circuli
 lixit, quod et luna orbem suum lustret septem-
 et viginti diebus, qui numerus ternio, qui
 Graece dicitur *τριάς*, tantundem efficiat in cu-
 to. *Linea* autem a nostris dicitur, quam 7
 Graeci nominant. Eam M. Varro ita 8
 definit: *Linea est, inquit, longitudo quae-
 lam sine latitudine et altitudine*. *Εὐκλείδης* 9
 item brevius, praetermissa altitudine: *ἵστος*.

§. 4. *Quoque*] Edd. vett. ante Iunt. om. *quoque*.

§. 5. *Aequabiliter*] Ita cod. Carr. Sciopp. codd. Italic. et Reg. pro *aequaliter*. — *Idem*] Deest apud Sciopp. — *Triplicatur*] *Terplicatur* Sciopp.

§. 6. *Septem*] Cf. 3; 10. — *Qui n.*] Carrionis li- et quattuor. Gron. et num. Edd. vett. ante Ald. a numeris t.; Bonon. quæ numerus t.; Iunt. h. qui. — *Ternio*] Quidam libri Carr. Reg. Roi. inc. et Sciopp. triennio, Scheff. et alius lib. Gron. icennio; I. Gron. triplicatus est trinio.

§. 7. *Γραμμή*] Alter lib. Pat. Graeci gram- m. — *Nominant*] Idem lib. cum Reg. Linc. Roi. Scheff. dederunt *nominant* pro *vacant*.

§. 8. *M. Varro*] In libro de Geometria. Carr.

§. 9. *Εὐκλείδης*] Nomen *Euclidi*. • Graece scri- cum edd. vett. Ita saepenumero solet Gellius aece scribere, quae Graeco sermoni propiora vi- tur, quam Latino. V. ad 2, 18, 9. —

un est, inquit, *μῆκος ἀνλὰτος*: quod exprimere uno Latino verbo non queas, nisi audeas dicere *illatabile*.

CAPUT XXI.

Quod Iulius Higinus affirmatissime contempserit, legisse se librum P. Virgilii domesticum, in quo scriptum esset: *et ora Tristia tentantum sensu torquebit amaror*, non, quod vulgus legerat; *sensu torquebit amaro*.

1. Versus istos ex *Georgicis* Virgilii plerique omnes sic legunt:

At sapor indicium faciet manifestus, et ora Tristia tentantum sensu torquebit amaro

2. Higinus autem, non hercle ignobilis grammaticus, in commentariis, quae in Virgilium fecit, confirmat et perseverat, non hoc a Virgilio relictum, sed quod ipse invenerit in libro, qui fuerat ex domo atque familia Virgilii;

— *et ora*

Tristia tentantum sensu torquebit amaro

3. Neque id soli Higinus, sed doctis quibusdam

Est] Fort. legend. *Fort.* Ordinem autem vv. mutum cum edd. vett. quum legeretur: *inquit, est.* In fin. edd. vett. ante hant. hab. *illatabilis*.

Cap. XXI. *Contenderit*] Edd. vett. *contendit*.

§. 1. *Georgicis*] Lib. 2, v. 246.

§. 2. *Confirmat*] Steph. (Noct. Pariss. p. 13) malebat *affirmat*. Sequens *perseverat* positum a pro *asseverat*. — *Fuerat*] Ita edd. vett. Cum Can (Antiqq. Lectt. 3, 12.) Steph. *fuerit*.

etiam viris complacitum: quoniam videtur absurde dici: *sapor sensu amaro torquet*; cum ipse, inquit, sapor sensus sit, non alium in semet ipso sensum habeat: ac perinde sit quasi dicatur: *sensus sensu amaro torquet*. Sed enim cum Favorino Higini commentarium legimus, atque ei statim displicita esset insolentia et insuavitas illius: *sensu torquebit amaro*, risit, et: Iovem lapidem, inquit, quod sanctissimum iusiurandum est habitum, paratus sum ego iurare, Virgilium hoc nunquam scripsisse, sed Higinum ego verum dicere arbitror. Non enim primus finxit hoc

§. 3. *Etiam*] Carr. l. l. dedit: *doctis etiam quibusd,*

§. 4. *Favorino*] In edit. Gron. (ex Steph.) legitur *Favorinus* --- *legisset*, quod corrigitur in *Corrigendis* ita tamen locum exscripsit Perizon. Animadv. histt. c. 10. p. 421. ed. Amstel. et legitur in ed. Long. Nostrum hab. cum Carr. edd. vet. quae semper *Phav.* scriptum hab., ab iunt. si discesseris. — *Et*] Carr. l. l. illi. — *Illius*] Ante Carr., omissis vv. illius — *risit et*; legebatur *amaroris*; at Favorino haec vox non displicebat. Uterque lib. Put. *amaror. In Iovem* etc. Nostram lectionem ex Buel. dedit Carr.; Favorino absurde videbatur dici: *sapor sensu amaro torquet*. Ex eodem libro addidit *risit*. — *Lapidem*] *Lapideum* uterque Put. et edd. vet.; verum dedit Buel. Festus: Lapidem silicem tenebant iuraturi per Iovem, haec verba dicentes; Si sciens fallo, tum me Diespiter salva urbe araeque bonis eiiciat, uti ego hunc lapidem. Carr. cf. Cael. Rhodigin. LL. Antiqq. 21, 5. Ruddiman. II. p. 179. 180. not. 75. 77. — *Ego*] Intell. *Favorinus*. Periz. intelligit; *Gellius*; nam in alia Favorinum fuisse sententia ac Higinum; idque manifeste arguere voculas *sed enim*. Plura v. apud Periz. l. l. — *Verum dic.*] Hoc ord. Reg. pro *dicere verum*.

verbum Virgilis insolenter: sed in carminibus Lucretii inventum est: nec est aspernatus auctoritatem poetae, ingenio et facundia praecellentis. Verba ex quarto Lucretii haec sunt:

*Denique in os salsi venit humor saepe
saporis.*

*Quum mare versamur propter dilutaeque
contra*

*Quum tuimur misceri absynthia, tangi
amaror.*

7 Non verba autem sola, sed versus prope totos et locos quoque Lucretii plurimos sectatum esse Virgilium videmus.

§. 5. *In*] Praepositio deest in ed. Paris. a. 1584. — *Inventum*] Ante Carr. et apud Sciopp. est: *inventum*, non est *asp.*; uterque Put.: *inv. est*, non est *asp.*; ex Busl. nostrum dedit Carr.; vulgari tamen pro retundiori habebat Gron. Pro *inv. est* possit etiam legere *invenit*. Rot. et Scheff.: *Lucretii inventus est non asp.*; eodem modo Reg. *inventq*, quae nota exprimit. tus. Hinc Gron. coni.: *inveniens non est asp.*; I. Gron. deleta praeposit. *in*, de qua v. ante; malebat: *sed carm. L. intentus est, non aspern.* — *Auctoritatem*] Dederunt Busl. Rot. Scheff. Reg. pro *auctoritate*. Mulcet magis, ait Gron., non aspernari auctoritatem, quem: non aspernari verbum auctoritate.

§. 6. *Quarto*] V. 224 sq. Verba *denique* -- propter supplevi ex edd. vett. Habet etiam Carr. Omit Steph. — *Dilutaeque*] Ita vet. cod. Sciopp. cum reliquis. In uno Put. *delutaeque*. — *Tangi*] Afficit.

§. 7. *Virgilium*] De qua re v. intpp. Virgil. pl. II.

CAPUT XXII.

An, qui causas defendit, recte Latineque
 licat: *superesse se ei, quod defendit*; et *superesse*
 proprie quid sit.

Irroboravit inveteravitque falsa atque alie- 1
 na verbi significatio [eius], quod dicitur: *hic illi*
superest; cum dicendum est, advocatum esse
 quem cuipiam, causamque eius defendere. 2
 Atque id dicitur non in compitis tantum ne-
 que in plebe vulgaria, sed in foro, in comitio,
 apud tribunalia. Qui integre autem locuti 3
 sunt, magnam partem *superesse* ita dixerunt,
 ut eo verbo significarent superfluere et super-
 vacare atque esse supra necessarium modum,
 Itaque M. Varro in Satira, quae inscripta est: 4
Nescis quid vesper serus vehat, superfuisset
 dicit immodice et intempestive fuisse. Verba 5

CAP. XXII. *Se ei*] Pro *se ei*, quod dedit Carr.,
 vulg. id legebatur. Gron. coni.: *sup. se ei quem d.*
 I. Gron. ex vet. lectione: *sup. iis quos def.*

§. 1. *Atque*] Edd. vett. ante Iunt. et. — *Eius*] Pronomen addidit Carr. ex duobus Mss., quod tamen non exstat in Reg. et edd. vett. — *Quem*] Reg. *quempiam* pro *quem cuip.* Ceterum August. apud Suet. ita locutus est (c. 56.): cunctari se, ne, si superesset, eriperet legibus reum. v. Palmer. Spicileg. p. 685. V. 4. Thesauri Gruter.

§. 2. *Vulgaria*] Quidam liber Carr. *vulgare*; cf. 3, 16, 18. 12, 2, 1. 13, 24, 4. 16, 5. 9, 4, 6. Ruddiman. I. p. 164. not. 93. — *In c.*] Vulg. et in c.; copulam vero omitt. codd. Carr.

§. 4. *Serius*] Hoc voc. deest in duobus Put. et edd. vett. Alii: *serus vesper* hab.

ex eo libro haec sunt: *In convivio legi non omnia debent, et ea potissimum quae similia sint βιωτικῇ, et delectent potius: ut id quod videtur non defuisse magis quam superfluum esse.* 6 Memini ego praetoris, docti hominis tribunali me forte assistere, atque ibi advocatum non incelebrem sic postulare, ut extrinsecam causam diceret, remque, quae agebatur, non attingeret, tunc praetorem ei, cuius res erat, dixisse, advocatum eum non habere; et cum illis, qui verba faciebat, reclamasset: *Ego V. Cl. supersum:* respondisse praetorem

§. 5. *In]* Otho, coll. 13, 11., leg. *Et in convivio legi non omn. d., sed etc.* Sed nulla h. l. in libro exstat varietas. — *Sint]* Coniunctiv. pro Indic. supplet ex Reg., cui accedit Sciopp., edi voluit I. Gron. coll. 13, 11. ubi etiam est coniunct. *Sint* hab. quoque edd. vett. ante Iunt. et Steph. (Specim. Emendd. 183.) Idem pro *potius* malebat *potos*. v. p. 184. *Ut]* I. e. ut lectio omnes numeros convivii liberales implere, non aliquid supervacui et propter copiam fastidiendi detrufisse videatur. Gron. Vv. non *magis*, quam desunt in edd. vett. probante Barth. A. Verr. 35, 6. Non enim Varronem, quid desit considerare, sed quomodo etiam lectione non superfluitur, qui finem vitae vespera qualibet metitur. Idem ex Putciani cod. laudat: *ut id quod videtur non d.* etc. unde legendum censet: *ut ad quodque* (i. e. ad omnia) *videatur* etc. *quae* hab. alter Put. liber ap. Carr. Ad id Otho ad h. l. supplet *delectare*; et hunc esse sensum ait: Haec legenda esse quae sint utilia, atque potissimum, quae delectent ne videatur magis in defectu quam in excessu, ut loquuntur, delectationis peccari.

§. 6. *Forte]* Edd. vett. ante Iunt. hab. *fortasse* pro *forte*. — *Extra]* Ita Carr., probante Gron., nisi pro vulg. *quam c.* legendum sit: *quum c.* — *Quae* Barth. l. l., invitis codd., *qua de ageb.* — *V. Cl.* Hic titulus melioribus temporibus Senatoribus mai-

perem, te quoque aliquam partem huius nostri sermonis attingere: praesertim cum heri ipse dixeris, te nobis etiam superfuturum. Verum[, si] id quidem fieri non potest;
 9 desis, omnes te rogamus. Exquisite igitur et comperte Iulius Paulus dicebat, homo in nostra memoria doctissimus, superesse non simplici ratione dici tam Latine, quam Graece: Graecos enim περισσόν in utramque partem ponere; vel quod supervacaneum esset, ac non necessarium, vel quod abundans nimis
 10 et affluens et exsuperans. Sic nostros quoque

Dixeris] Idem cod. *dixerit.* — *Superfuturum]* I. e. pro supervacaneo adventurum, vel ad abundantiam ad affluentiam accessurum, et dicturum aliqua; hic rogant, modo ne desis, in parte scil. nondum exacte profligata; quum iocabundus Cicerō neget, illum potius inter illos esse ex supervacuo. Reg. enim cod. (a edd. vett. ante Iunt.) voculam *si* non hab. *I. Gron.* Accedit Sciopp. et cod. Mai. Palimpsest. atque V. tici. codd. Ceterum eadem edd. hab. *te nob. n. etiam sup.*

§. 9. *Iulius P.]* Poëta fortasse, qui 5, 5. laudatur. — *Enim]* Hanc particulam restitui ex Reg. Rot. et edd. vett.; nescio quare a Steph. omisa. Deinceps περισσ. dederunt iidem codd. et Sciopp. Ante Carr. erat: *Gr. enim περισσῶν etiam in utraque parte pon.* Edd. vett.: *Gr. en. περισσῶν id est vivere adesse vicisse etiam in utraque parte pon.* Brix. et Venet. 1500. *tam* pro *etiam* hab.; hoc quod hab. Sciopp. Interpretationes sustulit iam Al. Carr. ex scriptura: *Gr. en. περισσῶν vivere adesse vicisse tam in utraque*, deletis vv. *viv. adesse*, quae interpretationis loco annexa sunt, efficiendum ea suspicatus est: *vicissatim.* Steph. edidit *Gr. περισσῶν in utramq. partem p.* Adiect. περισσ., non περισσῶν in. eqq. explicari intellexit I. Gron. *utramque partem* hab. Reg. et Rot.

§. 10. *Nost. q.]* Hunc ordinem praebuerunt

reterēs *superesse* alias dixisse pro superfluenti
 et [super]vacuo neque admodum necessario,
 ita ut supra posuimus Varronem dicere: alias
 ita, ut Cicero dixit, pro eo, quod copia qui-
 lem et facultate ceteris anteiret, supra mo-
 lum tamen et largius prolixiusque flueret,
 quam esset satis. Qui dicit ergo se *superesse* 11
 quem defendit, nihil istorum vult dicere:
 sed nescio quid aliud indictum inscitumque
 sinit. Ac ne Virgilii quidem poterit auctori- 12
 tate uti, qui in *Georgicis* ita scripsit:

*Primus ego in patriam mecum; modo vita
 supersit.*

Hoc enim in loco Virgilius ἀνυπότερον eo ver-
 bo usus videtur; quod *supersit* dixit pro lon-

dem libb. pro *inverso*: quoque nostr. — *Supervacuo*
vacuo dant tres codd. Gron., tres Carr. et Sciopp.;
 leg. *vacibo*, (i. e. vacivo); utrumque probabat Gron.;
vacuum enim pro *supervacuo* exquisitum esse, et
vacuum pro *vacuo* antiquum et Plautinum. Dein-
 de edd. vett. ante Iunt. hab. *nec pro neque*. —
 [supra] *Super*. Sciopp. Edd. vett. *anteiret*: tum su-
 pra mod.: et *larg.*; Ald. cum Iunt. *tum supr. mod.*,
 tum et *larg.*; quam lectionem probo, ita ut quidem
 elegantiae causa additum sit.

§. 11. *Se* Iunt. om. pronom. *se*. — *Indictum*
 e. non dictum. Falster. p. 224. coni. *indoctum*,
 coll. 19, 8.: *indocte* et *inscite*.

§. 12. *Ac* Sic Sciop. et edd. vett.; Ald. cum Iunt.
 addit *At*, quod legebatur in edd. recentt. — *Geor-*
gicis Lib. 3. v. 10. — ἀνυπότερον Ante Carr.
 erat: ἀνυπότερον verbo; Brix. Bonon. ἢ ἀνυπό. Ald.
 ἀνυπό. Carr. dedit: ἀνυπότερον, quod hab. iam ed.
 Basil. 1519. Ex codd. Gron. edidi: ἀνυπότερον eo
 b; firmat Sciopp. ἀνυπότερον eo v.

13 ginquius diutiusque adsit. Illud contra eiusdem Virgilii est aliquanto probabilius:

Florentisque secant herbas, fluviosque ministrant,

Farraque, ne blando nequeant superesse labori.

Significat enim supra laborem esse, neque op-
14 primi a labore. An autem *superesse* dixerint veteres pro restare et perficiendae rei de-

15 esse, quaerebamus. Nam Sallustius in significatione ista non *superesse*, sed *superare* dicit. Verba eius in *Iugurtha* haec sunt: *plerumque seorsum a rege exercitum ductore, et omnis res exsequi solitus erat, quae Iugurthae, fesso aut maioribus astricto sa-*

16 *peraverant.* Sed invenimus in tertio *Enni Annalium* in hoc versu:

Inde sibi memorat unum superesse laborem

id est, reliquum esse et restare; quod quidem

§. 13. *Est aliq.*] Ed. Rom. sola ordine inventi aliquanto est, qui quidem ordo vulgato praeferendus videtur; quem cum semel reliquisset editio Rom. nam excipiens, reliquae etiam neglexerunt. — *L. bori*] Coitum intellige. V. Georg. 3, 126.

§. 14. *Perficiendae*] Ald. cum Iunt. praef. Gryph. perf.

§. 15. *Iugurtha*] Cap. 70, 2. Verba haec sunt om. edd. vett. Eaedem om. v. *seorsum*.

§. 16. *Quod*] Ita cum Ald. et Carr. edidi, aliquis certe sensus sit in verbis. Duo Carr. et Gron. atque edd. vett. hab.: *quod quia id est dicitur*. Videri fuisse olim: *quod quia idem est*, auspicatur est Carr.; haec vero bonum sensum non fundum Gron. igitur certum habebat, excidisse vocem *Graciam*, quae significet id, quod sive Gell., sive aliqui

divise pronuntiandum est, ut non una pars rationis esse videatur, sed duae. Cicero autem in secunda *Antoniarum*, quod est reliquum, non *superesse*, sed *restare* dicit. Praeter haec, *superesse* invenimus dictum pro *superstitem esse*. Ita enim scriptum est in libro epistolarum M. Ciceronis ad L. Plancum in epistola [M.] Asinii Pollionis ad Ciceroem verbis his: *Nam neque deesse rei publicae volo, neque superesse*. Per quod significat, si res publica emoriatur et pereat, nolle

interpretes reddiderit: *divise*; atque id posse fuisse *ὑπερβαίνω* s. *διαπερνᾶν*. Hanc suspicionem patris agnoscere probabat I. Gron. *literat* vocis quia docte, intercidisse vocem *διχα*, ut Graeci dixerint: *ἡ ὄντως, διχα γιννομένου*. Falster. in Nov. Litt. ann. p. 140., conl. quod quicquid est, Otho conl.: *quod, qua id est* i. e. qua id significat; quemadmodum saepius usurpetur v. *est*. Mihi voculae *id est* antecedentibus originem trahere videntur.

§. 17. *Antoniarum*] Sic supra *Postumia imperatrix*. Vulg. h. l. *Antonianarum*; correxi ex Reg. Rot. *Leges Antonias* pl. ll. hab. Clc. cf. *Philip.* 29.

§. 19. *Ita*] Falster l. l. conl. *Etenim* scr. — [Pl.] Intell. L. Plancum Munatium. v. Cic. ad Div. 29.; male Carr. (Emendd. 1, 18.) L. cum quidam codd. omisit, Cnaeum Plancum intelligens; in copulam *et*, quae seq., delendam censuit, regnante Gron., qui *et* pro *et quidem* positum exeat. — *M. Asinii*] Asinio praenomen C, non M., vulg. ante Carr. legebatur, debetur; idque reponendum esse putabat Gron. Error fortasse Gellii V. de homine Graeter. in transl. Epistol. C. Wieland. V. 7. p. 281 sqq. Ceterum unusquisque epistolarum Ciceronis liber ab eius nomine acceptum titulum, ad quem prima libri est epistola. Carr. emendd. l. l. — *Nam*] V. Cic. Epist. ad Div. 10. et 33. fin.

- 20 se vivere. In Plauti autem Asinaria manifestius id ipsum scriptum est in his verbis, quae sunt eius comoediae prima:

*Sicut tuum vis unicum gregem tuum.
Superesse vitae sospitem et superstitem.*

- 21 Cavenda igitur est non improprietas sola verbi, sed etiam pravitas omnis, si quis senior advocatus adolescenti *superesse se* dicat.

CAPUT XXIII.

Quis fuerit Papirius Praetextatus, quaeve istius causa cognomen sit: historiaque ista omnis super eodem Papirio cognitu iucunda.

- 1 Historia de Papirio Praetextato dicta scriptaque est a M. Catone in oratione, qua usus est ad milites contra Galbam, cum multa quaedam venustate atque luce atque munditia verborum.

§. 20. *In h. v.*] Ita scriptum cum edd. vet. vulg.: *in iis versibus, qui sunt — primi.*

§. 21. *Sola*] Ita edd. vet. pro *solum*. — *Omnis*] Legebatur *omnis*; emendavit Mercerus ad A. staen. Epist. 3. quem secutus est Barth. in Add. sar. l. l. Add. Pontan. ad Macrob. in Somn. Sc. 12. p. 71. ed. Zeun. — *Senior*] *Seniorum* Scio. Edd. vet. si q. *se nunc senior*; omisso postea *se*. Steph. om. vv. *se nunc* et dedit postea *se superesse*; nescio unde nostra lectio orta sit, nisi ex C. Gronovio, qui primus ita edidit, sed tacite.

CAP. XXIII. §. 1. *Est*] Iunt. *est praetextatus* M. C., quod v. (*praet.*) ex superiori versu ortum detur. — *Atque m.*] *Ac* dant edd. vet. ante *Id*. Proxime praecedit *atque*; hinc repetitio eiusdem particulae facit, ut verbis magis inhaereamus; quod h. l. placet.

orum. Ea Catonis verba huic prorsus com- 2
mentario indidissem, si libri copia fuisset id
temporis, cum haec dictavi. Quod si non 3
virtutes dignitatesque verborum, sed rem
ipsam scire quaeris, res ferme ad hunc mo-
dum est. Mos antea senatoribus Romae fuit 4
in curiam cum praetextatis filiis introire. Tunc 5
indem in senatu res maior quaequam consul-
ta, eaque in diem posterum prolata est; pla-
cuitque, ut eam rem, super qua tractavissent,
e quis enuntiaret, prius quam decreta esset:
mater Papirii pueri, qui cum parente suo in
curia fuerat, percontata est filium, quidnam
in senatu Patres egissent. Puer respondit, ta- 6
mentum esse, neque id dici licere. Mulier 7
audienti cupidior. Secretum rei et silen-

§ 3. *Quaeris*] Ita codd. Carr., Reg. et edd. vett.
tamen (ut Steph.) *quaeris, ferme*, omisso v. *res*.

§ 4. *In curiam*] Edd. vett. ante Iunt. in
via.

§ 5. *Tunc q.*] Ita edd. vett. ante Iunt. Vulg.
in *sen.* Reg. Fulv. Scheff. Sciopp. et Put.: *Tum*
in *s.* (*senatum*, Put.). Inde Gron.: *Tumque in*
i. e. et illo tempore), puncto ante vv. *mater P.*
rito. Contra I. Gron. leg.: *introire tum, quum.*
his legere *Tunc autem. Tum, cum — prol. est,*
cui, omissa copula *que*, edidit Long. Iunt. Ald.:
men cum in s. — *Consulta*] Probante Gron. ex
consulta recepi pro *consultata*, ut magis Gel-
lium. Deinceps edd. vett. ante Iunt. *eoque. Tum*
rem pro hanc r. dederunt cum Iunt. Macrob.
ut consultabatur, s. consultaretur — prol. esset,
acuit etc. Postea: *egissent patres. Pro perconta-*
edd. vett. *percontata* (s. *percunct.*) *est dederunt.*
cedit *placuit, sequitur respondit.*

§ 7. *Secretum*] In quodam cod. Palat. ita haec
stinguuntur: *Mul. fit aud. cupidior secret. rei: et*

tium pueri animum eius ad inquirendum
 everberat. Quaerit igitur compressius violentiusque. Tum puer, matre urgente, lepidi
 8 atque festivi mendacii consilium capit: actum
 in senatu dicit, utrum videretur utilius exque
 republica esse, unusne ut duas uxores habe-
 9 ret, an ut una apud duos nupta esset. Hoc
 10 illa ubi audit, animo compavescit. Domus
 trepidans egreditur [:] ad ceteras matronas
 [defert, quod audierat], perveni[un]t ad sena-
 tum postera die matrum familias caterva. La-

silent. etc. Vulgatam distinctionem praebet etiam
 Macrob. 1, 6, v. tamen Zeun. p. 793. — *Silentium*
 Cum Busl. Steph. *silentium deberi puer affirmat*
animum etc.; sed reliqui libri nostram hab. lectio-
 nem. — *Everberat*] Pricaeus coni. *evibrat*, coll. 1
 11. Zeun. l. l. nostrum explicat: obtundit, i. e. saepe
 rem eandem repetendo et efflagitando molestus
 est et importuna; ita autem legit: Mul. fit aud. cap-
 pidior secretum rei; et sil. pueri animumque eius
 ad exquir., everberat. — *Quaerit*] Ed. Rom. sola
Queritur igitur.

§. 8. *Festivi*] Libb. Put: *festini*, ut festinus
 consilium sit, quod festinanter et ex tempore capi-
 tur. Carr. Antea Macr. ord. inverso: *urgente ma-*
tre. Deinde *in sen. dicit pro dixit* restitui ex edd.
 vett. ante Iunt. — *Exque*] Ex Macrobio Carr., in
 his libris Gell., dedit *magisque e rep.* — *Esse*] Vett.
esse deest in Put. altero.

§. 9. *Ubi*] Sic Macr. Sciopp. Reg. et Rot. p.
 vulg. ut. Deinceps edd. vett. *animus comp.*

§. 10. *Egreditur*] Cod. Palat. et Sciopp.: *eg-*
ditur ad c. m.; pervenit ad s. etc. Similiter
 edd. vett.: *ad c. m. pervenit. Ad s. postridie ma-*
c. l. atque obs. or. Verba: *def. q. aud.* desunt quae
 in Reg. Scheff. et Rot. Ex Reg. genuinam
 distinctionem, seclusis, quae ex uno Busl. addita erant
 restitui. Macrob.: *egreditur; ad c. m. affert*, p.

crimantes atque obsecrantes orant, una potius
 ut duobus nupta fieret, quam ut uni duae.
 Senatores ingredienti in curiam, quae illa 11
 mulierum intemperies et quid sibi postulatio
 Isthac vellet, mirabantur. Puer Papirius in 12
 medium curiae progressus, quid mater audire
 institisset, quid ipse matri dixisset, rem, sicuti
 fuerat, denarrat. Senatus fidem atque inge- 13
 nium pueri exosculatus consultum facit, uti
 posthac pueri cum patribus in curiam ne in-
 troeant, praeter ille unus Papirius; atque pue-
 ro postea cognomentum, honoris gratia, indi-

*vidique ad senat. copiosa (s. copiosae) matrum f.
 cerva (s. catervae) confluunt.*

§. 11. *In] Om. Macr. qui deinceps hab. quae illae*
n. int. v. 1, 17, 2. — Isthac] Ms. Sciopp. ista haec. Long.
cum edd. vett. edidit illa. Post v. mirab. Macrob. addit:
ut non parvae rei prodigium illam verecundi se-
pe impudicam insaniam pavesciebant. Puer P. pu-
licum metum demit; nam in med. c. pr., quid
in m. aud. inst., quid matri ipse simulasset, sicut
erat, enarrat.

§. 13. *Exosculatus] Hoc vel (Macr.) exoscula-*
tr praebent codd. Palat. Reg. Rot. Scheff. et edd.
et. cf. 2, 26. sub fin. Uterque Put. deosculatur,
sed deosculatus, quod receperunt praeter Long.
et. recentiores. — Consultum] I. e. senatuscon-
sultum; senatus praecedat. Macr. consultumque; mox
in pro ne. Pro patrib. edd. vett. ante Iunt. pa-
tribus. — Praeter] Vulg. nisi. Reg. Rot. Fulv. et
Sciopp. praeter dederunt. Etiam Linc. praeter unus
le. Macr. praeter illum unum. — Atque] Ita Reg.
Scheff.; vulg. (etiam Macr.) eique; Rot. haecque.
Ex Macr. decreto inditum. Deinceps ordinem vv.
mutatum ob loq. tacendique mutavi cum edd. vett.

tum *Praetextatus*, ob tacendi loquendique in aetate praetextae prudentiam.

CAPUT XXIV.

Tria epigrammata trium veterum poetarum, Naevii, Plauti, Pacuvii, quae, facta ab ipsis, eorum sepulcris incisa sunt.

- 1 Trium poetarum illustrium epigrammata Cn. Naevii, M. Plauti, M. Pacuvii, quae fecerunt, et incidenda suo sepulcro reliquerunt, nobilitatis eorum gratia et venustate.
- 2 scribenda in his commentariis esse duxi. Epigramma Naevii plenum superbiae Campanae quod testimonium esse iustum potuisset, ab ipso dictum esset:

Mortalis immortalis flere si foret fas:

Praetextae] Sic Reg. Rot. Sciopp. et Macrob. (hab. in *praet. aet.*) Vulg. *praetextata*; quod etiam ed. Gryph. Macr. v. Zeun. p. 793.

CAP. XXIV. *Eorum sepulc.*] Ita edd. vett. vulg. *sepulcris ipsorum*.

§. 1. *Epigrammata*] Cod. Put.; *tria epigr.* gr. h. l. intellig. inscriptiones sepulcrales. Tria autem haec epigrammata incertorum esse auctores sibi persuasum habebat Voss. v. Castigatt. et N. in Pacuv. fragm. p. 121. Mox *M.* ante *Plauti* edd. vett. — *Et ven.*] Edd. vett. ante Iunt. ac derunt pro *et ven.*

§. 2. *Campanae*] Luxus et superbia Campanorum etiam ab aliis scriptoribus reprehenditur. *Tria* — *Mortalis*] Ita optima collectanea (v. Anthol. Burman. V. 1. p. 409.), in quibus haec Epigrammata sunt. Ante Carr. erat: *Immortales mortales foret fas flere*. Otho ad h. l.: At mallem veteres

*Flerent divae Camoenae Naevium poetam.
Itaque postquam est Orcino traditus the-
sauro,
Oblit[ei] sunt Romae loquier Latina lingua.*

Epigramma Plauti, quod dubitassemus an 3

ordinem in his certe *Immort. mort.* retineri, ut ôté-
pope dictum pro divis, qui proxime ad humanam
conditionem accederent, quales finxere Musas. Quem-
modum infra in Plauti Epigr. *numeri innumeri*
sunt numeri, qui proxime ad prosam accedunt. —
Flerent] Both. (Scen. Poët. Lat. V. 5. p. 82): *Di-
vae Cam. flerent. Naeviom* dat Steph. *diae* pro *di-
ae* Heins. — *Itaque*] Acidal., ut versus constet, ma-
nebat: *ita qui.* Tantum requiri *ita* causale, ommissa
particula *que* putat Both.; ita ut *ita* posteriore syl-
laba longa pronuntietur, vel non elidatur *postquam*,
et scribatur *postquamde*. — *Orcino*] Codd. Carr.
lot. et edd. vett. *orchio*; Reg. et Sciopp. *orcho*; Busl.
ori trad. thesauri. Minutianus de Orthographia:
ori thesauro; collectanea: *orchino--thesauro*. Steph.
orch--no. Fuerunt qui *orcivo* mallerent. v. Voss. ad
Aragm. Pacuv. p. 121. Salmas. ad Solin. p. 1241.
Thesaurum eleganter dici indicabat. *Orci-*
num thesaurum notare posse ipsam urnam, in ex-
tracto monumento locatam, monuit I. Gron. in Ad-
pend. p. 897. *Mortis thesauri* sunt ap. Enn. Iphig.
Wüsteman. in Both. Scen. Poët. Lat. V. 5. p. 51.
Aragm. 3. infr. Varr. lib. 2. c. 10, 3. Kirchman. de
Ann. Rom. 3, 10. p. 389 sqq. — *Oblitei*] Gron. coni.
Oblitae. Edd. vett. *obliti.* *Oblitei* a recenti manu pro-
prium videtur. — *Loquier*] Carr. et edd. vett.:
ling. Lat. loq., invitis codd. Reg. Rot. Linc. et uno
ut. Acidal. *loqueti* volebat. Osann. Anal. Crit. p.
1. malebat: *Lat. Rom. loq. ling.*

§. 3. *Quod dub.*] Ante Carr. *quod dubitassem*
odo an P. f.; correxit ex codd. suis Carr. Atqui
vetram lectionem iam hab. Iunt. Melior cod. Put.:
epigr. Plauti quidem dubitassemus etc., non im-
probante Carr.; *quidem* ex scriptura vetere *quod nae*

Plauti foret, nisi a M. Varrone positum esse
in libro *De Poëtis* primo:

*Postquam morte datu' st Plautus, comoedi
luget;*

Scena est deserta. dein Risus, Ludu', lo-

*cusque,
Et numeri innumeri simul omnes colla-
crumarunt.*

4 Epigramma Pacuvii verecundissimum et p

existisse putabat I. Gron. — *Esset*] Cum Reg. v. edd. vett. edidit Long. pro Steph. *fuisse*. — *Morte* Ita (ut *morte* sit pro *morti*;) meliores codd. habent testatur Scalig. ad Catalecta. v. Burman. Anthol. Lat. V. 1. p. 407. Edd. vett.: *Postq. est morte captus Pl.* Vet. cod. Sciopp. *mortem aptus* vel *adeptus*, quo hab. etiam Fulv.; Reg. et Röt. *postq. est mortu aptus P.*, quam lectionem ex vet. cod. prolata probabat etiam Carr. et Burman. l. l. Carrionis quidam libb.: *mortem nactus*; plures: (etiam apud Felleret. in Mus. Lap. p. 250.) et Gyrard. de Poëtis Diogen. 8. p. 415. *morte captus*; Ald. *raptus*. in collatione (Alciat.): *morte catus*; hinc Carr.: *morte datus*, pro *morti datus*, coll. Quintil. 10, 24. et Gell. 10, 24, 8. Voss. de Art. Gramm. 2, 16. Quae Valerius in Divinationibus in Plautum coniecit, ea Gronovius reiecit Gron. Long. edidit *morte datus Pl.* omisso *est*. — *Dein*] Ita meliores Carr. libb. pro *deinde* Fuerunt qui corrigerent: *hinc ludus, risusque iocusque*; contra codd. Carr. et edd. vett. Pro *ludus* Sciopp. hab. *luctus*. — *Numeri*] Turnebus Advers. 10, 12. per numeros carmina, innumeros prosa orationem intelligit; Thys. vel versus complures vix numerabiles, vel tales qui ad prosam accedunt et non videntur numeri, quales esse solent veterum comici. cf. Scalig. Lectt. Auson. 2, 17. v. Burman.

§. 4. *Et pur.*] Both. l. l. p. 101. vv. *et puri* uncis seiunxit.

rissimum, dignumque eius elegantissima gravitate:

Adulescens, tametsi properas, hoc te saxum rogat,

Ut[e]i ad se aspicias: deinde quod scriptum est legas.

Hic sunt poëtae Pacuvi[e]i Marc[e]i sita Ossa. Hoc volebam, nescius ne esses. Vale.

CAPUT XXV.

Quibus verbis M. Varro *inducias* definierit: quaesitumque inibi curiosius, quaenam ratio sit vocabuli *induciarum*.

Duobus modis M. Varro in libro *Humanarum*, qui est *De bello et pace*, *Induciae* quid sint, definit. *Induciae*, inquit, sunt *pax castrensis paucorum dierum*. Item alio in loco: *Induciae*, inquit, sunt *belli feriae*. Sed *lepidae* magis atque iucundae brevitatis utraque definitio, quam plena aut proba esse vi-

Tametsi] Long. cum edd. vett. *tametsi* pro *tamen* ita. V. Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 741. not. qui pro hoc te leg. te hoc. v. mox Both. Voss. ad Fragr. Pacuv. legit *tamenetsi prop.*, *hoc te sax. rog.*; vel *tametsi prop.*, *sax. hoc te rog.* cf. Burman. l. 1. p. 409. — *Ute[i]* Acidal. *Uti ad se* (Edd. vett. *ut se asp.*) *aspiciens inde quod scriptum est legas*. Bis quod legitur (*quod quod scriptum est*) in Antholog. lat. [Pacuviei] Codd. Gron. et edd. vett. *Pacuvii Martii*. Scalig. in Catal. cum Steph. ordinem invertit. Both. l. 1.: *Adulesc.*, *tametsi prop.*, *te hoc saxum rog.*, *Uti ad se adsp.*; deinde, *quod scriptum est, legas*. *Hic sunt poëtae Pacuvi Marc[i] sita Ossa etc.*

CAP. XXV. §. 3. *Plena*] Quidam libb. Carr.

- 4 detur. Nam neque pax est induciae: (bellum enim manet, pugna cessat;) neque in solis castris, neque paucorum tantum dierum induciae sunt. Quid enim dicemus, si induciae [in] mensum aliquot factis in oppida castra concedatur? Nonne tum quoque induciae sunt?
- 6 Aut rursus quid esse id dicemus, quod in primo *Annali* Quadrigarii scriptum est, C. Postumium Samnitum a dictatore Romano sex horarum inducias postulasse, si induciae paucorum

Reg. et Rot. *plana*. Linc. et quintus Gron. *ca planata*. Deinceps *et probata* uterque Pat. et P. aut hab. alii quoque Carr.

§. 4. *Est ind.*] Busl. *neque feriae sunt induciae belli*; quam lectionem probavit Carr. delenda postea *vv. induciae sunt*, quae desunt in optt. ipse codd.

§. 5. *Mensum*] Ita Reg. Fulv. Scheff. (ut praeposit. *in*) pro *in mensium*. Rot. *in mensum*. Ed. vett. *in mensium aliq.*; *in mensum aliq.* edidit Steph. Praeposit. *in* delendam esse, putabat iam Perizonius ad Sanct. Minerv. v. 2, 3. not. 8. v. Schneid. Grammat. 2, 1. p. 244. cf. Ruddiman. I. p. 98. not. 3. II. p. 334. not. 30. Mox pro *factis* Falster. Kraus. Nov. Litt. p. 140. malebat *pactis*, coll. §. *pactis cessat*. Idem iam volebat Gron. Sed non est idonea causa, quare vulgat. corrigas. — *Oppida* Reg. Rot. et Sciopp. *oppidi*; locutionem *conced. e castris* comparant cum Taciti: *vita concedere*. Lambinus Reg. emendavit: *si induciis in mensium aliquot factis in oppida ex castris conc.* Sciopp. coni.: *oppidum e castris*. Vv. *in oppida* desunt in ed. vett. et Steph.

§. 6. *Id*] Pron. *id* restitui ex edd. vett. Steph.; quod frustra ab editt. recentt. omissum mihi videtur. Deinde *annalium* pro *annali* dant ed. vett. v. 1, 7, 9, 2, 11, 1.: 19, 7, 2, 3, 10, 25, 11, 14, 2, 13, 20, 14 etc.

tantum dierum appellandae sunt? Belli autem 7
 ferias festive magis dixit, quam aperte atque
 definite. Graeci autem significantius consi- 8
 gnatiussque cessationem istam pugnae pacticiam
~~ἐπεχειρήματα~~ dixerunt, exempta una litera sonitus
 vastioris, et subiuncta lenioris. Nam quod eo 9
 tempore non pugnetur, et manus cohibeantur,
~~ἐπεχειρήματα~~ appellarunt. Sed profecto non id 10
 fuit Varroni negotium, ut inducias supersti-
 tiose definiret, et legibus rationibusque omni-
 bus definitionum inserviret. Satis enim vi- 11
 dum est, eiusmodi facere demonstrationem;
 quod genus Graeci τῦπος magis et ὑπογραφαί,
 quam ὁρίσματος vocant. Induciarum autem vo- 12
 cabulum qua sit ratione factum, iam diu est,
 cum quaerimus. Sed ex multis, quae vel au- 13
 di[vi]mus vel legimus, probabilius id, quod

§. 8. *Consignatiussque*] Reg. et Rot. *consigna-*
tiusque pro *consignant*; ut c. 15, 12. 2, 1, 5. *designate*;
 cap. seq. *signate*. — *Vastioris*] *Ἐπεχειρήματα* enim proprie
 dicendum erat; ab *ἐπεχειρ* et *χειρ*. — *Subiuncta*] Rot.
 et Reg. *subiuncta*; inde Gron. *subdita*, vel *subiecta*.
 Deinceps Iunt. *levioris*.

§. 12. *Cum*] Reg. Rot. Fulv. dederunt *cum* pro
quod. Sic Gron. ex Plauto: iam biennium est, cum
 et: haud sane diu est, cum —. Sciopp. pro iam
 diu hab. *cum diu*. Ald. et Gryph. *id. diu*.

§. 13. *Multis*] Gron. in Addend. p. 897. in
 aliis haec profert: „Induciae sunt morae quanticun-
 que temporis, quae in tempus et statum, quo vi-
 brantur ac moventur arma, *inducuntur*, ut tamdiu
 cessent et quiescant.“ Ceterum ex Gellii derivatio-
 ne rectius *indutias* quam *inducias* scribes. cf. Schneid.
 Gramm. lat. 1, 1. p. 250 sq. — *Vel aud.*] *Vel* pro
 iam recepi cum Long. ex Reg. et Sciopp. Praeter-
 ita Reg. *audimus* exhibet; tam potuit Gall. adhi-
 buisse praesens quam praeteritum. Gron.

- 14 dicam, videtur. *Inducias* sic dictas arbitra-
 15 mus, quasi tu dicas *inde uti iam*. Pactum
 induciarum eiusmodi est, ut in diem certum
 non pugnetur, nihilque incommodetur: se-
 ex eo die postea uti iam omnia belli ius-
 16 agantur. Quod dicitur dies certus praefinitus
 pactumque fit, ut ante eum diem ne pugne-
 tur, atque is dies ubi venit inde uti iam pu-
 gnetur: idcirco ex iis, quibus dixi, vocibus
 quasi per quendam coitum et copulam nomen
 17 induciarum connexum est. Aurelius autem
 Opilius, in primo librorum, quos *Musarum* in-
 scripsit: *Induciae*, inquit, *dicuntur, cum ho-*
stes inter sese utrinque utroque alteri ad
teros impunè et sine pugna ineunt. *Indu-*

§. 14. *Inde u. i.*] Edd. vett. ante Ald. *inde*
ansam. Iunt. *inde ut iam iam*.

§. 15. *Eiusmodi*] Sic Reg. pro *huiusm.* — *In-*
commodetur] Vulg. *incommodi detur*; nostrum
 in tribus Gron. codd. (Fulv. Reg. et Rot.) et Sciop.

§. 16. *Praefinitus*] Reg. Rot. et Scheff. *pra-*
finitur; hinc Gron. *Quod igitur d. c. praefinitus*
 — *Coitum*] Reg. *coetum*.

§. 17. *In*] Praeposit. in om. edd. ante Iunt.
 Omnino nihil certi hac in re constituere audeo
 cum Gell. modo adderet in talibus praepositiones
 modo omitteret. Libri fere ubique variant. cf. 2,
 8.: 20, 1. 9. 2, 22, 28. 7, 9, 9. 10, 13, 4. — *Inter*
sese] Gebhard. Antiqq. LL. 2, 6, ex cod. Palat. *inter*
se; deincepsque *utrinque ultro citraque*, ut e
 in edd. ante Iunt. — *Alteri ad a.*] Carr. et co
 Pal. *alteri ad alterum*; Reg. *alter ad alteros*; an
 Carr. et in codd. Gron. *alteri ad alteros*, quod
 stitui cum Long. et Othone ad h. l. Cic. ad Di
 6, 3.: *alteri dimicant, alteri victorem timent.* Car
 de b. G. 7, 17.: *alteri — adiuabant, alteri etc.*
Ad eo] Dederunt Reg. Rot. Vatic. Scheff. pro *ab eo*

ideo, inquit, *nomen esse factum videtur, quasi initiae, hoc est, initus atque introitus.* Hoc ab Aurelio scriptum propterea non prae- 18
erit, ne cui harum Noctium aemulo eo tan-
tum nomine elegantius id videretur, tanquam
nos originem verbi requirentes fugisset.

CAPUT XXVI.

nem in modum mihi Taurus philosophus respon-
derit percontanti, an sapiens irasceret.

Interrogavi in diatriba Taurum; an sa- 1
piens irasceret. Dabat enim saepe post quo- 2
libanas lectiones quaerendi, quod quis vellet,
libertatem. Is cum graviter et copiose de 3
orbis affective irae disseruisset, quae et in
eterum libris et in ipsius commentariis ex-
hibita sunt: convertitur ad me, qui interro-
gaveram, et: Haec ego, inquit, super irascen-
sentio. Sed, quid et Plutarchus noster vir 4

ad probare non possum propter *inde*. — *Esse]*
et. *esse* nusquam (nusquam) apparere, admonuit I.
Gron.; ex codd. tamen, quos modo nominavi, lau-
dit Gron. — *Initiae]* Iidem libb. *inve*, Sciopp.
dedit; *initiae* dedit Lambec. Vv. *initiae hoc est*
et edd. vett. et Steph. Primus dedit Gron. (1651.)
Introitus] Thys. legend. putabat *endoitus*.

CAP. XXVI. §. 1. *Diatriba]* I. e. *schola*; ut sae-
pe verbo usus est Gell. Alius *dissertationem* in-
ligit. v. quos laudavit I. Gron.

§. 3. *Ipsius]* Ald. et Steph. *ipsis*; nostrum hab.
I. Gron. Sciopp. et edd. vett. etiam Iunt. — *Con-*
vertitur] Vulg. *convertit*. Nostrum dedi ex edd. vett.

§. 4. *Sed q. et Pl.]* Ita edd. vett. (etiam Iunt.);

doctissimus ac prudentissimus senserit, non al
 5 re est, ut id quoque audias. Plutarchus, in
 quit, servo suo, nequam homini et contuma
 ci, sed libris disputationibusque philosophi
 aures imbutas habenti, tunicam detrahi d
 nescio quod delictum, caedique eum loro in
 6 sit. Coeperat verberari; et obloquebatur, non
 meruisse, ut vapulet; nihil mali, nihil sceleris
 7 admisisse. Postremo vociferari inter vapu
 landum incipit: neque iam querimonias ad
 gemitus eiulatusque facere, sed verba seria
 obiurgatoria: Non ita esse Plutarchum, ut
 philosophum deceret; irasci turpe esse: saepe
 eum de malo irae edisertavisse: librum quoque
Περὶ ἀσχημοσύνης pulcherrimum conscripsisse
 iis omnibus, quae in eo libro scripta sunt, et

inde ab Ald. legebatur: *sed et, quid Pl. etc. M.*
 edd. ante Iunt. *et prud.* pro *ac prud.*

§. 6. *Et*] Copulam dederunt Reg. Rot. Sch.
 Linc. et Sciopp. — *Vapulet*] Ald. et Gryph. *vap*
laret; ut est apud Sarisber. l. statim l.

§. 7. *Facere*] Falster. (Kraus. Lit. Nov. p. 144
 coni. *iacere*. Pro *seria* fort. leg. *saeva*. — *Phil.*
ceret] Iunt. Gebhard. Antiqq. LL. 1, 6. ex cod. l.
 lat. et Pricaeus ad Appul. Apolog. p. 37.: *Non*
esse Plut., ut dec., phil. ir. turpe esse; Fulv.
 Sciopp.: *ut deceret philosophum esse*. Reg. et R.
 dederunt nostram scripturam, quam pro vera
 habuit Gron.; ipsum enim irasci turpe esse, et c
 vis; non modo philosopho. Scheff. *doceret*; vulg.
ceret. Ioan. Sarisber. De Nug. Cur. 4, 8.: Nec
 se habere Plut., ut phil. deceret; irasci turpe ei
 se praesertim qui de malo irae saepius disserta
 rat; librumque pulcher. scripserat de patientia.
Irae] Reg. Scheff. et Coloniens. apud Pricaeum l.
 cum edd. vett. hab. *irae*. Hinc restitui pro *iraci*
diae. Deinceps edd. vett. *disert.* pro *edis.* Pos

naquam convenire, quod provolutus effusus-
 ue in iram plurimis se plagis mulctaret.
 Tum Plutarchus lente et leniter: Quid autem, 8
 inquit, verbero, nunc ego tibi irasci videor?
 ex vultu meo, an ex voce, an ex colore,
 etiam ex verbis correptum esse me ira in-
 elligis? Mihi quidem neque oculi, opinor,
 nunc sunt, neque os turbidum, neque imma-
 niter clamo, neque in spumam ruboremve ef-
 fervesco, neque pudenda dico, aut poenitenda,
 neque omnino trepido ira et gestio. Haec 9
 cum omnia, si ignoras, signa esse irarum so-
 lent. Et simul ad eum, qui caedebat, conver-
 titur: Interim, inquit, dum ego atque hic dis-
 tribuamus, tu hoc age. Summa autem totius 10
 sententiae Tauri haec fuit: Non idem esse exi-
 stimavit ἀοργησίαν καὶ ἀναλγησίαν; aliudque esse
 iracundum animum, aliud ἀνάληπτον καὶ

his omn. dant Is omn. Bonon. His omn. Tum
 vett. hab. mulctaret, s. multaret, quod restitui,
 namquam alterum mulcaret etiam probum sit.

§. 8. Tum] Sarisber. Ad haec Plut., lente qui-
 et leniter, sed summa cum gravitate: Nunquid,
 p. vapulas, tibi irasci videor? Estne ira mea, si
 me debitum recipis? Ex vult. etc. — Vultu] Ap-
 p. te comparant Tacit. An. 2, 28.: non vultu alie-
 tus, non verbis commotior: adeo iram condiderat.
 Corruptum] Sarisb.: ira me corruptum, intell. aut
 treptum? — Immaniter] Idem: inaniter. — Ge-
 §] Grop. interpretatur: gestu iracundiam ostento;
 later. laetitiā. Hic etiam coni. et gestio (quod
 h. Sarisb.) pro aut g.

§. 9. Tu hoc age] Hunc ordinem praeferen-
 ti censui ex codd. Fulv. Reg. et Rot., quibus ac-
 cit Sarisb., vulgato hoc tu age, quem correxit etiam
 ng.

§. 10. Kal] Ita edd. vett. et Steph. pro et. Vv.

ἀναισθητον, (id est, hebetem et stupentem
 Nam sicut aliorum omnium, quos Latini ph
 losophi affectus vel affectiones, Graeci πάθος
 appellant: ita huius quoque motus animi, qui
 cum est ulciscendi causa saevior, ira dicitur
 non privationem esse utilem censuit, quae
 Graeci στέρησιν dicunt: sed mediocritatem
 quam μετριότητα illi appellant.

id est, h. et st. dederunt Reg. Linc. Rot. (hic d
 tem praeb.) et edd. vett. (ante Ald.) quae pro et d
 hib. ac. Saepe Gell. ipse Graecorum verborum in
 terpretationem adiunxit. v. 9, 1, 9. — *Sicut* R
 Reg. et Rot. *sicut* recepi, sudente Gron., pro
 quod ipsum non existat in edd. vett. et Steph.
 sane abesse possit.

A. GELLII
NOCTIUM ATTICARUM
COMMENTARIUS.

LIBER SECUNDUS.

CAPUT I.

Quo genere solitus sit philosophus Socrates
exercere patientiam corporis: deque eiusdem viti
patientia.

per labores voluntarios et exercitia corporis, 1
fortuitas patientiae vices firmandi, id quo-
e accepimus Socratem facere insuevisse.

Cap. I. *Patientia*] Praecedit patientiam corp.; et
fine cap. de *temperantia* agitur; quod h. l. legen-
m esse suspicatus est Mercer. Gron. malebat *par-*
sonia, temperantiam in victu frugalitatemque in-
gens. I. Gron. *parcentia*.

§. 1. *Firmandi*] Ita Reg. Rot. Fulv. Sciopp. pro
namentum id quoque vires firmandas coni. Thys.
Socratem] Socraten Reg. V. Schneid. Gramm. lat.
p. 43. cf. Aristoph. Nub. 413 sqq. Diog. Laërt. 12,
11. Iamblich. Pythag. vita c. 3. Bayle Diction.
t. sub v. *Gymnosophist*. Not. D.

- 2 Stare solitus Socrates dicitur, pertinaci statu perdius atque pernox a summo lucis ortu ad solem alterum orientem, inconnivens, immobilis, iisdem in vestigiis, et ore atque oculis eundem in locum directis cogitabundus, tamquam quodam secessu mentis atque animi.
- 3 cto a corpore. Quam rem cum Favorinus, a fortitudine eius viri ut pleraque disserens, attigisset: *Μολλὰ κει, ἐξ ἡλίου εἰς ἡλίον ἐστὶ*
- 4 *καὶ ἀστροβέστερος τῶν πρέμνων.* Temperant quoque eum fuisse tanta traditum est, ut omnia fere vitae suae tempora valetudine inoffensa vixerit. In illius etiam pestilentiae vastitate, quae in belli Peloponnesiaci principium ipsam Atheniensium civitatem internecivum morbi depopulata est, is parcendi modum et rationibus dicitur et a voluptatum labe cavisse, et salubritates corporis retinuisse, ut nequaquam fuerit communi omnium clivobnoxius.

§. 2. *Inconnivens*] Colv. ad Appul. Metamor. 2. *inconnivus*; invitis libb.

§. 5. *In b. P.*] Sic Fulv. Reg. Rot. Linc. Sciopp.; secundo scil. anno contigit ista pestilentia de qua v. Thucyd. 2, 47 sqq. Diodor. 2. p. 4. Plutarch. Pericl. al. In Rot. est *in belli Peloponnesiaci ac ipse ipse athen.*; in Reg. *belli Peloponnesiaci acri principiis athen.*; hinc corruptelae; vulgo en legebatur: *in bello Peloponnesiaco inprimis* (ut in Ald.) s. *inprime*, ut est in edd. vett. — *Internecivum* Sic scripsi e Reg. pro *internecino*. — *Is*] Gron. legendum esse censuit et recepit; is vero est in edd. vett. et Steph. Bonon. tamen hab. *his*. De cf. Aelian. V. H. 13, 26.

CAPUT II.

Quae ratio observatioque officiorum esse de-
 rat inter patres filiosque in discumbendo sedendo-
 ne, atque in id genus rebus domi forisque, si filii
 magistratus sunt et patres privati: superque ea re
 Tauri philosophi dissertatio, et exemplum ex
 historia Romana petitum.

Ad philosophum Taurum Athenas, visen- 1
 cognoscendique eius gratia, venerat V. CL.
 praeses Cretae provinciae: et cum eo simul
 eisdem praesidis pater. Taurus, sectatoribus 2
 nimmodum dimissis, sedebat pro cubiculi sui
 rebus, et cum assistantibus nobis sermocina-
 tur. Introivit provinciae praeses, et cum 3
 pater. Assurrexit placide Taurus: et post 4
 salutem salutationem resedit. Allata mox una 5
 sella est, quae in promptu erat, atque, dum
 se promebantur, apposita est. Invitavit Tau-
 rus patrem praesidis, ut sederet. Atque ille 6
 : *Sedeat hic potius, qui populi Romani*

CAP. II. *Sedendoque*] Reg. *scribendoque*. — *In*] in lib. omitt, *in*: quae praepositio, iudice Gron., tunc delenda. Vv. *si filii* usque ad finem huius paramenti desunt in edd. vett. ante Iunt.

§. 1. *V. CL.*] Desidero nomen viri. Ioan. Sarsber. De Nug. Curial. 4, 7.: venerat pariter Cre- Prov. praeses, et pater eius, sed privatus. Tauri venientibus placide assurrexit, reseditque post suam salutem. Allata est mox una sella, quae

§. 2. *Sui*] Pronom. *sui* om. Iunt.

§. 5. *Invitavit*] Sarsber. *invit. ergo T.* — *U*] i Rot.; Sarsb. *ut sed.* *At ille: Sedeat* etc.

7 *magistratus est. Absque praeiudicio, inquit*
Taurus, tu interea sede, dum conspicimus
quaerimusque, utrum conveniat, tene potius
sedere, qui pater es, an filium, qui magi-
 8 *stratus est.* Et, cum pater assedisset, appo-
 situmque esset aliud filio quoque eius sedile
 verba super ea re Taurus facit cum summa
 di bonis honorum atque officiorum perpensa-
 9 *tione.* Eorum verborum sententia haec fuit
 In publicis locis atque muneribus atque acti-
 nibus patrum iura cum filiorum, qui in ma-
 gistratu sunt, potestatibus collata interquiesce-
 re paululum et connivere: sed cum extra rem
 publicam in domestica re atque vita sedeat
 ambuletur, in convivio quoque familiari cu-
 cumbatur, tum inter filium magistratum
 patrem privatum publicos honores cessant

§. 7. *Dum conspic.*] Reg. *dum cum insp.*; h. l. Gron.: *tu int. sededum, cum etc.* plane ut *q. dum.* Similiter Terent. Heaut. 3, 2.: *facito dum* cf. Tursellin. de Partic. p. 193. 6. Edd. vett. Ald. hab. *quum insp.* Sic *interea cum* legitur Cic. Cluent. 62. Equidem genuinam lectionem instituisse mihi videor ex Ioan. Sarisb. ubi legit *dum conspic.*; quod innuit etiam Reg. Cic. pro M. 6.: *Debes conspiciere, quibus — vitis affectum necesse sit eum etc.* — *Utrum*] Sarisb.: *quid.* *Qui m.*] Idem: *qui gerit Rom. populi magistratu* *Cum p. ass.* etc.

§. 8. *Facit*] Sarisb. *fecit, cum summa boni, qui, bonorum atque off. p.*

§. 9. *Haec f.*] Idem: *haec fere f.*; mox om. atq. act. — *Potestatibus*] Colerus Parerg. c. 20. Sarisb. *qui in m. sunt aut pot.* Sarisb. *qui in aut pot. sunt collata, int. et paulum conniv.* *Connivere*] Dissimulari, intercludi. Thys. — *Familiari*] Sarisb. *disc. fam. tunc.*

naturales et genuinos exoriri. Hoc igitur, in- 10
 uit, quod ad me venistis, quod colloquimur
 nunc, quod de officiis disceptamus, privata
 ratio est. Itaque utere apud me iis honori-
 bus prius, quibus domi quoque vestrae te uti
 riorem decet. Haec atque alia in eandem 11
 sententiam Taurus graviter simul et comiter
 disseruit. Quid autem super huiusmodi pa- 12
 tris atque filii officio apud Claudium legeri-
 mus, non esse ab re visum est, ut adscribere-
 mus. Posuimus igitur verba ipsa Quadrigarii 13
 in *Annali* eius sexto transcripta: *Deinde fa-*
ci consules Sempronius Gracchus iterum, Q.
Publius Maximus filius eius, qui priore anno
erat consul. Ei consuli pater proconsul ob-
viam in equo vehens venit, neque descendere
voluit, quod pater erat: et, quod inter eos

§. 10. [Quod e. n.] Id. quod nunc loq. — Ita-
 bunt. itemque. Sarsb. Itaque tu pater utere his
 prius, quibus quoque domui vestrae etc. — de-
 te. — Prius] Reg. prius huc usque quibus; Gron.
 hon. prius legibus quibus etc. Pro prius edd.
 ante Iunt. hab. prior, quod admodum placet
 positum sequenti prioram.

§. 12. [Esse] Hoc v. addidi ex Reg. et Rot.
 que edd. vett. praeter Basil. 1519. et Gryph.;
 Meterea Rot. abs re.

§. 13. [Vehens]. Usitatus erat *vectus*. cf. Cic.
 ut. 97. init. Iustih. 11, 7. — [Voluit] Tentaturus
 um; hinc Gron.: *neque* (et non) *descendentem*
 ro, quod p. erat et quod inter eos sc. m. c. etc.;
 ut licet haec argumentatio esset tacita, non
 vii. I. Gron. vv. *neque desc. voluit* ita explicat:
 lit speciem, quasi nollet descendere, nimirum
 mendo in equo et tamen usque procedendo. Ita
 no fuit descendere noluisse, idque quia pater erat.
 terpres Gall. *Verger. Le père -- crut que l'auto-*

sciebant maxima concordia convenire, lictores non ausi sunt descendere iubere. Ubi iuxta venit, tum consul ait: Descendere iubet. Quod posteaquam lictor ille, qui apparebat, cito intellexit, Maximum proconsulem descendere iussit. Fabius imperio parens: filium collaudavit, cum imperium, quod populi esset, retineret.

CAPUT III.

Qua ratione verbis quibusdam vocabulisque veteres immiserint h litterae spiritum.

1 *H* litteram, sive illam spiritum magis quam litteram, dici oportet, inserebant eam litterae teres nostri plerisque vocibus verborum firmioribus roborandisque, ut sonus earum esset viridior vegetiorque, atque id videntur fecisse

rité paternelle le dispensait de descendre. — Descendere i.] Vv. descend. iube ignorant Reg. Rot. Lit. Reg. tum C. ait quid postea lictor ille qui apparuit; Linc. Cons. ait quod postea lictor.; hinc Gron. Tum C. ait quid postea lictori illi, qui apparebat. Cito intellexit. Max. etc. Rem aliter ponit Valer. M. 2, 2, 4. cf. Liv. Epit. 11.

CAP. III. Immiserunt] Ita edd. vett. pro Si immiserint.

§. 1. Vocibus] I. e. sonis. Non rescribendi vocalibus. Mercer. De tota re v. Schneid. Grat. lat. I, 1. p. 179 sqq. 183. 190. 204. 207. Kopp. laeograph. I. in Ind. sub lit. H. De sepulchro Klammann. de Fun. Rom. 3, 10. p. 386 sq. — Viridior Legitur etiam virilior, (quod in marg. hab. Asce Viridior est florentior, maioris vigoris. Thys.

ho et exemplo linguae Atticae. Satis enim 2
 otum est, Atticos *ἰχθύν* et *ἰχθὺν* et multa iti-
 em talia, citra morem gentium Graeciae ce-
 rarum, inspirantis primae literae dixisse. Sic 3
schrimas, sic *sepulchrum*, sic *ahenum*, sic
chemens, sic *inchoare*, sic *helluari*, sic *halu-*
nari, sic *honera*, sic *honustum* dixerunt. In 4
 is enim verbis omnibus literae seu spiritus
 tius nulla ratio visa est, nisi ut firmitas et
 gor vocis, quasi quibusdam nervis additis,
 stenderetur. Sed quoniam *aheni* quoque 5
 remplo usi fuimus, venit nobis in memoriam,
 idum Optatum multi nominis Romae gram-
 aticum ostendisse mihi librum *Aeneidos* se-

§. 2. *Enim*] Edd. vett. om. *enim*. — *ἰχθύν*
 i codd. Gron. et Sciopp. addita utraque copula,
 ae vulg. deerat; Iunt. *et esse m.*; *talia* pro *alia*
 derunt codd. Gron. Deinceps *contra* pro *citra*
 b. Sciopp. Ceterum Graeca verba transtulerunt:
 cem sacrum; v. Cael. Rhodig. Antiqq. LL. 12, 12.
 li (ut factum est in edd. vett.); piscem pauperem.
 plig. ad oram Gellii scripserat: *ἰχθῦρα*, ab *ἰχθῦρ*.
 nostra lectione intellig.; piscem, Irum; de quo
 Schneid. Lex. Graec. v. *ἰχθῦς*. Codd. h. l. *ἰχθὺν*. —
spirantis] Inspirantis literae, i. e. aspiratae; Gron.
 coniecit etiam: *inspirantes primam literam*; ni-
 lamen mutare ausus. *Inspirantes* i. e. spiritum
 mutentes malebat, etiam Falster, in Kraus. Nov.
 140. coll. Quintil. 10. 3.

§. 4. *Enim*] Edd. vett. ante Iunt. om. *enim*.

§. 5. *Usi fuimus*] Edd. vett. cum Iunt. dede-
 ut *usi fuimus* pro *usi sumus*, quod primus dedit
 Ius. — *Fidum Opt.*] Hoc nomen est in edd. vett.
 apud Steph.; codd. Rox.: *fidum obtatum*. Barth.
 vera. 35, 7: *fidum opinatumque* (i. e. boni nomi-
), cuius magna apud eruditos opinio); ex lectio-
 vett. edd. inde aduenit *fidum opinatumque*. V. Fal-
 z. Memora Obscur. P. 2. p. 147.

sandum idoneus sit, quasi divinandum est.
 6 Haec Bassus. Sed alii quidam *divinationem* esse appellatam putant, quoniam cum accusator et reus duae res quasi cognatae coniunctaeque sint, neque utra sine altera constare possit; in hoc tamen genere causae reus quidem iam est, sed accusator nondum est: et ideo, quod adhuc usque deest et latet, divinatione supplendum est, quisnam accusator futurus.

CAPUT V.

Quam lepide designateque dixerit Favorinus philosophus, quid intersit inter Platonis et Lysiae orationem.

1 Favorinus de Lysia et Platone solitus est dicere: Si ex Platonis, inquit, oratione verbum aliquod demas mutesve, atque id commodatissime facias, de elegantia tamen detraheris: si ex Lysiae, de sententia.

Haec Bassus] Ita scripsi cum edd. vett. praeter Iunt. Vulg. *Hoc B.*

§. 6. *Quidam*] Sic Gron. cum codd. edd. ant. Iunt. et edit. Paris. a. 1584. pro *quidem*. — *Utra*] Edd. vett. ante Ald. *una*, pro *utra*. Iunt. *vera*. In fine cum edd. ante Iunt. ordinem vv. vulgatum *quid sit accus. fut.* mutavi.

CAP. V. *Designateque*] Falster. in Kraus. Noct. conqni. *signateque*.

§. 1. *Commodatissime*] Hoc cum Long. recte tui, auctoritate codd. Reg. Line. Roi. atque Scioppi permutum. Vulg. *commodissime*. Iunt. *incommodatis*. — *Tamen*] Hoc v., sensum si spectas, praefereendum videtur.

CAPUT VI.

Quibus verbis ignaviter et abiecte Virgilius
esse dicatur, et quid iis, qui id improbe dicunt,
respondeatur.

Nonnulli grammatici aetatis superioris, in
quibus est Cornutus Annaeus, haud sane indo-
neque ignobiles, qui commentaria in Vir-
gilium composuerunt, reprehendunt quasi in-
improse et abiecte verbum positum in his ver-
bis:

*Candida succinctam latrantibus inguina
monstris*

*Dulichias vexasse rates, et gurgite in alto
Ah timidos nautas canibus lacerasse ma-
rinis.*

Vexasse enim putant verbum esse leve, et 2
tenuis ac parvi incommodi; nec tantae atroci-
tati congruere, cum homines repente a bel-
lue immanissima rapti laniatique sint. Item 3
aliud huiusmodi reprehendunt:

algato tantum, illudque hab. Reg. Linc. Rot. et
edd. vett. ante Ald.; etiam Gryph. 1539. in marg.

CAP. VI. *Id]* Edd. vett. om. *id.*

§. 1. *Versibus]* Eclog. 6, 75 sqq. cf. Lucret. 6.
ata navigia; unde Virgil. sua habet, quaeque
hic defendunt. Cf. Macrob. 6, 7.

§. 2. *Leve]* Macr. *levis ac parvi inc., net tam
roci casui congruens*; (sc. est). Deinceps hab. *re-
ne homines.*

§. 3. *Aliud hui. rep.]* Virgil. Georg. 3, 4 sq.;
preh. legisse videtur Macr. Vv. tria *Omnia iam
algata supplevi* ex edd. vett., quum Steph. omisso-

*Omnia iam vulgata, quis aut Eurysthea
durum,*

Aut illaudati nescit Busiridis aras?

Illaudati parum idoneum esse verbum dicunt, neque id satis esse ad faciendam scelerati hominis detestationem: qui, quod hospites omnium gentium immolare solitus fuit, non laude indignus, sed detrectatione, exsecrationeque totius generis humani dignus esset. Item alium verbum culpaverunt;

*Per tunicam squalentem auro latus hauri
apertum.*

Tanquam [si] non convenerit dicere: *auro squalentem*: quoniam nitoribus splendoribus
5 que auri squaloris illuvies sit contraria. Sed

set. Mox edd. ante Iunt. dederunt *verb. esse* pro ordine inverso *esse verb.* — *Faciendam*] Steph. *faciendum.* — *Hospites*] Macr. *homines.* — *Indignus*] Edd. vett. *solum indign.*; Reg. *non laude dignum* hinc I. Gron. in Addend. p. 897.; *non l. dedignus* quasi syllaba *de* ab antecedenti absorpta sit. Oth. ad h. l. coni.: *non laude modo dignus*; ut modo scriptum; *m.* abiret in syllab. in aut excideret. *Modo* esse pro *non modo non.* Vulgat. firmat Macr. — *Detrectatione*] Reg. *de retractione*, Scheff. et edd. vett. *detractatione*, Fulv. *detectione*, Linc. *detractatione*; unde I. Gron.: *detrectatione*, quod iam dedit Ald. Cum Macrob. Steph. edidit *detestatione*. Ed. Gryph. 1539. in marg. hab. *sed et detestatione.*

§. 4. *Aliud*] Aen. 10, 314. 12, 87. Georg. 4, 91. cf. Dousa ad Propert. 2, 26. — *Si*] Edd. vett. praeter Iunt. om. *si.* v. Tursellin. de partic. p. 85. Postea pro *iness* edd. vett. praeter Ald. exhib. simplex v. *est.* — *Nitoribus*] Macr. *nitori splendoribus* — *auro contr. sit squal. illuv.*

le verbo *vexasse* ita responderi posse credo: *Vexasse* grave verbum est, factumque ab eo videtur, quod est *vehere*: in quo inest iam vis quaedam alieni arbitrii. Non enim sui potens est, qui vehitur. *Vexare* autem, quod ex eo inclinatum est, vi atque motu procul lubio vastiore est. Nam qui fertur et raptatur, atque huc atque illuc distrahitur, is veteri proprie dicitur: sicuti *taxare* pressius rebusque est, quam *tangere*, unde procul lubio id inclinatum est: et *iactare* multo fortius largiusque est, quam *iacere*, unde id verbum traductum est: et *quassare*, quam *quod* 6
ere gravius violentiusque est. Non igitur quia vulgo dici solet vexatum esse quem frigus aut vento aut pulvere, propterea debet vera atque natura verbi deperire; quae a veteribus, qui proprie atque signate locuti

§. 5. *Credo*] Macr. pro *credo* dat *arbitror*; tum *factumque ab eo v.* — *Eo*] Ed. Gryph. 1539. in marg. hab. *veho*. — *Vastiore*] Gryph. 1542. *vehementiore*; nostrum hab. Macr. Edd. Brix. et Bonon. n. vv. omnia *procul* -- *illuc*. Eadem om. Connell. si quod retinet unum v. *vastiore*. Iunt. Ald. Basil. 149. Ascens. Gryph. 1539. hab. quidem ea vv., sed *vastiore* dant *inclinatum*. — *Atque*] Macr. et. *Procul*] Macr. id *proc. dub. incl.* — *Unde id v.*] Ed. vett. id *unde verb.*

§. 6. *Pulvere*] In Gryph. ed. a. 1542. post *lv.* additum legitur: laborare videmus; nec non d. vett. Macr. ea vv. praebent; atque orationem postulare annotavit Zeun. p. 841. In nostra leone quem intellig. pro aliquem. — *Natura*] I. on. ex coniectura recepit: *nativa*. Vulgat. firmat am Macr. apud quem in marg. ed. Gryph. 1542. scriptum video *nativa*. — *Atque*] Edd. vett. *ac.* n. Ald. Steph. *atque*. Unde vulgat. *aut irrepsit?*

- 7 sunt, ita ut deçuit conservata est. M. Cato
verba sunt ex oratione, quam *De Achaeis* scrip-
psit: *Cumque Hannibal terram Italiam lac-
raret atque vexaret. Vexatam Italiam* dixit
Cato ab Hannibale, quando nullum calamita-
tis aut saevitiae aut immanitatis genus repa-
riri queat, quod in eo tempore Italia non pe-
8 pessa sit. M. Tullius *IV. in Verrem*: *Quae
ab isto sic spoliata atque direpta est, non
ut ab hoste aliquo, qui tamen in bello re-
gionem et consuetudinis iura retineret, sed
ut a barbaris praedonibus vexata esse videretur.*
9 *De illaudato* autem duo videntur respo-
deri posse: unum est huiusmodi: Nemo quod
quam tam efferis est moribus, quin faciat a-

Macr. *atque*; sive *et*; et mox in eiusdem vett. ed.
observ. pro *cons.*; probante Zeunp.

§. 7. *Vexatam*] Ita etiam edd. vett. Macr.
al.: *Vexare Italiam Hannibalem, quando* etc. Pra-
terea edd. vett. Gell. *Annibal* pro *Han.* scribunt;
Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 193. — *In*] Ald.
Gryph. om. in.

§. 8. *IV. in V.*] Cap. 55. Macr. in quarto
V.; prius in om. tamen ed. Gryph. Edd. vett. G.
om. numerum *IV.* qui quidem ideo suspectus fit.
Non ut] Rot. et Linc. *non ut*, quemadmodum ap.
Cic. legitur, et ap. Macr. Vulg. *ut non.* — *Relig-*
ionem] Cic. *religionum.* Mox edd. vett. ante *in*
hab. *retinet.*

§. 9. *Huiusmodi*] Ita Rot. et Reg. Vulg. in
a Iunt. *eiusmodi*, quod hab. etiam Macr.; Linc. R.
(?) et edd. ante Iunt. *eiuscemodi.* Eadem har-
vorum permutatio saepe obvia. v. 12, 9, 2. 16,
5. 16, 13, 3. — *Efferis*] Ita Long. cum edd. v.
Edd. vett. Macr. *afflictis.* Steph. edidit *efflictis.* Ti-
ler. ap. Falster. p. 225.: *efferatis.* *Affl.* cum Ma-
leg. Falster. —

kat nonnunquam aliquid, quod laudari queat. Inde hic antiquissimus versus vicem proverbii celebratus est:

Πολλάκι καὶ κηπωρὸς ἀνὴρ μάλα καίριον εἶπεν.

ed enim qui omni in re atque omni tempore 10
laude omni vacat, is illaudatus est: isque omnium pessimus deterrimusque est: sicuti omnis culpa privatio inculpatum facit. Inculpatus autem instar est absolutae virtutis; illaudatus quoque igitur finis est extremae ma-

vicem] Edd. vett. *vice*, quae perpetua fere est his libris varietas lectionis. cf. 10, 1, 7.: 3, 11, 12, 13, 16, 10, 11. H. l. etiam Macr. edd. vett. hab. ce, quod sane usitatus est. cf. c. 15, 1. — *Kai*] Macrob. 6, 7. fortasse, iudice Gron, irrepsit vulg. *καὶ κηπωρὸς*, pro quibus nostram lectionem exhibent Reg. Pal., teste Gebhard. Antiqq. LL. 2, 23., Plopp. vet. cod. et edd. vett., (etiam Gryph. Macr.) *καὶ κηπουρὸς* vel *κηπωρὸς*. Olitores veteribus sunt genus hominum vilissimum. Turneb. Advers. 9. Aeschyl. Phryg.: *Πολλάκι τοι καὶ μωρὸς ἀνὴρ καὶ καίριον εἶπεν*. cf. Gataker. Miscell. 1, 7.

§. 10. *Sed*] Erasmus tres senarios ex his vv. tituendos putabat:

*Sed enim, qui in omni re atque in omni tempore,
Omni vacat laude, is vir illaudatus est,*

Isque omnium est deterrimusque ac pessimus.

deterrimusque] Broekhus. in ora libri sui correxit *terr*, quod probavit Burman. ad Anthol. Lat. V. 1. 173. col. 2. — *Sicuti*] Sic etiam Macr. Ed. Gryph. marg. hab. *sic utique*; ap. Zeun. legitur *ac sic* commate post *facit* posito. — *Instar*] Simulacrum, effigies, figura. *Thys.* — *Illaudatus*] Iunt. l. *illaud. igitur quoq.*; igitur om. edd. ante Iunt.; sane illud abesse posse puto. Certe cum Iunt. ibend. videtur igit. *quoque*. — *Malitiae*] *Militiae* opp.

- 11 litiae. Itaque Homerus non virtutibus appellandis, sed vitiis detrahendis laudare amplius solet. Hoc enim est:

Ἡῦδα μάντις ἀνύμων. Et:

Τὼ δ' οὐκ ἄκοντα πετίσθην.

Et item illud:

Ἐνθ' οὐκ ἐν βρίζοντα ἴδοις Ἀγαμέμνονα διόν,
Οὐδὲ καταπτώσσοντ', οὐδ' οὐκ ἐθέλοντα μάχεσθαι.

- 12 Epicurus quoque simili modo maximam voluptatem privationem detractationemque omni doloris definivit his verbis: ἕρος τοῦ μεγίστου τῶν ἡδονῶν, ἡ πάντος τοῦ ἀλγούντος ὑπεξαίρεσις.

§. 11. Vitiis] V. vitiis om. ed. Macr. Zeun. Hēda] Hic versus non exstat in Reg. (neque cui posuit Macr. ap. Zeun.); hinc I. Gron. Gellium in exemplo usum fuisse dubitabat; usum enim effecisse, ut suppressa propria significatione, voc. ἀνύμων designaret celebrem, egregium; nec convenire in sequentibus, quae constant distinctis vocibus, ut: ἀκοντα etc. cf. Hom. Il. 5, 366. Od. 3, 484. 11. Et post ἀνύμ. adiunxi cum Long. ex edd. vett. Gell. Macr. — Illud] Reg. aliud. Vulgat. firmat Macr. v. Hom. Il. 4, 223. — Βρίζοντα] Edd. vett. ἐβρίοντα.

§. 12. Pri. detractationemque] Reg. privationem detractationem detractationemque; unde cum Macr. privationem detractationemque scripsi in loc. vulg. detractationem privationemque. Illud malebat esse Otho ad h. l. ut ponatur primo levius quid, dein gravius. Idem, cod. vestigia secutus, coni. privationem, detractationem deiectationemque omn. d. coll. Ca. 1, 3.: deiectio (i. e. purgatio) a medicamento quae petenda est. cf., Diog. L. 2, 7, 8. Cic. De F. 1, 11. 2; 13. infr. c. 9, 2. — H] Cum Macr. Steg. om. ἡ. Edd. vett. om. v. τοῦ μ. τῶν ἡδ., ἡ πάντος quae restituenda esse vidit iam Brod. Miscellan. 26.

adem ratione idem Virgilius *inamabilem* di- 13
 it *Stygiam paludem*. Nam sicut *illaudatum* 14
κατὰ laudis *στερῶν*, ita *inamabilem κατὰ* amo-
σ στερῶν detestatus est. Altero modo *illau-* 15
ditus ita defenditur. *Laudare* significat pri- 16
 a lingua nominare appellareque. Sic in actio-
 nibus civilibus auctor *laudari* dicitur, quod
 t nominari. *Illaudatus* autem est quasi *il-* 17
laudabilis, qui neque mentione aut memoria
 illa dignus, neque unquam nominandus est.
 icuti quondam a communi concilio Asiae de- 18
 retum est, uti nomen eius, qui templum Dia-
 ae Ephesi incenderat, ne quis ullo in tem-

§. 13. *Virgilius*] Aen. 6, 438. Georg. 4, 479.
 om. Od. 11. ἀρετὰ χάρον.

§. 14. *Κατὰ laud. στ.*] Edd. vett. et Steph. *κατὰ*
λαδς στέρ., qui vv. ordo nescio unde sit mutatus
 hunc: *κατὰ στ. laud.*; v. max *κατὰ am. στέρ.*;
 Macrob. hab. *per amor. στέρ.*

§. 16. *In act.*] Ita Codd. Macrob. Gifan. ad
 Iret. et Steph. Vulg.: *actionib. autem civil.*
ad. id dic., omisso v. *auctor*; codd. *in act. civ.*
tem l. dic., sine *id.* Fort. delenda est vox *Sic*,
 am ad antecedd. refert ed. Rom.: *appellareque*
 : *In etc.* — *Nominari*] Sciopp. *nominatus*; *nomi-*
natus edd. vett. ante Iunt.

§. 17. *Autem*] Rot. et Reg. *autem*, Sciopp. *au-*
 tem, al. ms. *apud eundem aut.* Macrob. *ergo*. Vulg.
 tem.

§. 18. *Concilio*] Edd. vett. et codd. quidam *con-*
ilio; vocem omnino abesse posse putabat Iuret. ad
 Irmach. Epist. 4, 46. cf. Iustin. 8, 1. I. Gron.
 Idend. p. 898. Add. Valer. M. 8, 14. ext. 5. —
Ephesi] Restitui, quod (vel *Ephesi*) est in codd. edd.
 et ante Iunt. (praeter Brix.) et Sciopp. pro vulg.
ephesiae; quod firmat tamen Macr.

- 19 pore nominaret. Tertium restat ex iis, quae reprehensa sunt, *quod tunicam squalentem*
 20 *auro* dixit. Id autem significat copiam densitatemque auri in squamarum speciem intertextam. Squalere enim dictum est a squamarum crebritate asperitateque, quae in serpentum
 21 sciumque coriis visuntur. Quam rem et alii et hic quidem poeta locis aliquot demonstrat

*Quem pellis, inquit, ahenis
 In plumam squamis auro conserta tegebatur*

- 22 Et alio loco:

Iamque adeo rutilum thoraca indutus ahenis

Horrebat squamis

- 23 Attius in *Pelopidis* ita scribit:

*Eius serpentis squamae squalido auro
 purpura praetextae*

§. 19. *Iis*] Macr. *his*.

§. 20. *Est*] Verb. *est* non exstat in Rot. et Ling. delevit Long.; hab. Macr. ap. Zeun., om. ed. Gryf. Mox Macr. cum edd. vet. praeter Iunt. *serpentis* dedit pro *serpentium*. V. 1, 3, 1.

§. 21. *Quidem*] Macrob. *idem*, quod probat cum Meurs. Misc. 4, 9. Otho ad h. l. — *Quae* Virg. Aen. 11, 770 sq. 486 sq. cf. Georg. 4, 1. Aen. 11, 754.

§. 23. *Attius*] Ita ubique scripsi pro *Accius*. Both. Poët. Scen. Latin. V. 5. p. 159. — *Pelopidis* Macr. *Pelopidibus*. — *Squalido*] Ita edd. vet., V. et Meurs. ad Macr. pro *squalidae*; eodem modo *squalere*, *squalor*, pro *squallere*, *squallor*. V. N. sub v. *squalere*; ubi pro *praetextae* legitur textus Add. Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 417.

quidquid igitur nimis inculcatum obsitumque 24
 liqua re erat, ut incuteret visentibus facie
 ova horrorem, id *squalere* dicebatur. Sic in 25
 corporibus incultis squamosisque alta conge-
 res sordium *squalor* appellabatur: cuius signi-
 ficationis multo assiduoque usu totum id ver-
 um ita contaminatum est, ut iam *squalor* de
 aliis nulla, quam de solis inquinamentis
 dici coeperit.

CAPUT VII.

De officio erga patres liberorum: deque ea re
 philosophiae libris, in quibus scriptum quaesi-
 tumque est, an [semper] omnibus[que] patris iussis
 obsequendum sit.

Quaeri solitum est in philosophorum dis- 1
 putationibus, an semper inque omnibus ius-
 patri parendum sit. Super ea re Graeci 2

§. 24. *Obsitumque*] Vet. cod. Sciopp. *opositum-*
que; addit Sciopp.: f. (fortasse) *opsitum*. Vulgati
 mur Serv. ad Virg. Aen. 10, 314. ubi hic loc.
 all. exscriptus est. v. Falster. p. 226. ubi Triller.
 ni. pro *inculc.* legend. esse: *incrustatum*, s. *in-*
catum s. *incalecatum*. Sed vulgat. exhibet etiam
 m. sub v. *squalere*. — *Ut inc.*] Edd. vett. *et inc.*;
 ne suspicari liceat, ante esse legend. *esset* pro
est.

§. 25. *Sic*] Edd. vett. Macr. *sicut*. — *Appella-*
tur] ita edd. vett. pro vulg. *appellatur*.

CAP. VII. *Patres*] Edd. vett. *parentes*. cf. 1, 23,
 — *Semper omnibusq.*] Olim legebatur: *an sem-*
per in omn. p. i. obs. sit; hinc Steph. edidit: *an*
semper omnibusque patr.; Reg. *an omnibus p.*; quod
 ficere intellexit I. Gron.; itaque edidit Long.

nostrique, qui de officiis scripserunt, tres sententias esse, quae spectandae considerandaeque sint, tradiderunt; easque subtilissime diiudicaverunt. Earum una est: omnia, quae pater imperat, parendum. Altera est: in quibusdam parendum, quibusdam non obsequendum. Tertia est: nihil necessum esse patri obsequi et parere. Haec sententia quoniam primore aspectu nimis infamis est, super prius, quae dicta sunt, dicemus. Aut recte inquit, imperat pater, aut perperam. Recte imperat, non, quia imperat, parendum; sed, quoniam id fieri ius est, faciendum est; si perperam, nequaquam scilicet faciendum, quod fieri non oportet. Deinde ita concludunt, nunquam est igitur patri parendum, quae imperat. Sed neque istam sententiam probari accepimus: argutiola quippe haec, sicut uti mox ostendemus, frivola et inanis est.

§. 2. *Diiudicaverunt*] Reg. Rot. *diiudicarunt*.

§. 3. *Omnia*] Ita iidem et Fulv. atque Sciopp. ut paulo post: omnia esse parendum. Solet Gell. ait I. Gron., relativum efferre eodem casu, quo et praecedens adiectivum, ut 1, 3, 21. 25, 16. Otho legebatur: *omnibus quae*. Otho ad h. l. confert *parae*, Graeco more positum, 7, 2. 9, 10. 12, 5. 20. v. Vechner. Hellenok. 1, 4. p. 128. Ruddiman II. p. 62. not. 47. 148. not. 10.

§. 5. *Necessum esse*] Iunt. *neesse est*. Verbum *esse* (vel *est*) prorsus abesse possit, ut in antecedentibus.

§. 6. *Primore*] I. e. *primo*.

§. 7. *Fieri non op.*] Edd. ante Iunt. non *op.*

§. 8. *Nunquam*] Edd. vett. *nequaquam* *nunquam*.

neque autem illa, quam primo in loco dixi- 10
 tus, vera et proba videri potest: omnia esse,
 quae pater iusserit, parendum. Quid enim? 11
 prodicionem patriae, si matris necem, si
 iam quaedam imperarit turpia aut impia? Me- 12
 a igitur sententia optima atque tutissima vi-
 detur: quaedam esse parendum, quaedam non
 obsequendum. Sed ea tamen, quae obsequi 13
 non oportet, leniter et verecunde ac sine de-
 statione nimia sineque opprobratione acerba
 prehensionis declinanda sensim et relinquen- 14
 da esse dicunt, quam respuenda. Conclusio
 vero illa, qua colligitur, sicuti supra dictum 15
 est, nihil patri parendum, imperfecta est, re-
 futarique ac dilui sic potest: Omnia, quae in 16
 rebus humanis fiunt, sicuti docti censuerunt,
 aut honesta sunt aut turpia. Quae sua vi re- 17
 feruntur aut honesta sunt, ut fidem colere, ut pa-
 triam defendere, ut amicos diligere, ea fieri
 oportet, sive imperet pater, sive non imperet.
 Quae his contraria, quaeque turpia et
 mino iniqua sunt, ea ne si imperet quidem,

§. 11. *Imperariis*] Iunt. *imperavit*.

§. 13. *Declinanda s.*] In Reg. fuit: *declinan-*
da s. et relinquendam, litera *m* ita erasa, ut satia
 pareat. — *Esse*] Edd. Gryph. 1539. 1542. *magis*
 et contra codd. Gron. et edd. vett.

§. 14. *Refutarique*] Iunt. *refutari*, omissa co-
 nnectiva *que*.

§. 15. *Sicuti*] Optt. Gron. codd. *ita uti*. Sic
 pro vulg. *sicut* exstat in edd. vett.; Iunt. *ita ut*;
 et omisso *ita*, hab. *ut*.

§. 16. *Sua vi*] Vv. *sua vi* ad antecedentia re-
 fertur et statim post *turpia* collocanda censet Meurs.
 cell. 4, 9. reprobante Gron. quem v.

- 18 Quae vero in medio sunt, et a Graecis tum *ἀδιάφορα* tum *μέσα* appellantur, ut: in militiam ire, rus colere, honores capessere, causas defendere, uxorem ducere, uti iussum proficisci, uti accersitum venire; quoniam et haec et his similia per sese ipsa neque honesta sunt, neque turpia, sed, perinde ut a nobis aguntur, ita ipsis actionibus aut probanda fiunt, aut reprehendenda: propterea in eiusmodi omnium rerum generibus patri parendum est, censent; veluti si uxorem ducere imperet, et
- 19 causas pro reis dicere. Quod enim utrumque in genere ipso per sese neque honestum, neque turpe est, idcirco, si pater iubeat, obsequendum est. Sed enim si imperet, uxorem
- 20 ducere infamem, propudiosam, criminosam, aut pro reo Catilina aliquo, aut Tubulo, aut P. Clodio causam dicere? Non scilicet parandum; quoniam accedente aliquo turpitudinis numero desinunt esse per sese haec media et
- 21 que indifferentia. Non ergo integra est propositio dicenda: aut honesta sunt, quae in

§. 18. *Ἀδιάφορα*] Reg. MECaTaΔιαφοPA, ut Salmas.: *μέσα* et *ἀδιάφορα*; maiusculum illud pro vel poni solere annotavit I. Gron.

§. 20. *Sed enim*] Steph. cum edd. vett. *enim*? Vulgat. dedit cum Reg. Ald. Vid. tamen 11. — *Catilina*] Cf. Cic. de Off. 3, 14. — *Tubulo*] Edd. vett. *C. Bibulo*; aut *Tub.* hab. Rot. et R. quod restituit etiam Gifan. ad Muret. *C. Tub.* Scid. aut *L. Tub.* con. Lips. Ant. Lectt. 1, 10.

§. 21. *Dicenda*] Iunt. cum Fulv. Rot. et R. *dicendum*; hinc Gron. *dicentum* vel *dicentium*, quod voluerunt etiam Muret. et Salm. Quidni vero: *ergo int. est propositione dicendum*? Quid hac correctione lenius?

t pater, aut turpia. Neque *ὑγιὲς* et *νόμιμον* 22
ἐγγυμένον videri potest. Deest enim disiunctio
 isti tertiū: aut neque honesta sunt;
 que turpia. Quod si additur, potest ita con-
 cludi: [non]nunquam est igitur patri parum
 m.

CAPUT VIII.

ad parum aequa reprehensio Epicuri a Plutarcho
 peracta [sit] in syllogismi disciplina.

Plutarchus secundo librorum, quos *De 1*
mero composuit, imperfecte atque praepo-

§. 22. *Τυγὲς εἶ*] Steph. Specim. Emend. p. 190.
 placam inserendam esse suspicabatur; Thys. igitur
 ἵ: ἵγ. καὶ νόμ. Reg. hab. ἵγ. et νόμ. quod rece-
 Long. — *Deest enim dis.*] Reg. *nec est enim di-*
stio isti t., unde I. Gron. *disiuncto isti*. Rot. *di-*
stioni; cf. 16., 8., 13. Ex Varr. de Re Rust. 1, 2.
 Engamus laudat Gron. *disiunct.* cum edd. vet. et
 ph. Long. cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 2, p. 548.
 — *Quod si ad.*] Reg.: *Quod si turpia additur,*
pot. ita concl.: Nunquam est ig. p. p.; in Rot.
 m *nunquam* legitur; probante Gron.; haec enim
 rum conclusio fuerat. Otho ad h. l. coni.: *Quod,*
pc additur, ut quod superfluum sit; turpia ex
igne illatum videri.

CAP. VIII. *Peracta sit*] Reg. *pacta*, omisso *sit*;
 e Gron. *facta*; et omitti merito v. *sit*; nam pro-
 te suo potius est intelligere auctorem. *Sit* uncis
 inxi; *peracta* tamen retinendum esse putavi, ut
 probum; Reg. *pacta* e.: compendio literarum
 am videtur. Ceterum non recte Epicurum, dia-
 tices imperitum, a Gellio defendi, intellexit Mur-
 VV. LL. 12, 16, qui apposite laudavit Alexandr.
 brodia. ad Aristotel. Topic. 1, qui haec hab.: *ὑγι-*

- stere atque inscite syllogismo esse usum Epicurum dicit, verbaque ipsa Epicuri ponit: *ὁ θάνατος οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· τὸ γὰρ διαλυθὲν ἀναισθητεῖ· τὸ δὲ ἀναισθητοῦν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς.* Nam praetermisit, inquit, quod in prima parte sumere debuit: *τὸν θάνατον εἶναι ψυχῆς καὶ σώματος διάλυσιν.* Tum deinde eodem ipso, quem omiserat, quasi posito concessoque ad confutandum aliud utitur. Progredi autem hic inquit, syllogismus, nisi illo prius posito, non potest. Vere hoc quidem Plutarchus de forma et ordine syllogismi scripsit, Nam si, ut in disciplinis traditur, ita colligere et rationari velis, sic dici oportet: *ὁ θάνατος ψυχῆς καὶ σώματος διάλυσιν· τὸ δὲ διαλυθὲν ἀναισθητεῖ· τὸ δὲ ἀναισθητοῦν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς.* Sed Epicurus, cuiusmodi homo est, non inscitia videtur

οὗτος καὶ ὁ περὶ τοῦ θανάτου ὑπὸ Ἐπικούρου γενομένος εἰρημένος. οὐ γὰρ ἐκ τῶν λεγόντων προτάσει τὸ διαλυθὲν ἀναισθητεῖ, τὸ ἀναισθητοῦν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς, συνάγεται τὸ, ὁ θάνατος οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς, ὡς αὐτὸς ἡγεῖται, ἀλλ' ὅτι τὸ διαλυθὲν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς, οὐδὲ ὁ θάνατος τὸ διαλυθὲν ἐστίν, ἀλλὰ διάλυσιν. οὐκ ἔδωκε δὲ ὁ δοὺς τὸ διαλυθὲν, ἀναισθητεῖν, καὶ τὸ, τὴν διάλυσιν γενέσθαι ἀναισθητεῖν. Add. quos laudavit Long. Diog. L. 10, 27, 29. Inst. 3, 17. aliosque.

§. 1. Τὸ γὰρ] Τὸ γὰρ pro vulg. τὸ δὲ, ex Reg. et nonnullis vett. edd. (edd. vett. ante Gryph.) et cepit I. Gron., firmante Sciopp.

§. 2. Τὸν θάν.] Ita ex Reg. edidi, cum vulg. legeretur: ὁ θάνατος ψυχῆς κ. σ. διάλυσιν, ex Reg. fortasse.

§. 5. Et] Cum edd. vett. et Steph. dedi et pro vulg. atque.

§. 6. Cuiusmodi] Edd. vett. cuiusmodi. E. Gryph. 1539. in marg. hab. cuiuscuiusmodi. Noster

ur partem illam syllogismi praetermisisse. Neque id ei negotium fuit, syllogismum tantum in scholis philosophorum cum numeris omnibus et cum suis finibus dicere; enim pro-
 pto, quia separatio animi et corporis in mor-
 e evidens est, non est ratus, necessariam esse
 ius admonitionem, quod omnibus prorsus erat
 bviu[m]. Sicuti etiam, quod conclusionem syl-
 logismi non in fine posuit, sed in principio:
 am id quoque non imperite factum, quis
 non videt? Apud Platonem quoque multis in
 ocis reperias syllogismos, repudiato converso-
 ze ordine isto, qui in docendo traditur, cum
 leganti quadam reprehensionis contemtionem
 ositos esse.

ab. Steph. ex codd. (v. Specim. Emendd. p. 190.)
 tot *cuimodi*; utrumque voc. ita differre videtur, ut
cuimodi sit qualis, quale; *cuicuiumodi*, qualiscunque,
 malecunque. Gron. coll. 14, t. 6. 21, 1. (?) 9, 2. 13,
 1. 18, 3. 20, 1. cf. Ruddiman. I. p. 120. not. 55.

§. 7. *Finibus*] Quos Gell. transfert quoque ad
 philosophos, quum magis usitati essent apud decla-
 matores, quibus curae fuit, ne fines a se aut ab aliis
 intus impetu quodam libere volitantis et excur-
 rantis eloquentiae transilirent, sed suo veluti gyro
 continerentur. cf. Crasoll. Theatr. Sophist. 4, 8. I.
 Iron. Ceterum *exim prof.* pro *et prof.* reposui ex
 ed. vet. cf. Ruddiman. I. p. 323. not. 7.

§. 8. *Imperite*] Steph. Specim. Emendd. p. 190.
 omi. *imperitia*. Paulo ante Gellium dixisse *im-
 peritia*.

§. 9. *Repudiato*] Iunt. Ald. *repudiatos*, *conquer-
 q.*; edd. vet. *repudiato concisoque*. — *In docendo*]
eg. incidendo. — *Contemtionem*] Ita iam Steph. edi-
 ti; Reg. *contemptionem*; vulg. *contentione*.

CAPUT IX.

Quod idem Plutarchus evidenti calumnia verbum
ab Epicuro dictum insectatus sit.

- 1 In eodem libro idem Plutarchus eundem
Epicurum reprehendit, quod verbo usus sit
2 parum proprio et alienae significationis. Ita
enim scripsit Epicurus: "Ὅρος τοῦ μεγέθους τῶν
ἡδονῶν, ἡ παντός τοῦ ἀλγοῦντος ὑπεξαίρεσις. Non,
inquit, παντός τοῦ ἀλγοῦντος, sed παντός τοῦ ἀλ-
3 γενοῦ dicere oportuit. Detractio enim signifi-
4 canda est doloris, inquit, non dolentis. Ni-
mis minute ac prope etiam subfrigide Plutar-
5 chus in Epicuro accusando λέξιθῆναι. Has enim
curas vocum verborumque elegantias non mo-
do non sectatur Epicurus, sed etiam inse-
ctatur.

CAP. IX. *Idem*] Restituit I. Gron. ex codd. et
edd. vett.; inde a Steph. h. l. exciderat; sed in in-
dice capitum omnium servatum erat. — *Sit*] *Est* so-
let malle noster. Gron. cf. 7, 22.

§. 4. *Λέξιθῆναι*] Ita Salm. ex Reg. (ad Solin.
p. 1267. 1467.) Vulg. *λέξεις τῆραι*, s. *τῆραι* i. e. di-
ctiones rimatur, observat. v. Reines. VV. LL. 1, 6.
Fulv. et Sciopp. *λέξεις θῆραι*. De v. *λέξι* v. Ca-
saub. ad Athen. 3, 19. et Gron. ad h. l. Lex. Græc.
Schneid. Ceterum iuste tamen Epicurum a Plutar-
cho reprehendi pluribus exposuit Muret. VV. LL. 11,
16. Epicurum usum esse figura, qua pars orationis
pro altera parte sumatur, admonuit Mosellan. ad
h. l.

CAPUT X.

Quid sint *favissae Capitolinae*, et quid super eo verbo M. Varro Servio Sulpicio quaerenti rescripserit.

Servius Sulpicius, iuris civilis auctor, vir 1 bene literatus, scripsit ad M. Varronem, rogavitque, ut rescriberet, quid significaret verbum, quod in censoriis libris scriptum esset. Id erat verbum *favissae Capitolinae*. Varro 2 rescripsit, in memoria sibi esse, quod Q. Catulus, curator restituendi Capitolii, dixisset: Voluisse se aream Capitolinam deprimere, ut pluribus gradibus in aedem conscenderetur, suggestusque pro fastigii magnitudine altior fieret; sed facere id non quisse, quoniam fa-

CAP. X. §. 1. Auctor] Verger: rédacteur du droit civil. Est potius praeceptor; Modestin. in Digest. 19, 1, 39.: iuris civilis auctores responderunt. Cic. de Off. 2, 2, extr.: Cratippo auctore. — Libris] Quibus libris cives Romani in sua tribu, classe, centuria, item facultates aestimabantur; et quia censorum munus, templa et opera publica tueri, ideo in iisdem favissarum Capit. mentio facta. Thys. — Favissae] Favissae ubique Sciopp.

§. 2. Q. Catulus] Cf. Suet. Caes. 15. — Voluisse] Iunt. noluisse. — Aedem] Ita Salm. ad Solin. p. 1211. pro eandem; Reg. Linc. Rot. eadem. Capitolium non satis altum erat. Huic vitio mederi voluit Catulus deprimendo aream templi, ut pluribus gradibus in ipsum templum conscenderetur, suggestusque eius eo pacto altior appareret et dignior fastigii magnitudine; sed prohibitus est favissis illis subterraneis, quae aream occupabant. Salm. — Quisse] Edd. vet. ante Iunt. quivisse.

- 3 *vissae* impedissent. Id esse cellas quasdam, cisternas, quae in aëa sub terra essent: ut reponi solerent signa vetera, quae ex eo templo collapsa essent, et alia quaedam religiose donis consecratis: at deinde eadem epistola negat quidem, se in literis invenisse, cur *vissae* dictae sint: sed Q. Valerium Soranum solitum dicere ait, quos *thesauros* Graeco nomine appellaremus, priscos Latinos *flavissae* dixisse: quod in eas non rude aes argentumque, sed flata signataque pecunia conderetur.
- 4 Coniectare igitur se, detractam esse ex verbo secundam literam, et *favissas* esse certas cellas quasdam et specus, quibus aedificatae

§. 3. *Sub terra*] Colerus *subterrea*, vel *subna*. Contra Gron.: Proprie non aëa magis quam atrium intelligitur nisi locus subdivalis. At perant cisternae, cellae, cryptae ipsa in aede sub vimento esse: non erant hae tales, sed in aëa sub terra. Nempe aëa est non modo superficialis, sed omne illud, quod a solido emunitum cuius partem aliquam necesse est esse superficiariam et conspicuam, partem sub terra tectam. — *Signa*] Ab his diversas oportet statuere reliquias prioris libri Capitolini combusti, quas haruspices monuit in paludes avehi (Tac. hist. 4, 53.) quoniam omnibus rudibus capiendis non sufficebant fascinae. I. Gron. — *Religiosa e donis*] Edd. vett. *religiosa* (Steph. *religiosa*) *donariis consecrata*; Rot. *religiosis donis consecratis*; Reg. Fulv. Linc. et I. *religiose donis consecratis*; inde Salm. ut est etiam; *donis* annotavit etiam Sciopp. Ryckius de Capitol. 37. laudavit ex h. l. *religiosiora e donis consecrata*. De re cf. Lachmann. de Fontib. Liv. I. p. 1. not. 4. — *At*] *Ac* Sciopp. — *Latino*] Non, sub *Favissae* hab. *Latinae*. Deinde idem cum edd. vel dedit *cas* pro *eos*, quod est in edd. inde a Iunt.

§. 4. *Et*] Iunt. om. et. —

capitolini uterentur ad custodiendas res veteres religiosas.

CAPUT XI.

De Sicinio Dentato, egregio bellatore, multa memoratu digna.

L. Sicinium Dentatum, qui tribunus plebi 1
est, Sp. Tarpeio, A. Aterio consulibus, scri-
ptum est in libris annalibus, plus, quam cre-
debeat, strenuum bellatorem fuisse: no-
menque ei factum ob ingentem fortitudinem,
pellatumque esse Achillem Romanum. Is 2
ignasse in hostem dicitur centum et XX.
bellis; cicatricem aversam nullam, adversas
quinque et XL. tulisse; coronis esse donatus
treis octo, obsidionali una, muralibus tribus,
navicis XIV., torquibus tribus et LXXX, ar-

capitolini] Codd. Capitolii. — Custodiendas] Idem
edd. vet. custodiendas dederunt pro custodien-
dis, quod Steph. intruserat.

CAP. XI. §. 1. Sicinium] Long. Sicinio et Si-
cium hab., edd. vet. secutus. Vulg. Siccium.. Mo-
Siccus, modo Sicinius nominatur. v. Salmas. ad
2. — Aterio] Steph. Haterio edidit, quod in nul-
lo cod.; Reg. et Sciopp. Aternio; quod verum
non videtur. V. quem laudavi Maium ad 11, 1. Cod.
non. A. Thermo. Edd. vet. A. Thermo. cf. Brisson.
liquitt. select. 1, 3. p. 12. Deinde edd. vet., ex
rectione opinor, annalium pro annalibus. v. 1, 25,
— Debeat] Lambec. coni. queat.

§. 2. Tribus] Valer. M. 3, 2, 24. centum. add.
Fulgent. de prisco sermone sub v. nefrendes; et
laudat Lachmann. de Fontt. Liv. Comment.
p. 50.

millis plus centum LX., hastis duodeviginti
phaleris item donatus est quinquies vicesque
3 Spolia militaria [dona] habuit multiiuga; 4
his provocatoria pleraque. Triumphavit cum
imperatoribus suis triumphos novem.

CAPUT XII.

Considerata perpensaque lex quaedam Solonia,
speciem habens primorem iniquae iniustaeque legi
sed ad usum et emolumentum salubritatis penitus
reperta.

1 In legibus Solonis illis antiquissimis, quae
Athenis axibus ligneis incisae sunt, quasque

§. 3. *Spolia mil. d.*] Vulg. *Populi mil. dona*
edd. vett. ante Iunt. cum Reg. et Rot. non hab. 4
na; Vatic. et Sciopp. exhib. *spolia pro populi*. H.
Gron. et Mercer. ad Fulgent. p. 211.: *spolia mil.*
hab. m. Valer. M. habet *spolia ex hostibus*; Sol.
ex hoste *spolia*. Salm. voc. *militaria* etiam ad
voluit. Thys. per multiiuga dona populi intel-
posse censebat pecuniam, captivos ex praeda; de
Plin. 26, 4. qui Siccium (Sicinium) ex fisco aes, 4
cem captivos et viginti boves accepisse commen-
rat. I. Gronovio suspecta erat copula *que* in
quinquies vicesque; con. igitur: *phal. it. d.*
quinquies, vexillis novies. Testimonia militaria ha-
m.; scriptum fuisse: *vexillis 9*, qui numerus de-
neraverit in *q* (que). v. eius addend. p. 898.

CAP. XII. *Et emol.*] Steph. *emolumentumque*
nostrum hab. Reg. cum edd. vett.

§. 1. *Axibus*] V. intpp. Harpocrat. Fabric. Bi.
Gr. V. 2. p. 23 sqq. ed. Harles. Cic. ad Att. 10,
Duo edd. Oxonn. hab. *asseribus, axeribus*, quae
praeferebat Scheffen de Re Vehic. 2, 7. p. 1.
Vulgat. tuetur Reg. —

tas ab eo Athenienses, ut sempiternae mae-
rent, poenis et religionibus sanxerunt, le-
gem esse Aristoteles refert scriptam ad hanc
sententiam: Si ob discordiam dissensionemque
editio atque discessio populi in duas partes
discedat, et ob eam causam irritatis animis
utrinque arma capientur, pugnabiturque, tum
ubi, in eo tempore in eoque casu civilis dis-
cordiae, non alterutra parte sese adiunxerit,
sed solitarius separatusque a communi malo
vitalis secesserit, is domo, patria, fortunisque
omnibus careto: exsul extorrisque esto. Cum 2
hanc legem Solonis, singulari sapientia prae-
ti, legissemus, tenuit nos gravis quaedam
in principio admiratio, requirens, quam ob

dis. sanxerunt] I. e. iureiurando. *Sanxerunt* pro
praeceperant dedi ex edd. vett. — *Esse]* Reg. autem
esse; Otho pro autem leg. auctor, i. e. Arist.,
idem auctorem sequimur. I. Gron.: vereor, ne hinc
quid exciderit; quasi de legis illius notabili ratio-
nem aliquid ante protulisset, at nunc eam citare
deberetur. V. de lege ista Plutarch. Vit. Solon.
Thémis Att. 1, 12. Thys. ad h. l. et I. Fr.
antzii Cogitationes de Solonis legg. Lips. 1701. —
capientur] Ita ex quattuor codd. dedit Gron., fiet
item pro fieret eiusdem est emendatio; oratio enim
aliqua (vulg. enim leg. caperentur pugnareturque;)
debetur esse inepta, quum reliqua verbis legitimis
ex persona legem ferentis terminantur. Nonne
pro sic etiam adiunxit et secessit legendum fuerit?
alterutra parte] Steph. alterutrae parti; codd. et
d. vett. nostrum hab.; unde Gron. ad alterutram
partem; ut. mox legitur. Mallet alterutram ad-
partem.

§. 2. *Quaedam]* Admodum pro quaedam hab.
I. Thys. In Reg. erat quemadmodum; sed postre-
mo sex literas manus esse secundas, et solum quae-
dam esse, testatur I. Gron. — *Requirens]* Vulg. re-

causam dignos esse poena existimaverit, et se procul a seditione et civili pugna removersent. Tum, qui penitus atque alte usum a sententiam legis introspexerant, non ad agendam, sed ad desinendam seditionem legem hanc esse dicebant, et res prorsum se sic habebet. Nam si boni omnes, qui in principis coercendae seditioni impares fuerint, populum[que] percitum et amentem non deterrent

quirentes; ex quattuor codd. *requirens* dedit Gronovius comparans Iustin. 12, 6.: et in locum irae successit *existimatio*, modo personam occisi, modo causam occidendi *considerans*.

§. 3. *Intrōspexerant*] Rot. et edd. ante *introspexerat*; Reg. *introspexerant* et mox *dicebant*. Vulg. *inspexerat* -- *dicebat*.

§. 4. *Seditioni*] Edd. vet. *seditionis*. Simili Lucanus: Quem metuis par huius erat. cf. Rudmann. II. p. 93. not. 54. Possis etiam genitivum, v. *principio* referre, et *impares* per se accipere, mox Othon. Deinde Rot. *fuerunt* pro *fuerint*. *Populumque perc.*] Copula carent Reg. Linc. R. deinceps Rot. Palat. apud Elmenhorst. in Lat. Appul. et edd. vet. *percitum* pro *partitum*; proter. codd. *deruerint*; postremo tres Gron. libb. *adi* (a: *dividus*, s. *dividuus*) pro *divisi*. (cf. Salm. Vopisc. p. 369. Non. sub v. *dividos*.) Gron. *fuerit* *populum percitum et am. non deseruerint*, sed *alt. p. dividui sese adi*. I. Gron., improbata *partitula sed*, *deruerint* augeri non debere indicavit. Iquiritur enim, ait, aliquid, ut boni se ad alteram partem adiungant, illi praesertim, qui in principis impares fuerunt coercendae seditioni. Si enim eorum aliqui id tentarunt, ut hanc aut illam partem vituperaverint, et tanquam seditiosos contumeliam traduxerint, illi certe fidem postea non reperient auctoritatem apud dissidentes. Et id facile fieri potest. Itaque hoc praemonuit Gellius dicendo: *populum percitum et amentem non deriserint*. Der

ut; ad alterutram partem dividi sese adiun-
 unt: tum eveniet, ut cum socii partis seor-
 um utriusque fuerint, eaeque partes ab iis,
 maioris auctoritatis viris, temperari ac re-
 coeperint, concordia per eos potissimum re-
 stitui conciliarique possit; dum et suos, apud
 eos sunt, regunt atque mitigant, et adver-
 sos sanatos magis cupiunt quam perditos.
 Idem Favorinus philosophus inter fratres
 quoque aut amicos dissidentis oportere fieri
 volebat; ut, qui in medio sunt utriusque par-
 tis benevoli, si in concordia annitenda parum
 auctoritatis quasi ambigui amici habuerint,
 in alteri in alteram partem discendant; ac
 id meritum viam sibi ad utriusque con-
 cordiam muniant. Nunc autem plerique, in
 utraque partis utriusque amici, quasi probe fa-

probat etiam Otho, ita ut sensus sit: si boni
 erant (ut legendum pro boni omnes putabat) in
 principio non repente oppresserint populum, ferve-
 rem ac tumentem, quod impares fuerint, si de-
 re ad alterutram etc.; deruere ut simplex ruere
 mutative positum. — *Eveniet*] Edd. vett. ante Iunt.
 periret. — *Eaeque*] Codd. aequae et eque; Sciopp.
 eque, quod recepit Gron.; vulg. eoque. — *Sanatos*]
 edidit Carr., idque hab. codd. pro servatos.

§. 5. *Dissidentis*] *Diss.* pro *dissidentes* scripsi.
 in edd. vett.; quod saepe feci. — *Annitenda*] *Ad-*
mittenda Sciopp. *admittenda* Reg. et edd. vett.; Iunt.
 et Ald. *amitt.* Vulgat. explicant: efficienda. Mox
 ante Ald. *tum alter* — *discendant* (Ald. *disce-*
ant). — *Muniant*] Reg. et edd. vett. *muniant* dede-
 runt pro *moeniant*; illamque formam saepius e-
 dit. et edd. vett. praetuli; cf. Schneid. Gramm.
 1, 1. p. 77 sqq.

§. 6. *Plerique inq., p.*] Ita Reg. Rot. et edd.
 Carr. edidit: *pleraque, inq., pars.* Deim duor-

ciant, duo litigantes destituunt et relinquunt
deduntque eos advocatis malevolis aut avariis
qui lites animasque eorum inflamment, aut
odii studio, aut lucri.

CAPUT XIII.

Liberos in multitudinis numero etiam unum filium
filiamve veteres dixisse.

- 1 Antiqui oratores, historiaeque aut carmi-
num scriptores, etiam unum filium filiamve
- 2 *liberos* multitudinis numero appellarunt. *Id*
que nos cum in complurium veterum libe-
scriptum aliquotiens adverterimus, nunc quod
que in libro Sempronii Asellionis *Rerum*
starum quinto ita positum esse offendimus
- 3 Is Asellio sub P. Scipione Africano tribuni
militum ad Numantiam fuit: resque eas, quod
- 4 bus gerendis ipse interfuit, conscripsit. *Id*
verba de Tiberio Graccho, tribuno plebi, quod
in tempore interfectus in Capitolio est, haec
sunt: *Nam Gracchus domo cum proficisceretur,*
nunquam minus terna aut quaterna m

est in edd. vett. pro *duo*. cf. 9. 4, 10. 7, 2, 5.
Ruddimann. I. p. 57. not. 66. — *Et rel.*] Vg.
rel. omitt. Rot.

CAP. XIII. §. 2. *Idque*] Ita Reg. Rot. et Sciof
pro *id quoque*; *quoque* mox redit. De re cf. Ru-
dimann. I. p. 154. annot. 74. Deinde edd. vett. haec
adverteremus. — *Offendimus*] Iunt. Ald. aliique
ostendimus, quasi dedita opera. Nostrum iam pro-
ferebat Mosellan.

§. 4. *Proficiscebatur*] Vulg. *proficisceretur*
Nostrum hab. codd.

hominum sequēbantur. Atque inde infra 5
eodem Graccho ita scripsit: *Orare coepit
quidem, ut se defenderent liberosque suos:
in quem virile secus tum in eo tempore
bebat, produci iussit, populoque commen-
vit prope flens.*

§. 5. *Inde*] Cod. Oxon. *idem*, quod praefere-
bat Oho, propter sollemnem commutationem vv.
in et inde. Possis pro *idem* s. *inde* legere *item*,
est c. 20, 3. — *Orare coepit id q.*] Sic codd. Reg.
Rot., in quibus *quid*, addito apice supra *d*, legi-
tur. Eodem fere redit lectio Antonii Augustini in
prim. vett. histt. et Sciopp. *orare quidem coepit*
Lambec. coni. *or. c. Quirites*; Gron. *or. c.*, in-
de, ut; I. Gron. *or. c. identidem*; interim tamen
idem scripturam retinendam esse ratus, quippe
ut intelligentia videatur pendere ex aeq.; in qui-
bus potuerint sequi nonnulla ab his diversa, ut sic
idem oraverit, caeterum addiderit nonnulla, in
his non perrexerit orare. Vulg. vv. *id quidem*
est. — *Virile secus*] Reg. et Rot. *virile secus* pro
virilis sexus; Gron. *eumque, quem virile secus*
in eo t. h.; I. Gron. *eum, quem virile secus*
in eo t. h.; equidem *virile secus* restitui;
t. Rud. 1, 2, 19.: *virile secus* nunquam ullum
cf. Schneid. Grammat. lat. 2, 1. p. 462. Long-
us *secus* edidit. Tum facile feram priscorum
morem respiciens, qui talia supervacanea
habent.

CAPUT XIV.

Quod M. Cato in libro, qui inscriptus est
contra Tiberium exulem, *stitisses vadimonium*
 i literam dicit, non *stetisses*: eiusque verbi ra-
 tio reddita.

- 1 In libro vetere M. Catonis, qui inscribitur *Contra Tiberium exulem*, scriptum erat: *Quid si vadimonium capite obvolv*
- 2 *stitisses*? Recte ille quidem *stitisses* scripsit, sed falsi et audaces emendatores, e scripto libros, *stetisses* fecerunt, tanquam *stitis*
- 3 vanum et nihili verbum esset. Quin potius ipsi nequam et nihili sunt, qui ignorant, *stetisses* dictum a Catone, quoniam *sisteret vadimonium*, non *staretur*.

CAP. XIV. *Inscriptus*] Edd. vett. in summamentorum exhib. *scriptus*; nostrum restituit eodem loco cum Iunt. Ald.

§. 1. *Contra T. exs.*] Pleniorum titulum profert Priscian. (6, 18. V. 1. p. 285. ed. Krehl) *Adversum Tiberium Sempronium Longum*. — *voluto*] Ad. *absoluto*; quod corrigendum esse Ranchin. VV. LL. 1, 3. de more reorum in capli causa obvolvendi capitis plura proferens exem

§. 2. *Quidem*] Vulg. post *scriptum* legebatur v., ex quo loco auctoribus codd. huc transposuit G. Alii, in his Sciopp.: *quidem ille*.

§. 3. *Stitisses*] Cf. Ruddimann. I. p. 254. 82. Otho comparat Cic. pro Quinct. c. 7. et Corn. Nep. Attic. c. 9.

CAPUT XV.

Quod antiquitus aetati senectae potissimum
 biti sint ampli honores: et cur postea ad maritos
 ad patres iidem isti honores delati sint: atque ibi
 quaedam de capite legis Iuliae septimo.

Apud antiquissimos Romanorum neque 1
 neri neque pecuniae praestantior honos tri-
 a quam aetati solitus, maioresque natu a
 moribus colebantur ad deum prope et pa-
 titum vicem; atque omni in loco inque omni
 ecie honoris priores potioresque habiti. A 2
 virio quoque, ut scriptum est in antiqui-
 bus, seniores a iunioribus domum deduce-
 tur, eumque morem accepisse Romanos a
 ccedaemoniis, traditum est; apud quos, Ly-
 gi legibus, maior omnium rerum honos,
 ti maiori habebatur. Sed postquam sub 3

CAP. XV. *Sint*] Ita edd. vett. pro *vulg. sunt*.
 neque modo loquitur Gell. V. c. 9. — *Ad*] Prae-
 tio e Reg. repetita.

§. 1. *Colebantur*] Carrio: *celebrantur*. Geb-
 Antiq. LL. 1, 10.: *celebrabantur* i. e. hono-
 rantur. (coll. 5, 12.); repugnant omnes libb. (etiam
 Palat. ap. Gebh.). — *Omni in l.*] *Vulg. in omni*
nostrum dederunt codd. Gron.

§. 2. *Iunioribus*] Ita Vatic. Reg. Rot. Sciopp.
minoribus. Deinde edd. vett. (praeter Iunt)
reduc. pro deduc. ex emendatione opinor. —
rer.] Hunc vv. ordinem dederunt Reg.
 Rot. pro *vulg. m. rer. omn. hon. m. aet.*; Linc.
 or *omni rerum*. De genitivo *omnium rerum* cf.
 17, 19. lemma. Otho comparat Cicer. et Te-
 ceterarum rerum; et Symmach. aliarum re-
 pro in omnibus rebus.

oles civitati necessaria visa est, et ad prole
populi frequentandam praemiis atque invi-
mentis usus fuit: tum antelati quibusdam
rebus, qui uxores, quique liberos haberet
senioribus neque liberos neque uxores habe-
4 tibus. Sicuti capite septimo legis Iuliae pri-
ri ex consulibus fasces sumendi potestas
non qui pluris annos natus est, sed qui pl-
ris liberos, quam collega, aut in sua potesta-
5 habet, aut bello amisit. Sed si par utriq-
numerus liberorum est, maritus, aut qui
6 numero maritorum est, praefertur. Si v-
ambo et mariti et patres totidem liberor-
sunt, tum ille pristinus honos instauratur,
7 qui maior natus est, prior fasces sumit.
per iis autem, qui aut caelibes ambo
aut parem numerum filiorum habent,
mariti sunt et liberos non habent, nihil s-
8 ptum in lege de ea aetate est. Solitos tam-
audio, qui lege potiores essent, fasces pri-
mensis collegis concedere, aut longe aet-
prioribus, aut nobilioribus multo, aut sec-
dum consulatum ineuntibus.

§. 3. *Uxores*] Numeram multitudinis dedi-
edd. vet. ante Iunt. pro *uxorem*. Nam non
deo, quare h. l. *uxorem* Gell. posuisse statua-
quum mox *uxores* scriberet.

§. 4. *Sicuti*] Reg. Rot. Linc. et Ald. Gr.
sicuti pro *sic* praebuerunt. Iunt. deinceps *capite*
VII. Leg.

§. 5. *Sed si*] Unus cod. Gron.: *Quod si*.

§. 6. *Instauratur*] Edd. vet. *instauratus*.

§. 7. *Ea*] Pronom. *ea* restitui cum Long.
Reg. Rot. et edd. vet. Omiserant cum Steph.
recentt.

CAPUT XVI.

quod Caesellius Vindex a Sulpicio Apollinari reprehensus est in sensus Virgiliani enarratione.

Virgillii versus sunt e libro sexto: 1

*Ille, vides, pura iuvenis qui nititur hasta,
Proxima sorte tenet lucis loca. Primus ad
auras*

*Aetherias Italo commixtus sanguine surget
Silvius Albanum nomen, tua postuma proles;
Quem tibi longaevo serum Lavinia coniux
Educat silvis regem regumque parentem.
Unde genus Longa nostrum dominabitur
Alba.*

debantur haec nequaquam convenire: 2

*Tua postuma proles,
Quem tibi longaevo serum Lavinia coniux
Educat silvis regem.*

in si hic Silvius, ita ut in omnium ferme 3
salium monumentis scriptum est, post mortem
patris natus est, ob eamque causam praef-

Cap. XVI. Sensus] Ed. Gryph. 1539. in marg.
versus.

§. 1. *Serbo*] Vers. 760 sqq.
§. 2. *Et*] Copulam om. edd. vet. ante Iunt.
§. 3. *Ita*] Accessit *ita* ex Reg. Rot. Put. et
opp. — *Prænomen ei*] Vulg. *prænomen ei im-*
ium hoc f.; Reg. et Rot. nostrum dant; non-
thumo. Antea bis edd. vet. *postuma pro-*
et ipsa antiquitas eum indicavit, qui postremus
et postea imprimis eum, qui patre mortuo natus.

nomen ei Postumo fuit, qua ratione subiectum est :

*Quem tibi longaevo serum Lavinia coniux
Educet silvis regem?*

- 4 Haec enim verba significare videri possunt,
Aenea vivo ac iam sene, natum ei Silvium et
5 educatum. Itaque hanc sententiam esse verborum istorum Caesellius opinatus in commentario *Lectionum antiquarum*: *Postuma*, inquit, *proles non eum significat, qui patre mortuo, sed qui postremo loco natus est; sicuti Silvius, qui Aenea iam sene, tardo se-*
6 *roque partu est editus.* Sed huius historiae
7 auctorem idoneum nullum nominat. Silvium autem post Aeneae mortem, sicuti diximus,
8 natum esse multi tradiderunt. Idcirco Apollinaris Sulpicius inter cetera, in quib[us] Caesellium reprehendit, hoc quoque eius quasi

erratum animadvertit; errorisque istius hanc esse causam dixit, quod scriptum ita sit: *Quem tibi longaevo*, inquit, non *seni* (significatio enim est contra historiae fidem) sed in *longaevo*.

Nativam notionem hic Virgil. conservavit. V. Gron. Deinde v. *regem* adiunxi ex edd. vett. ante Iunt.

§. 6. *Idoneum null.*] Hoc ordine Reg. et Rot.; vulg. ord. *inverso null. idon.* De re cf. Canter. Nov. Lectt. 2, 10.

§. 7. *Esse*] V. *esse* adiecit I. Gron. e Reg. et Rot.

§. 8. *In quibus*] Reg. *in quis*; quod rectius esse videtur; vulgata e correctione orto. cf. 3, 10, 3, 11, 2. — *Quem t. long.*] Ita Reg. Rot. et edd. vett.; vulg. *Quem t. longaevo.* *Longaevo, inq.* V. *inquit* insertum cogita, abundanter, ut saepe. v. ad 1, 15, 13. — *Est*] Vulg. *esset*, quod correctum est

gum iam aevum et perpetuum recepto, immortalique facto. Anchises enim, qui haec 9
dicit ad filium, sciebat eum, cum hominum
vita discessisset, immortalem atque indigetem
futurum, et longo perpetuoque aevo potiturum. Hoc sane Apollinaris argute. Sed aliud 10
tamen est longum aevum, aliud perpetuum.
Neque dii longaevi appellantur, sed immortales.

CAPUT XVII.

Cuiusmodi naturam esse quarundam praepositionum M. Cicero animadverterit: disceptatumque ibi
super eo ipso, quod Cicero observaverat.

Observe curioseque animadvertis M. Tullius, in et con praepositiones verbis aut vocabulis praepositas tunc produci atque protendi, cum literae sequerentur, quae primae sunt in sapiente atque felice: in aliis autem omnibus correpente pronuntiarum. Verba Ciceronis haec 2
sunt: *Quid vero hoc elegantius, quod non fit natura: sed quodam instituto? indoctus dicimus brevi prima litera: insanus produ-*

a Reg. et Rot. [E]. Copula accessit ex iisdem codd. Exorabat vero iam in edd. vet. v. Barth. ad Stat. Theb. 9, 62. quem lahd. Osho.

Cap. XVII. §. 1. *Produci*. De qua re, v. Lips. de recta Pronunciat. Lat. ling. c. 22.

§. 2. *Brevi*. Non metro, sed literae sono. *Thys.* cf. Schneid. Gram. lat. 1. 1. p. 108. *Giceronis* loc. est in Orat. 48. §. 159. Ceterum pro *indoctus*, quod est, etiam in Reg. et Rot., apud Cic. est *inclitus*, quod edidit Ald. Apud Cic. tamen in nonnul-

eta: inhumanus brevi, infelix longa, ne multis, quibus in verbis eae primae litterae sunt, quae in sapiente atque felice producte dicuntur: in ceteris vero omnibus breviter. Itemque composuit, consuevit, concrepuit, confecit: consule ut talem reprehendet. Refer ad auris: probant. Quare, cur ita? Se dicent iuvare. Voluptati autem aurium morigerari debet.

3 *tio.* Manifesta quidem ratio suavitatis est in iis vocibus, de quibus Cicero locutus est. Sed quid dicemus de praepositione *pro*, quam cum produci et corripi soleat, observationem

4 hanc tamen M. Tullii aspernata est? Nam enim semper producit, cum sequitur altera, quae prima est in verbo *fecit*, quam Cicero hanc habere vim significat, ut prop-

lis libb. etiam est indogt. — *Producte*] Edd. v. ante Iunt. haec producte dicuntur. — *Consuevit*] Hoc v. tuentur et codd., et edd. vet., atque apud Cic. legitur. Et merito, inquit Gron., duo ex utriusque generis exempla posuit, breviter pronuntiatum composuit et concrepuit, producte consuevit. conf. V. cons. omiserant cum Steph. editt. recepit. — *Reprehendet*] Edd. vet. ante Iunt. comprehendet et refer. — *Cur ita*] Codd. cur ita sit? dicent. iuvare; edd. vet. Quare cur ita sit? dicent: probare. (Iunt. probet) iuvare. Ald. Quare cur ita sit? dicent, probe se iuvare. Sciopp., ut apud Cic., quare cur? ita se dic. iuvare. Long. Qu., cur ita? sed d.

§. 3. *Pro*] Cf. Schneid. l. l. 1, 2: p. 575 sq.

§. 4. *Fecit*] Ita codd. Gron. et edd. vet. in a Iunt.; Steph. dederat *fecit* cum edd. ante Iunt. Otho: Rectius puto *fecit*, ut ea verba Gellius addere videatur, quibus praepositio praeponi possit, qua agatur. *Profelix* autem dici non potest: at non profect.

am rem, *in* et *con* praepositiones producan-
 br. Nam *proficisci* et *profundere*, et *profu-* 5
ere, et *profanum*, et *profestum* correpte di-
 cimus; *proferre* autem, et *profligare*, et *pro-* 6
tere producte. Cur igitur ea litera, quam
 Cicero productionis causam facere observavit,
 non in omnibus consimilibus eandem vim aut
 rationis aut suavitatis tenet: sed aliam vocem
 produci facit, aliam corripit? Neque vero *con*
 articula tum solum producit, cum ea lite-
 ra, de qua Cicero dicit, insequitur. Nam et 7
 Sallustius: *foenoribus*, inquit, *coo-*
ertus est. Praeterea *coligatus* et *conexus* 8
 producte dicuntur. Sed tamen videri potest 9
 et iis, quae posui, ob eam causam particula
 nec produci, quoniam eliditur ex ea *n* lite-
 ra; nam detrimentum literae productione syl-
 labae compensatur. Quod quidem etiam in 10
 conservatur, quod est *cogo*. Neque repugnat, 11
 quod *coëgi* correpte dicimus; non enim salva
avaloyia dicitur a verbo, quod est *cogo*.

§. 6. *Con*] Cf. Schneid. l. l. p. 306. annot.

Ea] Reg. a. — *Dicit*] Idem dixit.

§. 7. *Foenoribus*] Fälscher. *Facinoribus*. v. 4, 17,
 cf. Schneid. l. l. 1, 2. p. 615.

§. 8. *Dicuntur*] Reg. *dicitur*. Antea edd. vet.
 Long. collig. et connex. v. Schneid. l. l. 1, 2. p.
 612. et 616.

§. 11. *Αvaloyia*] Ita Rot. Reg. Fulv. et Scioepi;
 vulg. συναίρεσις, omisso pronom. *id*, quod tamen
 hab. etiam cod. Oxon. Thys. *Cogo* dictum est, con-
 tracte a *coego*; unde *coëgi* sine ulla συναίρεσις. cf.
 Schneid. Gramm. lat. I, 1. p. 103.

CAPUT XVIII.

Quod Phaëdon Socraticus servus fuit, quodque iter alii complusculi servitutem servierunt.

- 1 Phaëdon Elidensis ex cohorte illa Socratica fuit, Socraticæ et Platoni per fuit fam
- 2 liaris. Eius nomini Plato illum librum divi
- 3 num de immortalitate animæ dedit. Is Phaëdon servus fuit forma atque ingenio liberali et, ut quidam scripserunt, a lenone domi
- 4 puer ad merendum coactus. Eum Cebes Socraticus hortante Socrate emisse dicitur, alius
- 5 seque in philosophiæ disciplinis. Atque postea philosophus illustris fuit; sermonesque eius de Socrate admodum elegantes leguntur.
- 6 Alii quoque non pauci [servi] fuerunt, q

CAP. XVIII. *Alii* Steph. p. 549. addidit *alii v. philosophi*, quod nescio unde habeat; irreverenter tamen in indicem capitum post præfat. in edd. recent. Eiecit Long., quem secutus sum.

§. 4. *Cebes*] Alcibiadem vel Critonem non nat Diogen. Laërt. — *Aluisseque*] *Aluisse* pro *habuisse* dedit Reg., quod probabat iam Gron., comparians *alere ingenium*, et *alumnos* pro *discipulis*. Præpositionem tamen *in* abesse maluerim. Vulgus firmat etiam Macrobianus 1, 11. p. 261. Zeunn. Pro *disciplinis* (cf. 1, 9, 12.) Thys. coni. *discipulis*; quod nunc cum *v. aluisse* minime quadrat. Otho etiam præferebat *discipulis*, ut Gell. veluti dicat, qui a lenone Veneris erat discipulus apud lenonem, inter philosophiæ receptus est discipulos atque habitus a Cebet. Falster. in Kraus. Nov. p. 140. coni. *imbuereque tum phil. d.*

§. 5. *Fuit*] Macr. *emersit*.

§. 6. *Servi*] Hoc voc. deest in Reg.; et unius seculi; refer. hæc vv. ad ista: *Is Phaëdon servus*

et philosophi clari exstiterunt. Ex quibus 7
 le Menippus fuit; cuius libros M. Varro in
 stiris aemulatus est: quas alii Cynicas, ipse
 ppeilat Menippaeas. Sed et Theophrasti Pe- 8
 patetici servus Pompylus, et Zenonis Stoici
 rvus, qui Persaeus vocatus est, et Epicuri,
 nomen Mys fuit, philosophi non incele-
 es vixerunt. Diogenes etiam Cynicus ser- 9
 tatem servivit: sed is ex libertate in servi-
 tem venum ierat: quem cum emere vellet
ναὸς Κορίνθιος, et quid is artificii novisset

t. Servat tamen Macrob. cf. Ions. Histor. Phil.
 9.

§. 7. *Menippaeas*] Cf. 13, 30, 1.

§. 8. *Theophrasti*] Macr. *Philostrati*; quod cor-
 endum esse vidit Meurs. coll. Diog. Laërt. 5. vit.
 eophr. — *Pompylus*] Alii, ut cum Macr. Steph.,
 populus vel, ut edd. vett., *Pompilius*. — *Persaeus*]
 ph. cum edd. vett. et Macr. *Perseus*. — *Mys f.*]
 Irus, quod in marg. hab. edd. Gryph., in textu
 a Iunt. Ald. aliisque *Mus*. Edd. ante Iunt. *Mys*.
 cr. cui *Mys nom. f.*; idem ante *vixer.* addit: *illa*
 te.

§. 9. *Venum*] Edd. vett. ante Iunt. *venierat*;
 Thys. *veniebat*. Ceterum aliter Diogen. Laërt.
 Diogen. libr. 6. cf. Lactant. Instit. 3, 25. —
ναὸς Κορίνθιος.] Reg. Graece scripta hab. haec no-
 ta: ΞΕΝΙΑΔΗC ΚΟΡΙΝΘΙΟC, et similiter mox
 ΝΙΑΔΗC, et Linc. h. l. hab.: *vellet gē et*, quod
 nificat, Graeca hic adfuisse; eodem modo mox:
 gē *respons.* Putavit fortasse Gellius, iudice I.
 p., pronunciationem quoque in illa voce Grae-
 i habere aliquid dulcedinis vel excellentiae prae-
 ina. cf. 1, 26, 9. 19, 1. Vulg. *Xeniundes Corin-*
 is. — *Et*] Orationem non bene cohaerere, et
 ticipium *percont.* non habere, unde sustentetur,
 Alexit I. Gron. Ante Steph. addebatur *foret* post
percont. invitiis codd. Particula *is* (pro qua Iunt.

percontatus: Novi, inquit Diogenes, homini-
 10 bus liberis imperare. Tum *Ξενόδης* respon-
 sum eius demiratus emit et manu emisit;
 filiosque suos ei tradens: Accipe, inquit, libe-
 ros meos, quibus imperes. De Epicteto au-
 tem philosopho nobili, quod is quoque servus
 fuit, recentior est memoria, quam ut scribi
 quasi oblitteratum debuerit. [Eius Epicteti
 etiam de se scripti duo versus feruntur: ex
 quibus latenter intelligas, non omnes omnimo-

Ald. hab. *id;*) deest in Reg. et ap. Macr. I. Gron.:
ecquid pro et quid is; at sic praestaret: percontato,
 s. percontanti. Otho *et quid* pro simplici *quid* posi-
 tum esse pluribus exemplis, allatis probare conatus
 est. Quid si legamus: *et, quid is art. novisset, es-*
set perc.? *Esset post novisset* facile excidere potuit.
 Macr. dat: *percunct. esset.*

§. 10. Tum] Deesse pronomen ratus, Gron.
 coni. *Eum*; Macr. hab. *tunc*. — *Eius dem.*] Gron.
 ex Rot. et edd. vet. *eiusdem miratus*. Vulgat. fir-
 mat Macr., qui vv. *emit et omisit*. — *Manu emisit*] *Manu*
 Vulg. *manumisit*. Reg. et Rot. *manu emisit*; proban-
 te eodem Gron. Macr. *emisit manu*. — *Quam*] *Quam*
 Macr.: *quam ut possit inter oblitterata nesciri*. *Cu-*
ius etiam de se etc. — *Eius*] Totam hanc periodum
 ignorant Reg. Rot. Scheff. Linc. aliusque Oxon., eam
 spuriam esse iudicabat Salm. In capitis indice nul-
 la huius additamenti fit mentio; quam fecisset Gel-
 lius, si in fine cap. tale quid addidisset. Fortasse
 ex Macr. ab aliquo adiuncta sunt. — *Latenter int.*] *Latenter*
 Macr. *illud lat. int., non omnimodo dis* etc. — *Non*
omnes] Gron. *non omnimodo deos exosos esse*. Edd.
 vet. *non omnis modo diis; exos. non esse* (*non po-*
sterius om. Ald.); apud Macrob. *non omnimodo diis*,
 ut legi volebat Gulielm. Veris. 3, 13. Lectio rece-
 pta Carrionis est. Pricaeus ad Appul. Miles. lib. 7.
 p. 373. malebat *non omnibus modis diis*. Stephan.
 in Apologia Gell. advers. Vivem p. 25. et Specim.
 Emendd. p. 136 sq. veram lectionem arbitrabatur

dis diis exosos esse, qui in hac vita cum aerumnarum varietate luctantur; sed esse arcanas causas, ad quas paucorum potuit pervenire curiositas.

Δούλος Ἐπίκτητος γινόμεν, καὶ σώματι πηρός,
Καὶ πένην Ἴρος, καὶ φίλος ἀθανάτοις.]

CAPUT XIX.

Rescire verbum quid sit, et quam habeat veram et propriam significationem.

Verbum *rescire* observavimus vim habere 1 propriam quandam, non ex communi significatione ceterorum verborum, quibus eadem praepositio *re* imponitur: neque ut *rescribe*, *relegere*, *restituere* dicimus; itidem dicimus *rescire*. Nam qui factum aliquod occultius aut inopinatum insperatumque cognoscit, 2 is dicitur proprie *rescire*. Cur autem in hoc 3 uno verbo *re*, particula huius sententiae vim

esse: non omnimodis diis exos. esse. — Δούλος] Leontidae in Antholog. tribuebantur hi versus. cf. Vossii Institutt. Oratt. 1, 5, 20. et Castigatt. ad Pacuv. Fragm. p. 121. Ἀδελφοποιον nunc exstat hoc epigramma in Jacobs. Anthol. Palat. V. 1. p. 512.

CAP. XIX. *Et*] Ita edd. vett. pro *atque*.

§. 1. *Habere propr.*] Eaedem edd. ante Iunt. *habere litterae propr. q.*; in qua lectione vitium aliquod latere videtur. — *Re*] V. *re* omitt. Rot. — *Restituere*] Reg. Rot. Linc. *subst.*, ex manifesto errore. — *Dicimus*] V. *dicimus* repetii ex iisdem libris, quum vulgo abesset.

§. 2. *Occultius*] Reg. *occius*.

- 4 habeat, equidem adhuc quaero. Aliter enim dictum esse *rescivi* aut *rescire* apud eos, qui diligenter locuti sunt, nondum invenimus quam super iis rebus, quae aut consulto consilio latuerint, aut contra spem opinionem usu venerint. Quanquam ipsum *scire* omnibus communiter rebus dicatur vel adversis vel prosperis vel insperatis vel exspectatis.
- 6 Naevius in Triphallo ita scripsit:

*Si unquam quidquam filium rescivero
Argentum amoris causa sumse mutuum
Extemplo illo te ducam, ubi non despu*

§. 4. *Consulto*] I. e. de industria, studioso agentibus, quorum interest. Infr. 6, 17.: non sperneque opera consulta. Gron. Recepti autem hanc citationem ex Rot. Reg. et edd. vett. ante Ald. occulto cons.

§. 5. *Vel insp.*] Vv. *vel insp.* restitui cum Le ex codd. et edd. vett.; male omiserat Carr. In ratis refer. ad *adv.*, et *exp.* ad *prosp.* quod in lexit Gron.

§. 6. *Triphallo*] Ita Mss. Gron. et Ald.; cf. Mann. ad Anthol. lat. V. 2. p. 561.; edd. vett. *phalo*; *typhallo* con. Baptista Pius, quem se sunt alii. Iunt. hab. *typhallo*. — *Si unq.*] Cod. tic. et Carr. Antiqq. LL. 1, 11. *Unquam si ququam*. — *Argentum*] Melius esse *argenti* anno Thys. *argent' am.* Sciopp. — *Sumse*] Ita Scia Fruter. Veris. 2, 11. et Carr. l. l. pro *sumpsisse*. — *Extemplo*] *Extempulo* Gron. vett. codd. secutus. Locum, ubi non despuas, Bapt. Pius Annot. Postér. c. 11. et Fruter. l. l. intelbant *doliola*, ubi, secundum Fest., despuere a non licebat; (cf. Varr. de LL. 4, 32.) Gron. *pinum*, ubi despuere non poterant molentes, capiti propter *παραπάνην*. Comparat Polluc. 7, 4. terpres Gallus *Verges* transfert: *Je te ferai m en un endroit où tu ne pourras point cracher*;

laudius Quadrigarius in primo annali: *Ea* 7
neani ubi resciverunt, sibi per fallacias ver-
data esse. Idem Quadrigarius in eodem 8
 pro in re trīsti et inopinata verbo isto ita
 itur: *Id ubi resciv[er]unt propinqui obsi-*
um, quos Pontio traditos supra demonstra-
mus: eorum parentes, cum propinquis capil-
passo in viam provolarunt. M. Cato in 9
 orto Originum: *Deinde dictator iubet po-*
ridie magistrum equitum arcessi. Mittam
, si vis, inquit, cum equitibus. Sero est,
quit magister equitum: iam rescivere.

hac annotatione: *Il y a lieu de croire, que le*
tre qui parle à son esclave, le menaca de le
re attacher au poteau destiné à la fustigation, et
lui faire serrer le cou, selon la coutume, de ma-
re qu'il lui soit impossible de cracher.

§. 8. *Resciverunt*] Reg. *resciarunt*, Rot. *rescia-*
 I. Gron.: Videtur Gellius varietatem in exem-
 captavisse, ut sicut ex Catone habet *rescivere*,
 ex Quadrigario locum elegit, ut illud tempus ali-
 terminaretur, ac praeterea in uno retineretur li-
 v, in altero evanuisset.

§. 9. *Arcessi*] Edd. *veti* ante Iunl. *accersi*. V.
 1, 2, 1. Sine ulla lectionis varietate *accerserent*
 ur infr. 17, 1, 11. *accersitus*, 16, 6, 1. *accersi-*
 2, 7, 18. Sequens prius *inquit* restitui ex iis
 edd.

CAPUT XX.

Quae vulgo dicuntur *vivaria*, id vocabulum veteres non dixisse; et quid pro eo P. Scipio in oratione ad populum, quid postea M. Varro in libris de re rustica dixerit usurpatum.

- 1 *Vivaria*, quae nunc dicuntur septa quaedam loca, in quibus ferae vivae pascuntur, Varro in libro *De Re Rustica* tertio dicitur
- 2 *poraria* appellari. Verba Varronis sub *Villaticae pastionis genera sunt tria, ornithiones, leporaria, piscinae. Nunc ornithiones dico omnium alitum, quae intra parietes villae solent pasci. Leporaria te accipere non ea, quae tritavi nostri dicebant, ubi lepores sint: sed omnia septa aedificiorum villae quae sunt, et habent inclusa animalia quae pascuntur.* Is item infra in eodem libro ita scribit: *Cum emisti fundum Tuscanum a M. Pisone, in leporario apri*

CAP. XX. §. 1. *Vivaria*] Cf. Schneid. Gell. lat. 2, 1. p. 402. not.

§. 2. *Villat. past.*] Prima haec vv. non sunt Varr., supplevit Gell. ex antecedd. c. 3.: Prædium dominum scientem esse oportet earum rerum, in villis circumve eam ali ac pasci possunt; Gell.: villaticae pastionis genera sunt tria; Varr. eius disciplinae genera sunt tria. — *Tria*] Edd. v. ante Iunt. *terna*. Deinceps Iunt. *ornithiones*, post *ornithiones*. — *Soli*] Varr. *soliti*; quod Frustrum explicat: quibus leporariis assueverunt, et in quibus morati sunt. Sed verbo *soli* oppositum est omnia — *Aedificia*] Varr. *afficta*; Carr. et Steph. *afficta aedificia*. Edd. Gryph. 1542. 1592. in marg. *afficta*.

nulti. *Vivaria* autem, quae nunc vulgus 4
 dicit, sunt], quos *παγαδεαίους* Graeci appel-
 ant: quae *lepōraria* Varro dicit, haud usquam
 aemini apud vetustiores scriptum. Sed quod 5
 pud Scipionem omnium aetatis suae purissi-
 me locutum legimus *robōraria*, aliquot Ro-
 mae doctos viros dicere audivi id significare,
 quod nos *vivaria* dicimus; appellataque esse
 tabulis roboreis, quibus septa essent: quod
 enus septorum vidimus in Italia locis pleris-
 ue. Verba ex oratione eius contra Claudium 6
 Asellum quinta haec sunt: *Ubi agros optime
 ultos atque villas expolitissimas vidisset, in
 is regionibus excelsissimo locorum murum
 latuere aiebat: inde corrigere viam, alios*

§. 4. *Autem*] Accessit ex codd. Gron. (v. not.
 p.) edd. vet. et Steph.; nescio quis primus post
 Steph. omiserit; om. iam Thys. Antea edd. vet.
huscul. et fuerunt pro fuere, quod dedit Ald. cum
 int. Mox Iunt. om. v. *sunt*. — *Quae*] *Quae au-*
 tem Ald. Basil. 1519. Ascens. Steph. In codd. haec
 git Gron. *Vivaria a. quae nunc vulgus quos Gr.*
op. gr. quae lepōr. V. d., haud usq. m. ap. anti-
iores scr.; recepit Long. Ad v. *vulg.* intellig. ex
 p. *appellat*, si quidem v. *dicat* omitti cum codd.
 valueris. Gron. coniecit: *Viv. autem, quae nunc*
vulgus, quos Gr. app. παγ., quaeque lep. V. dicit
et etc.; ita in vulgus, quemadmodum inceperat,
 tangitur haec censura, non in Varionem.

§. 5. *Scipionem*] Cf. Cicet. de Or. 1, 49.

§. 6. *Asellum*] Edd. vet. *Asellium*. — *Atque*]
aque pro et dederunt Reg. Rot. et Sciopp. — *Excel-*
simo loc. mur.] Reg. et Rot. *exc. lacorum mu. stat.*
 non: Putes librarium, quem secuti sunt, qui utrum-
 que exemplar effecerunt, quum per errorem tres po-
 tiores literas vocis *murum* ante tempus scriptu-
 m, reliquas, quas praetermiserat, deinde tamen sub-
 iunxit; ut fuerit: *excelsissimo loco murum*, quem

per vineas medias, aliis per roborarium, et
 7 que piscinam, aliis per villam. Lacus vero
 aut stagna [, quae] piscibus vivis coercentur
 clausa, suo atque proprio nomine piscinas no-
 8 minaverunt. *Apiaria* quoque vulgus dicit lo-
 ca, in quibus siti sunt alvei apum: sed nemi-
 nem eorum ferme, qui incorrupte locuti sunt
 9 aut scripsisse memini aut dixisse. Marcus au-
 tem Varro *De Re Rustica* tertio: *Μελισσώνας*
 inquit, *ita facere oportet, quae quidam mel-*
laria appellant. Sed hoc verbum, quo Var-
 rus usus est, Graecum est: nam *μελισσῶνες* ita
 cunctur, ut *ἀμπελῶνες* et *δαφνῶνες*.

admodum in edd. vet. ante Iunt. est. Nisi *mel-*
turrim, ut speculam significet. Linc. *locorum mel-*
stat.

§. 7. *Aut* Vulg. et; aut dant Reg. Rot.
 Linc. — *Quae* Pronom. om. iidem libb.; hinc
 cis se iunxi cum commate praecedente; post cla-
 ponere possis maiorem interpunctionem: Gron.
stagna piscibus coercendis clausa; vivis magnop-
suspectum erat I. Gronovio, etsi ante dixerit Ge-
in quibus ferae vivae pascuntur; itaque conl. stagn-
piscis, quibus continentur, clausa. Varr.: *Piscis*
 dico eas, quae in aqua dulci aut salia inclusos
 heat pisces ad villam. Steph. ita locum interpunctum
viv. coercentur, clausa suo etc.

§. 8. *Quoque v. dic. loc.* Edd. vet. ante Iunt. h.
quoque dici loca, omisso v. vulgus. — *Sunt*
 ex Reg. et Rot.; vulg. inde ab Iunt. v. omisa
 erat; *sint* dedit Steph. cum edd. vet. — *Eorum*
 Pronom. omitt. Reg.

§. 9. *Tertio melio.* Cap. 16, 12. ubi locus
 ter legitur. cf. Carr. Emendd. 2, 8. Steph. cum e-
 vet. *μελισσῶνες*; hae praeterea addunt: ut *ἀμπε-*
les et. (Ald. id est) *δαφνῶνες*; quae vv. postea o-
 Max. eadem edd. dant *appellant.* — *Μελισσῶ-*
 Sciopp. et add. vet. praeter Ald. *melissanes*; Lau-

CAPUT XXI.

Super ea videre, quod Graeci *ἀπαστα*, nos
πενιτρειες vocamus, ac de utriusque vocabuli
 ratione et origine.

Ab Aegina in Piraeum compluresculi earum- 1
 disciplinarum sectatores Graeci Romani-
 que homines eadem in navi transmittébamus.
 ex fuit, et clemens mare, et anni aestas, coe- 2
 lantque liquide, serenum. Sedebamus ergo in
 ippi simul universi, et lucentia sidera con-
 siderabamus. Tum [quispiam ex iis,] qui eo- 3
 rum in numero Graecas res eruditi erant,
 id *ἀπαστα* esset, quid *ἀπαστος*, quid *βωρως*, et

et v. ante ea etiam pro *πενιτρειες* scribendum esse
 monuit Steph. Specim. Emend. p. 192. Alias enim
 non vidari, quod a Gellio annotatum ait, verbum
πενιτρειες Graecum esse. Pro et *ἀπαστος* id est
 p. Car. l. i. emendat: item d.

CAP. XXI. §. 1. *Transmittébamus*. Ita Reg.
 Oxonn. et edd. vet., eo tantum discrepantes
 ad *transmittébamur* vel *transmittébantur* exhi-
 nt. Steph. edidit: *transmittébamus*. Cf. Schneid.
 ummat. lat. 1, 2: p. 609 sqq. V. tamen 17, 6, 6.
 sine varietate est *transmitt*: cf. 10, 26, 1, 17, 11,
 18, 2, 4.

§. 2. *Anni* 19, 5.: aestate anni flagrantissima.

§. 3. *Tum quispiam ex iis*. Edd. vet. et Steph.
 in *quispiam ex iis qui*; vv. media *q. ex iis* igno-
 ra Reg. Rot. Linc. Sciopp.; deleuit I. Gron., ut
 sqq. (§. 6.) orta. *Cum, qui eod. in n.* edidit
 sq. operatum credo vitio. — *Id ἀπαστος*. Haec
 vv. et *ἀπαστος* non e. in Reg. Rot.
 Linc. Et certe, quum perspicue Homerus *ἀπαστος*
ἀπαστος dicat, non nisi vocabulo differre, quum res
 eadem, vix videtur aliter egisse Gellius, quam ut

quænam maior *ἀγρος*, et quæ minor, cui
ita appellata, et quam in partem procedenti
noctis spatio moverentur: et quamobrem Ho-
merus solam eam non occidere dicat, cum
quaedam alia [non occidant]: scite [tum] is-
4 omnia ac perite disserebat. Hic ego ad na-
stros iuvenes converto, et: Quid, inquam
vos opici dicitis mihi? Quare, quod *ἀγρος*
Græci vocant, nos *septemtriones* vocamus.
5 Non enim satis est, quod septem stellas vidi-
mus; sed quid hoc totum, quod *septemtriones*
dicimus, significet, scire, inquam, id prolixi-
6 volo. Tum quispiam ex his, qui se ad literarum
memoriasque veteres dederat: Vulgus, in-
quit, grammaticorum *septemtriones* a solo

Mss. indicant. I. Gron. Certe vero pro posterius
ἀγρος vox *ἀγρος* repetenda foret propter inter-
rita vv.: quid β. — Spatio] Edd. vett. inde a la-
spatium. Edd. Gryph. in marg. hab. spatio: —
merus] Il. 2. 487 sqq. — Cum et q.] Ante
edebatur: cum et q. alia scite, tum ista etc.; et
non apparet in codd.; hinc Gron. tum et q. d.
scite ista — disserebant; omissis vv. non occ.
addidit Carr. Vv. non occ. facile ex antecedd.
pleri possunt; tum, quia initio huius periodi positum
longius aberat, a Gellio repetitum videtur.

§. 4. Et] Copulam om. edd. vett. ante Iunt.
Opici] Reg. Rot. Opicii, Linc. Opidici; edd. v.
oppidici; nostrum hab. Ald. cum Iunt. Ed. Gry-
1592. hab. opifici, et in marg. opici. Significat
homines rudes, imperiti: v. Turneb. Advers. 10,
et Thys. Infr. 13, 9, 4.

§. 5. Quid hoc tot.] Vatic. et Schopp. quid et
hoc, unde Gron. sed etiam quid hoc. Iunt. si q.
hoc tot. Deinde edd. vett. ante Iunt. hab. signifi-

§. 6. Memoriasque] Comparant Gallor. Mss.
res. cf. 7, 8, 10, 12. — Dederat] Carr. (Sto-
dederant, in vitiis libb.

- brumalis*, quae sunt, *θεριναί τροπαί καὶ χειμεριναί*. Item cadit sol non in eundem semper locum. Fit enim similiter *occasus*, eius aut *aequinoctialis*, aut *solstitialis*, aut *brumalis*.
- 7 Qui ventus igitur ab oriente verno id est aequinoctiali venit, nominatur *Eurus*, ficto vocabulo, ut isti *ετυμολογικοὶ* aiunt, *ὁ ἀπὸ τοῦ ἔους ὀρέων*. Is alio quoque a Graecis nominatur *ἀπὸ τοῦ ἁπλῶς*, [a] Romanis nauticis *Subsolanus* cognominatur. Sed qui ab aestiva et solstitiali orientis meta venit, Latine *Aquilo*, Graece dicitur; eumque propterea quidam dicunt ab Homero *αἰθρῶν ἄνετον* appellatum: *Boream* autem putant dictum *ἀπὸ τοῦ βοῶντος*, quoniam niam sit violenti flatus et sonori. Tertius ve-

θεριναί τροπαί] Reg. tantum hab. *χειμεριναί τροπαί*, unde Grob. suspicanti est; (v. *θεριναί τροπαί* terposita esse, ubi illis unde totum non fuerit, scripsisse Gell. aut solstitialis, quae *θεριναί*, aut *brumalis*, quae sunt *χειμεριναί τροπαί*, aut *θεριναί*.)

§. 7. *Ετυμολογικοὶ*] Reg. *Ετυμολογικὴ*; Grob. *ετυμολογοί*. Cod. Guelf. isti *Ετυμολογικοὶ* aiunt. — [O] Addidit Long. ex cod. Reg. suader. I. Gron.; accessit Sciopp. — [*ἁπλῶς*] Recepi ex eodem libb. et Fulv. V. Non. Marcell. sub v. *Eurus*.

§. 8. *Ἀπλῶς*] Reg. *ἀπλῶς*, et utrovis modo recte scribi volunt. Gron. V. Burmann. I. I. p. 3 col. 2. — [4] Praepositio *ἀπὸ* in Reg. et Guelf. deleuit Long. Equidem tantum *ἀπὸ* seiuncti; praepositiones in huiusmodi exemplis repetere solet G. V. 4, 1, 14, 10, 19, 1, 11, 18, 17, 12, 14, 6, 11, lemma 14, 2, 10, 15, 11, 12.

§. 9. *Homero*] Od. 5, 296. — *Boream*] Eadem Ald. *Borean* hab. pro *Boream*. v. Schenck. Gramm. lat. 2, 1. p. 32. Thuc. 17, 9, 24, 6, 185.

§. 10. *Ventus*] Eadem add. praeter *Ventus* est; v. est facile intelligas; Otho: Scilicet mutare

tus, qui ab orienti hiberno spirat; *Volturnum* Romani vocant; eum plerique Graeci mixto nomine, quod inter *Notum* et *Eurum* sit, *εὐνοτορον* appellant. Hi sunt igitur tres venti 11 orientales: *Aquilo*, *Volturnus*, *Eurus*; quorum medius *Eurus* est. His oppositi et contrarii sunt alii tres occidentales: *Caurus*, quem 12 olent Graeci ἀργεῖον vocare; is adversus Aquilonem flat: item alter *Favonius*, qui Graece vocatur ζέφυρος; is adversus *Eurum* flat: tertius *Africus*, qui Graece [vocatur] λιβ; is adversus *Volturnum* facit. Eae duae regiones 13

unt, quod eos lateret haec ἀνακλόουσα dicta esse, nemadmodum ap. Plin. Epist. 10, 34.: *Ego -- vide is mihi*; Lucan. 3, 46.: *Caesar -- non illum*. Auctor. de bell. Afric. 25. *Tuba -- non est visum*. v. Jort. ad Sallust. Jug. 30. I. Gron. comparat supr. c. 13, 4.: *Gracchus -- sequebantur*; quod non omnino nec quadrat. v. Ruddimann. II. p. 389. not. 79. Edd. usaedam (Gryph.) *tertium ventum*, ita ut post *ispi* et comma tantum ponendum sit. — *Volturnum*] la codd. pro (Guelf.) *Vult.* h. l. et post. v. Schneid. l. 1, 1. p. 31.

§. 11. *Eurus*] Cod. Guelf. *Eurus quoque med.* est.

§. 12. *Caurus*] Qui et *Chaurus* (ut hab. cod. Guelf.) et *Chorus* et *Corus* appellatur. v. Thys. Salma. ad Solin. p. 1245. — *Αργεῖον*] *Εργεῖον* Kiopp. V. *vocare* om. cod. Guelf. — *Aquilonem*] ant. *vulturnum*. Vv. item alter -- *Eur*: flat om. cod. Guelf. — *Vocatur λιβ*] Reg. qui Graece *Λιβ*; omnia v. *vocatur*; quod uncis sequebat. Pronomen *is*, quod sequitur, om. cod. Guelf. — *Facit*] V. *facit* pederunt Reg. alique codd. Gron. pro *flat*. Comparat Gron. locutionem: *facere* cum aliquo, i. e. *paribus alicuius stare*; contrarium: *adversus al. facere*.

§. 13. *Eae d. reg.*] Cod. Guelf. *haec duae reg.* ort. *hae du. r.* dare voluit.

- si finibus Apuli eodem, quo ipsi sunt, nomine Iapygem dicunt. Eum esse propemodum *Caurum* existimo: nam et est occidentalis, et videtur exadversum *Eurum* flare. Itaque Virgilius Cleopatram e navali proelio in Aegyptum fugientem vento Iapyge ferri ait. Equum

oras) proficiscentem quasi finibus Apuli (Iunt. *Apulia*; Ald. *Appuliae*) eodem, et (Iunt. Ald. quo pro ipsi nomine Iapygem dicunt. Vv. quasi finibus sustulit Carr.; quasi finibus suis i. e. limine, regione sua, legend. esse contexit Burmann. ad Ovid. M. 2, 160. Reg. et Rot. *Iupigia* (Rot. *Iapiga*) ipsius proficiscente quasi finibus. *Apulia* eodem, quo ipsi sunt nomine. Fulv. *Apuli* eod. quo ipsi s. n.; *Lat* ipsius ore proficiscente *apulia* eod. quo ipsi. Scio *Ἰαπυγία* ipsius *Apuliae* ore proficiscentem quasi finib. *Apulia* eod. quo ipsi s. Vocem *Apuliae* non notavit; quasi ignorarent eam Mss. Cod. Guelf. ut *tigine*. G. ipsius ore proficiscente quasi finibus *Apuliae* eodem quo ipsi nom. (sunt om.) *Iapygem* Salmas. coni. *Iapygiae* sinus ore proficiscentem, est *Garganus*, *Apuli* eodem; coll. Appuleio de M. lib. 1.: Appuli Iapygem vero ex Iapyge sinu, id est ex ipso Gargano venientem. Reprobavit Gron. suspicatus est: *Iapygiae* pro terrae praetendens (i. e. excubantem quasi in specula) quasi finibus *Apuli* eodem, quo ipsi sunt, nom. *Iap. d.* Lectionem nostram ita explicat I. Gron.: *Iapygiae* ipsius ore intelligo, non ex parte Italiae magis occidentem hunc ventum dici, sed in sola Iapygia, in huius ore concipiatur, et sic emittat eum Iapygia: proficiscentem quasi finibus non illic matrem, ut tantummodo agnoscatur in Iapygia, sed extra eam sit notus; quum Circius assiduus in *Apulia* remaneat, cf. Torrent. ad Hor. Carm. 1, 3. sine codd. cura haec aliter constituit.

§. 22. Et] Copula et accessit ex edd. vet. cod. Guelf. — Exadversum] Ita Reg.; vulg. adver-

§. 23. Virgilius] Aen. 8, 710. —

quoque Apulum, eodem quo ventum vocabu-
 tur, *Iapygem* appellavit. Est etiam ventus no- 24
 mine *Caecias*, quem Aristoteles ita flare di-
 cit, ut nubes non procul propellat, sed ut ad
 se vocet, ex quo versum istum proverbial-
 it factum ait:

— — κακά

Ἐφ' ἑαυτὸν ἔλκων, ὥς ὁ Καϊκίας νέφος.

Haec autem, quos dixi, sunt alii pluri- 25
 miam venti commenticii et suae quisque re-
 gionis indigenae; ut est Horatianus quoque
 ille *Atabulus*, quos ipse quoque exsecuturus
 sum: addidissemque eos, qui *Etesiae* et *Pro-*

[appellavit] Aen. 11, 678.

§. 24. *Caecias*] Pro *Caec.* cod. Guelf. *Chaetias*.
 Aristoteles] Meteorol. 2, 6: Deinceps pro *flare*
 id. ante Iunt. hab. *infl.* — Κακά] Reg. Ἐλκων ἐφ'
 αὐτὸν ὥς καϊκίας, unde Gion.: ἔλκων ἐφ' αὐτὸν
 ἐφ' αὐτὸν, Sciopp.) ὥς δ. E. νέφος; et sic quoque
 ad Appul. de Mund. p. 396. et Aristotel. l. l. scri-
 bendum esse; si κακά retinere volueris, ad vers. an-
 tecedentem pertinuisse. Fulv. λέκων φεαντὸν ὥς
 καϊκίας νέφος, unde Muret. (Epistol. 2, 6.) nostrum
 edit. Plutarch. praecept. Politic.: εἴτα ἤδη πάντα
 ἢ ἄλλον βίον Ἐλκων ἐφ' ἑαυτὸν, ὥς τε Καϊκίας
 φ. Senec. Nat. Quaest. 5, 16. 17.

§. 25. *Et*] Copula et accessit e Reg., suadente
 — [Horatianus] V. Horat. Sat. 1, 5, 78. Plin.
 N. 17, 24. Ceterum v. est quod praecedat om.
 id. ante Iunt. Deinceps Rom. exhibet: *orōis* (i. e.
 orationis) *quosq.* ille ad *Apulos*, Brix. et Ven. *orōis*
 id. ad *Ap.* recte Bonon. *Oratian. q. il. Atab.* Be-
 d. Annot. (Thes. Grut. V. 1. p. 224 sq.) *Hora-*
iusque ille At. Cod. Guelf. *orationis* (quoque om.)
 ad *apulos*. — *Atabulus*] Vet. cod. Sciopp. *Ata-*
bul. cf. Senec. l. l. — *Etesiae*] Cod. Guelf. *et asie*.
 Plin. H. N. 2, 47. Colum. 2, 21. v. Thys. et

- dromi* appellantur, qui certo tempore anni, cum canis oritur, ex alia atque alia parte cœli spirant: rationesque omnium vocabulorum, quoniam plus paulo addibi, effudissem, nisi multa iam prorsus omnibus vobis reticentibus verba fecissem, quasi fieret a me *expois ἐπιδεικτική*. In convivio autem frequenti loqui solum unum, neque honestum est, inquit, neque commodum. Haec nobis Favorinus in eo, quo dixi, tempore apud mensam suam summa cum elegantia verborum, totiusque sermonis comitate atque gratia denarravit. Sed, quod ait, ventum, qui ex terra Gallia flaret, *Circium* appellari, M. Cato tertio libro Originum eum ventum *Cercium* dicit, non *Circium*.
 29 Nam cum de Hispanis [Alpinis] scriberet, quod

Ald. Manut. De Quaestis per Epist. 1, 6: — *Appellantur*] Ita Reg. Rot. pro *appellantur*. Dein cod. Guelf. cum caniculus canis orit. — *Spirant*] Nonne mo e scriptis *prospirant*: Gron. Deinceps cod. Guelf. pro *rat.* hab. omnesque *omn. voc.* — *Quoniam*] Reg. et Rot. *qm.* i. e. quoniam; vulg. *quia*. Mox paulo om. Iunt. Tum cod. Guelf. dat *addidi* pro *addibi*. — *Effudissem*] Reg. *effusissem*; Rot. *effussissem*. Gebhard. Antiqq. L. L. 1, 15: *effutiissem*; coll. 5, 1. Deinde *prorsum* hab. edd. ante Iunt. pro *prorsus*. Tum *fecisset* Guelf. — *Quasi*] Reg. *qm.* Guelf. *qm.* i. e. quoniam. Iunt. *quasi quam fieret*. — *Ἐπιδεικτική*] Reg. *ἐπιδεικτικὴν*; I. Gron.: *ἐπιδεικτικὴν*, ab *ἐπιδεικτικόν*, i. e. *ἐπιδεικτικόν*, cf. Cress. Theatr. Rhetor. 3, 5.

§. 28. *Circium*] Cod. Guelf. *circum*, mox *circium*, tum *circum*; postea *ventus circius cum loquar* Huc cum impl. (sic). — *Tertio lib. Or.*] Sciopp. et edd. vett. in libris Originum, Iunt. Ald. et cod. Guelf. in libro *Or.* omisso numero.

§. 29. *Hispanis Al.*] Post v. *Hispanis*, pro quod

citra Hiberum colunt, verba haec posuit: *Sunt in his regionibus ferrariae, argenti fodinae vulherrimae, mons ex sale mero magnus: quantum demas, tantum accrescit. Ventus tertius, cum loquare, buccam implet: armatum hominem, plaustrum oneratum percellit. Quod supra autem dixi, Etesias ex alia et alia 30 coeli parte flare, haud scio an secutus opinionem multorum temere dixerim. P. enim Ni- 31 jidii in secundo librorum, quos *De Vento* composuit, verba haec sunt: *Et Έτησια et Austri universarii secundo Sole flant.* Considerandum igitur est, quid sit *secundo Sole*.*

Guelf. hab. *his aptius*, edd. vett. add. *Alpinis*, in qua voce vitium latere mihi videtur. Pro *citra* Iunt. & Guelf. hab. *circa*. — *Sunt*] Cf. Strab. 4, 1. p. 293. ed. stereot. Ceterum Guelf. Reg. Rot. Linc. hab. *sed* pro *sunt*. Gron. coni. *Stricturae in reg.*; id verbum ei rei proprium esse, v. infr. — *Accrescit*] Rot. *adorrescit*; Reg. *adoresc.*; Gron. *adolecit*. — *Oneratum*] Cod. Guelf. *honeratum*. V. c. 3, 2.

§. 30. *Dixi*] Dixerat Favorinus; intellig. Gell. a persona Favorini; s. leg. *dixit* et mox *dixerit*, mod. suspicatus est Gron. Pro *Etes*. cod. Guelf. hab. *G*. ita ut Graece Έτησι. scribendum videatur. *Princeps et* pro *atque dedi* ex Guelf. et edd. vett. praeterea cod. Guelf. hab. *et alia ex parte coeli*; *scio at* (sic!). Iunt. pro *an* hab. *ut*.

§. 31. *Enim*] Partic. *enim* accessit e Reg. — *Dedit* idem et Rot. Graece autem scripsi voc. eq. (quod primus dedit Steph., quum edd. vett. om. iam praecedente *et*.) Reg. secutus et Long.; accessit Linc., qui hab. *gs et austri*; et Sciopp., qui tiam omisit; atque Guelf., ubi est: *G et austri*. — *Considerandum*] Cod. Guelf. *Consid. est ergo quid it*. — *Secundo*] Pontan. *Analect.* 1, 10. et Salmas. d. Solin. p. 1261. comparant: secundo amne defluente; ventus non contra cursum solis flat, sed a sole

CAPUT XXIII.

Consultatio diiudicatioque locorum facta ex
comoedia Menandri et Caecili, quae *Plocium*
scripta est.

- 1 Comoedias lectitamus nostrorum poe-
rum sumtas ac versas de Graecis, Menand-
ac Posidippo aut Apollodoro aut Alexide,
- 2 quibusdam item aliis comicis. Neque, cum
gimus eas, nimium sanè displicent, quin le-
de quoque et venuste scriptae videantur, pro-
- 3 sus ut melius posse fieri nihil censeas.
enim si conferas et componas Graeca ipsa,
de illa venerunt, ac singula considerate at-
apte iunctis et alternis lectionibus committi-
oppido quam iacere atque sordere incipi-
quae Latina sunt: ita Graecarum, quas aen-

fertur. cf. Senec. l. 1. *Verger: Un vent qui
souffle point contre le cours du soleil, est
souffler suivant le cours du soleil.*

CAP. XXIII. §. 1. *Ac] Aut Sciopp.;* edd. B.
Venet. et Bonon. et. Deinceps cod. Guelf. hab. *Posi-*
sidio; Posidio Sciopp. Iunt. Ald. Steph.; Posodio
vett.; Posidonio Rot. Nostrum hab. Mosell. in m
et ex Lilio Gyraldo editio a. 1651. — Alexide]
Guelf. Alaxide.

§. 2. *Neque]* Ita tres codd. Gron. et Sciop.
Linc. et Guelf. *neque tamen leg.;* Guelf. pro *ne*
dat nichil (sic!) i. e. nihil. Vulg. atqui cum l.
nihil s. displ. Steph. Specim. Emendd. p. 193.
lebat: Atqui — displicent: quin — videntur.

§. 3. *At enim]* Sciopp. et cod. Guelf. et en-
Ac] Guelf. et, deinde pro *committas* hab. *commi-*
ctis; tum nequerunt pro nequiver.; postremo omni-
v. obsol. bis exhibet nuper.

iri nequiverunt, facetiis atque luminibus obs-
 cescunt. Nuper adeo usus huius rei nobis 4
 mit. Caecilii *Plocium* legebamur: haudqua- 5
 iam mihi et qui aderant displicebat. Libi- 6
 m est, Menandri quoque *Plocium* legere, a
 to istam comœdiam verterat. Sed enim, 7
 istquam in manus Menander venit, a prin-
 cipio statim dii bohi! quantum stupere atque
 gere, quantumque mutare a Menandro Cae-
 lius visus est! Diomedis hercle arma et Glau-
 non dispari magis pretio existimata sunt.
 cesserat dehinc lectio ad eum locum, in 8
 to maritus senex super uxore divite atque
 formi querebatur, quod ancillam suam, non
 cito puellam ministerio, et facie haud illi-

§. 5. *Plocium*] Iunt. hic, mox et in lemmate:
Plocium. Guelf. *Ceciliium plotum*; mox *Plotium*.

§. 6. *Est*] Sciopp. et Guelf. *et*.

§. 7. *Sed*] Guelf. *Sunt*. v. c. 22, 29. ubi vitium
 strarium. — *Quantumque*] Reg. *quaecumque*, an-
 Gron. *frigere*, (sc. in illis) *quaecumque mutua-*
a M., C. v. est. Otho ad 13, 3. propter *quae-*
que legend. censet: *quaecumque mutuare visus*
 Pro *mutare* i. e. *mutari*, (ut Varr. dicit *mutat*
re) edd. inde ab Ald. exhib. *nutare*, quod im-
 pavit iam Palmer. Spicileg. 14. p. 866. V. 4. Thés.
 — *Heracle arma*] Reg. *herclea merca*, Rot. *her-*
merca, Scheff. et Guelf. *hercle amecta*, (s. *Ame-*
) Linc. *hercle amerta*, alius: *hercle armamenta*.
 iam latere intellexit Gron., qui coni. *hercle apor-*
a. *Munera* pro *arma* suspicari possis. cf. Horat.
 1, 7, 16 sqq. Plin. Epist. 5, 2, 2. Hom. II. 6,
 sqq. 236. — *Existimata*] Gron. cum Ald. dedit
im. Nostrum confirmant Guelf. et edd. ante Ald.
 n. Mostell. 1, 1, 73.: *Abiit*, neque, quod dixi,
 si existimat. Cornel. Nep. Cat. 1, extr.

§. 8. *Haud*] Pro *non* e Reg. restituit f. Gron.
 illiberali Lips. Electór. 1, 21. fin. e libb. vett.

berali; coactus erat venundare suspectam uxore quasi pellicem: nihil dicam ego, quantum differat. Versus utriusque eximi iussi, et alii ad iudicium faciendum exponi. Menander sic

Ἐπ' ἀμφοτέρων ἴν' ἐπικληρὸς ἦ —
 Μέλλει καθευδῆσαι κατεργάσασα μέγα
 Καὶ περιβοητόν ἐργον. Ἐκ τῆς οἰκίας
 Ἐξέβαλε τὴν ἡνιόχουσαν, ἣν ἐβούλετο,
 Ἴν' ἐπιβλέπωσι πάντες εἰς τὸ Κρεωβύλης
 Πρόσωπον. Ἡ γ' εὐγνώστος εἶχε με γυνή.

illaetabili malebat; quod displicebat Gronovio. *Litralis forma, facies* alibi legitur. — *Dicam* Guelf. *inquam* (inquam). — *Quantum dif.* etc.] *H* v. operarum vitio in edit. Gron. nulla interpunctio facta legebatur; nullo vero sensu. Equidem *atur post differat* punctum posui. Lectio autem perfecta plurimam partem est ab emendatione Gronovii. Olim erat: *quant. differat versus utriusque eximii sit satis aliis ad iud.* etc. Pro *eximius sit s.* inter. coni. ecce mihi *sit satis*; coll. 10, 24.: ecce. Gulielm. Verisim. 2, 24.: *quantum differat versus utriusque eximios sit satis aliis* etc. V. *quantum differat* cum Gron. intellig. quantum diff. inter eos. Guelf. Rot. Reg. et Linc. hab. *utriusque eximius si et aliis*; unde abstraham lectionem edit. Gron.; loqui Gellium, ut soleant veteres, in studiis adiutores anagnosta vel librario utentes. cf. 3, versum Laberii notari iussi.

§. 9. Ἐπ'] De his vv. quos cum Heringa ad sui, quum olim aliter essent dispositi, consulens omnino est Meineke, Menand. et Philemon. R. p. 142 sqq. — Ἀμφοτέρων] Gron. intelligi per ἀκοήν censebat. Alii aliter. v. Meineke. μέλλειν scripsi cum Grotio (Excerpt. p. 741.) et quae. — Κατεργάσασα] Sciopp. κατεργάσατο. Ἐβούλετο] Ita edd. ante Ald. Vulg. βούλ. — γ' e.] Eadem ἦ τ' e. — Εἶχε] In marg. cod. T. ὥς ἂν εἶχαι; deinceps Sciopp. pro με γυνή dat με λην ἦ. —

Διαποινα, καὶ τὴν ὄψιν ἣν ἐκτέταται σου
 ὄρος ἐν παιδίοις. Τί τὸ λεγόμενον ἐστὶ δῆ;
 Τοῦτο σιωπῆν βούλουμαι τὴν σιωπὴν τῆς
 Πολλῶν κυκλῶν ἀρχηγόν. Οἱμοὶ Κρεωβύλην
 Δαφτεῖν ἐμέ, καὶ δεῖν τέλειαν, ἢ ἰδίαν σου
 Γύναιον οὔσα πηχέως· εἴ τ' ἐστὶ τὸ
 Φρύαγμα εἰπὼς ἀντιπράτατον. Δία σου καὶ
 Τὸν Ὀλύμπιον, καὶ Ἀθηνᾶν, οὐδαμῶς.
 Παιδισκάριον, θεραπευτικὸν δὲ λόγου, τοῦ
 Τάχον ἀπαγέσθω δά τις, ἢ ἂν ἀντισαργος.

Caecilius autem sic:

10

Sen. *Is demum miser est, qui aerumnarum
 suam nequit*

*Occultare. Ma. Fere ita me uxor, forma
 et factis facit.*

*Si taceam; tamen indicium festi. Quae,
 nisi dotem, omnia*

Ἡν] Vulg. ὅν. Sciopp. ὧν. Hering. Obs. p. 252. ὧν.
 Nostrum dedit Grot. Mox add. ante Ald. παιδίοις
 τοι, omisso τε in seqq. — Τί τὸ] Sciopp. τὸ δέ,
 et coniecit: τὸ τοι. Alia v. ap. Meinek. Edd. vet.
 in translatione: *Se. Quid tandem? Ma. Tacere volo.*
 — Κρεωβύλην] Legend. h.l. et v. 5. Κρεβ. v. Meinek;
 etiam de sqq. quae sic legit: λ. ἐμ, ἐκκαίδεκα τέλειαν
 τον [ἢ δεοῖ] γύν. οὔσαν κ. — Γύναιον] Edd. ante
 Ald. γυναικῶν, quod in marg. hab. edd. Gryph. ad-
 dito v. *Fortassis.* V. Meinek. — Δία] Vulg. διά.
 Sciopp. διά. Ap. Meinek. Μὰ τὸν Δία τ. Ὀλ. καὶ τὴν
 Ἀθ. — Παιδισκάριον] Ita etiam Sciopp. pro παιδι-
 σκάριον. Idem mox δὲ καὶ. — Ἀρ] Sciopp. ἂν ἀ-
 τς ἀργοι. Edd. ante Ald. ἢ ἂν ἀντίπα γόνυ. In
 translatione: hanc quispiam abigat, quaeque et illam
 referat.

§. 10. *Sen.*] Ald. *Senex is dem.* etc. — *Fere ita*
 Sciopp. et edd. vet. *ferre.* Cod. Guelf. *ferre me ita*
 ur. Falmer. in Nov. Kraus. p. 141. eod. *ferre ista.*
 — *Est*] Verb. deest in Reg. et Guelf.; deleuit Long.

*Quae nolis, habet. Qui sapit, de me discet
qui, quasi*

*Ad hostis captus, liber[se] servio, salva
be atque arce.*

*Quae mihi quidquid placet: eo privatu
me servatum?*

*Dum eius mortem inhio, egomet vivo ma
tuus*

*Inter vivos. Ea me, clam se, cum m
ancilla ait*

*Consuetum. Id me arguit. Ita plorand
orando,*

*Instando atque obiurgando me obtudit,
eam*

*Vendumdarem. Nunc credo inter suas
qualis*

*Et cognatas sermonem serit: Quis vest
rum fuit*

Pro indic. Guelf. iudic., pro quae dat qui. — *hostis]* Sic codd. (Guelf. ad hostes) edd. vett. (*ab hostis;* Iunt. *ab hostes*) et cum Carr. Steph. (*hostes*). Ald., scilic. ut vitium Iunt. corrigeret, *ab hoste;* secutaeque sunt Basil. Ascens. Gryph. *Libere]* Sciopp. Gron. et cod. Guelf. *liber.* Egber servio. — *Urbe]* Quae praestat libertatem bus. Gron. — *Mihi]* Edd. Gryph. 1542. 1599 marg. hab. *nihil.* Deinceps eadem et ed. a. cum cod. Guelf. Iunt. Ald. hab. *quicquam.* — *privatu]* Edd. vett. *eo privatum.* Steph. *eo privatu vin me?* Thys. *privatum it.* Sciopp. et Guelf. *privatu.* Gron. *eo privatum it vi me in tiis.* — *Inhio]* Cod. Guelf. *in his ego me vivo.* — *Se]* Pronom. *se* om. edd. ante Iunt. *clam secum* hab. cod. Guelf. — *Consuetum]* Consuevisse, habuisse. — *Orando]* V. *orando* om. cod. Guelf. *Uti eam ven.]* Reg. Rot. *eam uti venderem.* *Va rem* hab. etiam Sciopp. — *Quis vest.]* Ita Reg. Rot.; *vestrarum* etiam Sciopp. Vulg. *quae vest*

*Integra aetatura, quae hoc itidem a viro
Impetravit suo; quod ego anus modo
Effeci, politico ut meum privarem virum?
Haec erunt concilia hodie. Differor ser-
mone miser.*

eter venustatem autem rerum atque ver- 11
um, in duobus libris nequaquam parem, in
equidem soleo animum attendere, quod,
e Menander praeclare et apposite et facere
psit, ea Caecilius, ne qua potuit quidem, 12
atus est, enarrare. Sed quasi minime pro-
da praetermisit; et alia nescio quae mimi-
inculcavit. Est et illud Menandri de vita
anum media suntum simplex et verum et

h. et edd. vett. *quae vostram*. Guelf. Iunt. Ald.
e nostrarum. Edd. Gryph. *et* marg. *nostrum*.
antique pro *quag*. v. (Non, sub v. Quisquis. Rud-
ann. I. p. 200. not. 19. III, 1. — *Aetatura*] Cod.
li et *catula*. — *Idem*] Guelf. Reg. Rot. Sciopp.
— *Sermone*] Cod. Guelf. *semper* mis.

§. 11. *Quod*] Steph. et Guelf. *quodque M*. —
ua potuit] Cod. *nequa potuit qui (quidem) co-*
est; (Guelf. *nequaquam quidem potuit quidem*
est). inde Gryph. *neque potuit, neque con- est*.
con. ne qua potuit quidem conatus est; quam
lectionem recepi in locum vulgatae (inde a
Steph.): *nequaquam potuit, ne quidem conat-*
in qua offendit etiam ne quidem. V. Tursellin.
artic. p. 438. Edd. vett. pro *ne quidem* hab.
omisso *ne*, *est* post *conatus*. Nostrum adjuvat
potuit quidem con- est.

§. 12. *Quae mimica*] Ita eod. edd. vett. (Rom.
n.); *quae intimica* Brix. Venet. et Gryph.; *quasi*
Ald. (Iunt. *quasi mimica*) unde Gulielm. Vetter.
quae ab se mim. Cod. Guelf. *quasi in mimica*.
Est et illud] Edd. ante Iunt. dederunt. Est et illud
uod nesci q. p. pro vulg. *inculcavit*, et illud.

delectabile, quod, nescio quo pacto, omisit. Idem enim ille maritus senex cum altero sene vicino colloquens, et uxoris locupletis superbiam deprecans, haec ait:

Ἐγω δ' ἐπικλήρον Λάμιαν· οὐκ εἰρηκά σοι
 Τοῦτ'; οὐχί; καίαν τῆς οἰκίας.
 Καὶ τῶν ἀγρῶν, καὶ πάντων ἀντ' ἐταίης
 ἔχομεν ἀφ' ὅλων χαλεπῶν χαλεπώτατα.
 Ἄπανσι δ' ἀργαλῆα ἐστίν· οὐκ ἔμοι μόνω,
 Υἱῶ, πολὺ μᾶλλον θυγατρὶ. Πράγματι ἄμαχον λέγεις,
 Εὐ οἶδα.

- 13 Caecilius vero hoc in loco ridiculus magis, quam personae isti, quam tractabat, aptus atque conveniens videri maluit. Sic enim haec corripit:

Se. Sed tua morosane uxor, quaeso, est?

Ma. Quam? rogas?

delectabile, nescio; omnesis vv. est et quod. — Idem] Cod. Guelf. Item; post: hoc ait pro haec ait. — Λάμιαν] Casaub. ap. Torn. Λάμια; δὲκ εἶρ: σοι Τοῦτ'; οὐχί. Λάμια hab. etiam Steph. — Τοῦτ'; οὐχί] Sciopp. Τοῦτ' εἶτ' ἀρ' οὐχί. Grot. ταύτης inserit post οὐχί. — Καὶ πάντων] Ita quoque scriptum invenit Thys.: τῶν πατρῶων ἀντικρὺς μὲν ὅλων τῶν etc. Casaub.: δ' δ' ἐστὶ πάντων ὅσων ἐν κείνης ἔχομεν Μεγάλων τε καὶ πολλῶν χαλεπῶν χαλεπώτατων. Ἀπανσιν ἀργαλῆα ὅτι οὐκ ἔ. μ., Τίῳ τε γὰρ πολὺ μ., καὶ θυγ. γε Πράγματι etc. Pro ἀφ' ὅλων. (Ald. ἀπ. ὅλων.) edd. Brix. Venet. et Bónon. Ἀπόλλων. Iunt. ἀπόλλων. Ed. Rom. Sciopp. et Vatic. Ἀπόλλων ὅς, quod secutus est Hering. v. Meinek. p. 145. Edd. Gryph. in marg. fortassis ἀπόλλων s. ἀπολλῶν.

§ 13. Ridiculus magis] Cod. Guelf. ridiculus magis quasi pers. — Corripit] Iunt. et cod. Guelf. corripit. — Quam? rogas] Reg. Linc. Oxon. et Sciopp.

Se. *Qui tandem?* Ma. *Tædet mentionis,*
quæ mihi,

Ubi domum adveni ac sedi, extempla savium
Dat ieiuna anima. Se. *Nihil peccat de savio.*
Ut devomas volt, quod foris potaveris.

quid de illo quoque loco, in utraque comoe- 14
 ia posito, existimari debeat, manifestum est;
 cuius loci hæc ferme sententia est: *Filía ho-* 15
minis pauperis in pervigilio vitata est. Ea 16
 es clam patrem fuit; et habebatur pro virgi-
 ne. Ex [eo] vitio gravida mensibus exactis 17
 parturit. Servus bonæ frugi, cum pro fori- 18
 bus domus staret, et propinquare partum he-

rean erogas. Rot. *quam me rogas.* I. Gron. *quæ,*
quam, me rogas? Cod. Guelf. *quam et rogas.*
 Palster p. 228. *Quin morosa 'st.* Salm.: *ah! me*
rogas, i. va! me r. Guelm. l. h.: *uxor est, quæ-*
so? an rogas? — *Quæ mihi* Guelf. *qui mihi tibi*
d. advenit. — *Ac sedi* Guelm.: *assedi.* Deinceps
 add. vet. *ext. savium datat. Se. Ieiuna anima? Ni-*
hil (B. non. Nil) etc. Ald. cum Iunt. *ext. suavium*
Iunt. sat. datur. ieiunia (ieiuna Iunt.) anima? Nihil
p. de suav. etc. Guelf. *ex samum datur iei. anima.*
 — *Dat* Guelfm.: *datas, mox: nil pec. savio.* —
Ut dev. Iden. *ut epomas.* Cod. Guelf. *quid p. de*
panis ut dev. ut. q. thoris putaveris. Sciopp.
 etiam hab. *thoris.*

§. 14. *Existimari* Edd. Rom. et Ald. *aesrim.*
 Mox *es* post *sent.* addidi ex edd. vet. Ante Iunt.
 ubi fort. propter præetens est hoc neglectum est.

§. 15. *In* Guelf. om. in.

§. 16. *Patrem* Ita pro *patre* Reg. et Rot.
 Plaut. Asinar. apud Nonium: clam uxorem suam. cf.
 Ruddiman. l. p. 316. not. 16.

§. 17. *Eo* Pron. eo deest in Reg. et Guelf.

§. 18. *Bonæ* Guelf. *bonæ*; postea *esse vitium*
oblatum.

- rili filiae, atque omnino vitium esse oblato ignoraret, gemitum et ploratum audit puellam in puerperio enitentis: timet, irascitur, sus-
 19 catur, miseretur, dolet. Hi omnes motus et affectionesque animi in Graeca quidem ma-
 moedia mirabiliter acres et illustres: apud Caecilium autem pigra ista haec omnia, et
 20 rerum dignitate atque gratia vacua sunt. Hic ubi idem servus percontando, quod accideret repperit, has apud Menandrum voces facit

Ὡς τοῖς κακοδαίμων, ὅστις ἂν πένης γαμέ,
 Καὶ παιδοποιεῖθ'. Ὡς ἀλόγιστος ἔστ' ἀνὴρ,
 Ὃς μὴτε φύλακὴν τῶν ἀνάγκαιον ἔχει,
 Μὴτ' ἂν ἀτυχήσας εἰς τὰ κοινὰ τοῦ βίου,
 Ἐπαμφέειδθαι δύναται τοῦτο χορημίσι,
 Ἀλλ' ἐν ἀκαλύπτῳ καὶ ταλαιπώρῳ βίῳ
 Χειμαζόμενος, ζητῶν μὲν, ἀνιάρων δ' ἔχων

§. 19. *Motus*] Guelf. *metus*. Edd. ante *motus eius animi affectionesque*. Mox Guelf. *Graecia*. — *Ista*] Pron. ista accessit ex Reg. et mss. cod. Bourdelot. *Pigra istac* pro *pigra haec* Sciopp.

§. 20. Πένης] Edd. ante Ald. πένης ἀνὴρ pro γαμέ. Deinde παιδοποιεῖθ' pro παιδοποιεῖ ded. Benth. v. Meinek. — Μὴτ' ἂν ἀτυχήσας] Apud Stob. μὴτ' ἂν ἀτυχήσας εἰς τὰ λοιπά. Priora recepit Meinek. Recte! Vulg. Εἰ μὴτε ἀντυχίσῃ. Sciopp. ἀτυχίσῃ. Edd. ante Ald. ἀντυχίσῃ, edd. Gryph. & marg.: Fortassis ἀντιχίσῃ s. ἀντιχυσῃ. Casaub. ap. Torn. εἰ καὶ ἡ γὰρ ἀτυχίσῃ etc. I. e. Si acciderit alicui ut incidat in gravius quoddam peccatum. — Ἐπαμφέειδθαι] Stob. ἐπαμφάσαι. Meinek. ἐπαμφάσαι. — Ἀκαλύπτῳ] Ita Stob. Vulg. ἀνακαλύπτῳ. Sciopp. ἐνακαλύπτῳ. cf. Lio Chrysost. Orat. 32. p. 366. v. Meinek. — Χειμαζόμενος] Sciopp. χιμαζ. πρὸ τῶν μὲν ἀνιάρων ἔχων. Stob. χ. ζῇ τῶν μὲν ἀνιάρων ἔχων Τὸ μ. ἀπ. τῶνδ' ἀμαθ. —

Τὸ μέρος ἀπάντων, ἀγαθῶν οὐ δυνάμενος.
ὑπὲρ γὰρ ἐνὸς ἀλέγων, ἀπάντας νοθεύω.

l horum autem sinceritatem veritatemque 21
rborum an aspiraverit Caecilius, considere-
us. Versus sunt hi Caecilii, trunca quaedam
Menandro dicentis, et consarcinantis verba :
agici tumoris:

— *Is demum infortunatus est homo
Pauper, qui educit in egestate liberos:
Cui fortuna et res ut est continuo patet.
Nam opulento famam facile occultat factio.*

aque, ut supra dixi, cum haec Caecilii ver- 22
a scorsum lego, neutiquam videntur ingrata
pnaque; cum autem Graeca comparo et
onteado, non puto Caecilium sequi debuisse,
pod asequi nequiret.

πυράμενος] Gron. γενοάμενος. I. Gron. intelligi pos-
e έχει, admonuit. Is. Casaub. l. l. legit: ἀπάντων
πρὸς ἀγαθῶν, οὐ δυν. Mox πάντας pro ἀπ. hab.
ed. ante sunt.

§. 21. [Ita codd.; cui hab. etiam Sciopp.
Edd. vett. cur. et res est ut c. pateat. Carr. pā-
reat. Gron. con. cuius fort. transversis cont. patet.
Nostram lectionem petur cum I. Gron. Othio. In-
tellig. autem βλος ἀνυπτος. — Factio] I. e. opu-
lencia. Nonius sub Factio: Caecil. Philumena:
Lata eorum famam occultabat factio.

§. 22. *Haec Caec.*] Pr. haec om. Steph. No-
men Caec. om. ed. ante sunt.

CAPUT XXIV.

De vetere parsimonia, deque antiquis legibus
sumptuariis.

- 1 Parsimonia apud veteres Romanos et v
ctus atque coenarum tenuitas non domestica
solum observatione ac disciplina, sed publica
quoque animadversione legumque complurim
- 2 sanctionibus custodita est. Legi adeo nup
in Capitonis Attæi *Coniectaneis* senatus decre
tum vetus, C. Fannio et M. Valerio Messa
Coss. factum; in quo iubentur principes civ
tatis, qui ludis Megalensibus antiquo rit
mutitarent, id est, mutua inter sese democ
agitarent, iurare apud Consules verbis condi
ptis non amplius in singulas coenas sumpt
esse facturos, quam centenos vicensosque
praeter olus et far et vinum; neque

CAP. XXIV. §. 1. *Parsimonia*] Cf. Lips. de
gnit. Rom. 4, 5. Valer. M. 2, 5, 5. 3, 3.

§. 2. *Coniectaneis*] Ita Reg. et Rot. ut leg.
Carr. et Fulv. Ursinus in Appendic. Triclinii C.
con. Edd. ante Iunt. *commentarii*. Iunt. Ald. coll.
ctaneis. — *Mutitarent*] Iunt. *immutarent*. Steph. Sp.
ciip. Emendd. p. 191. et Turr. Adv. 14, 18.: *muti
tarent*, i. e. mutua celebrent convivia. Durant
Cascel. Variar. 1, 11. *mutarent*, i. e. manducarent
cf. 18, 2. ubi *mutitare* egitur. Graecor. *συνάγειν*
comparat Fabric. p. 229. De re cf. Macrob. 3, 17.
— *Domina*] Ald. *Asceas*. Gryph. *convivia*. cf. Fulv.
(Ursin.) l. l. et Lip. Saturn. 1, 1. qui *dominia* re
stituerunt, quod nab. edd. vett. ante Ald.; *domina*
Reg. et Rot. cf. Pricaeus ad Appt. Apol. p. 199.
Convivia antiquitus *dominia* dicebantur. v. Non. Mar
cell 4, 125. — *Vino*] Similiter Plin. H. N. 14, 6.
vinum indigena. —

illenigena, sed patrio, ustros, neque argenti
 n convivio plus pondo, quam libras centum
 llaturos. Sed post id senatus consultum lex 3
 annia lata est, quae ludis Romanis, item lu-
 is plebeis et Saturnalibus, et aliis quibusdam
 lebus, in singulos dies centenos aeris insumi
 oncessit, decemque aliis diebus in singulis
 ensibus tricenos, ceteris autem omnibus die-
 us denos. Hanc Lucilius poeta legem signi- 4
 cat, cum dicit:

— *Fanni centussis misellos.*

quo erraverunt quidam commentariorum in 5
 acilium scriptores, quod putaverunt, Fannia
 ge perpetuos in omne dierum genus cente-
 os aeris statutos. Centum enim aeris Fannius 6
 constituit, sicuti supra dixi, festis quibusdam
 lebus, eosque ipsos dies nominavit: aliorum
 i dierum omnium in singulos dies sum-
 clusit intra aeris alias tricenos, alias de-

genti] Pighius Annal.: *argenti facti*. Deinceps
 onvivia malebat Falster. in Kraus. Nov. — *Quam*
 aleri volebat Gron., quippe quod plurimum in tali
 co omittere ac intelligere solent. cf. Gron. de Pe-
 un. Vetere. 1, 6. p. 27. Schneid. Gramm. lat. 2,
 p. 456.

§. 3. *Lex*] Cf. Macrob. 2, 13. et Athenae. 14,
 Gron. de Pecun. Vet. p. 663. — *Ludis*] Hoc v.
 epetitum non hab. Rot.

§. 4. *Significat*] Hoc v. recepi cum Long. ex
 lot. Rég. Linc. pro *signat.* — *Centussis*] Vulg. *cen-*
ussisque, copulam ignorant iidem libb. Iaq. Dousa:
 id Lucil. *centusse misello*. Macrob. a *Lucilio festi-*
nitatis suae more centussis vocatur. Fannii centus-
 sis miselli vel misellum sunt centeni aeris, quos le-
 ge Fannia impendere permissum. Gron. Thys. con-
 centusse misellos; alius: *centussis miscella*.

- 7 nos. Lex deinde Licinia rogata est, quae cum certis diebus, sicuti Fannia, centenos aeris impendi permisisset, nuptus ducentos indulxit; ceterisque diebus statuit aeris tricenos; cum et carnis aridae et salsamenti certa pondera in singulos dies constituit: sed quidquid esset natum e terra, vite, arbore, promiscue atque
 8 indefinite largita est. Huius legis Laevius
 9 poeta meminit in *Erotopaegniis*. Verba Laevii haec sunt, quibus significat hoedum, qui ad

§. 7. *Nuptus*] Reg. et Rot. *nuptus*, quod magnopere placebat Gronovio, qui ex anteced. vel sqq. intelligebat: *diebus*. Recepi cum Long. in locum vulgati *nuptiis*. — *Aridae*] Codd. et Iunt. *autem*, vel *a. i. e. autem*. Gron. coniecit: *assae*. I. Gron. pro *cum et c. autem* coni. *fumatae carnis autem; aridae sumtum esse* e Macrob. — *Certa pond.*] Macrob.: *carnis aridae pondo tria, et salsamentorum pondo libra*. — *Constituit: sed quidquid*] Mss. *constituit*; vulg. *constituerit*. Gron. *cumque et c. -- constituisset, quicquid esset n. e terra*, etc. Codd. et edd. vett. hab. *sed quicquid esset tum e t.*; unde I. Gron. *tricenos; cum et -- constituit: sed quicquid*; vel: *tricenos. Quin et -- constituit. Sed quicquid*. Alterutrum certe innuere Mssos. Equidem illud recepi, quum vulgo legeretur *si quidquam*. Mox promiscue est ex edd. vett. pro *promisce*. V. ad Gell. Praefat. 2.

§. 8. *Laevius*] Al. *Livius*. Edd. vett. *Laelius* et mox *Laelii*. sed v. Scalig. LL. *Ansonian. 2, 27*. Deinde edd. vett. *crotopaeginis* (Rom. *crotopeginis*); Iunt. *erotopaegnis*; Ald. *erotopaeginiis*. Al. (Gryph.) *crotopaegniis*; in marg. Gryph. *erotopaeginis s. Erotopegnis*. V. Priscian. V. 1. p. 464. 505. 528. ed. Krehl. et Hadrian. Iun. *Animadverss. 6, 13*.

§. 9. *Significat*] Ursin. cum Gryph. 1542. *indicat*. Nimirum Iunt. Ald. Basil. Ascens. Gryph. 1539. omiserant v. *significat*; hinc. postea *indicat* suppletum est. —

epulas fuerat allatus, dimissum, coenamque ita, ut lex Licinia sanxisset, pomis oleribusque instructam:

*Lex Licinia, inquit, introducitur:
Lux liquida hoedo redditur.*

Lucilius quoque legis istius meminit in his 10
verbis: *Lēgem vitemus Licini.* Postea L. 11
Sulla dictator, cum, legibus istis situ atque
senio oblitteratis, plerique in patrimonii amplis
belluarentur, et familiam pecuniamque suam
prandiorum gurgitibus proluissent, legem ad
populum tulit, qua cautum est, ut Kalendis,
Idibus, Nonis[que], diebusque ludorum, et feriis
quibusdam sollemnibus sestertios tricenos
in coenam insumere ius potestasque esset; ceteris
autem aliis diebus omnibus non amplius 12
ternos. Praeter has leges Aemiliam quoque 12
legem invenimus; qua lege non sumtus coenarum,
sed ciborum genus et modus praefinitus est. Lex
deinde Antia praeter sumtum 13

Fuerat] Vulg. *fuit*. Reg. et Rot. *fuerat*. — *Lux liq.*] l. e. vita. Non tamen vivus fuit hic hoedus allatus, ut opinor, sed bene apparatus; unde *lux liq.* iocose dicitur, quod quasi a coena dimissus fuerit et integer servatus. *Thys.*

§. 10. *Verbis*] Edd. ante Iunt. *versibus*.

§. 11. *Prandiorum*] Reg. et Rot. atque Iunt. *prandiorumque*; unde Salmas.: *f. pecuniamque coenarum prandiorumque g. pr.* Mox pro qua Iunt. hab. *quam*. — *Nonisque diebusque*] Sic Linc. et edd. vet.; *Nonis diebusque* Reg. Rot. et Sciopp. atque Ursin. — *Tricenos*] Hotoman. de re nummar. *trecenos*, et mox *tricenos* pro *ternos*, *tric* ibi hab. etiam Reg. Mox v. *aliis* om. edd. ante Ald.

§. 13. *Antia*] Iunt. *Cincia*. —

aeris id etiam sanxit, ut, qui magistratus esset, magistratumve capturus esset, ne quo ad
 14 coenam, nisi ad certas personas, itaret. Postrema lex Iulia ad populum pervenit, Caesar Augusto imperante: qua profestis quidem diebus ducenti finiuntur; Kalendis, Idibus, Nonis et aliis quibusdam festi[vi]s trecenti; nuptiis
 15 autem et repotiis HS. mille. Esse etiam de Capito Atteius edictum, Divine Augusti, Tiberii Caesaris, non satis commemini: quod edicto per dierum varias sollemnitates a trecentis HS. adusque duo millia sumptus coenarum propagatus est; ut his saltem finis luxuriae effervescentis aestus coerceretur.

Capturus] Ursin. captaturus.

§. 14. *Postrema] Ita Reg. v. Gron. Obs. V. postremo. — Festivis] Festis hab. Reg. Rot. Sciopp. idque voluit iam Ursin., cf. Lips. ad Tac. An. 3. Receptit Long. — Nuptiis autem] Rot.: nuptiis autem et repni; Reg. reponi. Linc. et reponiscent mille. Gron.: nuptus autem et repotii sestertium mille nam vv. antiquaria in ipsa formula legum sic cepta fuisse videri posse. cf. Ruddimann. I. p. 12 not. 69. — HS. mille] Edd. inde ab Ald. et Steg. HS. millies et Reg. cum edd. ante Ald. plane: sestertii millies; (de Linc. v. antea), quae nimia summa; sestertii mille legit iam Lips. l. l. Sciopp. h. f. (fortasse) HS. mille. Ceterum edd. vet. hab. millies esse. Etiam d. etc.*

§. 15. *Divine Aug.] Sciopp. Divi Nervae Ald. om. v. Divi, ediditque: edictumne Aug.; etrum hab. etiam Iunt. Basil. 1519. Ascens. Gry. 1539. al. Duo millia] Reg. Rot. duo SS sumptus Sciopp. vet. cod.: duo ff. Unde Otho legit: duostertium 2. e. sestertiorum, aut duo HS., quod deum redeat.*

CAPUT XXV.

Quid Graeci ἀναλογίαν, quid contra ἀνωμαλίαν
vocat.

In Latino sermone, sicut in Graeco, alii 1
ἀναλογίαν sequendam putaverunt, alii ἀνωμαλίαν.
ἀναλογία est similitum similis declinatio, quam 2
quidam Latine proportionem vocant. Ἀνωμαλία 3
est inaequalitas declinationum consuetudinem
aequans. Duo autem Graeci Grammatici illu- 4
res Aristarchus et Crates summa ope, ille
ἀναλογίαν, hic ἀνωμαλίαν defensitavit. M. Var- 5
onis liber ad Ciceronem de lingua Latina
octavus nullam esse observationem similitum
loquetur, inque omnibus paene verbis consuetu- 6
dinem dominari ostendit: *Sicuti cum dicimus, le-*
pus leporis: item paro paravi, lavo la-
vi, pungo pupugi, tundo tutudi, et pingo
pinxi. Cumque, inquit, a coeno et pran- 7

CAP. XXV. Vocant] Edd. vett. ante Ald. Q. Gr.
v. vocant, quid c. ἀνωμ. Iunt. in Indice Capp. Q.
tr. ἀν., quod c. ἀν. vocant.

§. 2. Similis] Edd. ante Iunt. om. similis. —
proportionem] Cf. Quintil. 1, 3, 6 sqq. Varro: veri-
tas et ratio quae a similitudine oritur; ἀλήθεια.

§. 4. Summa ope] Iunt. summo ope, unde con-
stat licet: summopere, s. summo opere.

§. 5. Liber ad Cic.] Edd. vett. hunc ordinem
prohib. pro vulg. Varr. ad C. de l. l. lib. oct. Prae-
positio ad deest in Reg. et Rot. ac delevit Long., ne-
que quo sensu. — Inque] Ita quinque Gron. codd.
Sciopp. atque Iunt. pro itaque in.

§. 6. Paro paravi] Edd. Gryph. 1542. 1591. in
arg. hab. navo navavi.

deo et potō; et coenatus sum, et pransus sum, et potus sum dicamus: et ab adstringor tamen et extergeor et labor, adstrinxi et extersi, et lavi dicimus.

8 Item cum dicamus, ab Osco, Tusco, Graeco, Osce, Tusce, Graece: a Gallo tamen et a Maura Gallice et Maurice dicimus. Item a probus probe, a doctus docte; sed a rarus non dicitur rare, sed

9 alii raro dicunt, alii rarenter. Idem Varro in eodem libro: Sentior, inquit, nemo dicit, et id per se nihil est: assentior, tamen fere omnes dicunt. Sisenna unus assentio in senatu dicebat; et eum postea multi secuti, neque tamen vincere consue-

10 dinem potuerunt. Sed idem Varro in aliis

11 libris multa pro ἀναλογία tuenda scripsit. Sunt igitur hi tanquam loci quidam communes contra ἀναλογίαν dicere, et item rursus pro ἀναλογίᾳ.

§. 7. Ab adstringor] Praepositionem adiunxit Carr. Et a destringor hab. Reg. et Rot. et mox adstrinxi; ad adstringor Sciopp. Edd. vett. astringor et mox (praeter Iunt.) extergor; astrinxi. Sequens vox tamen subnotata est apud Sciopp. pro eaque edd. vett. hab. contra, Ald. tum.

§. 8. A] Edd. ante Iunt. om. a. — Dicitur Eaedem om. v. dicitur. — Rarenter] Tres cod. Gron. rariter.

§. 11. Sunt igitur] Edd. ante Iunt. Sunt igitur t. l. com., omisso v. quidam; et mox et rursus item.

CAPUT XXVI.

Sermones M. Frontonis et Favorini philosophi
e generibus colorum vocabulisque eorum Graecis et
Latinis: atque inibi color *spadix* cuiusmodi sit.

Favorinus philosophus, cum ad M. Fron- 1
mem consularem, pedibus aegrum, viseret,
duxit me quoque ad eum secum ire. Ac de 2
inde, cum ibi apud Frontonem, plerisque vi-
doctis praesentibus, sermones de coloribus
vocabulisque eorum agitantur, quod multi-
ex colorum facies, appellationes autem in- 3
artae et exiguae forent: Plura sunt, inquit
Favorinus, in sensibus oculorum, "quam in
verbis vocibusque colorum discrimina. Nam, 4
alias eorum concinnitates omittamus, sim-
lices isti [et] rufi et virides colores singula
videm vocabula, multas autem species diffe-
rentes habent. Atque eam vocum inopiam in 5
lingua magis Latina video, quam in Graeca.

CAP. XXVI. *Cuiusmodi sit*] Edd. vett. et *cuius-
modi sit*.

§. 1. *M. Front.*] Intell. Rhetorem, praeceptor-
em M. Antonini philosophi. v. Thys. et Marium in
notat. ad Front.

§. 3. *Plura sunt, inq. Fav.*] Edd. vett. *Plura,
sunt, sunt, Phavor.*

§. 4. *Concinnitates*] Convenientes, elegantes et
eas diversitates. Thys. Iunt. *continuitat.* — *Et
rufi et virides col.*] Codd. *isti rufus et viridi col.*;
de Gron. *isti, rufus et viridis, col.*, quod hab.
a Bad., ante quem vulg. *isti rufi s. ruffi et viri-
des* (Iunt. Ald. *viridis*) *col.*

§. 5. *In*] Praepos. in om. edd. ante Iunt.; de-
cep. hab. *quippe qua ruffus.* —

Quippe qui rufus color, a rubore quidem appellatus est: sed cum aliter ruheat ignis, aliter sanguis, aliter ostrum, aliter crocum, haec singulas rufi varietates Latina oratio singulis propriisque vocabulis non demonstrat, omnique ista significat una ruboris appellatio cum [tamen] ex ipsis rebus vocabula colorum mutuatur; et igneum aliquid dicit, et flammaceum, et sanguineum, et croceum, et ostrinum, et aureum. Russus enim color et ruber nihil a vocabulo *rufi* differunt, neque per

Crocum] Ita Rot. Reg. et Carr. pro *crocus*. v. Mox sub h. v. Ceterum excidisse vv. *aliter aurum* propter sqq.: et *croceum* et *ostrinum* et *aureum*, suspectus est Gron. — *Ista*] Gron. in annot. *illa*, nequaquam. — *Tamen*] Particul. *tamen* ignorant codd. Sciopp., atque mox hab. *mutuatur*; unde Gron. omisso *cum*: *tantum ex i. r. v. c. mutuatur*, etc.; Long. edidit *cum* — *mutuatur*, omisso *tamen*.

§. 6. *Russus*] Edd. vett. *ruffus*, Ald. *rus*. Mox cum edd. ante Iunt. Gryph. pro *voc. rufi* hab. v. *rubei*, Bonon. v. *rubri*, Gryph. a. 1539. hab. *rufi*; edd. 1542. 1591. in marg. *rufi*. Deinceps eadem edd. hab. *pr. omnes eius*. Robeum color hab. Varr. de Re R. 2, 5. — *Differunt*] Reg. et Sciopp. *dicuntur*, Linc. *dicunt*; unde Gron. *hū aliud vocabulo r. dicunt; ut neque* etc. I. Gron. autem: *nihil a voc. r. ducunt*; ut innuat Gellius literas priores *ru*, etsi in tribus vocibus sint eadem non tamen indicare in eis aliquam cognationem. Salm. ad Solin. p. 1155. ex vet. libb. auctorem distinguendum ac legendum ait: *nihil a colore differunt neque p. o. e. d. Ῥαῦδος*; autem etc. haec non sunt in libris, nisi in ed. anni 1657. Thys. Otho ex v. *ducunt* faciebat *diducunt*, ut sententia sit: *Russus et ruber, nihil a vocab. rufi cunct in aliam atque aliam speciem, ut quidem istis communis notio rufi maneat, sed praeterea men quaedam differentiae coloris rufi cernantur,*

petates eius omnes declarant; *ξανθός* autem
ἐρυθρός et *πυρρός* et *φοινίξ* habere quasdam
stantias coloris rufi videntur vel augentes
rum, vel remittentes, vel mixta quadam spe-
te temperantes. Tum Fronto ad Favorinum: 7
in infitias, inquit, imus, quia lingua Grae-
ca, quam tu videre legisse, prolixior fusior-
que sit, quam nostra: sed in his tamen colo-
ribus, quibus modo dixisti, denominandis, non
inde inopes sumus, ut tibi videmur. Non 8
iam haec sunt sola vocabula rufum colorem
monstrantia, quae tu modo dixisti, *rufus* et
ber; sed alia quoque habemus plura, quam
te dicta abs te Graeca sunt: fulvus enim
flavus et rubidus et phoeniceus et rutilus
luteus et spadix appellationes sunt rufi co-

gentes etc. — *Autem*] Δὲ pro autem Sciopp. —
[*ἐπ. et π.*] Vv. et *ἐπ. et π.* ignorat Rot. et pro
hab.: *Gr.*, quae scil. est nota Graccorum vv.,
te pingere librarius non potuit. In Reg. vv. et
ἐρυθρός bis leguntur; unde Gron. *ἐτ. καὶ ἐρυθρός* effe-
contra I. Gron. ista Salmasii, verba exsignantis,
a male repetita esse suspicatus est. Ceterum
edd. vett. Steph. edidit: *ξανθός δὲ καὶ πυρρός*
ἐπ. καὶ φοινικός. (edd. vett. *φοινικός.*) sed (edd.
lunt. *scilicet*) habere etc. Verculam sed a. scil.
stant Reg. Rot. et Sciopp.; *φοινικός* hab. etiam
pp.; nostrum Reg. et Rot.

§. 7. *Lingua*] Cf. Lucret. 1, 140. 831. Cic.
Qu. 2, 15. De Fin. 1, 3. — *Legisse*] Gron.
atum videor legisse, i. e. quantum legendo per-
te potui, agnosco Graecam linguam uberio-
I. Gron. *Legisse* interpretatur: elegisse, *ἐλεῖν*;
Fronto: quem tu Graece *φοινίκα* dixisti. —
nominandis] Ita Reg. Rot. Fulv. Sciopp. atque
ante Iunt. pro *designandis*.

§. 8. *Rufus*] Steph. *russus*. — *Diota*] Carr.
ph.), in vitis libb., *producta*. — *Luteus*] Ed. Rom.

loris, aut acientes eum quasi incipientes, aut
cum colore viridi miscentes, aut nigro infu-
scantes, aut virenti sensim albo illuminantes.
9 Nam phoeniceus, quem tu Graece *φοίνικα* d-
xisti, noster est, et rutilus, et spadix pho-
nicei *σπάρδοις*, qui factus Graece noster e-
exuberantiam splendoremque significant. ruli-
ris, quales sunt fructus palmarum arboris
admodum sole incocti, unde spadici et pho-
10 niceo nomen est. Spadica enim Dorici voc-
11 avulsum e palma terminem cum fructu. Ph-
vulus autem videtur de rufo atque viridi mix-
in aliis plus viridis, in aliis plus rufi habet
sic[ut] poeta, verborum diligentissimus, *ful-
vum aquilum* dicit et *iaspidem*, *fulvos* ga-

luceus. → *Quasi* Gron. *quasi*que, vel et *quasi*.
Gron. *eumque sic inc.* — *Colore v. m.* Val-
omnia: *colore v. m.*, aut *n. inf.* aut omisit ed.
ris. 1584. Sed sunt ista in codd., ut in Scheff-
Oxon. ; Rot. vero omisit. *vg.* : aut *nigro inf.* au-
s. al. *illuminantes.*

§. 9. *Φοίνικα*] Sic Reg. Fulv. et Ald. Gron.
ut supra *φοίνικα*. Vulg. *φοινικόν*, s. *φοινικόν*.
inceps vv. *noster est* reposui ex edd. vett.; qu-
quam omittere videntur codd. Gron. Tum edd.
hab. *σπάρδοις*. → *Exuberantiam*] Codd. *exu-*
(*exsuperantiam*) et significant pro significat;
Gron.; qui factus e Graeco (*σπάρδοις*) noster est,
super. spl.que significant r. → *Incocti*] I. e.
non diu multumque in sole flagranti pepend-
tum enim eos infusari certum est. v. Otho-
Spadici et phoenici] Ita Gron. ex scriptis; acco-
Sciopp.; vulg. *spadicis* (Ald. *spadici*) et *phoenici*. I.
Gron. *poeniceus*, (*pyniceus*) scribendum esse puta-

§. 11. *Poeta*] Virgilius Aen. 11. 751. Sic
in Reg. et edd. vett.; sicut edidit Steph. Add. V.
Aen. 4, 261. 7, 688. 279. 5, 374. 4, 159. —

is, et *fulvum aurum*, et *arenam fulvam* et
ubum leonem; sicque Ennius in annalibus
ire fulva dixit. *Flavus* contra videtur ex 12
ridi et rufa et albo concretus; sic *flaventes*
mae, et, quod mirari quosdam video, *fron-*
s olearum a Virgilio dicuntur *flavae*. Sic 13
alto ante Pacuvius *uquam flavam* dixit, et
um pulverem; cuius versus, quoniam sunt
tandissimi, libens commemini:

Cedo tamen pedem, lymphis flavis flavum
ut pulverem
Manibus isdem, quibus Ulixi saepe per-
mulsi, abluam,

[*f. aur.*] Copulam *ei* restitui ex edd. vet. et Steph.
sicque] Restitui e vet. codd. et Iunt. Ald.; *sic*
edidit cum edd. vet. Steph. Vulgat. firmant an-
t. Ald.: *Sic poeta*. — *Aëre fulva*] Vulg. *aëre ful-*
Merula ad Edd. fragm. et Voss. Art. Grammat.
16: *aëre fulva*. Et ita sane scribendum erat;
eundem Ennii locum respicere Gell. videtur 13,
14, quod mirum est Gron. non vidisse.

§ 12. *Virgilius*, Aen. 5, 309.

§ 13. *Flavum*] Reg. et Röt. *fulvum*; in ipsa
libus *favum*. — *Tamen*] Sciopp. *tum*; addita
lectura: *tu*. Deinde ut om. edd. ante Iunt. Pro
in (isdem). Iunt. hab. *idem*. — *Ulixi*] Ita s. *Uly-*
hab. edd. vet. ante Ald. pro *Ulysi*. *Ulixi* au-
melius scribi videtur; quam *Ulyxi* (cf. Schneid.
hum. lat. 4, 1, p. 43); nostramque scripturam
ubique receptam video 14, 6, 3. Restitui igitur
ubique in his libris. Comparat. I. Gron. Cri-
cul. 5, 16: *Anticlea* (*Euryclea* autrix potius) —
si pedes abluens; quae ex eadem tragoedia sum-
videri possunt. Cf. Lange Vindiciae Trag. Rom.
36. Hom. Od. 19, 379. Both. Scep. Poet. Lat.
5, p. 136. post *pedem* addidit *mihi*, versus causa.

Lassitudinemque minuam manuum mollitudine.

- 14 *Rubidus* autem est rufus atrior et nigrore multo
 15 to inustus. *Luteus* contra rufus color est dilu-
 16 tius; unde ei quoque nomen esse factum
 17 videtur. Non ergo, inquit, mi Favorine, species rufi coloris plures apud Graecos, quae
 18 apud nos dominantur. Sed ne viridis quidem
 19 color pluribus a vobis vocabulis dicitur. Namque non potuit Virgilius, colorem equi significare viridem volens, caeruleum magis dicere equum quam glaucum: sed maluit verbum
 20 notiore Graeco, quam inusitato Latino.

— *Lassitudinemque*] Sciopp.: Minuamque lassitudinem. Edd. ante Ald. *lass. que nimiam m. multitudine* (Iunt. *mollitudinem*).

§. 14. *Rubidus a. est r.*] Vulg. *R. a. est r.* (edd. ante Iunt. *R. a. et rufus*) *atrore et* (et edd. ante Bonon.) *n. m. mixtus*; Gebhard. l. l. 1. 10. e Pal. *rub. aut ruf. atriore nigrore multo mixtus*; nostrum exhib. Fulv. Linc. Reg. *R. atrior* hab. etiam Sciopp. *nigriore* Iunt. Comp. vit Gron. *inustas maculas, inusta stigmata*. Cuius Otho nimis longe petitam hanc translationem putat et coni. *immistum*.

§. 15. *Dilutior*] Linc. Fulv. Reg. et Rot. *dilucio*; Palat. *dilucior*; unde *dilutior* effecit cum ad Solin. p. 256. Gebhard. l. l. Vulg. *dilucidior*. [Ei] Vulg. *aius*; *ei* est in Reg. Rot. Linc. et Sciopp. Idem exhibent iam edd. vet. praeter Iunt. Ald. Steph. Deinceps ordinem vv. vulgat; nomen quoque immutavi cum iisdem codd. et edd. vet. atque Sciopp.

§. 16. *Ergo*] Reg. *igitur*; idem seq. mi om.

§. 17. *Pluribus a vob.*] Vulg. *pluribus ab eis* *quam a nobis, voc.*; nostrum dant Reg. Rot. et Linc. *vobis* intell. Graecis.

§. 18. *Virgilius*] Georg. 3, 82.

his autem veteribus *coesia* dicta est, quae Graecis *γλαυκῶπις*, ut Nigidius ait, de colore oeli, quasi coelia. Postquam haec Fronto 20 ait, tum Favorinus scientiam rerum uberem, arborumque eius elegantiam extusculatus: Absine te, inquit, uno forsitan lingua profecto haec longe anteisset: sed tu, mi Fronto, quod in versu Homérico est, id facis:

Καὶ νῦν κεν ἡ παρέλασας ἢ ἀμφήριστον ἔδθηκας.

sed cum omnia libens audiui, quae peritissimi 21 te dixisti, tum maxime quod varietatem flavioloris enarrasti, fecistisque, ut intelligerem verba illa ex annali quarto decimo Etanii amoenissima, quae minime intelligebam:

Verrunt extemplo placide mare marmore flavo!

§. 19. *Veteribus*] Vulg. *Latinis veteribus*; voc. latinis ignorant Reg. Rot. Fulv. V. *γλαυκῶπις*. Latine scriptum hab. edd. ante Ald. V. Il. 1, 206. De Nigido praeter locos Gell. v. quae collegit Maius in praefat. Cic. De Rep. p. LVI. ed. Tubing.

§. 20. *Uno forsitan*] Gron. *uno foret, lingua* etc., conferens Terent.; Absque te esset, recte ego vidissem mihi; et...absque me foret et meo praesidio, hocaceret te prostibilem propediem. Probavit hanc emendationem Otho, sed in reliquis literis v. *forsitan* late compendium v. *Latinae*; ita ut conficeret legendum esse: *foret, Latinae linguae profecto* Gr. etc. — *Homérico*] Il. 23, 382. Vulg.: *καὶ νῦν κεν ἐν ἀρετῇ* (Sciopp. *ἐν ἀρετῇ*) *ἀμφ. ἔδθηκας*. Homer.: *καὶ νῦν κεν ἡ παρέλασας, ἢ ἀμφ. ἔδθηκας*; quae impavit Gell. scribens: *παρέλασας* et *ἔδθηκας*, ut hab. Reg. cf. Steph. Spec. Emend. p. 181 sq. *Facis*] Ita Carr. edd. vet. et codd. Gron. *pro fecisti*. Int. Ald. *facies*. v. Steph. l. l.

§. 21. *Mare*] Sciopp. *mane*, et proximo versu

*Caeruleum spumat mare conferta rate pa-
sum.*

- 22 Non enim videbatur caeruleum mare cum ma-
23 more flavo convenire. Sed cum sit, ita
dixisti, flavus color viridi et albo mixtus, per
cherrime prorsus spumas virentis maris flavum
marmor appellavit.

CAPUT XXVII.

Quid T. Castricius existimaverit super Sallustii
verbis et Demosthenis, quibus alter Philippum
scripsit, alter Sertorium.

- 1 Verba sunt haec gravia atque illustria
rege Philippo Demosthenis: *Ἐώραν δὲ αὐτὸν
Φίλιππον, πρὸς ὃν ἦν ἡμῖν ὁ ἀγὼν ὑπὲρ ἀρχῆς
δημοκρατίας, τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένον, τὴν αἰ-
κατεαγῶτα, τὴν χεῖρα, τὸ σκέλος πεπηρωμένον,*

v. mare subnotatum est. Deinceps idem conii: m-
mor flavom.

§. 23. Color] Reg. et Rot. colore; unde Gron-
color e viridi etc. — Spumas v. m.] Reg. et Rot.
spuma v. m. flavo marmor appl.; Vasc. flavum
marmor; Gron. spumam v. m. flavum na-mor appl.
Et Sciopp. iam conii: flavom marmor quod ex vet.
cod. annotavit. Vulg. flavo marmore. Sed spumas
alibi etiam legitur. v. Schreid. Gramm. lat. 2, 1,
p. 387.

CAP. XXVII. Existimaverit] In indice cap-
Gron. et ed. Bip. errore credo hypothetarum, exhib.
existimavit; quod certe in nulla editione antiqua
reperio.

§. 1. Sunt haec] Edd. ante Iunt. haec sunt. —
H] Eadem cum Iunt. dederunt ἦν, vulg. omissum.

τι ἂν βουλευθῇ μέρος ἢ τύχη τοῦ σώματος παρελ-
 θαι, τοῦτο προειμένον, ὥστε τὸ λοιπὸν μετὰ τιμῆς
 ἢ δόξης ζῆν. Haec aemulari volens Sallustius 2
 Sertorio duce in historiis ita scripsit: *Ma-
 ra gloria tribunus militum in Hispania T.
 idio imperante, magno usu bello Marsico,
 ratu militum et armorum fuit: multaque
 m ductu eius curata, primo per ignobilita-
 m, deinde per invidiam scriptorum celata
 int: quae eminus facie sua ostentabat, ali-*

[Πάν] Ed. Rom. πάν δὲ δὲ β. In fine edd.
 de Iunt. ζῆν.

§. 2. *Tribunus militum*] Vulg. *tribus milibus*,
 sed hab. etiam Reg. et Rot.; Gron. *tribunus mili-
 tis*. Nostrum hab. iam Connell. et edd. Gryph.
 marg. Deinceps in *Hispaniam* hab. edd. vet.
 strum hab. Gryph. in marg. Max Iunt. *Didius*
imperante] ita cum Rot. Reg. et Linc. Iunt. Ald. et
 Steph. Apud Sciopp. v. *imperante* subnotatum est;
 lem pro vv. in *Hisp.* coniecere videtur [Imp. Edd.
 it. *T. Didius imperator*. Fulv. Oxon. et Gryph.
operatore. Gryph. 1539. in marg. *T. Didius imper-*
ator. — *Usu*] Rot. et Linc. atque Iunt. *usi*; unde
 Gron. *magno usui*, b. *Marsico*, par. etc. — *Curata*
 ita M. Thys. Vulg. *quae raptā*; unde Thys. con-
 it. *eius curata*, *quae raptim primo* etc. Iunt. *quae*
raptu pr Steph. edidit *coerata*, Codd. *que raptā*.
 Lips. Epis. o. l. c. Quaest. 4, 14.: *ductū eius* *, *quae*
raptā, ut post *eius* exciderit vox *gasta* aut similis.
 Gron.: *ducti eius bene acta primo* — *per inu-*
er. incelebrata; scut quibus faciem suam ostenta-
 bat. v. annott. sqq. — *Ignobilitatem*] Sciopp. con-
 ier *nobilitat*. — *Scriptorum*] Lips. l. l. con-
 ier *scriptorum*; ut invidia sit eorum, quibus ea conflata
 nt; probat Gron. Deinceps *celata* dedit Steph. et
 sic Giacen. correxerat vulgat. *celebrata*. Illud in
 codd. suis repperit Bourdelot. — *Quae eminus*] Fal-
 ner. p. 230. explicat: quae facinora celaverant scri-
 ptores ea ipse facie ostentabat. Reg. Rot. et Sciopp.

quot adversis cicatricibus et effosso oculi
 Quo ille dehonestamento corporis maxime
 laetabatur: neque illis anxius, quia reliqua
 3 gloriosius retinebat. De utriusque his verba
 T. Castricius cum iudicaret: Nonne, inquit,
 ultra naturae modum humanae est, dehonestamento
 corporis laetari? Siquidem laetatur
 dicitur exultatio quaedam animi gaudio effici
 4 ventior eventum rerum expetitarum. Quanto
 lud sincerius et humanis magis rationibus con-
 veniens? Πάν ὃ τι ἂν βουλευθῇ μέρος ἢ τύχη

quae vivus faciem suam ostentabat. Edd. vet., om-
 so pron. quae, hab. cominus faciem suam ostentabant.
 Dant. (Ven. 1509. iunt. ostendebant.) Ald.: quod
 emittit faciem suam ostentabant. Lips.: quae
 faciem suam ostentabat. v. antea annot. De
 Steph. advors. Quo ille] Pronom. ille om. e-
 ante iunt. Donat. ad Terent. Eun. 3, 2. ita ha-
 locum legit: haec (cicatrices) sunt virtutis insignia
 dehonestamento tamen esse corpori maxime laetatur.
 Ceterum Plutarch. vita Sertor.: ἐπὶ τοῖς
 καὶ ἀλλωπιζόμενος αὐτὸν διετέλει. cf. Cael. Rhod.
 E.L. Antiqq. 14, 5.

§. 3. Iudicaret] Ita Reg. et Rot. pro pensit.
 Nostrum multo aptius mihi videbatur, propter
 quod non pensitavit tantum, sed iudicium suum pro-
 nuntiavit. — Animi gaudio] Rot. Reg. animi gaudio
 efferventiore (Reg. efferventior) eventum. Edd.
 vet. ante Ald. animi g. efferventiore eventum rerum
 1. expetitarum. Ald. addidit: cum ante v. gaudio. Cael.
 detraxit v. eventum. Gron. exultatio animi gaudio
 efferventis ob eventum rerum expetitarum. In e-
 Bipont. vitio operarum editum videtur: expetitarum.
 rum. Nostrum cum Long. dedi.

§. 4. Et humanis]. Ita Carr., ante quem et
 sinceriusque (que om. Ald.) et humanius magisque
 omnibus conv. Codd. sinceriusque et hum. mag. com-
 munitibus conv.; Gron. sinceriusque et hum. mag.
 conditionibus conv.

ματος παρελίσθαι, τοῦτο προῖκμενον. Quibus 5
 urbis, inquit, ostenditur Philippus, non, ut
 rtorius, corporis dehonestamento laetus,
 sed est, inquit, insolens et immodicum; sed,
 ne studio laudis et honoris, iacturarum da-
 norumque corporis contemtor, qui singulos
 tus suos fortunae producendos daret quae-
 atque compendio gloriarum.

CAPUT XXVIII.

non esse compertum, cui deo rem divinam fieri
 oporteat, cum terra movet.

Quaenam esse causa videatur, quamobrem 1
 trae tremores fiant, non modo his communi-
 bus hominum sensibus opinionibusque com-
 pertum [non est], sed ne inter physicas qui-

§. 5. *Inquit*] Edd. ante Iunt. *ostenditur, inquit,*
 — *Producendos*] *Prodigendos* Iunt. Ald., pro-
 ante Gron. Linc. *prodicendos*; unde Falst. l. 1.
precidendos. Heins. ad Sil. Ital. p. 835. ed. Dra-
 mb. leg. *prodendos*. Thys. in marg. cod. repperit:
videndos, prodendum iret. — *Gloriarum*] Reg. et
 p. *atque glor.*; unde Gron. *atque comp. auctuque*
riarum.

CAP. XXVIII. *Movet*] Ita Carr. (Emend. 1, 11.)
 codd. pro vulg. *terra movetur viribus*. Gron. mo-
 coll. 4, 6.: *movisse*, et Suet. Claud. c. 22.: quo-
 terra movisset. De re cf. Lactant. Instit. div. 2,
 9, 10. ed. Bünem.

§. 1. *Tremores*] Codd. *mores*; unde Salm. no-
 tum effecit. cf. Suet. Ner. 48. Galb. 18. Edd. vet-
 tus. Infr. *terra tremaret*. — *Non est*] Voculis
 non est carent edd. inde a Iunt., nec hab. Reg.
 mc. et Rot. Seclusi. *Non modo pro non modo non*
ctum est; (v. Stallbaum. ad Ruddiman. II. p. 361.)

dem philosophias satis constitit, ventorumque
 vi accidunt specus hiatusque terrae subeuntium
 an aquarum subter in terrarum cavis undan-
 tium fluctibus pulsibusque, ita uti videntur
 existimasse antiquissimi Graecorum, qui Ne-
 ptunum *ἐννοσίγαιον καὶ σεισχοδόνα* appellaverunt
 an cuius aliae rei causa, alteriusve dei vi
 numine, nondum etiam, sicut diximus, p-
 2 certo creditum. Propterea veteres Roman-
 cum in omnibus aliis vitae officiis, tum
 constituendis religionibus atque in diis immo-
 talibus animadvertendis castissimi cautissim-
 que, ubi terram movisse senserant, nunti-
 tumve erat, ferias eius rei causa edicto imp-
 rabant; sed dei nomen, ita uti solet, cui se-
 vari ferias oporteret, statuere et edicere qui
 escebant; ne, alium pro alio nominando, fal-
 3 religione populum alligarent. Eas ferias
 quis polluisset, piaculoque ob hanc rem op-
 esset, hostiam SI. DEO. SI. DEAE. immola-

not. 8. fin.) est fortasse retinendum. De re cf. S-
 nec. Quaest. Nat. 6. 6. 7. 8. — *Fluctibus pulsibus-*
que] Edd. ante Iunt. *fl. pulsibusve*. Reg. et Rot. *p-*
sibusque fluctibusque; Gron. *pulsibus fluctibusque*
 — *Ἐννοσίγαιον καὶ*] Vv. *ἐννοσ. καὶ* ignorat Reg.
 Vatic. hab. *unum ἐννοσίγαιον*. Sciopp. etiam: *ἐννο-*
 coll. II. 12, 455. Plures locos Hom. dedit Long.

§. 2. *Aliis*] Voc. *aliis* post *offic.* collocandam
 esse censebat Gron. — *Animadvertendis*] I. e. ca-
 lendis; observando, quod in eos officii sit. — *Ferias*
 Suet. Claud. c. 22.

§. 3. *Rem opus*] Libb. *rem remotus*; vet. cod.
 Sciopp. *rem motus*; nostrum est ex emend. Lips.
 Elector. 1, 7. — *SI DEO SI DEAE*] Gryph. 1539
sive deo sive deae, invitis reliquis libb.; correxi-
 iam Gryph. 1542. et Carr. Emendd. 1, 11. — *Im-*
molabat] Rot. et Reg. *immolabant*; recte, iudica-

t, idque ita ex decreto pontificum observa-
 m esse M. Varro dicit: quoniam et qua vi,
 per quem deorum dearumve terra tremere
 certum esset. Sed de lunae solisque defe- 4
 ctibus, non minus in eius rei causa repe-
 nda sese exercuerunt. Quippe M. Cato, vir 5
 cognoscendis rebus multi studii, incerta
 tamen et incuriosa super ea re opinatus est.
 Verba Catonis ex *Originum* quarto haec sunt: 6
libet scribere, quod in tabula apud Pon-
ticem maximum est, quotiens annona cara,
quotiens Lunae aut Solis lumini caligo aut
defectus obstiterit. Usque adeo parvi fecit rati- 7
 o veras solis et lunae deficientium vel scire
 dicere.

nam; nam si quis pro colectivo est. — *Esse*] V.
 om. edd. ante Iunt.

§. 4. *Lunae*] Vulg. *de lunae motibus solisque*
defectionibus; at utriusque sideris sunt motus et defe-
 ctus; *motibus* igitur deleuit Gron. cum Reg. et
defectionibus dederunt iidem codd. et cum Iunt.
 — *Minus*] *Nimis* Sciopp.

§. 5. *Incerta tamen*] Edd. vet. *inc. tamen cau-*
sa; Iunt. *inc. tamen incuriosa*, omissis vv. *cau-*
sa. Pro *incuriosa* Reg. et Rot. *incuriose*. c. 31.:
incuriose. Legend. fort.: *incerta tamen causa,*
incuriose sup. ea re etc.

§. 6. *Libet*] Reg. *iubet*, inde I. Gron. *iubet*,
 I hab. Sciopp.; recepi. cf. 3, 3, 5. Vulg. *libet*.

CAPUT XXIX.

Apologus Aesopi Phrygis, memoratu non inutilis

- 1 Aesopus ille e Phrygia fabulator ha
immerito sapiens existimatus est; cum, quae
utilia monitu suasuque erant, non severe,
que imperiose praecepit et censuit, ut phi
sophis mos est, sed festivos delectabiles
apologos commentus, res salubriter ac pro
cienter animadversas in mentes animosque
minum cum audiendi quadam illecebra
2 duit. Velut haec eius fabula de aviculae
dulo lepide atque iucunde praemonet, sp
fiduciamque rerum, quas efficere quis pos
haud unquam in alio, sed in semetipso
3 bendam. Avicula, inquit, est parva. Non
4 est cassita. Habitat nidulaturque in seg
bus, id ferme temporis, ut appetit me

CAP. XXIX. §. 1. *Ille*] Alii enim etiam
runt Aesopi. v. Fabric. Bibl. Gr. V. 1, p. 621 sq.
Harl. Deinde edd. ante Ald. hab. *aestimatus*
pro *exist.* — *Neque*] Hoc pro non dant Reg.
et Fulv. — *Induit*] Vulg. *induxit.* Nostrum est
edd. vett.; Gryph. 1542. 1591. in marg. hab. *in*
xit. Senec. Epist. 94.: nulla res magis animis
nesta induit. Tac. An. 15, 45.: animum bonis
bus non induerat; ad quem loc. Lips. corrigit
duit. Falster. in Kraus. Nev. conj. *imbuit*; coll. f.

§. 2. *Praemonet*] Iunt. *praemovet.*

§. 4. *Habitat*] Schegk. Praemess. Epist.
ex suo cod.: *habet*, quod in nullo cod. vidit G
— *Ut appetit*] Ubi in propinquo est. *Thys.*
vett. et Steph. *appetat*; quod fortasse genulium,
tamen ut comma post *messis* tollendum (quod
ctum video in Ald. Iunt. et Steph.), sensusque sit
consilio, ut pullis *messis* prope adsit, haud procul

illis iam iam pluviantibus. Ea cassita in 5
 ementes forte congesserat tempestiviores. Pro-
 pterea frumentis flavescantibus pulli etiam
 anc involucre erant. Cum igitur ipsa iret 6
 solum pullis quaesitum, monet eos, ut, si quid
 rei novae fieret dicereturve, animadvertent,
 idque [uti] sibi, ubi redisset, renunti-
 rent. Dominus postea segetum illarum filium 7
 adolescentem vocat, et: Videsne, inquit, haec
 maturuisse, et manus iam postulare? Idcirco
 te crastini, ubi primum diluculabit, fac ami-
 cos eas et roges, veniant, operamque mutuam
 ent, et messem hanc nobis adiuvent. Haec 8
 sibi ille dixit, et discessit, utque, ubi rediit

t. Plaut. Aulul. 1, 1, 36. cui *partitudo appetit*. Pro
 ill. Iunt. singulari vitio hab. *puellis*.

§. 5. *Congesserat*] Vulg. *concesserat*. Edd.
 Gryph. 1542. 1591. in marg. et Ascens. *consederat*;
 ostrum ex cod. Schegk. l. l. et e conjectura Titius
 controvers. 5, 25. qui comparat Graec. *συμφορεῖν* et
συμφορευόμενος ὄντιδας. *Congerere* pro nifican-
 Virgil. Ecl. 6. Cic. de Divin. 2, 32. : avium con-
 situ. Plaut. Rudens: in nervo mille hodie nida-
 panta congeret. — *Propterea*] Edd. Gryph. in marg.
propterea. — *Flavescantibus*] Reg. *flaventibus*, ut
 pra: efferventis.

§. 6. *Si quid ibi*] Ita Rot. et Reg. et cum edd.
 it. Steph. Gron. *si quid interibi rei novae f.* coll.
 7. *interibi* coni. etiam Lamb. (coll. 9, 2.) e Re-
 interea novi annotans. Deinceps edd. ante Iunt.
 vae rei pro rei nov. Tum eadem om. *uti*, quod
 cas se iunxi, et cum iisdem *renunt. dedi pro nunt.*

§. 7. *Vocat*] Iunt. *vocatum*. Mox edd. ante
 nt. *crastino*. — *Fac amicos eas*] Ita Reg. probante
 Gron. in Addend. p. 898. Vulg. *fac am. adeas*,
 roges veniant. Accusativum adiuvere voluerunt
 varii. — *Adiuvent*] Edd. Gryph. in marg. *adunent*.

§. 8. *Dixit*] Sic Reg. et Rot. pro *haec ubi il.*

- cassita, pulli trepiduli circumstrepere, oraque matrem, ut statim iam properet, inquam alium locum sese asportet: nam dominus, qui iunt, misit, qui amicos rog[ar]et, uti iam
9. oriente veniant et metant. Mater iubet animo otioso esse: si enim dominus, inquam messem ad amicos reicit, crastino seges metetur; neque necesse est, hodie uti vos
10. feram. Die igitur postero mater in pabulo volat. Dominus, quos rogaverat, opperitur. Sol fervit, et fit nihil: et amici nulli erant
11. Tum ille rursum ad filium: Amici isti magnam partem, inquit, cessatores sunt. Q

d., discessit. Atque etc. Cf. 10, 29. de significatione v. *atque*. Otho coni. *dixerat, disc.* — *Statim]* Hunc vv. ordinem restitui ex edd. vet. et *Statim pro iam statim.* — *[Inque]* Sic scripsi, quinque G. codd. secutus, pro *atque al. in loc.* — *Rogaret]* *get* dant Rot. et Fulv. Gron.: loquitur tanquam re nondum perfecta, sed quae esset in pendentia.

§. 9. *Animo]* Hanc lectionem praebuit cum Fulv. et probabat cum Lambecio Gron. Terent. Andr. 5, 2: *animo iam nunc otioso impero*, i. e. sine metu et cura. Vulg. *a metu otiosus esse*; Rot. *a motu.* — *Messem]* Linc. Ald. sil. 1519. Ascens. *messium*; Iunt. litera initiali iuscula *Messium*, quasi nomen sit. Rot. *messim*. Schneider. Gramm. lat. 2, 1. p. 208.

§. 10. *Et amici]* Reg. Linc. Rot. *et dies amici*; Fulv. *et dies amici*; inde egregie Gron. *dies et amici n. er.*, coll. Plant. Pseud. 1, 2. *it ego mi cesso*; similiter iam Muret.

§. 11. *Amici isti]* Ita codd. pro *am. isti*, *in magnam partem* (edd. vet. *magnam in partem*, *et* correxit iam Palmer. Spicil. p. 843. V. 4. T. Grut.). Deinceps *quam* pro *quam* ex iisdem codd. recepi; cf. 3, 19. fin. Postremo eosdem secutus *cogn., af., vicinosque* pro vulg. *cognatos affinesque*.

otius imus, et cognatos, affines, vicinosque
 nostros oramus, ut adsint cras tempori ad
 retendum? Itidem hoc pulli pavefacti matri 12
 antiant. Mater hortatur, ut tum quoque
 re metu ac sine cura sint: cognatos affines
 re nullos ferme tam esse obsequibiles ait, ut
 labore capessendum nihil contentur, et
 dicto obediant. Vos modo, inquit, ad-
 rite, si modo quid denuo dicetur. Alia 13
 ce orta, avis in pastum profecta est. Co-
 ati et affines operam, quam dare rogati
 nt, supersederunt. Ad postremum Igitur 14
 huius filio: Valeant, inquit, amici cum
 opinquis. Afferes primo luci falces duas:
 nam egomet mihi, et tu tibi capies alteram;
 frumentum nosmetipsi manibus nostris cras
 stemus. Id ubi ex pullis dixisse dominum 15
 ater audivit: Tempus, inquit, est cedendi

(vv. et vic. om. edd. ante Iunt.) Iunt. Ald. *cogn.*
nes, vicinosque (Iunt. *amicosque*) *nostr.* Long. et
atos adfines et vic. — *Tempori*] Iidem libri:
peri ut pigner, in quo vitium latet. An fort.
 extricare liceat: *tempori et impigri*? Ut Cic. ad
 15. impiger ad labores belli.

[§. 12. *Ait*] V. *ait* accessit e Reg. Rot. Oxon.
 eff. et edd. vett.; male expulit Steph. Praeterea
 ante Iunt. hab. *obseq. esse.* Sequens *ad om.*
 — *Contentur*] Iunt. Ald. Steph. et Vetus Ety-
 logic. apud Gron. *evocentur*; nostrum sive *cun-*
 t. est in Reg. Rot. et edd. ante Iunt.; Gron.
ati cunct.

[§. 13. *Supersederunt*] Hoc tempus pro praes.
resedent dederunt Reg. Rot. Fulv. et Sciopp. De
 structione verbi v. Ruddimann. II. p. 129. not. 60.

[§. 14. *Primo luci*] Est e Reg. pro *prima luce.*
 Impla v. ap. Gron. cf. Schneid. l. l. p. 117. Mox
 om. edd. ante Iunt.

et abeundi: fiet nunc dubio procul, quod
 turum dixit. In ipso enim iam vertitur, cu
 16 est res, non in alio, unde petitur. Atque
 passita nidum migravit, et seges a domino
 17 messa est. Haec, quidem est Aesopi fabula
 amicorum, et propinquorum levi plerum
 18 et inani fiducia. Sed quid aliud sanctiores
 bri philosophorum monent, quam ut in
 19 his tantum ipsis nitamur; alia autem om
 quae extra nos, extraque nostrum arbitri
 sunt, neque pro nostris, neque pro nobis
 20 camus? Hunc Aesopi apologum Q. Ennius
 Satiris scite admodum, et venuste versibus
 dratis composuit: quorum duo postremi
 sunt, quos habere cordi et memoriae op
 pretium esse hercle puto:

§. 15. *Cuius est res*] Reg. et Rot. *cuius res*
 Vulgat. ordinem tuentur Fulv. et Oxon., qui
 deinceps: *non aliunde pet.*, quod probavit Otho.

§. 16. *Migravit*] I. e. transtulit, ut saepius
 Glossar. Sequens et addidi ex edd. vett. Vulgat.
gravit. Seges etc.

§. 17. *Plerumque*] Hoc v. accessit e Reg. S.
 Sciopp. et Fulv. (v. Muret. Epist. 2, 6.).

§. 18. *Quam*] Deleto *quam*, hanc periodum
 ne interrogatione scribendam esse censuit Lam
 repugnante Gron.: Nam, ait, si non interro
 go sed. *quid al.* erit intelligendum, quasi esset
 aliquid aliud. At non esse aliud vult auctor,
 monent graviores libri philosophorum, aliud,
 Aesopus ore fabellae risum movente prudens
 lium dat; sed idem utrosque condocere.

§. 19. *Arbitrium*] Ita Reg. et iam pro
 Gron. coll. 17, 1, 7. 19, 1, 15. Vulg. *animum*

§. 20. *Quadratis*] De quibus v. Cael. Rhe
 LL. Antiqq. 18, 15. — *Heracle puto*] Haec duo v
 quibusdam edd. (ut Iunt. Ald.) ad versum male

Hoc erit tibi argumentum semper in prom-
tu situm.
Ve quid expectes unicos, quod tute agere
possis.

C. A. R. U. T. XXX.

Quid observatum sit in undarum motibus,
in mari alio atque alio modo fiunt, austris
flantibus, aquilonibusque.

Hoc saepenumero in undarum motu [ob- 1
utum est], quas aquilonēs venti, quique
adēm coeli regione aer fluit, [quasve] fa-

antur. — [Hoc] Solopp. hanc. In fine vers. Cere-
de Rom. Sat. p. 250. leg. censuit: positum.
tute] Ita Fruter. Veris. 2. 8. et Steph. Spe-
Emend. p. 127. Edd. vet. quod tu per te age-
ris. Ald.: quod tu agere possis. Erasm. Adag.
sit: facere, quod per te queas. Scalig. in ver-
bomic. tute, quod possis agere. Mas.: quod tu
agere, ut edidit Long. Rosae etiam legere,
per te agere possies.

cap. XXX. Quod] Ita Reg. et ed. vet., et
hab. Ald.; qui dedit Carr.

1. Obs. Lery. v. obs. et et mox quasve igno-
leg. Rot. et Linc. Deinde Rot. et eadem habet
et end. Linc. et eadem. Naque in eadem fuis-
etrem fulentem interponit; addidit Gron. qui

Hoc et in undarum motibus, quas ad. venit,
ue ex contraria coeli res faciunt in m. a.
yfr. Contra J. Gron.: Beste, tamen ceteram
em dicit, ut Senec. in Oedipo: Iene sed modi-
fluens ara. Hoc igitur observatum fuisse, ut
quum in lemmate exprimit, et opinor alia res
telligendo applicari possunt, quorum nihil in-
t Gellio expiendum, necdum notatum.

- 2 ciunt in mari austri atque africi. Nam fluctus, qui flante aquilone maximè ac creberrimi excitantur, simul ac ventus posuit, sternuntur ac conflagrescunt, et mox fluctus esse
- 3 desinunt. At non idem fit flante austro vel africo: quibus iam nihil spirantibus undae tamen factae diutius tument, et a vento quidem iamdudum tranquilla sunt; sed mare est
- 4 etiam atque etiam undabundum. Eius rei causa esse haec coniectatur, quod venti a septemtrionibus ex altiore coeli parte in mare incidentes deorsum in aquarum profunda quasi praecipites deferuntur, undasque faciunt non prorsus impulsas, sed imitus commotas: quae tantisper erutae volvuntur, dum illius infusi
- 5 desuper spiritus vis manet. Austri vero et africi ad meridianum orbis circulum et ad partem axis infimam depressi, inferiores et humiles, per suprema aequoris euntes protru-

S. 2. *Creberrimi*] Hoc restitui ex Reg. Rot. et edd. vet., *crebissimi* Iunt. *crebrissimi* dedit Carr. et hab. Linc. Cf. Ruddiman. I. p. 170, 6. Antea ac scripsi pro *et creb.* cum edd. vet. et mox cum eisdem ac, *conf.* pro *et*, quod h. l. dedit Ald. cum Iunt.

S. 3. *Iamdudum tranquilla sunt*] I. e. iamdudum tranquillitas est. Hoc enim *καταθόρον* *tranquillum* v. Gron. ad Liv. 28, 27. Ceterum haec est lectio Reg. et Rot. *Ubi iamdudum tranquillae.* Gebhard. Ang. tit. LL. 1, 2. ex Palat. *iam tranquillae sunt dudum*

S. 4. *Haec*] Pronom. *haec* accessit e Reg. et Rot. Dein Iunt. hab. *ventis sept.* vnde praeposit. *et* *Imitus*] Linc. *in intus*. Reg. *initus*. Rot. *imitus*. cf. 17, 10, 13. Appul. Met. 9. p. 238. Elmenh. Rot. cepi pro *in intus*. Long. *in intus*.

S. 5. *Et ad*] *Et* pro *atque*, *ad* cum edd. vet.

dunt magis fluctus, quam eruant: et idcirco non desuper laesae, sed propulsae in adversum aquae etiam desistente flatu retinent aliquantisper de pristino pulsu impetum. Id autem 6 ipsum, quod dicimus, ex illis quoque Homericis versibus, si quis non incuriose legat, adminiculari potest. Nam de austri flatibus ita 7 scripsit:

Ἐνθα νότος πόντοιο κλυδωνάεις λάαν ὠθεῖ.

Contra autem de borea, quem aquilonem ap- 8 pellamus, alio dicit modo:

Καὶ βορέης αἰθρηγέτης μέγα κέμα κωπιδαν.

Ab aquilonibus enim, qui alti supernique sunt, 9 fluctus excitatos quasi per prona volvi dicit; ab austris autem iis, qui humiliores sunt, maiore vi quadam propelli sursum atque subiici. Id enim significat verbum ὠθεῖ, sicut 10 alio in loco λάαν ἀνω ὠθεῖ. Id quoque a pe- 11

§. 7. Ἐνθα] Similis ver., sed non idem est Odys. 3, 295.

§. 8. Καὶ] Odys. 5, 295. Edd. vet. αἰθρηγεν; tum ed. Rom. μεγακωπημα.

§. 9. Sursum atque subiici] Ita fere codd. et edd. vet.; illi (atque etiam ad. lunt.): prop. rursum atque sub.; hae: prop. sursum atq. subiici. Carr. et Steph. ediderunt: susum (sursum) atque rursum de- iici (subiici). Subiici idem est, quod propelli sursum, intumescere, altius fieri.

§. 10. ὠθεῖ] Vulg. λάαν ὠθεῖ, contra codd. et Gellii mentem, qui, quid v. ὠθεῖ significet, exponit. I. Gron. — Alio in loco] Hunc ordinem exhibent Rot. et Linc. pro in alio l. Bourdel. et Thys. ὠθεσκε legendum censuerunt ex Hom. Od. 11, 595. idque laudat Gell. 7, 20. Homer. etiam dicit ὠθεσκε, sed non ideo Grammatici explicantes in ea forma haerent; sed in ὠθεῖ. I. Gron.

2 ciunt in mari austri atque africī. Nam
ctus, qui flante aquilone maximi ac crebri
rimi excitantur, simul ac ventus posuit, su
nuntur ac conflacescunt, et mox fluctus
3 desinunt. At non idem fit flante austro
africo: quibus iam nihil spirantibus undae
tamen factae diutius tument, et a vento
dem iamdudum tranquilla sunt; sed mare
4 etiā atque etiā undabundum. Eius
causa esse haec coniectatur, quod venti a
ptemtrionibus ex altiore coeli parte in mari
incidentes deorsum in aquarum profunda
si praecipites deferuntur, undasque faciunt
prorsus impulsas, sed initus commotas: quae
tantisper erutae volvuntur, dum illius in
5 desuper spiritus vis manet. Austri vero
africi ad meridianum orbis circulum et
partem axis infimam depressi, inferiores
humiles, per suprema aequoris euntes pro-

S. 2. *Creberrimi* Hoc restitui ex Reg. Rot.
edd. vett.; *crebissim* sunt *creberrimi* dedit G.
et hab. Linc. Cr. Ruddiman. f. 1° p. 1470, 6. A.
ac scripsi pro et *creb.* cum edd. vett. et mox
iisdem *ac. confl.* p. 50 et, quod h. l. dedit Ald.
Lunt.

§ 3. *Iamdud: tranquilla sunt* I. e. iamdud tranquillitas est. Hoc enim *καταλογον* *tranquilla* v. Gron. ad Liv. 28. 27. *Ceterum haec* est l. Reg. et Rot. *Ampl. iamdud: tranquillae*. Gebhard. tit. LL. 1. 2. *ex Palat. ista tranquillae sunt* d.

S. 4. *Haec* Pronom. *haec* accessit e Re
Rōf. Defin. Iunt. *hab. venit. sep. vno* praepo-
[*Imitus*] Linc. *in intrus.* Reg. *intrus;* Rot. *i*
cf. 17, 10, 13. Appat. Met. 9. p. 238. Elmenh.
cspi pro *vi intrus.* Long. *vi intrus.*

S. 5. *Et ad Et pro atque dedi cum edd*

nt magis fluctus, quam eruant: et idcirco
 in desuper laesae, sed propulsae in adversum
 nae etiam desistente flatu retinent aliquan-
 per de pristino pulsū impetum. Id autem 6
 num, quod dicimus, ex illis quoque Homeri-
 versibus, si quis non incuriose legat, ad-
 mulari potest: Nam de austri flatibus ita 7
 sipsit:

Ἐνθα νότος πόντοιο κλυδωνάεις λάαν ὠθεῖ.

utra autem de borea, quem aquilonem ap- 8
 lamus, alio dicit modo:

Καὶ βορέης αἰθρηγνέτης μέγα κῆμα κυκλῶν.

aquilonibus enim, qui alti supernique sunt, 9
 ctus excitatos quasi per prona volvi dicit;
 austris autem iis, qui humilliores sunt,
 more vi quadam propelli sursum atque sub-
 Id enim significat verbum ὠθεῖ, sicut 10
 in loco λάαν ἀνα ὠθεῖ. Id quoque a pe- 11

§. 7. Ἐνθα] Similis vera, sed non idem est
 ps. 3, 295.

§. 8. Καὶ] Odyss. 5, 295. Edd. vet. αἰθρηγεν;
 ed. Rom. μεγακνήμη.

§. 9. Sursum atque subiici] Ita fere codd. et
 vet.; illi (atque etiam ed. lunt.): prop. rursum
 ne sub.; hae: prop. sursum atq. subiici. Carr. et
 ph. ediderunt: susum (sursum) atque rursum de-
 (subiici). Subiici idem est, quod propelli sur-
 sū, intumescere, altius fieri.

§. 10. ὠθεῖ] Vulg. λάαν ὠθεῖ, contra codd. et
 lii mentem, qui, quid v. ὠθεῖ significet, exponit.
 Gron. — Alio in loco] Hunc ordinem exhibent
 et Linc. pro in alio l. Bourdel. et Thys. ὠθεσκε
 endum censuerunt ex Hom. Od. 11, 595. idque
 dat Gell. 7, 20. Homer. etiam dicit ὠθεσκε, sed
 ideo Grammatici explicantes in ea forma hae-
 t; sed in ὠθεῖ. I. Gron.

- ambulabamus: atque ibi inter ambulandum legebatur *Catilina* Sallustii, quem in manu
 2 amici conspectum legi iusserat. Cumque haec verba ex eo libro lecta essent: *Avaritia pecuniae studium habet, quam nemo sapiens concupivit. Ea quasi venenis malis imbuta corpus, animumque virilem effeminat: semper infinita et insatiabilis est: neque copia, neque*
 3 *inopia minuitur*: tum Favorinus me aspiciens: Quo, inquit, pacto corpus hominis avaritia effeminat? Quid enim istuc sit, quod animum virilem ab ea effeminari dixit, videor ferme assequi. Sed, quonam modo corpus quoque hominis effeminet, nondum reperio.

§. 2. *Cumque*] Guelf. *cum sine que*; quod si abieceris, recte post vv. Sallustii maiori distinctione (puncto) utaris; ut hactenus post *minuitur* punctum ponebatur. Et quidem mutavi. — *Libro*] Cap. 11, 3. — *Venenis*] Venena sunt etiam medicamenta; propterea *malis* addidit. — *Inopia, min.*] Inopia non minui, minime mirum; hinc Meurs. vv. *neque inopia* delenda censuit.

§. 3. *Effeminat*] Ex Cic. *de Off.* 1, 8. Sallustium interpretatur I. Gron. Ibi enim quum dixisset, in quo vitio late pateret avaritia, et cur expeterentur divitiae, pergit: Delectant eam magnifici apparatus, vitaeque cultus cum elegantia et copia; (en signa effeminati animi, idque procedit ad corpus, si perduret inopia) quibus rebus effectum est, ut infinita pecuniae cupiditas esset, cf. Gron. de Pecunia. vet. 1, 1. Haec vero omnia Geronis non ad avaritiam pertinent, sed novum aliquem fontem cupiditatis pecuniae habendae aperiunt. — *Sic*] Reg. fit; hinc Gron. qui enim istuc fiat? Guelf. sic. Hinc ortum puto fit. Idem Guelf. deinceps: quod ab ea effem. anim. vir. dix. — *Effeminat*] Guelf. effeminetur.

A. GELLII
NOCTIUM ATTICARUM
COMMENTARIUS.

LIBER TERTIUS.

CAPUT I.

Quaesitum ac tractatum, quam ob causam Sallustius, avaritiam, dixerit, non. animum modo virilem, sed corpus quoque ipsum effeminare.

Lieme iam decedente apud balneas Sitias in ea sub calido sole cum Favorino philosopho

LIB. III. CAP. I. *Ac*] Vulg. *atque*; *ac* restitui ex d. vett. et Steph.; quod nescio unde mutatum sit. princeps Iunt. et Ald. dant *traditum pro tract.*

§. 1. *Decedente*] Vulg. *disced.* Nostrum ex stis. dedit Gron.; habet etiam Sciopp. Curt. 8, 6, noctem quae decederet. Virg. Georg. 4, 466. self DESCEND. — *Sitias*] Reg. et Sciopp. *Sti-* us, Rot. *stittias*, Linc. *Scitias*, alius et Guelf. *Sci-* p, edd. vett. et Steph. *Sitias*, Iunt. *Siticas*, Lips. m. et Gron. *Titias*. Martial. II, 52.: anguste *Ti-* n — lavatur. Thermus Titianus ex Cassiodoro (Chronica de Demitiano) laudat Falster. p. 231.

- super ea re dicere, huiusmodi verbis usus
 9 est: Quos, inquit, avaritia minuit et corrup-
 pit, quique sese quaerenda undique pecunia
 dediderunt, eos pleros[que] tali genere vitae
 occupatos videmus; ut, sicuti alia in iis omnia
 prae pecunia, ita labor quoque virilis, exer-
 10 cendique corporis studium relictui sit. Nego-
 tiis enim se plerumque umbraticis et seculariis
 quaestibus intentos habent, in quibus
 omnis eorum vigor animi corporisque elan-
 guescit, et, quod Sallustius ait, effeminatur.
 11 Tum Favorinus legi denique verba eadem Sal-
 lustii iubet, atque, ubi lecta sunt: Quid igitur

2, 4. Guelf. ut quid horum sup. ea re diceret; non inepte.

§. 9. Quos] Rot. et Guelf. quorum, unde Othoboni. quos enim. Dein Reg. avaritiam tenuit et corrupit; Rot. avaritia intenuit et corrumpit. Gron. Quorum, inq., avaritia ingenium corrumpit. Pro. minuit. Gebhard. l. l. minuit; Otho malebat imminuit; codd. Plant. Cist. 1. 1. 90. — Quaerenda] Vulg. in qua; sed praepositione carent codd. et add. vett.; addidit Steph. Guelf. querendi (quaerendo?) undiq. pecunia (pecuniam?) dedit. Vocab. undique deest in Reg. Gron. quique sese quaerundae pauce pecuniae dedit; coll. 19, 2: qui voluptatibus sese dederunt. Possis etiam legere: ad quaerendam pecuniam; ut 2, 21. se ad literas memoriasque veteres dedere. Dein pleros pro plerosque hab. Guelf. Cf. Priscian. 5, 12. V. 1, p. 208. Krehl. Infr. 9, 9. 2. ad 9, 13, 8; 14, 2. — In iis] Praepositio vacare videbatur Gronovio. — Relictui] Ita Steph., confirmantibus codd., pro relictum. Sicut alia sunt his relictui et insuper habentur, ita et labor.

§. 10. Negotiis enim] Rot. neg. qn (i. e. quando pro quandoquidem) plerumque. Reg. neg. enim sg. pl.; hinc addidi enim.

§. 11. A Quid igitur, inq., dicimus] Ita Mos. pro vulg.

inquit, dicimus, quod multos videre est pecuniae cupidos, et eosdem tamen corpore esse vegeto ac valenti? Tum ille ita respondit: Respondes non hercle inscite. Quisquis est, inquit, pecuniae cupiens, et corpore tamen est bene habito ac strenuo, allarum quoque rerum vel studio vel exercitio eum teneri necessum est, atque in sese colendo non aequae esse parcum. Nam si avaritia sola summa omnes hominis partes affectionesque occupet, et si ad incuriam usque corporis grassetur, ut per illam unam neque virtutis, neque virium, neque corporis, neque animi cura adsit; tum denique is vere dici potest effeminato esse et animo et corpore, qui neque sese, neque

quid ig. dicemus, (Guelf. dicimus.) inq. Ordo vv., qui receptus est, exstat etiam in edd. vett. Eaedem ante Iunt. om. sequens multos. — Tamen corp.] Ita codd. et edd. vett. Alii (ut etiam Guelf.): cum corp.; esse corp. pro corp. esse atque et v. pro ac v. ab. edd. vett. ante Iunt.

§. 12. Respondes] Accessit e codd. Oxonn.; et leg. atque Rot. similiter hab. respondit, respondis. Guelf. respondit, respondens. Nostram lectionem probabat etiam I. Gron., postremas scil. voces, respondes n. h. insc., respicere objectionem Favorinianaemissam: quid igitur etc. Pro hercle Guelf. hab. rgo. — Tamen] Guelf. tu (tum). — Habito] Stiopp. x vet. cod. habiuto. — Necessum] Ita Reg.; Rot. necesse; vulg. necessarium. v. 6, 1, 3.

§. 13. Occupet -- grassetur] Edd. ante Iunt. occupet -- grassatur. — Cura adsit] Adsit cura edd. ante Iunt. — Is] Guelf. Reg. et Rot. id; Reg. et Guelf. praeterea effeminando; utrumque probavit Gron., misso et ante animo, et intelligens eius post corpori, ut legendum esse statuit. Rot. hab. esse corpore et animo. Guelf. om. vere. —

- 14 aliud curet, nisi pecuniam. Tum Favorinus: Aut hoc, inquit, quod dixisti, probabile est, aut Sallustius odio avaritiae plus, quam potuit eam criminatus est.

CAPUT II.

Quemnam esse natalem diem M. Varro dicat [eorum], qui ante noctis horam sextam postve nati sunt: atque inibi de temporibus terminis dierum, qui civiles nominantur et usquequaque gentium varie observantur: et praeterea quid Q. Mucius scripserit super ea muliere, quam maritus non iniuste usurpavisset, quod rationem civilis anni non habuerit.

- 1 Quaeri solitum est, qui noctis hora tertia, quartave, sive qua alia nati sunt, uter die natalis haberi appellarique debeat, isne, quae nox ea consecuta est, an qui dies noctis

[Curet] Guelf. Rot. et Linc. cum Iunt. *curent*; ut qui plurali numero accipiendum sit.

§. 14. [Potuit] Scriverius coni. oportuit. Oppositum Otho Cic. ad Attic. 2, 9.: citius omnino quam potuit; aliaque. Redde germanice: *als er konnte eigentlich mit Recht konnte, durfte*.

CAP. II. [Eorum] Pronomen uncis seiuncti omnium sum in Reg. et init. cap. — [Muliere] V. mulierum. om. edd. vett., h. l. omnes; sed in summa capituli tantum Rom. — [Quod] Ita restitui ex edd. vett. per quia.

§. 1. [Isne] Guelf. *istic*. — [Est] Omit. Rot., et praecedit proxime. I. Gron. in Addend. p. 898. coni. *consecutus*. Et M. V. De re cf. Censorin. de D. N. c. 23.

consecutus [est]. M. Varro in libro *Rerum humanarum*, quem *De Diebus* scripsit: *Homines, inquit, qui ex media nocte ad proximam mediam noctem in his horis XXIV. afli sunt, una die nati dicuntur.* Quibus 3
 verbis ita videtur dierum observationem divisisse, ut, qui post solem occasum ante mediam noctem natus sit, is ei dies natalis sit, quo die ea nox coeperit: contra vero, qui sex noctis horis posterioribus nascatur, eo die videri natum, qui post eam noctem diluvit. Athenienses autem aliter observare, 4
 Nam Varro in eodem libro scripsit, eosque a sole occaso ad solem iterum occidentem omne medium tempus unum diem esse dicere.

§. 2. *Libro*] Macrob. ed. Gryph. (Sat. 1, 3.): *Rer. hum. libro.* — *Ex*] Olim praepositio deerat, hinc ex Macr. addita est. Guelf. Reg. Linc. Rot. lib. in. Praeterea Rot. nocte nascuntur, omissis ista vv. *nati sunt.* — *In*] Hanc praepositionem inserit Macrob. — *XXIV.*] Steph. viginti quatuor; *quatuor et vig.* scribendum fuisse putabat I. Gron.
 ll. c. 3.: unam et viginti. Guelf. ^{or} XXIII. — *Una*] scr. uno.

§. 3. *Videtur*] Guelf. videntur. — *Divisisse*] pro coni. definisse. — *Solem*] Macr. et cod. Guelf. is. — *Is ei dies*] Guelf. om. vv. *is ei* -- sit, et ex hab. coepit pro coeperit. Macr. illo quem nox m)secuta est: contra v. — nascatur; eo die videtur natus, qui —; unde videatur natus legend. tabat Falster. p. 231. — *Qui ip*] Rot. qui in post. r h. n. nascitur. Edd. etiam ante Iunt. hab. nascitur, eademque cum Guelf. om. v. noctis.

§. 4. *Sole occaso*] Macr. solis occasu; Reg. sole casu. De re cf. Plin. H. N. 2, 77: Zeun. ad Mabb. p. 788.

- 5 Babylonios porro aliter; a sole enim exortum
ad exortum eiusdem incipientem totum
6 spatium unius diei nomine appellare: multa
vero in terra Umbria unum et eundem diem
esse dicere a meridie ad insequentem me-
diem: *Quod quidem*, Varro inquit, *nimis*
absurdum est. Nam qui Kalendis hora
exta natus est apud Umbros, dies eius
non *visi debet et Kalendarum dimidiari*
et qui est post Kalendas dies ante hora
7 *eiusdem diei sextam.* Populum autem
manum ita, uti Varro dixit, dies singulos
numerare a media nocte usque ad media
8 proximam, multis argumentis ostenditur.
cra sunt Romana partim diurna, alia nocturna.

§. 5. *Aliter*] Guelf. om. v. *aliter*. — Totum
Macr. om. *totum*; pro *appell.* dat *vocare*.

§. 6. *Umbria unum*] Macrobi.: *Umbros*
unum etc. tum: *inquit Varro*. — *Nimis*] Cuiac. Ob.
15, 32: *minus*; et sic Iunt. Ald. cum Guelf.
absurdum est, eundem duos habere natales. v. Gu.
Antea nomen *Varronis* accessit ex edd. ante l.
Mox Macr. *apud Umbr. natus est*. — *Kalend.*
Ald. Gryph. *Kalendarum*, et mox: *post Kalendarum*
dies. — *Dimidiarum*] Edd. vett. Guelf. Reg.
Rot.: *dimidiarum* pro Steph. *dimidiatus*. Mox Macr.
et qui post K. erit usque ad h. eius d. sext.
Eiusdem] Guelf. Reg. Rot. Sciopp. et edd. vett. Gron.
malebat *eiusdem*, omitta voce *diei*; ut edd. Gryph.
(1539. 1542.) Iunt. hab. *eiusdem eius* unde nostrum
dedit cum Ald. Steph. omisso nom. *eius*.

§. 7. *Usque*] Omitt. Sciopp. cum Macr.; mox hab. *sacra s. enim*.

§. 8. *Diurna*] Vv. *diurna alia* om. Guelf. *Alia*
] Sic Reg. Rot. et Macr. pro *partim*; in h. tamen
edd. vett. *bia partim* exstat. Deinceps id hab.: Et
eis quae diurna sunt, ab hora sexta nocturna.

a: sed ea, quae inter noctem fiunt, diebus addicuntur, non noctibus; quae igitur sex posterioribus noctis horis fiunt, eo die fieri dicuntur, qui proximus eam noctem illucescit. Ad hoc, ritus quoque et mos auspicandi eam esse observationem docet; nam magistratus, quando una die eis auspicandum est, et illi, super quo auspicaverunt, agendum, post mediam noctem auspicantur, et post meridiem de magno; auspicatique esse et egisse eodem

precedentis, sequentis vero nocturnis, sacris tempus impenditur. Ad hoc etc. — *Inter noctem*] Lips. Elect. 2, 3. *internoctu*, invitis libb. — *Addicuntur*] Rom. *adiiuntur*; inde reliquae edd. vett. (etiam id.) *adiiuntur*. Iunt. *addiiciuntur* (sic!). Guelf. *liiuntur*. V. c. 3, 13.

§. 9. *Proximus*] Sallust.: *proximi Hispaniam et Mauri*. v. Ruddimann. II. p. 97. — *Illucescit*] *et lucescit*.

§. 10. *Una*] *Uno* Sciopp. et Macr.; dein hic: *eis* *ausp.* quod probat. Edd. vett. Gell. ante Iunt. *eis* *ausp.* — *Id*] Guelf. om. *id*. Post *agend.* Otho in inserendum esse censuit. — *Et post m. sole m.*] etrique libb. vett. (Guelf.) edd. vett., et Gryph. in arg.: *et post meridiem sole magno*; Rot. et Reg. *post m. solem agunt*; Sciopp. *magnum* annot.; aliis libb. *solem agunt*. Lips. Elect. 2, 3. *et p. solem* (i. e. post meridianum solem) *agunt*, Gryph. *post exortum solem agunt, auspicati esse* etc. Sciopp. de stil. histor. *post m. solem agunt*, vel: *et meridie*, vel: *post meridiei solem*. Putean. in dialib. sermonib. *cum* (quod voluit etiam Sciopp.) *et m. n. et post exortum solem agunt auspicati*. utrum video etiam apud Steph. exstare. Praefendam autem omnibus censeo emendationem I. *et post meridiem solent agere*. Otho coll. 5, 18. malebat: *post medium solem agunt*, s. *post meridiem solis agunt*. Macr. *et post exortum solem agunt*. *Eodem die*] Vulg. *ex ead.*; Rot. et Sciopp.

- 11 die dicuntur. Praeterea tribuni plebei, quos nullum integrum diem abesse Roma licet, cum post mediam noctem profisciscuntur, et post primam facem ante mediam noctem sequentem revertuntur, non videntur abfuisse unum diem; quoniam ante horam noctis se tam regressi parte aliqua illius in urbe Romana sunt. Quintum quoque Mucium iureconsultum dicere solitum legi, non esse usum
- 12

et eod.; neutram particulam agnoscunt Reg. et Macrobius, qui dat eadem die.

§. 11. *Plebei*] Macrobius: *plebis*. — *Integrum diem*] Putean. ex Macrobius: *n. integrum diem*; (Macrobius: *n. diem integr.*); cf. 13, 12. Cuias. Obs. 24, *integrum* hab. etiam Guelf.; hinc addidi. — *Mediam noctem*] Ex cod. Guelf. et Macr. adiunxi v. *noctem*. — *Videntur*] Rot. Reg. et Sciopp. *videntur* — *quoniam* pro *dicuntur*. — *quando*. Utrumque finit. Macr. Recepi. V. *abfuisse* om. Guelf.; v. *unum* Macr. — *Parte*] Ita Guelf. Reg. Rot. edd. ante la Steph., nisi quod iidem libri praeter Guelf. exhibent *Roma pro Romana*. V. ad 5, 6, 10. Iunt. Ald. *partem aliquam ill. in urbe Romana*. Macr. *partem* *quam ill. in urbe consumunt*. Pro *aliqua* Guelf. atque.

§. 12. *Quintum*] Guelf. *Quidque in unum* *consultum* etc. — *Iureconsultum*] Pro *iurisc.* dicunt Reg. Rot. et Macr. cf. 1, 13, 10. 6, 5, 1. *Legi*] Codd., Sciopp. et Macr. *solitum*, *Lege*; quod probabat Thys. Usurariam enim uxorem fuisse legibus iuxta Servium. Gronovius suspicatus est: *dicat scilicet, Lege non esse* etc. i. e. Mucius dicit solitum esse v. Gronovius Obs. 3, 9. Praeterea Macrobius: *solitum lege non esse usurpatum*; (quaedam edd. Macr. *sol. lege* cum Pontan. Otho coni. *sol. legi: lege* etc. v. Zeno ad Macr. p. 788 sq.) i. e. non legitimo more *in* *masse* *usurpationem*; vel usum, quo fiebant iura nuptiae. Ut constaret matrimonium usu, trinocit abesse matronam a viro *in* *usurpatum* Ad *usurpatum*

patam mulierem, quæ Kalendis Ianuariis apud virum causa matrimonii esse coepisset, et ante diem quartum Kalendas Ianuarias sequentis usurpatum isset. Non enim posse impleri tri- 13
noctium, quod abesse a viro usurpandi causa ex duodecim tabulis deberet: quoniam tertiæ noctis posteriores sex horae alterius anni essent, qui inciperet ex Kalendis. Istaec autem 14
omnia de dierum temporibus et finibus ad observationem disciplinamque iuris antiqui pertinentia cum in libris veterum inveniremus, non dubitabamus, quin Virgilius quoque id ipsum ostenderit, non expositè atque aperte, sed, ut hominem decuit, poeticas res agentem, recondita et quasi operta veteris ritus significatione.

ne intellig. a marito, i. e. non effecisse, ut usurpata iudicaretur, ut usu uxor fieret. Gron. cf. de h. Perizon. ad Sanct. Minerv. 4, 17, not. 8. ubi contra Gron. disputatur: Usurpari hic dici ab alio uxorem, quæ a viro discedat, in cuius matrimonio fuerit per usum. Plura v. ibid. Mox cum Macr. et Helf. Iunt. Ald. quæ cum Kal. ubi cum pro conjunctione habendum videtur, deleta mox copula et. not. seq. Edd. vett. ante Iunt.: mulierem, Kal. n. quæ ap. etc. — Et] Edd. vett. et Guelf. om. Mox Guelf. sequentes. Macr. ad d. q. — sequenti usurpata esset s. usurpatum isset. cf. Ruddim. I. p. 308. not. 41.

§. 13. Enim] Guelf. om. enim. Deinceps Macr. b. possit s. posse et: quo ab. — Deberet] Thy. n. non deberet.

§. 14. Istaec] Guelf. istaec. Reg. et Rot. hab. v. et mox ad omitt.; unde Gron. Istas autem inis de d. t. et f. observationes, disciplinam i. a. ninentis, quum in l. v. inveniremus. — Virgilius] n. 5, 738. ubi Serv. ad Gellium ablegat. — Ri-] Edd. ante Iunt. iuris.

15. — — *Torquet, inquit, medios nox humida
cursus:*

Et me saevus equis oriens afflavit anhelis

16 His enim versibus oblique, sicuti dixi, adma-
nere voluit, *diem*, quem Romani *civilem* ap-
pellaverunt, a sexta noctis hora oriri.

CAPUT III.

De noscendis explorandisque Plauti comœdiis,
quoniam promiscue verae atque falsae nomine
inscriptae feruntur: atque inibi, quod Plautus in
pistrino, et Naevius in carcere fabulas scriptitavit.

1 Verum esse comperior, quod quosdam
ne literatos homines dicere audivi, qui pler-
que Plauti comoedias curiose atque contra
lectita[ve]runt, non indicibus Aelii, nec Se-

§. 15. *Medios*] Guelf. *media*.

§. 16. *Versibus*] Macr. *verbis*. Mox edd.
et Guelf. *appellaverunt*. Vulg. *appellaverint*,
modus a correctore profectus videtur.

CAP. III. *Promiscue*] Ita edd. vett. pro *promi-*
— *In pistrino*] Nv. in p. omit. Reg., et mox
scriptitarent. Edd. ante Ald. (praeter Rom.) *scri-*
tarunt. Ald. tantum in indice capp. sic hab. v. ad 7.

§. 1. *Comperior*] Guelf. *compar* (comper-
— *Contente*] I. e. summa attentione et contentio
Thys. — *Lectitaverunt*] Rot. *lectitarunt*; Reg.
ctitarant; alius et Linc. atque Guelf. *lectitaverunt*
vulg. *lectitaverunt*. v. mox. — *Indicibus*] Burma
ad Anthol. Lat. V. 2. p. 411. legendum putabat
dicis. — *Aelii*] Edd. vett. inde a Iunt. *Helii* Se-
gii; nostrum dedit iam Steph. *Sedigitii* hab. Gu-
et Sciopp.; nomen (*Sedig.*) ignorant edd. ante Lu-
et tantum *Helii* hab. cf. 15, 24. —

istū, nec Claudii, nec Aurelii, nec Attii, nec
 Ianilii super iis fabulis, quae dicuntur ambi-
 zae, credituros, sed ipsi Plauto moribusque
 genii atque linguae eius. Hac enim iudicii 2
 forma Varronem quoque esse usum videmus.
 Nam praeter illas unam et viginti, quae Var- 3
 nianae vocantur; quas idcirco a ceteris se-
 egavit, quoniam dubiosae non erant, sed
 consensu omnium Plauti esse censebantur; quas-
 iam item alias probavit, adductus filo atque
 etiam sermonis Plauto congruentis, easque
 huius nominibus aliorum occupatas Plauto vin-
 cavit; sicuti istam, quam nuperrime lege-
 mus, cui est nomen *Boeotia*. Nam cum in 4
 his una et viginti non sit, et esse Aquilii di-
 citur, nihil tamen Varro dubitavit, quin
 Plauti foret, neque alius quisquam non infre-
 quens Plauti lector dubitaverit, si vel hos so-
 lus versus ex ea fabula cognoverit, qui quo-
 rum sunt, ut de illius more dicam, Plauti.

ii] Sciopp. *Actif.* Vulg. *Accii*. V. ad 2, 6, 23.
 ii hab. h. l. Guelf. *Ateii* scribendum esse putat.
 nn. v. c. 11. — *Super iis f.*] Guelf. *supra his f.*
Credituros] Rot. et Reg. *crediturum*; hinc Gron.
 — *lectitarit*; — *crediturum*.

[§. 2. *Enim*] Otho coni. *etiam*; coll. Plaut.
 ph. Prol. v. 30.: Atque ego quoque *etiam*. —
 e] Guelf. om. v. *esse*.

[§. 3. *Filo*] lia Reg., similiterque Rot. *phila*
 f). Vulg. *stila* s. *stylo*. — *Boeotia*] V. Meiheke
 gm. Menandri p. 33.

[§. 4. *In*] Guelf. om. in. — *Tamen*] Guelf. *tum*.
si vel hos] Guelf. *sive hos*. — *Illius*] Sciopp.
 us. Guelf. *illius Plauti more*. — *Plauti*] Sciopp.
 eff. *Plautissimi*.

nissimi, propterea et meminimus eos et ad-
5 scripsimus. Parasitus ibi esuriens haec dicit:

*Ut illum dī perdant, primus qui horas
repperit,*

*Quique adeo primus statuit hic solarium.
Qui mihi comminuit misero articulatim
diem,*

*Nam me puero uterus erat solarium
Multo omnium istorum optimum et veris-
simum,*

*Ubi ubi iste monebat esse, nisi cum nihil
erat.*

*Nunc etiam quod est, non est, nisi Sol
lubet.*

*Itaque adeo iam oppletum est oppidum so-
lariis.*

§. 5. *Horas*] Cf. Salmas. ad Solin. p. 64
Thys. ad h. l. — *Hic*] Plautus, sive quisquis al-
sit auctor Boeotiae, ponit se agere de oppido, et
de Roma. Salmas. l. l. p. 650. — *Uterus erat* et
Sciopp. *veter*; Salmas. *venter*; similiterque Rol-
Scheff. hab. *vetus erat sol*, Reg. *vetet erat*; et
vett. *vetus*; quod servari posse admonuit I. Gron-
dicere parasitum: vetus hic erat solar.; hic scilicet
stomacho vel ventre, quem manu pulsabat vel os-
tabat parasitus. Nostrum dedit Lips. Elect. 2.
Osann. Analect. Critt. p. 183.: *Nam me puerulo
ter erat sol*. — *Istorum*] Gataker. Advers. Mil-
2, 3. p. 283. coni. *ictorum*. V. Osann. — *Ubi
iste etc.*] Gron. *Ubi iste monebat, esse*, (i. e. e-
bant, vescebantur;) *nisi cui nihil erat*. Alterum
om. Iunt. Ald. Steph. V. Osann. Falster. leg. *ve-
simum Cibi. Iste m.* — *Non est*] Ita codd., om.
Ex edd. ante Iunt. et Vascos. *non estur* restituend.
censebat Gron. ob sensum et modulationem cal-
nis. Deinceps edd. ante Iunt. hab.: *nisi cum
lub.* — *Lubet*] *Libet* Reg. Rol. Iunt. et Ald.
28, fin.

Mior pars populi aridi reptant fame.

vorinus quoque noster, cum Nervolariam 6
auti legerem, quæ inter incertas est habita,
audisset ex ea comoedia versum hunc:

Scrattæ, scrupedæ, strictivillæ, sordidæ:

lectatus faceta verborum antiquitate, mere-
cum vitia atque deformitates significantium:
unus hercle, inquit, hic versus Plauti
hanc fabulam satis potest fidei fecisse.
quoque ipsi nuperrime cum legeremus 7
tum, (nomen est id comoediæ, quam
auti esse quidam non putant) haud quid-
am dubitavimus, quin ea Plauti foret, et
nium quidem maxime genuina. Ex qua 8

[§. 6. *Nervolariam*] Edd. vett. *Nervular*. Ascens.
Marg. *Aululariam*. — *Scrattæ*. Alii aliter hunc
hædant; certe aliter apud alios scriptores legi-
ut ap. Varr. Fest. et Nonium (sub v. *Scriptas*).
de L. L. 6. *Scrantiæ scrupedæ stritabillæ*,
alæ. Fest.: *Scriptæ* etc. Non.: *scriptæ* etc.
h. l.; in antiquiss. Non. cod. *estrate crupedæ*
ribellæ sord. Reg. *strittiv.*; Rot. *Stratte* s.
tiv. sord. Tertius Gron. cod. *Stracte strupe de-*
ti nilbe, sord.; Steph. et Ald. *Strateæ, scr.*
ivolæ, (Ald. *strativillæ*) sord. Edd. vett. *Str-*
scrupæ destrato (Brix. et Ven. *de strato*; Bo-
de stato) *ulvæ sord.* Ed. Rom. pro diphthon-
æ, ut solet, hab. simplicem literam *e*. Iunt.
tæ *Scrupede statî villæ sordidæ*. cf. Turneb.
ers. 23, 18. Baptist. Pii Annott. c. 204.

[§. 7. *Dubitavimus*] Edd. Rom. Ven. Brix. du-
mus; nostrum hab. iam Bonon. — *Ea Plauti*
Reg. Rot. et Sciopp. quum vulg. *quin Plauti*, s.
et Pl. legeretur et mox *quidem* omitteretur.
Genuina] Sic Reg. Rot. edd. vett. et Steph.
cod. *germana*, quidam *gemina*.

duos hos versus exscripsimus, ut historiam quaereremus oraculi arietini:

— — *Nunc illud est,
Quod arietinum responsum magnis lud
dicitur.*

Peribo, si non fecero: si faxo, vapulabo

9 Marcus autem Varro in libro *De comoe*
Plautinis primo Attii verba haec ponit: *Nec
nec Gemini, nec Leones, nec Condaliu*
nec Anus Plauti, nec Bis compressa,
Boeatia unquam fuit, neque adeo Ἀγροίχος,

10 *que Commorientes: sed M. Aquilii.* In

§. 8. *Arietini*] Reg. et Sciopp. cum Iunt. *retini* et mox *Arretinum* (Sciopp. et Iunt. item *Arretini*). Edd. vett. bis hab. *Arietini*. Intelligit vis Ammonis oraculum, cuius responsa satis intorta erant; et Iovi cornua flexa et intorta affinguntur. Fortasse per ariet. responsum intelligitur intortas et sophisticas tendiculas; ceratinas Quilian. v. Turneb. Advers. 14, 18. et Thys.

§. 9. *Autem*] Sciopp. et edd. ante Iunt. *tan*
Dein eadem in libris. — *Attii*] Vulg. *actu*; Reg., Sciopp. *Actii*. Nomen prorsus omisit St Lambec. coni. *M. Aquilii*, Osann. *Ateii*. — *Nec*
mini] Sciopp. *nec Geminei leonēs*. Ms. Thys. *nec*
mini leonones, quod probavit Thys. coll. Prisc. 697. (c. 8. V. 1. p. 247. Krehl.) cf. Osann. lect. critt. p. 151. — *Condaliu*] Edd. ante *Cordolium*. — *Ἀγροίχος*] Salm. ex Reg. *Agro*
Agricus quoque latine citatur. cf. Osann. l. l. p. — *Commorientes*] Cf. Terent. prolog. Adelph. — *Aquilii*] Reg. Rot. Sciopp. *M. Accii Titi*, *o*
sed; quam lectionem recepit Long., retenta t
partic. *sed*. Alius lib. *M. Hatrutici*, Lambec. *Aquilii*; vulg. *M. Acutici*. Edd. ante Ald. *M.*
tici. Iunt. *M. Actutici*. Deinde adiunxi praen
M. ante nomen Varr. ex edd. ante Iunt.

in libro M. Varronis id quoque scriptum est, lautium fuisse quempiam poëtam comoediarum, cuius quoniam fabulae Plauti inscriptae rent, acceptas esse quasi Plautinas, cum essent non a Plauto Plautinae, sed a Plautio lautianae. Feruntur autem sub Plauti nomine comoediae circiter centum atque triginta. Sed homo eruditissimus L. Aelius quinde et viginti esse eius solas existimavit. Neque tamen dubium est, quin istae et quae scriptae a Plauto non videntur, et nomini addicuntur, veterum poëtarum, fuerint, ab eo retractatae [et] expolitae sint, ac propterea resipiant stilum Plautinum. Sed enim quaternionem et Addictum et tertiam quandam,

§. 10. *Est]* Sciopp. *et.* — *Cuius etc.]* Pronomen carent Reg. Rot. et Linc.; hinc L. Gron. *comoediarum: quoniam f. Plauti Plauti inscriptae f. Steph. Plauti* pro *Plauti* edidit. cf. Schneid. Gramm. t. 2, 1. p. 59 sq. — *Plautinae]* Extant tamen: fosdrusiana, clades Variana; Antoninianus. v. L. Gron.

§. 12. *L. Aelius]* Edd. vet. *Laelius.* — *Esse us]* Ordine inverso eius esse Sciopp.

§. 13. *Neque]* Dederunt pro *non* Reg. Rot. et Sciopp. — *Et q. scriptae]* Copulam omit. Reg. Edd. ut hab. *ista et q. scripta*, post tamen *retractatae*. eadem pro *addic.* h. etiam l. hab. *adiiunguntur*. ut *adiiunguntur*, v. c. 2, 8. — *Et expolitae]* Edd. ut *expolitaeque*; Steph. *et expol.*; Reg. Schöff. inc. lunt. solum *expol.*, sine copula, hab.; unde l. *rot. et politae*. Quidni: *et, ab eo retr., expolitae?* — *Resipiant stilum]* Edd. ante Ald. *recipiant stilum*; *recipiant stil.* Ald. eiusque asseclae; *stilum* iam exhib. codd. et Sciopp. Steph. *resipiant stilum*. cf. Iuret. ad Symmach. Ep. 1, 26.

§. 14. *Addictum]* Edd. quaedam (lunt. Ald.) *ditum*, correxit Lips. Antiq. LL. 5, 4. —

cuius nunc mihi nomen non suppetit, in pistrino eum scripsisse, Varro et plerique alii memoriae tradiderunt, cum, pecunia omni quam in operis artificum scenicorum pepererat in mercatib[us] perditam, inops Romam redisset, et ob quaerendum victum ad circumagendas molas, quae trusatiles appellantur, operam pistori locasset. Sicuti de Naevio quoque accepimus, fabulas eum in carcere descripsisse, Hariolum et Leontem, cum ob assiduam maledicentiam et probra in principum civitatis, de Graecorum poetarum more dicta in vincula Romae a triumviris coniectus esset. Unde post a tribunis plebei exemptus est, cum [in] iis, quas supra dixi, fabulis, delicta et petulantias dictorum, quibus multos ante laeserat, diluisset.

Mercationibus] Reg. Rot. Linc. Sciopp. *mercatibus]*

§. 15. *Hariolum]* Edd. vett. *Areolum*; In Ald. *Ariolum*. — *Principes]* Scipionem Africanum Metellum. *Thys.* cf. Plaut. Mil. Glor. 213 sq. *Romae]* Iunt. *Romanae*. Ald. Basil. 1519. *Asce Rom.* (sic!) Gryph. Ro. — *In]* Praepos. in om. Both. ad hunc l. provocans. Poët. Lat. Scenic. V. p. 79. Nescio qua re permotus. Sed om. edd. ant. Iunt. Hinc uncis seiunxi. Dein ed. Rom. habet videtur *fabulas* pro *fabulis*, quod reliquae edd. habent. Illud non spernendum, ita ut incisum post *dixi* tollatur. V. Ruddimann. II. p. 18. Osn. Analect. crit. p. 145.: Singulari XII. tabb. lege, de qua adeas Cic. De Rep. 4. ap. Augustin. de Civ. D. 2, 9., cautum erat, ne principes civitates carmine palam laederentur. cf. Auct. ad Herenn. 2, 13, 19. V. infr. 6, 8.

CAPUT IV.

Quod P. Africano et aliis tunc viris nobilibus
aetatem senectam barbam et genas radere mos
patrius fuit.

In libris, quos de vita P. Scipionis Afri- 1
compositos legimus, scriptum esse anim-
vertimus, P. Scipioni, Pauli filio, postquam
Poenis triumphaverat, censorque fuerat,
eum diem dictum esse ad populum a Clau-
Asello, tribuno plebei, cui equum in cen-
a ademerat: eumque, cum esset reus, ne-
barbam desisse radi, neque non candida
te uti, neque fuisse cultu solito reorum.
l, cum in eo tempore Scipionem minorem 2
draginta annorum fuisse constaret, quod

CAP. IV. *Tunc*] V. *tunc* om. edd. ante Iunt. in
hæ capp. — *Mos patrius fuit*] *Patris moris fue-*
hab. edd. vet.; *mos* (Iunt. *mor*) *patrius fuit*
et Reg.; *rad. moris* f. Ald. et Steph. De re
Muret. Comment. in Cic. Orat. in Catil. II. p.
ed. Ruhnck. V. 2. Plin. H. N. 7, 59.

§. 1. *Esse*] V. *esse* om. edd. ante Iunt. — *Ei-*
] Pronom. *eidem* deest apud Sciopp.; idque ab-
posse censuit Otho, nisi velis παρέλκω positum
; cuius usus v. exempla ap. Ruddimann. II. p.
not. 5.; v. *esse*, quod sequitur, om. edd. ante
t. Dein *Asellio* hab. eadem cum Ald. — *Non*] *Non*
etur abundare; intelligitur enim ex præcedenti
isse. Alioqui dicendum fuisset: neque non c. v.
m. Gron. Sed duas negationes more Graecorum
m apud Latinos vet. haud raro inveniri pro una,
osuit Otho; coll. Vechner, Hellenol. 1, 14. p.
Add. Ruddimann. II. p. 320. not. 17, II.

§. 2. *Quadraginta annor.*] L. (i. e. quinquagin-
annor. scribendum esse, computavit I. Gron.

de ba
3 Compe
tempo
aetate
ries ve
medio

D.
corpor

1
veh
deli
2 stu
cer
pe
ve
ir
o

3
ig
ci
in
Sc
ini
del
stu

11 agit Tribunus & ...
12 proficiuntur. ...
...; quorum ...
... Sed ...
... occupandam ...
... illos Imperator ...
... equitatum ...
... circumvenit ...
... cept. Tandem superat ...
... omnes cum ...
... periti, castrum ...
... se in locos ...
Sed quod illi tribuni
... gentorum, divinus

... tempus ...
... deest in Reg ...
... deest in Ge ...
... Grac ...
... ex Reg ...
... illos ...
... vett, quae ...
... alteram que ...
... equitatu

... diu ...
... una; Pri ...
... nostrum ...
... illustravit Grac ...
... Pecun ...
... Hanc ...
... esset: C ...
... Rot. et ...
... pugna

CAPUT VI.

le vi atque natura palmarum arboris, quod lignum
ex ea ponderibus impositis renitatur.

Per hercle rem mirandam Aristoteles in 1
ultimo Problematorum et Plutarchus in octavo
symposiacorum dicit. Si super palmarum, in- 2
iunt, arboris lignum magna pondera im-
ponas, ac tam graviter urgeas oneresque, ut ma-
gnitudo oneris sustineri non queat, non deor-
sum palma cedit, nec intra flectitur, sed ad-
versus pondus resurgit, et sursum nititur re-
surgiturque. Propterea, inquit Plutarchus, 3
certaminibus palmam signum esse placuit
toriarum; quoniam ingenium ligni eiusmodi
est, ut urgentibus opprimentibusque non ce-

[CAP. VI. §. 1. *Problematorum*] Ita Fulv. Reg.
Rot. pro *problematum*, quod tamen video etiam
ad Ioan. Sarisber. de Nug. Cur. 5, 6. med. v. 2.
Schneid. Gramm. lat. 1. l. p. 262 sqq. — *Octa-*
Symposiacorum.] Cap. 4. 5. p. 406. V. IV. ed. ste-
ph. Edd. ante Ald. *Symphosicorum*. Iunt. *Sympho-*
ricorum.

[§. 2. *Super*] Pro *super* Ald. hab. *supra*. —
[*in iunt*] Vulg. *inquit*. Pluralem dederunt Reg. Rot.
Sciopp., quibus accedit Sarisber. — *Ac tam etc.*
[*lib. ac tantum graviter urgeas onere, ut* — *In-*
flectitur] Sarisb. *in terram*. cf. Coler. Parerg. 20.
ita est in sese. Falst. in Kraus. Nov. *introflect*. —
resurgit] Sarisb. *surgit*.

[§. 3. *Ligni eiusmodi*] Sic Reg.; vulg. ordine
verso: *eiusmodi ligni*. Ed. Rom. sola *eiuscemodi*
ii. Sarisb. *ligni ingen. huiusmodi est*.

CAPUT VII.

Historia ex annalibus sumta de Q. Caedicio, tribuno militum, verbaque ex Originibus M. Cato apposita, quibus Caedicii virtutem cum Spartae Leonida aequiparat.

- 1 Pulchrum dñi boni! facinus Graecarum
facundiarum magniloquentia condignum
Cato in libris *Originum* de Q. Caedicio,
- 2 tribuno militum, scriptum reliquit. Id prof-
- 3 est ad hanc ferme sententiam: Imperator
Romulus in terra Sicilia, bello Carthaginensi
- 4 mo, obviam Romano exercitui progreditur
colles locosque idoneos prior occupat. Milites
Romani, uti res nata est, in locum insinu-
- 5 fraudi et perniciiei obnoxium. Tribunus
consulem venit; ostendit exitium de loci
- 6 portunitate et hostium circumstantia. M.

CAP. VII. Ex] Reg. de; quod etiam in usu
cf. Tursellini de Partic. sub *De* p. 168 sq. —
quiparat] Steph. *aequiparat*; et ubique sic scrip-
tamque formam tuetur pluribus exemplis Otho;
verum est in edd. vett. et cod. Guelf. Ex reli-
codd. nihil annotatum. V. ad 2, 22, 17. de trip-
1, 2, 6. de defatig.

§. 1. Q. Caedicio] Cf. Liv. 22, 60, 10. Flor.
2. Frontin. Strateg. 1, 5, 15. 4, 5, 10. alios v.

Thys. cf. Lachmann. de Font. Liv. Comment. I. p.
§. 3. Colles] Ad saltus Camerinenses. St.
colls.

§. 4. Nata] Edd. vett. hab. narrata.

§. 5. Consulem] Ald. Cons. — Exitium] E
vett. ante Iunt. exitum; haud male, nisi forte
operarum vitium. — Circumstantia] Marg. cod. Fa-
Sciopp. de stilo hist. et Falster. p. 232. circumsta-

im censeo, inquit, si rem servare vis, fa-
 undum, ut quadringentos aliquos milites ad
 errucam illam (sic enim [M.] Cato locum
 litum asperumque appellat) ire iubeas, eam-
 te uti occupent imperes horterisque: hostes
 ofecto ubi id viderint, fortissimus quisque
 promptissimus ad occursandum pugnandum-
 te in eos praevertentur, unoque illo negotio
 te alligabunt: atque illi omnes quadringen-
 procu! dubio obtruncabuntur. Tu interea, 7
 cupatis in ea caede hostibus, tempus exer-
 tus ex hoc loco educendi habebis. Alia, nisi 8
 ec, salutis via nulla est. Consul tribuno
 ppondit, consilium quidem istud aequè pro-
 lens sibi viderier: sed istos, inquit, milites
 adringentos ad eum locum in hostium cuneos
 isnam erit qui ducat? Si alium, inquit tri- 9
 nus, neminem reperis, me licet ad hoc
 iculum utare: ego hanc tibi et reipublicae
 amam do. Consul tribuno gratias laudesque 10

maturum. Censeo etc.; *maturum* foret: propin-
 um, imminens. Et Non. 2, 909. sub v. *verruca*
 te locum laudans ita incipit: *Censeo, inquit* etc.
 gat. firmat codd. Guelf.

§. 6. *Rem serv. vis*] Guelf. *te serv. vis facun-*
 n. — *Aliquos*] Ita codd. Gron. Guelf. edd. vet.
 Non.; Stephan. *aliquot*. Plauti (*Menaechm.* 5,
aliquos viginti dies comparavit Gron. Ceterum
 tentos alii commemorant. — *Kerrucam*] Guelf.
 que *verrutam*. — *M. Cato*] Praenomine carent
 et alii; etiam Guelf. — *Prævertentur*] Guelf.
 vert.

§. 8. *Istud aequè prov.*] Sic Reg., quam ve-
 lectionem esse iudicavit Gron. Vulg.: *cons. q*
um atque prov.; vocab. *fidum* ignorat Rot.; *fidum*
 prov. hab. Guelf.

- 11 agit. Tribunus et quadringenti ad moriendum
 12 proficiscuntur. Hostes eorum audaciam dem-
 rantur; quorsum ire pergant, [in] expectan-
 13 do sunt. Sed ubi apparuit, ad eandem ve-
 riteam occupandam iter intendere; mittit
 versus illos Imperator Carthaginiensis pe-
 t[at]um equi[ta]tumque quos in exercitu vi-
 14 habuit strenuissimos. Romani milites circū-
 15 veniuntur; circumventi repugnant. Fit pro-
 lium diu anceps. Tandem superat multitudo
 16 Quadringenti omnes cum uno perfossi gladiis
 17 aut missilibus operti, cadunt. Consul, inter-
 dum ibi pugnatur, se in locos tutos atque
 18 editos subducit. Sed quod illi tribuno, de
 militum quadringentorum, divinitus in-

§. 10. *Agit*] Praesens tempus pro praeter.
 recepi e Reg. Rot. et Sciopp.

§. 12. *In*] Praepositio deest in Reg. v. cap.

§. 13. *Ad eandem v.*] *Ad* deest in Guelf. B.
 et Linc.; Rot. *apparuit ad eandem v.*; Gron. *ad eandem*
 — *Adversum*] Guelf. *adversus*. — *Peditum et*
tumque] Sic scribi iussit Gron. ex Reg. Vulga-
 de a Iunt. *peditat; equitatumque*, illos q.; illos
 tem non agnoscunt Mss. et edd. vett., quae habent
ditatumque equitatum; ubi alterum quae propter
 quærens quos excidisse videtur. Guelf. *equitatum*
tatumque qui in ex.

§. 15. *Proel, diu anc.*] Guelf. *diu proel.* a

§. 16. *Cum uno*] Vulg. *tum una*; Pricaeus.
 Appul. Metam. 4. i *ad unum omnes*; nostrum ex
 Reg. et Rot.; genus loquendi illustravit Gron. Q.
 in Script. Eccles. c. 3. et Mantiss. Pecun. vet. d.

§. 17. *Interim dum ibi pugnatur*] Hanc locutionem
 nem recepi e Reg., quum vulgatum esset: *C. in*
ibi dum ea pugna fit; fit omit. Linc.; Rot. et Guelf.
 hab. *C. inter ibi dum ea puga* (Guelf. *pugna*).

roelio usus venit, non iam nostris, sed ipsius
 atonis verbis subieciimus[. Verba Catonis]. *Dii* 19
immortales tribuno militum fortunam ex vir-
te eius dedere. Nam ita evenit: cum sau-
us multifariam ibi factus esset, tum vulnus
ipiti nullum evenit: cumque inter mortuos
fatigatum vulneribus, atque quod sanguen
fluxerat, cognovere, eum sustulere. Isque

§. 18. *Usus venit*] Edd. ante Iunt. *usu venit*.
 ut. in Kraus. Nov. *usu evenit*, coll. Cic. de Fin.
 2.

§. 19. *Verba Cat.*] Haec non sunt in Rot., et
 Reg. secunda manus in marg. addidit; delevit
 Reg., auctore Gron. — *Evenit: cum*] Reg. et Rot.
ut ut cum —; unde Gron. *evenit, ut, cum* —
et, tum — *evenerit*. Long. recepit *ut*; reliquit
 non intactum v. *invenit*. Guelf. pro *saucius* hab.
sciam. Pro *tum* Sciopp. hab. *tamen*. — *Defati-*

um] Steph. *defetig*; Rot. *defatig*, v. ad 1, 2., 6.
Atque quod sanguen defl.] Vulg. *def. vulneribus*
seque spirantem, quod sanguen defl., quae ferri
 potuerunt, quippe cui lectioni obstat auctoritas
 id. Restitui igitur probi certe cod. Rot. lectionem
 nam praebent etiam Sciopp. Guelf. et Linc. nisi
 hic: *sanguinem*, et Guelf. *sanguinei* hab., un-
 conficio leg. *sanguin ei def.*), dum melius quid
 iusque proferatur. Post *atque* intellig. iterum:
atig. Edd. vett. hab. *atque spirantem*; unde
 ph. cum Carr. *aegre spirantem*. Scheff. *atque*
sanguinis; Reg. *atque quod sanguineis eius*
 I. Gron. *def. vulneribus atque*, (i. e. cito, cele-
 re;) *ut sanguen ore eius effluerant, cognovere*.
 sciem enim poterat habere maculatam.) sive: *ut*
guen spongia effluerant; coll. Cat. de Re R. c.
 : *fiscinas spongia effingat*, et Cic. pro Sext.: *e fo-*
spongiis effingi sanguinem. I. Gron. ex scriptura
 probabiliter existere putabat: *eumque* (ita
 m Reg. et edd. vett.) *inter mort. def. vuln. at-*
quod sanguin (ita Reg.) *genis defluerat, co-*

convaluit: saepeque post illa operam reipublicae fortem atque strenuam perhibuit: illaque facto, quod illos milites subduxit, exercitum ceterum servavit. Sed idem beneficium quo in loco ponas, nimium interea Leonidas Lacedaemonius laudatur, qui similis apud Thermopylas fecit. Propter eius virtutes omnis Graecia gloriam atque gratiam praecipuam claritudinis inclitissimae decorum vere monumentis, signis, statujs, elogij historiis, aliisque rebus gratissimum id effectum habuere. At tribuno militum parvulaus pro factis relictas, qui idem fecerat,

agnov. Recepit Long. colo posito post v. cognov. Possis etiam, eiusdem cod. vestigia secutus, suspicari atque quod sanguinis vis (copia) defl.; s. sanguinis multus defl.; et alia. — Post illa] Hoc dedit Stegmüller cum codd. Gron. Guelf. et edd. vet. haberent per illam. Lips. VV. LL. 3, 11. legit: postilla, una videtur sit adverbium, quod postea significet. v. Schell. sub v. Post. cf. Freinsheim. ad Flor. 2, 2, 14. — in l.] Hunc ordinem recepi e Reg. et Guelf. vulg. in quo l.; Iunt. Ald. loco in quo. — Leonidas Laced. laud.] Edd. ante Ald. Leonides. Reg. et Ald. omisso v. laudatur, hab. Leon. lacu, qui similis; ut Gron.: L. Laco consimile apud Th. fecit. Long. Leon. Laco, qui s. — fecit. At sic desideratur verbum. Veram lectionem habere videtur Guelf. Laced. laud. omisso v. Laced. De re v. Herodot. 7, 223 sqq. Cic. de Fin. 2, 19, 30. aliosque multos, qui laudavit Long. — Decoravere] V. Ruddimann. p. 387. not. 75. Infr. ad 16, 5, 2. — Monumentum vulg. monim, Nostrum dederunt Guelf. et edd. v. V. Nolten. Lex. Antib. p. 115. — Statuis] Fortasse hanc vocem delendam esse suspicatus est Scioppius et profecto interpretatio vocabuli signis videri potest. Contra Otho: Signa sunt minora; statuariae minores. — Relictas] Edd. Gryph. in marg.: alias redditas. ed. a. 1591. tantum redditas. Guelf. at tribuno

re rem [*publicam*] servaverat. Haec Q. Caed- 20
 cii tribuni virtutem M. Cato tali suo testi-
 onio decoravit. Claudius autem Quadriga- 21
 is annali tertio non Caedicio nomen fuisse
 , sed Laberio.

CAPUT VIII.

Litterae eximiae consulum C. Fabricii et Q.
 nillii ad regem Pyrrhum a Q. Claudio, scriptore
 historiarum, in memoriam datae.

Cum Pyrrhus rex in terra Italia esset, 1
 unam atque alteram pugnas prospere pu-
 sset, satisque agerent Romani, et pleraque

parva (laus om.) pro f. rel. — *Publicam*] Edd.
 hab. publ.; om. cum Steph. edd. recentt.; om.
 m Guelf.

§. 20. *Tribuni*] Accessit haec vox e Reg. et
 ; Guelf. hancque cedici virt.

§. 21. *Ait*] Reg. Rot. ait dederunt pro refert.
 ceptis cum iisdem (*Lauerio*) et edd. vet. resti-
 Laberio pro Valerio. Et Sciopp. Laberio. Nec
 o, ait Gron., quae potior auctoritas fuerit sive
 ioni Emend. 1. 7. — sive Stephano, ut suppose-
 : Valerio. Guelf. hab. non cediti; nom. fuisse
 laueris, sine v. ait, unde legendum videtur: non
 cicii nom. f. ait, sed Laberii. Sed vulgat. etiam
 um. v. 16, 9.

CAP. VIII. *Q. Aem.*] Praenomen vulg. de-
 Reg. exhib. et quae Aem.; unde Gron.: et Q.
 . De re v. quos multos laudavit Long. in his
 de Off. 3, 22, Valer. M. 6, 5, 1.

§. 1. Et] Guelf. om. et. — *Pugnas*] Ita codd. Gron.
 uelf. pro-pugnam. — *Agerent*] Sic uterque Mss.
 et Rot.) Sciopp. et Lips. Elect. 1, 21. pro an-
 tur, s. agerentur. 19, 1. complorantibus no-

- Italia ad regem descivisset: tum Ambraciensi
 quispiam Timochares, [regis] Pyrrhi amicus
 ad [C.] Fabricium consulem furtim venit, et
 praemium petivit, et, si de praemio conven-
 ret, promisit, regem venenis necare: id quod
 facile factu esse dixit, quoniam filius suus po-
 2 cula in convivio regi ministraret. Eam rem
 3 Fabricius ad senatum scripsit. Senatus legatus
 ad regem misit, mandavitque, ut de Tim-
 chare nihil proderent, sed monerent, ut
 circumspectius ageret, atque a proximorum
 4 insidiis salutem tutaretur. Hoc ita, uti dixi-
 mus, in Valerii Antiatii historia scriptum est.

stris omnibus atque in sententiis satis agentibus. Gronov.
 ad Plaut. Bacchid. 4, 3. — *Ambraciensis*] Gronov.
Abratiens. V. ad Xenoph. Anab. 1, 7, 18. — *Regis*
Pyrrhi am.] Reg. *regis Timochares Pyrrhi* am.
 quam transpositionem videri docere incertam
 regis sedem, ut non ab Gellio venerit, sed ex ma-
 irrepserit, admonuit I. Gron. Suspectam vocem
 cis seclusi. Cum eodem cod. mox praenomen
 delendum videtur. Ceterum pro *amicus* Sci-
 medicus fortasse legend. esse suspicatus est. Fr.

— *Praemium*] Guelf. *pmum* (an *primum*?). —
 si] Sciopp. et Guelf. *ut, si*. — *Id quod -- dixit*] V.
 (Guelf.) *idque fac. esse f. d.*; nostram lectionem
 edd. ante Iant. reposui, satis ut dicunt eleganter
 V. Tursellin. p. 361, 10. Ruddiman. II. p. 23.
 52. V. *dixit* omis. Steph.; restituit ex Reg. I.
 et edd. vet. I. Gron. *dicit* hab. Guelf. — *Filius*
sui -- ministraret] Sic Reg. pro *filius sui -- mi-*
strarent. Voc. *pocula* si quis liber antiquus ab-
 ret, non repugnaturum se annotavit Gron. coll. II.
 12. et Tacit. Hist. 1. V. tamen Cic. N. D. 1. §.
 Cic. Tusc. 1, 26. med. et Sarisber. 5, 7. post me-

§. 2. *Eam rem Fabr.*] Guelf. *Cum rex Fa-*

§. 3. *Legat. -- misit*] Guelf. *ad reg. legat.*

quadrigarius autem in libro tertio non Timocharem, sed Niciam adisse ad consulem scribit; neque legatos a senatu missos, sed a consulis, et regem populo Romano laudesque gratias scripsisse, captivosque omnes quos non habuerit, vestivisse et reddidisse. Consules non fuerunt C. Fabricius et Q. Aemilius. *Li-*
as, quas ad regem Pyrrhum super ea causa
serunt, Claudius Quadrigarius scripsit fuisse
exemplo: Consules Romani salutem di-
ut Pyrrho regi. Nos pro tuis iniuriis con-
no animo strenui, commoti inimiciter, te-
n bellare studamus. Sed communis exem-
et fidei ergo visum est, uti te salvum
imus; ut esset, quem armis vincere pos-

[§ 5. *Timocharem*] Medicum *Timocharem* Niciam dictum fuisse credebat Falster. p. 232. cf. Aem. V. H. 12, §3. — *Et regem pop.*] Ald. *regem pop.*; edd. vett. *et regem a p.*; Guelf. et Iunt., iso v. *regem*; hab. *et a pop.* — *Vestivisse*] Ita e et Rot. Gron.; Linc. Iunt. *nescivisse*; vulg. *el.*] *restituisset*. *Vestiv.*, scil. ut gratius rex faceretur munus suum.

[§ 6. *Tum*] Guelf. dat *tamen*. — *Et Q. Aem.*] Ald. et Guelf. *atque Aem.*; edd. vett. *et Aem.* pro praenomine *Q.*

[§ 7. *Literas*] Alias dedit Plutarch. Pyrrh. c. 21.

[§ 8. *Strenui*] Reg. et Rot. *tenui*; unde Gron. pro *t. ini.* *continuis animotenus* (i. e. toto re, penitus) *commoti inimiciter tecum b. st.* Sal. l. 1. *cont. animo commoti, inim.*, sine v. *stre-* — *Inimiciter etc.*] Sarisb. *inimic. tecum b. st.*, cum muniis *exempli et fidei. Ergo visum est* s. v., quo sit, quem etc. — *Ergo*] Exstat in Rot. et edd. vett.; frustra amotum est a Steph. Levech. ad Arnob. 6. Cod. Guelf. hab. *gratia. Armis*] Steph. *armis sustulit*; tuentur codd. et ex quibus est etiam *possemus pro passimus*,

*semus. Ad nos venit Nicias, familiaris tuus, qui sibi a nobis praemium peteret, te clam interfecisset. Id nos negavimus re-
le; neve ob eam rem quidquam commodi exspectaret: et simul visum est, ut te certum rem faceremus, ne quid eiusmodi, si accideret, nostro consilio civitates putarent factum, et quod nobis non placet, pretio aut praemio aut dolis pugnare. Tu, nisi caves, iacebis.*

CAPUT IX.

Quis et cuiusmodi fuerit, qui in proverbio *ferus equus Seianus*: et qualis color equorum sit, qui *dicere* vocantur; deque *letius* vocabuli ratione.

1 Gabius Bassus in *Commentariis* suis, et Iulius Modestus in secundo *Quaestionum*

quod tamen exstat etiam in Guelf.; et apud Saris-
possimus vinc. — *Praemium*] *Praem.* pro pretio
dederunt Reg. Rot. et Sciopp. v. Gron. Obs. 2.
Et Sarisb. *qui sibi a nob. praemium pet.*; inde et
mutavi ordinem vv. vulgatum: *qui sibi pr. a nob. pet.* Accedit Guelf. *qui sibi a nob. pret. pet.* —
interfecisset] Guelf. *uicere fecisset*; an *iacere fecisset*, ut in fine *iacebis*? ut oratio sic fere procedat
si clam fecisset te iacere. Mox idem *negatum ob causa rem*; deinde *te om. post ut.* —
expectaret] Sarisb. plenius: *expectaret denuntiandum. Simul etiam.* — *Eiusmodi*] Sarisb. *huiusmodi. n. fact. put. civit. sciturae quod n. n. plac. promissum aut pret. aut d. p.* — *Caves*] Coniunctiv. *caveas* indicat. hab. edd. vet. Vulgat. firmat Guelf. et Sarisb.

Cap. IX. *Fuerit*] Cod. Guelf. om. v. *fuerit*.

§. 1. *Gabius*] Sciopp. *Gavius*. Guelf. *Gaius*.

rarum historiam de equo Seiano tradunt
 nam memoria atque admiratione. Cn. Se- 2
 n quempiam scribunt fuisse, eumque habu-
 e equum natum Argis in terra Graecia: de
 o fama constans esset, tanquam de genere
 iorum progenitus foret, qui Diomedis Thra-
 fuissent; quos Hercules, Diomede occiso, e 3
 racia Argos perduxisset. Eum equum fuisse
 unt magnitudine invisitata, cervice ardua,
 ore phoeniceo, flora et comanti iuba; omni-
 que aliis equorum laudibus quoque longe
 restitisse: sed eundem equum tali fuisse
 sive fortuna ferunt, ut quisquis haberet
 n possideretque, ut is cum omni domo,
 illa, fortunisque omnibus suis ad interne-
 nem usque deperiret. Itaque primum illum 4
 Seium, dominum eius, a M. Antonio, qui
 tea Triumvir Reipublicae constituendae fuit,
 otis damnatum, miserando supplicio affe-

l. codd. Lactant. ap. Bünnem. p. 151. hab. *Ga-*
B. V. ed. 2, 4, 3.

§. 3. *Fuisse dic.*] *Dic. f.* pro *f. dic.* dant edd.
 Iunt. — *Invisitata*] Ita Reg.; vulg. *inuitata*.
Phoeniceo] Reg. *poeniceo*; et infr. cum Rot. *po-*
eniceo; Fulv. *poeniceo*. Guelf. *pheniceo*. cf. 2, 26. v.
 laudavit Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 200. —
 n] Sic Reg. Rot. et Salmas. ad Solin. p. 200.
 Fulv. *florea*. Vulg. (Guelf.) *flava*. v. Serv. ad
 Aen. 12, 605. Colv. ad Appul. Met. 8. — *Quo-*
 Gryph. in marg.: al's *quoscunque*; ed. a. 1592.
 am hab. in marg. *quod*. — *Ut quisquis*] Iunt.
quisque. — *U]* Hanc iteretam coniunctionem
 edd. ante Iunt. et Vascos.; hab. codd. Gron. Guelf.
 Ald. cf. 6, 10, 2. 14, 1, 4. 15, 10, 2. Gron.
 iv. 28, 9. Ruddimann. II. p. 396. Deinde *us-*
 addidi ex edd. ante Iunt.

ctum esse: eodem tempore Cornelium Dolabellam consulem, in Syriam proficiscentem fama istius equi adductum, Argos devertisse cupidineque habendi eius exarsisse; emissequ eum sestertiis centum millibus: sed ipsum quodque Dolabellam in Syria bello civili obsessum atque interfectum esse: mox eundem equum qui Dolabellae fuerat, C. Cassium, qui Dolabellam obsederat, abduxisse. Eum Cassius postea satis notum est, victis partibus, fuisseque exercitu suo, miseram mortem oppetisse: deinde Antonium post interitum Cassii, per victoriam, equum illum nobilem Cassii regisuisse; et cum eo potitus esset, ipsum quod postea victum atque desertum detestabili exitu interisse. Hinc proverbium de hominibus calamitosis ortum, dicique solitum: *ille homo habet equum Seianum*. Eadem sententia illius quoque veteris proverbii, quod ita acceptum accepimus: *aurum Tolosanum*. Nam cum oppidum Tolosanum in terra Galliae Caepio consul diripisset, multumque aurum

§. 4. *Dolabellam*] Guelf. *Dolob.* et *Dolab.* ante Iunt. semper *Dolobel.* V. 4, 16., 8. De edd. vett. *divert.* V. 1, 9, 8. — *Eius*] Pronom. Sciopp. — *Eum*] Pronom. omitt. edd. vett. et Stob. hab. codd. Iunt. et Ald.

§. 5. *Eum*] Long. *Quem*, secutus edd. ante Iunt. *Eum* s. *cum* dant Guelf. et edd. ante Iunt. — *Partibus*] Cum Guelf. et edd. vett. Ald. et Stob. *Parthis*; nostrum hab. Reg. Fulv. edd. Iunt. Voss. Lips. Elect. 1, 7. Voss. ad Valer. Flacc. Mox *Geopetisse*. — *Deinde Ant. post*] Sciopp. et Guelf. *deinde post Ant.*

§. 7. *Aurum Tolosan.*] V. Iustin. 32, 3. Cic. N. D. 3, 30. Edd. vett. et Guelf. *Tolosan.* *Thol.* dederunt. — *Gallia*] Guelf. et Sciopp. *Ita*

in oppidi templis fuisset, quisquis ex ea dispositione aurum attigit, misero cruciabilique metu periit. Hunc equum Gabius Bassus visse se Argis refert laud credibili pulchritudine, vigoreque et colore exsuperantissimo. nem colore nos, sicuti dixi, Phoeniceum, Graeci partim *φοινικα*, alii *σπαδικα* appellant, quoniam palmae termes ex arbore cum fructu vulsus *spadix* dicitur.

CAPUT X.

Quod est quaedam septenarii numeri vis et facultas in multis naturae rebus animadversa, de qua M. Varro in Hebdomadibus disserit copiose.

M. Varro in primo librorum, qui inscribuntur *Hebdomades vel de Imaginibus*, se-

§. 8. *Hunc eq.*] Guelf. *habens eq.* — *Gabius*] Sciopp. et Guelf. *Gauis*. Iunt. *Ganius*. — *Se*] Prologom. omitt. Guelf. Reg. et Linc. I. Gron.: Et soent frequenter male omittère. v. 7, 18, 10. — *Vigoreque*] Guelf. *vigora*, omisso *que*. — *Exsuper.*] Ita Reg. et Rot.; Guelf. et edd. ante Iunt. *exuper*. Sciopp. *exuper.*; illud voluit Colv. ad Appul. de dogm. Plat. 2, 26, 9. 10. Vulg. *exuber*. Triller. ap. Falster. 233.: *rubrantiss.*

§. 9. *Phoeniceum*] Edd. vett. dant *Puniceum* pro *phoenic*. — *Graeci*] Gron. malebat *Graeci*; quod ab. Guelf. Sciopp. et edd. ante Iunt.; vulg. *Graeco* agebatur.

CAP. X. §. 1. *Hebdomades*] Guelf. *Ebd*. Duplicis tituli causam exsequitur Iuret. ad Symmach. actar. p. 313. Continuerunt isti libri imagines illustrium virorum cum horum elogiis. V. quos laudat Burmann. ad Antholog. Lat. V. 1. p. 404. — *Septenarii*] Cf. Macr. in Somn. Scip. 1, 6. p. 28. et

- ptenarii numeri, quem Graeci ἑβδομάδα appellant; virtutes potestatesque multas variasque
 2 dicit. *Is namque numerus*, inquit, *septemtriones maiores minoresque in coelo facit, item vergilias, quas πλειάδας Graeci vocant; facit etiam stellas, quas alii erraticas, P.*
 3 *Nigidius erroneas appellat.* Circulos quoque ait in coelo circum longitudinem axis septem esse; e quis duos minimos, qui axem extremum tangunt, πόλους appellari dicit; sed eos in sphaera, quae κριώτη vocatur, propter brevitate[m] non inesse. Ac neque ipse Zodiacus septenario numero caret. Nam in septimo signo fit solstitium a bruma; in septimo bruma a solstitio. In septimo aequinoctium ab
 5 aequinoctio. Dies deinde illos, quibus halcyones hieme anni in aqua nidulantur, eos quo-

quos ibi laud. Zeun. Petit. Miscell. 3, 3. Rhodig. Lectt. Ant. 22, 11 sqq. — ἑβδομάδα] *Ebdoma* Reg. et Rot.; *ebdomadem* Guelf. cum Linc. et Iunt. Gron. illos codd. ἐπτάδα fortasse voluisse; I. Gron. ἑβδομα fortasse eo modo a Graecis usurpata fuisse existimavit. — *Dicit*] Guelf. om. v, *dicit*.

§. 2. *Septemtriones*] Intell. ursam maiorem et minorem. — *In coelo facit*] Hunc ordinem dedit Reg. pro *facit in coelo*. — *Graeci*] Addidi e Reg. et Sciopp. Ante πλειάδας positum illud nomen hab. Guelf. et Iunt. cum edd. vet. ante Ald.; prorsus omitt. Ald. Vasc. et Gryph.

§. 3. *E quis*] Guelf. *equae* (aeque). — κριώτη] V. Steph. Thes. sub v. κριός. Coel. Rhodigin. l. l. 8, 13. Grot. ad Marcian. Capell. p. 275.

§. 4. *Ac*] Sic Reg.; vulg. *atque*; Steph. *atqui*. Linc. Rot. et Guelf. atque Iunt. Ald. *at*. Deinde *car. num.* pro *num. car.* dant edd. ante Iunt. — *Septimo*] Cf. Macrobi. 1, 6. — *Septimo br.*] Guelf. *septima*.

§. 5. *Halcyones*] Guelf. *altiones*. —

que septem esse dicit. Praeterea scribit, lunae 6
 curriculum confici integris quater septenis die-
 bus: *Nam duodetricesimo luna, inquit, ex*
quo vestigio profecta est, eodem redit; au-
 ctoremque opinionis huius Aristidem esse Sa-
 mium: in qua re non id solum animadverti
 debere dicit, quod quater septenis, id est,
 octo et viginti diebus conficeret iter luna suum;
 sed quod is numerus septenarius, si ab uno
 profectus dum ad semetipsum progreditur,
 omnis, per quos progressus est, numeros com-
 prehendat, ipsumque sese addat, facit nume-
 rum octo et viginti: quot dies sunt curriculi
 lunaris. Ad homines quoque nascendos vim 7
 numeri istius porrigi pertinereque ait: *Nam*
cum in uterum, inquit, mulieris genitale se-
men datum est, primis septem diebus con-
globatur coagulaturque, fitque ad capiendam
figuram idoneum. Post deinde quarta he-

Sept. esse dic.] Guelf. *esse sept. dic.* Nonius Mar-
 cell.: Nidulatur, Varro hebdomadon primo: Dies de-
 inde illos, quibus Halcyones hieme in aqua nidu-
 lantur, eos quoque septem esse dixit.

§. 6. *Lunae]* V. ad 1, 30. Scalig. Chron. 1, 4.
 Pro integris edd. ante Iunt. hab. *integrum*. — *Duo-*
detrices.] Reg. *die detric.*; I. Gron.: an exciderunt
 literae un? Igitur: *die undetrices?* — *Aristidem]*
Aristarchum legend. esse putabat Fabric. Bibl. Gr.
 III, 5. p. 90. — *Quater]* Guelf. *quatuor*. — *Sese]*
 Guelf. dedit *sese* pro *se*. Idem addit mox *dierum*
 post *viginti*, quod tamen suspectum.

§. 7. *Quoque]* Guelf. om. v. *quoque*. — *Na-*
scendos] I. Gron. ad 6, 2. explicat: ad hominum prin-
 cipia, quibus nativitas eorum impletur, digerenda
 et absolvenda. cf. Perizon. ad Sanct. Minerv. 1, 15.
 not. 8. De re cf. Censorin. de D. N. c. 6. et 7. —
Capiendam] Steph. *capiendum*. —

bdomade, quod eius virile secus futurum est, caput et spina, quae est in dorso, informatur. Septima autem fere hebdomade, id est, nono et quadragesimo die, totus, inquit, ho-
8 *mo in utero absolvitur.* Illam quoque vim numeri huius observatam refert, quod ante mensem septimum neque mas[culus] neque femina salubriter ac secundum naturam nasci potest; et quod ii, qui iustissime in utero sunt, post ducentos septuaginta tres dies, postquam sunt concepti, quadragesima denique
9 *hebdomade ita nascuntur.* Pericula quoque vitae fortunarumque hominum, quae climacteras Chaldaei appellant, gravissimos quosque

Secus] Ita Lips. Elector. 1, 7., firmante Reg., pro *foetus (fetus)*. Guelf. *uetus*. cf. 2, 13, 5. — *Spina]* Guelf. *sperma*. — *Totus, inq., homo]* Guelf. *tot. ho-*
mo, inquit.

§. 8. *Masculus]* *Mas* tantum hab. Reg. — *Iustissime]* Reg. *iustissimo*. Iusto admodum tempore vulgat. explicat I. Gron. — *Septuaginta tres dies]* Hunc numerum restitui ex cod. Reg., ubi explanata haec est scriptura, e Guelf. Scheff. et Linc., ubi notae sunt numerorum CCLXXIII., et ex edd. vett. inde ab Iunt., in quibus vel notae numerorum vel numeri leguntur. Et hunc numerum poscit res; quod intellexit I. Gron., quum quadraginta hebdomades dierum includantur ducentis et septuaginta diebus, et post eos, incipit iam labi prima et quadragesima Steph. et recentiores cum edd. ante Iunt. (ubi est CCLXXX.) ediderunt: *actuaginta dies*. In Rot. maior pars huius cap. desideratur. — *Hebdomade]* Iunt. Ald. *hebdomada*. Guelf. *ebdomadis*. v. §. 14.

§. 9. *Quae]* Edd. vett. et Steph. cum Guelf. *quae*; Brix. *qui*. Iunt. *q?*. Illud restitui cum Long. in locum vulgati quos. V. Ruddimann. II. p. 20. — *Gravissimos -- septenarios]* Ita Guelf. Reg. Linc. et Sciopp. Haec vv. Gellius vel ad prius pericula, vel

ieri affirmat septenarios. Praeter haec modum 10
 esse dicit summum adolescendi humani cor-
 poris septem pedes. Quod esse magis verum 11
 rbitramur, quam quod Herodotus, homo fa-
 bulator, in primo historiarum, inventum esse
 ab terra scripsit Orestis corpus, cubita longi-
 tudinis habens septem; quae faciunt pedes
 duodecim et quadrantem: nisi si, ut Homerus
 opinatus est, vastiora prolixioraque fuerint
 corpora hominum antiquorum: et nunc quasi
 iam mundo senescente, rerum atque hominum

d posterius *climacteras* potuit referre, posterius
 taelit, ut minus vulgare. Comparat Gron. Quin-
 l. Instit. 5, 9.: unde popularitas Melii Manliique
 guum affectati regni est existimatum. Neque igitur
 opus est supra pro *pericula* scribere *periculi*; et
 ἀμάρτυρες sunt *pericula*. Vulg. autem *leg.*
gravissima quaeque -- septenariis. Iunt. Ald. *gra-*
visimos quosque -- septenariis.

§. 10. *Praeter haec*] Edd. vett. sic exhib. pro
act. hoc.

§. 11. *Esse*] Guelf. *est*; quod probare si vo-
 leris, comma post *verum* pones. — *Orestis*] Reg.
Orestis. cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 163 sqq.
 addimann. I. p. 58. not. 71. Infr. 7, 5, 5. Solin.
 : Priscorum testantur molem etiam Orestis supre-
 ta, cuius Olympiade LVIII. Tegeae inventa a Spar-
 tibus oraculo monitis discimus implere longitudi-
 nem cubitorum septem. V. Herodot. 1, 68. — *Duo-*
decim] Sciopp. coni. *pedes XII* = 2, i. e. pedes duo-
 decim et trientem; aut: *pedes XS*; nam *πῆχυν*, pro
 no Gell. *cubitum sesquipedem esse.* — *Si, ut*] Guelf.
ut H. et mox *fuerunt.* — *Homerus*] *Οἷοι γὰρ βρο-*
τὶ εἶσιν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων. Il. 5, 304. 12, 346.
 12. — *Mundo senescente*] Reg. *mundum senescen-*
tem; unde Gron. nisi, ut *H.*, (malim cum Guelf.
ut Hom.) *opinatus est vastiora prolixioraque corpora*
antiquorum, et nunc quasi i. mundum senesce-
re rer. atq. hom. decremento. Pro. *decr.* edd. ante

- 12 decrementa sunt. Dentes quoque et in septem mensibus primis et septenos ex utraque parte gigni ait, et cadere annis septimis, et gigni
 13 nos annasci annis fere bis septenis. Venit etiam in hominibus, vel potius arterias, medicos musicos dicere ait numero moveri septenario: quod ipsi appellant *τῆς διὰ τεσσαράων σπιντικῆς*, quae fit in collatione quaternarii numeri
 14 meri. Discrimina etiam periculorum in morbis maiore vi fieri putat in diebus, qui conficiuntur ex numero septenarii: eosque de omnium maxime, ita ut medici appellant, *τετρὰς ἢ κρισίμους* cuique videri, primam hebdomadam et secundam et tertiam. Neque numerus id etiam sumit ad vim facultatesque eius numeri

Ald. hab. *detrimenta*. Falster. pro *sunt* male *fiunt*. Ceterum cum vv. *decrementa sunt* cod. R. caput finit.

§. 12. *Sept. mens. pr.*] Hunc ordinem dedidit Reg. pro vulg. Edd. vett. *in pr. sept. mens.*; cum Iunt. Ald. dederat *in sept. pr. mens.*, quod firmavit Guelf. — *Septenos*] Guelf. *septenas*. — *Cadere*] Censorin. de die nat. 14. Pro *septimis* cum eadem ante Iunt. Gryph. hab. *septenis*; in marg. (ed. 1542. 1591.) *septimis*. — *Genuinos annasci*] Guelf. *geminos adnasci*.

§. 13. *Quaternarii*] Guelf. *quadrinarii*.

§. 14. *In morbis*] Guelf. *et morbi*. — *Putant*] Ita scripsit Long. cum Reg. et Sciopp. pro *putant* Intell. Varro. — *Septenarii*] Iidem *septenario*; ante. — *Cuique*] Edd. vett. inde a Iunt. *cuiquam* Guelf., Reg. et Linc. *cui*; unde Gron. *eis*.

§. 15. *Neque*] Reg. *neque* pro *nec* et pro *et* hab. *sumit*, sc. Varro. Recepi. Edd. ante Iunt. hab. ordine: *nec non id est etiam*. Iunt. *nec. n. etiam id est*. Ald. *est post etiam*, collocavit. Mox cum eadem vett. Ald. pro *oppeti* dat *appet*. Iunt. *oppet*.

eri augendas, quod, quibus inedia mori con-
 luum est, septimo demum die mortem oppo- 16
 unt. Hæc Varro de numero septenario scri-
 bit admodum conquisite, sed alia quoque
 idem congerit frigidiuscula; veluti septem
 vera esse in orbe terrae miranda, et sapien-
 s item veteres septem fuisse, et curricula
 dorum Circensium sollemnia septem esse, [et]
 oppugnandas Thebas duces septem dele-
 x. Tum ibi addit, se quoque iam duode- 17
 nam annorum hebdomadam ingressum esse,
 ad eum diem septuaginta hebdomadas li-
 orum conscripsisse: ex quibus aliquammul-
 , cum proscriptus esset, direptis bibliothecae
 suis, non comparuisse.

CAPUT XI.

quibus et quam frivolis argumentis Attius in Di-
 calicis utatur, quibus docere nititur, Hesiodum
 esse, quam Homerum, natu antiquiorem.

Super aetate Homeri, atque Hesiodi non 1
 sentitur. Alii Homerum, quam Hesiodum, 2

§. 16. *Terrae*] Pro *terrarum* recepi e Guelf.
 Linc. et Sciopp. atque Iunt. v. Cic. ad Div. 5,
 utr. Agrar. 2, 28. — *Et*] Copulam om. Guelf. et
 edd. vett. Steph.; hinc uncis seiunxi. — *The-*
 Guelf. om. *Thebas*. — *Delectos*] Ita Reg. et
 ap. Gebhard. Antiqq. LL. 2, 4. Vulg. *electos*
M. dil.

§. 17. *Hebdomadam*] Guelf. *ebdomadas*. — *Ali-*
mmultos] Vulg. *aliquantum*. Edd. vett. *aliquam-*
nostrum dedit Reg. cum Sciopp. *Deinceps*
quum proscriptis esse. Guelf. *ex quib. quan-*
proscr. esset directis etc.

Cap. XI. *Esse*] Cod. Guelf. om. v. *esse*.

- maiores natu fuisse scripserunt; in quibus Philochorus et Xenophanes: alii minorem; in quibus L. Attius poeta et Ephorus historiae scriptor. Marcus autem Varro in primo *De imaginibus*, uter prior sit natus, parum constare dicit; sed non esse dubium, quin aliquo tempore eodem vixerint; idque ex epigrammate ostendi, quod in tripode scriptum est, qui monte Helicone ab Hesiodo positus traditur.
- 4 Attius autem in primo *Didascalico* leviter admodum argumentis utitur, per quae ostendi putat, Hesiodum natu priorem: Quod Homerus, inquit, cum in principio carminis Achillem esse filium Pelei diceret, quis esse Peleus, non addidit. Quam rem procul, inquit, dubio dixisset, nisi ab Hesiodo id dictum videretur. De Cyclope itidem, inquit, vel maxime quod unoculus fuit, n

§. 2. *Quis*] Edd. ante Iunt. in quibus. De cf. Fabr. Biblioth. Gr. V. 1. p. 98. not. e. — *Attius poeta*] *Ateii* nomen restituendum et v. poeta margine irrepsisse putat Osann. Analect. Critt. p. 66. Guelf. *luttius octius*; post *Actius*.

§. 3. *Uter prior sit nat.*] Guelf. *nunc prior nat.*; ordinem vv. e Reg. dedit L. Gron. pro *natu prior sit*. Edd. ante Iunt. *uter prior nat. sit*. n. om. Rot.; *natu* conf. Gron. ut max. *natu prior* rem, — *Vixerint*] Guelf. *vixerunt*. — *Ostendi*] S. Varro dicit. *ostendi* pro *ostendit* dederunt Reg. et Sciopp. Epigramma autem est: *Ἡσιόδος Μοισαίς Ἑλικωνίσι τόπον ἀνέθηκε Τανὸν νικησας ἐν Χελιδνὶ Δεῖον* "Ομηρον.

§. 4. *Didascalico*] *Didascalicon* legendum ostendit Osann. Analect. Critt. p. 62. not. — *Ostendi putat*] Ita Reg. et Rot. pro simplici *ostendit*.

§. 5. *Videretur*] Guelf. Rot. et Linc. et ante Ald. *videret* exhibent. Iunt. *videre*. —

*m insignem non praeterisset, nisi aequae-
ioris Hesiodi carminibus invulgatum esset.*
patria quoque Homeri multo maxime dis- 6
sum est. Alii Colophonium, alii Smyrnae-
a; sunt qui Atheniensem, sunt etiam qui
gyptium dicant fuisse; Aristoteles tradidit
insula Io [natum]. M. Varro in libro *De* 7
maginibus primo Homeri imagini hoc epi-
gramma apposuit:

*Capella Homeri candida haec tumultum in-
dicat:*

Quod hac Ietae mortuo faciunt sacra.

[*vulgatum*] Hoc v. exstat in Ms. Pembroc. Rot.
g. Linc. Guelf. Sciopp. edd. ante Iunt. apud Cic.
Att. 2, 1. et Gell. pll. II. Vulg. erat: *vulgat*.

§. 6. *Etiam*] V. *etiam* accessit e Reg. — *Tra-*
dit] Ita pro *tradit* Guelf. Reg. et Linc. Dein-
Guelf. *ex in consolatū. M. uarro. Reg. ex*
cho; Rot. *ex insul' co*, omisso v. *natum*; inde
m. *ex insula Io. M. V. etc.* Linc. *ex Io insula*
um in consolatū M.

§. 7. *Hom. imag. hoc*] Guelf. *imag. Hom. hoc.*
Haec] Edd. vett. praeter Iunt. *hoc.* Ceterum
fig. ad Varr. Fragm. p. 317. Bip.: Capella, ait,
nificat vitam erroneam, vel famam Homeri toto
p diffusam. Nam caprae late vagantur et nus-
a consistunt. — *Quod hac Ietae mort.*] Edd.
t et Guelf. *Quod ariete mort.* (cf. Petr. La Sena
Cleombrot. c. 8. p. 158.) Aliae edd. (?) *quod*
Ietae; s. *quia ara rite.* Steph. *quod ara Ietae.*
it. de patr. Hom. c. 11.: *quod v. quoi capra Iē-*
; Reg. *quod aciete*; Rot. *quod acietem*; superpo-
primae literae huius vocis (a) aspiratione. Sciopp.
d *acietae*; unde Salmas. nostrum effecit. V. D.
Torn. *Quod haec. Ietae.* Y. plura apud Burmann.
Anthol. I. (c. 10, 1.) I. et p. 738. V. 2. p. 726.
. 2. Ietae autem sunt qui incolam Ion incole-
n. —

[Ἐπὶ πόλεις διερίζουσι περὶ ῥίζαν Ὁμήρου
Σμύρνα, Ῥόδος, Κολοφών, Σαλαμίν, Ἴος, Ἀργεῖ
Ἀθήναι.]

CAPUT XII.

Largum atque avidum bibendi [a] P. Nigidio,
doctissimo viro, nova et prope absurda vocabuli
ra *bibosum* dictum.

- 1 Bibendi avidum P. Nigidius in com-
mentariis grammaticis *bibacem* et *bibosum* di-
- 2 *Bibacem* ego; ut *edacem*, a plerisque aliis
dictum lego. *Bibosum* dictum nondum et
usquam repperi, nisi apud Laberium; nec
- 3 aliud est, quod simili inclinatu dicatur. N
enim simile est, ut *vinosus*, aut *vitiosus*,

Διερίζουσι] Edd. ante Bonon. Iunt. Ald. ἐρίζου-
Palat. ap. Gebhard. Antiqq. LL. 2, 23.: ἐρίζου-
(Gebh. ἐρίσσουσι) κλητοῦ περὶ ῥίζαν Ὁμ. Reg. et Rot.
s. ἐρίδουσι κλητοῦ περὶ ῥίζαν Ὁμ. Graecis carent, quae fortasse a seriori manu ad-
sunt. — Ἴος] Edd. nonnullae (ut Gryph. 1542.) X
quod, rem si spectas, etiam probum. cf. Christ.
Rufi Explanations p. 583 sq. Thesaur. Grut. V
et Magii Miscell. 3, 1. cf. Iacob. Bonon. in Viro
Doctor. Annotatt. fol. 197. Allat. l. l. c. 6.

CAP. XII. A] Praeposit. omit. Reg. et G
Reg. deinceps dedit *nova et prope abs. voc. fig.*
d. pro vulg. *novo et propemodum absurdo voca-*
b. d. Cod. Guelf. *nova et propem. absurdi voca-*
li bib. d. (sic!).

§. 2. *Bibosum* repperi] Vulg. *bibosum* d
nusquam reperi; Rot. *bibosum etiam nondum*
ctum usquam inveni; nostrum est e Reg.; G
bib. etiam nusquam dict. repperii.

§. 3. *Ceteraque*] Guelf. *ceteraque haec* (haec)

eraque, quae hoc modo dicuntur: quoniam
vocalibus, non a verbo, inclinata sunt. La- 4
terius in nimo [vel primo], qui *Salinator*
scriptus est, verbo hoc ita utitur:

*Non mammosa, non annosa, non bibosa,
non procax.*

CAPUT XIII.

Quod Demosthenes, etiam tum adolescens,
in Platonis philosophi discipulus foret, audito for-
Callistrato rhetore in contione populi, destitit a
Platone, et sectatus est Callistratum.

Hermippus hoc scriptum reliquit, Demo- 1
henem, admodum adolescentem, ventitare
Academiā, Platonemque audire solitum.
que is, inquit, Demosthenes, domo egres- 2
s, ut ei mos erat cum ad Platonem perge-

c modo dicatur. — Verbo] Ms. Pembroc. Guelf.
g. et Sciopp. atque edd. ante Iunt. *verbo*; vulg.
bis legebatur. *Verbo* tantum ad *vitios.*, quod
uit a verbo *vitiandi* inclinatum videri, referen-
m esse censebat Otho.

§. 4. *Vel pr.]* Haec vv. desunt in Reg. Rot. et
opp. cf. Ruben. Elect. 2, 22. Ald. Vascoe. Gryph.:
nimo libro primo. Guelf.: *in numo vel primo.*

CAP. XIII. *Etiam tum]* Guelf. *et tum*; mox
litr. (etiam in cap.), in fine *sectatus Calistrum*;
a v. est.

§. 2. *Ut -- pergeret]* Ranchin. VV. LL. 1, 3.
nc ordinem vv. malebat: *cum ad Plat. p., ut ei*
erat; qui sane ordo mihi etiam magis placet
legato. Mutatione autem non opus esse intellexit
ho, modo incisum, post v. *erat* positum, tollas,
ad feci. — *Cum]* Guelf. *eum cum.* —

ret, complurisque populos concurrentis videretur percontatur eius rei causam, cognoscitur currere eos auditum Callistratum. Is Calli-

3 stratus Athenis orator in republica fuit. II

4 *δημαγωγός* appellant. Visum est paulum de-
vertere, experiri que, an ad digna auditu ta-

5 to properatum studio foret. Venit, inquit
atque audit Callistratum, nobilem illam
περὶ Ὀρωποῦ δίκην dicentem: atque ita motus
et demulctus et captus est, ut Callistratum
iam inde sectari coeperit, Academiam cum
Platone reliquerit.

Complurisque pop.] Steph. Specim. Emendd. p. 1.
sq. coni. *compluresque e populo*, quod volebat etiam
chin. l. l. vulgat. tamen pluribus defendens ex
plis ex Appul. petitis. Thys. *populos* esse dixit
contendit; I. vero Gron. multos hinc inde venisse
in urbem festinasse ad audiendum affirmat. De
ceps simplex *currentes* hab. edd. ante Iunt.; Guelf.
Iunt. *concurrentes*. — *Percontatur*] Ita h. l. l. l.
et edd. ante Ald., ut solent, pro *percunctatur*. In
percuntatur. v. ad Gell. Praef. 19. — *Orator*] Li-
bec. in marg. libri sui (e Reg. fort.): *oratorum* u.
fuit.

§. 3. *Δημαγωγός*] Cf. Brodae Miscellan. p. 1.
Steph. l. l. p. 194. malebat: *fuit, ex iis, quos ille*
ap. Dubitari enim posse, an omnes oratores de-
γωγοὶ vocarentur.

§. 4. *Devertere*] Edd. vet. praeter Iunt.
Guelf. *divert.*; idem cod. mox om. *an*; tum a
edd. Rom. et Iunt. hab. *audito*.

§. 5. *Atque*] Guelf. om. *atque*, et pro
la dat *illum*. — *Ὀρωποῦ*] Steph. et edd. v.
ὀρόπων s. *ὀρόπων*; verum hab. Sciopp. De re
Plutarch. vit. Demosth.

CAPUT XIV.

Dimidium librum legi, aut: dimidiam fabulam *livi, aliaque huiuscemodi qui dicat, vitiose dicere: etque vitii causas reddere M. Varronem; nec quemquam veterum hisce verbis ita usum esse.*

Dimidium librum legi, aut dimidiam fabulam **1**
audi, vel quid aliud huiuscemodi, male ac
iose dici existimat Varro: Oportet enim, in- **2**
dicere dimidiatum librum, non di-
midium; et dimidiatam fabulam, non
midiam. Contra autem si sextario hemina
a est, non dimidiatum sextarium fu-
m dicendum est: et qui quoque ex mille
num, quod ei debebatur, quingentos re-
cepit, non dimidiatum recepisse dicemus,

CAP. XIV. *Huiuscem.*] Ita edd. vett. pro *eius-*
In Indice capp. eadem praeter Iunt. et Ald.
huiusmodi. Iunt. Ald. huiuscem. V. statim in
— Eiusque] Guelf. eius, omisso que. — Vete-
hisce] Cum Reg. et Guelf. Iunt. veterem hisce;
pro hisce exstat etiam in edd. vett. in colle-
is capp.

§. 1. *Ac] Et edd. Rom. et Ven. 1472.; et ma-*
vit. exhib. Brix. Bonon. et Ven. 1509.

§. 2. *Si -- est] Edd. vett. si e sext. hem. f.*
Ed. Paris. a. 1584. si a sext. Post v. est Va-
, et Steph. add. dimidium. Nostrum e Reg. de-
L. Gron. (firmante Guelf.); sextario esse dativum
ens; et si sextario sit affusa hemina, tam bene
debere dimidiatum sextarium fustum, quam si
: tantum fuerit effusum. Dimidium optime ex
intelligi. — Quoque] Vulg. quoque om.; restitui
edd. vett. praeter Iunt.; Guelf. hab. et qui ex
le quoque n.; mox recipit.

- 3 *sed dimidium. At si scyphus*, inquit, *argenteus mihi cum alio communis in duas partis disiectus sit, dimidiatum meum dicere esse scyphum debeo, non dimidium argenti autem, quod in eo scypho inest, dimidium meum esse, non dimidiatum*
 4 *disseritque ac dividit subtilissime, quid dimidium dimidiato intersit. Et Q. Ennium scire*
 5 *ter hoc in annalibus dixisse ait:*

Sicuti si quis ferat vas vini dimidiatum;

- sicuti pars, quae deest ei vaso, non *dimidia*
 6 *dicenda est, sed dimidia. Omnis autem computationis eius, quam subtiliter quidem, sed subobscurè explicat, summa haec est: Dimidiatum est quasi dismediatum, et in partem*
 7 *duas pares divisum. Dimidiatum ergo*

§. 3. *At si scyphus*] Guelf. *ac si syph.* M. idem: *communis cominus in d. partes.* — *Disiectus* Guelf. *desicitus.* Gron. cum Vascos. *dissectus.* Praecedens *partis* pro *partes* dedit ed. Rom. v. §. Deinceps clare edd. ante Ald. exhib. *dimidiatum meum*, quod recepi pro vulgato *dimidiatum eum.* *Argenti*] Reg. *argentum.* — *Meum*] Guelf. *eum.*

§. 4. *Disseritque*] Guelf. *dimidiatum dixeritque.* *Disseritque* ex Reg. et Rot. dedit Gron. *Disserit*; iungit particula verba sqq. cum antea *dicti existimat.* De re cf. Ruddimann. II. p. 44. not.

§. 5. *Et Q. Ennium*] Guelf. *q/i* (quasi) *scire Ennium in ann. hoc dix. ait.* — *Sicuti pars* Edd. ante Iunt. *sic pars.* — *Ei vaso*] Edd. vet. *vase*; Iunt. Ald. *e vase*; Linc. *ei vase.* Guelf. Reg. Rot. et Sciopp. *ei vaso.* Recepi pro *vasi.* cf. Gron. ad h. l. et Schneid. Gramm. lat. 1. p. 259.

§. 6. *Sed*] Guelf. *et.*

sum; quod divisum est, dici haud convenit.
Dimidium vero est, non quod ipsum *dimidia-* 8
um est, sed quae ex *dimidiato* pars altera
 t. Cum igitur partem libri *dimidiam* legis- 9
 volumus dicere, aut partem *dimidiam* fa-
 bulae audisse: si *dimidiam fabulam*, aut *di-*
midium librum dicemus, peccabimus; totum
 ipsum, quod est *dimidiatum* atque di-
 sum, *dimidium* dicis. Itaque Lucilius eadem 10
 cutus est:

Uno oculo, inquit, pedibusque duobus di-
midiatum

Ut porcus;

alio loco:

Quidni? et scruta quidem ut vendat scru-
tarius laudat,
Praefractam strigilem, soleam improbus
dimidiatam.

§. 7. *Divisum*] Guelf. *dimissum*.

§. 9. *Libri dimid. leg.*] Guelf. *part. dimid. li-*
leg. — *Dicemus, peccabimus*] Sic scripsi cum
 l. vett. pro *dicimus, peccamus*. Iunt. *dicemus, pec-*
nus. — *Quod -- dicis*] Guelf. *quod est dim. atq.*
is, dim. dic. Iunt. Ald. *quod est dim. atq. divis.*
 Prius est omiserunt cum edd. ante Iunt. edd.
 entt.; ego posterius. Pro *atque* edd. ante Iunt.
 aut.

§. 10. *Eadem sec. est*] Guelf. *eandem* (eandem
 tentiam?) *secutus est*. Vulg. *est* aberat. — *Ut*
 d. Gryph. in marg.: Particula *ut* non est in an-
 tio codice. — *Quidni*] Guelf. *quidni* (diu?) *et*
ita quid. ut vendat et scr. l. — *Ut -- laudat*
 it. Ald. *ut vendant, et scrut. laudat*. Deinceps
praeifr. edd. ante Iunt. hab. *perfr.* Tum Dou-
strigilem malebat. cf. Charis. p. 101. Schneid.
 imm. lat. 2, 1. p. 209.

- 11 Iam in vicesimo manifestius *dimidiam* horam dicere studiose fugit: sed pro *dimidia dimidiam* ponit in hisce versibus:

*Tempestate sua atque eodem uno tempore
et horae*

Dimidio, et tribus confectis dumtaxat eodem

Et quartam.

- 12 Nam cum obvium proximumque esset dicere

— — et hora

Dimidia tribus confectis:

- vigilate atque attente verbum non probo-
13 vitavit. Per quod satis apparet, ne horam quidem *dimidiam* recte dici, sed vel *dimidiatam horam*, vel *dimidiam partem horae*.
14 Propterea Plautus quoque in Bacchidibus *dimidium auri* dicit, non *dimidiatum aurum*.
15 Item in Aulularia *dimidium obsonii*, non *dimidiatum obsonium*, in hoc versu:

§. 11. *Atque*] Guelf. om. *atque*. — *Et tr.*] *pula* est in edd. inde a Iunt. et codd. Guelf. Linc. Rot.; omisit Steph. cum edd. vett. — *Et Reg. ac vel at.* Guelf. et Iunt. *at*.

§. 12. *Proximumque*] V. *proximumque* om. re videntur Reg. Linc. et Rot. (*que* tantum om. Guelf.). In iisdem deinceps est: *dicere, Dimidia et tria conf.*; et sic Guelf., nisi quod *dimidiam* hab. — *vigilate atq. attente*] Guelf. *vigilare atq. attendere*. *Vitavit*] Ita Reg. et Rot. pro *mutavit*. Gron.: *scribi* poterat *Lucilium* prius verbum non propositum posuisse et deinde correxisse?

§. 13. *Dici*] Guelf. *dicit*. — *Dimidiam*] *dimidiatam*.

§. 14. *Quoque*] Accessit e codd. Gron. V. Plaut. Bacchid. 5, 2, 71.

Ei adeo obsonii hinc iussit dimidium dari.

a Menaechmis autem *dimidiatum diem*, non 16
dimidium, in hoc versu:

*Dies quidem iam ad umbilicum dimidiatus
mortuus est.*

L. etiam Cato in libro, quem *De agricultura* 17
descripsit: *Semen cupressi serito crebrum,*
ut uti linum seri solet. Eo cribro terram
incernito, dimidiatum digitum. Iam id bene
velut pedibus aut manibus complanato.
Dimidiatum [autem], inquit, digitum, non 18
dimidium. Nam digiti quidem dimidium, di-
gitum autem ipsum dimidiatum dici oportet.
em M. Cato de Carthaginiensibus ita scri- 19
bit: *Homines defoderunt in terram dimidia-*
tos, ignemque circumposuerunt. Ita inter-

§. 15. *Aulularia*] 2, 4, 12. — *Hinc*] Sciopp.
Guelf. hic.

§. 16. *Menaechmis*] 1, 2, 45. — *Non dim.*] Guelf.
rum addit *diem*; ex reliquis libb. nihil annota-
re video. Idem cod. cum Iunt. in versu Plauti
est: *dimidiatus est mortuus est.* Edd. vett. hab.
m. *mortuus est.* Ald. in fine vers. om. *est.*

§. 17. *Etiam*] Accessit *etiam* e codd. Gron.
Sciopp. et Iunt. Edd. vett. ante Ald. exhib.: *Etiam*
L. C., quod magis placet. Guelf. *M. autem C. V.*
n. c. 48. (49.). — *Incernito*] Ita Reg. Rot. et
Sciopp. Cato: eo terram cribro incernito. Vulg. h. l.
crebro t. insternito. (Iunt. *cribro*). — *Iam*] Omit.
Sciopp.

§. 18. *Autem*] Vocem *autem* uncis seiunxi
missam in edd. vett. et Guelf. — *Ipsum*] Pronom.
sum omisit Steph., alii; invitis edd. vett. et Reg.
que Guelf.

§. 19. *Homines*] Cf. Gron. ad Senec. de Ira
3.

- 20 *fecerunt*. Neque quisquam omnium, qui probe locuti sunt, his verbis sequius, quam dixi, usus est.

CAPUT XV.

Exstare in literis, perque hominum memorias tradi[tum], quod repente multis mortem attulit gaudium ingens insperatum; interclusa anima et vim magni novique motus non sustinente.

- 1 Cognito repente insperato gaudio exspirasse animam refert Aristoteles philosophus Polycritam nobilem feminam Naxo insula. Philopides quoque, comoediarum poeta haud ignobilis, aetate iam vieta, cum in certamine poetarum

§. 20. *Sequius*] Ita Reg. et Rot. pro *secus*. cf. Pridaeus ad Appul. Apol. p. 187. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 338.

CAP. XV. *Exstare*] Guelf. *eprotare*. — *Traditum*] Edd. vett. ante Iunt. *tradi*. (Ven. 1472. Bruns. et Bon. h. l. *tardi*). Reliqui libri (Iunt. Ald. Steph. Guelf.) *traditum*, ubi intellig. *esse*.

§. 1. *Polycritam*] Cf. Plutarch. de Mulier. virtut. V. 2. p. 214 sqq. ed. stereot. Fulv. hab. *Polycritan*. v. 2, 22, 9. Guelf. *Policritam*. — *Naxo*] Vulg. *e N.*; nostrum ex vett. libb. dedit Carr. Emendat. 1, 6. firmante Guelf. Dicitur: vinum Chio; Plaut. Mercat. Hospes Zacyntho.

§. 2. *Vieta*] Lips. Elect. 1, 21.: *exita*; Scioppa (Lectt. Suspect. 5, 19.) coni. *media*. Cuper. *vieta*, quod recepi, monente (si eius vv. recte intelligo) L. Gron., pro vulg. *edita*. Guelf. *edita iam aetate*. cf. 13, 2, 5. Cuper Obs. II, 20. p. 259. ed. a. 1670. Phil. Carolus frustra: *exacta*. Otho: *effoeta*; coll. Iust. 6, 7. et Lucret. 2, 1150. — *Poëtarum*] Plin. H. N. 7, 53.: Gaudio obiere praeter Chilonem —

praeter spem vicisset, et laetissime gauderet; inter illud gaudium repente mortuus est. De 3 Rhodio etiam Diagora celebrata historia est. Is Diagoras tris filios adolescentes habuit, unum pugilem, alterum pancratiasten, tertium luctatorem: eos[que] omnis vidit vincere coronarique Olympiae eodem die: et cum ibi eum res adolescentes amplexi, coronis suis in caput patris positis, saviarentur, cumque populus gratulabundus flores undique in eum iaceret; ibidem in stadio, inspectante populo, in osculis atque in manibus filiorum animam efflavit. Praeterea in nostris annalibus scri- 4 tum legimus, qua tempestate apud Cannas exercitus populi Romani caesus est, anum natrem, nuntio de morte filii allato, luctu atque moerore affectam esse; sed is nuntius non verus fuit; atque [is] adolescens non diu

Polophocles et Dionysius Siciliae tyrannus, uterque accepto tragicae victoriae nuntio.

§. 3. *Pancratiasten*] Fuerunt qui *pancratiastem* scriberent; quod est in Guelf., sed in nulla ed. vet. reperio. cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 35. — *Eos[que]* *Que* ignorant Guelf. Ms. Pembroc. Reg. Rot. Fulv. et Linc. De re cf. Cic. Qu. Tusc. 1, 46. — *Id. eod. d.*] Hunc ordinem exhib. Reg. et Rot. pro *Id. Olymp. die.* — *Cumque*] Guelf. *cum*, om. *que.* — *Iaceret*] Guelf. et Iunt. *iacerent.* Simile est: *Populus superamur ab uno.* V. Ruddimann. II. p. 187. not. 76. — *Ibidem*] Pro *ibi* recepi e Guelf. quattuor codd. Gron. et Sciopp. atque Iunt., quae quidem ed. om. sequens *in.* — *Osculis*] Ald. *in oculis.*

§. 4. *Is*] Hoc pronom. cum Reg. delendum esse censuit Gron. Guelf. hab. *idem.* De re cf. Plin. I. N. 8, 54. Valer. M. 9. 12, 2. Liv. 22, 7, 13. Mox Guelf. et edd. ante Ald. hab. *redit* pro vulg. *ediiit.*

post ex ea pugna in urbem redit: anus, repente filio viso, copia atque turba et quasi ruina incidentis inopinati gaudii oppressa exanimataque est.

CAPUT XVI.

Temporis varietas in puerperiis mulierum quatenam sit [et] a medicis et [a] philosophis tradita atque inibi poetarum quoque veterum super eadem re opiniones, multaque alia auditu atque memorata digna: verbaque ipsa Hippocratis medici ex libro illius sumta, qui inscriptus est *περὶ τροφῆς*.

- 1 Et medici et philosophi illustres de tempore humani partus quaesiverunt, πόσος ὁ τῶν ἀνθρώπων κήσεως χρόνος: et multa opinata est, eaque iam pro vero recepta, postquam mulieris uterum conceperit semen, gigni hominem septimo mense rarer, nunquam octavo, saepe nono, saepius numero decimo

CAP. XVI. *Et*] Edd. vett. cum Guelf. om. et et mox a ante v. phil. V. ad 2, 22, 8.

§. 1. *Quaesiverunt*] Guelf. *quaesiverunt multa* omisso *et*, et signo (G), quod Graeca *deesse* significat; nec illa desideres, si abfuerint. — *Uterum*] It. Reg. et Rot. pro *uterus*. Veteres *uterum* etiam pro *uterus* dixerunt. v. Glossar. et I. Gron. ad h. l. Ordo verborum ex iisdem profectus est libb. et edd. vett. pro vulg. *uterus semen concep.* Guelf. *uterus concepit semen*. Mox v. mense post septimo addidit ex edd. vett. ante Iunt., quamquam mox iterum legitur. — *Nunquam*] Meurs. Animadv. miscel. 4, 9. nonnunquam; in vitis libb. De re cf. Censorin. de D. N. c. 7. ibiq. intpp. — *Saepius numero*] Sic cum Guelf. Rot. Reg. et Linc. Carr. et Steph. pro *saepe*

nense; eumque esse hominem gignendi summum finem, decem menses non inceptos, sed exactos. Idque Plautum veterem poetam dicere videmus in comoedia Cistellaria his verbis:

————— *Tum illa, quam compresserat,
Decumo post mense exacto hic peperit
filiam.*

loc idem tradit etiam Menander poeta vetustior, humanarum opinionum vel peritissimus. Versus eius super ea re de fabula Plocio posui:

Γυνή καὶ δεικόμενος.

sed noster Caecilius, cum faceret eodem nomine et eiusdem argumenti comoediam, accipere a Menandro sumeret, in mensibus tamen genitalibus nominandis non praetermi-

sumero. Iunt. saepe ius dec. m. (saepius?). — [Hominem] Gron. coni. hominum; sic enim et alibi loci Gellium. V. ad 4, 15, 1.

§. 2. Cistellaria] 1, 3, 14 sq. — Decumo] Vulg. decimo; nostrum est e Reg. et Rot. atque edd. Vap. et Paris. a. 1584.; Reg. infra etiam pluries hanc formam dedit. cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 18 sq. — Peperit] Guelf. reperit.

§. 3. Poeta] Guelf. om. poeta. — Super] Guelf. supra. Ceterum vv. Menandri pertinere ad narrationem, quae proposita est supr. 2, 23, 15 sqq., suspicatus est Meineke l. ibi l. Otho: Nescio sane an Tell. de frusto hoc Menandri loquens ex eius Plocio dicere possit: Versus eius posui. Quare mihi suspicio est, aut Gellium plura adduxisse, aut legentum esse: Verba eius etc. (Quidni versum eius?).

§. 4. Tamen] Guelf. tum. —

sit, octavum, quem praeterierat Menander.
Caecilii versus hīce sunt:

Insoletne mulier decimo mense parere?

Pol nono, etiam septimo, atque octavo.

- 5 Eam rem Caecilium non inconsiderate dixisse,
neque temere a Menandro atque a multorum
opinionibus descivisse, M. Varro uti credamus
6 facit. Nam mense nonnunquam octavo editum
esse partum in libro quarto decimo *Rerum*
Divinarum scriptum reliquit: quo in libro
etiam undecimo mense aliquando nasci poss
hominem dicit; eiusque sententiae, tam d
octavo quam de undecimo mense, Aristoteles
7 laudat auctorem. Sed huius de mense octav
dissensionis causa cognosci potest in libro Hip
pocratis, qui inscriptus est *Ἰσὶ τῶν ὀκτῶν*, ex qu

Hīce] Vulg. *hi*; Steph. *hicce*; Reg. Linc. et Iunt.
hīsce. Guelf. *Caecilii versus hīsce sunt*. — *Insole*
ne m.] Falster. in Nov. Kraus. p. 141. coni. *En*
letne m. — *Nono*] Reg. Rot. Linc. *nonoque*, etiam
3. et oct. Guelf. *pel. nonoque et sept. atq. oct.* Ed.
ante Iunt. *nono quoque: sept. atq. oct.* Iunt. *non*
etiam, sept., atq. o.

§. 5. *Descivisse*] *Descisse* ex Palat. cod. laud.
Gebhard. Antiqq. LL. 2, 1.

§. 6. *Aliquando etc.*] Vv. *aliquando* — *de u*
dec. mense om. Guelf. — *Aristotelem*] Hist. An.
7, 4. Plin. H. N. 7, 5. Deinceps ordinem vv. *au*
ctorem laudat mutavi secutus edd. vett. et Steph. *at*
que Guelf.

§. 7. *Potest*] Guelf. om. *potest*; dein hab. *scr*
ptus pro inscr. V. Lemma. Praefat. Gell. 8. Infr. 10
3, 17.: 17, 2.: 24, 5. Confusio horum vv. frequen
tissima his in libris est; ut nescias, quid praefera
Equidem ubique codd. et edd. auctoritatem secutus
sum. V. 1, 16, 15. 1, 22, 4, 2, 14, 1. 3, 12, 4. 10
23, 4.: 24, 5. 13, 24, 12. 16, 7, 2. 13. —

libro verba haec sunt: Ἔστι δὲ καὶ οὐκ ἔστιν
παῖς γένεσις. Id tam obscure atque prae- 8
cise tamque adverse dictum Sabinus medicus,
qui Hippocratem commodissime commentatus
est, his verbis enarravit: ἔστι μὲν φανόμενα ὡς
ἴσα μετὰ τὴν ἔκτρωσιν· οὐκ ἔστι δὲ, ὡς θνήσκοντα
μετὰ ταῦτα· καὶ ἔστιν οὖν φαντασία μὲν παραπίνα- 9
κτα, δυνάμει δὲ οὐκ ἔστι. Antiquos autem Ro-
manos Varro dicit non recepisse huiuscemodi
quasi monstrosas raritates; sed nono mense
ut decimo, neque praeter hos aliis partionem

[libro] Locus non exstat ap. Hippoc. ut hic legitur;
ed tantum vv.: ἔστι καὶ οὐκ ἔστι. Additis vv. ὁ-
τά. γέν. ex Gellio Muret. VV. LL. 15, 12. ita sen-
am reddit: esse quodammodo octimestrem partum
t quodammodo non esse. Posse enim mense octa-
o mulierem parere, sed foetum vitalem non esse.
f. Mercurial. Varr. Lectt. 4, 10. qui Hippocratem
ecere voluisse ait, octimestrem partum, non proprie
eneratum, sed improprie tantum dici, quasi potius
bortus, quam vera generatio sit. De re cf. Thys.
d h. l. et Rhodig. Lectt. Antiqq. 20, 1. 22, 13.

§. 8. *Tam*] Guelf. *tamen*. Et Sciopp. τὰ ὁπώ-
ρτα. *id tamen*. — *Tamque*] Guelf. Reg. Rot. Linc.
t Sciopp. *tanquam*, quod probavit Lambec., ne Gel-
us de Hippocrate tam male iudicasse videretur.
ontra Gron. haec fere monuit: Tantum de una
mentia pronuntiat, est idem et non idem; obscu-
r, ἀποτόμως et inconstanter dicta. At Gellium re-
rehensionem istam Hippocratis ne veram quidem
utase, subiecta Sabini enodatio aenigmatis huius
emonstrat. Otho malebat: *et tamquam*. Gellium
hippocratis dictum non vere sibi repugnans dicere,
id quod tantummodo sic videatur. — *His*] Guelf.
m. *his*. — Ἔστιν] Sciopp. ἔστιν οὖν καὶ οὐκ ἔστιν
αυτ.

§. 9. *Monstruosas rar.*] Triller. ap. Falster. p.
34.: *menstruosas rar.* — *Aliis*] Edd. ante Iunt.
lias (i. e. *aliás*); Guelf. Iunt. Ald. *alios*; illud non

- mulieris secundum naturam fieri existimasse: idcircoque eos nomina Fatis tribus fecisse a
- 10 pariendo et a nono atque decimo mense. Nam *Parca*, inquit, *immutata litera una*, a *partu* nominata: item *Nona* et *Decima* a *partu*
- 11 *tempestivi tempore*. Caesellius autem Vindex in *Lectionibus* suis *Antiquis*: *Tria*, inquit, nomina *Parcarum* sunt, *Nona*, *Decuma*, *Morta*, et versum hunc Livii antiquissimi poetae ponit ex Ὀδυσσεΐα:

*Quando dies adveniet, quem profata Morta
est?*

Sed homo minime malus Caesellius *Morta* quasi nomen accepit, cum accipere quasi *Morta*

improvaverim. / Ad nostrum intellig. mensibus. *Existimasse*] Guelf. *existimavisse*. Deinceps quod post idcir. om. edd. ante Iunt. — *Fatis*] Dederunt pro *Parcis* Guelf. quattuor codd. Gron. et Scio. atque ex Reg. iam restituit Salmas. ad Solin. 1120.

§. 10. *Parca*] Reg. *Parga*, Guelf. *parta*; *mutata*. Quid vero? Nonne *duae* literae immutatae? Hinc Loëns. Miscellan. 3, 11. (V. 5. p. 38 sqq. Thes. Grut.) coni. *Partua* pro *Parca*. Tertullianus de Anim. in eadem re nominat *Partulam*.

§. 11. *Tria*] Reg. *Tria sinequod nom.*; ut in sqq. ponit intelligendum sit. I. Gron. coni. *Tria nequam nom.* — *Decuma*] Ita Reg. pro *Decima*. Deinceps Guelf. om. *Morta*; alii *Mortuam* vocant. — *Hunc*] Guelf. om. *hunc*. — Ὀδυσσεΐα] Guelf. Latine hanc vocem exprimit Reg. *Odyssea*. v. Gron. ad 7, 6. annot. 19. cf. Both. Poët. Lat. Scen. V. 5. p. 18. Hom. Od. 2, 100. 3, 238. 19, 145. 24, 134. — *Mortam -- deberet*] Alii: *Mortam quam mortem acc.*, cum acc. q. μοῖραν deb.; alii: *mortem q. nomen* (sc. unius *Parcarum*) *acc.*, cum acc. q. *mortem deb.* Cum Ald. Gryph. pro *Moeram* ed.

am deberet. Praeterea ego de partu humano, 12
 praeterquam quae scripta in libris legi, hoc
 quoque venisse usu Romae comperi: Feminam
 onis atque honestis moribus, non ambigua
 iudicia, in undecimo mense post mariti
 mortem peperisse; factumque esse negotium
 propter rationem temporis, quasi marito mor-
 tuo postea concepisset, quoniam decemviri in
 decem mensibus gigni hominem, non in un-
 decimo scripsissent: sed divum Hadrianum,
 iura cognita, decrevisse in undecimo quoque
 mense partum edi posse; idque ipsum eius
 decretum nos legimus. In eo decreto Ha- 13
 drianus id statuere se dicit, requisitis veterum
 philosophorum et medicorum sententiis. Ho-
 ne quoque in Satira forte M. Varronis, quae
 scribitur *Testamentum*, legimus verba haec:

μῶρπα. „Sunt qui μῶρπα legunt. V. Caelium
 (eddig. LL. Antiqq.) 22, 13.“ Gryph. in marg.
 o deberet Guelf. hab. *debet*.

§. 12. *Venisse usu*] Guelf. *usu venisse*. — *Esse*
 on. *ei* pro *esse* leg. esse suspicatus est; coll. Quin-
 Instit. 5, 12.: quando si negotium innocenti fa-
 liberet noxia, qui admiserit. — *Marito mortuo*
 self. *mortuo marito*. — *Decemviri*] In XII. tabu-
 Deinceps lectio vulg. *in decimo mense* mutata
 e codd. (Guelf.) et Iunt. Ald. a Carr. et Steph.
 x: *in decem mensibus* natos. Gryph. (1542.1591.)
 marg. *decem mensibus*. — *Idque ips.*] Edd. ante
 it. *id quodque ips.* Pro *eius* Guelf. *ei*; et pro *nos*:
 i. — *Philosophorum*] Cf. Aristotel. Hist. Anim. 7, 4.

§. 13. *Satira*] Reg. et Rot. *satura*. Guelf. *sa-*
 a. Equidem ubique *satira* scripsi. V. Schneid.
 imm. lat. I, 1. p. 47. Sequens *forte* (Guelf. *fo-*
 est in iisdem codd. et edd. vett. Omiserat Steph.
 inceps v. *legimus* post *Varronis* nomen positum
 Guelf. et edd. vett. —

- Si quis mihi filius unus pluresve in decem mensibus gignuntur, ii si erunt ὄνοι λύρας exheredes sinto: quod si quis undecimo mense, κατ' Ἀριστοτέλην, natus est, Accio idem*
- 14 *quod Titio, ius esto apud me.* Per hoc vetus proverbium Varro significat, sicuti vulgo dictum solitum erat de rebus inter se nihil distantibus: *idem Accii, quod Titii*, ita pari eodemque iure esse in decem mensibus natos et
- 15 *undecim.* Quod si ita neque ultra decimum mensem foetura mulierum protolli potest quaeri oportet, cur Homerus scripserit, non inopportunum dixisse puellae a se recens compressae

Gignuntur] Hoc v. restitui ex Reg. Rot. Guelf. edd. vett. in locum Steph. *genuntur*. (Edd. a Iunt. hab. *gignuntor*). Deinceps *ii* pro *ei* dedi. edd. vett. et Steph.; *enim* hab. Guelf. Idem *sunt* pro *sinto*. Sensum loci hunc statuit esse O. Ego in constituendis filiis heredibus non mensis respicio, quo quis natus est, sed eorum ingenia. quis est ὄνος λύρας i. e. hebetis atque obtusi ingenii, quamquam legitimo tempore natus, exheres est. Quod si quis κατ' Ἀρ. i. e. ad modum Aristoteli sagaci ingenio atque acuto, etsi legitimo tempore natus non sit, non minus quam reliqui mei filii ius res esto. — Κατ' Ἀριστοτέλην] Steph. cum Gry. κατ' Ἀριστοτέλην. V. Arist. Hist. Anim. 3, 4. Deinceps edd. vett. *natus esto*; ut ante *gignuntor*. Gry. in marg.: *al's est*. Ed. a. 1591. tantum: *est*. — *Accio i., q. Titio*] Reg. *Accio i. q. Tecio*. Iunt. hab. etiam *Tecio* et post *Tecii*. Guelf. *Actio id. q. Tecio*.

§. 14. *Sicuti*] Guelf. *sicut*. — *Se*] Guelf. *se*; sese Sciopp. — *Accii, q. Titii*] Cf. Non. sub *Abere*. Reg. *Atti quod Teti*. Guelf. *acti quod Teti*. Acci hab. edd. ante Ald.

§. 15. *Potest*] Guelf. om. *potest*. — *Homero* Od. 11, 247. —

Χαῖρε γυνή φιλότῃ περιπλομένην δ' ἐνιαυτοῦ
Τέξεις ἀγλαὰ τέκν', ἐπεὶ οὐκ ἀποφώλοι εἶναι
Ἀθανάτων.

cum ego ad compluris grammaticos attu- 16
sem, partim eorum disputabant, Homeri
oque aetate, sicuti Romuli, annum fuisse
n duodecim mensium, sed decem: alii con-
nisse Neptuno maiestatique eius dicebant,
longiore tempore fetus ex eo grandescere
alii alia quaedam nugalia. Sed Favorinus 17
ait, περιπλομένην ἐνιαυτοῦ non *confecto*
anno, sed *affecto*. In qua re usus est 18
bo non vulgariae significationis. *Affecta* 19
m, sicuti M. Cicero et veterum elegantissi-
m locuti sunt, ea proprie dicebantur, quae
ad finem ipsum, sed proxime finem pro-
sa deductae erant. Hoc verbum ad hanc
sententiam Ciceronis in oratione fuit, quam

h) Vulg. γυνή; corrigendum esse γυνή vel γέννα
navit Thys.

§. 16. *Compluris*] Guelf. *plures*.

§. 17. *Confecto* -- *affecto*] Guelf. *confectos esse*
us sed affectos.

§. 18. *Est verbo*] Ita scripsi cum edd. vet. et
pro vulg. *verbo est*. Guelf. *verbo usus est*
vulgaris.

§. 19. *Et*] Guelf. *ut*. — *Finem*] Ita Gron. codd.
ff. Iunt. Ald. et Vascos. v. c. 2, 9. Cum edd.
ante Iunt. Gryph. *fini*. — *Sententiam* -- *fuit*]
sententiam Cicero in h' fuit; Linc. et Guelf.
Cicero in hoc f.; Reg. *s. Cicero in hoc fecit*.
p. sent. Cicero in hac (sc. oratione) *posuit*, sive
s. Cicero adhibuit, quum dicit. I. Gron. *Cice-*
inhaesit, quum. Equidem cum edd. ante Iunt.
si *sent. Cic. in orat. pro sent. in Cic. or. Il-*
ordinis vv. vestigia etiam vides in codd. —

- 20 dixit *de provinciis consularibus*. Hippocrate autem in eo libro, de quo supra scripsi, cum et numerum dierum, quibus conceptum in utero coagulum conformatur, et tempus ipsius partionis nono aut decimo mense definisset, neque id tamen semper eadem esse fini dixeret, sed alias ocius fieri, alias serius, hisce postremum verbis usus est: *Γίνεται δὲ ἐν τούτῳ καὶ πλείω καὶ ἐλάσσω καὶ ὅλον κατὰ μέρος, καὶ πομὲν δὲ καὶ πλείω πλειόνων, καὶ ἐλάσσω ἐλασσόνων*. Quibus verbis significat, quod aliquando ocius fieret, non multo tamen fieri ocius; neque
- 21 quod serius, multo serius. Memini ego Romae accurate hoc atque sollicitè quaesitum, neque non rei tunc parvae postulante, an octavo mense infans ex utero vivus editus et statim mortuus ius trium liberorum supplevisset, cum abortio quibusdam, non partus, videretur mortuus. Sed octavi intempestivitas.
- 22 Sed quoniam Homericò annuo partu ac de undecimo mense diximus, quae cognoveramus, visum est praetereundum, quod in Plinii Secundi libro

Provinciis consul.] C. 8. 12. Infr. 15, 5, 4 sqq.

§. 20. *Cum et numerum*] Guelf. *tum et numero*. — *Conform.*] Steph. *confirm.* — *Definisset*] *Idem fieri* pro *definisset*. — *Alias -- serius*] Guelf. *aliā otius f. aliud serius*. Iunt. pro *serius habet ocius*. — *Τούτοις -- μέρος*] Hippocr. *τούτοις καὶ καὶ ἐλάσσω*. Καὶ ὅλον καὶ κ. μ., (*ὅλον καὶ καὶ ὅλον* annotavit etiam Sciopp.) οὐ πολλὸν πλείω καὶ ἐλάσσω. τὰ δ' ἐλάσσω τοσαῦται κ. τ. Ed. Rom. καὶ ὅλον καὶ κατὰ μέρος. εἰπ. δὲ (*ὅλον καὶ ante εἰπ.*). — *Serius*] Sciopp. bis *sepius* pro *serius*. Vv. *multo ser.* om. Guelf. Ante pro *tamen* hab. *tum*.

§. 22. *Annuo p.*] Guelf. *humano p.* —

ultimo *Naturalis Historiae* legimus. Id au- 23
 tem quia extra fidem esse videri potest, verba
 Plinii posuimus: *Massurius auctor est,*
Papirium praetorem, secundo herede lege
ente, bonorum possessionem contra eum
lisse, cum mater partum se tredecim men-
sus tulisse diceret, quoniam nullum certum
tempus pariendi statum ei videretur. In eo- 24
 libro Plinii Secundi verba haec scripta
 sunt: *Oscitatio in nixu letalis est, sicut,*
venisse a coitu, abortivum.

CAPUT XVII.

Id quoque esse a gravissimis viris memoriae
 datum, quod tres libros Plato Philolai Pythago-
 et Aristoteles pauculos Speusippi philosophi mer-
 cati sunt pretiis fidem non capientibus.

Memoriae mandatum est, Platonem phi- 1
 sophum tenui admodum pecunia familiari

[ultimo] Cap. 4. p. 14. ed Bip.

§. 23. *Esse*] V. *esse* om. edd. ante Iunt. —
 [tum] Eadem cum Iunt. hab. *statutum*.

§. 24. *Libro*] Cap. 6. p. 15. Bip. — *Nixu leta-*
 In ed. Rom. quidam annotavit *enixu*, ut ap-
 paret. Deinde pro *a coitu* edd. ante Bonon. Ald.
 Guelf. hab. *accitur*. Tum *letalis* pro *lethalis* scri-
 bitur ex Guelf.; *laetal*. hab. edd. vett. cf. Schneid-
 mm. lat. 1. 1. p. 210.

Cap. XVII. *Id quoque — mandatum*] Ita Reg.
 Bip. ph.; vulg. desunt h. l. vv. *id quoque — man-*
datum, annexa lemmati capitis praecedentis. In
 elf. totum lemma lemmati cap. XVI. annexum
 et utrumque cap. coniunctum.

§. 1. *Est*] Guelf. om. *est*. De re cf. Diogen.

fuisse: atque eum tamen trīs Philolai Pythagorici libros decem millibus denariūm mercatum. Id ei pretium donasse quidam scripsit. 2
3 runt amicum eius Dionem Syracosium. Aristotelem quoque traditum libros pauculos Speusippi philosophi, post mortem eius, emisit talentis Atticis tribus. Ea summa [sit] numerum 4 nostri HS. duo. et septuaginta millia. Timon amarulentus librum maledicentissimum composuit 5 scripsit, qui Σίλλος inscribitur. In eo libello Platonem philosophum [quem dixeramus t

Laërt. 3, 11. Mai. ad Cic. de Rep. 1, 10. Seeb. Krit. Bibl. 1824. 1. p. 97 sq. — *Atque*] Gryph. marg.: *alias s. al's, atqui*. Ed. a. 1592. tantum *atque*.

§. 2. *Syracosium*] Sic Reg. Rot. et Scio. *Syracusum* Guelf. et Linc. Vulg. *Syracusanum*.

§. 3. *Fit*] Hoc v. omit. Reg. et Linc. — *Milia*] Hoc v. restitui cum Long. ex iisdem codd. (Guelf. *milia*.) et edd. vett., quum vulg. deesset; dem vero codd. praebent *sestertia*, (Guelf. *sestertia*) quod, iudice I. Gron., videtur a scriba venisse eandem terminationem attribuyente, quam videtur esse in *milia*, quum deberet nota HS. (quam edd. ante Ald.) aut similis explanari *sestertiūm*. Gron. de Pec. Vet. 3, 3.

§. 4. *Τίμων*] Vulg. *Timon*. Graece h. l. nomen scripsit iam Long.; nempe edd. vett. secuti. Sed cur non §. 6. pro vulgato *Timonis* etiam *strum* ediderit ignoro. Certe nostrum ibid. habet. vett. Etiam Guelf. utroque l. suum exhibet *G.* ad 1, 20, 9. — *Σίλλος*] Guelf. *silos*. Menag. Laërt. 3. malebat: *Σίλλοι*; Otho: *σίλλων*, Praefat. Gell. 6. cf. Fabric. Bibl. Gr. V. 3. p. 6. ed. Harl.

§. 5. *Quem dixeramus*] Vv. *quem dixeramus* omit. Guelf. Ms. Pembroc. Reg. Rot. Linc. et Scio. atque Ald.; quare etiam sqq. cancellanda existabat Gron., tanquam ex superioribus repetita. H.

si admodum pecunia familiari fuisse] contu-
 eliose appellat, quod impenso pretio librum
 pythagoricae disciplinae emisset, exque eo
 maueum, nobilem illum dialogum, concinnas-
 t. Versus super ea re Τιμωνος hi sunt: 6

Καὶ σὺ Πλάτων καὶ γὰρ σε μαθητὴν ὁ πάρος
 ἔσγεν.

Πολλῶν δ' ἀργυρίων ὀλίγην ἠλλάξαι βίβλον:

Ὅθεν ἀπαρχόμενος γράφειν ἐδιδάχθης.

unxi. Ceterum *admod. tenui* pro *ten. adm.* hab.
 l. ante Iunt. Otho coni. *ten. adm. cum pec. fam.*
 isset. — *Impenso*] Reg. *immenso*; vulgat. retinet
 t. cum Guelf. — *Concinnasset*] Hoc v. e Reg.
 tituit iam Lambec. pro *continuasset*; firmante
 opp. cum Rot. et Fulv. In marg. hab. ed. Gryph.
 1539. atque ita coniecit Meurs. in Critico Arnob.
 Miscellis.

§. 6. Μαθητὴν] Steph. Specim. Emendd. p. 178.
 legendum esse arbitratus est: μαθητεύειν πᾶσι. ἔ.
 v. tertio: ἐνθεν ἀπ. τοιαῦτα γρ. ἔδ., quod voluit
 im Meurs. Lips. de Stoic. phil. 1, 6.: ὅθεν ἀπ.
 ναιογραφεῖν ἔδ., quod v. confirmat Iamblich. in
 Ptoch. Arithmet. p. 148. ed. Tennul. Vales. in
 to suo: ἐνθεν ἀφορμηθεὶς Τιμ. ἔδ. Versu secun-
 edd. vet. et Steph. dant ἠλλάξας, quod correxit
 ph. l. l.

CAPUT XVIII.

Quid sint *pedarii senatores*, et quam ob causam ita appellati; quamque habeant origine verba haec ex edicto translaticio consulum: SENATOR RES, QUIBUS, QUE. IN. SENATU, SENTENTIAM DICERE. LICET.

- 1 Non pauci sunt, qui opinantur, *pedarii senatores* appellatos, qui sententiam in senatu non verbis dicerent, sed in alienam sententiam
- 2 pedibus irent. Quid igitur? Cum *senatusconsultum* per discessionem fiebat, nonne unum
- 3 si senatores sententiam pedibus ferebant? Atque haec etiam vocabuli istius ratio dicitur, quam Gaius Bassus in commentariis suis scriptam reliquit. Senatores enim dicit in veterum aetate, qui curulem magistratum gesserent, curru solitos honoris gratia in curia vehi; in quo curru sella esset, supra quam considerent; quae ob eam causam *curulis* appellaretur; sed eos senatores, qui magistratum curulem nondum ceperant, pedibus itavisse

CAP. XVIII. *Translaticio*] Guelf. *translata*. *Translaticio*, quod primum est in Ald.; sed edd. Ald. nostrum praebent; etiam Ald. in Indice Cap.

§. 2. *Ferebant* etc.] Guelf. *ferebantur* atque hoc etiam vocabulum istius ratio dicitur, quamquam Bass. -- scripta reliq.

§. 3. *Gaius*] Sciopp. *Gavius*. *Gabii* rationem probat Wieland. ad Cicer. Epist. I, 23. not. 10. iuncta Gellii interpretatione.

§. 4. *Enim*] Guelf. om. *enim*, — *Gessissent* Guelf. *diixissent*. — *Supra quam considerent*] Guelf. *super qua consideret*. — *Itavisse in curiam*] Guelf.

riam: propterea senatores, nondum maioribus
 noribus [functos], *pedarios* nominatos. Mar- 5
 s autem Varro in Satira Menippaea, quae *Ἰν-
 κων* inscripta est, equites quosdam dicit *pe-
 rios* appellatos: videturque eos significare,
 i, nondum a censoribus in senatum lecti,
 natores quidem non erant, sed, quia hono-
 rus populi usi [quidem] erant, in senatum
 niebant, et sententiae ius habebant. Nam 6
 curulibus magistratibus functi, qui nondum
 censoribus in senatum lecti erant, senatores
 n erant: et qui in postremis scripti erant,

ravisae in curia. — *Functos*] Deest hoc v. in
 g; et Rot.; atque abesse illud posse putabat Gron.
 ll. 5, 8.: ipse Quirinali lituo.

§. 5. *Satira*] Rot. *Satura*. Guelf. *Satyra*. v. 16,
 Popma ad Varr. Fragm. p. 353. Bip.: Quid verò
 Ἰνκων? An convitium est in equitem fameli-
 m et egenum, qui vivit de stipendio equi? An in
 morem acerbum, et severe notantem equos? —
 indum a c.] Guelf. non a c. — *Lecti*] Vulg. *lecti*
 unt; v. *erant* intrusit ex sqq. fort. cum Ald. Steph.,
 que carent Guelf. Rot. Sciopp. et edd. vett. Reg.
 tem hab. *lecti erant, quidem non erant*; omisso v.
 natores; scil. *erant* omittendum erat, quod clare
 iosum prenuntiavit esse I. Gron. in Addend. p.
 9. V. *quidem* post *senator*. om. Ald. Guelf. om.
 n. Deinceps pro *quia* sunt. Ald. hab. *qui*. —
 idem] Hoc quoque v. delendum cum codd. Gron.
 Sciopp., atque sustulit Graev. in Praefat. Anti-
 qu. Rom. T. 1. Hab. Guelf. cum edd. vett. et
 sph. — *Sententiae ius hab*] Guelf. *sententiam*
 a hab.

§. 6. *Qui nondum*] Sciopp. *si nond.* Guelf. *qui*
 n a c. — *Qui*] Gron. malebat *qui*; duo enim ge-
 ra esse diversa: curules magistratibus functos, et;
 postremis scriptos. Hi enim consequabantur lo-
 m per censores, illi per magistratum a populo

non rogabantur sententias, sed, quas princeps
 7 pes dixerant, in eas discedebant. Hoc significabat edictum, quo nunc quoque consul cum senatores in curiam vocant, servand
 8 consuetudinis causa translaticio utuntur. Verba edicti haec sunt: SENATORES. QUIBUS Q. IN SENATU. SENTENTIAM. DICERE. I
 9 CET. Versum quoque Laberii, in quo id vocabulum positum est, notari iussimus, quod legimus in mimo, qui *Stricturae* inscriptus est:

10 *Caput sine lingua pedaria sententia est.*

Hoc vocabulum a plerisque barbare dici ante advertimus. Nam pro *pedariis pedaneos* appellant.

mandatum. Et profecto qui exstat in edd. ante Iunt. pro vulg. *quia*, quod correxi. Guelf. omisso *et* *quia*. — *Discedebant*] Edd. vett. praeter Iunt. *descedebant*; correxit Coler. Epistol. VII. Terent. pro p. 61. Nostrum in marg. hab. Gryph. 1539.

§. 7. *Cum sen.*] Iunt. *qui quum sen.* Guelf. *qui tum sen.*; qui solum haud improbaverim. *Translaticio*] Ita rursus edd. vett. pro *tralat.* Edictum praetoris tralaticium s. translaticium dicitur; quo v. Heinecc. Antiqq. Rom. I, 2, 23. Guelf. *tralaticis mutantur*; mutantur pro utuntur etiam Sciopp. et Iunt.

§. 9. *Positum -- iussimus*] Reg. et Rot. *positum et notarius sumus* (Iunt. et Guelf. pro *est* *habet* etiam *et*); unde Gron. *positum, enotari iussimus* scil. per anagnosten vel librarium. v. ad 2, 23. — *In mimo*] Guelf. pro *in m.* hab. *nummo*. — *Stricturae*] Sic Reg. et Sciopp. pro vulg. *Scripturae scripturae* Guelf.; Rot. *qs te cure inscr. est.* Edd. ante Iunt. *qui scriptor inscr. est.*

§. 10. *Pedaria*] Guelf. Linc. *pedae*. Sciopp. *pedani*, quod exhibere videtur etiam Reg., quipp

CAPUT XIX.

na ratione Gabius Bassus scripserit *parcum homi-*
is appellatum: et quam esse eius vocabuli causam
 erit; et contra, quem in modum quibusque ver-
 bis Favorinus hanc traditionem eius eluserit.

Apud coenam Favorini philosophi cum 1
 cubitum fuerat, coeptusque erat apponi ci-
 us, servus assistens mensae eius legere ince-
 abat aut Graecarum quid literarum aut no-
 ratum: velut eo die, quo affui ego, legeba-
 r Gabii Bassi, eruditi viri, liber *De origine*
verborum et vocabulorum. In quo ita scri- 2
 ptum fuit: *Parcus composito vocabulo di-*
ctus est, quasi par arcae: quando, sicut in
arca omnia reconduntur, eiusque custodia ser-
vantur et continentur, ita homo tenax par-
oque contentus omnia costodita et recondita
abet sicuti arca. Quam ob causam parcus,

ron.: Ms. Reg. *pedarii* (pedani?), quod verum vi-
 detur, si id resolveris in *pedarii*.

CAP. XIX. *Gabius*] Guelf. *G. i. e. Gaius*. In
 p. C. Sciopp. *Gavi*. — *Esse*] V. *esse* adiunxit e
 eg. Long. Firmat Guelf.

§. 1. *Apponi*] Guelf. *a potucibus*. An fort. *ap-*
poni cum potu cibus? — *Inceptabat*] Reg. *tempta-*
t. Rot. tentabat. Sciopp. attemptabat. Gron. coe-
abat. cf. 4, 1, 6. Deinde edd. ante Iunt. lit. quid
raec. dant pro Graec. quid lit.

§. 2. *Dictus*] Guelf. om. *dictus*. — *Quando*]
 alg. *quoniam*. Ms. Pembroc. et Guelf. *quando de-*
 runt, quod praeferebat V. D. in Miscell. Obs. 1,
 laud.; coll. 2, 6, 7. 16, 10. et Liv. 2, 29. 31. v.
 pr. — *Sicuti*] Guelf. *sicut*. — *Quam -- est*] Haec

- 3 *quasi par arcae nominatus est.* Tum Favorinus, ubi haec audivit: Superstitiose, inquit, et nimis moleste atque odiose confabulatus commolitusque magis est originem vocabuli Gabius iste Bassus, quam enarrare.
- 4 Nam, si licet res dicere commenticias, cum non probabilius videatur, ut accipiamus *parum* ob eam causam dictum, quod pecunia consumi atque impendi arceat et prohibetur.
- 5 *quasi pecuniarcus.* Quin potius, quod simplicius, inquit, veriusque est, id dicimus? *Parcus* enim neque ab *arca*, neque ab *arcendo*, sed ab eo, quod est *parum*, et *parvum*, denominatus est.

vv. *quam -- est* imperitum glossema sapere putabat Falster. in Kraus. Nov. p. 141. ,

§. 3. *Ubi haec audivit*] Guelf. *ubi hoc sibi* *div.* mox: *commodiusque magis est.* Illam scripturam, imprimis pronom. *sibi*, πᾶσος quoddam incens, probō. V. Ruddimann. II. p. 126. not. 44. 370, 2. — *Gābius -- quam en.*] Guelf. *Gaius iste qui en.* Iunt. om. *Gabius s. C.*, ut antea haec cum edd. vett.

§. 4. *Commenticias*] Iunt. et Guelf. hab. *commentaticias.* — *U]* Guelf. *et.* — *Quasi*] Guelf. *quoniam*).

§. 5. *Quin -- est*] In edd. hodiernis legebatur *Q. p., inq., quod s. veriusque est*; quem vv. ordinem mutavi cum Guelf. edd. vett. et Steph. Vv. *dic.* om. Guelf. — *Quod -- est*] Iunt. *quod est parum den. est*, omisso v. *parvum.*

A. GELLII
NOCTIUM ATTICARUM
COMMENTARIUS.

LIBER QUARTUS.

CAPUT I.

Sermo quidam Favorini philosophi cum gram-
matico iactantiere factus in Socraticum modum: at-
que [in]ibi inter sermonem dictum, quibus verbis
usus a Q. Scaevola definita sit, quodque eadem
definitio culpata reprehensaque sit.

in vestibulo aedium Palatarum omnium fere 1
dinum multitudo opperientes salutationem

LIB. IV. CAP. I. *Iactantiore*] Guelf. *iactatiore*,
Inibi inter sermonem] Ibi pro inibi exhib. cod.
Guelf. et edd. vett. Bonon. Ven. 1509. Ald. aliae-
que; etiam reliquae. in indice capp. *Inter sermo-*
em pro *in sermone* recepi e Guelf. Bonon. Ven.
509; quo accedunt Rom. Brix. Ven. 1472. in in-
dice capp. (v. sqq) — *Quodque -- sit*] Haec, vv.
que ad finem lemmatis (omissa a Steph. aliis-
que) restitui ex Guelf. et edd. vett. nonnullis, qua-
rum quidem pars hoc loco, ut solent in librorum
vett., nullum argumentum praepositum habent, sed

men tibi, abunde multa docuisti, quae quidem ignorabamus, et scire haud sane postulabamus. Quid enim refert mea, eiusque, cum loquor, quo genere *penum* dicam, aut quas extremas literas declinem, si nemo non nimis barbare fecerit? Sed hoc plane indigeo [ad]discere, quid sit *penus*, et quo sensu id vocabulum dicatur, ne rem cotidiana usus, tanquam qui in venalibus Latine loqu coastant, alia, quam oportet, voce appelleret. 7 Quaeris, inquit iste, rem minime obscura

et, *Abunde*, quod adverb. mox suaviter repetat. Otho malebat: *et, amabo bone*; primam syllabam in *bone* omissam videri ob ultimam verbi praedentis. Vulg. legebatur: *et, iam bone*. Guelf. et *bone*, et mox *quicquam* pro *quidquid*. — *Et scire postul.*] Vv. et *scire -- postul.* om. Guelf.

§. 5. *Fecerit*] Reg. et Rot. *fecerimus*, ut scil. una ibidem trahat. Poterat autem particula negans abesse; ideo Vascos. expunxit. Sed Gracilius secutus est et Plautum, qui in *Milite* 5, 2.: *Iura non nociturum esse hominum hac de re nemo*. Haec Gron. Quid si pro *nemo* legas *modo*, et collectionem recipias? Intruso v. *nemo*, intrusum v. *fecerit*.

§. 6. *Sed*] Guelf. hab. *si*. — *Addiscere*] *Discere* pro *addiscere* est in Reg. Rot. Fulv. et Sciopp. *Quo sensu*] Reg. et Rot. *quo fani*; Salm. et Guelf. *qua fini* (i. e. quousque sensu sese extendat et persequatur, quantum rerum complectatur). — *In venalibus*] Marg. cod. Voss. *venabilis*; (unde Falster. Kraus. Nov. p. 142. coni. *cunabulis*.) Guelf. et cod. Sciopp. *iuvenculis*; alius antiquior ms. Sciopp. *venalibus*; scil. Latini sermonis ignaris, utpote et remotionibus remotis advectis. — *Coeptant*] Pro *temptant* (Guelf. *temptant*) recepi e Reg. Rot. et Sciopp.

§. 7. *Inquit iste*] Pronom. *iste* adiunxi ex eodem.

quis adeo ignorat, *penum* esse vinum et triticum et oleum et lentem et fabam atque cuiuscemodi cetera? Etiamnè, inquit Favorinus, milium et panicum et glans et ordeum *penus* est? Sunt enim propemodum haec quod eiusmodi. Cumque ille reticens haereret: *pulo*, inquit, hoc iam labores, an ista, quae *ixi*, *penus* appellantur. Sed potesne mihi non speciem aliquam de penu dicere, sed definire, genere proposito et differentiis apposis, quid sit *penus*? Quae genera et quas differentias dicas, non hercle, inquit, intelligo. *em*, inquit Favorinus, plane dictam postulas, *10* mod difficillimum est, dici planius. Nam

§. 8. *Glans*] Guelf. Reg. et Rot. atque Iunt. *andem*; Linc. *glande*. Gron. *glandes*, s. *glandis*, nominativ. singul.

§. 9. *Cumque*] Guelf. *cum*, omisso *que*. — *Non*] Guelf. om. *non*. — *Quid*] Codd. Gron. *qui*, probat Gron.; sed v. §. 6. 14. 16. Nostrum firmat Guelf. *Quae -- dicas*] Edd. vet.: *Quot* (Rom. *Quod*) *ut penus genera*. Carr. nostrum dedit. Codd. Gron. Guelf. *quod sint penus et quas*. Legend. arbitror: *Quae sint penus genera et quas diff. d.*; sive: *quod sit genus et quas d. d.*; hoc praefero. Gron. *quod tu*, inquit, *genus et quas diff. dicas*, non intelligo. Post *hercle* v. inquit non exstat in codd. Gron. et Guelf. Hinc uncis seclusi.

§. 10. *Dictam postulas*] Ita Reg. Rot. et Sciopp. *dicam*. *Postulas* etc. Guelf. *dicam post*. — *difficillimum est*] Hunc vv. ordinem dedi e quattuor edd. Gron. et Guelf. pro *quod est diff.*; nec opus emendatione Gron. *quod difficile non est*. Carr. im, ait, *difficillimum sit*, quod plane dictum est, o modo et planius dici? Profecto sit. Ceterum linem nostrum iuvant quoque edd. vet., quae habent *quod difficilius est*. Edd. quaedam recentt., praeter Carr. et Steph. *quod non est difficillimum*.

- hoc quidem pervulgatum est, definitione
 11 omnem ex genere et differentia consistere. Si
 si item mihi praemandere, quod aiunt, p
 stulas, faciam sane id quoque honoris tui
 12 habendi gratia. Ac deinde ita exorsus est:
 inquit, ego te nunc rogem, uti mihi dicas
 quasi circumscribas verbis, quid *homo* sit, n
 opinor, respondeas, hominem esse te atque
 Hoc enim, quis homo sit, ostendere est: n
 quid homo sit, dicere. Sed si, inquam, p
 rem, ut ipsum illud, quod homo est, de
 res, tum profecto mihi diceres, hominem

Negandi partic. deest etiam apud Sciopp. Mox
 est post *perv.* om. Guelf.

§. 11. *Sed -- praemandere*] Reg. *sed siste*
hi praemandere, unde Salm. *si ista mihi praem*
dare. Rot. *sed si te mihi praemandate*. Alia G
 excerpta: *si ita mihi praemandare*. Sciopp. *tibi p*
mandere. Guelf. *sed si item mihi primam dare*—
 unde coniicio: *sed si it. mihi primas dari*—p.
 vett. et Steph. *sed si item mihi praemandare*.
 sider. Erasm. in Adag. et Gryph. *sed si idem*
tibi praemandere, quod probavit Gron. omisso p
idem; ut sane innuit codd. lectio. Mercer. *si id*
tibi praemandare. Alius: *Sed si idem est*
ἀμασέσσερον. Long. *Sed siste! mihi praem*
dere: Falster. p. 235. *sed si istam tibi praem*
rem, q. a., post. — *Honoris -- gr.*] Fuit qui con
 re vellet: *moris tui gerendi gr.*; at tibi sic pos
 dum fuisse intellexit Gron., qui v. *habendi* red
 re putabat. Pro *tui* Gryph. 1539. in marg.
tibi.

§. 12. *Ac deinde*] *Ac dedit* Reg. accedente G
 pro *atque*. at hab. Linc.; sequens *deinde* omit.
 Mox rursus ordo vv. cum Guelf. edd. vett. et S
 mutandus erat, quum legeretur: *ego nunc te*
 quamquam postea hoc modo legatur: *nunc te*
 — *Homo*] Guelf. om. *homo*. — *Tum*] Reg. tu.

ortale [animal] rationis et scientiae capiens;
 quo alio modo diceres, ut eum a ceteris
 animalibus] omnibus separares. Proinde igi-
 r nunc te rogo, ut, quid sit *penus*, dicas,
 ut aliquid ex *penu* nomines. Tum ille 13
 tentator, voce iam molli atque demissa: Phi-
 sophias, inquit, ego non didici, nec discere
 petivi; et, si ignoro, an ordeum ex *penu*
 , aut quibus verbis *penus* definiatur, non
 re literas quoque alias nescio. Scire, in- 14
 it ridens iam Favorinus, quid *penus* sit,
 a ex nostra magis est philosophia, quam ex
 ammatica tua. Meministi enim, credo, 15
 aeri solitum, quid Virgilius dixerit, *penum*
struere vel *longam* vel *longo ordine*.
 rumque enim profecto scis legi solitum. Sed, 16

imal] Reg. Rot. et Linc. hoc v. omitt. Eiecit
 Reg. Ad v. *mortale* intellig. *quid*, *aliquid*, *χρῆμα*
ein sterbliches Wesen. V. Ruddimann. II. p. 3.
 3. Mox etiam *animalibus* omit. Reg. et Linc.
 est utrumque ab interprete allatum videri. Tum
 vett. exhib. *Perinde*; hoc quidem l. minus re-
 V. ad Gell. Praefat. 2. — *Ut*] Reg. *uti*; dein-
 idem cum Rot. *qui sit p.*, ut supra.

§. 13. *Iam*] Guelf. *tam*. — *Ex penu*] Guelf.
us. — *Definiatur*] Guelf. Iunt. *diffiniatur*; quae
 na exstat etiam in Plin. H. N. 2, 77, 79. Hard.
 V. *penus*, quod praecedat, om. Guelf. V. antea.
Ea re] I. e. ob eam rem; ita Lambec., ipse
 ciens emendationem suam: *propterea*.

§. 14. *Scire, inq.*] Reg. *scire n inq.*, unde I.
scire nae inq. Otho: *scire enim*, i. e. autem;
 . Gifan. Obs. p. 168. Possis etiam legere: *scire*
en. — *Ex*] Praepositio accessit e Reg. et Rot.
 caret Guelf. V. ad 2, 22, 8.

§. 15. *Virgilius*] Aen. 1, 707. — *Utrumque*]
 elf. *utraque*.

ut faciam te aequiore animo ut sis, ne quidem veteris iuris magistri, qui Sapient appellati sunt, definisse satis recte existimatur, quid sit *penus*. Nam Q. Scaevolam demonstrandam *penum* his verbis usum audi. *Penus est, inquit, quod esculentum aut potulentum est. Quod [enim] ipsius patrisfamilias aut liberum patrisfamilias eiusque familiae, quod circum eum aut liberos eius est, et opus eorum facit, causa paratum est, ut Mucius ait, penus videri debet. Nam quae ad edendum bibendumque in dies singulos prandii aut coenae curantur.*

§. 16. *Te*] Hoc pronom. adiunxit Gron. e. et Rot. coll. Plaut. Aulul. 4, 10. Mostell. 2, 1. dic. 4, 2. Pers. 5, 1. Add. infr. 14, 2, 11. 17, 9. fin. Est genus quoddam attractionis.

§. 17. *Demonstrandam penum*] Edd. ante Guelf. Rot. et Sciopp. *demonstrandam*; quod re Long. quem secutus sum; et Reg. *demonstrandam penum* (fort. *penum*, s. ad demonstrandum *penum*.) *demonstrandum*. — *Penus* — quod] Guelf. *penus* inquit, *est quid*. cf. 1, 20, 9. 4, 9, 8. 19, 1, 8. — *esculentum*] Fort. scrib. *potulent.*, ut editum est 11, 2. ubi v. annot. — *Enim*] Particulam *enim* rant Guelf. Reg. Rot. Linc. et Iunt. Deinceps *us patris* (omisso v. *familias*) hab. edd. ante *paterfam.* hab. Guelf. — *Liberum*] Hoc *puerorum* dedit Rot. Deinceps Reg. et Rot. *penum* *familias eius*, *quam circum eos* etc. (eos hab. edd. vet. et Guelf.), omissis vv. *eiusque fam.*, *bus* quid opus sit, se non cernere affirmat. Mihi aliter videtur. Vv. *eiusque fam.* facile minus placet v. repetitum *posterius*: *patrisfamilias* quod facili negotio intrudi potuit. — *Eorum*] Edd. vet. *non f.*; Guelf. *nunc faciat*; unde fort. addend.; *eorum* dederunt Reg. et Rot. cf. §. 6. D. *de penu legata*, ubi Mucius verba *ta* de villaticis facit, qui opus in villis et agris curant. —

rantur, p'enus non sunt: sed ea potius,
 ae huiusce generis longae usionis gratia
 trahuntur et reconduntur, ex eo, quod
 n in promptu sint, sed intus et penitus ha-
 untur, penus dicta sunt. Haec ego, in- 18
 it, cum philosophiae me dedissem, non in-
 ver tamen habui discere: quoniam civibus
 manis, Latine loquentibus, rem non suo vo-
 culo demonstrare, non minus turpe esset,
 um hominem non suo nomine appellare.

Favorinus sermones in genus communes 19
 rebus parvis et frigidis abducebat ad ea,
 ie magis utile esset audire ac discere, non
 ta extrinsecus, non per ostentationem, sed
 idem nata acceptaque. Praeterea de peni 20

-- penitus] Guelf. est sed intus etiam et pen-
 leg. et Linc. etiam est excerptum est. Rot. est -
 ntur - p. dicta est. Ad illustrandum genus lo-
 ndi: ea, quae contrahuntur -- penus dicta est,
 n. confert Terentii: Amantium irae amoris re-
 egratio est; aliaque.

§. 18. Haec] Guelf. Hoc. Postea pro quoniam
 quin. — Rem non suo] Guelf. om. vv. rem non
 Tantum pronom. suo om. Reg. et Rot. I. Gron.:
 git Gellius, ut quae vocabula sunt, accurate iis
 designentur, nec misceantur, et ad aliquam rem
 ndam adhibeantur, quum ad eam non pertine-
 sed ad diversam. Hinc rem non vocabulo de-
 trare videntur, qui ita agunt. Haec I. Grbn.
 ius quam verius disputasse mihi videtur ad da-
 ndum istud pronomen. Mox pro esset Guelf.
 esse.

§. 19. Communes] Codd. Gron. Guelf. et edd.
 communē. Mercer. serm. id genus communes;
 ante Gron. — Abducebat] Guelf. adducebat. —
 is utile esset] Vulg. esset mag. ut.; nostrum or-
 m ex Reg. et Rot. dedit Gron. — Indidem]
 ff. itidem.

- adscribendum hoc etiam putavi, Servium Sulpicium in *Reprehensis Scaevolae capitibus* scripsisse, Cato Aelio placuisse, non quae et tantum et potui forent, sed thus quoque cereos in *penu* esse, quodque esset eius ferri rei causa comparatum. Massurius autem Aabinus, in [libro] *Iuris civilis* secundo, etiam quod iumentorum causa apparatus esset, quibus dominus uteretur, *penori* attributum cit. Ligna quoque et virgas et carbones, quibus conficeretur *penus*, quibusdam ait vi esse in *penu*. Ex iis autem, quae promerita et usuaria iisdem in locis essent, ea [esse] *penoris* putat, quae satis sint annuo.

§. 20. *In Repr.*] Guelf. hab. *et Repr.* — *Aelio*] Iunt. Ald. *Seio Helio*; Steph. *Seio Aelio*; ante Iunt. *Saco helio*. Guelf. *Saco aelio*. Reg. Linc. et vet. cod. Sciopp. *Sato Aelio*, unde Sconii. *Cato Aelio*, quod restituit I. Gron. *Caecilium* postulare legem supra laudatam (de nou leg.) admonuit Gron. coll. 20, 1. et *Ma Amoenitatt.* c. 23. *Sexto Aelio* conii. Thys. *to Helio* edidit Long. — *Esui -- potui*] Guelf. *et p. omisso tant.* — *Quodque -- eius*] Guelf. *esset non eius*; Sciopp. *quod non esset*; deinde conii. *paratum pro comparat.*; Iunt. *quodq. esset eius f. r. c. c.*

§. 21. *Libro*] Edd. vet. et Guelf. omitt. probante Gron. Praeterea Guelf. *in iur' civil' etiam quid ium.*

§. 23. *Quae etc.*] Guelf. *quae promat alia varia hisdem in l. esse ea sola pen. p. q. sunt anno.* — *Iisdem in locis*] Hunc vv. ordinem reg. et codd. pro vulgato: *in loc. iisdem (isdem).* Indeinceps cum Iunt. pro *essent* hab. *esse*, et (Iunt.) *esse* omitt., tum vero *satis* addunt,

CAPUT II.

uid differat *morbis* et *vitium*; et quam vim
ant vocabula ista in edicto aedilium: et an eu-
lus et steriles mulieres redhiberi possint, diver-
saeque super ea re sententiae.

In edicto aedilium curulium, qua parte 1
nanciipiis vendundis cautum est, scriptum
fuit: TITULUS. SCRIPTORUM. SINGU-
LUM. UTEI. SCRIPTUS. SIT. COERATO.
UTEI. INTELLEGI. RECTE. POSSIT.

aberat; hab. etiam Sciopp.; ignorat cum edd.
Iunt. et Guelf. v. not. praeced.

CAP. II. *Differat -- vit.*] Edd. ante Iunt. *diffe-*
-, omisis vv. *morb. et vit.* Guelf. *Morb. et vit.*
diff. Videtur leg. *Morb. et vit. quid differant.*
Ite cum edd. vett. priora vv. omisissent, supplē-
ant, sed non suo loco.

§ 1. *Vendundis*] Guelf. *vendendis*. V. ad 5, 6,
- *SCRIPTORUM*] Ita Reg. et Rot. pro vulg.
rum (Guelf. hab. *Titulorum servorum s.*), quod
ter sequens masculinum genus (*quis. etc.*) illa-
putabat I. Gron. Sensum vero tantum a iuris-
ultis in his respici, non vocis genus. (h. l. prae-
t; de nanciipiis.) Ad *scriptorum* intellig. in li-
vel palam proposito et nomina eorum qui ve-
dicuntur complexo, vel quem praeco habet in
ut ex eo persequatur ordinem vendendorum
inibus singulorum pronuntiatis. Vulgat. retinet
ter. p. 236. coll. Sueton. de Ill. Gramm. c. 4. —
EI] Guelf. et Sciopp. om. *utei*. Edd. vett. hab.
mox cum Guelf. *curato ita uti.* (Guelf. *ut*) intel-
- *vitique cuique sit. ita* om. Guelf. — *COE-*
[O] Ranchin. VV. LL. 1, 4.: *Qui nanciipia ven-*
t, *titulus serv. -- coéranto*, sc. mangones, s. ven-
tarii. Scal. *coirato*; ceterum Edictum Aedil. nunc
n, sed brevius, exstat ap. Ulpian. l. 1. §. 7. cf.

- QUID. MORBI. VITI. VE. QUOL. Q. SIT
 QUIS. FUGITIVUS. ERRO. VE. SIT. NOX
 2 VE. SOLUTUS. NON. SIT. Propterea quae
 erunt iureconsulti veteres, quid *mancipium*
morbosum quidve *vitiosum* recte diceretur
 3 quantumque *morbus* a *vitio* differret. Caelius
 Sabinus in libro, quem *De Edicto Aedili*
curulium composuit, Labeonem refert, qui
 esset *morbus*, hisce verbis definisse: *Mor*
est habitus cuiusque corporis contra naturam
 4 *qui usum eius facit deteriore.* Sed *m*
bum alias in toto corpore accidere dicit, al
 in parte corporis. Totius corporis *morb*
 esse, veluti sit *φθίσις* aut febris: partis autem
 5 veluti sit caecitas aut pedis debilitas. *Ball*
autem, inquit, et *atypus* *vitiosi* magis, quae

Herm. Hugo de prim. scrib. Orig. p. 199 sq. an
 et 569. — *ERRO*] Guelf. *tyrove*.

§. 2. *Iureconsulti*] Guelf. *iuris consulti*. v. 2
 12. — *Quid etc.*] Ita Guelf. et edd. vett. Vulg.: *q*
m. m. quodve. v. Mox Guelf. *quantum* omisso
 — *Morb*] Cic. Tusc. Qu. 4, 13.: *morb* ap
 lant totius corporis corruptionem, aegrotationem
*morb*um cum imbecillitate; *vitium* cum partes co
 poris inter se dissident, ex quo pravitas *morb*orum
distortio, *deformatas*. Pro *differret* lunt. et Ge
 dant *differt*.

§. 3. *Caelius*] Sic Guelf. Reg. Rot. Linc. Q
 et Steph. pro *Caecilius*.

§. 4. *Sit*] Hoc v. bis additum est e codd. Gr
 quum vulg. hic et post abesset. Guelf. h. l. *h*
veluti si est sithisis. Posteriori loco istud v. *h*
 etiam Sciopp., non hab. Guelf. V. *φθίσις* Graece
 dit Long. cum edd. vett.; quas secutus sum. V.
phthisis.

§. 5. *Atypus*] Scalig. Lectt. Auson. 2, 9. at
bus. atypus probum est. v. Gron. et Brod. Misc

morboſi ſunt: ut equus mordax, aut calcitro,
 ſus non morboſus eſt. Sed qui morbus
 idem etiam vitioſus eſt. Neque id ta-
 men contra fit. Poſteſt enim, qui vitioſus
 non morboſus eſſe. Quamobrem, cum
 homine morboſo agetur, nequaquam, in-
 ita, ita dicitur: QUANTO. OB. ID. VITIUM.
 NORIS. ERIT. De eunucho quidem quaesi- 6
 tum eſt, an contra edictum aedilium videre-
 venundatus, ſi ignorasset emitor, eum eu-
 num eſſe. Laeoneſem reſponſiſſe aiunt, 7
 Liberi poſſe quaſi morboſum: ſues etiam 8
 ſinas, ſi ſteriles eſſent, et venum iſſent,
 edicto aedilium poſſe agi Laeoneſem ſcri-

20. Edd. ante Ald. *attiphus*. Iunt. *Artippus*.
 elſ. *Achypus*. Paniciat. ap. Gyrald. *aphtha*, Egna-
 t: *aphthicus*; (Gryph. in marg. hab.: Bap. Egna-
 taphthipum legit.) Gyrald. *alphicus*. Atypi ſe-
 ndum Budaeum ſunt, qui non ſatis plectro lin-
 te utuntur, neque expreſſa verba pronunciant. cf.
 M. Rhodig. LL. Antiqq. 16, 20. Triller. ap. Fal-
 r. leg. *Oedipus*, i. e. qui vitio pedum laborat. —
 Guelf. et. — *Idem -- eſt*] Guelf. et edd. vet-
 le a Bonon. et Iunt. *is etiam v. eſt*; Thys qui
 rboſus eſt, *is etiam v. eſt*. Carr. (Steph.) dedit:
 etiam vitioſum eſt. Linc. id et. vitioſus eſt; Reg.
 Rot. noſtrum hab. Edd. Rom. Ven. 1472. et
 x. hab. tantum: *is vit. eſt*, omiſſo etiam. — *Ne-*
 -- vit. eſt] Vv. Neque -- vit. eſt om. Guelf. —
 etur -- dicitur] Ita tres Gron. codd. et Sciopp.
 ageretur — diceretur. Pro nequaquam Guelf.
 g. et Linc. hab. neque. Iunt. nequam. — QUAN-
] Guelf. codd. Gron. et Iunt. Ald. quando, unde
 on. quanto, quod video exſtare in edd. ante Iunt.;
 ic recepi pro vulg. quanti.

§. 8. Etiam] Pro autem dederunt Reg. Rot. et
 opp. — Steriles] Sciopp. ſterilae. v. ad 17, 21,
 Deinceps Guelf. veniſſent.

9 pisse. De sterili autem muliere, si nativa
sterilitate sit, Trebatium contra Labeonem re-
10 spondisse dicunt. Nam cum redhiberi eam
Labeo, quasi minus sanam, putasset necesse:
non oportere aiunt Trebatium ei edicto appo-
suisse: *si ea mulier a principio genitali [in]*
sterilitate esset. At si valetudo eius offen-
disset, exque ea vitium factum esset, ut con-
cipere foetus non posset; tum sanam non vi-
11 deri, et esse in causa redhibitionis. De myope
quoque, qui *luscitiosus* Latine appellatur, [et

§. 9. Sterili] Sciopp. *sterila*. Iunt. Ald. *sterile*.
Deinceps Guelf. *sed natura steril*.

§. 10. Putasset -- apposuisse] Edd. ante Iunt.
et Gryph. *putasset non oportere aiunt Trebatium ex*
ed. app.; Gryph. (1542. 1591.) in marg. cum Vas-
cos. et Ascens.: *putasset necesse aiunt Tr.* Iunt.
Ald. *put.*, *necesse autem Treb. ex ed. app.*; Sciopp.
sanam putasset, necesse aiunt -- apposse. Fulv.
etiam omit. vv. *non oportere*; et Linc. atque
Guelf. *necesse autem Treb.* (praeterea Guelf. sta-
tim hab. *ex edicto pro ei ed.*); Rot. *put. necesse*
esset Treb. ex ed. apose. Gron. *putasset, negavisse*
Treb. ex ed. agi (i. e. redhiberi mulierem) *posse*;
intellecto v. *dicunt ad negav.*; *aiunt* igitur *abesse*
posse. Reg. autem hab. *putasse aiunt Treb.*; et v.
aiunt probum esse videtur. *necesse degeneravisse ex*
negasse monuit L. Gron. — In] Praepositio deest in
Reg. Rot. Fulv. et Sciopp. Pro at Guelf. *ac.* — In
causa etc.] Guelf. *in eam redhibitionis demum "quo-*
que" ope qui iusticios. Signa ordinem vv. *quoque*
ope invertendum esse indicant.

§. 11. Et περί ὀδόν] Haec vv. (quae hoc lo-
co addita sunt in Bonon. et Ald.) omitt. codd. Gron.
(etiam Guelf. nullo signo addito); eaque e margine
illata putabat Gron. Edd. Rom. Ven. 1472. et Brix.:
De μύμωπε περί ὀδόν (id est de edentulo) *quoque*;
omissis postea vv. et π. v. Iunt. *De Myope quoque*

περὶ νωδοῦ] dissensum est; alii enim redhiberi omnimodo debere, alii contra, nisi id vitium morbo contractum esset. Eum vero, cui dens 12 deesset, Servius redhiberi posse respondit; Labeo in causa esse redhibendi negavit: *Nam et magna*, inquit, *pars dente aliquo carent: neque eo magis plerique homines morborum sunt; et absurdum admodum est dicere, non sanos nasci homines, quoniam cum infantibus non simul dentes gignuntur.* Non prae- 13 tereundum est, id quoque in libris veterum iurisperitorum scriptum esse, *morbum et vitium* distare: quod *vitium* perpetuum, *morbus* cum accessu decessuque sit. Sed hoc si 14 ita est, neque caecus neque eunuchus morbosus est, contra Labeonis, quam supra dixi, sententiam. Verba Massurii Sabini apposui ex 15

et περὶ νωδοῦ (sic!) i. e. de edentulo eo et qui lusc. lat. ap., dis. est. Beroald. Annot. p. 242. V. 1. Thes. Grut. legit: *De myope qui lusciosus* lat. app. peri nodu quoque dissens. est. Nodum (νωδοῦ) explicat: qui dentibus caret. In sqq. tantum de myope pronuntiatur. — Enim] Reg. eum; quod argumentum etiam esse putabat Gron., supposita esse vv. περὶ νωδοῦ. Deinceps Guelf. redibere. — *Omnimodo*] Hoc dederunt Guelf. Reg. Rot. et Linc.; edd. vett. omnino; Iunt. modo. Carr. (Steph.) omnimodis. — *Contractum*] Guelf. contrarium cum uero (vero) evidens doceret servius.

§. 13. *Est*] Guelf. om. est. — *Decessuque*] Sic Reg. Rot. et Sciopp. pro disc. cf. Non. sub v. *Morbum*.

§. 14. *Si ita est*] Vulg. abest si; hab. Guelf.; et Reg. teste I. Gron. in Addend. p. 899. Mercer. ad Non. p. 198. si hoc ita est. — *Morbosus*] Edd. vett. et Guelf. morbus. — *Supra dixi*] Guelf. dixi supra.

§. 15. *Libro*] Guelf. om. libro. v. c. 1, 21. —

[libro] *Iuris civilis secundo: Furiosus mutue, cuius quod membrum lacerum laesumque est, aut obest, quo ipse minus aptus si morborum sunt. Qui natura longe minus videtur, tam sanus est, quam qui tardius curatur.*

CAPUT III.

Quod nullae fuerunt rei uxoriae actiones in urbe Roma ante Carvillianum divortium: atque inibi, quid proprie *pellex*, quaeque eius vocabuli ratio sit.

1. Memoriae traditum est, quingentis fere annis post Romam conditam, nullas rei uxoriae neque actiones neque cautiones in urbe Romana aut in Latio fuisse: quia profecto

[*Quo -- sit*] Edd. vett. et Guelf. hunc dederunt ordinem pro: *quo minus ipse apt. sit.* Mox sunt edd. ante Iunt. hab. *sint.* Antea pro ob Guelf. hab. *abest*, quod admodum placet. — [*Quid videtur*] I. e. imbecillitate oculorum nativa, non ex valetudine. Gron. Recepi autem hanc lectionem pro *qui non longe vid.* e Reg. Rot. Linc. et Scio. Guelf. hab. *qui nat. longe vid.* — [*Tardius*] Edd. ante Iunt. *tardus*.

CAP. III. *Fuerunt*] Guelf. *fuerunt* dedit pro *fuerint*; dein idem exhib. in u. *Romana*. v. mox. [*Proprie*] V. *proprie* et vv. *quaeque* — *sit* om. edd. ante Iunt.

§. 1. *Quingentis fere*] Cuiac. Obs. 1, 39. et Tertull. malebat: *sexcentis*; Lambec. *quingentis plus fere a.*; sed *fere* (Guelf. *ferme*) esse circiter, et continere paulo plus aut minus, et h. l. plus, intellexit L. Gron. Cf. Plutarch. comparatio vit. Rom. et Thes. c. 7. Valer. Max. 2, 1, 4. — [*Romana*] *Roma* exhib. Reg. et edd. vett.; *Romana* cum Guelf. Steph. V. ad 5, 6, 10. — [*Quia -- desid.*] Legitur quoque

desiderabantur, nullis etiam tunc matrimoniis divertentibus. Servius quoque Sulpicius in libro, quem composuit *De Dotibus*, in primum cautiones rei uxoriae necessarias de visis scripsit, cum Spurius Carvilius, cui iuga cognomentum fuit, vir nobilis, divorcium cum uxore fecit; quia liberi ex ea, corporis vitio, non gignerentur, anno urbis conditae quingentesimo vigesimo tertio, M. Atilio, Valerio COSS. Atque is Carvilius traditur uxorem, quam dimisit, egregie dilexisse, castissimamque morum eius gratia habuisse; sed iurisiurandi religionem animo atque amoris raeveruisse; quod iurare a censoribus coactus erat, uxorem se liberum quaerendum gratia abiturum. *Pellicem* autem appellatam, probrosamque habitam [eam], quae iuncta con-

um pr. non desid.; Reg. quia pr. nihil desideratur. Guelf. qn̄ (quoniam) — desiderabatur.

§. 2. Tum] Guelf. cum. — Carvilius] Edd. vet. praeter Iunt.) ubique Carbil. — Quingentesimo tertio] Dissentiunt in hoc anno scriptores, et ipse Tell., si numeri non depravati sunt. cf. 17, 21, 44. Ambec. 10XXVII. Guelf. Reg. et Rot. explanate: quingentesimo vigesimo tertio. V. Pigh. Annal. ad a. XIX. et Magii Miscellan. 2, 15. — Gratia] Coler. Irreg. c. 20. gratiam. Deinceps pro sed edd. vet. Guelf. hab. et iurisiur. Tum Guelf. pervert. — liberum quaerendum] Ita Reg.; Rot. quaerundum, Ciopp. quaerundorum. Vulg. (Guelf.) liberorum quaerendorum. Verbum autem in hac re sollemne. I. Gron. ad h. l. Add. Ennii Andromed.: Liberum quaesendum causa. cf. Both. Scenic. Poët. Lat. 5. p. 37.

§. 3. Pellicem autem] Cf. Ayer, de iure conub. ap. Rom. p. 100 sq. Pro autem Guelf. hab. que. — Probrosamque] Guelf. probrosam sine que. conom. eam omitt. Guelf. Reg. Rot. Linc. et cum

suetaque esset cum eo, in cuius manu ma-
ploque alia matrimonii causa foret, hac antiq-
sima lege ostenditur, quam Numae regis
se accepimus: PELLEX. ASAM. IUNONIS.
TAGITO. SI. TAGET. IUNONI. CRINIBO
DEMISSIS. ARNUM. FEMINAM. CAIDITO
Pellex autem quasi *πάλλαξ*, id est, quasi
λαῖσις; ut pleraque alia, ita hoc quoque
bulum de Graeco flexum est.

CAPUT IV.

Quid Servius Sulpicius in libro, qui est *De
Dotibus*, scripserit de iure atque more veterum
saliorum.

1 Sponsalia in ea parte Italiae, quae *Latina*
appellatur, hoc more atque iure solita

Iunt. Ald. — *Manu*] Guelf. *manum*; pro *N*
hab. *mīme*. (minime). — *Numae*] Cf. Mai. ad
de Rep. 2, 14. 5, 2. — *PELLEX*] Steph. p.
cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 573. not. — *AS*
I. e. *aram*. cf. Macrob. Sat. 3, 2. *aram* alii ex
sub v. Pellices. Guelf. Reg. Rot. Sciopp. et edd.
aedem. (Edd. vett. et Guelf. *Pellex aedem* I.
tangito; si tangit I. *crinibus* d. *agnum* f. *caedem*
Guelf. *credito*). cf. Schneid. l. l. 1, 1. p. 342.
— *DEMISSIS*] Fruter. *demessis*. — *ARNUM*] I.
Rot. et edd. vett. *agnum*. *arnum* ex Festi: *arnae*
put dedit Fruter. — *CAIDITO*] Cf. Kopp. Palaet
I. p. 352. — *Πάλλαξ*] Edd. ante Iunt. *ἀσπύλλαξ*
e. *talpa* i. e. quasi *π.* i. e. *concupina*. — *Vocabu-
lum*] Guelf. *vocabulo*. De re cf. Non. Marcell.
v. *Pellices*.

CAP. IV. *Quid*] Guelf. *quod*.

§. 1. *Quae*] In marg. cod. Thys. *quod*.

ripsit Servius Sulpicius in libro, quem scri-
 bit *De Dotibus*: *Qui uxorem*, inquit, du- 2
 ctus erat, ab eo, unde ducenda erat, sti-
 pulabatur, eam in matrimonium ductum iri;
 si daturus erat, itidem spondebat [daturum].
 contractus stipulationum sponsionum[que
 dicebatur] sponsalia. Tum, quae promissa
 erant, sponsa appellabatur; qui sponderat
 ducturum, sponsus. Sed si post eas stipula-
 tiones uxor non dabatur, aut non ducebatur,

§. 2. *Ducturus*] Steph. *daturus*; codd. Gron.
ducturus vel *dictur.*; *duct.* Guelf. — *Stipulabatur* —
matrimonium] Guelf. *appellabatur eam in matri-*
monio. — *Ductum iri*] Sciopp. et Guelf. *ducturum*
 . Vulgatum recte se habet. Intell. eam ductum
 , ita ut is, unde duceretur, nihil repugnaret, ni-
 hil opponeret. V. Heinecc. Antiqq. Rom. Iurid. 3,
 , 20. Otho: „qui stipulatur, poscit ab altero sibi
 quid dari aut fieri: quid itaque est: *stipulabatur*
in ductum iri? Quare legend. esse censeo: *stip.*
in matr. datum iri; *qui daturus erat, itidem*
spondebat. Sic Pompon. l. si servus. π. de stipulat.
 iur. Si servus meus a liberto meo operas sibi
 stipuletur. Et sic a iureconsultis saepius.“ —
si daturus erat] Reg. Rot. et tertius Gron. liber
 in Guelf. et Sciopp. *cui ducturus erat*. Sequens
ducturum ignorant Guelf. Reg. Rot. Iunt. et Ald.;
 non. *cui daturus erat, idem spondebat*. *Qui dat.*
ut, itid. spond. dat. est in edd. vett. atque Steph.
 hic *qui restitui pro cui*. — *Que diceb.*] Quae uncis
 iuncti, desunt in Reg.; probante I. Gron. Pro tum
 aelf. tunc. — *Sponderat ducturum*] Sciopp. hic
 infra: *sponderat*. Deinceps Guelf. *ductus spons.*
d. — agebat] Gronovio dicendum videbatur: *Sed si*
et eas stipulationes sponsionesque uxor non da-
tur aut non ducebatur, qui stipulatus fuerat aut
si sponderat ex sponsu agebat vel agebant.
 in enim nec stipulationes solas, nec solum qui sti-
 daretur, commemorari sufficere. —

- qui stipulabatur, ex sponsu agebat. Iudex cognoscebant. Iudex, quamobrem data ceptave non fuisset uxor, quaerebat. Si hil iustae causae videbatur, litem pecunia stimabat: quantique interfuerat eam uxor accipi aut dari, eum, qui sponponderat.
- 3 qui stipulatus erat, condemnabat. Hoc sponsaliorum observatum dicit Servius ad tempus, quo civitas universo Latio lege
- 4 data est. Haec eadem Neratius scripsit in libro, quem *De Nuptiis* composuit.

CAPUT V.

Historia narrata de perfidia haruspicum Etruscorum, quodque ob eam rem versus hic a populo Romae urbe tota cantatus est: *Malum consilium sultori pessimum est.*

- 1 Statua Romae in comitio posita Hoc
- 2 Coclitis, fortissimi viri, de coelo tacta est.

[Sponsu] Gryph. 1539. in marg. sponso. Guelf. sa. — [Fuisset] Ita codd. Gron. Vulg. esset. — [stimabat] Guelf. extimabat (existimabat? V. 23. 7.). — [Aut] Voculam aut ignorant Guelf. et Rot.; quive legendum esse suadet Gron.

§. 3. Hoc -- observatum] Guelf. hoc illius et servat. — [Universo] Guelf. et edd. ante universa. Pro Iulia ed. Rom. hab. iugilia.

§. 4. Neratius] Reg. Linc. Veratius. cf. Prob. I. Gron. ad h. l.

CAP. V. Historia narrata] Guelf. historiam narrat; optime, si caput intelligere volueris, et supplet I. Gron. in lemmate c. 11. lib. 19.

§. 1. De -- est] Fulmine percussa est. Thy

fulgur piaculis luendum, haruspices ex
 uria acciti, inimico atque hostili in popu-
 i Romanum animo, instituerant, eam rem
 trariis religionibus procurare. Atque illam
 nam suaserunt in inferiorem locum per-
 am transponi, quem sol oppositu circum-
 lique aliarum aedium nunquam illustraret.
 Ad cum ita fieri persuasissent, delati ad
 culum proditique sunt; et cum de perfidia
 fessi essent, necati sunt; constititque, eam
 uam, proinde ut verae rationes post com-
 tae monebant, in locum editum subducen-
 i, atque ita in area Vulcani sublimiori lo-
 statuendam: ex quo res bene ac prospere
 ulo Romano cessit. Tunc igitur, quod in
 uscos haruspices male consulentis animad-
 um vindicatumque fuerat, versus hic scite

§. 2. *Fulgur*] I. q. *fulmen*. — *Contrariis*
regionibus] Sciopp. *contractis regionibus; regionib.*
etiam Guelf.

§. 3. *Undique -- aedium*] Reg. *montis aliarum-*
aed. Latet aliquid. Pro *oppositu* Guelf. hab.
uita.

§. 4. *Conf. ess.*] Sciopp. *confessent*. Deinceps
ff. vetati pro *nec*. — *Ut*] Guelf. *ac*; mox *move-*
t; v. *rationes* post *compertae* repetitum legitur,
punctis subscriptis. — *Vulcani*] Iunt. et Steph.
 b. Vulcanale erat supra comitium. v. Fest. sub v.
 ua. Nardinus. — *Ex quo*] Ita Reg. pro *eaque*;
 et Guelf. *ex qua*. Reg. mox *ac* pro *et* dedit.
 ff. *lene* hab. pro *bene*. — *Populo Romano cessit*]
 et Sciopp. *P. R.* Gron. *reipublicae populi Ro-*
 ni. Quidni *Populo Romano*? Vulg. *reipublicae*.
serat habere videtur Sciopp.

§. 5. *Tunc igit.*] Guelf. *Tum igit.* — *Anim.* --
at] Reg., v. *anim.* omisso, *vindicatum fu.* hab. —

factus cantatusque esse a pueris urbe tota factus:

Malum consilium consultori pessimum est.

- 6 Ea historia de haruspibus ac de versu senario scripta est in *Annalibus Maximis*, libro undecimo, et in Verrii Flacci libro primo *Rerum memoria dignarum*. Videtur autem versus hic de Graeco illo Hesiodi versu expressus:

Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλευέσωντι κακίστη.

CAPUT VI.

Verba veteris senatusconsulti, [in] quo decretum est, hostiis maioribus expiandum, quod in sacro hastae Martiae movissent: atque [in] ibi expiatum, quid sint *hostiae succidaneae*; quid *porca praecidanea*; et quod Capite Atteius fecerat, quasdam *praecidaneas* appellavit.

- 1 Ut *terram movisse* nuntiari solet, ea res procuratur: ita in veteribus memoriis

Esse] V. *esse* om. edd. ante Iunt.

§. 7. *Versus hic*] Ita edd. vett. ante Iunt. hic *versus*. Guelf. *Vid. autem versus expressus*, quis omissis. — *Hesiodi*] Oper. et D. 264.

CAP. VI. *Senatusconsulti*] Guelf. *sen. cons. ita quod decret.* Edd. vett. *senatusconsulti ista*, (Iunt. *sita*). An fort. *Verba s. c. posita*? Sequens om. edd. vett. (etiam Iunt.) Tum hab. in sacrum; nostrum Iunt. Deinde omnes hab. *ibi*, iis accedit Guelf., qui mox *succedat*. dat; ut etiam cap. §. 2. — *Porca*] Vulg. male: *tempora*; corr. Gron., syllaba *tem* ex anteced. voc. repetita, et

m legimus, nuntiatum esse senatui, in sa-
rio in regia hastas Martias movisse. Eius 2
causa senatusconsultum factum est M. An-
io A. Postumio COSS., eiusque exemplum
est: QUOD. C. IULIUS. L. F. PONTIFEX.
NTIAVIT. IN. SACRARIO. IN. REGIA. HA-
AS. MARTIAS. MOVISSE. DE. EA. RE. ITA.
NSUERUNT. UTI. M. ANTONIUS. CON-
HOSTIIS. MAIORIBUS. IOVI. ET. MAR-
PROCURARET. ET. CETERIS. DIIS. QUI-
S. VIDERETUR. PLACANDIS. UTI. PRO-
RASSET. SATIS. HABENDUM. CENSUE-
NT. SI. QUID. SUCCIDANEIS. OPUS. ES-
C. ROBUS. SUCCEDERET. Quod *succida* 3
s hostias senatus appellavit, quaeri solet,
d verbum id significet. In Plauti quoque 4
oedia, quae *Epidicus* inscripta est, super

ipso nihil de temporibus. Deinceps et quod pro
que scripsi cum Guelf. et edd. vett., ubi est et
Pro Att. Guelf. hab. *Athenis*.

§. 1. *Procuratur*] I. e. certis ritibus expiatur.
cf. c. 5, 2, 28. — *In reg.*] Romae scil.
a erant Sacraria. v. I. Gron.

§. 2. *Eius*] Guelf. *Eiusque*; mox *senatus con-*
m. — *IN*] Guelf. om. *ip*. — *UTI*] Edd. vett.
— *PLACANDIS. UTI*] Guelf. et vet. cod. Sciopp.
tantibus; unde Sciopp. coni. *placandis: is uti*;
ibus uti. Otho: *plac. isque uti*. — *ROBUS.*
SUCCEDERET] Vulg. *robigus accederet*. Fuerunt
Robigum deum intelligerent; cf. 5, 12. Varr. de
l. 5. cui hic nullus locus. v. Thys. Sed Reg. et
hab. *robus succideret*, prob. Salm. ad Solin. p.
et Heins. ad Ovid. Fast. 4, 907. *robis*, i. e.
o colore, i. q. bes apud rusticos. v. Fest. *robis*
succideret hab. marg. codi Voss.; alijs *robis*; Sciopp.
succed.

§. 4. *Epidicus*] Act. 1. Sc. 2. v. 36. —

eodem ipso verbo requiri audio in his verbis:

Men' piacularem oportet fieri ob stultitiam tuam,

Ut meum tergum stultitiae tuae sub succidaneum?

- 5 *Succidaneae* autem *hostiae* dicuntur, e litera per morem compositi vocabuli in *i* litera
6 commutata. Nam quasi *succedaneae* appellatae: quoniam, si primis hostiis litatum erat, aliae post easdem ductae hostiae caebantur; quae, quasi prioribus iam caesis, tunc ob piaculi gratia, subdebantur et succidebantur; ob id *succidaneae* nominatae, litae *i* scilicet tractim pronuntiata. Audio enim quosdam eam literam in hac voce barbare
7 corripere. Eadem autem ratione verbi *phryganeae* quoque hostiae dicuntur, quae a

Oportet] Guelf. *opz* (opus); vers. seq. *tuae stultitiae succed.*

§. 5. *Dicuntur -- morem]* Reg. et Rot. dicuntur aliter (Guelf. a littera) per m.; deinde in litteram nam q., omisso v. commut., quod ignorant Guelf. et Linc.; inde Gron. succ. a. hostiae videtur A et E literis per m. c. v. in I litteram commutatae quasi succedaneae app.; I. Gron.: ae littera per m.

§. 6. *Quae, quasi]* Guelf. duae quasi. Sed duae quae pro quae quasi; ita ut duae ad antea pertineat. Otho: Quid quasi h. l. sibi velit, eodem non video. Quare puto legendum: Quae, quasi prioribus -- succidebantur, ob id etc. — *Succidebantur]* Ed. Rom. succedebantur (fort. succaede); reliquae edd. vet. succedebant, Ald. succidebant, succidebantur. — *Ob id]* Voculas ob id omitt. Scia et Guelf. Mox i om. Guelf. — *Corripere]* Guelf. om. v. corrip.

ficia sollemnia pridie caeduntur. *Porca* 8
n praecidaneae appellata, quam piaculi
 ia ante fruges novas fieri coeptas immolari
 ri mos fuit, si qui familiam funestam aut
 purgaverant, aut aliter eam rem, quam
 tuerat, procuraverant. Sed porcam et 9
 ias quasdam praecidaneas, sicuti dixi, ap-
 ri vulgo notum est; *ferias praecidaneas*
 id, opinor, a vulgo remotum est. Pro- 10
 a verba Atteii Capitonis ex quinto libro-
 , quos *De Pontificio iure* composuit, scri-
 Tib. *Coruncanio pontifici maximo feriae*
cidaneae in atrum diem inauguratae sunt.
egium decrevit, non habendum religioni,
eo die feriae praecidaneae essent.

8. *Fieri coeptas*] Ita edd. vett. (ed. Rom. f.
 lunt. f. *captas*). Vulgo autem, omisso v. *fi-*
gebatur captas. Gron. coni.: *carptas*. Dein-
 Sciopp. *immolare*; tum Reg. *si quid*. — *Aut*]
autem.

9. *Sicuti dixi -- praecid.*] Guelf. om. vv.
dixi -- praecid.

10. *Pontificio*] Guelf. *pontificis*. — *Scripti:*
Cor.] Ald. *scripsi: Ibi C.*; edd. ante Ald. *scri-*
b. Cornucario; Reg. et Rot. *Corin* - vel *Corun-*
Linc. et Guelf. scripsit. ibi Coruncanio (Guelf.
ario). Gron. *adscripsi: Ti. Cor.* — *Pontifici]*
 p. 236. *Pont. a. Pontifice.*

CAPUT VII.

De epistola Valerii Probi, grammatici, ad Marcellum scripta, super accentu nominum quorundam Punicorum.

- 1 Valerius Probus grammaticus inter sa-
- 2 aetatem praestanti scientia fuit. Is *Hannibalem* et *Hasdrubalem* et *Hamilcārem* ita pronuntiabat, ut penultimam circumflecteret: [testis] est epistola eius scripta ad Marcellum in qua Plautum et Ennium multosque
- 3 veteres eo modo pronuntiasse affirmat. Sed tamen Ennii versum unum ponit ex illo
- 4 qui *Scipio* inscribitur. Eum versum quod numero factum subiecimus; in quo, nisi syllaba de Hannibalis nomine circumflexa

CAP. VII. *Super*] Guelf. *supra*. — *Punicorum*. Ita Guelf. et edd. vet. pro *Poenicorum*. De Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 151.

§. 1. *Inter*] Lambec. exemplari suo addidit *intra*. Aetas h. l. significat homines aetatis. v. Caroli Animadv. p. 256.

§. 2. *Ut -- eius*] Guelf. Reg. Rot. Linc. et Ald. voc. *testis* omitt.; hinc Gron. *circumflexa teste epist. eius*. Minus recesseris a codd. le. nisi hanc ipsam probare malueris (Otho interpretatur: habemus exempli causa eius epistolam;), pro *ut*, omisso voc. *testis*, scribere volueris; ex his voculis *et est* orta esse videtur v. *testis*. H. vero *et s. ut* ex anteced. syllaba natum videri

§. 4. *Circumflexa promatur*] Guelf. *circumflexa*. Reg. et Rot. *circumflexe promatur*; Gron. hab. etiam Sciopp. Gron. *circumflexe pronuntia*. Vulg. *ponatur*; nostrum positum esse pro *pronuntiando* intellexit Otho. Sequens *clausurus* i. e.

ur, numerus clausurus est. Versus Ennii, 5
m dixit, ita est:

Qui propter Hannibâlis copias considerant.

CAPUT VIII.

Quid C. Fabricius de Cornelio Rufino, homine
o, dixerit; quem, cum odisset, inimicusque esset,
designandum tamen consulem curavit.

Fabricius Luscinus magna gloria vir ma- 1
que rebus gestis fuit. P. Cornelius Rufi- 2
manu quidem strenuus et bellator bonus,
itarisque disciplinae peritus admodum fuit;

turus pro claudus est e Reg. Rot. et Sciopp;
us hab. Linc. et Guelf.

§. 5. *Qui propter*] Guelf. Reg. et marg. cod.
quapropter. Al. et qui, s. quique. Guelf. ver-
cons. omisso, hab. copia. consederat hab. Reg. et
ph. 1542. 1591. in marg. considerat Sciopp. et
vett. consederant volebat Voss. de Hist. Lat.
O. cf. Both. Poët. Scenic. Lat. V. 5. p. 59.

CAP. VIII. *Tamen cons.*] Edd. vett. eum. Ald.
hab. tamen, omisso v. cons.; nostrum hab. in
ce capp.

§. 1. *Luscinus*] Ita Guelf. Reg. Iunt. et Steph.
l. vett. et Ald. *Lucinus*.

§. 2. *Manu*] Reg. manus, non reprobante Gron.
Militarisque -- peritus] Hoc modo hab. Reg. et
lit cum Carrione Steph. Accedit fere Guelf. mi-
risque disciplina; et Rot. *militarisque disciplina*
editus. Edd. vett. *militarique disciplina peritus*;
ed restituit Gron. cf. Ruddimann. II. p. 71. not. 5.
ld. lectionem praeferre malui. Praeterea Steph.
ordine quam vulgato edidit: *admod. perit.* —

- 3 sed furax homo et avaritia acri erat. Hic
 Fabricius non probabat, neque amico utebatur.
 4 osusque eum morum causa fuit. Sed cum
 temporibus reipublicae difficillimis consu-
 creandi forent, et is Rufinus peteret consu-
 tum, competitoresque eius essent imbelles
 dam et futiles: summa ope adnixus est Fa-
 5 cius, uti Rufino consulatus deferretur. Re-
 rem plerisque admirantibus, quod hominem
 avarum, cui' esset inimicissimus, creari con-

Acri erat] Guelf. *accierat*.

§. 4. *In]* Edd. vett. om. *in*; Guelf. *deinceps*.
temp. fuit ne e difficilimis consules excādi forent.
Adnixus] Vulg. *adnisus*. Guelf. *adusus*. Edd.
adnixus. Mox Guelf. *cons. differretur*.

§. 5. *Admirantibus]*, Ms. Thys. et Steph.
mirant., qua hic saepe forma usus est, ut 5, 14,
 16. v. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 528. — *Cre-*
ari] *oderat]* Locus hic in codd. lacuna, in edd. ab
 additamentis laborat. Edd. (praeter Iunt. ubi
cr. cons. peteret qua hostin odat.) ita hunc locum
 exhibent, ut vides in hoc exemplari. Plura ver-
 addita esse et vv. ipsa indicant, (quid enim sibi
 lunt: *quem hostil. od.*, quum antea legatur: *cre-*
ari set inim.?) et codd. lectiones. Reg. et Rot. *cre-*
ari compilet quam hostis vendat. Hunc etc. Linc.
ari compilet quam hostino vendat. Hunc etc.; Sci-
compilet quam hostis vendat. (dubium est, ut
 antecedd. in Scioppii cod. omitta sint, nec
 Scheff. *creari cuperet quem hostino dat hunc*
 etc. Guelf. *creari cōplet quam hostine dat hunc*.
 Lamb. supplebat: *Nihil est quod mir., si malim*.
Consul me compilet, quam hostis vendat. Gron.
ariit consulem: Malo, inquit, me inimicus comp-
quam hostis vendat. Rem narrant etiam Cic.
 Quintil. Instit. 12, 1, 43. unde nihil extrices. C.
 iecturis hic amplius locus. Otho coni. *creari cup-*
ret; ille, Malo, inq., consul me compilet, quam
stis vendat; aut, quod ipsi magis placet: ille, C

n peteret, [quem hostiliter oderat:] Fabri- 6
 is inquit: *Nihil est quod miremini, si ma-*
compilari, quam venire. Hunc Rufinum 7
 stea bis consulatu et dictatura functum cen-
 Fabricius senatu movit, ob luxuriae notam;
 od decem pondo libras argenti facti haberet.
 autem, quod supra scripsi, Fabricium de 8
 melio Rufino, [ita] uti in pleraque historia
 iptum est, dixisse, M. Cicero non aliis a
 bricio, sed ipsi Rufino gratias agenti, quod
 is [gratias] dedignatus esset, dictum esse

, inq., *me compilet, quam hostis vendat*; omisso
 ius. Quid si legas: *creari cuperet* (s. *peteret*)
 sulem: malo, inquit, *me compilet, quam hostis*
adat; reliquis omnibus abiectis. Sive pressius
 id. *vestigiiis insistens: creari cuperet consulem, re-*
ndit: hosti ne vendat. Respice lectiones codd.
 elf. Linc. et Scheff., in quibus genuina lectio la-
 mihi videtur; respice etiam quae postea habet
 ius.

§. 7. *Libras*] Vox *libras* addita erat a Carr. et
 ph., et confirmata est a codd. Guelf. Reg. Rot. et
 ic. Omiserant edd. vett. — *Facti haberet*] Edd.
 t. et Guelf. *factitaret*; (Falster. in Nov. Kraus.
titarat) inde Ludovic. d'Orleans ad Tac. An. 3,
 Freinsh. ad Flor. 1, 18. Lambec. alii, coll. Gell.
 21, 39. Valer. M. 2, 9, 4. et Tertull. Apolog. 6.:
si haberet; quod annotavit etiam Sciopp. I. Groni-
 em, ratus Gellium h. l. *facti* omittere potuisse,
 indicare voluisse, quo modo censores rem cognos-
 cent, et ipse Rufinus in culpa fuerit, con- legem
 esse: *iactitaret*.

§. 8. *Supra scripsi*] Guelf. *subscripsi*. — *Ita--*
] Codd. *uti* (Guelf. *ut*) in (in om. Reg.) *pl. hist.*
est; *scriptum* servant etiam edd. vett.; delevit
 in Carr. Steph. Praeterea *ita* om. edd. ante Iunt.
 in Iunt. Ald. om. *ut*, s. *uti*, et hab. *ita*. — *Aliis*]
 elf. *aliud*. — *Quod -- esset*] Vulg. *quod eius gra-*
m dedignatus non esset. Lamb., *non ex con.*, i.

9 refert in libro secundo *De Oratore*. [Verba Ciceronis haec sunt: *Arguta etiam significatio est, cum parva re et saepe verbo re obscura et latens illustratur: ut cum C. Fabricio P. Cornelius homo, ut existimatus avarus et furax, sed egregie fortis et bonus imperator gratias ageret, quod se homo inimicus consulem fecisset, bello praesertim magno et gravi: Nihil est, quo mihi gratias agas, inquit, si malui compilari, quam finire.*]

e. consul, ortum esse ratus, con. quod eius gratias designat. consul esset; quod proposuit etiam Scipio et hab. Fulv. Ursini liber. Integra sententia dedignatus servari posse existimabat Thyra., qui legit: quod eius gratias ded. consul esset. Long. edidit: quod eius gratiam dedignatus consul non esset. Sed codd. Gron. tres et Guelf.: quod eius dedignatus esset. Gron. quod eius gratia, (s. studio, beneficio, op. I. Gron. ope) designatus esset; 'vocem enim compositae facile abesse posse. Otho, codd. vestigiis insistere malebat: quod eas dedignatus esset, nempe Fabricius gratias Rufini. Ego etiam v. gratias abesse per se arbitror, quippe quod facile intelligatur. Hi uncis seclusi. Haec tamen difficiliora intellectu non hi videntur esse. Probo igitur Gron. correctionem — *Secundo*] Cap. 66. Verba ipsa Ciceronis in Gellii codd. (etiam Guelf.) h. l. non leguntur; et dubitabat Gron., an auctor adscribenda ea iudicaret. Uncis interim seiunxi.

CAPUT IX.

Quid significet proprie *religiosus*, et in quae articula significatio istius vocabuli flexa sit, et ha Nigidii Figuli ex commentariis eius super ea re sumta.

Nigidius Figulus, homo, ut ego arbitror, ita M. Varronem doctissimus, in undecimo commentariorum *Grammaticorum* versum ex tiquo carmine refert, memoria herclè di-

Religentem esse oportet; religiosum nefas.

nus autem id carmen sit, non scribit. At- te in eodem loco Nigidius: *Hoc, inquit, in-*
mamer n semper huiusmodi verborum;
vir us, mulierosus, religiosus,
ummosus, significat copiam quandam im-
modicam rei, super qua dicitur. Quocirca

CAP. IX. *Significet*] Edd., ante Iunt. *significat.* *ex istius voc. pro voc. istius est ex edd. vet. et uelf.*

§. 1. *Versum -- refert*] Hunc ordinem dederunt edd. vet. et Guelf. in locum vulg. *ref. vers. t ant. carm.* — *Religentem*] I. e. deos timere oportet, at non nimis trepide et in omnibus rebus, etiam onis. cf. Scheller. Praecepta styli bene lat. P. 1. c. s. 10. p. 93. ed. III. — *Scribit*] Rot. *refert*; iron.: neque absurde id v. repetitum videtur.

§. 2. *Vinosus*] Guelf. *vitiosus.* — *Nummosus*] loc. voc. omitt. Guelf. Reg. et Rot. qui deinceps praeter Guelf. *significat* pro *signat* dederunt. Illud (*signif.*) video etiam exstare in edd. ante Iunt. *ummosus* fortasse a seriori manu additum. Similia multa collegit Barth. Adv. 36, 9.

- 10 quam invulganda: sed dies *religiosi* die
quos ex contraria causa, propter ominis di
11 tatem, relinquimus. Idcirco ait Terentius
[Heautontimorumenos]:

*Tum, quod dem ei, recte est. Nam, n
esse mihi, religio est dicer*

- 12 Quod si, ut ait Nigidius, omnia istiusm
inclinamenta nimium ac praeter modum
gnificant, et idcirco in culpas cadunt, ut:
nosus, mulierosus, verbosus, morosus,
mosus: cur *ingeniosus, formosus* et *offi*
sus et *speciosus*, quae pariter ab ingenio
forma et officio inclinata sunt; cur etiam
scipilinosus, consiliosus, victoriosus, quae
Cato ita affiguravit; cur item *facundiosa*, quae
Sempronius Asellio tertio decimo *Rerum*
starum ita scripsit: *Facta sua spectari op*
tere, non dicta, si minus facundiosa esse

primo accipi possit. Falster. in Nov. Kraus. c
adeuntium. Mox Guelf. *reformanda magis*, om
v. sunt.

§. 11. In Heautont.] Reg. et terrenti iust
Linc. ac Terentius tum. Guelf. *relinquimus atter*
iustum quoddam recte est an nihil esse etc. Iunt.
Ald. *Terentius in eunu.* Edd. ante Iunt. in *Eu*
cho. Nomen comoediae vix a Gellio additum v
batur Gron. V. Heautont. 2, 1, 16. — *Ei*] Pron
ei om. edd. vett. et Guelf.

§. 12. Istiusmodi incl.] Guelf. *ista modi i*
— *Verbosus, moros.*] Guelf. *moros., verbos.* Id
om. cur; tum hab. et *formos.*; hanc copulam r
piendam esse puto. — *M. Cato*] Cf. Nonius in
Disciplinosus. — *Affiguravit*] Sic Guelf. Rot. Iun
et Ald. atque Steph., Linc. *afigur.* Reg. *figur*
Olim erat: *effigur.* Guelf. *mox bis fecund.* — *S*
ctari] Guelf. *spectare.* — *Non dicta*] Ita codd. Gron

inquam, ista omnia nunquam in culpam, in laudem dicuntur; quanquam haec quod incrementum sui nimium demonstrent? propterea, quia illis quidem, quae supra ui, adhibendus est modus quidam necessarius? Nam et *gratia*, si nimia quidem atque 13 modica, et *mores*, si multi atque varii, et *libertas*, si perpetua atque infinita et obtundita, et *fama*, si magna et inquieta et inuisa sit, neque laudabilia nec utilia sunt. *penium* autem et *officium* et *forma* et *di-* 14 *sciplina* et *consilium* et *victoria* et *facundia*, et ipsae virtutum amplitudines, nullis finibus cohibentur, sed quanto maiora auctiora sunt, etiam tanto laudatiora sunt.

ordine inverso: (Guelf.) *dicta non*. Deinceps ante Iunt. *si minus sint facund.* — *Haec -- incrementum*] Guelf. Reg. Rot. et Linc. *haec cum incrementum* Gron. *aeque incr.*; I. Gron. *eccum incr.* Guelf. *demonstraret.* — *Posui*] Ita edd. vett. Iunt., ubi est, quod vulg. legebatur (etiam Guelf.) *posuit*.

§. 13. *Quidem*] Guelf. om. *quidem.* — *Infin-* Cum Carr. (Emendd. 2, 8. fin.) Steph. *infrun-* *invitis* Gron. libb. et Guelf. — *Nec*] Vulg. *ne-* edd. vett. nostrum dederunt.

§. 14. *Et*] Guelf. om. *et.* — *Sed*] Guelf. *si.* — *sunt*] Cum Long. *sunt* edidi secutus Guelf. edd. vett. Vulg. *sint*. Rott. *sunt in ito etiam tanto* Reg. *into etiam tanto*, vel: *iuito*. Gron. *quanto aequae sunt, multo etiam tanto l. sunt*; coll. Plaut. *aechem.* 5, 2. Stich. 2, 2. Appulei. *Apolog.* ubi: *to tanto varius.* Guelf. *et tanto laud. sunt.*

CAPUT X.

Quid observatum de ordine rogandarum sententiarum in senatu, iurgiorumque in senatu C. Caesaris consulis et M. Catonis, diem dicendo eximentis.

- 1 Ante legem, quae nunc de senatu habendo observatur, ordo rogandi sententias vari-
- 2 fuit. Alias primus rogabatur, qui a censibus princeps in senatum lectus fuerat, a-
- 3 qui designati consules erant: quidam ex consulibus studio aut necessitudine aliqua addiderunt quem iis visum erat, honoris gratia, et
- 4 ordinem sententiam primum rogabant. servatum tamen est, cum extra ordinem fieri ne quis quenquam ex alio, quam ex consulari
- 5 loco, sententiam primum rogaret. C. Caesaris in consulatu, quem cum M. Bibulo quoque quattuor solos extra ordinem rogasse sententiam dicitur: ex iis quattuor principem rogabat M. Crassum; sed, postquam filiam Pompeio desponderat, primum coeperat Pompeium

CAP. X. *In senatu*] Edd. ante Iunt. om. *in senatu* (in indice capp. etiam Iunt.), deincepsque in indice capp. hab. cum Iunt. *iurgiorumque* Guelf. pm. vv. *in sen. iurgiorumque*.

§. 1. *Ordo*] Cf. Muret. Comment. in Cic. tit. III. V. 2. p. 621 sq. ed. Ruhnken. Infr. 14. — *Varius*] Guelf. *natus*.

§. 2. *Princeps*] Guelf. *principes*.

§. 3. *Quem iis vis.*] Guelf. *quasi is vis*. I. om. vv. *sentent. -- ordinem*.

§. 4. *Quam*] Guelf. *quod*; mox: *rogarent*.

§. 5. *Cn. Pompeio*] Guelf. *Gn. pompeii*, om. *is* vv. *despond.* -- *Pompeium*.

um rogare. Eius rei rationem reddidisse 6
 a senatui Tiro Tullius, M. Ciceronis liber-
 , refert: itaque se ex patrono suo audisse
 bit. Id ipsum Capito Attius in libro, quem 7
Officio senatorio composuit, scriptum re-
 nit. In eodem libro Capitonis id quoque 8
 ptum est: *Caius*, inquit, *Caesar consul*
Catonem sententiam rogavit. Cato rem,
e consulebatur, quoniam non e republica
ebatur, perfici volebat. Eius rei ducen-
gratia, longa oratione utebatur, exime-
que dicendo diem. Erat enim ius sena-
, ut, sententiam rogatus, diceret ante
quid vellet aliae rei et quoad vellet. Cae-
consul viatorem vocavit; eumque, cum
non faceret, prendi loquentem et in
erem duci iussit. Senatus consurrexit:

§. 6. *Tiro*] Guelf. et edd. vett. semper *Tyro*.
Lebiod. Philolog. Archiv. 1824. fascic. 2. p. 253.

§. 7. *Senatorio*] Steph. *senatoris*, ex operarum
 fortasse.

§. 8. *Quae consul*] Ita cum Reg. et Rot. Gryph.
quam, quod hab. Guelf. edd. vett. et in marg.
 ph. 1542. 1591. Gron. comparat Cic. ad Divers.
 22.: ea quae consulebantur; et pro Mur.: quae
 aluntur. Coler. ad Valer. Max. *quam consule-*
 — *Ducendae gratia*] Hunc vv. ordinem dedit
 pro rei gr. duc. Coler. expungit v. *ducendae*;
 rob. Gron. qui confert: ducere bellum, comitia,
 cium. — *Aliae*] Vulg. (Guelf.) *alii*. Meurs. Anim.
 Misc. 4, 9. *ali*, tanquam ab *alis* pro *alius*.
 codd. Gron. et Sciopp. atque Iunt. et Ald. hab.
 rum. cf. 9, 4, 8. Ruddimann. I, 53. not. 50. Ta-
 Annal. 13, 49.: licere patribus, quoties ius di-
 dae sententiae accepissent, quae vellent exprome-
 relationemque in ea postulare. — *Prendi*] Sic
 l. Gron. et Guelf. pro *prehendi*. cf. 7, 19, 6. 10,
 I.

et prosequebatur Catonem in carcerem. Hic inquit, invidia facta, Caesar destitit, et mihi Catonem iussit.

CAPUT XI.

Quae qualiaque sint, quae Aristoxenus, quae magis comperta, de Pythagora memoriae commendavit: et quae item Plutarchus in eundem modum eodem Pythagora scripserit.

- 1 Opinio vetus falsa occupavit et contra Pythagoram philosophum non esitavisse animalibus, item abstinuisse fabulo, quem
2 *μὲν* Graeci appellant. Ex hac opinione Gellius machus poeta scripsit:

*Καὶ νύμφων ἀπο χεῖρας ἔχεν ἀνιώντων ἔδεσθαι
Καὶ γὰρ, Πυθαγόρας ὡς ἐκέλευε, λέγων.*

2, 3. fin. 13, 12.: 13, 3. Mox *et* ante *prosequi* iunxi ex edd. vett. et Guelf. — *Destitit* -- in Guelf. *destitit emitti carcerem iussit*. An: *destitit e carcere Catonem (s. eum) iussit?*

CAP. XI. *Commendavit*] Reg. *mandavit*, et sufficere putabat Gron. coll. c. 13. — *Item*] G. *idem*. Edd. ante Iunt. om. *item*. Tum ordinem *eund. in mod. vulgatum* mutavi cum edd. vett. Guelf. In fine cum iisdem libb., Longolium et tu, recepi *scripserit* pro *scripsit*. Initio huius matis ed. Rom. in indice capp. hab. *qualia omnia* *que*.

§. 1. *Falsa*] Reg. apud Lambec. *et falsa*. Ruddimann. II. p. 4 sq. — *Fabulo*] Faba. v. Deinceps Guelf. *quem Graeci G. app.*

§. 2. *ἔχεν -- ἔδεσθαι*] Edd. vett. *ἀνιώντων* Steph. Specim. Emendd. p. 176 sq. legendum et putabat: *ἔχεν, καὶ ἀναιμόν ἔδεσθαι*, latine reddere

eadem item opinione M. Cicero in libro 3
Divinatione primo haec verba posuit: *Iu-
 gigitur Plato sic ad somnum proficisci
 poribus affectis, ut nihil sit, quod errorem
 imis perturbationemque afferat. Ex quo
 am Pythagoreis interdictum putatur, ne
 a vescerentur, quae res habet inflationem
 ignam, tranquillitatem mentis quaerentibus*

lare fabas, nihil auctum sanguine vesci, quon-
 i ut Pythagoras, sic ego praecipio. Thys. conl.:
ἴντας ἔδεσθαι; ut molestum ac triste esse dicat
 us comedere; sive: *ἀνίστον*, ut innuat poëta, fa-
 attingere nefas esse, immedicabile autem, com-
 re. Gron. tentaverat: *ἀνίστον*, probans tamen
 ph. emendationem. Thiller. ap. Falster. p. 236.
ισόντων s. *ἀνεμώντων* i. e. fabae ventosae, inflan-
 In codd. Gron. desunt haec Graeca. Vet. cod.
 pp.: *ἔσχειν* (*ἔσχειν* hab. etiam edd. Rom. Ven.
 2 Brix.) *ἀνίστοντος ἔδεσθαι*, et in dextero latere
πῶν. Bentl. emendationes improbat I. Gron.,
 legit: *ἔχειν, ἀνεύστον ἔδεσθαι*. Reg. primas
 um literas Ka habet, reliquis Graecis omissis, et
 infr. subscripsit Πυθ.; invenitur Δαλ.; subscripsit
 oto., et antea saepius. I. Gron. ad 5, 1. fin.

§. 3. *Primo*] C. 30. — *Somnum*] Guelf. *som-*
um. Mox idem *animi*. — *Quae -- contrariam*]
 x. et Steph. ex codd. dederunt: *quod hab. infl.*
nam is cibus tranq. m. q. c. cf. Steph. Specim.
 endd. p. 89. Sed edd. Guelf. et codd. Gron. hab.
 e res hab. infl. magnam. is cibus tr. m. q. con-
 esse contrarius; (*contrariam* Rot. Reg. et Linc.)
 e Gron. *quae res h. infl. m., tr. m. q. contra-*
n; ita ut vv. *is cibus* ex interpretatione sint ad-
 quibus receptis, alius adiecerit *constat esse*.
 sis emendare: *quae res hab. i. m.; is cibus t. m.*
st contrarias, ita ut vv. *esse constat* ex his ipsis
contr. nata esse dicas. Long. *quae res h. i. ma-*
m. Is cibus tr. m. q. constat esse contrariam.
 Ruddimann. II. p. 17. not. 42. fin. Ceterum

- 4 *contrariam*. Haec quidem M. Cicero. S. Aristoxenus musicus, vir literarum veterum diligentissimus, Aristoteli philosophi audit in libro, quem de Pythagora reliquit, non saepius legumento Pythagoram dicit usquam fabis: quoniam is cibus et subduces
- 5 sensim alvum et laevigaret. Verba ipsa Aristoxeni subscripsi: *Πυθαγόρας δὲ τῶν ὁσῶν μάλιστα τὸν κύαμον ἐδοκίμασε· λίαν κινητικὸν γὰρ εἶναι, καὶ διαφορητικόν· διὸ καὶ μάλιστα*
- 6 *χρηταὶ αὐτῷ*. Porculis quoque minusculis hoedis tenerioribus victitasse, idem Aristoxenus
- 7 refert. Quam rem videtur cognovisse et Xenophilo Pythagorico, familiari suo, et ex quibusdam aliis, natu maioribus, qui ab aetate
- 8 Pythagorae haud multum aberant. 'Ac animalibus Alexis etiam poeta in comoe

Steph. inflammationem pro infl.; invitis libb. Nonnius, de re cibar. 1, 9.

§. 4. *Aristoteli*] Ita Reg. pro *Aristotelis*. (Gell. *Aristotil'*). v. supr. 1, 15, 17. 3, 10, 11. mox Edd. docli. — *Subduceret*] Sciopp. interpretatur: restingeret; et *laevigaret*, solubilem redderet.

§. 5. *Ipsa*] Pro (Guelf.) *ista* edidi e Reg. Sciopp. aliisque, praeunte Long. cf. Mahne de Aristoxeno p. 42. (32. ed. Lips.) — *Δὲ τῶν*] Edd. ante hunc pro *δὲ τῶν* hab. *λέγων*, hac translatione addita: *Quod dicat Pyth. in legumentis fabam praecipue approbavit*; quam interpretationem servavit cum Iunt. etiamsi *δὲ τ.* exhibeat. — *Κινητικόν τε*] *Κνητικόν* Gebhard. Antiqq. LL. 2, 23. e Palat. et edd. v. ante Ald.; mutavit Ald.; Steph. edidit: *ἐδοκίμασε λίαν. κινητ.*

§. 7. *E*] Vulg. (Guelf.) *ex*; nostrum est e codd. Gron. et ap. Sciopp. cf. Ruddimann. II. p. 38. not. 39. — *Haud m. aberant*] *Vy. haud m. ab.* e Guelf.

ε Πυθαγορίζουσα inscribitur, docet. Vide 9
 autem de κνάμω non esitato causam erro-
 fuisse, quia in Empedocli carmine, qui
 plinas Pythagorae secutus est, . versus hic
 enitur:

ἔλλοι, πάνδειλοι, κνάμων ἀπο χειρας ἐχέσθαι.

nati enim sunt plerique, κνάμων legumen- 10
 vulgo dici. Sed qui diligentius scitisque
 nina Empedocli arbitrati sunt, κνάμωνς hoc
 loco testiculos significare dicunt; eosque

§. 8. Πυθαγορίζουσα] Recepti emendationem
 ariam atque certissimam Reinesii VV. LL. 3, 3.
 γορίζουσα pro: *Pythagorae vita* legentis. Fa-
 codd.; Rot. *pythagoruua*, Reg. Linc. *pythagori*.
 Guelf. tantum: *Pythagori inscr.* Favet Athe-
 , Alexidis Πυθαγορίζουσαν laudans, Ab. 3. cf.
 sub Ξενοφάνης. Ions. Hist. Phil. 1, 19. Me-
 ad Diog. Laërt. p. 370. Latine *Pythagorizusa*
 ut Long. I. Gron. tamen indicabat, *Pythagorae*
Pythagori viam inscriptam esse, respectu habitū
 teram Y, quam Pythagorae literam vocat Auso-
 , cui philosophus ille vitam et duas eius vias
 arabat. — *Docet*] *Id docet* Sciopp.

§. 9. Κνάμω]. Guelf. dat *thyamo*. — *Empedo-*
urmine] Edd. vett. bis exhib. *Empedoclis*. Guelf.
Empedocli carmen. — *Qui*] Rutgers. VV. LL.
 quo. Deinde *secutus* hab. codd. Gron. et,
 Ald.; *sectatus* edd. ante Ald. Guelf. *sectatus*,
 v. est. — Κνάμων] Apud Plutarch. de liber.,
 c. 17, est κνάμων ἀπέχεσθαι. Edd. vett. pro
 ab. ἐλέσθαι.

§. 10. Κνάμων -- dici] Rot. *cianius legum. di-*
 Linc. *leg. a vulgo dicitur*. Guelf. *thyamus-*
nentum a vulgo dicitur, Reg. *leg. dicitur a vul-*
icitur. Salm. et Gron.: κνάμωνς (ut in versu
 ed. est) *legumentum dici, ut a vulgo dicitur*;
 pie! compara quae deinceps sequuntur. — *Sci-*
 ue] Carr. (Steph.) *anquisitusque*; *invitis*

- more Pythagorae operte atque symbolice καὶ
 μὲν appellatos, quod sint εἰς τὸ κτεῖν δυνάμει
 αἰτίοι τοῦ κτεῖν, et genituræ humanæ vi
 praebeant; idcircoque Empedoclem versu
 non a fabulo edendo, sed a rei vener
 11 proludio voluisse homines deducere. Plut
 chus quoque, homo in disciplinis gravi
 ctoritate, in primo librorum, quos *De Hom*
 composuit, Aristotelem philosophum scrip
 eadem ipsa de Pythagoricis scripsisse: qu
 non abstinuerunt edundis animalibus, nisi p
 12 ca carne quadam. Verba ipsa Plutarchi, q
 niam res inopinata est, subscripsi: Ἀριστο
 δὲ μήτρας, καὶ καρδίας, καὶ ἀκαλύψης, καὶ το
 των τωνων ἄλλων ἀπέχεσθαι φησι τοὺς Πυθαγ

libris Gron.; Linc. *satiisque*. Guelf. *sanusque* c.
 et arb. *sunt thyamu*: hoc loco test. — Krapp
 Guelf. rursus *thyamus*. — *Quod sint*] *Quod pro*
 dedi e Rot. et Reg. atque ed. Gryph.; Linc. G
 quid. Edd. vet. *quia sunt*. Iunt. et Ald. *quo*.
 Vv. Graeca εἰς τὸ κ. δ. καὶ omitt. Reg.; Gr
 omnia non habet Rot. sed notam Gr. Quae
 cept sequuntur Latina: *et genit.* -- *praebeant* t
 tur Reg. et Rot.; ignorat Ald., probante Thy
 Idcircoque Empedoclem] Ita fere codd; hab. et
 iccircoque (Guelf. id circoque) in Empedocle
 (Guelf.) in Empedocle; praepositionem, ortam
 ex syllaba em nominis Emped., omit. edd vet
 Gryph.; Gron. volebat: *iccircoque et Empedoc*.
 I. Gron. *iccirco eum Empedoclem*. Ald. Steph.
 que dederunt: *iccircoque in Empedocli versu*.
 in Empedocle v. — *Proludio*] Guelf. *prolimio*. P
 scrib. *prolubio*. cf. 5, 10, 12.

§. 11. *Quod*] Edd. ante Iunt. qui. Mox Sci
 abstinuerint.

§. 12. *Plutarchi*] Lib. 8 c. 2. 3. Sciopp
 νοιούτ. addidi τωνων ex edd. ante Iunt.

ἢ χρῆσθαι δὲ τοῖς ἄλλοις. Ἀκαλύφῃ autem 13
 animal marinum, quod *urtica* appellatur.
 et piscibus nonnullis abstinere Pythagori-
 , Plutarchus in Symposiacis dicit. Pytha- 14
 am vero ipsum, sicut celebre est, Euphor-
 n primo [se] fuisse dictitasse; ita haec re-
 tiora sunt his, quae Clearnus et Dicaear-
 s memoriae tradiderunt, fuisse eum post-
 Pyrandrum, deinde Callicleam, deinde
 inam pulchra facie meretricem, cui nomen
 at Alce.

§. 13. Ἀκαλύφῃ] Alii ἀκαλήφῃ. v. Schneid. Le-
 Gr. Pro autem Guelf. aut. — Nonnullis] Reg.
 et Sciopp. nullis (in Reg. tamen prima linea
 s vocis erasa est;). Linc. Guelf. nullis. Gron. ex
 vel μάλιστα vel: nullis non legendum esse
 icatus est. Falster. in Nov. Kraus. coni. cunctis
 m aliis. — Plutarchus] Hoc nomen deest in
 et possit abesse. Cf. Sympos. 8, 8. Pro Symp.
 k. hab. symphomacis, edd. ante Iunt. Sympho-

§. 14. Sicut] Ita Guelf. et edd. vett. pro sicuti.
 Euphorbum] Guelf. Euforbium. — Se] Pronom.
 rant Guelf. et tres codd. Gron. cf. 7, 18, 10.
 de edd. vett. hab. dictasse. — His] Edd. vett.
 quod h. l. minus placet. Guelf. his. — Pyran-
 n, deinde Callicleam] Reg. et Guelf. Pyrran-
 n; dein Reg. deinda et halidena. Vet. cod. Sciopp.
 lidenam. Linc. thalidena. Rot. callideria. Guelf.
 dena. Menag. (ad Diog. L.) dein Aethatiden;
 ante I. Gron. Diog. L. 8, 1, 4. Callicten no-
 at. Edd. vett. hab. Callidenam. Van Staveeren
 Miscellan. Observatt. Belgg. V. 10. T. 3. p. 392.
 . Dicaearchum aut Clearnum scripsisse: Πέρ-
 άνδρα Δήλιον, ἀλῖα, et inde Gellium duo pro-
 nomina cudisse, a librariis magis magisque cor-
 a. Otho malebat: Πέρ. τὸν Δ. ἀλ., sine v. δν-
 cf. Diogen. Laërt. 8, 5. Schol. Apollon. Rhod.
 45. et Schol. Sophocl. Electr. 60. — Fuerat]

CAPUT XII.

Notae et animadversiones censoriae, in veteribus monumentis repertae, memoria dignae.

- 1 Si quis agrum suum passus fuerat scire, eumque indiligenter curabat, ac ne araverat, neque purgaverat; sive quis arborum suam vineamque habuerat derelictui: non sine poena fuit; sed erat opus censorum
- 2 censoresque aerarium faciebant. Item si eques Romanus equum habere gracilem aut parum nitidum visus erat, *impolitus* notabatur. Id verbum significat, quasi si
- 3 dicas *incuriae*: cuius rei utriusque auctoritates sunt: et M. Cato id saepenumero attestat est.

Edd. vett. *fuerit*. Deinceps Guelf. Reg. et Rot. *co*; Linc. *alio*; Gron.: quasi fuerit Ἀλλοῖ. Alii *asiam* dictitant.

CAP. XII. §. 1. *Suum passus*] Guelf. om. *suum passus*. Pronom. *suum* abesse possit; sed *arbor. suam*. — *Eumque indiligenter*] Sciopp. *quem dilig.* Guelf. *eumque indulgenter*. Plin. H. 18, 3.: Agrum male colere, Censorium probrum dicabatur. — *Id*] Edd. vett. *is*; Iunt. *his*; id Ald., firmat Guelf.

§. 2. *Si*] Guelf. om. *si*, et pro *v. Roman.* *quia*. — *Impolitiae*] Fest.: Impolitias censores dicebantur, quum equiti aes obnegabant ob equum male curatum. — *Quasi si*] Guelf. om. *si*. V. 13, 10.

CAPUT XIII.

mod incentiones quaedam tibiæ, certo modo
factæ, ischiacis mederi possunt.

Creditum hoc a plerisque est et memo- 1
mandatum: ischia[ci] cum maxime dole-
tum, si modulis lenibus tibicen incinat,
tui dolores. Ego nuperrime in libro Theo- 2
asti scriptum inveni, viperarum morsibus
cinium, scite modulateque adhibitum, me-
i. Refert etiam [idem] Democriti liber,
inscribitur *Περὶ λοιμῶν ἢ λοιμικῶν κακῶν*. In 3

CAP. XIII. Certo] Guelf. certe. — Possunt]
g. possint; nostrum est ex edd. ante Iunt.

§. 1. Creditum] Ita Reg. Rot. et edd. vett. pro
(Guelf.) *proditum*, quod a vv. *memoriae mand.*
differre intellexit Gron., cui v. substantiv. su-
gum est, comma tantum post *mandatum* et do-
s ponenti, punctum post *inveni*, atque comma
mederi. — Ischiaci] *Ischia* dant Reg. et Rot.
Gron.: Gellio studiose eligente vocab. Graecum
ia, ut magis diserte alluderet ad dolores vel ae-
tos inde ab Graecis appellatos ischiacos vel ischi-
cos. Gron. volebat *ischiacis*, scil. minui dolores.
opp. in lemmate hab. *ischadicis*; et h. l. com-
it Gr. *ισχιαδικοί*. Iunt. et Ald. hab. h. l. *ischia-*
Guelf. *Eschiati*, in lemmate *sciatis*. — Leni-
Guelf. *levibus*.

§. 2. Tibicinium] Hoc e Reg. et Rot. dedit
n. quum olim esset: *tibicinem*. Guelf. et Linc.
cinum. — Idem] Ignorant Guelf. codd. Gron. et
opp.; et edd. vett.: *refert et Dem.* Pron. intrusit cum
r. Steph. Iunt. statim hab. *qui liber* pro *lib. qui*.
Περὶ -- κακῶν] Ita Steph. edidit, quod et Gryph.
rg. probat, (cf. Muret. VV. LL. 14. 6. Reines.
LL. 2, 1.) quum antea in vett. edd. legeretur:
λ. ἢ *λοιμικῶν κακῶν*, quod reddunt: de pestibus

Notes et ~~...~~
mouvement ~~...~~

~~more~~

1 Si quis
scire, num-
straverat, n-
quam vinco
sine poena
2 calceosque
vires Rom-
am parum
notabatur.
3 vices parum
vires: qd
vires

C A

sentiones

lactae, i

atum h

datum;

si r

sen

tup

scit

vert.

tury

XIII.

ssint; no

Cred

uelf.) p

Herre in

est, c

menti,

deri. —

Gell

ut ma

ade ab

Gron.

in lo

in Tex

colle.

elf.

T

nam

—

ced

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

I

tribunorum visum

um. Propterea id

causam et in hanc

A. Hostilius Manc

Mamiliae meretrici

quod de tabulato

et, vulnusque ex eo

lia ad tribunos ple

dixit comessatorem

venisse: eum sibi

cede sua; sed cum

reterea. — Idque --

ob eam c. — In hanc

sententia; quod pro

iectura. — A.] Guelf. Au

Reg. Rot. et Sciopp.

credibilis esse putabat,

isse; alii Manuliam

od de tabulato] Codd.

de Salm. ad Solin. p.

eo quod de tab. Vulg.

quod de ambulac. —

nostrum est e Guelf.

t ed. Rom.; in reli

m plebei.

eg. Vascos. et Gryph;

rem edd. vet. Equi

uem ad 1, 9, 9. lau

Hoc deest in codd.

deinde marg. Gryph.

n voluisse; Scrib

se. Falster. in No

cede sua pro in

V. Gron. Obm.

tere: cedes

am. Marg.

quo docet plurimis hominum morbidis me-
 4 cinæ fuisse incentiones tibiærum. Tanta pro-
 sus affinitas est corporibus hominum men-
 busque, et propterea vitiis quoque aut me-
 lis animorum et corporum.

CAPUT XIV.

Narratur historia de Hostilio Mancino, aedili, et
 Mamilia meretrice: verbaque decreti tribunorum,
 quos a Mamilia provocatum est.

1 Cum librum nonum Attei Capitonis C-
iectaneorum legeremus, qui inscriptus est

aut rationalium regula. Lambec. e Diogen. L.:
 πρὸς λ. κανὼν α' β' γ'. Mihi placet: περὶ λ. ἡ λογ-
 κῶν κανὼν. Sciopp. περὶ ψευδῶν ἢ λογικῶν.

§. 3. *Morbidis medicinae*] Cum edd. ante I.
 Ascens. Vascos. et Sciopp. dederant: *morbis*; I.
 Ald. Linc. et Guelf. dant: *morsibus*; nostrum I.
 et Rot.; intellig.: affectis, aegrotis. Ex his libb.
 Sciopp. scripsi *medicinae*, (i. e. remedio fuisse,
 Plin. ait.) pro *medicinam*. Utrumque iam proba-
 Gron. De re cf. Athenaei 14. 5. p. 624, A. I.
 blich. in vit. Pythag. c. 15. 25. et Bochart. Hier.
 2, 44. p. 512. ed. Rosenmüll. Pro *incention*. Gu-
 hic et in lemmate hab. *intentiones* s. *intension*.

§. 4. *Affinitas est*] Hunc ordinem pro: *est*
finit., et postea: *vitiis quoque* pro: *quoque viti-*
 derunt Gron. codd.; prius confirmat etiam Guelf.

CAP. XIV. *Mancino, aedili, et*] Reg. *Manti-*
deinceps: edulium et; unde Gron. *aedili ut et*.
Mam. Guelf. *Manulia.* v. postea.

§. 1. *Nonum*] Guelf. *unum*. Sciopp. et I.
 VIII. et: *coniect.* pro vulg. *conlect.* s. *collect.*, q-
 tacite correxit Gron. Nostrum hab. Guelf. et et
 ante Iunt.; eadem dant *Coniect. Att. Cap.*

iciis publicis, decretum tribunorum visum
 gravitatis antiquae plenum. Propterea id 2
 minimus, idque ob hanc causam et in hanc
 sententiam scriptum est: A. Hostilius Mancius
 aedilis curulis fuit. Is Mamiliae meretrici 3
 in ad populum dixit, quod de tabulato
 noctu lapide ictus esset, vulnusque ex eo
 inde ostendebat. Mamilia ad tribunos ple- 4
 provocavit. Apud eos dixit comessatorem 5
 incinum ad aedes suas venisse: eum sibi
 recipere non fuisse aede sua; sed cum

§. 2. *Propterea*] Guelf. *preterea*. — *Idque* --
am] Edd. ante Iunt. *atque ob eam c.* — *In hanc*
sententiam] Reg. et Rët. *in hac sententia*; quod pro-
 Gron., deleta praepositione. — *A.*] Guelf. *Au-*

§. 3. *Mamiliae*] Guelf. Reg. Rot. et Sciopp.
miliam vocant. I. Gron. credibilis esse putabat,
Mamillam appellatam fuisse; alii *Manuliam*
 tant, ut hab. edd. vet. — *Quod de tabulato*] Codd.
 in. et quod et ambulato; unde Salm. ad Solin. pl.
 8. *quod e tabulato*. Gron. eo *quod de tab.* Vulg.
de ambulacro. Guelf. et *quod de ambulac.* —
endebat] Vulg. *ostentabat*; nostrum est e Guelf,
 3. et Rot. atque Iunt et Ald.

§. 4. *Plebis*] Ita Guelf. et ed. Rom.; in reli-
 edd. est: *ple.*; hinc editum *plebei*.

§. 5. *Comessatorem*] Sic Reg. Vascos, et Gryph.;
 alf. *comensatorem*. *comesatorem* edd. vet. Equi-
 a *comissator*. maluerim. v. quem ad 1, 9, 9. lau-
 Schneid. Gramm. lat. — *Fas*] Hoc deest in codd.
 on. Guelf. et edd. vet.; deinde marg. Gryph.
 a *visum non fuisse*; alii: *non voluisse*; Scribe-
 imum *sibi recipere non fuisse*. Falster. in Nov.
 aus. pro *fuisse* leg. *louisse*. *aede sua* pro *in aede*
 a est e codd. Rot. et Reg. V. Gron. Obs. 4, 8.
 a h. l. addit: *si possis admittere: aedes suas*, di-
 um foret, ut: recipere domum. Magis foret ex

6 vi irrumperet, eum lapidibus depulsum. T
buni decreverunt, aedilem ex eo loco iure d
iectum, quo eum venire cum coronario m
decuisset: propterea, ne cum populo aed
ageret, intercesserunt.

CAPUT XV.

Defensa a culpa sententia ex historia Sallu-
stii, quam inimici eius cum insectatione mali
reprehenderunt.

1 Elegantia orationis Sallustii verborum
fingendi et novandi studium cum multa pa
sus invidia fuit, multique non mediocri in
nio viri conati sunt reprehendere pleraque

usu loquendi: in aedes suas. cf. Ruddimann. I
157. annot. 81. — *Eum*] Pronom. *eum* access
Guelf.

§. 6. *Coronario*] Thys. coni. *corollario* i. a
ronario, corona; coll. Suet. Aug. 45. Falst. co
cum *corona viatorum dec.* sc. ad coercendas lib
nes.

CAP. XV. *Quam -- reprehenderunt*] Guelf.
edd. vett. *quam inimici antea* (Guelf. *an*) *cum --*
prehenderunt (Guelf. *reprehenderint*, ut vulg. le
batur). Iunt. *quam in antiqui eius*; in qua lectio
ut in voce *antea*, quam delevit Ald., latere aliq
videtur. Fort. pro *in antiqui* legend. est *iniqui*, i
inimici; quo v. usus est Gell. infr. 10, 26, 1.

§. 1. *Fingendi*] Reg. et Rot. *findi*, unde Gr
fingendi; loquendi usum: *verborum fingendi* plu
bus exemplis illustrans. cf. Ruddimann. II. p. 24
not. 54. Zumpt. Gramm. lat. p. 447. Infr. 5, 10, 4
16, 8, 3. Vulgo *verborumque facundia* legebatu
quod exstat etiam in Guelf. — *Multique -- viri*. —
Guelf. om. vv. *multique -- viri*. —

rectare; in quibus plura inscite aut male vellicant. Nonnulla tamen videri possunt non indigna reprehensione; quale illud Catilinae historia repertum est, quod hanc eam speciem, quasi parum attente dictum, a Sallustii haec sunt: *Ac mihi quidem, 2* etsi haudquaquam par gloria sequatur auctorem rerum, tamen inprimis arduum videtur, res gestas scribere: tum, quod facta dictis exaequanda sunt; , quod plerique, quae delicta reprehendunt, malivolentia et invidia dicta putant. de magna virtute atque gloria bonorum viros; quae sibi quisque facilia factu peraequo animo accipit: supra, veluti ficta falsis ducit. 3 Proposuit, inquiunt, dictum causas, quamobrem videatur esse arduum, gestas scribere: atque ibi non primum

[ant] Guelf. vellicavit. — Catilinae] Cap. 3, 2. 2. Ac] Edd. vett. at. Ex omnibus, quas mox habui, lectionibus variis, Gellius totum locum eximia laudasse mihi quidem videtur. V. intpp. et. ed. Havercamp. et Cort. — Auctorem] Chab. 2. actorem; et sic hab. nonnulli Mst. (etiam L.), sed aliter meliores. Thys. — Exaequanda Sciopp. sunt exaequanda. dehinc. Edd. vett. Guelf. ex. sunt: deinde quia pler. Gryph. deinde pl. — Quae delicta] Guelf. quae dicta delicta Sibi -- facilia] Edd. ante lunt. sibi fac. quis. Mox Guelf. accepit. — Supra, veluti] Edd. h. supra, ea v.; Long. supra ea, vel.

3. Non -- causam] Guelf. Reg. Linc. et Rot. primam causam; edd. Gryph. 1539. et 1542. causam hab. causas. Linc. et Guelf. deinceps ed hab. scilicet. Corrupta haec esse apparet. con. atque ibi post primam causam pro se querelas dicit, I. Gron. aliquas voces excidis-

- 4 causam, sed querelas dicit. Non enim can
videri debet, cur historiae opus arduum
quod ii, qui legunt, aut inique interpretantur
quae scripta sunt; aut vera esse non credantur.
- 5 Obnoxiam quippe et obiectam falsis existima
tionibus eam rem dicendam [magis] ardua
quam arduam; quia; quod arduum est, a
operis difficultate est arduum, non opinio
alienae erroribus. Haec illi malivoli rep
6 henses dicunt. Sed *arduum* Sallustius
pro difficili tantum, sed pro eo quoque po

se suspicatus est per illud *am* vel *causam* repetit
ut his similia: cum pr. c. dixisset, mox non pro
dit ad alteram (secundam) causam, sed querelam.
Quod satis probabile mihi quidem videtur, quod
qui in cod. Guelf. hoc persaepe observavi factum
se. V. mox §. 5. Otho legend. esse censuit: *Am*
ibi cum prima causa videlicet querelas dicit. *Am*
festinationem significare; cum prima c. idem
quod statim: postquam primam causam dixit.
Comparat cum primo luce. Videlicet additum
quod quisque primo adpectu id cernere inimicorum
sententia posset.

§. 4. *Legunt -- interpretantur -- credunt*] *Am*
ante Iunt. *legant. -- interpretantur - credant*; *Am*
hab. etiam Iunt. Ald. Gryph. Legend. videtur:
gant - interpretantur - credant.

§. 5. *Dicendam magis*] Guelf. *dicendum*.
magis ignorant codd. praeter Guelf. qui pro *Am*
hab. autem. V. Tursellin. de Partic. p. 394, 13.
Arduam] Guelf. *arduum non opinionis*, omissis
terpositis. — *Alienae*] Rot. *aliae*; haud improba
Gron.; *opinionem aliam* esse *opinionem alius*, ad
santis aut dissentientis sententiam. — *Malivoli*] *Am*
mali; Reg. *mali malivoli*; unde I. Gron. *male*
livoli.

§. 6. *Tantum, etc.*] Guelf. *tantum quoque*
nit sed pro quoque ponit, quod Gr. --

sed Graeci δυσχερὲς aut χαλεπὸν appellant: quod est cum difficile, tum molestum quoque incommodum et intractabile. Quorum verum significatio a sententia Sallustii, supra scripta, non abhorret.

CAPUT XVI.

De vocabulis quibusdam a Varrone et Nigidio contra cotidiani sermonis consuetudinem declinatis: atque inibi id genus quaedam cum exemplis veterum relata.

M. Varronem et P. Nigidium, viros Romani generis doctissimos, comperimus, non solum eloquutus esse et scripsisse, quam *senatus*, et *domilis*, et *fluctuis*; qui est patrius senatus, ab eo, quod est *senatus*, *domus*, et

ρχεῖς etc.] Vv. δυσχ. aut desunt in Guelf. Reg. Rot.; hic hab. *Xalepon*; Reg. et Rot. cum edd. intractabile pro Steph. *intrectab.* V. 2, 22, 17. Cum difficile] Ex edd. vett. reposui cum *diff.* pro *diff.* — *Supra scripta*] Guelf. *subscr.*

CAP. XVI. Cotidiani] Guelf. *cotid.* dedit pro *id.*; et ubique fere vel vulgatam scripturam *senatus*, vel lectionem edd. vett. et codd., scripsi *senatus* pro *quotidie*, et *cotidian.* pro *quot.* V. Schneid. imm. lat. 1, 1. p. 335. — *Id genus*] Guelf. *in* g.

§. 1. Doctissimos] Ita codd. Gron. Guelf. et l. vett.; quod firmat Calphurn. ad Terent. l. mox qui hunc loc. ante oculos habuit. v. Otho. *disertissimos* dedit cum Carr. Steph. cf. 3, 12, 4, 9. 17. — *Elocutos*] Vulg. *locut.*; nostrum est e Rot. et opp. — *Senatuis*] Cf. Schneid. l. h. 2, 1. p. 329. l. sq. —

fluctus: hinc, *senatui*, *domui*, *fluctui*, cetera
 2 que his consimilia pariter dixisse. Terentius
 quoque comici versus in libris veteribus itidem
 scriptus est:

Eius anuis, opinor, causa, quae est emortui

- 3 Hanc eorum auctoritatem quidam e veteribus
 grammaticis ratione etiam firmare voluerunt
 quod omnis dativus singularis litera finitus
 si non similis est genitivi singularis, s. littera
 addita genitivum singularem facit, ut: *pa-*
 4 *patrio*, *duci ducis*, *caedi caedis*. Cum igitur
 inquit, in casu dandi *huic senatui* dicamus
 genitivus ex eo singularis *senatus* est,
 5 non *senatus*. Sed non omnes concedunt,
 casu dativo *senatui* magis dicendum, quam
 6 *senatu*. Sicut Lucilius in eodem casu
 et *anu* dicit, non *victui* nec *anui* in his
 versibus:

Quod sumtum atque epulas victu praepo-
honesto;

[*Et fluctus*] Vv. et fl. om. Guelf. et mox om. v.
mu. — [*Hinc*] Edd. vet. et Guelf. *huic*. — [*Hic*]
 Guelf. *his*. M. *filiam parit. dix*.

§. 2. *Terentii*] Heaut. Act. 2. Sc. 3. v. 46.
 [Scriptus] Guelf. *inscript*. — *Anuis* etc.] Guelf. *et*
mus opinor (om. *causa*) *tantum est mort.* — [*Em-*
tua] Hoc v. est in Reg. et Rot. pro *mortua*.

§. 3. *I, si*] Guelf. om. *i*, et pro *si* dat *sed*. R.
I lit. *finitus*. Mox litteram *s* om. Steph. Guelf. *h*
scilicet pro *s*.

§. 4. *Inquiunt*] Hoc v. deest in Rot. — [*Et*
senatui] Guelf. *senatui huic*.

§. 5. *Sed*] Guelf. *et*.

§. 6. *Nec*] Vulg. *et*; *nec* est e Reg. et R.
 Falster. in Nov. Kraus. malebat: *aut*.

lio in loco: *Anu noceo* inquit. Virgilius 7
que in casu dandi *aspectu* dicit, non
ectui:

— *Teque aspectu ne subtrahe nostro.*

in Georgicis:

quod nec concubitu indulgent.

is etiam Caesar, gravis auctor linguae La- 8
e, in *Anticatone Unius*, inquit, *arro-*
stiae superbiaeque dominatuque. Item in
labellam actionis III.: *Ibi isti quorum in*
ibus fanisque posita et honori erant et
atu. In libris quoque Analogicis omnia 9
ismodi sine i litera dicenda censet.

§. 7. *Virgilius*] Aen. 6, 46. Georg. 4, 198. —
[Edd. ante Iunt. *neque*.

§. 8. *Etiam*] Edd. ante Iunt. *autem.* Dein
ll. *gravior.* — *Unius*] Guelf. *minus*; *mox super-*
sine que; utrumque non ineptum. — *Actionis*
] Sic. Steph. edidit. Sed Guelf. edd. *vett. in Do-*
lla actionis illibusti, quorum etc. (Iunt. *allib.*
ll. *in lib.*); Reg. et Rot. *actionis in libusti*; un-
Gron. *actionis III. lib. 1. Isti etc.*; quemadmo-
Ciceronis duae sint actiones in Verrem, et po-
rioris quinque libri. I. Gron. *illud libu* innuere
II. putabat. *Dolobella* pro *Dolabella* hab. fe-
bique Guelf. h. l. etiam marg. Gryph. V. Nol-
Lexic. Antib. p. 52. Schneid. l. l. 1, 1. p. 11.
Fanisque] Guelf. *profanisque*.

§. 9. *Istiusmodi*] Edd. ante Iunt. *illiusmodi.* —
[et] Guelf. *censet*.

5 Apud Virgilium quodque subiicit verbum produci a plerisque audio:

— — *Et iam Parnasia laur*

Parva sub ingenti matris se subiicit umb

6 Sed neque *ob* neque *sub* praepositio produci habet naturam; neque item *con*; cum eam literae sequuntur, quae in verbum constituit et confecit secundum eam prius sunt, vel cum eliditur ex ea *et* litera: sicut

7 Sallustius: *Foenoribus*, inquit, *coopertus*. *ii*is autem, quae supra posui, et metrum integrum potest, et praepositiones istae sunt non barbare protendi: secunda enim *tera* in his verbis per duo *ii*, non per unum

8 scribenda est. Nam verbum istud, cui supradictae particulae praepositae sunt, non est, sed *iacio*, et praeteritum non *icit*

§. 5. *Virgilium*] Georg. 2, 18 sq. Guelf. cit. bis. — *Et*] Guelf. item.

§. 6. *Habet*] Ita Guelf. Recepi in locum *gati habent*. Non ignoro quidem, negantes et copulativas pluralem admittere (v. Ruddiman II, 28. not. 61.); sed h. l. obstat nomen singulari numero positum *praepositio*. Nisi fortasse legamus *praepositiones* -- *habent*. — *Vel -- litera*] Guelf. *eliditur ea non litera*. — *Foenoribus*] Edd. vett. Guelf. *fenoribus*, s. *foenor*. Sciopp. haec habet: *ribus*. n. *Facinorib.* et Nonius. Tacite Gronov. *norib.* dedit, quod retinuit Long. Bipont. *foenorib.* supra scil. 2, 17. *foenorib.* legitur, ubi nulla est scripturae. Hinc hoc etiam l. restitui. De v. *opert.* cf. Schaeid. Gramm. lat. 1, 1. p. 103.

§. 7. *Possunt non b.*] Guelf. *non poss.* non

§. 8. *Cui*] Guelf. *cuius*; mox: *non est icio* *iateo*. — *Facit*] V. *facit accessit* e Reg. Rot. Sch. et edd. vett.; deleverat cum Iunt. Ald. Steph.

iecit: idque ubi compositum est ex *a* *li*, *a* in *i* mutatur; sicuti *et* in verbis *incipio*; atque ita vim consonantis *t*; et idcirco ea syllaba productius lätius paulo pronuntiata priorem syllabam brevis esse non patitur, sed reddit eam positivam; proptereaque et numerus in versu et in pronuntiatu manet. Haec, quae dicens, eo etiam conducunt, ut, quod apud Plinium in sexto positum invenimus:

*ripe me his, invicte, malis, aut tu mihi
terram*

inice:

hab. Guelf. — *Idque*] Guelf. *id sine que*. Otho pro *mutatur* legendum esse putabat *mutat*; enim se videre ait, quid sit: *verbum mutatur*. i. Falsam scilicet, si quid video, interpunctionem, incisum post *idque* erat, ob oculos habebat. dem sustuli. Sed latere tamen vitium videtur. edd. vett. et Guelf. hab.; *idque ubi* (Iant. *niomp. est: ex a* (Guelf. *i*) *litera in i mutatur*.: *idq.* (s. *id*) *ubi comp. est, a lit. in i mutatur*; a praepositione *ex*, quae *ex est* orta videtur. — *ut*] *Sicut* dant edd. vett. — *Atque -- vim*] Otho: legend. est: *itaque prima i vim* etc. *Itaque* et *atque* facile permutari; *ita* autem videri ex *la. i. e. prima*. — *Positu*] l. e. positione. Schneid. l. 1. f. 2. p. 660. not. Rot. Linc. et ap. Gebhard. Antiqq. LL. 4, 4. exhib. pro *si*. e. prout sita erat et collocata. Guelf. pro *a*. An *postposita*?

§. 9. *Quod*] Guelf. Reg. Rot. et Linc. non hab.; Gron.: an igitur *invenimus* delendum? Con- Otho: Eleganter apud antiquos hoc pronomen raro omissum invenimus, ut quae sequantur ver- per *παρὲνδεον* inculcata sint. Ante *apud* vero e h. l. excidere potuit *quod*. — *Sexto positum*] 365 sq. Guelf. *posit. in sexto*. — *Iniice*] Guelf.

sic esse *iniice*, ut supra dixi, et scribendum et legendum sciamus; nisi quis tam indocilis est, ut in hoc quoque verbo *in* praepositione

- 10 metri gratia protendat. Quaerimus igitur *obicibus*, o litera qua ratione intendatur, quid id vocabulum factum sit a verbo *obicio*, nequaquam simile sit, quod a verbo *motus*, o litera longa, dicitur. Equidem mihi Sulpicium Apollinarem, virum praestantissimum literarum scientia, *obicis* et *obicibus*, o litera correpta, dicere; in Virgilio quoque sic legere;

— — *Qua vi maria alta tument*

Obicibus ruptis.

- 12 Sed ita, ut diximus, i literam, quae in vocabulo quoque gemina esse debet, paulo rarius largiusque pronuntiabat. Congruenter est, ut *subices* etiam, quod perinde *obicibus* compositum est, u litera brevius oporteat. Ennius in tragoedia, quae *Achilles* inscribitur, *subices* pro aëre alto ponit, coelo subiectus est, in his versibus;

mite et mox inite, voluit dare *inice*. — Et leg.] Hunc ordinem dederunt cum Guelf, edd. pro: *et leg. et scr.* — *Nisi*] Guelf. *ut* pro *nisi*, omisso *ut*. — *Gratia*] Reg. Rot. Linc. et Guelf. *tia* dederunt pro *causa*. Guelf, deinceps *proca*.

§. 10. *Obicibus*] Edd. vet., *obiicibus* — *obicibus* (sic!) — *Obiicibus ruptis*, et (Iun.) *subices* — *ut obices*; et sic semper per duplicem litteram. — *Factum sit*] Guelf, *sit factum*. Idem *motus* quod.

§. 11. *Virgilio*] Georg. 2, 480.

§. 12. *Ita*] Guelf, om. *ita*.

§. 14. *Brevi*] Guelf. *brevis*. —

er ego deūm sublimas subices humidas,
 unde oritur imber, sonitu saevo et strepitu.

osque omnis tamen legere audias, u litera
 lucta. Id ipsum autem verbum M. Cato 15
 alia praepositione dicit in oratione, quam
 consulatu suo habuit: *Ita hos*, inquit, *fert*
us ad priorem Pyrenaeum, quos proicit
atum. Et Pacuvius item in Chryse:

ego] Sciopp. cum edd. vett. *ergo* pro *per ego*.
 f. et *ego*. Dein *sublimas* pro *sublimes* (edd. an-
 nt. *sublimis*) restitui, secutus Reg. Rot. Sciopp.
 dd. Nonii sub v. *Subices*. Forma proba. In fine
 s iidem libb. hab. *humidas* pro vulg. *humidus*.
 est. p. 536, 2.; inde I. Gron. *humigans*; Fal-
humidans. Proximo v. exeunte scripsi *strepitu*
 nelf. codd. Gron. Sciopp. et edd. vett.; *spiritu*
 Carr. dedit Steph., e Festo fort.; Thys. Gron.,
piritus, nescio unde, ediderunt. cf. Both. Sca-
 Poët. Lat. V. 5. p. 30. — *Omnis*] Edd. vett.
 (Iunt. *omnes*) dederunt pro *homines*. V. ad

15. *Praepositione*] Guelf. *propos.* — *Quam* ..
 [12] Ms. Pembroc. hoc ordine vv. exhib.: *quam*
ms. hab. suo, quem ordinem antiquiorem et
 mentiore cum Gellii methodo credit V. D. in
 all. Belgg. (supra 1, 4. 1.), coll. 5, 14. 7, 3. 10,
 in libris id suis scripserunt) 13, 28. 30. 20, 10.
 forte vv. *de cons. suo* titulum orationis exhi-
 nec discernenda sunt, illum cod. Ms. ordinem
 perim. — *Ita hos*] Falster. p. 237 sq. coni:
 et pro *ita hos*. Deinceps Guelf. *feruentus*, et
 pro *quos*. — *In Chryse*] Sic Reg. Rot. et Sciopp.;
in chise. Guelf. *inchise*. Vulg. *Anchise*. Pacu-
Chrysaë saepe fit mentio, V. Both. (l. 1. p. 112
 , quem in versu constituendo secutus sum, v. p.
 Edd. vett. Steph. et Guelf. praebent: *id pr.*
 omen operarum vitio excidisse videtur in edd.
 ut. *Lingua* pro (Guelf.) *linguam* est in edd.
 (Gryph. marg. *ligna*). Restituerat iam Long.

— — — *Id promontorium*

Cuius lingua in altum proiicit.

C A P U T XVIII.

De P. Africano superiore sumta quaedam ex an-
bus, memoratu dignissima.

- 1 Scipio Africanus antiquior quanta virtutis
gloria praestiterit, et quam fuerit altus animus
atque magnificus, et qua sui conscientia
nexus, plurimis rebus, quae dixit quas
2 fecit, declaratum est. Ex quibus sunt

et praeferebat Falster. in Nov. Kraus. ita tamen
mox legatur *proiicitur*. Sed *proiicit est* i. q. p.
citur. *Lingua* est caput promontorii, quod in a-
tenditur. *Cuius* pronunciandum *μονοσυλλάβως*.
malebat: *Idae prom.* Heins. ad Virg. Aen. 10,
Ida prom. Cf. Grenii Animadverss. Philoll. et
P. 9. p. 154.

CAP. XVIII. *P. Africano*] Praenomen est e
rectione I. Gron., illud e Reg. *de passr.* elicit
Guelf. *de affric.*

§. 1. *Et*] Copulam *et*, vulgo omissam, re-
ex edd. vett. et Steph. accedente Guelf. Hic
ceps fuerat animo altus. — *Animi*] Ita Reg. R.
Ms. Thys. pro: animo. — *Subnexus*] Hoc pro-
plice *nexus* est ex codd. Gron. Guelf. et edd.
restituit Gron. Idem est, quod confidens, e
Sequens *plurimis* pro *pluribus* est e Reg. et Rot. p.
hab. Guelf., quod nostrum innuit. Tum *quae* -- quae
pro *quas* -- *quasque*, quod hab. edd. vett., dedit
cum Iunt. et Ald. Carr., firmavit Reg. cum
Linc. Guelf. et Sciopp. cf. Gron. Obs. 3, 2.
et *fecit* est in Rot. et Sciopp.; Linc. et Iunt. d-
rit -- *fecit*. Steph. cum edd. vett. et Guelf. d-
rit -- *fecerit*.

o exempla eius fiduciae atque exsuperantiae gentis. Cum M. Naevius tribunus plebei 3 usaret eum ad populum, diceretque, accesse a rege Antiocho pecuniam, ut conditio- us gratos et molles pax cum eo populi mani nomine fieret; et quaedam item alia mini daret indigna tali viro: tum Scipio uca praefatus, quae dignitas vitae suae at- e gloria postulabat: *Memoria*, inquit, *Qui- es, repeto, diem esse hodiernum, quo Han- nalem Poenum imperio vestro inimicissi- um magno proelio vici in terra Africa: pa- nque et victoriam vobis peperit insperabi- n; non igitur simus adversum deos in- ati: sed censeo, relinquamus nebulqnem*

§. 2. *Atque*] Edd. vett. et Guelf. *ac*; habes rur- (v. ad 2, 22, 20.) exemplum, ubi *ac* ante voca- a positum legitur. V. Tursellin. de Partic. p. 16. t. et supra 1, 13, 9. ad 16, 8, 16. Add. Zumpt. amm. lat. p. 258 sq.

§. 3. *M. Naevius*] Cf. Valer. M. 3, 7, 2. Liv. , 50, 56, 2. — *Accepisse -- Antiocho*] Steph. invi- codd. et edd. vett. ediderat: *a rege A. accepisse.* — *mol*] Edd. vett. et Guelf. *et pro ac.* — *Crimini d.*] es Gron. codd. et Guelf. *crimina*; unde Gron. *imina iaceret.* Possis etiam: *crimina diceret.* Guelf. *p item hab. ita.* — *Tum Scipio*] Guelf. *cum Sc-* *lauca om.) praef.; mox gloriae.* — *Repeto diem* *re]* Guelf. *diem repeto esse.* — *Vestro*] *Vestro pro* *ntro recepi* e codd., auctore I. Gron., qui in his *git: uro.* Guelf. *nro.* Mox *pro nobis* cum Long. *lidi vobis*, secutus edd. vett. et Steph. Guelf. *pepe-* *vobis.* — *In terra Africa*] Guelf. *in affrica terra.* — *Inesperabilem*] I. e. insperatam. Guelf. *inseparabil.* *nseparab.)* Sed Reg. Rot. et vet. cod. Sciopp. *in-* *ectabilem*; inde I. Gron. *inexspectabilem* eos velle *atabat*, Sciopp. *spectab.* — *Ingrati*] Guelf. *irati in-* *rati.* Deinceps *et cens.* pro *sed cens.* scripsi cum

hunc, eamus hinc protinus Iovi optimo ma-
 4 *ximo gratulatum.* Id cum dixisset, avertit
 5 et ire ad Capitolium coepit. Tum contra
 universa, quae ad sententiam de Scipione fe-
 rendam convenerat, relicto tribuno, Scipiones
 in Capitolium comitata, 'atque inde ad aede-
 eius cum laetitia et gratulatione sollemni pro-
 6 secuta est. Fertur etiam oratio, quae videtur
 habita eo die a Scipione, et, qui dicunt eam
 non veram, non eunt infitias, quin haec quae
 7 dem verba fuerint, quae dixi, Scipionis. Item
 aliud est factum eius praeclarum. Poetilius
 quidam, tribuni plebei, a Marco, ut aiunt

Long., auctoritate nisus codd. Guelf. Linc. et edd. vet. inde a. Iunt. atque Steph. — *Eamus* -- pro *protinus*] Vulg. (Guelf.) *eamus nunc pr.* Edd. vet. *eamusque nunc pr.* Sciopp. *eamusque hinc.* Reg. Rot. *eamus hinc; hinc* hab. etiam cod. Voss. Propter Gron. *ne igitur* — *ingrati, censeo rel. n. hunc, eamus hinc Iovi opt. gr.* (De v. *gratulari* cf. ead. Obs. 2, 19.) I. Gron., codd. secutus: *non igitur ingrati, censeo; relinq. n. hunc, eamus hinc pro* etc.

§. 4. *Ad*] Recepi e Reg. pro *in*.

§. 5. *Ferendam*] Ita codd. Gron. Guelf. et edd. vet. pro *dicendam*, quod senatorium esse verbum nostrum magis iudiciale annotavit Thys. — *In Capitolium*] Vv. *in Cap.* ignorat Reg.; vix tamen adesse possunt propter seq. *inde*.

§. 6. *Habita eo die*] Edd. vet. *eo die habita*

§. 7. *Item*] Vv. *item* — *Scipionis* om. Guelf. et pro *comp.* hab. *cum pati*. — *Poetilius* -- *desiderabant* Reg. et Rot. *Petilii* etc. pro vulg. *Petillius* s. *Poetilius quidam tribunus* -- *comparatus, immissus desiderabat.* Duos Petillios commemorant Liv. 38, 6 et Valer. M. 3, 7, 1. *Petilii Quinti pro quidam* Liv. suspiratus est Gron. Linc. hab. *petunt quidam tribuni* -- *comparati* -- *immissi desiderabant.* —

ne, inimico Scipionis, comparati in eum
ne immissi desiderabant in senatu instan-
ne, ut pecuniae Antiochinae, praedaeque,
e eo in bello capta erat, rationem redde-

Fuerat enim L. Scipioni Asiatico, fratri 8
, imperatori in ea provincia, legatus. Ibi 9
no exsurgit; et, prolato e sinu togae libro,
ones in eo scriptas esse dixit omnis pecu-
e omnisque praedae. Illi tum, ut palam 10
itaretur, et ad aerarium deferretur. Sed 11
m id iam non faciam, inquit, nec me ipse
ciam contumelia. Eumque librum statim 12
am discidit suis manibus et concerpsit; aegre
sus, quod, cui salus imperii ac reipublicae

tiochinae] Sciopp. et Guelf. *Antiochinae*, quod hab.
um Reg. et Linc. pro vulg. *Antiochenae*. cf. 7, 19,
Cic. ad Divers. 9, 8. — *Quae*] Pronom. *quae* de-
in Reg.; hinc I. Gron. emendavit; *praedaeque*
in b. (*in eo b.* edd. vett. et Guelf., de quo vv.
line nihil Gron. ex codd. annotavit.) *captae r.*
lderet. Tres literas verbi *erat* ex seq. vocab. or-
esse putabat.

§. 8. *Asiatico*] Reg. et Rot. *Asiaco*. Linc. Guelf.
ia cum fratre. Dein Guelfi *imperatore*. Gron.
abat Gellium scripsisse; *Asiageni*.

§. 10. *Illi tum*] Intelligunt: Petilii instabant.
l. vett. *ille tum*, quia supra *Petilius*; Sciopp. et
n Iunt. Ald. *illà tum*. Codd. Gron. Guelf. et Bad.
tum. Steph. *allatum*. Falster. in Nov. Kraus. *in-*
um. Quid si vero codd. scripturam retineas, et,
uo post *praedae* posito, intelligas: Scipio dixit
tum (scil. a se esse librum in senatum), ut palam
itaretur? Vide quam bene iam quadrent, quae
untur; sed enim id iam non faciam!

§. 11. *Iam*] Guelf. om. *iam*; mox hab. *affi-*
n contumeliam.

§. 12. *Coram*] V. *coram*, omit. cum Iunt. Ald.
sue Guelf. et Steph.; hab. Sciopp. Mox Guelf.

accepta fieri deberet, rationem pecuniae praedatitiae posceretur.

C A P U T XIX.

Quid M. Varro in *Logistorico* scripserit de moderando victu puerorum impubium.

1 Pueros impubes compertum est, si plurimo cibo nimioque somno uterentur, hebetiores fieri, ad veteris usque aut eluci tarditatem; corporaque eorum improcera fieri, mi-

conscerpit. — *Fieri*] Ita edd. ante Iunt. et Guelf. pro *ferri*, probante Gron.; *acceptum* enim *referre* potius dici, quam *acceptum ferre*. V. tamen Scheller. sub v. *accipio* p. 111. 112. — *Rationem -- posceretur*] Codd. Gron. *ratione*. Guelf. *ratio*. Vulg. *ab eo ratio pecuniae pr. posceretur*. Vv. *ab eo* ignorant codd. Gron. et Guelf.; nostrumque iam dedit Carr. *posci aliquam rem* dicitur, ut *doceri rem*. cf. Ruddimann. II. p. 176.; *rationes* pro *rationem* suspicatus est Gron. Iunt. *ratione*, quod recepit Ald. *praedaceae* hab. Guelf. Sciopp. et Iunt. v. 13, 24, 28.

CAP. XIX. *In Logistorico*] Guelf. edd. vett. ante Ald. h. 1. et §. 2. *in longa historia*; in cap. tamen ipso Iunt. hab. *longistorico*. — *Impubium*] Guelf. *impuerum*.

§. 1. *Impubes*] Vulg. *impueres*; nostrum e Reg. dedit Gron. Deinceps Guelf. *apertum*. — *Ad -- tarditatem*] Ita Reg. apud Salm. ad Solin. p. 1280. Similiter Rot. *a due ternius que aut eluci tarditat*. Long. *tua* pro *aut* hab., *operarum* credo vitio. De eluco v. 16, 2. et Fest. sub h. v. Vulg. (Guelf.) *advertimusque hinc elici tard*; edd. ante Iunt. *animadvertimusque hinc elici t*. Editt. recentt. ut Thys. *ad omiserunt*. cf. Pricaeus ad Appul. Apolog. p. 140.

que adolescere. Idem plerique alii medi-
um philosophorumque, et M. Varro in *Lo-
torico* scripsit, qui inscriptus est *Cato,
de liberis educandis*.

CAPUT XX.

Notati a censoribus, qui audientibus his di-
ant ioca quaedam intempestiviter: ac de eius quo-
nota deliberatum, qui steterat forte apud eos
oscitabundus.

Inter censorum severitates tria haec ex-
pla in literis sunt castigatissimae discipli-

§. 2. *Idem*] Guelf. *quid est pro idem*. — *Qui*
scriptus] Ita scripsi, permotus loco, qui est lib. 20,
in Log., qui *inscribitur*. Et sic h. l. video iam
ptum esse in fragment. Varr. V. l. ed. Ripont.
erat: *quae inscripta*; nempe quum in edd. vet.
e sunt, (et Guelf.) legeretur *in longa historia* re-
se habebat *quae* etc. Sed quum illa mutaren-
eorumque loco scriberetur *Logistor.*, male reli-
runt *quae* etc., quae remanserunt in edd. omni-
quae hactenus prodierunt. Atque fuerunt qui
elligerent: memoria, sectio, doctrina. V. Forcellin.
v. *Logistoric.* Conieceram: *in logistorica satira*.
iam his non opus. *Vergier* reddit: *danis son*
ueil de traits historiques intitulé etc. — *Cato*] E-
nio pll. ll. *Thys. Cato*, s. *Catus* (quod volebant
im Mercer. et Voss. in *Originib.*) legendum esse
luit. *Cato* exhibet Sciopp. idque volebat Aus.
pma. *Cato* recepi pro *Capys*. Edd. vet. et Guelf.
pis. cf. 20, 11.

CAP. XX. *Quoque*] Accessit quoque e Reg. Ant-
idem exhibet: *acce pro ac*. An dare voluit at-
? Guelf. *ac de eiusque nota*.

§. 1. *Censorum*] Hoc pro vulg. *censorias* recepi
emendatione Gron., illam scripturam e codd. Reg. et

2 nae. Unum est huiusmodi. Censor adige-
 3 bat de uxoribus sollemne iusiurandum. Verba
 erant ita concepta: UT. TU. EX. ANIMI TUI.
 SENTENTIA. UXOREM. HABES? Qui iurabat,
 cavillator quidam et canicola et nimis ridicu-
 4 larius fuit. Is locum esse sibi ioci dicundi ra-
 tus, cum ita, uti mos erat, censor dixisset:
 UT. TU. EX. ANIMI. TUI. SENTENTIA.

Rot., qui hab. *intercessorum*, elicientis. Guelf. *in-
 ter censorses severitatis*. Mox Reg. si sequi volu-
 mus, leg. *castissimae*.

§. 2. *Huiusmodi*] Ita Reg. et edd. vett. atque
 Guelf. pro *huiusmodi*. — *Adigebat*] Vulg. *agebat*.
 Guelf. *arebat*. Codd. Gron. et Sciopp. *acebat*; unde
 iam Sciopp. *adigebat*, quod probarunt Ursin. et Ci-
 accon. ad Caesar. b. G. 1. ac recepit Gron. Cf. 7,
 18. 16, 4. — *Uxoribus*] Ita codd. Gron. Guelf. et
 add. vett. pro *de uxore*.

§. 3. *Erant ita*] Hunc vv. ordinem dederunt
 Guelf. Rot. Iunt. Ald. et Vasc. pro vulg. *ita erant*.
 Edd. ante Iunt.: *verba haec erant ita c. Et tu*.
 Linc. et Reg. om. *ita*; probante I. Gron. Sed vide-
 tur excidisse culpa librarii, qui, quum ante *erant*
 positum esset, post *erant* collocare illud volens, obli-
 viscebatur. — *EX*] Verba huiusmodi in iureiuran-
 do exigendo praemittebantur; quae significabant: iu-
 ra bona fide ad id quod rogabo. v. Thys. — *Qui*
 Guelf. *que* (quae). — *Canicola*] Guelf. *canicula cri-
 mini ridic*. Pro *canic*. Lips. Elect. 2, 3. e conie-
 ctura dedit *canalicola*. Fest. sub v. *Canalicolae*.
 Restitui vulgat.; Long. interpretatur: ut parva canis
 alterum mordens. — *Nimis*] Lamb. in marg. cod.
 sui adscripserat: *mimus* l. (legendum.)

§. 4. *Dicundi*] Ita scripsit Gron., codd. vestigia
 secutus, pro *dicendi*. Linc. et Guelf. hab. *dici*. Reg.
dicant. Rot. *sibi oci dicunt*. — *UT*] Guelf. edd.
 vett. (etiam Iunt. h. l. atque Ald.) *et tu*, ut supra;
 nostrum hab. codd. Gron., cuius v. Obs. 4, 14. et
 sive ut omisit Carr. (Steph.).

UXOREM HABES? *Habeo equidem*, inquit, 5
uxorem, ~~sed non hercle ex animi mei sen-~~
tentia. Tum censor eum, quod intempestive 6
lascivisset, in aerarios retulit; causamque hanc
ioci scurrilis apud se dicti subscripsit. Altera 7
severitas eiusdem sectae disciplinaeque est.
Deliberatum est de nota eius, qui ad censores 8
ab amico advocatus est, et, in iure stans, clare
nimis ac sonore oscitavit: atque inibi, ut ple-
cteretur, fuit; tanquam illud indicium esset
vagi animi et alucinantis, et fluxae atque
apertae securitatis. Sed cum ille deiurasset, 9
invitissimum sese ac repugnantem oscitatione
victum, tenerique eo vitio, quod *oscedo* ap-
pellatur, tum notae iam destinatae exemptus
est. P. Scipio Africanus, Pauli F., utramque 10
historiam posuit in oratione, quam dixit in
censura, cum ad maiorum mores populum

§. 5. *Habeo*] Guelf. *habes*. — *Hercle*] Hanc lectionem dederunt Reg. et Rot. Vulg. inde a Steph. *hercle* mittebatur, quod tamen etiam hab. edd. vet. et mox *tui* (Guelf.) pro *mei* legebatur, quod corripbat iam Lips. VV. LL. 1, 1. Ed. Bip. *mea* pro *mei* hab.

§. 8. *Inibi*] I. e. parum abfuit, quin plecteretur. Vulg. *inibi prope*; quam vocem ignorant codd. Gron. et Guelf. — *Esset* etc.] Vulg. *ind. vagi animi foret*. Nostrum est e codd. Reg. et Rot. *Et esset et foret* om. Guelf. Sequens *aluc.* pro *alluc.* s. *hall.* ex iisdem codd. Gron. est, itaque scripsi 2, 3, 3. cf. 16, 11, 3. V. Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 408.

§. 9. *Deiurasset*] Sic Reg. Rot. Linc. et Guelf. pro *deierasset*. v. 1, 3, 20. Deinceps *inimicissim*. Guelf. pro *invit*.

§. 10. *P. Scipio*] De quo v. Maii praefat. ad Cic. de Rep. p. XLIV. ed. Tubing. — *Mores*] Guelf.

- 11 hortaretur. Item aliud refert Sabinus Masurius in septimo *Memoriali* severe factum. Censores, inquit, P. Scipio Nasica et M. Popillius cum equitum censum agerent, equum nimis strigosum et male habitum, sed et tem eius uberrimum et habitissimum viderunt. Et cur, inquierant, ita est, ut tuus quam equus, curatior? Quoniam, inquit, me curo, equum Staius nihili servos. Sum est parum reverens esse responsum, 12 latusque in aerarios, ut mos est. Staius autem servile nomen fuit. Plerique apud 13 teres servi eo nomine fuerunt. Caecilius quoque [ille] comoediarum poeta inclitus servus fuit: et propterea nomen habuit Staius. postea versum est quasi in cognomentum, pellatusque [est] Caecilius Staius.

om. mores. — *Hortaretur*] Restituit hoc Gronov. codd. (Guelf.) et edd. vett. pro Carr. (Steph.) hortaretur. cf. 1, 6, 1.

§. 11. *Massurius*] *Masurius* cum Reg. I. C. v. ad 5, 6, 13. Deinceps Reg.: *memorum memoriali*; Rot.: *memor memoriali*; Linc. et Guelf. *memoriali*. Edd. vett. *memorali* s. *memorabili*. Thys. *memoralium*. Nonius sub v. *Strigosus*. locum ex lib. 17. laudavit. Pro *severe* Guelf. s. — *Popillius*] Edd. vett. (etiam Non.) *Pompius* (sunt. *Pumpilius*.) Guelf. *ppilius*. — *Nihili servos*] Reg. Rot. et Sciopp. *nihil servos*, unde nostrum fecit Gronov., ut *servos* pro *servus* positum. Vulg. *Staius meus servus*. 17, 6.: *servus nihili*. *Rever. esse resp.*] Guelf. *esse rever. resp.*

§. 13. *Ille*] Pronom. omitt. Reg. — *Est*] V. existat in edd. ante Iunt.

A. GELLII
NOCTIUM ATTICARUM
COMMENTARIUS.

LIBER QUINTUS.

CAPUT I.

Mod Musonius philosophus reprehendit impro-
que, laudari philosophum disserentem a vocife-
rantibus et in laudando gestientibus.

Musonium philosophum solitum dicere acce-
tus: Cum philosophus, inquit, hortatur, mo-
suadet, obiurgat, aliudve quid disci-
arum disserit; tum, qui audiunt, si sum-
et soluto pectore obvias vulgatasque lau-

B. V. CAP. I. §. 1. *Dicere*] V. *dicere* omit-
f. Reg. Rot. et Linc. Hinc Gron. pro *Solitus*
locutus est: *locutus*. — *Aliudve quid disc.*] Guelf.
ne disc.; (*aliudve disc.*? sine *quid*) mox: *qui*
vit se de sum. -- *laud. efficiunt.* — *Summo*]
f. edd. vett. et Steph. *de summo*, quod Thys.
pretatur: ex intimo pecto e. Central. Gron.:
ficiaria parte pectoris, atque ita prorsus contra-

des effutiant, si clamitant etiam, [si gestiunt si vocum eius festiuitatibus, si modulis verborum, si quibusdam quasi frequentamentis orationis moventur, exagitantur, et gestiunt, tu scias, et qui dicit et qui audiunt frustra esse neque illi philosophum loqui, sed tibicinem] 2 canere. Animus, inquit, audientis philosophum, si, quae dicuntur, utilia ac saluta-

ria ei, quod dixit 1, 15.: de pectore imo ac de corde. — Si gestiunt] Codd. Gron. Guelf. et edd. interserunt vv. si gestiunt; ista deleuit Steph., usque intrusa. Fort. rectius mox vv. et gestiunt tollitur; quo tamen modo orationis rotunditas tollitur. Gron. suspicabatur pro gestiunt alterutro loco fore exsiliunt. 1. Gron. in Addend. p. 899.: Sane frequentamenta in Mssis optimis agnita (v. mox) videtur quoque subiicere: si clamitant etiam, si audiunt, si vocum etc. — Frequentamentis] Rot. et frequentamentis; unde Salm. irritamentis. v. annot. p. ced. Guelf. freq. orationibus. — Audiunt] V. (Ald.) audit; alii (ut Steph. cum Iunt. et Guelf. audit; Reg. et Rot. cum edd. vett. audiunt. De enim unus, audiunt multi. Gron. Ceterum edd. te Iunt. om. vv. et qui dicit. — Illi] Pro illic derunt Reg. et Rot. Comparat Gron. Plaut. Aphiitr. prol.: Quae illi ad legionem facta sunt; Captiv. 2, 2: Me saturum servire apud te sumptibus vestitu tuo Potius, quam illi, ubi minime honestum est, mendicantem vivere. Add. Terent. Ad. 2, 36. Phorm. 1, 2, 41. Scheller. sub v. illi.

§. 2. Animus] Vulg. (Guelf.) animus is; per nom. nesciunt codd. Gron. et Sciopp.; Gryph. in marg. amicus enim. — Si] Hac vocula carent codd. Gron. Guelf. et edd. vett.; inserta est Carr. Lips. Elect. 2, 3. omisso si, coniect. quae dicendo utilia. Gron. philosophum dicentem, quae utilia etc. Vulgat. retinuit Long.: Animus is, inq., a philosopho, ut. ac s. s., quaeque et er. etc. Quaeque er. est in edd. aate Iunt.; Guelf. util. et sal. —

t, et errorum atque vitiorum medicinas
 ant, laxamentum atque otium prolixè pro-
 que laudandi non habet. Quisquis ille est, 3
 audit, nisi ille est plane deperditus, inter
 m philosophi orationem et perhorrescat
 esse est, et pudeat tacitus et poeniteat et
 deat et admiretur; varios adeo vultus dis- 4
 lesque sensus gerat; perinde ut eum con-
 tantiamque eius affecerit utrarumque animi
 ium aut sincerarum aut aegrarum philo-
 ni pertractatio. Praeterea dicebat, magnam 5
 lem non abesse ab admiratione: admiratio-
 autem, quae maxima est, non verba pa-
 , sed silentium. Idcirco, inquit, poëtarum 6
 entissimus auditores illos Ulyxi, labores
 illustrissime narrantis, ubi loquendi finis
 is, non exultare nec strepere nec vocife-
 facit, sed consiluisse universos dicit, qua-
 nonitos et obstupidos delenimentis aurium
 rignes usque vocis permanentibus:

useque] Sic Guelf. Reg. et Rot. pro vulg. pro-
 eque, quod hab. Palat. ap. Gehhard. (Antiqq.
 2, 11.) qui praeferēbat; Musonium enim impro-
 laudes, quas auditores de summo et soluto pe-
 obvias vulgatasque effutiunt.

§. 3. Est] V. est om. edd. ante Iunt. — Pud.
] Cum caetera sint personalia, etiam haec esse
 ntur. V. Voss. de Anal. 3, 42. Thys. V. 1, 2, 6.
 tatis. Guelf. tactus.

§. 5. Verba parere] Guelf. verba par. dedit
 par. verba.

§. 6. Poëtarum] Hom. Odys. 13. init. — Ob-
 idos] Carr. (Steph.), invitis libb. Gron. et edd.
 , obstipidos, quod hab. Guelf. et Ms. Thys.
 egk. Praemess. Epist. 6. in cod. reperit obstitos;
 coni. obstitos, i. e. violatos et attactos de coe-
 Copulam et, quae praecedit, om. Steph. Se-

ὧς ἔφατ' οἱ δ' ἄρα πάντες ἀκὴν ἐγένοντο σιωπῇ
Κληθμῷ δ' ἔσχοντο κατὰ μέγαρα σκυώεσσι.

CAPUT II.

Super equo Alexandri regis, qui *Bucephalus* appellatus est.

1 Equus Alexandri regis et capite et ne
2 ne *Bucephalus* fuit. Emtum Chares scri-
talentis tredecim, et regi Philippo donatus
aeris nostri summa est sestertia trecenta

quens *delem.* pro *delinim.* dedit I. Gron. e t
codd.; hab. etiam Steph. V. 15, 2, 7. — *Perma-*
ribus] Ita cum edd. vett. Steph. et Gron. AL
Thys.) etiam Guelf. *permanentibus*. Ceterum
addit: ὧς φα. Guelf. addit suum G. Et Sc
vet. cod.

ὧς φασιν δ' ἄρα πάντες ἀκὴν ἐγένοντο σιωπῇ
Κληθμῷ δ' ἔσχοντο κατὰ μέγαρα σκυώεσσι.

Versus Homericos restituendos et attexendos esse
notaverunt Gronovii. Sicuti enim h. l., ita a
quoque Reg. primas tantum literas ponit, ubi pl
vv. Graeca scribenda erant. V. supra 4, 11. Re-
tuit cum Long. versus duos.

CAP. II. *Bucephalus*] Sic Reg. et edd. vett.
1. et mox, ubi etiam ita scribunt Rot. Sciopp. (p
ter Βασκος) atque alij scriptores, pro (Steph.) *Bu-*
phalus. cf. Plutarch. Alex. vit. c. 6. Curt. 6, 5.
et pl. II. et Arrian. 5, 19. Plin. H. N. 8, 64.
109. Bip. multosque alios. v. Long. Guelf. *buceph-*
utroque l.

§. 2. *Chares*] Vulg. (Guelf.) *Cares*. Reg. IK
res. Nostrum hab. Sciopp. V. Ste. Croix, *Es-*
men des hist. d' Alexandr. p. 39 sq. ed. II. et 21
not. 1. — *Sestertia -- duodecim*] Ita Guelf. Reg.
Rot. expressis literis pro; HS. CCCXII.

m. Super hoc equo dignum memoria vi- 3
 , quod, ubi ornatus erat armatusque ad
 lium, haud unquam inscendi sese ab alio
 a rege passus sit. Id etiam de isto equo 4
 oratum est: quod, cum in eo insidens
 ander, bello Indico, et facinora faciens
 a, in hostium cuneum non satis sibi pro-
 ns immisisset, coniectis undique in Alexan-
 r telis, vulneribus altis in cervice atque
 tere equus perfossus est: moribundus ta-
 ac prope iam exsanguis e mediis hosti-
 regem vivacissimo cursu retulit: atque,
 cum extra tela extulerat, illicō concidit
 homini iam superstitis securus, quasi cum
 is humani solatio animam exspiravit. Tum 5
 Alexander, parta eius belli victoria, oppi-
 in iisdem locis condidit, idque ob equi
 res *Bucephalon* appellavit.

. 3. *Inscendi sese ab a.*] Guelf. *ascendi se ab*
A r.] Reg. *ab.* V. Ruddimann. II. p. 337. not. 33.

. 4. *In eo etc.*] Guelf. *insid. in eo Al. bellico*
a. — Et] Gryph. in marg. pro *et* hab. *se. —*
ctis] Edd. vett. et Guelf. *coniectisque. — Altis*
. alte. Codd. Gron. et Guelf. cum edd. vett.
— Tamen] Gebhard. Antiqq. LL. 2, 11. cum
 pro *tamen* leg. *tum*, quod firmat etiam Guelf.
omini] *Domini* et mox *o r imam* restitutum est e
 Gron. Palat. Gebhard. l. l. Sciopp. edd. vett. ante
 Gryph. 1539.; *deinde* dederat cum lunt. Ald.
 . et Gryph. (1542. 1591.) accedente Guelf.;
 am deleverat Steph. cf. 3, 15, 1.

. 5. *Idque*] Pro vulg. (Guelf.) *atque* recepi
 Long. e codd. Gron., unde (et ex edd. vett.)
 iam *Bucephalon*. Salm. ad Solin. p. 893. autem
phalen malebat. *Bucephalia* Sciopp. laudato
 ; Graeci *Βουεφάλευα*.

CAPUT III.

Quae causa, quodque initium fuisse dicatur
tagorae ad philosophiae literas adeundi.

- 1 Protagoram, virum in studiis doctrinae
egregium, cuius nomen Plato libro suo
inclito inscripsit, adolescentem aiunt, vi
quaerendi gratia, in mercedem missum,
cturasque onerum corpore suo facilitat
- 2 Quod genus Graeci ἀχθοφόρος vocant; L
- 3 baiulos appellamus. Is de proximo
Abderam oppidum, cuiu spopularis fuit, o
ces ligni plurimos funiculo brevi circumd
- 4 portabat. Tum forte Democritus, civi
ciusdem civis, homo ante alios virtutis
philosophiae gratia venerandus, cum eg
retur extra urbem, videt eum, cum illi

CAP. III. §. 1. *Protagoram*] Cf. Diogen.
53. 10, 8. Plutarch. Suid. sub v. Πρωταγ. Athen.
13. — *Suo illi*] Ita codd. et edd. vet. pro illi
— *Inscripsit*] Guelf. Reg. et Rot. *scripsit*. —
cedem] I. e. ut mercenariam operam locaret.
vett. et Guelf. *mercede*.

§. 2. *Ἀχθοφόρος*] Hoc v. Graecum de
Reg. et Sciopp. pro βαρτάζοντας, quod excogit
ab aliquo dicit Gron., in cuius exemplari G
vox defuerit.

§. 3. *Abderam oppidum*] *Abdera* in opp.
psit Gron. Tres codd. Gron. et Guelf. atque
et Ald. sine praepositione *Abderam oppidum*.
cunt τὰ Ἀβδηρα. At Latini etiam, *Abdera*, A
rae. Edd. vet. et Steph. hab. in *Abderam opp*
Fun. brevi] Guelf. *bravi fun.*

§. 4. *Civitatis eiusd.*] Guelf. *eiusd. civitate*
Eum] Edd. ante lunt. *illum*. —

oneris tam impedito ac tam incohibili
 le atque expedite incedentem: et prope
 dit; et iuncturam posituramque ligni scite
 teque factam considerat, petitque, ut pau-
 m acquiescat. Quod ubi Protagoras, uti 5
 petutum, fecit; atque itidem Democritus
 vum illum et quasi orbem caudicum, brev
 ulo comprehensum, ratione quadam quasi
 metrica librari continerique animadvertit;
 rogavitque, quis id lignum ita compo-
 set: et cum ille a se compositam dixisset,
 deravit, uti solveret, ac denuo in modum
 dem collocaret. At postquam ille solvit 6
 similiter composuit: tum Democritus, ani-
 aciem sollertiamque hominis non docti de-
 atus: *Mi adolescens,* inquit, *cum ingeni-*

hibili] Edd. inde a Iunt. *incoibili*; nostram ser-
 edd. ante Iunt. codd. Gron. et Guelf. cf. Schneid.
 nm. lat. 1, 1. p. 190. — *Iuncturam*] Carr. de-
vincturam; nostrum codd. Gron. et edd. vett.
 ff. *uecturam*. I. Gron.: non hic agitur de vin-
 do sarmenta fruticibus salicum, aut ramulis fru-
 tarum arborum alligandis vimine, sed de lignis
 a commode iungendis, ut portentur instar fasci-
 e suavissime describit acervum et orbem. — *Pau-*
m] Hoc est in Reg. pro *paulum*.

§. 5. *Uti*] Guelf. *ut*. — *Comprehensum*] Edd.
 Iunt. *compressum*. Legend. fort. *compreusum*.
 id 4, 10, 8. — *Interrogavitque*] Copulam addi-
 auctore I. Gron., e Reg.; et ita laudavit Pricaeus
 Appul. p. 178. Deleta illa videtur ab iis, qui
 attendebant, supra *atque itidem* intelligendum
 : statim itidem. v. 11, 29. — *Uti--denuo*] Guelf.
sterneret, et den.; haud inepte. Ovid. Metam.
 742.: *virgas sternit*. Mox tamen sequitur: post-
 m ille solvit.

§. 6. *Ac*] Edd. ante Iunt. *et*. — *Animi*] Guelf.
 : pro *animi*. —

um benefaciendi habeas, sunt maiora melioraque, quae facere mecum possis: abduxit enim statim, secumque habuit, et summa ministravit, et philosophias docuit, et eum fecit, quantus postea fuit. Is tamen Pythagoras insincerus quidem philosophus, acerrimus sophistarum fuit; pecuniam quingentem cum a discipulis acciperet annu pollicebatur se id docere, quamam verborum industria causa infirmior fieret fortior. Quam rem Graece ita dicebat: τὸν ἥτις λόγον καὶ ποσὶν.

CAPUT IV.

De verbo *duo et vicesimo*, quod vulgo incognitum est, a viris doctis multifariam in libris scriptum est.

1 Apud Sigillaria forte in libraria ego Julius Paulus poeta, vir memoria nostra

Benefaciendi] Solerter aliquid agendi. *Thys.* — *maiora melioraque*] Guelf. *meliora maioraque*.

§. 7. *Insincerus*] Ad sophismata animum agit, relicto sincero et ingenuo philosophandi modo. *Thys.* V. *quidem* om. Guelf.; et abesse possit. Tursellin. de Partic. p. 726, 3. — *Acciperet* Guelf. *acciperet animam pollic*, etc. — *Fieret fortior*] Edd. ante Iunt. *fortior fieret*.

CAP. IV. *Duo et vicesimo*] Ed. Rom. in incapp. *duovic*; reliquae edd. ante Iunt. ibidem *duo de vic*. Guelf. *duo de vic*. — *Inc. est*] Verb. substanti exstat in Reg. Guelf. et edd. vett. atque Steph. Gellius simili modo illud geminat c. 6. init. Resum Gron. Mihi tamen h. l. suspectum est. Fort. et le

§. 1. *Julius Paul*] Pro *Iul*. edd. ante Iunt. ha

simus, consideramus: atque ibi expositi
 ut Fabii annales, bonae atque sincerae ve-
 tatis libri, quos venditor sine mendis esse
 ostendebat. Grammaticus autem quispiam 2
 nobilioribus, ab emtore ad spectandos li-
 bros adhibitus, repperisse unum in libro men-
 tem dicebat, sed contra librarius in quodvis
 libro vocabat, si in una uspiam litera deli-
 tum esset. Ostendebat grammaticus ita scri- 3
 ptum in libro quarto: *Quapropter tum pri-
 mum ex plebe alter consul factus est, duo
 vicesimo anno, postquam Romam Galli
 erunt.* Non, inquit, duo et vicesimo, sed 4
 duodevicesimo scribi oportuit. Quid enim est 5

Paul. — *Poëta*] Vocem *poëta* retinent codd. et edd.
 ; cf. 16, 10, 19, 7. Delevit Steph. nec hab.
 elf. — *Consideramus*] Pro *consed.* recepti e Guelf.
 ; et Rot. cf. Plin. Epist. 6, 20, 14. ed. Cort. —
annales] Aut tollendum comma post *annales*, aut
 verum addendum post *vetustatis*, ut existant *anna-
 libri*, ut 1, 25, 6., nisi cum cod. Guelf. malis
 ae eiicere, ut expositi fuerint Fabii annales alii-
 libri vetusti.

§. 2. *Librarius*] Qui quidem ipse fortasse scri-
 psit, ut de fide exemplaris sui certus esset; sive
 pro fide gloriosus esse potuit. v. I. Gron. — *Si --
 iam*] Ita codd. et edd. vett.; Guelf. *sed in u. usp.*
 v. *ni in una nuspiam*; sed *nuspiam* vix alicubi
 utur apud bonos scriptores; aut igitur faciendum
 se *nusquam*, aut *ni in nulla uspiam*, putabat
 n.

§. 3. *Ita scriptum*] Guelf. *inscr.* pro *ita scr.*
Tum] Guelf. *cum.* — *Duo et vicesimo*] Apud No-
 num sub v. *duo devic.* legitur: *duodevic.*, quod cor-
 recte esse vidit Periz. l. mox l.

§. 4. *Duo et vicesimo etc.*] Guelf. *duo et vices.*
duo et vicesimo scr. op.

duo et vicesimo? [Alio quoque loco] hic scripsit: *Mortuus est anno duo et vicesimo. Rex fuit annos viginti et unum.*

CAPUT V.

Cuiusmodi ioco incavillatus sit Antiochum rex
Poenus Hannibal.

- 1 In libris veterum memoriarum scriptum est, Hannibalem Carthaginiensem apud regem

§. 5. *Alio quoque loco*] Vv. *alio q. loco* deest in codd. Gron. Verba omnia *alio -- vicesimo* Guelf. Praeterea hoc ipsum exemplum ex *Varr. Humanarum Rerum lib. 16.* excerpit Nonius, cuius codd. legitur *anno duodecimo*, al. *duovic.* Accedit quod non satis decorum foret, post tam accurate et ex professo relatam adeo insulsam et alicuius mutationem nihil tamen aliud subieci nisi: *alio quoque loco ita Fabium scripsisse.* Ferunt (ut Perizon. Animadvv. histt. c. 10. p. 450. Amstel. Add. p. 468.) qui legerent: *ut alio quoque loco*; quod non satisfacit. Hinc intpp. hunc locum mancum esse iure meritoque suspicati sunt, et Gron.: non ambigo, inquit, plura excidisse occasione repetitae vocis *vicesimo* ante voculam *hic.* Popm. ad Varr. fragm. p. 300. ed. Bip. V. 2. — *nos -- unum*] Guelf. *annos XXI.* Non. tantum habuit *XXI.* Edd. vett. *anno XXI.* Ald. *anno vigesimo primo.* Iunt. *annos vigesimoprimo.*

CAP. V. *Cuiusmodi*] Nescio unde I. Gron. habet: *cuiuscemodi*, nisi ex ed. a. 1651., cum in edd. vett. Steph. atque Guelf. sit *cuiusmodi*, quod restituit Deinceps Guelf. *in loco.* Tum e Reg. Guelf. et Iunt. dedit *incavill.* pro *cavill.* Fest. certe hab. *incavillatio*, i. e. per despectum irrisio. Nonnulli hab. *causit in Ant.* (mox legitur: *apud regem*). Praepositionem omisit cum edd. vett. Steph. Narrationem dedit etiam Macrob. Sat. 2, 2.

tiochum facetissime cavillatum esse. Ea ca- 2
latio huiuscemodi fuit. Ostendebat ei An-
chus in campo copias ingentis, quas bellum
pulo Romano facturus comparaverat: con-
vertebatque exercitum insignibus argenteis et
reis florentem. Inducebat etiam currus cum 3
cibus; et elephantos cum turribus, equita-
mque frenis, ephippiis, monilibus, phaleris
aefulgentem. Atque ibi rex, contemplatione 4
ati ac tam ornati exercitus gloriabundus,
inhibentem aspexit: et: Putasne, inquit, con-
tri posse, ac satis esse credis Romanis haec
omnia? Tum Poenus, eludens ignaviam im- 5
miamque militum eius pretiose armatorum:
tis plane, inquit, satis esse credo Romanis
et omnia; etiamsi avarissimi sunt. Nihil 6
prorsum neque tam lepide neque tam acerbe
ei potest. Rex de numero exercitus sui ac 7

§. 2. *Et*] Pronom. om. Macr. Idem postea dat:
enis et eph., monil. ac phal. Tum pro *aspicit*
d. Macr. *inspicit* exhibet. — *Ingentis*] Guelf. om.
gent.; mox hab. *facturas.* — *Convertēbatque*] An-
conspēctum suum procedere faciens; modo ad scu-
m modo ad hastam, ut ab omni parte praeberet
spectandum. v. I. Gron.

§. 4. *Credis*] Rot. *credo.* Ræg. *credam*; quod
ret: iubesne me confidere, auctorne es, ut cre-
am? Gron. Macr. et Sarisber. l. mox l. tantum
ab: *Putasne, inq., satis esse R. haec omnia. Tunc.*

§. 5. *Satis*] Guelf. om. *satis et inquit*; mox
ab. *omnia etiam si.* Macr. et Sarisb. (De Nu-
is Cur. 6, 19.) om. prius *satis* (quod hinc suspe-
ctum) et mox *omnia.* Deinde *sint* pro *sunt* hab.
Sarisb.

§. 6. *Prorsum*]. Ita Guelf. et add. vett. pro
prorsus. V. ad Praef. Gell. 9.

de aequiparatione aestimanda quaesierat: respondit Hannibal de praeda.

CAPUT VI.

De coronis militaribus, quae sit earum triumphalis, quae obsidionalis, quae civica, quae muralis, quae castrensis, quae navalis, quae ovalis, quae oleaginea.

- 1.2 Militares coronae multifariae sunt. Quarum quae nobilissimae sunt, has ferine accepimus: triumphalem, obsidionalem, civi-
 3 cam, muralem, castrensem, navalem. Et
 4 ea quoque corona, quae ovalis dicitur. Et
 item postrema oleaginea, qua uti solent, qui
 in proelio non fuerunt, sed triumphum per-
 5 curant. Triumphales coronae sunt aureae,
 quae imperatoribus ob honorem triumphum mi-
 6 tuntur. Id vulgo dicitur aurum coronarium.
 7 Hae antiquitus e lauru erant; post fieri e
 8 auro coepit. Obsidionalis est, quam ii, qui
 liberati sunt obsidione, dant ei duci, qui lib-

§. 7. Aequiparatione aestimanda] Guelf. Macrob. atque Saisb. ordine inverso: de aest. aequip. Edd. ante Iunt. de aequiparanda (aequiperanda) aestimatione. Deinceps Guelf. quaesiverat.

CAP. VI. Militaribus] Guelf. militandi. — Oleaginea] Edd. vett. ante Ald. oleagina, quod etiam probum.

§. 1. Multifariae] Sciopp. vet. cod. multae variae. An: multae et variae? De re cf. 2, 11, 2. Plin. H. N. 22, 3.

§. 7. E lauru] Rot. laurea; Gron.: laurea. cf. Ruddimann. I. p. 167. not. 1.

avit. Ea corona graminea est: observari- 9
 solitum, ut fieret e gramine, quod in ea
 g[e]n[er]atum esset, intra quem clausi
 it, qui obsidebantur. Hanc coronam gra- 10
 eam senatus populusque Romanus Q. Fabio
 nimo dedit bello Poenorum secundo, quod
 em Romanam obsidione hostium liberasset:
 ica corona appellatur, quam civis civi, a 11
 servatus est in proelio, testem vitae salu-
 ue perceptae dat. Ea fit e fronde querneae, 12
 niam cibus victusque antiquissimis quer-
 s capi solitus fuit: fit etiam ex ilice; quod

§. 9. E] Guelf. om. *e*, et mox *eo*. — *Genera-*
] Reg. et Rot. *gnatum*. V. 7, 11, 7. ubi in Guelf.
rat. pro *gnat*. Vides errorem facilem. cf. Schneid-
 nm. lat. 1, 2. p. 486.

§. 10. *Romanam*] Pro *Roma* restitui e Guelf.
 lunt. et Steph., quamquam Reg. et edd. vet-
 praebent, ex compendio scribendi. Videtur Gell.
 aepe scripsisse, si quidem recte ita edendum cū-
 supr. 3, 2, 11. fin. 4, 3, 1. Infr. c. 14, 4. Eo-
 etiam modo Liv. 7, 1. extr. Ovid. Met. 14,
 15, 736. alii.

§. 11. *Testem vitae*] Guelf. *te sancte vite*. An:
m servatae vitae?

§. 12. *Querneae*] Sic scriptum hab. Guelf. quat-
 codd. Gron. et Sciopp. V. Oudendorp. ad Suet.
 g. c. 19. Post pro vulgato *quernus* (Ald. *quer-*
) scripsi *querneus*; Guelf. Reg. cum edd. vet-
quercus; vocem omit. Rot. *fuit* pro *sit* dedit
 Rot. et Sciopp., quamvis maluerim: *fuert*;
 a enim §. 9. *quod -- esset*. Pro vulg. (Guelf.)
quissimus Linc. hab. *antiquissimis*; Rot. *anti-*
 ; ego, auctore F. Gron., cum Long. *antiquissimis*
 i. Postremo Rot. *solitus fuit* (vulg. *sit*.) *capi*.
 : secutus Gron. suspicabatur: *unde cibus vique*
quis sol. fuit c.; aut: *quoniam c. v. que antiquis*
ercu carpi s. fuit. E. *quercu* prebavit etiam I.

genus superiori proximum est; sicuti scriptum est in quadam comoedia Caecilii:

Advehuntur, inquit, cum iligneâ corâ et chlamyde.

Dî vostram fidem!

13. Massurius autem Sabinus in undecimo librum memorialium civicam coronam tum dicit solitam dicit, cum is, qui civem servaverat eodem tempore etiam hostem occiderat, neque locum in ea pugna reliquerat: aliter ius civicae coronae negat concessum. Tiberium tamen Caesarem consultum, an civicam coronam capere posset, qui civem in proelio servasset, et hostis ibidem duos interfecisset, et locum, in quo pugnabat, non retinuisset, et quae loco hostes potiti essent, rescripsisse dicitur eum quoque civica dignum videri; quod si pareret, tam iniquo loco civem ab eo servatum.

Gron. Sequens fit recepti ex edd. vett., unde et Guelf. mox. est *sicuti* pro *sicut*. — *Dî vostram* Guelf. om. *Dî* et hab. *nostram*; hoc hab. etiam Gron.

§. 13. *Massurius*] Reg. et Lint. *Masurius*, qui recepit I. Gron. (cf. 4, 20, 11.) sibi in scriptura ius nominis non constans. *Masurius* tamen legitur etiam interdum in edd. vett. (ut h. l. Bonon. infr. 11, 18, 11.) apud Persium (*Masuri rubrica*) ap. Athenaeum (*Μασούριος*). Deinceps memorialium hab. edd. vett. et Guelf.; *memorabilium* Gryph. Ascens. et Basil. 1519. cum Ald. — *Solitam*] Edd. recentt. cum Steph. et Guelf. (qui pro *tum habet eum*) *solitum*, quod e Reg. correxit I. Gron.; nostrae exhibent etiam edd. ante Steph. — *Etiam hostem* Guelf. *esse host.*

§. 14. *Tam*] Edd. vett. *e tam*; Reg. et Rot. *tam*; Linc. et Guelf. *apparet et tam*; scil. *e* seu ex antecod. syllaba natum est. —

ut etiam a fortiter pugnantibus retineri
 quiverit. Hac corona civica L. Gellius, 15
 censorius, in senatu Ciceronem consulem
 a republica censuit, quod eius opera
 et atrocissima illa Catilinae coniunctio de-
 a vindicataque. *Muralis* est corona, qua 16
 atur ab imperatore, qui primus murum
 it, inque oppidum hostium per vim ascen-
 Idcirco quasi muri pinnis decorata est.
transis est corona, qua donat imperator 17
 i, qui primus hostium castra pugnans in-
 vit. Ea corona insigne valli habet. *Na-* 18
 s est, qua donari solet maritimo proelio
 primus in hostium navem armatus vi tran-
 it. Ea quasi navium rostris insignita est.

m] Guelf. et; mox pro non quiv. dat quieverit.
 §. 15. *Gellius*] Guelf. et edd. ante Iunt. *Gelius*.
 Ald. *Gel.* (sic!) Gryph. *Gellius*. — *A republica*
 codd. Gron. Guelf. et edd. vett. pro *e rep.*,
 dedit Carr. (Steph.). Contra Gron.: *censere*,
 apud Latinos saepe sic ponitur, ut ei praesens
 ut. pro gerund. iungatur. Iustin. 13. Perdicas
 et-exspectari partum. v. Ruddim. II. p. 380, not.
 §. 16. *Ascendit*] Hoc restitui ex edd. vett. et
 ff.; et Reg. dat *ascenderit*; *escendit* dederat cum
 codd. (Emend. 1, 5.) Steph., quod quidem pro-
 etiam est verbum, de quo pluribus disseruit
 eid. Gramm. lat. 1; 2. p. 552 sq. not. — *Pin-*
 Ms. Pembroc. *primus*. V. D. in Miscell. Belgg.
muri minis, improbante V. D. A. (Abresch.)
 15. Guelf. *premiis decoratus est*.

§. 17. *Imperator eum*] Ita Guelf. pro *eum im-*
 tor. Idem mox hab. *pugna* pro *pugnans*. —
] Ex terra scil. confecti; *vallarum* enim corona
 esse videtur insigne vallorum castrorum. v. I.

§. 18. *In*] Guelf. om. *in*; dein cum edd. vett.
 vi armat. tr. — *Transiluit*] Vulg. *transilivit* a.

- 19 Et *muralis* autem et *castrensis* et *navalis*
 20 fieri ex auro solent. *Ovalis* [vero] coronam
 21 myrteam est. Ea utebantur imperatores, coronam
 ovantes urbem introibant. Ovandi [autem]
 non triumphandi causa est, cum aut bellum
 non rite indicta, neque cum iusto hoste geritur
 sunt; aut hostium nomen humile et non id
 neum est, ut servorum piratarumque: a
 deditione repente facta, impulverea, ut dicitur
 22 solet, incrementaque victoria obvenit. Cui fa-
 litati aptam esse Veneris frondem crediderunt
 quod non Martius, sed quasi Venerius quidam
 23 triumphus foret. Hanc myrteam coronam
 Crassus, cum, bello fugitivorum confecta

transilivit; nostrum est e Reg. et Rot. V. Rot.
 mann. I. p. 256. sq. not. 93. Mox v. *est* om. G.

§. 20. *Vero*] *Vero* ignorant Reg. et Rot. et
 mox *autem*, quod post *ovandi* legitur: *autem*
 etiam in Linc. et Guelf. Atque supra in recentibus
 coronarum generibus illas particulas neglexit.

§. 21. *Urbem introibant*] Ita pro *intr.* in
 iidem libb. Gron. — *Impulverea*] Sciopp. *impul-*
rea. (ἀνοῦτι.) Codd. Gron. in *pulvere aut*, i. e. *in*
pulverea ut. Guelf. in *pulvere aut ut d. s.* B.
 vett. in *pulvere*, quod tuebatur Schott. in Obs.
 9. comparans vv. in - *plumis*, in - *glorius*, et etiam
 caps in - *pulvere* (sic scriptum!) ἀνοῦτι, i. e. *in*
 sudore. Thys. *sine pulvere*; quod video exstare apud
 Ascens. 1519. et in marg. ed. Gryph. 1591.; Mo-
 lan., Coler. Parerg. c. 20. et Bad. *impulvere*, ad-
 ctive. Fuit qui vellet: *invulnera*.

§. 22. *Esse*] Guelf. om. *esse*. — *Venerius*] in-
 telligendam Venerem esse bellacem, victricem, tri-
 umphatricem, et quae inter fortiora numina a du-
 bus fuerit collocata, cum Paschali intellexit I. Gronov.
Veneris edidit Long. Guelf. hab. *venereus*.

§. 23. *Myrteam*] Sciopp. *murteam*; *mirtea*
 semper Guelf. — *Fugitivorum*] Duce Spartaco. —

ms rediret, insolenter aspernatus est: sena-
que consultum faciundum per gratiam cu-
it, ut lauro, non myrto, coronaretur. M. 24
o obiecit M. Fulvio Nobiliori, quod mili-
per ambitionem coronis, levissimis de cau-
donasset. De qua re verba ipsa apposui 25
onis: *Iam principio quis vidit, corona do-
i quengquam, cum oppidum captum non
et, aut castra hostium non incensa essent?*
vius autem, in quem hoc a Catone dictum 26
coronis donaverat milites, quia vallum
averant, aut quia puteum strepue foderant,
etereundum non est, quod ad ovationes at- 27
et: super quo dissensisse veteres scriptores
ipio. Partim enim scripserunt, qui ova-
t, introire solitos equo vehentes; et Sabi-

undum] Sic codd. Gron. Guelf. et edd. vett. pro
endum. Et sic saepius codd. et edd. vett. vesti-
tecutus edendum censui v. Ruddimann. I. p. 305.
28.

§. 24. *Obiecit*] Guelf. *obicit*. Fort. *obiicit*. —
issimis de caus.] Ita edd. ante Iunt. pro *de caus*:
s. Guelf. *de ievis causis*.

§. 25. *Iam*] Sic Reg. et Rot. pro *nam*. — *Co-
a d. quenq.*] Guelf. *coronari quemq.* — *Non in-
ta essent*] Edd. ante Iunt. *inc. non ess*.

§. 26. *Milites etc.*] Guelf. *militisque vall. c. aut
p.* An legend. *mīlites, qui vall. cur. aut (s. et)
put. str. f.*

§. 27. *Accipio*] Vulg. *scio*. Guelf. *Scipio*. No-
um recepi ex edd. ante Iunt. atque Gryph. ubi in
eg. est *scio*. Sic Liv. 3, 70. extr. triumphum neo
tulasce *accipio*. — *Partim enim scr.*] Guelf. *Sci-
"entm" partim scr.*; signa apposita ordinem vv.
ertendum esse ostendunt. — *Qui ovarent*] Ita
ante Iunt. quum inde a Iunt. legeretur: *qui
ret* (Guelf. *ouarent*), *introire solitum, equo ve-*

nus Massurius pedibus ingredi ovantis dis-
sequentibus eos non militibus, sed universis
senatu.

CAPUT VII.

Personae vocabulum quam lepide interpreta-
tus sit, quamque esse vocis eius originem dixit
Gabius Bassus.

- 1 Lepide mehercules et scite Gabius Bassus
in libris, quos *De Origine vocabulorum* com-
posuit, uade appellata *persona* sit, interp-
tatur: a *personando* enim id vocabulum
2 ctum esse coniectat: *Nam caput*, inquit,
os cooperimento personae tectum undique
unaque tantum vocis emittendae via pervenit
quoniam non vaga neque diffusa est,

hentem (Guelf. *vehementes*). Reg. et Rot. *vehementem*.
Linc. et Ald. *vehente*. — *Et*] Edd. vett. et Guelf.
et dederunt pro *at*.

Cap. VII. *Sit*] V. *sit* om. edd. vett.

§. 1. *Mehercules*] Guelf. Reg. et Linc. *mihercules*; quod vix usquam legitur. Ed. Rom. *mehercules*; Ven. Brix. Bonon. *mehercle*; v. c. 11, 13. cl. 6, 3. 11, 11, 4. 12, 13, 19. Zumpt. Gramm. lat. 277. — *Gabius Bassus*] Iunt. *Ganius*; in argumento huius cap. et alibi C. In indice tamen cap. idem hab. *Ganius Bessus*. Guelf. h. l. *G. bassus*. ad 2, 4, 3. — *Factum esse*] Guelf. *esse factum*.

§. 2. *Et os*] Guelf. *ut os*. Ceterum a v. Gronovio *πρόσωπον* personae vocabulum derivant alii. *Unaque*] Restituit hoc voc., quod hab. etiam Guelf. I. Gronovii, quum ab editt. recentioribus omissum esset. — *Vocis*] Guelf. *voces*; et pro *perv.* hab. *pervium*. — *Quoniam*] Gronovii *quae*, scil. *via emittenda*.

*um tantummodo exitum collectam coactam
e vocem ciet, et magis claros canorosque
nitus facit. Quoniam igitur induimentum
ad oris clarescere et resonare vocem facit,
eam causam persona dicta est, o litera
propter vocabuli formam productiore.*

CAPUT VIII.

Defensus error a Virgilii versibus, quos arguerat
Higinus grammaticus; et ibidem, quid sit li-
tius; deque etymologia vocis eius.

*Ipse Quirinali lituo parvaque sedebat 1
Succinctus trabea; laevaue ancile gerebat.*

his versibus errasse Virgilium Higinus scri-

is; vulg. quod. Carr. e codd. (Guelf.) dedit: quo-
um. Gryph. in marg. qua. — *Tantummodo* etc.]
self. *tantum modo collecta exitum collectam co-*
— *Ciet*] Hoc v., vulg. (Guelf.) omissum, recepit.
Gron. cum copula *et*, innuentibus Reg. Rot. et
iopp., qui hab. *voc. ciet magis*. Reg. *ciēt*. Gron.
si. *voc. ciet magis, magisque claros*. Salm. conie-
rat: *v. ciet magisque et magis claros*. — *Ob eam*]
self. om. vv. *ob eam*. — *Est*] Edd. ante Iunt. om.
— *Propter*] Ascens. coni. *praeter*.

CAP. VIII. *Higinus*] Guelf. ubique *Hyginus*. V.
1, 14, 1. — *Deque etymologia*] Edd. ante Iunt.
de etym.; Iunt. Ald. *atque de*. In indice capp.
ae tantum hab. *et etym.*; Iunt. et Ald. *atque*
ym., omissa praeposit. *de*. Nostrum firmat Guelf.

§. 1. *Virgilium*] Aen. 7, 187. cf. Macro-
b. 6, 8. p. 612. Zeun. Guelf. *Hyg. Virgil. scr.*
em mox *versibus* pro *verbis*. — *Scribū*] Ita edd.
tt.; Iunt. *scrisit*; hinc Ald. *scripsit*, quod in Guelf.
edd. recentt. legitur.

bit, tanquam non animadverterit deesse aliquid
quid hisce verbis:

Ipsē Quirinali lituo.

- 2 Nam, si nihil, inquit, deesse animadverterimus, videtur ita dictum, ut fiat: *lituo e trabea succinctus*; quod est, inquit, absurdissimum: quippe cum *lituus* sit virga brevis in parte, qua robustior est, incurva, qua angustiores utuntur; quonam modo *succinctus lituo*
- 3 videri potest? Immo ipse Higinus parum animadvertit, sic hoc esse dictum, ut plerumque
- 4 dici per defectionem solent. Veluti cum dicitur: *M. Cicero homo magna eloquentia, Q. Roscius histrio summa venustate*: non plenum hoc utrumque, non perfectum est, sed enim pro pleno atque perfecto auditur.
- 5 Ut Virgilius alio in loco [dixit]:

Victorem Buten immani corpore,

§. 2. *Animadverterimus*] Sic Reg. et Rot. *animadvertisimus*. Macr. *si enim nihil deesse concedimus, restat, ut fiat.* — *Succinctus lituo*] Steph. ordine inverso: *lit. succ.*, invitis edd. vett. Guelf. Reg. Macr. *nec* (al. *non*) *video, qualiter lituo possit succ. videri.*

§. 3. *Sic*] Alii aliter explicant. v. intpp. V. et Ruddimann. II. p. 60. not. 42. — *Esse dictum* Macr. *dictum esse.*

§. 4. *Magna*] Guelf. om. *magna.* — *Et: R.*] Ita Sciopp., Lamb., alii. Guelf. Linc. Ald. Steph.: *et quasi R. Iunt. et quare R.* Edd. vett. *et quare R.* Reg. hab. notam *q.*; voluisse igitur videtur atque. Macr. *et R.*, om. *Q.* — *Non perf.*] Edd. vett. et Macr.: *neque.* Macr. *deinceps ac perf.* Vulg. utrumque est in Guelf.

§. 5. *Dixit*] Cum edd. vett. Guelf. et Macr. Long. hoc v. omitt. V. Virg. Aen. 5, 371. — *Buten*

est, corpus immane habentem; et item ibi:

In medium geminos immeni pondere caestus

Proiecit.

similiter:

— — *Domus sanie dapibusque cruentis,
Intus opaca, ingens.*

igitur id quoque videri dictum debet: *Pi-* 6
s Quirinali lituo erat: sicuti dicitur: *Fa-*
u grandi capite erat. Et est autem, et 7
ut, et fuit plerumque absunt, cum elegan-
, sine detrimento sententiae. Et, quoniam 8
ta litui mentio est, non praetermittendum

elf. *butem.* V. quem supra 2, 1, 1. laud. Schneid.
Alibi] Aen. 5, 401. — *Similiter]* Aen. 3, 618 sq.

§. 6. *Id]* Guelf. om. *id.* — *Videri etc.]* Macr.
um videri debet: Ipse Quir. lit. id est: lituum
rinalem tenens. Quod minime mirandum foret,
ta dictum fuisset: Picus Quir. lituo erat: sicuti
mus: statua grandi etc. Pro *Picus* Guelf. hab.
]. — Sicuti] Edd. vet. *sicut;* nostrum firmat
elf. — *Fatua]* Ita Reg. Rot. et marg. cod. Voss.
(Guelf.) *statua, Iunt. statura.* Gron.: Quando
ationem fecit Pici, non mirum est addere de nu-
eius, Fauni uxore. Justin. 43, 1.: Fauno uxor
nomine Fatna. cf. Lactant. de Fals. Rel. 1, 22, 9.

§. 7. *Et est aut.]* Cum Ald. Steph. I. Gron. et
g. om. *et.* Guelf. *de est aut.* Reg. hab. *et t est*
— *Sine detr.]* Edd. ante Iunt. *absque detr.* Pot-
sine ex correctione profectum videri, quamquam
is proba est particula (cf. Ruhnken. ad Muret.
V. 2. p. 599. Tursellin. de Particul. p. 15.);
que firmat Guelf.

§. 8. *Et]* Macr. *sed; mox: praeterm. non est.*
Litui] Guelf. *lituus.* — *Utrum etc.]* Macr. *utrum*
ba lituus augur. appelletur, an etc.

- est, quod posse quaeri animadvertimus, utrum
lituus auguralis a tuba, quae *lituus* appellatur
an tuba a lituo augurum *lituus* dicta sit.
- 9 Utrumque enim pari forma et pariter inco-
10 vum est. Sed si, ut quidam putant, tuba
sonitu *lituus* appellata est ex illo Homeri
verbo; *Λιγξέ βρόος*: necesse est ita accipi,
virga auguralis a tubae similitudine *lituus*
11 cetur. Utitur autem vocabulo isto Virgilius
pro tuba:

Et lituo pugnās insignis obibat et hastā

CAPUT IX.

Historia de Croesi filio, sumta ex Herodoti libro

- 1 Filius Croesi regis, cum iam per aeta-
fari posset, infans erat, et, cum iam multum
adolevisset, item nihil fari quibat. Mutus
2 et elinguis diu habitus est. Cum [vero]

§. 9. *Incurvum*] Gryph. et Macr. (sicut et Long.) *in capite incurv.*; istis vv. carent codd. ante Gryph. et Steph. Sequens est om. Guelf.

§. 10. *A sonitu*] Guelf. et son. — *Verbo* quattuor Gron. codd. et Iunt. pro: *versu*. (Guelf. utrumque.) *Verbum* pro *plurum vocum dicto* etiam Suet. Caes.; *Verbum* M. Catonis est. Praefat. §. 12. Heracliti verbum. Macr. *Homeri* su. Idem mox om. vv. *ita accipi*. Ceterum v. H. II. 4, 125.

§. 11. *Virgilius*] Aen. 6, 167. Copulam et nomen Virg. om. edd. ante Iunt. Macr. *pro tuba* ibi *Et lituo* etc.

CAP. IX. §. 2. *Vero*] Hoc v. omitt. Guelf. Rot. et Linc. Sequens *in* deest etiam in Reg. abesse possit; dicitur etiam; invadere aliquem. Ruddimann. II. p. 144. —

rem eius, bello magno victum, et urbe,
qua erat, capta, hostis, gladio educto, re-
n esse ignorans, invaderet: diduxit adole-
ns os, clamare nitens, eoque nixu atque
petu spiritus vitium nodumque linguae ru-
, planeque et articulate elocutus est, cla-
ns in hostem, ne rex Croesus occideretur.
m et hostis gladium reduxit, et rex vita 3
atus est, et adolescens loqui prorsum deins
incoepit. Herodotus in historiis huius 4
moriae scriptor est: eiusque verba sunt,
e prima dixisse filium Croesi refert: Ὠν-
πε, μὴ κτεῖνε Κροῖσον. Sed et quispiam Sa- 5
s athleta, nomen illi fuit Ἀγλῆς, cum
ea non loquens fuisset, ob similem dicitur
sam loqui coepisse. Nam cum in sacro 6
amine sortitio inter ipsos et adversaries

icto] Edd. vett. et Guelf. *deducto*; Thys. coni.
cto. Fort. *destricto*. *educto* est etiam in marg.
ph. Gron., remoto v. *est* post *habitus*, coni. mu-
- *habitus*, *quum in p.* etc.; idem copulam et
im) ante v. *urbe* tolli posse putabat. Mox præ
Guelf. hab. *deduxit*. — *Elocutus*] Guelf. *allo-*
Edd. ante Iunt. *loc*.

§. 3. *Prorsum*] Cum Steph. dedi *prorsum*; Guelf.
dd. vett. *secutus*. Vulg. *prorsus*. Guelf. *pr. deinde*

iceps incepit; hoc hab. etiam edd. vett. praeter Iunt.
est *incoepit*; ut *occoep*. v. Ruddim. I. p. 267, not. 14.

§. 4. *Herodotus*] Lib. 1. c. 85. — Ὠνδρωπε]
l. vett. ὠνδρωπε dederunt in locum vulgati ὠνδρωπε.

§. 5. Ἀγλῆς] Cf. Valer. Max. 1, 18. 4. Rot.
oy. Reg. *exλλοys*; unde Gron.: Ἐξάδιος. cf.
pard. Emedd. 14, 12. — *Non loquens fuisset*
elf. *loq. non fuisset*.

§. 6. *Ipsos*] Thys. coni. *ipsum*; addit tamen:
ipso alioqui intelligit, qui eiusdem partes seque-

non bona fide fieret, et sortem nominis famam subiici animadvertisset, repente in eum qui id faciebat, videre sese, quid faceret, magnum inclamavit. Atque is, oris vinculo solutus, per omne inde vitae tempus, non timide neque adhaese locutus est.

CAPUT X.

De argumentis, quae Graece ἀντιστρέφοντα appellantur, a nobis reciproca dici possunt.

- 1 Inter vitia argumentorum longe maximum esse vitium videtur, quae ἀντιστρέφοντα Graeci dicunt. Ea quidam ex nostris non hercule
2 mis absurde reciproca appellaverunt. Idem
3 autem vitium accidit hoc modo: cum argumentum propositum referri contra convertitur in eum potest, a quo dictum est; et utitur

bauntur. Falster. p. 240. coni. inter ipsosmet ad. Mox v. bona om. Guelf. — Et s.] Edd. ante l. sed s. Mox Guelf. advertisset. — Vid. sese] V. sese vid.; nostrum ordinem dederunt Reg. et l. Dein Guelf. inclamaverit; tum id pro is; et pro de etiam id.

CAP. X: Possunt] Edd. ante lunt. in in capp. possint, quod non prorsus reiiciendum fore nisi obstarent vv. §. 2.: non hercule nimis absurde

§. 1. Videtur] Vulg. videtur eorum. Pronomen carens quattuor codd. Gron. et Guelf. Ad Guelf. sit. esse pro esse vit., et mox latinis verba anthistrephonta.

§. 2. Quidam] Guelf. quae (quae). — Hercules] Edd. vett. et Guelf. hercle. Steph. Hercules. V. ad c. 7, 1.

§. 3. In eum potest] Hoc ordine haec vv. c. h. b. codd. et edd. vett.; Steph. potest in eum;

pariter valet: quale est pervulgatum illud, Protagoram, sophistarum acerrimum, usum ferunt adversus Euathlum discipulum. Lis namque inter eos et controversia per pacta mercede haec fuit. Euathlus, descens dives, eloquentiae discendae causaque orandi cupiens fuit. Is in disciplinam Protagorae sese dedit, daturumque promisit recedem grandem pecuniam, quantam Protagoras petiverat; dimidiumque eius dedit iam statim, prius quam disceret: pepigitque, reliquum dimidium daret, quo primum causam apud iudices orasset et vicisset. Iste cum diutule auditor assectatorque Protagorae fuisset, et in studio quidem facundiae unde promovisset, causas tamen non recipere, tempusque iam longum transcurreret, et

meterea hab. *controvertiq.* Guelf. om. vv. in eum; mox et. — *Utrumque*] Vulg. *utrumque*; nostrum derunt Reg. et Rot. Gron. interpretatur: et a paractoris in reum aut unde petitur, et hinc adversus illum. — *Protagoram*] Alii Coraci tribuunt; cf. until. 3, 1, 10. Cresoll. Theatr. Soph. 2, 6. 5, 4. Protagoram appellat Ioan. Sarisber. De Nug. Curial. 12. et *Euathlum* vocat *Euallum*.

§. 4. *Pacta*] Guelf. *pena*.

§. 5. *Causarumque*] Sarisber. *causasque*, prout Coler. Parerg. 20. v. ad 4, 15, 1.

§. 6. *Ded. -- statim*] Edd. vett. et Guelf. *ded. nunc tunc st.*; Steph. *iam tunc ded. st.* Vulg. *ded. nunc iam st.* — *Primum*] Reg. et Sarisb. *primum*. Ilg. *primo*; ex correctione fort. Gron. *primam*; Il. Appul. Florid. 4.: si hanc primam causam fuene- penes iudices victus. Dein Sarisb. *perorasset*.

§. 7. *Diutule*] Sarisb. *diutius*. — *Et*] Guelf. om. mox abinde pro abunde. Sarisb. *facundiamque promovisset a studio*. —

- facere id videretur, ne reliquum mercedis
ret, capit consilium Protagoras, ut tum
8 stimabat, astutum. Petere institit ex
mercedem: litem cum Euathlo contest
9 Et cum ad iudices, coniciendae consister
que causae gratia, venisse[n]t, tum Prota
sic exorsus est: Disce, inquit, stultissime
lescens, utroque [id] modo fore uti re
quod peto, sive contra te pronuntiatum
10 sive pro te. Nam, si contra te lis data
merces mihi ex sententia debebitur, quia
vicero: sin vero secundum te iudicatum
merces mihi ex pacto debetur, quia t
11 ceris. Ad ea respondit Euathlus: Potui
quit, huic tuae tam ancipiti captioni isse
viam, si verba non ipse facerem, atque

Tum] Guelf. cum.

§. 8. *Institit] Sic Reg. et edd. vett. in*
Guelf. Rot. et Steph.

§. 9. *Consistendaeque] Falster. p. 240. et*
constituendaeque. Guelf. consist. sine que. Sarisb.
iudic., ineundae constituendaeque causae venisse
gratia. — Venissent] Edd. vett. venisset. Mox Gu
se se pro sic. — Id modo] Pronom. (quod hab. ed
Guelf. et Sarisb.) om. Reg. et Steph.; Long. non m
edidit; ed. Bip., operarum fort. vitio, pro eo hab.
v. §. 13. Sequens uti pro ut est ex Sarisb. Gu
Reg. Rot. et edd. vett.

§. 10. *Vicero] Sarisb. evicero, Appul. l. l. vici*

§. 11. *Potui] Guelf. potuit. Sarisb. et R*
opto, quod praeferebat Lamb.; nostram (Rot.) def
dit Gron.: nam, inquit, si alio patrono uteretur,
signum esset, ipsum sibi diffidere, atque ideo n
dum satis didicisse. — Isse] Ita Sarisb. edd. vett.
Steph.; alii (ut Guelf.) esse. Dein pro si Guelf. b
sed. — Non ipse f.] Guelf. et edd. ante Iunt. i
non f. Nostrum tuetur Sarisb.

nono uterer. Sed maius mihi in ista vi- 12
 ta prolubium est, cum te non in causa
 am, sed in argumento quoque isto vinco.
 e igitur tu quoque, magister sapientissime, 13
 que modo fore, uti non reddam, quod
 : siue contra me pronuntiatum fuerit,
 pro me. Nam, si iudices pro causa mea 14
 serint, nihil tibi ex sententia debebitur:
 a ego vicero. Sin contra me pronuntiave-
 , nihil tibi ex pacto debebo, quia ego non
 ero. Tum iudices dubiosum hoc inexppli- 15
 illeque esse, quod utrinque dicebatur, ra-
 ne sententia sua, utramcunque in partem
 ta esset, ipsa sese rescinderet, rem iniudi-
 am reliquerunt: causamque in diem lon-
 simam distulerunt. Sic ab adolescente di- 16
 pulo magister [disciplinae] eloquentiae in-

§. 12. *Maius*] Vulg. (Guelf. Sarisb.) *magis*; *ma-*
et mox prolubium (pro: *proludium*) dederunt
 et Rot.; Guelf. et Sarisb. *preludium* (prael.).
 Palmer. Spicileg. p. 764. V. 4. Thes. Gruter.; il-
 quoque edd. vett. et Gryph. in marg.; Ald. cum
 n. *magis*. Praeposit. in om, Guelf. — *Vinco*] Sa-
 b. *evicero*.

§. 13. *Disce*] Guelf. *siste*. — *Fore*] Ita Reg.
 Rot., ut supra; Sarisb. *futurum*; vulg. *fieri*. —
erit] Hoc tempus pro *erit* recepi cum Long, e
 g. Guelf. cod. Voss. et Sarisb.

§. 14. *Sin*] Guelf. et Sarisb. *si*. — *Pronuntia-*
int] Sarisb. *pronuntiatum fuerit*; mox *debeo*,
a non vicero. — *Quia*] Guelf. *quod*. Pronom. *ego*
 unxi ex edd. vett.; oppositum est *tibi*.

§. 15. *Inexplicabileque*] *Inexplicabile*, omisso
 , hab. ed. Rom. — *Utramcunque*] Sarisb. *utramque*;
 in mox om, v. *esset*.

§. 16. *Disciplinae*] Voc. hoc secluseum ignorant
 risber. Reg. et Rot. —

clitus suo sibi argumento confutatus est,
captionis versutae et excogitatae frustratus

CAPUT XI.

Biantis de re uxoria syllogismum non posse videtur
ἀντιστρέφοντα.

1 Existimant quidam, etiam illud Biantis
viri sapientis ac nobilis, responsum consistere
esse, atque est Protagorion illud, de quo
2 modo; antistrephon. Nam cum rogatus est
a quodam Bias, deberetne uxorem ducere,
vitam vivere coelibem: "Ἦτοι, inquit, καὶ
ἐξέως, ἢ αἰσχρόν· καὶ εἰ καλὴν, ἐξέως κοινὴν"

[Sibi] Pronom. sibi ignorat Sarisb. In Vossiani
notis sibi expungitur. Frustra; significat: suo
s. proprio argum. v. Ruddimann. II. p. 57. not.
— Versutae et excogitatae] Sic hab. Reg.; probat
maxime Gron.; Guelf. Rot. et edd. vett.: versute
cogitatae. Coler. cum Sarisb.: versute et cogitatae.
Sarisb. hab. versutae et cogitatae. Steph. capt.
sute excogitatu. Frustrari captionis dictum est,
Plauti: falli sermonis. Grat. Cyneget. 320. hab.
frustratus decoris paterni. V. Vechner. Hellenol.
24: p. 159.

CAP. XI. Ἀντιστρέφοντα] Reg. ἀντιστρέφοντα
omisso, ut videtur, v. posse. Posse videri pro posse
posse recepi ex edd. vett. et Guelf.

§. 1. Existimant] Pro existimavit praebuit Reg.
Postea legitur convertunt. — Biantis] Bioni alii
buunt. Diog. Laërt. 4, 7, 3. 6, 1, 4. Mox Guelf.
nob. — Protagorion] Guelf. Prothagorio; mox: nam
rogatus esset a q. Fort. scrib. nam rogatus
q. B., ut, illato v. esset, intruderetur etiam cum.

§. 2. Ἐξέως] Edd. vett. ἄξέως, et mox ἄξω
ξέως; quae e Palat. excitavit etiam Gebhard. Antiqu.
LL. 2, 23. ac retinuit Long. Nostrium dedit Ald.

ράν, ἔξω ποιήν· ἐκότερον δὲ οὐκ ἀγαθόν· οὐ
 τον ἄρα! Sic autem hoc responsum con- 3
 unt: *Εἰ μὲν καλὴν ἔξω, οὐχ ἔξω ποιήν· εἰ δὲ*
ράν, οὐχ ἔξω ποιήν· γαμήτειον ἄρα. Sed mi- 4
 e hoc esse videtur ἀντιστρέφον, quoniam ex
 to latere conversum frigidius est infirmi-
 ie. Nam Bias proposuit, non esse ducen- 5
 uxorem propter alterutrum incommo-
 , quod necessario patiendum erit ei, qui
 erit. Qui convertit autem, non ab ea se 6
 ndit incommodo, quod adest: sed carere
 ltero dicit, quod non adest. Satis est au- 7
 tuendae sententiae, quam Bias dixit;
 d eum, qui duxit uxorem, pati necesse
 ex duobus incommodis alterum, ut aut
 n habeat, aut ποιήν. Sed Favorinus no- 8
 , cum facta esset forte mentio syllogismi
 s, quo Bias usus est, cuius prima πρότασις
 ἦτοι καλὴν ἔξεις, ἢ αἰσχρὴν, non ratum id
 ae iustum disiunctivum esse ait: quoniam

mque habet quo se tueatur; solet tamen, quan-
 equidem cognitum habeo, tantum dici ἀγνοῶσαι
 ἴνα.

§. 4. *Esse*] Guelf. om. *esse*, et deinceps hab.
ystrephon; tum: *frigidus est infirmusque*.

§. 6. *Non -- incommodo*] Ita cum Guelf. edd.
 et Steph. Long. Vulgatum: *non ab se def. in-*
nodum, q. ad. (Guelf. *abest*) nescio, unde origi-
 traxerit. Postea §. 8. rursus edd. vett. *ἔξεις*
ἔξεις.

§. 8. *Facta -- syllogismi*] Guelf. *facta forte es-*
yllog., omisso v. *mentio*; mox: *usus est cum*
a protasis. G. non rat. etc. — *Disiunctivum*
 pro *disiunctum* recepi e Reg. Rot. et cod. Voss.
 iceps Rot. ait *esse*; mox Reg. et Rot. dederunt:
sum sit pro vulg. necessarium est. Linc. hab.
 on ... *est sit.* Guelf. *necessar. est sit.* Alii (ut

- non necessum sit alterum ex duobus, quod
 9 disiunguntur, verum esse. Quod in prologo
 disiunctivo necessarium est. Eminentia enim
 quadam significari formarum turpes et pu-
 10 chrae videntur. Est autem, inquit, tertium
 quoque inter duo ista, quae disiunguntur:
 ius rationem prospectumque Bias non habet
 11 Inter enim pulcherrimam feminam et de-
 mississimam media forma quaedam est, quae
 a nimiae pulchritudinis periculo et a summa
 12 deformitatis odio vacat. Qualis a Q. Ennio
 Menalippa perquam eleganti vocabulo
 dicitur, quae neque *κοιμή* futura sit, ne
 13 *νομή*. Quam formam modicam et modestam
 Favorinus non me hercule inscite appella-
 14 *uxoriam*. Ennius autem in ista, quam in
 tragoedia, eas fere feminas ait incolumi-
 dicitia esse, quae *statâ formâ* forent.

Iunt. Ald.) etiam hab. *necessum*. Pro *quoniam*
 ante Iunt. hab. *quando*. Ed. Rom. vv. *alterum*
necess. est om.; Iunt. om. tantum vv. *verum*
 quae restituit Ald. Pro *disiung.* h. l. et postea Gu-
 hab. *distinguuntur*.

§. 9. *Quadam*] Guelf. *quedam* (*quaedam*).

§. 10. *Prospectumque*] Reg. *perspect.*; Salm. *respectumque*.

§. 11. *Forma quaedam*] Hanc vv. seriem du-
 runt codd. Gron. pro (Guelf.) *quaedam forma est*
Quae et] Et accessit e Reg. et Rot. — *Summae*
summo exstat in tribus Gron. codd. et Guelf.

§. 12. *Menalippa*] Scrib. *Melanippa*. cf. Ma-
 cker. ad Hygin. fab. 186. Both. Poët. Lat. scen. V.
 p. 57. Guelf. *Menaluppa*.

§. 13. *Formam*] Guelf. *in form.*, mox: *mi-
 c'e* (hercule), edd. ante Ald. *mehercule*. Iunt.
herecule; unde *me hercule* pro *mehercule* scripsi. V.
 14, 4, 1. cf. c. 7, 1.

CAPUT XII.

De nominibus deorum populi Romani *Dii Iovis*
et *Veiovis*.

In antiquis spectionibus nomina haec deo- 1
minesse animadvertimus: *Dii Iovis* et *Veio-*

Est autem etiam aedes Veiovis Romae 2
in arcem et Capitolium. Quorum nomi- 3
nationem esse hanc comperi. *Iovem* La- 4
veteres a *iuvando* appellavere: eundem-
alio vocabulò iuncto *patrem* dixerunt.
quod est, [in] elisis aut immutatis qui- 5
dam literis, *Iuppiter*, id plenum atque
grum est *Iovis pater*. Sic et *Neptunus pa-*
coniuncte dictus est, et *Saturnus pater*, et

CAP. XII. *Dii Iovis et Veiovis* [Guelf. *duonis et*
ionis.

§. 1. *Spectionibus*] Vulgo (Guelf.) *spectationi-*
Nostrum dedit Steph. Intelligit hic vel anti-
auguralia verba, vel inscriptiones, quae spectan-
eguntur. Otho coni. *supplicationibus*. — *Veiovis*]
consensu hic et in sqq. quattuor codd. Gron.
pp. et cod. Voss. in notis hab. *Vediiovis*, s. *Ve-*
vis, *Vediiovem*. Guelf. *dii iovis et uedi Iovis*.
ius vocabatur Pluto vel Orcus. v. Voss. Etymo-
Ling. L. sub v. vehemens.

§. 2. *Etiam*] *Etiam* om. edd. ante Iunt. —
vis] Guelf. *uedi rome Iovis rome*.

§. 3. *Quorum*] Pro *eorum* dedit Reg.

§. 4. *Appellavere*] Edd. ante Iunt. *appellave-*
et pro *dixerunt* hab. *appellavere*.

§. 5. *In*] Praepositione caret Reg.; Guelf. hab.
vis. — *Iovis pater*] Cf. Schneid. Gramm. lat. 2,
157. not. **. — *Et*] Copula carent Iunt. Guelf.
et Linc. I. Gron. Utrum recte, an innuit: *di-*
et *S. pater*? Et profecto edd. ante Iunt. om.

Ianus pater, et Mars pater (hoc enim est *Mars pater*) itemque Iovis *Diespiter* appellatus, 6 est, diei et lucis pater. Idcircoque similiter mine *Dii Iovis* dictus est, et *Lucetius*; quod nos die et luce quasi vita ipsa afficeret et 7 varet. *Lucetium* autem *Iovem* Cn. Naevius 8 in libris belli Punici appellat. Cum Iovem igitur et *Dii Iovem* a iuvando nominassent: et quoque contra deum, qui non iuvandi potestatem, sed vim nocendi haberet, (nam de quosdam, ut prodessent, celebrabant, quosdam ut ne obessent, placabant) *Veio Iovem* appellarunt, demta atque detracta iuvandi facultate 9 *Ve* enim particula, quae in aliis atque in vocabulis variatim per has duas literas, a *a* litera media immissa dicitur, duplicem significatum eundemque inter sese diversum

v. est, quod hinc fit suspectum. — *Itemque*] *Lucetius* et *Diespiter* est ex Reg. Rot. Guelf. Sciopp. edd. vett. pro *item* et *Diespater*. *Diespater* tum hab. etiam Guelf. Deinceps est post appellatus levit I. Gron., Reg. secutus et edd. vett.; Guelf. appellatur sine est.

§. 6. *Et Lucetius*] Guelf. *educet ius s. vis*.

§. 7. *Lucetium*] Guelf. pro *Lucet*. dat *Lucetius*; tum *Punici* cum edd. vett. pro *Poenici*. lemma 4, 7.

§. 8. *Dii Iovem*] Guelf. *duonem*. — *Eum quoque*] Reg. et Guelf. *eumque* s. *cumque* pro *eum quoque*. — *Ut etc.*] Guelf. om. vv. *ut pr. cel. quosdam*. *Ut*] *Ut* omisit Steph.; hab. Guelf. Reg. Rot. et edd. vett. — *Veio Iovem*] Guelf. *ne duonem*. Steph. *Veio Iovem*. v. Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 611 sq.

§. 9. *Variatim etc.*] Steph. *varia*, tum per d. l. *tum*, a *lit.* etc.; invitis codd. et edd. vett. *partic. ve* praeter Schneid. l. l. cf. Ruddimann. p. 319. not. 23. — *Immissa*] Cod. Voss. *immissa*. — *Inter sese*] Edd. vett. *int. se*. Guelf. *int. sese*.

Nam et augendae rei et minuendae va- 10
 sicut aliae particulae plurimae; propter
 d accidit, ut quaedam vocabula, quibus
 tica ista praeponitur, ambigua sint, et
 oqueversum dicantur: veluti *vescum*, *vehe-*
ns et *vegrande*; de quibus alio in loco,
 riore tractatu facto, admonuimus: *vesani*
 em et *vecordes* ex una tantum parte dicti,
 e privativa est, quam Graeci κατὰ στέφανον
 mt. Simulacrum igitur dei *Veiovis*, quod 11
 in aede, de qua supra dixi, sagittas tenet,
 e sunt videlicet paratae ad nocendum. Qua- 12
 pter eum deum plerique Apollinem esse
 erunt; immolaturque [illi] ritu humano
 ra: eiusque animalis figmentum iuxta si-
 lacrum stat. Propterea Virgilium quoque 13
 at, multae antiquitatis hominem, sine osten-
 onis odio peritum, numina laeva in Geor-

§. 10. *Minuendae v.*] Guelf. *minuendae rei v.*
 ut rei bis legatur. — *Veluti*] Accessit *veluti* e
 Rot. Fulv. et Sciopp. — *Alio*] V. supr. 2, 3.
 eposit. in om. Guelf. — *Vesani*] Edd. vet. *vesa-*
 — *Dicti*] Hoc particip. cum Long. restitui, ad-
 gente I. Gron., e Reg. et Sciopp.; et edd. vet.
 Guelf. addunt: *dici*, quod deleuit Steph. Dein-
 Guelf., omisso v. *est*, hab. *quae privata quam*
 — *κατὰ στέφανον*] Ita Reg. et Sciopp. v. 2, 6.
 g. *στέφανον μόνον*.

§. 11. *Veiovis* etc.] Guelf. *ueduouis*, quod (*est*
) in aede. — *Paratae*] Reg. et Rot. *partae*. (V.
 Gell. Praef. 1.) Linc. et Guelf. *parte*.

§. 12. *Plerique*] Guelf. *plerumque*. V. Macrob.
 1, 17. — *Illi*] Hoc pronom. ignorant Iunt. Guelf.
 g. Rot. et Linc. Deinde pro *humano* Thys. et
 on. *Romano* legendum esse suspicati sunt; I.
 on.: *Cumano*; ex Virgilio enim constare, singula-
 a cultum Apollinis fuisse circa Cumas.

§. 13. *Georgicis*] Steph. *Georgicis quoque d.*;

gicis deprecari: significantem quandam velle esse huiusmodi deorum in laedendo maiorem quam in iuvando potentem. Versus Virgilii hi sunt:

*In tenui labor, at tenuis non gloria, si quae
Numina laeva sinunt, auditque vocantque
Apollo.*

- 14 In istis autem diis, quos placari oportet, mala a nobis vel a frugibus natis amoliantur. *Averruncus* quoque habetur et *Robigus*.

CAPUT XIII.

De efficiorum gradu atque ordine; moribus populi Romani observato.

1. Seniorum hominum et Romae nobilitatis atque in morum disciplinarumque veterum consuetudine memoriaque praestantium disceptatione quaedam fuit, praesente atque audiente

quoque cum Reg. et edd. vet. delevit I. Gronov. *Potentem*] Guelf. *potestatem*. — *Hi*] Pronomen dederunt Reg. Rot. Linc. et edd. vet. Non hab. Guelf. cf. Georg. 4, 6 sq. — *Labor*] Edd. vet. ante *labor est*. Guelf. pro seq. *at hab. ac*.

§. 14. *Istis*] Edd. ante Iunt. *his*. — *Amoliantur*] Hoc v. ex Guelf. Reg. Rot. Linc. Sciopp. et Voss. cod. in marg. est pro *amoveantur*. v. exemplum apud Gronov. Deinceps Guelf. Reg. Rot. Linc. Sciopp. cum Iunt. hab. *Aurung.*, edd. vet. *arung.* *Aruncus* vel *Auruncus* est in Philoxen. Gloss. *aruncare* habet Fest. Mox edd. ante Iunt. *Rubig.*

CAP. XIII. §. 1. *Disceque vet.*] Guelf. om. *disc.que vet.* — *Atque*] Ita edd. vet.; Ald. Steph. et Long. cum Guelf. *et* dederunt pro *ac*, nescio unde intruso. V. ad 4, 18, 2. Iunt. prorsus om. copulam. —

gradu atque ordine officiorum, cumque
 ereretur, quibus nos ea prioribus potiori-
 que facere oporteret, si necesse esset, in
 ra danda faciundoque officio alios aliis an-
 erre, non constabat. Conveniebat autem 2
 le, constabatque, ex moribus populi Ro-
 ni, primum iuxta parentes locum tenere
 illos debere, fidei tutelaeque nostrae cre-
 is; secundum eos proximum locum clientes
 ere, qui sese itidem in fidem patrocinium-
 nostrum dediderunt; tum in tertio loco
 hospites; postea esse cognatos affinesque.
 us moris observationisque multa sunt te- 3
 ionia atque documenta in antiquitatibus
 scripta; ex quibus unum hoc interim de
 tibus cognatisque, quod prae manibus est,
 amus. M. Cato in oratione, quam dixit 4

ribus] Guelf. prioribusque, omisso, x. pot. — Fa-
 doque] Reg. et Guelf. faciundoque. v. ad 5, ff.
 Mox Guelf. ante facere. — Constat] Guelf.
 et Linc. constituabat, quod recepit Long. An
 legend. constituatur? Rot. constabat. Gron.
 non const. ab improba manu inaptas cenabat,
 quam cumque quaer., per errorem, syllaba repe-
 pro cum, quaer. fecisset librarius antiquus.

§. 2. Facile] Guelf. facere. — Secundum] Vo-
 secundum a male sedulis adiunctam esse, qui
 um volberint acclarare, quum ignorarent. Latini-
 m, putabat I. Gron. in Addend. p. 899 sq. coll.
 ot. ad 3, 2, 9. Apposite Othe contulit Plaut.
 t. 2, 1, 42. Nam secundum patrem tu es, pater
 dimus. Deire v. 20, 1, 40. — Itidem] Guelf.
 — Dederunt] Edd. vet. dederunt. Pro pra-
 enti nostram Gryph. hab. nostrorum; in margi-
 rum. Mox Guelf. tunc in certa loca

§. 3. Atque documenta] Ita Guelf. et edd. vet.
 documentaque.

apud censores in Lentulam, ita scripsit: *Quod maiores sanctius habuere, defendi pupillum quam clientem non fallere. Adversus cognatos pro cliente testatur; testimonium adversus clientem nemo dicit: patrem primum, postea patronum proximum nomen habet.*
 5 Massurius autem Sabinus, in libro *Iuris civilis* tertio, antiquiorem locum hospiti tribuit, quam clienti. Verba ex eo libro haec sunt: *In iure civili apud maiores ita observatum est, ut primum tutela sit cognato, deinde hospiti, deinde clienti, tum cognato, postea affini. De qua tutela feminae viris potiores [sunt] habitae, prae illarumque tutela muliebris praelata: etiam*

§. 4. *Quod etc.*] Lud. Aurel. ad Tac. *Ann.* conl.: *Quid m. s. hab., quam def. pupillos? cl. n. fallere?* Interrogationem ab h. l. alienam recte opposuit I. Gron. — *Cliente*] Guelf. d. Ad v. sequens ex nemo h. l. intellig. aliquis; I. Gron. opposuit patri, qui testatur malebat. Ruddimann. II. p. 361. not. 8. Falster. testatur personaliter passive dici admonuit p. 241. *Verbo in testamento et testor dixisse.* — *Adversus*] Guelf. d. *Adversus* dedit, quod h. l. magis placet, et quia pupillus dedit, et quia numerus melior oritur. Vulg. *adversus*. — *Postea*] Steph. *deinde*; nostrum hab. codd. (G. et edd. vet. Mox v. *habere* om. Guelf.

§. 5. *Tum*] Guelf. *tunc*. — *Viris*] Reg. *viris* ignorat; idem cum duobus aliis codd. Gr. Guelf. omit. v. *sunt*. — *Pupillarique*] Edd. v. *pupillarisque*. Guelf. *pupillarisque* tutela mulieri praelata, praeferebat Falster. p. 241. Steph. *pupillarisque* tutela muliebris praelata. Reg. *mulieris* lata. *mulieri* praelata. Ranchin. VV. LL. 1, 4. *pupillarisque* tutela muliebris praelata. Thys.: *Pupillaris* tutela muliebri praefertur propter teneram aetatem mulieres autem iure antiquo, quamvis pupillae essent, in perpetua erant tutela. V. Cic. pro *Murdena* c. 12. —

us quem affuissent, eius filii tutores re-
in eadem causa pupillo aderant. Fir- 6
n atque clarum isti rei testimonium per-
t auctoritas C. Caesaris pontificis maximi,
in oratione, quam pro Bithynis dixit;
principio usus est: *Vel pro hospitio regis
omedis, vel pro horum necessitate, quo-
res agitur, defugere hoc munus, M.
ici, non potui. Nam neque hominum
te memoria deleri debet, quin a proxi-
retineatur: neque clientes sine summa
mia deseri possunt: quibus etiam a pro-
uis nostris opem ferre instituimus.*

issent] Sensus est: Qui tutores pupillum alium
aderant contra aliquem, qui putabat sibi aliquid
onis pupilli deberi, idque iudicio publico pete-
hi ipsi tutores, qui in isto iudicio contra illum
rant, si ab eodem moriente in tutoribus filii es-
relict, etiam in ista ipsa causa adiuabant pu-
m ab eo relictum. *Filii* est genitiv.; vel si ita
ac casus fert, habeatur *filiis*; quando oportet
n legas *pupillis*. I. Gron. *Filiis* hab. Reg. et
Vulg. comma deerat post v. *affuissent*. Ver-
ita transfert: *le tuteur était obligé de défendre
eune citoyen en justice contre les poursuites de
propres enfans.*

§. 6. *Rei test.*] Vulg. *isti test. rei*; nostrum vv.
nem dederunt codd. Gron. et Guelf. — *Bithy-*
Edd. ante Iunt. *Bithyniis*. Guelf. *Bithiniis*; for-
etiam proba. — *Defugere*] Guelf. *aufugere*.
vett. *refugere*. — *M. Vinici*] Ita scripsi cum
pp. et e coniectura Thys. atque Gron. Reg. hab.
vincē. Rot. *M. unite*. Linc. et quartus Gron. cod.
Vincere. Guelf. *M. unice*. Edd. vett. *Mumi*, s.
mi Vinici. Iunt. et Ald. tantum *M. Steph.* edi-
M. V.; I. Gron. ait: Caesaris fuit *M. Vini*, ex
stirpe est Vinicius sub Galba potens. — *A]* Prae-
tione caret Sciopp. — *Deseri*] Guelf. *deferri*. —
prop. nostris] Gron.: Videtur dixisse Caesar: *ante*

CAPUT XIV.

Quod Apion, doctus homo, qui *Plistonices* appellatus est, vidisse se Romae scripsit recognoscere neminem inter se mutuam ex vetere notitia hominis leonis.

- 1 Apion, qui *Plistonices* appellatus est, teris homo multis praeditus, rerumque Graecarum plurima atque varia scientia fuit. Eius libri non incelebres feruntur, quibus omnino ferme, quae mirifica in Aegypto visuntur, diunturque, historia comprehenditur. Sed iis, quae vel audisse vel legisse sese dicit, fortassean vitio studioque ostentationis sit loquax

propinquos nostros. Nostrum Falster. interpretatur proxime post propinquos nostros. — Opem] Edd. ante Iunt. auxilium.

CAP. XIV. *Se]* Edd. vett. *sese*; nostrum finit. Guelf. Pro notitia edd. ante Iunt. hab. amicitiam. Guelf. *mutua ex utero vetere not.*

§. 1. *Apion]* Reg. *Apion*; et sic Guelf. §. 1 et Sarisber. l. infr. l.; itaque scribendum esse c. Vossio putabat Thys. Vulg. *Appion*. cf. 7, 8, 2. Deinceps edd. vett. hic et in lemmate: *qui Polyhistor*. cf. 7, 8.

§. 2. *Omnium]* Cum Guelf. Reg. et edd. vett. Long. *quibus omnibus* (Gryph. marg. *omnium*) -- *historia comprehendit. Comprehendit* hab. etiam Sciop. Fort. legend. *quibus omnium -- historiam comprehendit.*

§. 3. *Vel]* Haec vox accessit e Reg. et Sciop. Deinceps *audisse* pro Steph. *audivisse* hab. Guelf. Reg. et edd. vett. Restitui. — *Fortassean]* Vulg. *forte* *lasse a v.* Nostrum dederunt Rot. Reg. et Sciop. idque volebat iam Suartius Analect. 3, 3. cf. infr. 3, 53. 11, 9, 1. 17, 5. Dein Guelf. *studio sine qua*

est enim sane quam in praedicandis do-
 mis suis venditor. Hoc autem, quod in 4
 o *Aegyptiacorum* quinto scripsit, neque
 lisse neque legisse, sed ipsum sese in urbe
 mana vidisse oculis suis confirmat. In circo 5
 ximo, inquit, venationis amplissimae pugna
 culo dabatur. Eius rei, Romae cum forte 6
 em, spectator, inquit, fui. Multae ibi sae- 7
 tes ferae, magnitudines bestiarum excel-
 tes, omniumque invisitata aut forma erat
 ferocia. Sed praeter alia omnia leonum, 8
 uit, immanitas admirationi fuit, praeter-
 omnis ceteros unius. Is unus leo corpo- 9
 impetu, et vastitudine, terrificoque fremitu
 sonoro, toris comisque cervicum fluctuanti-

sit pro fit dedi cum Reg. v. ad 14, 1, 33. fin.
 [quam] Suart. nequam; reprobante Gron.; sane-
 m saepe legitur. — Venditor] Guelf. et edd.
 Iunt. vendicator.

§. 4. Romana] Reg. et edd. vett. Roma; no-
 m confirmant Iunt. et Guelf. V. ad c. 6, 10.

§. 5. Inquit] Non legitur h. v. in Reg. nec in-
 post repente. Deinceps amplissima hab. Steph.

§. 6. Rei] Guelf. rei nomine R.; nomine de-

lum esse indicant puncta. Non plane tamen in-
 um foret, si retineretur, et pro causa acciperetur,
 so post v. rei sublato. v. Scheller. sub v. Nomen
 800 sq. Obstat tamen v. forte.

§. 7. Magnitudines]. Vulg. magnitudine. No-
 m est e codd. Gron. Guelf. et edd. ante Ald.,
 restituendum esse vidit iam Pricaeus ad Appul.
 . 4. Cum iisdem codd. Gron. dedit invis. pro
 elf.) inusitata.

§. 8. Unius] Guelf. et edd. ante Ald. hab. unus.

§. 9. Corporis etc.] Sarisber. de Nug. Guriat. 5,
 et vastitudine corporis et impetu fervoris, fre-
 terrifico, sonoro quoque toro, comisque c. fl. —

- bus, animos oculosque omnium in sese converterat. Introductus erat inter compluris teros ad pugnam bestiarum datus servus consularis. Ei servo Androclus nomen fuit.
- 11 Hunc ille leo ubi vidit procul, repente, quit, quasi admirans stetit: ac deinde sensu atque placide tanquam nosciturus ad-
- 12 minem accedit. Tum caudam more atque adulantium canum clementer et blande motu hominisque sese corpori adiungit; crura eius et manus prope iam exanimati metu
- 13 gua leniter demulcet. Homo Androclus in illa tam atrocis ferae blandimenta amisit, animum recuperat: paulatimque oculos ad
- 14 tuendum leonem refert. Tum, quasi mutua recognitione facta, laetq, inquit, et grata

Sonoro] Gron. *sonore*, non repudiata tamen vulg. lectione. — *Fluctuantibus*] *Fluitantibus* coni. Triller. ap. Falster. p. 242. leg. *comisque cervicem circumfluct.* aut *cervicem fluct.* — *Omnium* Guelf. *hominum in se c.* — *Converterat*] Sic Gron. Guelf. et edd. vett.; *convertit* Carr. (Steph.)

§. 10. *Datus*] Edd. ante Iunt. *Dacus*, quasi servus e Dacia. Mox pro *ei* Guelf. *et.* — *Androclus*] Guelf. edd. vett. *Androdus*. v. Leopard. Eminent. 25. cf. Aelian. de Nat. Anim. 7, 48. Senec. de Benef. 2, 19. *Andronicus* Sarisber.

§. 11. *Admirans*] Steph. et Thys. *ammirans*. V. ad 4, 8, 5. Edd. ante Iunt. *admiratus*. — *Atque* etc.] Sarisb. *et quasi iocabundus placide accessit hominem.*

§. 12. *Prope*] Guelf. *pene* (paene); mox *leniter* pro *leniter*.

§. 13. *Homo*] Guelf. *tunc*. Dein Sarisb. *illa tam exhibet illata.* — *Paulatimque*] Vulgo *paulatim*; *que adiunxi* ex edd. vett.; Guelf. hab. *paulatim*.

dos videres hominem et leonem. Ea re 15
 rsus tam admirabili maximos populi cla-
 res excitatos dicit, arcessitumque a Caesare
 Androclum, quaesitumque causam, cur ille
 atrocissimus leo uni parsisset. Ibi Androclus 16
 mirificam narrat atque admirandam. Cum 17
 vinciam, inquit, Africam proconsulari im-
 mo meus dominus obtineret, ego ibi iniquis
 et cotidianis verberibus ad fugam sum
 actus; et, ut mihi a domino, terrae illius
 aeside, tutiores latebrae forent, in campo-
 m et arenarum solitudines concessi: ac, si
 fuisset cibus, consilium fuit, mortem aliquo
 cto quaerere. Tum, sole medio, inquit, et 18

§. 15. *Ea* etc.] Sarisb. *Et hanc ob rem et cla-
 res populi maximos, accersitus est homo a Caes.
 quare illi uni atrociss. leo pepercerit, diligenter
 aesitum est.* — *Maximos*] Ita edd. vet. et codd.,
 si quod Guelf. hab. *maximasque*; an fort. *maxi-
 aequae* dare voluit? Contra Carr. *maximus populi
 amor excitatur. Accersitur a C. Androclus, quae-
 tur ab eo causa, cur ille atroc. leo uni pepercis-
 t.* Pro *quaesitumque* Reg. hab. *tantum quaesitum*;
 iod Gron. explicat, ut *interrogatum causam*; Ald.
aesitam, Guelf. Rot. et Iunt. *quaesitamque*, Rot.
 teram tamen lectionem in marg. exhibens; al.
aesita ab eo causa. Leo uni pars. est e Guelf. et
 g.; Rot. hab. *leoni pars.*; *parsis.* etiam edd. vet.;
 eph. *pepercisset*, quod retinuerunt editt. recentt.
Arcessitumque] Guelf. *accersitumque.* v. 1, 2, 1.

§. 16. *Admirandam*] Steph. iterum *ammir.* Edd.
 de Iunt. *admirabilem.*

§. 17. *Ut* etc.] Sarisb. *quo mihi latebrae ter-
 ae illius forent a dom. tut.* — *Defuisset*] Guelf.
isset; mox pacto aliquo.

§. 18. *Sole* etc.] Hunc vv. ordinem recepi e
 g. Rot. et Prisciano pro (Guelf.) *sole, inquit, me-
 o.* Pro *medio* Fulv. et Sciopp. hab. *meridiano*;

- arido et flagranti, specum quandam nactus
 motam latebrosamque, in eam me penetro
 19 recondo. Neque multo post ad eandem spe-
 cum venit hic leo, debili uno et cruento pede
 gemitus edens et murmura dolorem crucia-
 20 tumque vulneris commiserantia. Atque illi
 primo quidem conspectu advenientis leonem
 territum sibi et pavefactum animum dixit
 21 Sed postquam introgressus, inquit, leo, u-
 re ipsa apparuit, in habitaculum illud suum
 vidit me procul delitescentem, mitis et man-
 sues accessit: et sublatum pedem ostendit
 mihi et porrigere, quasi opis petendae gratia

inde Gron. *sole meridie*. Sarisb. *cum itaque sole me-
 dio rapido et flagranti*. — *Et arido*] Hoc praetuli
 Prisciani (6, 14. V. 1. p. 269. ed. Krehl.) edd. rec-
 tus, vulgatae lectioni (Guelf.) *rapido*; et excidisse
 detur propter syllab. it praecedentis voc. Computa-
 bat Gron. rapidam febrem lib. 12, 12. i. e. ignem
 Lips. malebat: *ardido* (Elect. 2, 5.). Deinceps *flag-
 ranti* edidi cum Long. secutus Priscian. edd. vet.
 et Guelf. Vulg. *flagrante*. — *Penetro*] I. e. confere
 cf. 12, 10, 1. Vechner. Hellenol. 1, 7. p. 39. V. *in
 eam me* non excerpsit Priscian.; ita ut suspecta vi-
 deri possint; et legend. fort. *penetro et me recondo*.
 Et Sarisb. hab. *in eam penetro meque recondo*.

§. 19: *Specum*] V. de genere huius v. Schneid.
 Gramm. lat. 2, 1. p. 324. Salisb. hab. *ad eundem
 specum*. cf. §. 24. — *Commiserantia*] Sciopp. com-
 monstrantia.

§. 21: *Re*] Sarisb. *res*. — *Vidit*] Edd. vet. *vi-
 det*. Sarisb. *me videt ingressum procul, et delite-
 tus*. Mox *et subl.* et *porr.* pro duplici ac edidi cum
 edd. vet. et Guelf. et Sarisb. — *Mansues*] Ita Reg.
 Rot. et Sciopp. pro *mansuetus* (Guelf. et Sarisb.).
 Glossar. Scheller. Ruddimann. I. p. 64. not. 99. —
Mihi] Pronom. addidi e Sarisb. Guelf. Reg. et edd.
 vet.; omiserat Steph.; deinceps Reg. hab. *pergere*,
 i. e. *porrigere*. cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 513.

us est. Ibi, inquit, ego stirpem ingentem, 22
 tigio pedis eius haerentem, revelli: conce-
 mque saniem vulnere intimo expressi: ac-
 atiusque, sine magna iam formidine, sicca-
 penitus atque deteresi cruorem. Ille tunc 23
 a operā et mēdela levatus, pede in mani-
 s meis posito, recubuit et quiescit. Atque, 24
 eo die, triennium totum ego et leo in
 lem specu eodemque victu viximus. Nam, 25
 as venabatur feras, membra opimiora ad-
 cum mihi suggererat, quae ego, ignis co-
 um non habens, meridiano sole torrens ede-
 m. Sed ubi me, inquit, vitae illius ferinae 26
 a pertaesum est, leone in venatum profecto,
 iqui specum: et, viam ferme tridui per-
 ensus, a militibus visus apprehensusque sum,
 ad dominum ex Africa Romam deductus.

§. 22. *Vestigio*] *Ima parte pedis. Phys.* — *Re-*
h] Edd. vett. et Sarisb. *revulsi*. v. Serv. ad Virg.
 n. 4, 427. Falster. Supplément. Ling. Lat. p. 116.
 ddimann. I. p. 243. not. 29. Infr. 15, 16, 3. —
 n] Guelf. om. *iam*; mox hab. *penit. sicc.* pro *sicc.*
ur.; ~~tunc illa tunc~~ Sarisb. *accutatusque iam*
e m. form. sic. pap., omnemque detensi cruorem.

§. 24. *Trien. tot.*] Sarisb. *tot. trien.* — *Eadem*] *Idem*
vett. et Sarisb. eadem. — *Victu*] Guelf. Reg. et
tu. Fort. legend. eodemque etiam victu.

§. 25. *Nam, quas*] Al. legunt: *nam earum,*
as. Sarisb. nam si quas. — *Ad specum mihi*
ggerebat] Guelf. *mihi ad spec. sug.* Pronom. *mihi*
ane om. Sarisb. — *Mer. sole*] Ita Reg. et Sarisb.;
d. vett. et Guelf. sola mer. tosta pro torr. dedit
ur. cum Sarisb.

§. 26. *Ferinae*] In cod. Voss. annot. *ferme,*
mod video apud Sarisb. — *In*] Sarisb. om. *in.* —
pprehensusque] Sarisb. *apprehensus, et -- deductus*
ua.

- 27 Is me statim rei capitalis damnandum, da-
 28 dumque ad bestias curavit. Intellego autem
 inquit, hunc quoque leonem, me tunc sepa-
 rato, captum gratiam nunc mihi beneficii et
 29 medicinae referre. Haec Apion dixisse An-
 droclum tradit, eaque omnia scripta circum-
 lataque tabula populo declarat: atque idem
 cunctis petentibus, dimissum Androclum
 poena solutum, leonemque ei suffragiis populi
 30 donatum. Postea, inquit, videbamus Andro-
 clum et leonem, loro tenui revinctum, ubi
 tota circum tabernae ire: donari aere Andro-
 clum; floribus spargi leonem; omnes [fere]
 ubique obvios dicere: *Hic est leo hospes ho-*
minis, hic est homo medicus leonis.

§. 27. *Curavit*] Sarsb. *procuravit.*

§. 28. *Gratiam*] Sarsb. *grat. nunc benef.*
ferre et medelae. — Nunc mihi] Steph. *nunc etiam*
 sed hanc voculam deleui cum codd. Guelf. Reg. B.
 et edd. vett.; ex edd. vett. *nunc mihi* pro *mihi nunc*
recepti.

§. 29. *Tabula*] Hoc pro *tabella* dedit Reg. et
 cedentibus Guelf. et edd. vett. ante Ald. Praeterea
 Guelf. hunc ordinem dat: *pop. tab. decl.* Gron.
 lebat: eaque o. scripta circumlataque tabella
 declarata, (sc. Apion tradit).

§. 30. *Revinctum*] Guelf. et *evinct.* — *Fere*
 Hoc v. non exstat in Reg. Rot. et Linc. Hic
 lib. et Iunt. hab. *ubique omnes obv. dic.* (Iunt. *di-*
ceret); Rot. pro *ubique* dat *undique.* Copula *que*
 (Guelf. et edd. vett. *omnesque*) deest in iisdem lib.
 et ap. Steph.

CAPUT XV.

Corpuse sit vox, an ἀσώματον, varias esse
philosophorum sententias.

Vetus atque perpetua quaestio inter nobi- 1
simos philosophorum agitata est, corpuse
vox an incorporeum. Hoc enim vocabulum 2
vidam fixerunt proinde quod Graece dicitur
σώματον. Corpus autem est, quod aut effi- 3
cax est aut patiens: id Graece definitur τὸ
ἐμμένον ἢ πάσχον σῶμα ἐστίν. Quam definitio- 4
nem significare volens Lucretius poeta ita scri-
bit:

*Tangere enim aut tangi nisi corpus nulla
potest res.*

io quoque modo corpus esse Graeci dicunt 5
τρυγῇ διασπτόν. Sed vocem Stoici corpus 6
se contendunt: eamque esse dicunt ictum
ra. Plato autem non esse vocem corpus 7

CAP. XV. 'Ασώματον] Rot. *incorporeum*; Reg.
corp. *Incorporeum* igitur h. l. legendum sit,
si forte haec lectio pertineat ad vv. capitis ipsius
corpuse sit vox an incorporeum. Guelf. h. l. hab.
noxa a naso matori varias sese ph. 3. Vides
taecum corruptum. v. mox.

§. 2. 'Ασώματον] Guelf. AsoMATON.

§. 3. *Definitur*] Edd. vett. *dicitur*. Deinceps
siopp. pro τὸ δρ. hab. τὸ ἤδη ποιοῦν. Vv. τὸ δρ.
n. ed. Rom.

§. 4. *Definitionem*] Guelf. *diffinit.* (v. ad 4, 1,
b.) *Lucret. sign. vol. ita scr.* — *Poeta*] Haec vox
iuncta est e Reg. et Rot., quum vulg. deesset. V.
Lucret. 1, 305.

§. 6. *Stoici*] Cf. Diogen. L. 2, 4, 3, 7, 1, 38.
hys. ad h. l. et quos laudavit Long.

putat. Non enim percussus, inquit, aër, sed plaga ipsa atque percussio, id vox est. *ὄν ἀπλὸς πληγῇ αἶρος ἐστίν· ἡ φωνή· πλήττει γὰρ τὸν αἶρα καὶ δάκτυλος παραγόμενος, καὶ ἀνέπω ποιεῖ φωνήν· ἀλλ' ἡ πόση πληγῇ, καὶ σφοδρὰ, καὶ τόση δέ, ὥστε*
 8 *ἀκουστὴν γένεσθαι.* Democritus ac deinde Epicurus: ex individuis corporibus vocem constare dicunt, vocemque, ut ipsis eorum verbis utitur,
 9 *ῥῆμα λόγων* appellantur. Hos aliosque tales argutae delectabilisque desidia aculeos cum audiremus, vel lectitarem, neque in his scripulis aut consolumentum aliquod solidum ad rationem vitae pertinens, aut finem ullum quaerendi videremus: Ennium Neoptolemum probabamus, qui profecto ita ait:

Philosophandum est paucis. Nam omnino haud placet.

[§. 7. *Vocem corp.*] Guelf. *vocem aut corp.* — [Id.] Pronom. accessit e Guelf. tribus codd. Gron. Sciopp. — [*Παραγόμενος*] Steph. Specim. Emend. p. 196. leg. *περιγόμενος*, i. e. digitus qui circa quendam ducitur; et mox *πόση* pro *πόση* i. e. percussam certam quandam habens quantitatem.

[§. 8. *Democritus*] Cf. Plutarch. de Placit. Phil. 10. 4. 19. et 20.

[§. 9. *Tales*] Guelf. *talis*; mox *lectaremus*. — [*Quaerendi*] Guelf. *currendi*; dein *probamus*. — [*Philosophandum*] Turneb., ut senarius esset, legi voluit *Phil. est. mi paucis* etc. Voss. ad Fragm. Enn. trochaicum quadratum hoc modo efficere voluit: *Philosophari mihi est necesse: at paucis: nam etc.* Cum Both. Poët. Scen. p. 58. legend. censeo: *est*; *sed paucis*; dein Both. sententiam requirere videri putabat *nimio* i. e. *valde*; pro *omnino*. Trill. ap. Falster. p. 243. *nimum* malebat. cf. Cic. Qu. Tuscc. 2. in d. Orat. 2, 37. de Hep. 1, 18. An.

CAPUT XVI.

De vi oculorum, deque videndi rationibus.

De videndi ratione deque cernendi naturā 1
 versas esse opiniones philosophorum animad-
 vertimus. Stoici caueas esse videndi dicunt, 2
 diorum ex oculis in ea, quae videri queunt,
 missionem, aërisque simul attentionem. Epi- 3
 curus effluere semper ex omnibus corporibus
 mulacra quaedam corporum ipsorum, eaque
 se in oculos inferre, atque ita fieri sensum
 vendi putat. Plato existimat, genus quod- 4
 am ignis lucisque de oculis exire: idque con-
 nectum continuatumque vel cum luce solis
 l cum alterius ignis lumine, sua vi et ex-
 na nixum, efficere, ut, quaecunque offen-
 rit illustraveritque, cernamus. Sed haec ea, 5

CAP. XVI. *Deque*] Sic Reg. Guelf. Iunt. Ald.;
 que ediderat. Steph. cum edd. ante Iunt.; idque
 b. etiam Iunt. in Indice capp.

§. 1. *Videndi*] Cf. Plutarch. de Plac. Phil. 4,
 Macrob. Sat. 7, 14. et Thys. ad h. l. — *Anim-*
vertimus] Guelf. *advertim*.

§. 3. *Epicurus*] Post nomen *Epic*. Steph. intu-
 at particulam *autem*, quae deest in Guelf. Reg.
 edd. vett.; delenda igitur erat. Deinceps idem
 ph. cum Guelf. et edd. vett., invito Reg., scripse-
affluere; at huius v. vim esse in sqq.: in oculos
 erre, intellexit I. Gron. Veram igitur lectionem
 n Long. restitui. cf. Quintil. Inst. 10, 2, 15. Macr.:
uset Epicurus, ab omnibus corporibus iugi fluore
aeptiam simulacra manare etc.

§. 4. *Offenderit*] Ms. Thys. *ostenderit*. Ed. Rom.
enderit illustraverintque, hinc Ven. 1472. Brix. et
 non. *offenderint illustraverintque*.

§. 5. *Sed haec ea*] Edd. vett. et Steph. *sed et*

quae non diutius muginandum: eiusdemque illius Enniani Neoptolemi, de quo supra scriptissimus, consilio utendum est, qui degustandum ex philosophia censet, non in eam ingurgitandum.

CAPUT XVII.

Quam ob causam dies primi post Kalendas, Nonas, Idus, atri habeantur: et, cur diem quoque quartum ante Kalendas, vel Nonas, vel Idus quoque religiosum plerique vitant.

- 1 Verrius Flaccus in quarto *De verborum significatu* dies, qui sunt postridie Kalendas, Nonas, Idus, quos vulgus imperite *nefastos* dicit, propter hanc causam dictos habitosque
- 2 *atros* esse scribit: *Urbe*, inquit, *a* Calpurnio

hic ea, (ea om. Gryph.) quae disserimus, imaginandum. Reg. et Rot. *Sed haec* (Reg. *heic*) *eaque non diutius muginandum*, quam lectionem recepit Long. Reg. ap. Lambec. *imurnandum*, inde Lambec. *neque hic diutius immorandum*. Thys. *sed et hic neq. d. immor.* Gron. *sed haec quoque non diutius muginandum*. cf. 4, 19. Guelf. *sed hic ea quae scriberimus ymaginandum*. Ego voluerim: *sed hic quoque ea non d. mug.* Varro ap. Plin. H. N. 1. Prae-med.: dum ista musinamur. — *Supra*] V. cap. ante. §. 9.

CAP. XVII. *Dies*] Guelf. *duo*; post pro *cur* d. cum. — *Vitant*] Annon leg. *vitent*; sicut praedicti habeantur? Nulla tamen usquam varietas extitit nisi quod Guelf. pro *cur* hab. cum. An fort. omnino abicienda particula *cur*?

§. 1. *Verrius*] Guelf. *Servius*. — *Significatio* Sic Reg. Rot. et Sciopp., ut cap. seq. Vulg. *significatione*. — *Vulgus* etc.] Guelf. *vulgo imp. infestus* — *Atros*] Cf. Macrobian. Sat. 1, 16. p. 289. Zenob.

nonibus recuperata, L. Attilius in senatu
 rba fecit, Q. Sulpicium, tribunum militum,
 Alliam adversus Gallos pugnaturum rem
 inam dimicandi gratia postridie Idus fe-
 cisse: tum exercitum populi Romani occi-
 sione occisum, et post diem tertium eius
 si urbem præter Capitolium captam esse:
 mpluresque alii senatores recordari sese
 verunt, quotiens belli gerendi gratia res
 vna postridie Kalendas, Nonas, Idus, a
 gistratu populi Romani facta esset, eius
 lli proximo deinceps proelio rem publicam
 ale gestam esse. Tum senatus eam rem
 pontifices reiecit, ut ipsi, quod videretur,
 tuerent. Pontifices decreverunt, nullum
 diebus sacrificium recte futurum. Ante 3
 am quoque quartum Kalendas vel Nonas vel
 ns, tanquam inominalem diem, plerique

¶ 4, 19. Nonius: Atri dies dicuntur, quos nunc
 fastos vel posteros vocant. De re cf. Liv. 5, 38.

§. 2. *Recuperata*] Edd. vett. et Guelf. *recuper.*
 (ubique scripsi) pro *reciper.*; iidem libb. *Attilius*
 o *Attilius*. V. de hoc Schneid. Grammp. lat. 1, 2.
 444., de illo Nolten. Lex. Antib. p. 150 sq. —
liam] Ita Guelf. et Reg. hoc nomen scriptum hab.
 o *Aliam*. Edd. vett. *halliam*. Ald. *Alliam*. V. Lach-
 mann. de die Aliensi p. 1. et Schneid. Gramm. lat.
 2. p. 408. Deinceps Macr. *adversum*; tum: *d.*
atia fecisse postridie Idus Quintiles. — *Postridie*
populi] Guelf. *postridie id fecisse cum exercitu pop.*
A mag.] Vv. *a mag.* om. Guelf., spatio tamen va-
 b relicto. — *Publicam*] Ita Guelf. et edd. vett.;
blicam om. Ascens.; Iunt. Ald. *Reip. malam ge-*
um. Alii: *Reip. male gestum*. Cod. Voss. *rem po-*
li m. g. Dein ad om. Guelf. Tum sola ed. Rom.
b. reiecit.

§. 3. *Inominalem*] Ita Steph. cum edd. vett.
 Macr. Intellig. *mali ominis*. v. Falster. p. 244.

4 vitant. Eius observationis an religio ulla sit
5 tradita, quaeri solet. Nihil nos super ea re
scriptum invenimus: nisi quod Q. Claudius
Annalium quinto cladem illam pugnae Can-
nensis vastissimam factam dicit ante diem quar-
tum Nonas Sextiles.

CAPUT XVIII.

In quid et quantum differat *historia* ab *annali-
bus*: superque ea re verba posita ex libro *rerum ge-
starum* Sempronii Asellionis primo.

- 1 *Historiam* ab *annalibus* quidam differ-
eo putant, quod, cum utrumque sit rerum
gestarum narratio, earum tamen proprie rerum
sit *historia*, quibus rebus gerendis interfuerit
2 is, qui narret. Eamque esse opinionem quod

Reg. *nominalem*; unde Scalig. de Climacter. p. 82
omin.; Guelf. *inominabilem*; marg. cod. Voss. et
Paris. a. 1584.: *innominalem* i. e. nefastum; quod
Meurs. ad Macr. praeferebat. et Trill. ap. Falst.

§. 5. Nos] Hoc pronom. adiunxi e Rot. et Re-
Praenom. Q. om. Guelf. et edd. vett.; hab. Gryp.
marg. Deinde pronom. addidi *illam* e Guelf. Re-
et edd. vett. In fine cum edd. vett. Guelf. Reg.
Rot. Long. hab. *Sextiles* pro *Sextilis*. Macrob. in
nos nihil sup. ea re s. inv. -- *clad. illam vastis-
simam factam refert a. d. q. N. Sextiles* (ed. Gryp.
Sextilis).

CAP. XVIII. Quid] Edd. ante Iunt. quo. V. 1
5, 6. Mox Guelf. de *annal.*

§. 1. Tamen] Guelf. cum. — Interfuerit] In
quidem durum et nimium, et ne quidem comprehen-
sum in ipso v. *ιστορικῶν*. I. Gron. cf. Gron. Obs. ad
Ecclesiast. c. 9. et ad Tac. Ann. init. Caeterum
Guelf. *interfuit*.

indam, Verrius Flaccus refert in libro *De significatu verborum* quarto; ac se quidem ducere super ea re dicit: posse autem videri stat, nonnihil esse rationis in ea opinione, quod *historia* Graece significet rerum cognitionem praesentium. Sed nos audire soliti sumus, *annales* omnino id esse, quod *historiae* dicuntur; *historias* non omnino esse id, quod *annales* sint; sicuti, quod est *homo*, id nequaquam *animal* esse; quod est *animal*, non id necesse est *hominem* esse. Ita *historias* qui dicunt esse aiunt rerum gestarum vel expositionem vel demonstrationem, vel quo alio nomine id dicendum est; *annales* vero esse, cum res gestae plurium annorum, observato cuiusque anni ordine, deinceps componuntur. Cum vero non per annos, sed per dies singulos res gestae scribuntur, ea *historia* Graeco vocabulo *ἱστορίαι* dicitur, cuius Latinum interpretamentum scriptum est in libro Sempronii Asellionis: imo: ex quo libro plura verba adscriptimus,

§. 2. *Quarto*] Scriver. in marg. exemplaris sui: [III. i. e. littera H., ubi de *Historia* tradiderat. Singulos enim libros Verrii singulae constituebant litterae. Gron. — *Quod*] Guelf. om. *quod*; mox edd. vet. significat. — *Praesentium*] Steph. (Specim. Emend. 88.) v. *praes.* non cum *rerum* coniungendum censet, sed ita interpretatur: rerum cognitionem, quam habeant qui praesentes fuerint.

§. 4. *Non omn.*] Cod. Voss. *omnino non.* Guelf. *ut. omn. id non esse*, quem v. ordinem praeferturum esse arbitror.

§. 5. *Hominem esse*] Guelf. *esse hominem.*

§. 6. *Componuntur*] Guelf. *componunt.*

§. 7. *Sempronii*] Nomen *Sempronii* om. edd. ante Iunt. Mox edd. vet. et Guelf. *plura dederunt* pro *pluria*. Tum Guelf. *asscripts.* —

ut. simul ibidem, quid ipse inter res gestas
 8 annales esse dixerit, ostenderemus: *Vera*
inter eos, inquit, qui annalis relinquere
luissent, et eos, qui res gestas a Romanis
perscribere conati essent, omnium rerum
interfuit. Annales libri tantum [modo] quod
factum, quoque anno gestum sit, ea demo-
strabant, id est [eorum] quasi qui diarias
scribunt, quam Graeci ἐφημερίδα vocant. Ne-
que his non modo satis esse video, quod factum
esset, id pronuntiare, sed etiam, quo con-
silio quaque ratione gesta essent, demon-

Esse] Steph. l. l. malebat: *interesse*, ut postea S.
 pron.; siue *discrimen* s. *discriminis* intelligendū
 esse. Deinceps Guelf. ostendemus.

§ 8. *Perscr.]* Guelf. *prescr.* (praescr.). —
rum] Bad. commate post rerum distinguit. Steph.
 l. coni. omnino nimirum; non prorsus tamen
 satisfaciebat coniectura. — *Tantummodo]* Reg.
 tum hab. pro vulg. *tantummodo*. De *tantum* q.
 v. Gron. ad Liv. 33, 4. Pro *quoque* Guelf. h.
quodque. Edd. ante Iunt. mox hab. *gestumve*.
 inde *ea* pro *id* dederunt Iunt. Guelf. Reg. cum
 bus aliis codd. et Sciopp. *ea nos d.* in vet. cod.
 legi testatur Ursin. (v. Barth. Advers. 32, 10.)
 hic coni. *hactenus demonstr.* Videlicet, ait I. Gu.
 in annalibus annotatum erat, quid unoquoque
 olim gestum fuisset; etiam simulatque modo et
 per et hoc tempore esset factum aliquid, simile
 annotatum licebat cernere; atque ita forma dia-
 praebebatur. Sic apparet a Gellio divisa esse *factum*
 et *gestum*. — *Eorum]* Pronom. hoc deest in Guelf.
 tribus Gron. codd. Sciopp. et Iunt.; Ald. hab. *id e-*
rum est. Insuper vv. *qui et scribunt* delenda esse
 suspicatus est Gron. Non spreverim edd. ante Iunt.
 lectionem; *id eorum est, qui quasi diarias scr.* Etiam
 Steph. malebat *qui quasi*. — *Satis]* Barth. *satis*
 Mox edd. ante Iunt. *qua rat.* omisso *que*.

Paulo autem post idem Asellio in eodem §. 9. o: *Nam neque alacrioris, inquit, ad rem-
licam defendundam, neque segnioris ad
perperam faciundam annales libri com-
vere quidquam possunt. Scribere autem
um, initum quo consule, et quo [modo]
sectum sit, et quis triumphans introierit,
quae eo in bello gesta sint, iterare: non*

§. 9. *Paulo -- post]* Eadem hab. paulo autem
, unde autem adscivi. — *Inquit]* V. inquit ac-
te Sciopp., quod prorsus Gellianum mihi vide-
re esse; nescio quo casu in reliquis libris excidit.
id 1. 15. 13. — *Defendundam]* Sic Reg. Linc.
Sciopp. *defundam* hab. Rot. Vulg. *defendend.* Se-
as *faciund.* (Iunt. *faciundum*) erat iam in edd.
(quae quidem ante Iunt. hab. *res p. faciundas*)
Sciopp. Voluit autem Gellius, iudice Gron., di-
simplicem illam narrationem actorum non red-
alacriores, qui per se non sint alacres et inge-
da ignavia marcent ac torpent; nec segniores ad
tia et scelera facere, quos ab iis insitus non re-
t pudor. Verba tamen morbo laborare censuit
a. — *Libri]* Edd. ante Iunt. om. v. *libri.* Iunt.
commov. hab. *commonere*, quod malebat Triller.
Falster. Deinceps Guelf. *quidquid.* — *Init. quo*
.] Hanc vv. seriem recepi e Reg. pro vulg. *quo*
cons. Nostrium iuvat Guelf. *victui quo cons.*
uens modo deest in Reg.; similiterque Rot. *et*
que c. sit; ad quo intellig. *consule*; quo modo
pretantur: *quo eventu.* v. Perizon. Animadvv.
t. p. 275. ed. Amstel. Mox pro *quis* Guelf. *qui.*
Et quae etc.] Hanc dedit lectionem Carr., ex codd.
asse, (cf. Steph. Specim. p. 87.) quum ante eum
iretur: *exque eo libro quae in b.*; Guelf. Reg. et
eadem exhibent, omissa particula *que.* Long.
dit: *exque eo libro, quaeque in b. g. s.* Barth. l.
lelevit v. *libro, s. coni. libere*, i. e. ut incidit res.
on. emendat: *introierit ex SC.* (senatusconsulto)
neque in b. Voc. *libro* adiectum esse, postquam
SC. degeneraverit in *ex eo.* l. Gron. probat *ex*

*praedicare autem, interea quid senatus decre-
verit, aut quae lex rogatione lata sit, neque
quibus consiliis ea gesta sint: id fabulas pu-
eris est narrare, non historias scribere.*

CAPUT XIX.

Quid sit *adoptatio*, quid item sit *arrogatio*,
quantumque haec inter se differant; verbaque
quae qualiaque sint, qui in liberis arrogandis
ea re populum rogat.

- 1 Cum in alienam familiam inque liberorum
locum extranei sumuntur, aut per praetorem
- 2 fit, aut per populum. Quod per praetorem
fit, *adoptatio* dicitur: quod per populum,
- 3 *rogatio*. Adoptantur autem, cum a parentibus
in cuius potestate sunt, *tertia mancipatione*

SC. sed in voc. *libro* latere ubi et suspicatus
Pro sint edd. ante Iunt. hab. *sunt*. Deinceps
gunt: *iterare: id fabulas esse pr.* (Iunt. et Ald. *iterare*
non praed.) ait: aut (Iunt. et Ald. om. *aut*) *inter*
etc. Guelf. *iter. id fabulas non praed. aut int.* *iterare*
Thys. explicat memorare, referre. — *Rogatio*
ve] Barth. *qua lex rogatione*. Steph. hab. *rogatio*
pro rogatione, sed correxit l. l. — *Gesta sint]* Ed.
vett. et Guelf. *gesta sunt. iterare* (Guelf. *itere*)
f. — Pueris] Ed. Rom. a. 1472. hab. *puris*; in
Thys. coni. puras. De re cf. Polyb. 3, 32.

CAP. XIX. *Adoptatio]* Guelf. *adoptio*. V. ad
12. — *Item]* Edd. ante Iunt. in ind. capp. om. *item*
Guelf. om. v. *sit post item*. De re cf. Magii
scell. 3, 6. Conrad. Excurs. ad Gell. V. 1. p. 580.
Haec] Steph. om. h. l. *haec*; sed hab. p. 556.

§. 2. *Quod -- populum]* Guelf. om. vv. *quod*
populum; errore sollemni.

§. 3. *Mancipatione]* Gryph. 1539. in marg.

re ceduntur; atque ab eo, qui adoptat, apud
 m, apud quem legis actio est, vindicantur.
 rogantur n, qui, cum sui iuris sunt, in 4
 enam sese potestatem tradunt: eiusque rei
 i auctores fiunt. Sed arrogationes non te- 5
 re nec inexplorate committuntur. Nam 6
 mitia, arbitris [etiam] pontificibus, praeben-
 , quae *curiata* appellantur: aetas quoque
 is, qui arrogare vult, an liberis potius gi-
 undis idonea sit, bonaque eius, qui arroga-
 , ne insidiose appetita sint, consideratur:
 que iurandum a Q. Mucio, pontifice maxi-
 , conceptum dicitur, quod in arrogando iu-
 etur. Sed arrogari non potest, nisi iam 7
 sticeps. Arrogatio autem dicta, quia genus 8
 c in alienam familiam transitus per populi
 rationem fit. Eius rogationis verba haec 9
 it: VELITIS. IUBEATIS. [QUIRITES] UTI.
 ICIUS. VALERIUS. LUCIO. TITIO. TAM.
 RE. LEGE. Q. FILIUS. [SIBI.] SIET. QUAM.

elf. *emancip.*; sequens in deesse annotatum est in
 rg. edd. Gryph.

§. 4. *Sunt*] Edd. ante Iunt. *sint.* — *Ipsi--fiunt*] *elf. auctores fiunt ipsi.*

§. 6. *Etiam*] *Etiam* om. cum edd. vett. Guelf.
 j. Rot. et Sciopp., delevitque Gron., quod in ea
 tic. nulla hic vis. De re cf. Tacit. An. 1, 15. Ad
 eb. intellig. arrogationibus. — *Aetas--eius*] Edd.
 t. *aetas quoque eius*; Iunt. *aetas eius*. Vulg. *ae-*
que. — *Potius*] Gryph. marg. *postea.* — *Conside-*
ur] Guelf. *considerant.*

§. 7. *Vesticeps*] Fest.: vesticeps, pubes, qui iam
 vertate vestitus est, sive qui maior est quatuorde-
 annis.

§. 9. *QUIRITES*] Non apparet hoc nomen in
 j. et Guelf. neque in edd. vett. — *SIBI*] Nec
 pronom. exstat in quattuor Gron. codd. atque

- SI EX. EO. PATRE. MATRE. Q. FAMILIAS
EIUS. NATUS. ESSET. UTI. Q. EL. VITAE
NECIS. Q. IN. EUM. POTESTAS. SIET. UT
PATRI. ENDO. FILIO. EST. HAEC. ITA. UT
10 DIXI. ITA. VOS. QUIRITES. ROGO. Neque
pupillus autem, neque mulier, quae in pa-
rentis potestate non est, arrogari possunt: quae
nam et cum feminis nulla comitorum com-
munio est; et tutoribus in pupillos tanta
esse auctoritatem potestatemque fas non est
ut caput liberum fidei suae commissum aliena-
11 tionem subiiciant. Libertinos vero ab ingenuis
adoptari quidem iure posse, Massurius Sabianus
12 scripsit. Sed id neque permitti dicit, neque
permittendum esse unquam putat, ut homines

Guelf.; nec eo opus esse intellexit Gron., quum
ctum sit *L. Titio*. Atque om. iam Gryph. 1.
Edd. vett. *sibi fiat*; Iunt. *si sit et quam* etc.;
siet inde effecit Ald.; Guelf. *fil. sit et quasi sit*
eo p. V. etiam *filius* om. Long., nescio quare.
EI] Guelf. *eius*. Vv. *vitae necisque* — *filio est*
esse in Ms. in marg. antiqui cod. adscriptum in-
nit Thys. Deinceps *in eum* pro *in eo* dedi cum ed.
vett. et Guelf. — *PATRI ENDO*] Ita Hotomanus
quum antea legeretur (Guelf.) *pariendo f.* (Iunt.
trando f.), quod explicat Livineius ad Propert. 1, 2,
qui partu editus est; illud praestat, et confirmat
codd. Gron.; Sciopp. comparat Cic. pro domo:
esse interrogatum, auctore esses, ut in te Fontem
vitae necisque potestatem haberet, ut in filio. *Endo*
est pro *in*. V. 20, 1, 45. Mox Iunt. et Guelf.
pro *uti*.

§. 10. *Non*] Negandi partic. deest in Guelf.
edd. vett.; restituit Carr., confirmantibus Reg. et Rd.
— *Subiiciant*] Guelf. *subiciatur*.

§. 11. *Massurius*] Gron. e Reg. *Masurius*.
ad 5, 6, 13.

§. 12. *Adoptionem*] Guelf. et edd. vett. *inde*

bertini ordinis per adoptionem in iura in-
nuorum invadant. Alioquin, si iuris ista 13
antiquitas servetur, etiam servus a domino
per praetorem dari in adoptionem potest. Id- 14
em, ait, plerosque iuris veteris auctores posse
scripsisse. Animadvertimus in oratione 15
Scipionis, quam censor habuit ad populum
de moribus, inter ea, quae reprehendebat,
et contra maiorum instituta fierent, id etiam
culpavisse, quod filius adoptivus patri
adoptatori inter praemia patrum prodesset,
verba ex ea oratione haec sunt: *In alia tribu 16*
utrem, in alia filium suffragium ferre; fi-
lium adoptivum tam procedere, quam si [ex]
natum habeat; absentes censeri iubere, ut
l. censum nemini necessum sit venire.

Bonon.; (adoptat. hab. Rom. Ven. 1472. Brix.) ad-
tionem; ut mox in adoptionem; ibi tamen Bour-
lot. apposuit literas *ta*, ut h. l. *adoptiones*, quod
b. Reg. Cur Gellius non ubique retinuerit vocem
tri veteri propriam, viz bene se assequi, annotavit
Gron.

§. 13. *Alioquin, si*] Long. *alioquin, inquit, si*;
cutus edd. ante Iunt. (Ed. Rom. *allioqui.*) — *Iuris*
antiquitas] Lips. Elect. 1, 21.: *iuris tantum ae-*
ritas. Guelf. *si iur. ant. ista.*

§. 14. *Ait*] Guelf. *et pler.*

§. 15. *Praemia*] Ut ius trium liberorum et si-
ilia. cf. Senec. de Benef. 2, 34. *Falster.*

§. 16. *Procedere*] Carr. (Steph.), invitis edd.
et Guelf. et codd. Gron., *prodesse.* V. Gron. ad
iv. 5, 49. Hoc tamen in Ms. legi testatur Thy.
lex praeposit. *ex* om. edd. vett.; Guelf. *quam si se-*
ritum hab.; mox *absentis.* cf. Ruddimann. II, 107.
4. not. 46. — *Necessum*] Ita codd. Gron. et Sciopp.
no necesse. V. 6, 1, 3.

CAPUT XX.

Quod vocabulum Latinum *Soloecismo* fecerit Capito Sinnius; quid autem id ipsum appellaverint veteres Latini; quibusque verbis *Soloecismum* definitum erit idem Capito Sinnius.

- 1 *Soloecismus* Latino vocabulo a Sinnio Capitone eiusdemque aetatis aliis *imparilita* appellatus, vetustioribus Latinis *stribiligo* dicebatur, a versura videlicet et pravitate totius orationis, tanquam strobiligo quaedam.
- 2 Quod vitium Sinnius Capito in literis, quas a Clodium Tuscum dedit, hisce verbis definit

CAP. XX. *Quod*] Guelf. *quale*. — *Fecerit* — *Sinnius*] Ita Sciopp., quod volebat etiam Gron. Accedit lectio edd. vett. ante Iunt. et Gryph. *sol. fuerit C. Asinius*. Guelf. Iunt.: *sol. fuerit Capito Asinius*; in indice capp. Iunt. hab. *Capito Sinnius*. *Sinnius Capito* legitur ap. Lactant. Institutt. 6, 203. 35. p. 821. ed. Bünem. Ald. autem: *sol. fuerit Capito Asinio*; quod recepit Steph., mutato *Asinio* in *Sinnio*. Vascos. *soloecismus fuerit Capito Asinio*. Reg. hab. *sol. fuerit Capito Sisinnius* (hoc restituend. ex Lact. videtur), reliquis usque ad finem huius lemmatis omissis. *Fuerit* non mutandum esse censebat I. Gron. Deinceps id om. edd. ante Iunt., quicum Ald. om. vv. *autem id.* — *Capito S.*] Nomen *Capito* om. Iunt. et in indice capp. iterum hab. *Sinnius*. Guelf. *capito simus*.

§. 1. *Lat. voc.*] Vv. *Lat. voc.*, invitis codd. Gron. Guelf. et edd. vett., om. Steph. Deinceps edd. vett. hab. *ab Asinio*. Guelf. *asinio capitone*; postea *Sinnius*. — *Stribiligo*] Ita codd. et edd. vett. pro Steph. *stribiligo*; et mox codd. Gron. *strobil.* pro *strobil.* dederunt. Ed. Rom. *stereobil.* Iunt. *stereobiligo*. Guelf. *scribi legio d. a versuto u3 et prav.* — *Tanquam*] Vulg. *quasi*. Nostrum est e Guelf. Reg. et edd. vett. Deinceps Guelf. *scribilegio*.

soloecismus est, inquit, impar et inconueniens
 impositura partium orationis. Cum Graecum 3
 item vocabulum sit *soloecismus*, an Attici
 omnes, qui elegantius locuti sunt, usi eo
 nt, quaeri solet. Sed nos neque *soloecis-* 4
um neque *barbarismum* apud Graecorum
 oneos adhuc invenimus. Nam sicut *βάρβαρον* 5
 a *σολοικόν* dixerunt. Nostri quoque antiquio- 6
 s *soloecum* facile, *soloecismum* haud scio
 unquam, dixerunt. Quod si ita est, neque 7
 Graeca neque in Latina lingua *soloecismus*.
 robe dicitur.

CAPUT XXI.

Pluria qui dicat et *compluria* et *compluriens*,
 non barbare dicere, sed Latine.

Pluria forte quis dixit sermocinans vir 1
 pprime doctus, meus amicus; non hercle

§. 2. *Et*] Reg. *atque*.

§. 4. *Graecorum*] Ab Aristotele, Luciano, Plu-
 rarcho si discesseris. v. Thys.

§. 5. *Nam*] Sciopp. *aut*. Deinceps Guelf. *bar-*
aron et *soloëcon*.

§. 6. *Dixerunt*] Ita scripsi e Reg. et e distin-
 ctione Gron., quum vulg. legeretur: *soloecismum*
aud scio an unquam dixerint.

§. 7. *Graeca*] Sic edidi e codd. Gron. et Sciopp.
 vocab. *lingua* omisit cum Guelf. Steph.; edd. vet.
equae in Graeco neque in Latino. Ceterum Gell.

§. 7. eo v. ipse usus est, nisi forte ibi ut aliorum
 verbum sumendum est.

CAP. XXI. *Compluriens*] Ita codd. Gron. hic et
 ipso cap. pro *compluries*. Guelf. h. l. *complures*.
- Dicere] Sic edd. Rom. Ven. Ald. et Vasc. cum
 Reg. et Guelf.; *dici* Gryph. et Steph.; alius *dicit*.

studio fervens ostentandi, neque quo plur
 2 non dicendum putaret. Est enim doctrin
 homo seria et ad vitae officia devincta
 3 nihil de verbis laborante. Sed, opinor, ass
 dua veterum scriptorum tractatione inolever
 linguae illius vox, quam in libris saepe offer
 4 derat. Aderat, cum ille hoc dixit, reprehe
 sor audaculus verborum, qui perpauca eaden
 que a vulgo protrita legerat: habebatque non
 nullas disciplinae grammaticae inauditiuncula
 partim rudes inchoatasque, partim non pro
 bas; easque quasi pulverem ob oculos, cu
 5 adortus quemque fuerat, aspergebat. Sic
 tunc amico nostro: Barbare, inquit, dixit
 pluria. Nam neque rationem verbum ha
 6 neque auctoritates habet. Ibi ille amicus re
 dens: Amabo te, inquit, vir bone, quia nu

§. 1. *Meus amicus*] Hunc ordinem vv. e Reg.
 edd. vett. dedi, quum inde a Steph. legeretur
 (Guelf.) *amicus meus*; similiter mox vulg. *dicens*
non put. quod e Reg. et Guelf. correxi. — *Fervens*
 Hoc v. cum Long. recipiendum esse putavi ex ed.
 Vascos., quum vulgo prorsus deesset; at aliquod cer
 te v. inter *studio* et *ostent.* sine dubio Gellius inter
 posuerat; atque codd. Gron. Guelf. cum edd. vet.
 hab. *ferens*; Gron. coni. *semet*; maluerim *sese*;
 Gron. *jetens*. Mox quo om. Guelf.

§. 4. *Dixit*] Guelf. *dicit*; mox *audacibus*. —
Inauditiunculas] Guelf. *inaudiunc.* Falster. compa
 rat Graecor. *παρὰ νόματα*. Al. *ἀπομαρία*. — *Cum*
— fuerat] Gron. *quem adortus cumque f.*; ut
 Gell. Praefat.: in quas res cumque inciderant. Fal
 ster. pro *quemque* malebat *quemquam*.

§. 5. *Verbum*] Iunt. Ald. Gryph. *verborum*;
 Gryph. in marg. *verbum*. — *Auctoritates*] Pro *au*
toritatem hab. cum Reg. Rot. Ms. Pembroc. et
 Guelf. edd. vett. ante Ald., ut mox *auctoritates*.

ihī a magnis seriisque rebus otium est, ven-
 n doceas nos, cur *pluria* sive *compluria*
 ihil enim differt) non Latine, sed barbare,
 xerint M. Cato, [et] Q. Claudius, Valerius
 atias, L. Aelius, P. Nigidius, M. Varro; quos
 bscriptores approbatoresque huius verbi ha-
 mus, praeter poetarum oratorumque vete-
 m multam copiam. Ad quae ille nimis 7
 roganter: Tibi, inquit, habeas auctoritates
 as, ex Faunorum et Aboriginum seculo re-
 titas, atque huic rationi respondeas. Nullum 8
 ūm vocabulum neutrum comparativum, nu-
 ero plurativo, casu recto, ante extremum
 habet *i* literam; sicuti: *meliora*, *maiora*,
aviora. Proinde igitur *plura*, non *pluria*
 ci consuevit; ne contra formam perpetuam
 comparativo *i* litera sit ante extremum: a.
 am ille amicus noster, cum hominem con- 9
 lentem pluribus verbis non dignum existi-
 aret: Sinnii, inquit, Capitonis, doctissimi
 ri, epistolae sunt uno in libro multae, opi-
 or, positae in templo Pacis. Prima epistolā 10

§. 6. *A. seriisque*] Ita edd. vett. pro *a ma-
 seriis reb.* — *Et Q. Cl.*] Edd. vett. et *Q. Cl.*
 upula tamen suspecta est. Delevit Steph. Deinde
 edem cum Guelf. *L. Laelius* pro *L. Ael.* — *Sub-
 riptores*] Guelf. *subscriptoresque*, omisso v. *approb.*

§. 8. *Sicuti*] Guelf. *sicut*; idem om. v. *maiora*.
Non] Vulg. *et non*; *et* deest in Guelf. Reg. Linc.
 ut. Ald. et Vascos.; delevi. Mox §. 13. est: *sim-
 ex*, non, ut tibi v., comparativum. — *Consuevit*]
 um edd. ante Iunt. Gryph. *convenit*; in marg.
 yph. 1541. 1592. hab. *consuevit*. — *Extremum*
xtremum hic et antea restitui ex Guelf. et edd.
 it. pro *extremam*, quod dedit Steph.

§. 9. *Uno in libro*] Guelf. *in uno libro*.

- scripta est ad Pacuvium Labeonem, cui titulus praescriptus est: PLURIA NON PLURIA
- 11 DICI DEBERE. In ea epistola rationes grammaticas posuit, per quas docet *pluria* Latina esse,
- 12 *plura* barbarum. Ad Capitonem igitur te dimittimus. Ex eo id quoque simul discis si modo assequi poteris, quod in ea epistola scriptum est, *pluria* sive *plura* absolutum esse et simplex; non, ut tibi videtur, comparativum. Huius opinionis Sinnianae id quoque adiumentum est, quod, *compluriens* cum dictum
- 14 *cimus*, non comparative dicimus. Ab eo autem, quod est *compluria*, adverbium est factum *compluriens*. Id [quoque] quoniam minus usitatum est, versum Plauti subscripsi in comoedia, quae *Persa* inscribitur:

Quid metuis? Metuo hercle vero. Senex ego compluriens.

§. 10. *Pacuvium*] In Ms. ut annotatum in cod. *Pancinium*. *Thys.* *Pautumium* Linc. An *Pautumium*? — *NON PLURA*] In eodem Ms. vv. non *plura* desunt. *Thys.*

§. 11. *Esse*] Guelf. om. *esse*.

§. 13. *Et*] *Et* pro *sive* dederunt Guelf. Reg. Rot. Linc. et Sciopp. Pro praecedenti *esse* edd. ante Iunt. dant *est*. — *Comparativum*] *Thys.* Ms. *comparatum*.

§. 14. *Sinnianae*] Edd. vett. *Asinianae*. — *Adiumentum -- compluriens*] Guelf. *adinventum* et *quod complures*.

§. 15. *Est*] Guelf. om. *est*; tum hab. *compluriens*, et sic semper postea.

§. 16. *Quoque*] Hoc v. deest in Sciopp.; Guelf. om. *quoniam*. In Reg. est: *ad quem*, quod ex *id quoniam*, depravata nota, natum videbatur I. Gronovii, cui etiam *quoque* hinc in suspicionem venit. — *Metuis*] Edd. ante Iunt. *metuis? do. Metuo*. Illud *do*

um M. Cato in quarto *Originum* eodem in 17
 loco ter hoc verbum posuit: *Compluriens eo-*
m milites mercenarii inter sese multi alteri
teros occidere; compluriens multi simul ad
stis transfugere; compluriens in impera-
rem impetum fecere.

personae loquentis signum esse videtur. — *Ego compl.]*
lopp. ego iam n. compl.

§. 17. *Sese]* Guelf. et Non. 2, 143. sub v. *Com-*
pluriens hab. se. Pro *multi* Non. hab. *inulti.* v. Mer-
 c. p. 116. Idem *alteros castris occid.* — *Hostis]*
 Guelf. edd. vett. (praeter Iunt. Ald. aliasque) et
 Steph. pro *hostes.* In fine Steph. *facere* dedit (fort.
 a Iunt., ubi *facere* videtur expressum esse) pro
ere, quod exstat in Guelf. et edd. vett., quodque
 titui.

A. GELLII
NOCTIUM ATTICARUM
COMMENTARIUS.

LIBER. SEXTUS.

CAPUT I.

Quem in modum responderit Chrysippus ad
eos, qui providentiam consistere negaverunt.

1 Quibus non videtur mundus Dei et hominum
causa institutus, neque res humanae pro-

LIB. VI. In Reg. et Ms. apud Thys. (ex
cod. Voss.) liber hic septimo postponitur; prorsus
est in cod. Rot.; contextitur fini libri 5. statim
tium septimi, usque ad cap. 20. locum e Catu
adductum: Inger mi cal. amariores. — Principi
capitis primi deest; contra providentiam disputat
fuisse videtur, assertumque, casum vel fortunam p
mos homines in lucem protulisse, cum tot calamit
tibus et aerumnis affligantur, vel potius casu cunct
mortalium circumrotari. v. Ascens. Vett. edd. p
(Guelf.) *dicatur* hab. *dicitur*. In marg. vet. cod. an
notatum, in Ms. legi: *dicunt*. — Haec conscripseram
quum ecce Car. Krednerus, Theol. Candid., mihi
amicissimus, Lactantii institutionum Epitomen (c. 18)

entia gubernari, gravi se argumento uti putant, cum ita dicunt: Si esset providentia, ulla essent mala. Nihil enim minus aiunt providentiae congruere, quam in eo mundo, neminem propter homines fecisse dicatur: tantam enim esse aerumnarum et malorum. Adversus 2
Chrysippus cum in libro *Περὶ προνοίας* quartoassereret: Nihil est prorsus istis, inquit, insubidius, qui opinantur bona esse potuisse, si non essent ibidem mala. Nam cum bona ma- 3

1251 sqq. ed. Bünnemann.) mecum communicat, locumque Gellii ab illo laudatum ostenderet; quae vidi initium huius capitis integrum, ut a Gellio profectum est, e cod. antiquissimo Lact. (v. p. 19. ed. Bünnemann.) prolatum. Iam igitur liber sex non haud amplius *ἀνέφαλος* est, ut adhuc legebatur. cipebat scilicet ita: *** *homines fecisse dicatur*; etc. usam neglecti initii satis probabilem hanc protulit Niebuhr. l. in praef. l. p. 82.: Initio scilicet spatium relictum fuit, quo primi versus minio scriberetur; id quod neglectum fuit. Ad v. *dicatur* intellig. *providentia*.

CAP. I. *Quem in modum*] Edd. vet. in indice pp. *quemadmodum*. — *Consistere*] Guelf. *consulere*.

§. 2. *Adversus*] Lactant. tantum *ad* hab., quod aeferebat Bünnemann. pro *adversus* dictum. — *Insubidius*] alg. *insipidius*; correxit Carr. Emend. 1, 12. Praeterea Steph. ediderat: *inquit, imperitius, nihil ins.*; ed. vet. hab.: *inquit, nihil imperitius*, omisso v. s.; Iunt. autem edidit: *inq. nihil insipidius*, quam rationem haud improbaverim, ita ut duplex *nihil* orationi vim quandam pariat. cf. 13, 24, 25. Guelf. *inq. nihil pidius*. Vv. *imperit.*, *nihil* ignorant codd. Gron. edd. vet. inde ab Ald. Delevi igitur. Apud Lact. legitur: *Nihil prorsus, inq., istis insulsius, qui*, quae lectio omnibus fort. praefenda. — *Ibidem*] e codd. Gron. et Guelf.; non male edd. vet. *iii.*, ut etiam in fine huius cap. pro *ibid.* exhibent. *id.* tamen servavit etiam Lact.

his contraria sint, utraque necessum est, opposita inter se[se] et quasi mutuo adverso quaeque fulta nixu, consistere: nullum adeo
 4 contrarium est sine contrario altero. Quo enim pacto iustitiae sensus esse posset, nisi essent iniuriae? Aut quid aliud iustitia est, quam iniustitiae privatio? Quid item fortitudo intelligi posset, nisi ex ignaviae oppositione? Quid continentia, nisi ex intemperantiae? Quo item modo prudentia esset, nisi foret contra
 5 imprudentia? Proinde, inquit, homines stulti cur non hoc etiam desiderant, ut veritas sit, et non sit mendacium? Namque itidem sunt bona et mala, felicitas et infortunitas, dolor

§. 3. *Necessum*] Vulg. *necessarium*. *Necessum* Guelf. Reg. et Ms. Pembroc.; *necesse* Angl. et Scheff. atque Lact. V. 3, 1, 12. Mox Guelf. *se* pro *se*. Lact. *opposita esse inter se*. — *Quaeque*] Reg. *que*; inde cum Gryph. Gron. *mut. adversoque f. n.* ut est apud Lact. Nostrum, quod in marg. hab. Gryph., malebat I. Gron. — *Est*] Verb. *est* restitui cum Long. e Guelf. Reg. Angl. et Scheff. atque Lact.; edd. vett. inde a Iunt. *esse*, quod eiecerat Carr. cum edd. ante Iunt. Pro *adeo* al. malebant *a Deo*.

§. 4. *Quid etc.*] Lectionem Ald.: *quid item c.* — *quid cont.* praeferebat Gron.; eam postulare, quod sequatur: quo modo. Recepit Long. Nostrum tamen exhib. edd. vett. ante Ald.; accedit Lact.: *Quid item fort. intelligi potest, nisi*; et mox: *quid cont. nisi etc.* Apud Lact. etiam legitur: *Quid item fort., non int. potest*; unde Bondam. (VV. LL. 2, 11.) leg.: *Quid item fortitudo? Num intelligi posset etc.* — *Oppositione*] Guelf. *apposit.*; etiam Lact. *adposit.* Praecessit *opposita*. — *Intemperantiae*] Al. *intemperantia*. Ad nostrum intellig. *oppositione intelligi potest*. — *Esset -- imprud.*] Vv. *esset -- imprud.* om. Guelf.; Lact. *prud. esset, nisi forte contraria imprudentia*. Bünнем. leg. *nisi foret contraria imprudentia*. Recte!

§. 5. *Infortunitas*] Lact. *importunitas*, quod

et voluptas. Alterum enim ex altero, sicuti 6
 Plato ait, verticibus inter se contrariis deliga-
 um est; si tuleris unum, abstuleris utrumque.
 dem Chrysippus in eodem libro tractat con- 7
 sideratque, dignumque esse id quaeri putat,
ἡ αὖ τῶν ἀνθρώπων νόσοι κατὰ φύσιν γίνονται id
 est, naturane ipsa rerum vel providentia, quae
 compagem hanc mundi et genus hominum
 fecit, morbos quoque et debilitates et aegritu-
 lines corporum, quas patiuntur homines, fe-
 cerit. Existimat autem non fuisse hoc prin- 8
 cipale naturae consilium, ut faceret homines
 morbis obnoxios: nunquam enim hoc conve-
 nisse naturae auctori parentique rerum omnium

praefendum esse vidit Bünnem. p. 1253 sq. not. 2.
 ut sit positum *import. pro infortunio*. Deinceps
Lact. volupt, et dol., quem vv. ordinem prioribus me-
 ius respondere existimabat Bünnem.

§. 6. *Sicuti Pl.*] *Lact. sicut Pl.* In Phaedone.
 — *Deligatum*] Ita cum Iunt. Ald. Cum Guelf. et edd.
 nte Iunt. Gryph. *deliquatum*. Gryph. marg.: al's,
deligatum; quod hab. Lact. omisso v. *est*. — *Si tu-*
eris] Sic edd. vet. Guelf. Reg.; recepitque Long.
 Accedit Lact. Fort. legend. *si sustul.*; sed non opus
 est. Vulg. erat: *sustuleris*.

§. 7. *Consideratque*] Reg., teste Lambec., *con-*
iderationeque; unde Gron. *tractat, consideratione-*
que dignum et quaesitu putat. Cur vero *esse* negli-
 gatur? Nempe hoc v. (*esse*) om. Guelf.; utrum etiam
 alii codd., ignoro. — *Naturane*] Particula *ne* abest
 Reg. et Linc.; hic offert: *idem natura ipsa*; Ald.
 cum Iunt. *Idem naturane ipsa*. De Morelli cod.
 dem annotavit Bourdelot. I. Gron. in Addend. p.
 300., repetitionem similium literarum omissam ra-
 tus, conl. *id est, si natura ipsa*. Otho: *id est an*
natura ipsa; quod, literas si spectas, probabis. Vv.
id est -- quae om. Guelf. sic pergens: *compagem*
habeat mundi etc.

- 9 bonarum. Sed cum multa, inquit, atque magna gigneret' pareretque aptissima et utilissima, alia quoque simul agnata sunt incommoda iis ipsis, quae faciebat, cohaerentia: eaque non per naturam, sed per sequelas quasdam necessarias facta dicit, quod ipse appellat *κατὰ*
- 10 *παράλογον ὄντων*. Sicut, inquit, cum corpora hominum natura fingeret, ratio subtilior et utilitas ipsa operis postulavit, ut tenuissimis minutisque ossiculis caput compingeret. Sed hanc utilitatem rei maioris alia quaedam incommoditas extrinsecus consecuta est; ut fieret caput tenuiter munitum, et ictibus offensibile
- 12 busque parvis fragile. Proinde morbi quoque et aegritudines partae sunt, dum salus partitur. Sic hercle, inquit, dum virtus hominibus per consilium naturae gignitur, vitia illadem per affinitatem contrariam nata sunt.

§. 9. *Agnata--ipsis*] Graec. *συμφυῆ κατὰ φύσιν, συγγενῆ*. v. I. Gron. Guelf. *ad gnata sunt inc. his ips.* — *Non per nat.*] Negandi partic. deest in Guelf. Reg. et Linc.; hinc I. Gron. *neque per nat.*

§. 10. *Tenuissimis*] Guelf. *tenuia*. Deinceps cod. Voss. *munitisque*.

§. 11. *Munitum*] Guelf. *minutum*.

§. 13. *Ibidem*] V. ad §. 2. fin.

CAPUT II.

Quo itidem modo et vim necessitatemque fati
constituerit, et esse tamen in nobis consilii iudicii-
que nostri arbitrium confirma[ve]rit.

Fatum, quod Graeci [πεπωμένην, vel] εἰ- 1
αμένην vocant, ad hanc ferme sententiam
Chrysippus, Stoicae princeps philosophiae, de-
nit: *Fatum* est, inquit, sempiterna quaedam
et indeclinabilis series rerum et catena, vol-
ens semetipsa sese et implicans per aeternos
insequentiae ordines, ex quibus apta [con-]

CAP. II. *Itidem*] Gron. *idem*, sc. Chrysippus,
via Guelf. et *necessitatemque*. — *Nostrum*] Hoc pro-
nomen inconspicuum esse in opt. cod. annotatum
est in edit. Vascos. Deinceps *confirmavit* est in edd.
de Iunt. Praeterea in indice capp. eadem cum
est et Ald. add. *Chrysippus*; quod si probaveris,
accidit coniectura Gron., quam ante memoravi.

§. 1. Πεπωμένην] Vocc. uncis seiuncta desunt
Reg. et Scheff. neque Guelf. hab. *vel*; et semel
notum G. I. Gron.: Forsan voluit proprie *fatum*
saepe exprimere, non congerere plura vocabula.
Ibis Graeci in eo exprimendo fuerunt asi, sed
sed Graeci ex natura et proprietate linguae suae
abuerunt Latino inprimis congruum. cf. Appul. de
ind. 1, fin. — *Catena*] Guelf. *cathena volucris*.
Sese et impl.] Pronom. tolli voluit Gron.; I. Gron.
et *semetipsa* comma ponendum, vel scribendum
se: et *sese impl.* Ms. Pembroc. hab. *semetipsam se*.
Unde V. D. in Miscell. Obs. Belgg. (supr. 1, 4, 1.)
ni: *semetipsa in se* aut *sese*. Videri Gellium con-
perere fatum sub idea magni circuli. V. 14, 1. Con-
tra Otho: Verba Graeca innuere videntur, Chrysip-
pum simul indicare voluisse, unde fatum initium su-
eret, ac deinde quorsum pergeret. Coniecit igitur:
volvens semet ex se, i. e. a se initium sumens.
et enim sempiterna series, εἰς αἰδιον. — *Connexa*

- 2 nexaque est. Ipsa autem verba Chrysippi
quantum valui memoria, adscripsi; ut, si cu-
meum istud interpretamentum videbitur esse
3 obscurius, ad ipsius verba animadvertat. In
libro enim *Περὶ προνοίας* quarto: *Εἰμαρμένον*
esse, dicit, *φυσικὴν τινα σύνταξιν τῶν ὅλων ἀ-*
αἰδίου τῶν ἑτέρων τοῖς ἑτέροις ἐπακολουθούτων,
μετὰ πολὺ μὲν οὖν ἀπαραβάτου οὐσης τῆς τοιαύτης
4 *συμπλοκῆς.* Aliarum autem opinionum disci-
plinarumque auctores huic definitioni ita ob-
5 strepunt: Si Chrysippus, inquiunt, fato putat
omnia moveri et regi, nec declinari transcen-
dique posse agmina fati et volumina: peccata
quoque hominum et delicta non succensenda

que] Syllaba *con* deest in Guelf. Reg. et Sciopp.
Infra per duo composita est: coacta atque connexa.

§. 2. *Adscripsi*] Guelf. *ascribi.* — *Esse*] Guelf. om. v. *esse*; mox hab. *advertat.*

§. 3. *Enim*] Guelf. om. *enim.* — *Esse*, dicit Guelf. *dicit esse.* — *Τίνα*] E Reg. et Scheff. atque edd. ante Iunt. addendum esse censi: *τίνα*, quod vulg. deerat. — *Μετὰ*] Scheff. *κατὰ.* Edd. Rom. et Bonon. tantum hab. *καὶ μὲν οὖν.* Iunt. edidit: *μετάποιν μὲν οὖν.* Nostrum video in edd. Ven. 1472. et Brix. atque Ald. Lips. de physiol. Stoic. 12. legit: *ἀμεταβόλον*, i. e. immutabili et inviolabili hac complicatione. I. Gron.: Non modo in hac immutatio vel incommutatio vel inviolabilitas non conceditur, sed vel minimus transgressus aut transscensus in hac catena negatur, etsi haec insecutio partium diuturno tempore contigerit.

§. 4. *Definitioni*] Guelf. *diffinit.* obstr. omnia particula *ita.*

§. 5. *Transcendique*] Guelf. *transcendi* sine qua — *Succ. n. ind.*] *Succ.* hab. Sciopp.; et similiter Reg. *suscens*; Guelf. *sustentanda*; *induc.* est in Guelf. Reg. Scheff. Britannicis duobus, Iunt. Ald. et Gryph. *Peccata non succensenda est*, ut 7, 18.: iureiuranda

que inducenda sunt ipsis voluntatibusque
rum; sed necessitati cuidam et instantiae,
ae oritur ex fato; omnium quae sit rerum
mina et arbitra, per quam necesse sit fieri,
idquid futurum est: et propterea nocen-
m poenas legibus inique constitutas, si ho-
nes ad maleficia non sponte veniunt, sed
o trahuntur. Contra ea Chrysippus tenuiter 6
alta et argute disserit; sed omnium fere,
ae super ea re scripsit, sententia huiusce-
di est: Quanquam ita sit, inquit, ut ratio 7
quadam necessario principali coacta atque

facto; 5, 10: coniiciendae consistendaeque cau-
Ad v. *induc.* I. Gron. comparat Cic. in Rull.
36. et notare Gellium imputanda et in rationibus
gandis observanda et inferenda, ut debeant luere
Scheff. Britan. duo, Iunt. Ald. Gryph. Steph.
non *sustentanda*; succo. vel *subscribenda* legen-
esse putabat Thys. *imputanda* coni. Sciopp.
ante Iunt. non *subsistenda neque condicenda*;
retinuit Steph.; in marg. hab. Gryph. Confert
m. Livii: *subsistere feras*; et: status conductus
Idem coll. 7, 3. sub fin. hic legi posse cen-
del. non *censenda*; praefert tamen *succens* —
untatibusque] Guelf. *voluptat.* — *Omnium -- do-*
ia] Edd. veti. *omniumque rerum d.* (omisso v. sit.)
t. *omni quae sit r. d.*

§. 6. *Ea*] Ed. Rom. *eas.* Mox Guelf. *tenuit*
tenuiter.

§. 7. *Necessario principali*] Ita Reg. I. Gron.:
ponit esse rationem principalem, non ex concessu
dam elementorum aut aliarum partium, verum
ipsa necessitate ortam; hinc *necessario principa-*
vocat, aperte descriptionem hanc fato et eius
initioni, quam praemisit, accomodans. Edd. ante
t. et Vasc. *ratione princ. quadam necessario coa-*
Ald. et Gryph. *rat. quadam necessaria princ.*
coacta. Steph. et Gryph. marg. *rat. quadam princ.*
essario coacta. Codd. Guelf. Linc. et Iunt. *rat.*

- connexa sint fato omnia; ingenia. tamen ipsa
 mentium nostrarum perinde sunt fato obnoxia,
 8 ut proprietas eorum est ipsa et qualitas. Nam
 si sunt per naturam primitus salubriter utili-
 terque ficta, omnem illam vim, quae de fato
 extrinsecus ingruit, inoffensius tractabiliusque
 transmittunt. Sin vero sunt aspera et inscru-
 et rudia; nullisque artium bonarum admini-
 culis fulta; etiamsi parvo sive nullo fatalis in-
 commodi conflictu urgeantur; sua tamen scae-
 vitate et voluntario impetu in assidua delicta
 9 et in errores ruunt. Idque ipsum ut ea ra-
 tione fiat, naturalis illa et necessaria rerum
 10 consequentia efficit, quae fatum vocatur. Est
 enim genere ipso quasi fatale et consequens
 ut mala ingenia peccatis et erroribus non re-
 11 cent. Huius deinde rei exemplo non hercle

quadam necessario (Guelf. *necessarie*) et pr. coacta
 Scheff. ut *necessario ratione quadam et participio*
coacta. Inde Gron.: ut *necessaria ratione quadam*
et participatu c. etc. Mox pro *tamen* Guelf. habet
tum. — Et] Guelf. om. et.

§. 8. *Aspera*] Guelf. *aspersa*. — *Adminiculis*
 Guelf. *amniculis*, Steph. *amminiculis*. Deinceps Guelf.
 et edd. ante Iunt. et si *parvo*. Iunt. Ald. et etiam
 si *parvo*. Tum Guelf. *sive ullo*. — *Scaevitae*] Guelf.
scenit. Edd. vet. *levitate*; Steph. in annot. p. 11
 sq. *laevitate*. — *In -- ruunt*] Reg. *in errore serviant*
 inde Gron. *in errores se ruunt*; coll. Plaut. *ruere*
antennas; Horat. *ruere acervos*.

§. 9. *Consequentia*] Bourdel., e Morelli fide
 cod., annotavit: *continentia*, quod Gron. interpreta-
 tur: *nexum, adhaesum, consequentiam, participio*
tum, continuationem.

§. 10. *Fatale*] Gron. *confatale*; coll. Cic. *de*
fato: copulata res est et confatalis.

§. 11. *Rei*] Reg. Linc. Guelf. Scheff. et Sciopp.

imis aliene neque illepide utitur. Sicut, inquit, lapidem cylindrum si per spatia terrae rona atque derupta iacias, causam quidem ei et initium praecipitantiæ feceris; mox tamen ille praeceps volvitur, non quia tu id iam facis, sed quoniam ita sese modus eius et formae volubilitas habet: sic ordo et ratio et necessitas fati genera ipsa et principia causarum movet; impetus vero consiliorum mentiumque nostrarum actionesque ipsas voluntas cuiusque propria et animorum ingenia moderantur. Infert deinde verba haec, iis, quae dixi, congruentia: Διὸ καὶ ὑπὸ τῶν Πυθαγορείων ὕτως εἴρηται.

Γινώσκῃ δ' ἀνθρώπους ἀνθαίρετα πῆματ' ἔχοντας·
 ὡς τῶν βλαβῶν ἐκάστοις παρ' αὐτοῖς γινόμενων, καὶ
 κατ' ὁρμὴν αὐτῶν, ἀμαρτανόντων τε καὶ βλαπτομένων,
 καὶ κατὰ τὴν αὐτῶν διάνοιαν καὶ πρόθεσιν.
 Propterea negat oportere ferri audirique hoc.

ieri, et mox Reg. *illepido*; Sciopp. *inlepido*. Guelf. *inlepide*. Gron. *H. d. figurae ex., non h. n. alieno* neque *illepido*, utitur. — *Derupta*] Ita Reg. Linc. Guelf. Iunt. Ald. et Meurs. in Critico Arnob. atque in Miscell. pro *deruta*. Al. *dirupta*. Edd. ante Iunt. *diruta*. Thys. coni. *abrupta*. Gron. simplicius fore putabat *declivia*; probabat tamen *deruta*; coll. Cic. ad Att.: deruere de laudibus cumulum. Deinceps Guelf. "*causam*" *iaceas quid.*; lineolae ordinem vv. invertendum esse indicare videntur. — *Et*] Guelf. om. *et*.

§. 12. *Dixi*] Edd. ante Iunt. Ald. Vasc. aliaeque edd. cum Reg. *dixi*; Guelf. Linc. Iunt. Steph. et aliae edd. *dixit*. At praecedentia esse Gellii intellexit I. Gron. — *Kai*] *Kai* accessit e Reg. et Sciopp.; ille hab. tantum: Διὸ καὶ, reliquis Graecis omissis; cf. Marcil. ad Pythagor. Carm. p. 381.

§. 13. *Nequom aut ign.*] Guelf. *nequaquam ign.*

mines aut nequam aut ignavos et nocentes et audaces: qui, cum in culpa et in maleficio revicti sunt, perfugiunt ad fati necessitatem, tanquam in aliquod fani asylum, et, quae pessime fecerunt, ea non suae temeritati, sed
 14 fato esse attribuenda dicunt. Primus hoc sapientissimus ille et antiquissimus poetarum dixit in hisce versibus:

Ω πόποι, ὅλον δὴ νῦ θεοὺς βροτοὶ αἰτιώωνται.
 Ἐξ ἡμέων γὰρ ἥρασι κακ' ἔμμεναι· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
 Σφῆσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μόρον ἄλγ' ἔχουσιν.

15 Itaque M. Cicero in libro, quem *De Fato* conscripsit, cum quaestionem istam diceret obscurissimam esse et implicatissimam, Chrysippum quoque philosophum non expedisse se in ea refert, his verbis: *Chrysippus aestuans*

— *In mal.*] Praepos. om. edd. ante Iunt. — *Revicti*] I. e. convicti. Ante Carr. erat *revincti*, quod ex Palat. laudat Gebhard. Antiqq. LL. 2, 11., quodque hab. Guelf. Rei exemplum v. ap. Diog. Laërt. 1, 23. — *Fani*] Carr., invitis codd. et edd. vett., *fati*.

§. 14. *Pr. -- ant.*] Ita Reg. Morellian. et Sciopp. pro vulg. *pr. autem Homerus* (Guelf. et edd. ante Iunt. *homo*) *sapientis. et ant.*; at alius atque Homerus vix intelligi potest. cf. Hom. Od. 1, 23 sqq. — *Οἷον*] Edd. Rom. Ven. 1472. Brix. *οἷον αὖ* S. et versu seq. *ἔμμεναι· ἡδὲ καὶ αὐτοῖς*.

§. 15. *Fato*] Cap. 8, in. Edd. ante Iunt. pro *conscrip.* hab. *scripsit*. — *Istam*] Guelf. om. *istam*. — *Refert*] Guelf. Reg. et Linc. hoc v. omit., pro quo fort. scribend. *ait*, quod facile excidere potuit. Mox *pacto* omit. Guelf. Reg. et Sciopp., probante I. Gron., qui hanc esse manum et sententiam Gellii existimabat: *Chr. quoque phil. non exp. semet* (quidni vero retineatur: *se in ea?*) *his verbis* (Guelf. *versibus*): *Chrys. aest. l. que quonam* (i. e. quomodo nam) *explicit* (Reg. *explicit*; Guelf. *explicitat.*) et f. o. f.

horansque, quonam pacto explicet, et fatomina fieri, et esse aliquid in nobis, intritur hoc modo.

CAPUT III.

Historia sumta ex libris Tuberonis de serpente
invisitatae magnitudinis.

Tubero in historiis scriptum reliquit, bello 1
imo Punico Attilium Regulum consulem in
rica, castris apud Bagradam flumen positis,
coelum grande atque acre fecisse adversus
um serpentem, in illis locis stabulantem,
visitatae immanitatis; eumque, magna totius
ercitus conflictione, ballistis atque catapultis

esse al. in nobis, intricatur hoc modo. Gellius
im laudavit Chrysippea et nunc succenset Ciceronem
toties aestuantem Chrysippum alibi per istud scri-
am inducenti, tum in his verbis; et ideo ait, eum
e modo intricari. Aliam viam instituerat Carr.
mend. 1, 13.; scripsisse enim Ciceronem: *Chrys.*
st. -- intricatur. Hoc modo etc. (v. Cic. de fat.
20. init. cf. Davis. ad fin. c. 20.) Verba, quae
m sequantur in Cicerone, omisa esse h. l.; aut
oces duas *hoc modo* ab alio adiecta, ut sequentis
rationis designarent initium. — *Fieri*] Gryph. marg.
rri. Mox Guelf. *intricatum*.

CAP. III. *Invisitatae magnitudinis*] Sic Reg. Vulg.
usitatae longitudinis. Long. invisit. long. De re
i. Valer. M. 1, 8. ext. 19. Plin. H. N. 8, 14.

§. 1. *Bagradam*] Ed. Rom. *Bagad.*; reliquae
dd. vet., *Bragadam*. V. quos laud. Falster. p. 247.
— *In -- stab.*] Haec restituit Gron. ex edd. vet. et
odd. (Guelf.) pro Steph. *s. illic stab.* Deinceps *in-*
isit. pro *inuit.* iterum est e Reg. — *Conflictione*]
dd. *conflictatione*. Nostrum est in Guelf. et edd.
nte Ald. Mox Guelf. *dum pro diu*; dein *longum*

diu oppugnatum: eiusque interfecti corium longum pedes centum et viginti Romam misisse.

CAPUT IV.

Quid idem Tubero novae historiae de Attilio Regulo, a Carthaginiensibus capto, memoriae mandaverit: quid etiam Tuditanus super eodem Regulo scripserit.

- 1 Quod satis celebre est de Attilio Regulo id nuperrime legimus scriptum in Tuditanis libris: Regulum captum, ad ea, quae in senatu Romae dixit, suadens, ne captivi cum Carthaginiensibus permutarentur, id quoque addidisse: venenum sibi Carthaginienses de

cor. pro *cor.* long. exstat in Guelf. et edd. vett. Tm Gryph. in marg. hab. numerum *C et XII.* pro *C et XX.* — *Eiusque int.*] Guelf. *eius cumque int.* — *misisse*] Scil. Regulum. Propter interposita: eumque oppugn., commodius esse *missum* annotavit Gronov. Malim: *missum esso.*

CAP. IV. *Novae historiae*] Ald. in *historiis*; *metrum* dedit cum edd. ante Ald. et cum Ald. in indice capp. Carr., confirmaruntque Guelf. Reg. et Scheffer. Gron. conl. *nona historia*, i. e. nono historiarum libro. — *Memoriae*] Hoc v. recepi cum Long. e Regulo pro: *litteris.*

§. 1. *Est*] Deest hoc v. in edd. vett. delevitque Long. Hab. Guelf. De historia v. quos laudavit Long. Add. Roos, de suppliciis M. Att. Reg. et Fickenscher, num M. A. R. supplicio affectus sit. Garz. ad Cic. de Off. 3, 26. 27. De *Tuditano* v. Lachmann. de Font. Liv. Comment. I. p. 44. — *Carthaginienses*] Guelf. *a Carthaginiensibus datum non pro*; quae fortasse est correctio V. D., qui ambiguitatem quandam, quae in vulgata inest scriptura, amovere

se non praesentarium, sed eiusmodi quod ortem in diem proferret; eo consilio, ut vi-
ret quidem tantisper quoad fieret permutatio,
st autem, grassante sensim veneno, conta-
sceret. Eundem vero Regulum Tubero in 2
dem historiis redisse Carthaginem, novisque
emplorum modis excruciatum a Poenis dicit:
atras, inquit, et profundas tenebras eum 3
nudebant; ac diu post, ubi erat visus sol
dentissimus, repente educebant, et adver-
sus ictus solis oppositum continebant, atque
tendere in coelum oculos cogeant. Palpe-
as quoque eius, ne connivere posset, sur-
m ac deorsum diductas insuebant. Tudi- 4
us autem somno diu prohibitum, atque
vita privatum refert; idque ubi Romae
gnitum est, nobilissimos Poenorum captivos
eris Reguli a senatu deditos, et ab his in

ebat. Et profecto, si plures melioresque codd. ad-
herent, hanc lectionem recipiendam esse putarem.
[*Praesentarium*] Edd. vett. *praesentaneum*, quod
cepit Long. Nostrum firmat Guelf. — [*Contabe-*
ret] Ita Guelf. Reg., Ms. in marg. cod. Voss. et e
iectura Muret. ad Tacit. pro: *cor tabesceret*. Reg.
b. etiam: *veneni*; excidisse v. vi suspicatus est
on.

§. 2. *Vero*] Hanc voculam restitui e Guelf. et
l. ante Iunt. Tum *iisdem* addidi e Guelf. Dein
d. vett. *reddisse* dederunt pro *redisse*; hoc firmat
elf. — [*Exemplorum*] I. e. maximarum gravissima-
mque poenarum. V. c. 14, 4.

§. 3. [*Profundas*] Edd. ante Iunt. *profundissi-*
is exhib. pro *profundas*; hoc firmat Guelf. — [*Ictus*]
l. Thys. *ictum*. Cum voc. *solis* desinit cod. Reg.,
i redit libr. VII. — [*Connivere*] Guelf. *comovere*.
Diductas] Ms. Thys. *ductas*.

§. 4. *Ab his* etc.] Guelf. *ab his in viarmorio*

armario muricibus praefixo destitutos, eademque insomnia cruciatos interisse.

CAPUT V.

Quod Alfenus Iureconsultus in verbis veteribus interpretandis erravit.

- 1 Alfenus iureconsultus, Servii Sulpicii discipulus, rerumque antiquarum non incuriosus, in libro *Digestorum* trigesimo et quarto *Coniectaneorum* autem secundo: *In foederis inquit, quod inter populum Romanum, et Carthaginienses factum est, scriptum invenitur, ut Carthaginienses quotquot annis populo Romano darent certum pondus argenti puri puri. Quaesitum[que] est, quid esset [argenti]*

m. praefixos. — Eademque -- interisse] Guelf. a que in sompno cr. interisse.

CAP. V. Erravit] Sic codd. Gron. Guelf. et edd. vett. pro: erraverit.

§. 1. *Iureconsultus*] Vulg. *iuricons.*; non hab. codd. et edd. Rom. Ven. Ald., quae tamen edd. in argumento huius cap. *iuricons.* exhib.; reliquae edd., ut Brix. Bonon. Connell. Steph. aliaeque, ut quae l. dant *iurisc.* In summa tamen capp. cum Iunt. Ald. *iurecons.* Guelf. *iur cons.* bis, quod significat solet *iurecons.* cf. 3, 2, 3. ad 7, 4, 1. — *Coniectaneorum*] Iunt. Ald. *conlect.* — *Est*] Edd. vett. Guelf. pro *est* hab. *et* — *Quotquot*] Ita cum Iunt. Ald. Vasc. Gryph. et Steph.; cf. Tursellin. de Partic. cul. p. 762, 5. Edd. ante Iunt. Guelf. et Palat. apud Gebhard. Antiqq. LL. 2, 20. dant: *quotannis.* Eadem edd. et Guelf. mox hab. *quaesitum*, cuius particula *que*. — *Argentum*] Deest hoc v. in Guelf. Linc. Scheff. et Pal. apud Gebh. Purum putum per *ἱερὸν*, ut *sacrosanctum*, aliaque, dictum est

urum putum. Respondi ego, inquit, esse
 urum putum valde purum: sicut novum
 ovicium dicimus, et proprium propi-
 ium, augere atque intendere volentes novi
 proprii significationem, Hoc ubi legimus, 2
 grabamur eandem affinitatem visam esse Al-
 no puri et puti, quae sit novi et novicii.
 am si esset puricium, tum sane videretur 3
 ci, quasi novicium. Id etiam mirum fuit, 4
 od novicium per augendi figuram dictum
 estimavit; cum sit novicium, non quod ma-
 s novum sit, sed quod a novo dictum incli-
 tumque sit. His ergo assentimus, qui putum 5
 se dicunt a putando dictum; et ob eam
 usam prima syllaba brevi pronuntiant, non
 aga: uti existimasse Alfenum videtur, qui a
 ro id esse factum scripsit. Putare autem 6
 teres dixerunt, vacantia ex quaque re ac
 n necessaria aut etiam obstantia et aliena
 ferre et excidere, et, quod esset utile, ac
 e vitio videretur, relinquere. Sic namque 7

notavit Gron. V. esse post inquit om. edd. ante
 t.; tum pro propicium hab. propriitium, s. pro-
 tium. — Et] Edd. ante Iunt. atque.

§. 3. Quasi] Guelf. qm (quam).

§. 4. Cum sit n.] Guelf. eum sic n.; idem om.
 gis.

§. 5. Assentimus] Linc. assentimur. Nostr. fir-
 Guelf. Idem ante dictum repetit esse. — Uti]
 lf. ut. — Alfenum] Edd. vett. inde ab Ald. Al-
 is; ut edidit quoque Long.; male! Nostrum fir-
 it edd. ante Ald. et Guelf. V. 4, 11, 9. Ruddi-
 m. II. p. 13. not. 36. Infr. 17, 16, 1.

§. 6. Autem] Guelf. om. autem; mox hab. et
 nec. — Esset etc.] Ita ex edd. vett. emendavi
 at. esse uti; ac (Guelf. et) s. v. v.

- arbores et vites, et sic etiam rationes putant*
 8 dictum. Verbum quoque ipsum *puto*, quod
 declarandae sententiae nostrae causa dicimus,
 non signat profecto aliud, quam id agere non
 in re dubia obscuraque, ut, decisis amputa-
 tisque falsis opinionibus, quod videatur esse
 verum et integrum et incorruptum, retine-
 9 mus. Argentum ergo in Carthaginiensi foed-
 ere *putum* dictum esse, quasi *exputatum*
 excoctumque, omnique aliena materia caren-
 omnibusque ex eo vitiis detractis emaculatum
 10 et candefactum. Scriptum est autem *purum*
putum non in Carthaginiensi solum foedere
 sed cum in multis aliis veterum libris, tum
 [etiam] in Q. quoque Ennii tragoedia, quae
 inscribitur *Alexander*, et in satira M. Varro-
 nis, quae inscripta est *Δις παίδες οἱ γέγοντες*.

§. 7. *Etiam rationes*] Guelf. *rationes etiam*
 Mox Guelf. edd. vett. et Steph. *dictum* dederunt
 pro *dictae*; quod fluxisse videtur ex Ald.: *ratio-
 ctiae putari*.

§. 8. *Quoque*] Edd. ante Iunt. hab. *autem*.
Sententiae -- dic.] Guelf. *nostrae sentent. gratia*
 — *Nos -- dubia*] Guelf. *non in rei dubia*.

§. 9. *Dictum esse*] Edd. ante Iunt. *esse dictum*.

§. 10. *Cum*] Restitui *cum* pro *tum* (Guelf. *men*)
 ex edd. vett. quibus accedit Ms. Pembroc.; quod
 quens *etiam* est tantum in edd. vett.; om. Guelf.
 contra *quoque* om. edd. ante Iunt., retinent Iunt.
 Ald. — *Alexander*] Cf. Both. Scenic. Poët. Lat.
 5. p. 33. Aelian. V. H. 2, 8.

CAPUT VI.

temere inepteque reprehensum esse a Iulio Higino
 Virgilium, quod *praepetes* Daedali pennas dixit: at-
 e ibi, quid sint aves *praepetes*, et quid illae sint
 aves, quas Nigidius *infeas* appellavit.

Daedalus, ut fama est, fugiens Minoida 1
regna,

Praepetibus pennis ausus se credere coelo
[Insuetum per iter gelidas enavit ad Ar-
ctos].

his Virgilii versibus reprehendit Higinus 2
praepetibus pennis, quasi improprie et in-scite
 dictum. Nam *praepetes*, inquit, aves ab au- 3
 ribus appellantur, quae aut opportune praep-
 lant, aut idoneas sedes capiunt. Non apte 4
 tur usum verbo augurali existimavit in Dae-
 di volatu, nihil ad augurum disciplinam
 pertinente. Sed Higinus nimis hercle ineptus 5
 , cum, quid *praepetes* essent, se scire ratus.
 : Virgilium autem et Cn. Matium, doctum

CAP. VI. Repreh. -- Higino] Guelf. esse repreh.
 Hyginio. — Ibi] Vulg. inibi; ibi restitui ex
 edd. et edd. vet. Antea dixerit pro dixit est in
 ante Iunt. Mox Guelf. et qui ille suas aves.

§. 1. *Minoida*] Guelf. *minora*.

§. 2. *Virgilii*] Aen. 6, 14 sq. Ex edd. vet. tertium
 addidi; quem non agnoscit Guelf. et Linc.
gelidas ed. Rom. *gelidus*, Ven. 1472. Brix. *ge-*
 s. — *Higinus*] Sciopp. *Iulius Hig.*

§. 3. *Opportune*] Guelf. *import.*

§. 5. *Essent*] Guelf. *esse*. — *Cn. Matium*] Codd.
 in. Guelf. et edd. vet. *Trimatium* (Iunt. *Tima-*
n). Inde Scalig. in Coniectan. dedit *Cn. Mat-*
n. Equidem ubique *Matii* nomen per simplex t

virum, ignorasse, qui in secundo *Iliadis* Victoriam volucrem *præpetem* appellavit in hoc versu:

Dum det vincenti præpes Victoria palmas

6 Cur autem non Q. quoque Ennium reprehendit, qui in *Annalibus* non, ut Virgilius, per nas Daedali *præpetes*, sed longe diversimodum inquit:

— — Quid

*Brundisium pulchro præcinctum præpetem
portu?*

scripsi; ut scribendum esse apparet h. l. ex collectione, utque fere constanter hab. edd. vett. Guelf. Cf. Intpp. Tacit. Ann. 12, 60. (Lips.) Suet. Caes. 52. Scalig. ad Varron. p. 15. In Ciceronis epistolis etiam sic scribitur, licet alius fuerit C. Ma. cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 446. — *Secundo*. Edd. vett. et Guelf. *secundo*. Respondet quidem versus *Iliad.* 7, 396. εἰσὸς δαίμων αἶψα διαπύρρον δ' ἐτέροισι γὰρ ὕλην. Hoc tamen sufficere mihi arbitror, ut propterea scribas *septimo*, quod inde Steph. editum legimus. Dein Guelf. *præpedi*. Mox in ante vv. hoc v. adiunxi ex edd. vett. et Guelf. — *Det*. Edd. vett. *dat*. Deinceps Ms. Thys. *vincendi*. Guelf., omisso *dum*, hab. *dat. vincendi præpetes* p. Pro *præpes* Voss. de poet. Lat. p. 31. adfert *præpetes*; recte improbante Burmann. in Antholog. Lat. V. 1. p. 7. ubi plura de v. *præpes*. *Dum* intelligitur positum pro *dummodo*; hinc praestat *det*.

§. 6. [Ut Virgil.] Vv. ut Virgil. accesserunt edd. vett. Male ad §. 9. post v. *primo* ista vv. in edd. vett. addita legi annotatum video. Mox v. *præpetes* om. Guelf. — *Inquit*. Ita cum Iunt. Ald. Steph. v. *inquit* om. Guelf. Linc. Edd. vett. ante Iunt. om. *quid*. Atqui *quid* ante *cur autem* collocarunt. I. Gronov. sed longe d. *quid*: Brund. etc. Fortasse, omisso *inquit*, post *Quid* inserend. ait. Brundis. hab. Steph. V. ad 16, 61. — *Portu*. Guelf. *portus*.

, si vim potius naturamque verbi conside- 7
 set, neque id solum, quod augures dice-
 rit, inspexisset, veniam prorsus poëtis daret
 similitudine ac translatione verborum, non si-
 ficatione propria utentibus. Nam quoniam 8
 ipsae tantum aves, quae prosperius prae-
 ant, sed etiam loci, quos capiunt, qui ido-
 felicesque sunt, *praepetes* appellantur, id-
 o Daedali pennas *praepetes* dixit, quoniam
 locis, in quibus periculum metuebat, in-
 tutiora pervenerat. *Locos* porro *praepetes* 9
 augures appellant; et Ennius in *Annalium*
 no dixit:

praepetibus, hilares sese pulchrisque locis
dant.

bus autem *praepetibus* contrarias avis in- 10
 s appellari, Nigidius Figulus in libro pri-
 Augurii privati ita dicit: *Discrepat de-*
sinistrae, praepes inferae. Ex quo est 11
 ectare, *praepetes* appellatas, quae altius

§. 7. *Et]* Sciopp. *sed.* — *Ac]* Edd. ante Iunt.
Propria] Hoc v. om. edd. vett.; hab. Linc. et

§. 8. *Non]* Hunc locum ob oculos habuit Serv.
 Virgil. l. 1. — *Praevolant]* Guelf. *provolant.* —
 Edd. vett. et Guelf. *quod.* Nostrum tuetur Serv.
 Ed. Lugd. 1539. *qui,* compendio scribendi
 cto. Deinceps Guelf. *idoneae.* — *Quoniam ex*
 Serv. *quia de locis legisse videtur.*

§. 9. *Hilares]* Voc. *hil.* ignorat Linc. Vv. omnia
praepetib. om. Guelf.

§. 10. *Sinistrae]* Guelf. *sinistra.* Deinceps Linc.
etes. Guelf. om. vv. *praepes* — *coniectare.* Edd.
 Iunt. *praepetibus.* Nostrum hab. iam Iunt.

§. 11. *Appellatas]* Guelf. *ablatas;* mox *dixit.*
 15.

sublimiusque volitent; cum differre a praepetibus Nigidius inferas dixerit. Adolescens ego Romae, tum cum etiam ad grammaticos irem, audiui Apollinarem Sulpicium, quem primis sectabar, cum de iure augurio quaereretur, et mentio praepetum avium faceretur, Erucio Claro, praefecto urbi, dicens praepetes sibi videri esse alites, quas Homerus *ταυπητρύγας* appellaverit: quoniam istas potissimum augures spectarent, quae ingentibus alis patulae atque porrectae praevolarent. A qua ibi hos Homeri versus dixit:

Τὴν δ' οἰωνοῖσι ταυπητρύγας κλέβεις
Πιθέσθαι τῶν οὔτι μετατρέπον, οὐδ' ἀλγίστην

CAPUT VII.

De Accae Larentis et Gaiæ Tarratiae, deque origine sacerdotii fratrum arvialium.

1 Accae Larentiae et Gaiæ Tarratiae, et illa Fufetia est, nomina in antiquis annalibus.

§. 12. Tum--gr.] Guelf., omisso tum, cum ad cum ad gr. Legend. videtur: tum etiam cum ad gr. Augurio] Al. (ut Gryph. marg.) augurum. — Ercio] Cf. 13, 16. Lips. Elect. 2, 3. Falster. p. 2. Edd. vet. e L. Cl., Linc. et Guelf. elucio. Deinde Guelf. et edd. vet. hab. urbis. Urbi fort. a rectiore manu profectum est. Tum pro esse Guelf. etiam. — Homeri] Iliad. 12, 237 sq.

CAP. VII. Gaiæ Tarratiae] Guelf. Gaiæ tarratiae et in cap. Gaiæ Tar.; mox sacerdotum.

§. 1. Accae L.] Guelf. Accalar. et §. 8. Accalarentiam et Accalarentiae. — Fufetia] Edd. vet. et Linc. et Guelf. Saffetia. Sequens est omit. Guelf. cum Linc. et Iunt. cf. Macrobi. Sat. 1, 10. p. 251. Zeun. p. 800 sq. De antiquis annalib. cf. Lachmann.

elebria sunt: earum alterae post mortem, Horatiae autem vivae amplissimi honores a populo Romano habiti [sunt]. Et Tarratiam 2 quidem virginem Vestae fuisse lex Horatia testis est, quae super ea ad populum lata, quae ege ei plurimi honores fiunt, inter quos ius quoque testimonii dicendi tribuitur; *testabilis*que una omnium feminarum ut sit datur. Id verbum est ipsius legis Horatiae. Contra- 3 tum est in XII. tabulis scriptum: IMPROBUS. INTESTABILIS. Q. ESTO. Praeterea si qua- 4 raginta annos nata sacerdotio abire ac nubere solisset, ius ei potestasque exaugurandi atque nubendi facta est, munificentiae et beneficii gratia, quod campum Tiberinum sive Martium populo Romano condonasset. Sed 5 circa Larentia corpus in vulgus dabat, pecuniamque emeruerat ex eo quaestu uberem. a testamento, ut in Antiatii historia scriptum 6 est, Romulum regem, ut quidam autem alii tradiderunt, populum Romanum bonis suis heredem fecit. Ob id meritum a flamine Quirinali sacrificium ei publice fit: et dies e nomine eius in fastos additus. Sed Sabinus Mas- 8

Fontib. Livii p. 13. not. 3. — Sum] Edd. vet.
Guelf. om. v. subit.

§. 2. Et] Guelf. om. et — Ipsius — Horatiae]
Guelf. legis ips. Hor.

§. 3. IMPROBUS] Guelf. in quibus.

§. 4. Et] Guelf. eius. — Condonasset]. Cf. Plin.
N. 34, 11. fin. p. 228. Bip. Plutarch. Public. c. 8.

§. 5. In] Guelf. om. in.

§. 6. Autem] V. autem adiunxi ex edd. vet.
ue sunt; om. Guelf.

§. 7. Sacrificium] Nomen festi *Arcalia*. Varr.
L. L. 5, 3. et *Laralia*. v. Falster. p. 248.

sursum in primo *Memorialium*, secutus quosdam historiae scriptores, Accam Larentiam Romuli nutricem fuisse dicit: *Ea*, inquit, *mulier ex duodecim filiis maribus unum morte amisit, in illius locum Romulus Accae Larentiae sese filium dedit; seque et ceteros eius filios fratres arvales appellavit. Ex eo tempore collegium mansit fratrum arvalium numero duodecim. Cuius sacerdotij insigne est spicea corona et albae infulae.*

CAPUT VIII.

Notata quaedam de rege Alexandro et de P. Scipione, memoratu digna.

- 1 *Ἀπίων*, Graecus homo, qui *Πλατωνικός* est appellatus, facili atque alacri facundia fuit.
- 2 Is cum de Alexandri regis laudibus scriberet: *Victi*, inquit, *hostis uxorem, facie inclita mulierem, vetuit in conspectum suum deduci:*

§. 8. *Memorialium*] Edd. vet. et Guelf. *memoral.* Ald. *memorabil.* Deinceps Guelf. *secut. est.* — *Duodecim*] Guelf. *duobus.* — *Larentiae*] *Lar.* deest ap. Sciopp. De re cf. Plin. H. N. 18, 2. init.

CAP. VIII. *Not. quaedam*] Vv. *not. qu.* et *rege* dedit cum Reg. Guelf.; illa iam Steph. h. l. et omnia in collectione omnium lemmatum p. 358. — *Memoratu*] Guelf. *notatu.*

§. 1. *Ἀπίων*] Ita Guelf. (qui certe cap. incipit a v. *Graec.*, omisso scil. signo G.) et edd. vet., ubi est *Ἀππίων* (Brix. *Ἀππιανός*, sed in indice capp. *Ἀππίων*). Vulg. *Appion*. Deinde vet. cod. Sciopp. *Πλιστωνικός* pro *Plistonices* dedit. Edd. vet. dant *Πολύτωνος*. Guelf. qui G. appell., omisso v. *est.*

§. 2. *Regis -- scr.*] Guelf. *Alex. laud. regis scr.* — *Vetuit*] Aliiter alij scriptores. V. quos laudavit

ut eam ne oculis suis quidem contingeret. Lepida igitur quaestio agitari potest, utrum 3
videri continentiore par sit, Publium Africanum superiorem, qui, Carthagine ampla
civitate in Hispania expugnata, virginem tem-
pestivam, formae egregia, nobilis viri Hispani
filiam captam perductamque ad se patri invio-
latam reddidit; an regem Alexandrum, qui 4
Darii regis uxorem, eandemque eiusdem sor-
orem, proelio magno captam, quam esse au-
diebat exsuperanti forma, videre noluit, per-
ducique ad sese prohibuit. Sed hanc utram- 4
que declamatiunculam super Alexandro et Scri-
pione celebraverint, quibus abunde et ingenii
et otii et verborum est. Nos satis habebimus, 5
quod ex historia est, id dicere: Scipionem
istum, verone an falso incertum, fama tamen,
cum esset adolescens, haud sincera fuisse, et
propemodum constitisse, hosce versus ut Cn.
Naevio poeta in eum scriptos esse:
*Sic. Crux, Examen das Hist. d'Alex. p. 260. 1994
ed. III. qui quidem Apionis nullam mentionem facit
+ Contingeres] Guelf. conuingeret (ant. 1994)
§. 3. Quaesitio] Hanc quaestionem ante tractavit
P. Petrus in Dialogo, quem inscribit: Galliani Pro-
blematis explicatio, Paris: 1668. — Tempestiva] In
quibus exemplaribus test: tempestativa — Hispani
Ma. Thy. Hispaniae. De re cf. Valer. M. 4, 3, 1a
Polyb. 10, 19. Lib. 26, 50. — Perducta] Edd. ante
lant, producta. — Eiusdem] Guelf. eiusque. — Videri
re-perduci] Guelf. noluit vid., produci qua-*
§. 4. Utramque] Scipio utrinque. — Et] Col-
pulari edd. ante 1994.

§. 5. Dicere: Scip.] Guelf. discere Scio. P. Sci-
pionem; unde non inepte, credo, legas: discere. Scio
P. Scip. etc. — Haud] Polyb. 10, 19. φιλοφύνης ap-
pellatur. —

— — — *Etiam*

*Qui res magnas manu saepe gessit gloriose,
Cuius facta viva nunc vigent, qui apud
gentis solus
Praestat, eum suus pater cum pallio uno
ab amico
Abduxit.*

6 His ego versibus credo adductum Valerium Antiatem adversus omnis ceteros scriptores de Scipionis moribus sensisse; et eam puellam captivam non redditam patri scripsisse, contra quam nos supra diximus, sed retentam a Scipione, atque in deliciis amoribusque ab eo usurpatam.

Manu] Guelf. om. *manu*. Both. Poët. Scen. V. 5. P. 2. p. 24. *Qui magn. saepe manu res g. gl.*, propter *vers. Savat.* — *Cuius -- nunc]* Guelf. *Cuius facta est viva nunc.* Both. *vigent nunc* pro *nunc vig.* — *Abduxit]* Ms. *Thys. deduxit*. Both. Poët. Scen. Lat. V. 5. p. 94. Haec, ait, socco incedere dicas, non cothurno. Ceterum videntur hi versus Saturnii, quos sic digeras, fere ex sententia Osanni (*Analect. crit. p. 145*): *Etiam qui Manu res magnas* (Osan. *Etiam Qui res m. m.*) s. g. gl., *Quoq[ue]* (Osan. *Cuius*) f. *viva vigent nunc*, *qui ap. g. s.* *Praestat, eum -- ab amico* *Abduxit*. Pro uno edd. ante Iunt. hab. *uno*. Guelf. *amico* pro *amica*.

§. 6. — *His -- adductum]* Guelf. *His vers. ego tr. adductum.* — *Adversus -- scr.]* Ita edd. veti. ante Iunt. pro: *adversum* (Iunt. et Guelf. etiam hab. *adversus*) *ceteros omnes scr.* — *Non]* Huius facie certissimam facere fidem clypeum argenteum, in Rhodano repertum, Valerius opposuit I. Gron., quem v. in *Thesaur. Antiq. Graec.* — *Quam]* Guelf. *quem.* — *Atque]* Guelf. *et.*

CAPUT IX.

Locus exemptus ex annalibus L. Pisonis historiae
et orationis lepidissimae.

Quod res videbatur memoratu digna, quam 1
fecisse Cn. Flavium, Annii filium, aedilem
curulem, L. Piso in tertio annali scripsit, ea-
que res perquam pure et venuste narrata a
Pisone: locum istum totum huc ex Pisonis
annali transposuimus: Cn., inquit, *Flavius*, 2
pater libertino natus, scriptum faciebat: is-
que in eo tempore aedili curuli apparebat, quo
tempore aediles subrogantur: eumque pro
tribu aedilem curulem renuntiaverunt. At 3

CAP. IX. Orationis] Guelf. oratio.

§. 1. Cn. FL.] Cf. Plin. H. N. 33, 1. Conrad.
Excurs. ad h. l. V. 1. p. 575. Sciopp. ex Liv. 9, 46.
fort. C. FL. V. Meurs. et Gron. ad Macrob. Sat. 1,
14. p. 276. Lachmann. de Fontt. Liv. I. p. 71. Præ
Annii Scheff. hab. Ant. Guelf. *anci* ubique. Ex Liv.
et Cic. Cn. filii legend. esse cum Pighio existimabat
Gron., et mox bis Sciopp. hab. : O. *Flavius Cn.* cf.
Valer. Max. 2, 5, 2. De Pisonis cf. 11, 14, 15,
29. — *Aedilem*] Guelf. et *aed.* — *Hic*] Guelf. *hunc*.
— *Transposuimus*] Ita E. Gron. cum quibusdam edd.
vett., ut Gervicorni Gryphi et Hier. de Marnet. (et
edd. ante Iunt.) pro *compositus*, quod hab. Iunt.
Ald. cum Linc. et Guelf.

§. 2. *Scriptum*] Scribae munus exercebat. *Thys.*
Apparebat] Tabularum minister publicus. *Thys.* —
Tempore] Guelf. *ipsi* pro *tempore*. Nam scriptum
erat *ipsi*, unde facile *ipsi*. — *Pro tribu*] Ald. Ascens.
et Gryph. *primae tribus*. v. Gron. ad Liv. 9, 46.

§. 3. *At aed.*] *At* deest apud Sciopp., unde con-
iecit ex *aedilis* faciendum esse: *at ille*, ut de con-
sule sermo sit, qui comitia habebat. Edd. ante Iunt.
hab. *ac.* —

- aedilis, qui comitia habebat, negat accipere, neque sibi placere, qui scriptum faceret, eum
A aedilem fieri. Cn. Flavius Annii filius dicitur tabulas posuisse; scriptu sese abdicasse:
5 isque aedilis curulis factus est. Idem Cn. Flavius Annii filius dicitur, quod collegam venisse visere aegrotum: et, in conclave postquam introivit, adolescentes ibi complures nobiles sedebant. Hi contemnentes eum, **6** surgere ei pemo voluit, Cn. Flavius Annii filius aedilis id arrisit: sellam curulem iussit sibi afferri, eam in limine apposuit, ne quis illorum exire posset; utique ii omnes inviti viderent sese in sella curuli sedentem.

Accipere] Nomen, sive eius nullam rationem habiturum. v. Thys.

S. 4. Tabulas] Ms. Thys. tabellas. Dein Guelf. scriptum.

S. 5: Collegam] Ms. Pambroc. (ap. Wass. in Sallust. Haverc. p. 317. Fragment. Historic.) collegium. — *Visere]* Guelf. vise. — *Et]* Sciopp. eo. Guelf. et in conclavi: mox cum Ms. Pambroc. adolescens, quod pertineret ei introivit. — *Sedebant. — contemn]* Edd. vet. et Guelf. sedebant. *Hi* (Guelf. *Hi*) contemn. etc., quae quidam lectio proba mihi videbatur, dignaque, quam reciperetur in locum vulgatae: *sedebant contemn. eum* Pronomen *Hi* ut inutile abieciatur. cf. de constructione Buddinghaus II. p. 298. not. 6.

S. 6. Apposuit] Gron. ex quoque, sive ianuam respicias, quam pro fors quidam clauderat, sive nobiles adolescentes, quorum adversa imminensque invigilans et invitator fariebat oculos. V. apud eum plura de hoc v. *ii]* Guelf. om. *ii*.

CAPUT X.

Historia super Euclidē Socratico, cuius exemplo Taurus philosophus [ad]hortari adolescentis suos solitus [est] ad philosophiam naviter sectandam.

Philosophus Taurus, vir memoria nostra 1 in disciplina Platonica celebratus, cum aliis bonis multis salubribusque exemplis hortabatur ad philosophiam capessendam, tum vel maxime ista re animos iuvenum expergebat, Euclidem quam dicebat Socraticum factitavisse: Decreto, inquit, suo Athenienses caverant, 2 ut, qui Megaris civis esset, si intulisse Athenas pedem prehensurus esset, ut ea res ei homini capitalis esset. Tanto Athenienses, 3 inquit, odio flagrabant finitimorum hominum

CAP. X. Euclide] Reg. Euclidas; Gron. Euclida. De Antisthene idem fere refert Diog. Laert. 6; 2. Guelf. tantus populus pro T. p. Deinde Reg. et Guelf. hortari; tum iidem solitus ad phil., omisso v. est; quod om. etiam Iant. et Ald.; in hac tamen edit. restitutum v. est in indice capp.; postremo Reg. naviter pro gnaviter; Guelf. gnaniter; pro sect. Sciopp. vet. cod. navandam. naviter recepi. v. Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 468.

§. 1. Vir] Guelf. om. vir. — Capessendam] Guelf. compescendam; mox iuvenum animos. — Quam] Guelf. quem.

§. 2. Megaris] Al. Megensis. Vv. civis Athen. om. Guelf. — Prehensurus] Guelf. Linc. et Me. Gebhard. Antiqq. LL. 2; 15. prehens. cf. 4; 10; 8; Sequens ut hab. codd. (Linc.) et add. vet.; omisit cum Carr. (Emendd. 1, 3.) Steph. v. 3, 9, 3. — Capitalis] Carr. Emendd. 1, 3, in codd. (Buslid. Gron.) invenit: capital, nostrum tamen ex aliis libris prolatum probavit. Hab. Guelf.

- 4 *Megarensium. Tum Euclides, qui indidem Megaris erat, quique [etiam] ante id decretum et esse Athenis et audire Socratem consueverat, postquam id decretum sanxerunt, sub noctem, cum advesperasceret, tunica longa muliebri indutus, et pallio versicolore amictus, et caput rica velatus e domo sua Megaris Athenas ad Socratem commeabat; ut vel noctis aliquo tempore consiliorum sermonumque eius fieret particeps; rursusque sub lucem millia passuum paulo amplius viginti, eadem veste illa [in]tectus redibat.*
- 5 *At nunc, inquit, videre est, philosophos ultro currere, ut doceant, ad fores iuvenum divitum; eosque ibi sedere atque operiri prope ad meridiem, donec discipuli nocturnum omne vinum edormiant.*

§. 4. *Tum Euclides]* Guelf. *tum Endides* (Euclides) *video* (An fort. philosophus; s. videlicet?) qui *Endidi megariis erat.* — *Indidem]* Al. (ut Gryph.) *indiem.* Nostrum in marg. hab. Gryph. Cic. pro Rosc.: *indidemne Ameria?* Nepos Epamin. *indidem Thebis.* Tursellin. De Partic. p. 338. — *Etiam]* Long. addidit *etiam*, secutus scil. edd. ante Iunt.; Iunt. Ald. om. *etiam*, quo caret quoque Guelf. — *Cum adv.]* Ita Carr. (Emendd. 1, 3.) ex codd. Vulg. *priusquam;* inde Thys. *sub noctem primam, cum adv.* Guelf. *qua* (quam) *avesper.* — *Rica]* Edd. vett. et ora. Nostrum ex codd. Puteani dedit Carr., firmante Guelf. *Rica* est palliolam, ad usum capitis factam. Fest. v. Carr. l. l. — *Aliquo]* Guelf. om. *aliquo*, et postea v. *lucera;* tum hab. *paulo plus amplius.* — *Intectus]* Edd. ante Iunt. *intectus;* reliquæ cum Guelf. *tantum tectus.*

§. 5. *Doceant]* Fuerunt qui comma post *doceant* tollerent, reprobante recte Steph. Admonit. de Titul. Capp. p. 56. De re cf. Diog. Laërt. 2, 70.

CAPUT XI.

Verba ex oratione Q. Metelli Numidici, quae libuit memorare, ad officium gravitatis dignitatisque vitae ducentia.

Cum inquinatissimis hominibus non esse 1
convicio decertandum, neque in maledictis ad-
versus impudentis et improbos velitandum,
quia tantisper similis et compar eorum fias,
dum paria et consimilia dicas atque audias,
non minus ex oratione Q. Metelli Numidici,
sapientis viri, cognosci potest, quam ex libris
et disciplinis philosophorum. Verba haec sunt 2
Metelli adversus Cn. Manlium, tribunum ple-
bei, a quo apud populum in contione lacessi-
tus iactatusque fuerat dictis petulantibus: *Nunc 3*
quod ad illum attinet, Quirites, qui se am-

Petron. p. 12. Lucian. Dial. Mercur. et Char. — *Vi-
rum*] Guelf. *humum*.

CAP. XI. *Ducentia*] Ita Guelf. Reg. et Scheff.
(et edd. vett. (praeter Rom.) in indice capp.) pro *de-
centia*. Nostrum haud dubie melius esse indicabat
Gron.

§. 1. *Neque*] Guelf. *atque*. — *Velitandum*] Ms.
Thys. *volutand*. Guelf. *volit*. — *Similis et*] Guelf.
simul et; postea *que* (quae) pro *Q.* — *Phil.*] Cf. 1, 6, 7.

§. 2. *Cn. Manlium*] Vet. cod. Sciopp. *C. M.*;
Linc. *C. Mallium*; Iunt. *Caium Manl.*; Scheff. et
Guelf. *C. Manilium*. Pigh. Annal. a. u. c. 643. *C.
Mamilium*. — *Iactatusque*] Heins. ad Sil. Ital. 8.,
266. p. 411. ed. Drakenb. leg. *laceratusque*, s. *agi-
tatusque*.

§. 3. *Quirites -- ampl.*] Guelf. *mites qui se am-
pl.*; unde recepi *qui* in locum vulgati *quoniam*; il-
lud praefendum mihi videbatur propter *illum*; et
sensus aptior; et lapsus facilis erat *qui in qm* (quo-

pliozem putat esse, si se mihi inimicum dict[is]averit, quem ego mihi neque amicum recipio, neque inimicum respicio, in eum ego non sum plura dicturus. Nam eum indignissimum arbitror, cui a viris bonis benedicatur; tum ne idoneum quidem, cui a probis maledicatur. Nam si in eo tempore huiusmodi homunculum nōmīnes, in quo punire non possis, maiore hōnōre quam contumelia afficias.

CAPUT XII.

Quod neque testamentum, sicuti Servius Sulpicius existimavit, neque sacellum, sicuti C. Trebati, duplicia verba sunt, sed a testatione [alterum] productum, alterum a sacro imminutum.

- 1 Servius Sulpicius iureconsultus, vir aetatis suae doctissimus, in libro *De sacris detestandis* secundo, qua ratione adductus testamen-

niam) mutandi. — *Dictitaverit*] Edd. vett. et Guelf. *dictaverit*. Iunt. *dictitaverat*. Nostrum hab. Ald. — *Respicio*] Quidam codd. non hab. hanc vocem. *Thys*. Om. cum *Ascens*. Gryph., sed hab. in marg.; *Ascens*. praeterea in marg. hab. *respicio*. Guelf. *respicio meum* *Ego non s.*

CAP. XII. C.] Praenom. C. om. edd. vett. h. l., sed hab. in indice capp. Mox Guelf. om. *sunt* et pro *sed* hab. *si*. — *Alterum*] Hac voce carent Reg. et Guelf. v. Gron. ad Liv. 29, 33. Sequens *imminut.* ex Reg. est pro (Guelf.) *diminut.* quod fortasse in fine cap. quoque corrigendum. Pro *a sacro* edd. ante Iunt. in indice capp. exhib. *a sacrum*.

§. 1. *Iureconsultus*] Guelf. rursus *iur. cons.* — *De sacris detestandis*] Iunt. *de testamentis*; vet. cod. Sciopp. *de sacris distintandis*. Linc. *de s. discent*.

tum verbum esse duplex scripserit, non re-
perio. Nam compositum esse dixit a mentis 2
contestatione. Quid igitur *calceamentum*, quid 3
paludamentum, quid *pavimentum*, quid *ve-*
stimentum, quid alia mille per huiuscemodi
formam producta; etiamne ista omnia compo-
sita dicemus? Obrepsisse autem videtur Servio, 4
vel si quis alius est, qui id prior dixit, falsa
quidem, sed non abhorrens, neque inconcinna
quasi mentis quaedam in hoc vocabulo signi-
ficatio; sicut hercle C. quoque Trebatius eadem
concininitas obrepsit. Nam in libro *De reli-* 5
gionibus secundo: *Sacellum est*, inquit, *locus*
parvus deo sacratus cum ara. Deinde addit
verba haec: *Sacellum ex duobus verbis arbi-*
tror compositum sacri et cellae; quasi sacra
cella. Hoc quidem scripsit Trebatius: sed 6
quis ignorat, *sacellum* et simplex verbum esse,
et non ex *sacro* et *cella* copulatum, sed ex
sacro diminutum?

tandis. Guelf. *de s. distetandis*. De sacrorum dē-
statione v. Scaliger. ad Fest. sub v. Puri, et quos laud.
Falster. p. 250 sq. Hic interpretatur: Denunciatio-
nem ceremoniarum, sive rituum sacrorum in certum
quoddam tempus.

§. 2. *Dixit*] Guelf. om. *dixit* et pro *cont.* hab.
atstat.

§. 3. *Quid pavim.*] Guelf. om. *vv. quid pavim.*
— *Etiamne ista*] Guelf. *etiam nunc ista.*

§. 4. *Obrepsisse* -- *Servio*] Guelf. *obstrepisse aut.*
vid. Servius; tum om. *alius*, et *id*; dein hab. *ab-*
horrentia neque incontinua; post: *significatio sit her-*
cle. (hercule) C. quoque Tr. ead. continuitas obr.

§. 5. *Religionibus*] Cf. Macrobian. Sat. 1, 16. 3, 3, 5.

§. 6. *Sed quis*] Guelf. *si quis.* — *Copulatum*]
Edd. vett. *compositum pro copulatum.*

CAPUT XIII.

De quaestiunculis, apud Taurum philosophum in convivio agitatís, quae sympoticae vocantur.

- 1 Fact[it]atum hoc Athenis observatumque est ab iis, qui erant philosopho Tauro iunctiores:
- 2 Cum domum suam nos vocaret, ne omnino; ut dicitur, immunes et asymboli veniremus, coniectabamus ad coenulam non cupedias
- 3 ciborum, sed argutias quaestionum. Unusquisque igitur nostrum commentus paratusque ibat quod quaereret: eratque initium loquendi, edundi finis. Quaerebantur autem non
- 4 gravia nec reverenda, sed ἐνδυνήματα quaedam lepida et minuta et florentem vino animum lacescentia. Quale hoc ferme est subtilitatis
- 5 ludicrae, quod dicam. Quaesitum est, quando moriens morexetur; cum iam in morte esset,

CAP. XIII. *Sympoticae*] Ita Reg. et Scheff., et Iunt. in indice capp. pro (Ald. et Steph.) *symposicae*. Edd. vet. *symposicae*. Ed. Rom. in ind. capp. *sympositae*. Guelf. *simphoticae*.

§ 1. *Factitatum*] Guelf. *iactatum*. Iunt. *factatum*; quod v. est Plautinum. Ordinem vv. vulgatum *fact. obs.que hoc Ath. est* immutavi cum edd. vet. Deinceps Guelf. a philos. T.

§ 3. *Edundi*] Ita cum edd. ante Iunt. Gryph. et Steph.; Iunt. Ald. et Gryph. marg. atque Guelf. *eundique*; Sciopp. *eundi*. cf. 17, 18, 17.

§ 4. *Non etc.*] Guelf. et Iunt. si *gravia non rever.* Ald. Gryph. *nec gr. nec rev.* — *Reverenda*] Al. (?) *verenda*. Dein ed. Rom. ἐνδυνήματα i. e. *argutiolae*, Iunt. ἐνδυνήματα, addita eadem interpretatione. — *Minuta*] Guelf. *munita*. — *Dicam*] Guelf. *dicat*.

§ 5. *Quando--esset*] Guelf. om. *quando--esset*.

an tum etiam, cum in vita foret: et quando
 surgens surgeret; cum iam staret, an tum
 etiam, cum sederet: et, qui artem discere-
 ret, quando artifex fieret; cum iam esset, an
 tum, cum etiam non esset. Utrum enim ho- 6
 rum dices, absurde atque ridiculose dixeris:
 multoque absurdius esse videbitur, si aut
 utrumque esse dicas, aut neutrum. Sed ea 7
 omnia cum captiones esse quidam futes et
 inanes dicerent: Nolite, inquit Taurus, haec
 quasi iugarum aliquem ludum aspernari. Gra- 8
 vissimi philosophorum super hac re serio quae-
 siverunt: et alii moriendi verbum atque mo-
 mentum manente adhuc vita dici atque fieri
 putaverunt; alii nihil in eo tempore vitae re-
 liquerunt; totumque illud, quod mori dicitur,
 morti vindicaverunt. Item de ceteris similibus 9
 in diversa tempora et in contrarias sententias
 discesserunt. Sed Plato, inquit, noster neque 10
 vitae id tempus neque morti dedit; idemque
 in omni consimilium rerum disceptatione fe-
 cit. Vidit quippe utrumque esse pugnans: 11
 neque posse ex duobus contrariis, altero ma-

§. 6. *Enim*] Ed. Rom. om. *enim*. Deinceps
 cum Guelf. et Iunt. Steph. hab. *dices* pro vulgat. *di-*
cas. Cic. Orat. 71.: Reperiam, qui dicat aut scri-
 bat, utra *voles* lingua. — *Ridiculose*] Guelf. Iunt. Ald.
 alique *ridicule*. Nostrum dedit cum edd. vet.
 Scheff. (et Reg.?). cf. Sciopp. Verisim. 4, 14. — *Es-*
se] Guelf. om. *esse*.

§. 8. *Quaesiverunt*] Edd. ante Iunt. *quaesie-*
runt. De re cf. Conrad. Excurs. ad Gell. V. 2. p.
 529 sq. — *Morti*] Guelf. *morte*.

§. 10. *Morti*] Quum tamen huius causa tunc
 magis vigeat, quam prioris (vitae). *I. Gron.* — *Omni*
consimilium] Idem: *omnibus consilium*.

nente, alterum constitui: quaestionemque fieri per diversorum inter se[se] finium mortis et vitae cohaerentiam: et idcirco peperit, ipse expressitque aliud quoddam novum in confinio tempus, quod verbis propriis atque integris τὴν ἐξαιρέτης φύσιν appellavit; id ipsum ita, uti dico, inquit, in libro cui Παρμενίδης titulus est, scriptum ab eo reperietis: Τὸ γὰρ ἐξαιρέτης ταιού-
 12 τόν τι ἔοικε σημαίνειν, ὥς ἐξ ἐκείνου μεταβέλλον εἰς
 11 ἐκάτερον. Tales apud Taurum symbolae, taliaque erant secundarum mensarum, ut ipse dicere solitus erat, τραγήματα.

CAPUT XIV.

Puniendis peccatis tris esse rationes a philosophis attributas, et quomobrem Plato [tantum] duarum ex iis meminerit, non trium.

- 1 Puniendis peccatis tris esse debere causas
- 2 existimatum est. Una est, quae συνθήκη, vel

§. 11. *Diversarum*] Steph. *diversum*. Deinceps Guelf. et edd. vett. usque ad Stéph. *se pro sese*. — *Idque ips.*] Edd. ante Iunt. *id ips.* omitta partic. *que*. Guelf. om. ita. Deh̄ nomen *Parmenidis* Graece scripsi cum edd. vett.; Guelf. *Permen.*, mox *reperias*. — Et; ἐκάτερον] Edd. vett. et; ἑτερον.

§. 12. *Tales -- mensar.*] Eadem cum Guelf. *italia* (Guelf. *tales*) ap. T. *symbola* (Iunt. *symbole*), et alia quae erant *sec. m.* (Guelf. *mensar. sec.*).

CAP. XIV. *Tris esse rat.*] Guelf. *tres rat. esse*. — *Tantum etc.*] *Tantum* deest in edd. vett. Guelf. et in Reg., ex quo cod. acceperunt vv. *non trium*; Long. *Plato duarum; non trium, ex iis mem̄n.* Guelf. om. etiam *duarum*; pro *non tr.* hab. *non tamen* verbum deprecor, ita ut lemma cap. XVI. cum hoc coniunctum sit, et lemma cap. XV. prorsus desit.

κόλασις, vel παραινήσις dicitur; cum poena adhibetur castigandi atque emendandi gratia, ut is, qui fortuito deliquit, attentior fiat correctiorque. Altera est, quam ii, qui vocabula ista curiosius diviserunt, τιμωρίαν appellant. Ea causa animadvertendi est, cum dignitas auctoritasque eius, in quem est peccatum, tuenda est, ne praetermissa animadversio contentum eius pariat et honorem levet: idcircoque id ei vocabulum a conservatione honoris factum putant. Tertia ratio vindicandi est, quae παράδειγμα a Graecis nominatur, cum puniatio propter exemplum [est] necessaria, ut ceteri a similibus peccatis, quae prohiberi publicitus interest, metu cognitae poenae deterreantur. Idcirco veteres quoque nostri exempla pro maximis gravissimisque poenis dicebant.

Atque etiam tria capp. XIV. XV. XVI. omnia coniuncta leguntur. De re cf. Conrad. l. l. p. 530 sqq.

S. 2. Una est] Edd. vet. una est causa, quae Guelf. et Iunt. una est gratia, q.; Ald. delevit v. causa & gratia, ex interpretatione fort. ex antecedentibus illatum. Mox v. dicitur om. edd. ante Iunt.; Guelf. quae Graece vel G. dicitur. — Adhibetur] Ut remedium, curatio, fomenta; ita Gron., qui tamen malebat: imhibetur. De γ. τιμ. cf. Wyttenb. ad Eclogg. histt. p. 373. — Correctiorque] Iunt. qui fort. deliquit attentior, fiat correctior, sine qua Thys., conl. correctus.

S. 3. Curiosius] Guelf. om. v. curios. — Appellant] Ms. Thys. appellabant. — Levet] Al. (ut Gryph. marg.) elevet. — Putant] Guelf. om. putant.

S. 4. Vindicandi] Iunt. Ald. vindictae. Deinceps est om. Guelf. V. est post exempl. om. Guelf. et edd. vet. Dein ordinem vv. vulgat. sim. a peo. correxi ex iisdem. — Exempla] Inde statuere exemplum, documentum. v. Gron. Obs. 4, 11. Ranchin. VV. LL. 1, 5.

- Quando igitur aut spes magna est, ut is, qui peccavit, citra poenam ipse sese ultro corrigit: aut spes contra nulla est, emendari eum posse et corrigi: aut iacturam dignitatis eius, in quem peccatum est, metui non necessum est: aut non id peccatum est, cuius exemplo necessario metu succurrendum sit: tum, quidquid ita delictum est, non sane dignum esse
- 5 imponendae poenae studium visum est. Hactenus ulciscendi rationes et philosophi alii plurifariam, et noster Taurus in primo commentariorum, quos in Gorgiam Platonis composuit,
- 6 scriptas reliquit. Plato autem ipse verbis apertis duas solas esse puniendi causas dicit: unam, quam primo in loco propter corrigendum, alteram, quam in tertio propter exemplum posuimus. Verba sunt haec Platonis in Gorgia: Προσῆκε δὲ παντὶ τῷ ἐν τιμωρίᾳ
- 7

Ipse sese] Guelf. *aut ipse*. Edd. vett. ante Ald. ut *ipse*, quamquam praecedat *ut*. Ex Guelf. *aut* *mailli vel*, permutatione credo satis facili; nisi ut repetitum probare volueris. Tum eadem praeter Iunt. *et spes* pro *aut sp*. Mox *dignit. eius in quem p.* pro vulg. (Guelf.) *dignitatis in quam* dederunt eadem ante Iunt. V. *est* statim om. Guelf.; tum hab. *necessarium*, edd. ante Iunt. *necesse*. V. ad c. 1, 3. — *Succurrendum]* Guelf. *metum suc*. Gron. *occur.*; occurrere enim exemplo, quod praeveniatur, ac prohibeatur ne fiat. Edd. vett. hab. *sanciendum*; sed tum legendum *esse exemplum*, annotavit Thys.

§. 5. *Trius ulcisc. rat.]* Guelf. alio ordine: *trai rat. ulcisc.* Cf. Senec. de Clem. 1, 22.

§. 6. *In loco]* Guelf. *in uno l.*

§. 7. *Verba — Pl.]* Guelf. *et verba haec sunt Pl.* Similes locos excitavit Thys. Noster est s. 81. p. 253. Findeis. 167. Bekk. Edd. vett. *πρ. δὲ παντὶ τῷ μὲν τιμωροῦμένῳ ἐπ' ἄλλων δὲ τῷ τιμωραμένῳ βέλτ. γ.* (omissa partic. *†*); dein om. *vv. τε τοῖς et*

ὄντι ὑπ' ἄλλον ὁρθῶς τιμωρομένῳ ἢ βελτίον γίνεσθαι, καὶ ὀνίνασθαι, ἢ παρὰδειγμά τι τοῖς ἄλλοις γίνεσθαι, ἵνα ἄλλοι ὁρῶντες πάσχοντα ἂν ἂν πάσχοι, φοβούμενοι βελτίους γίνωνται. In hisce verbis, 8 facile intelligas, τιμωρίαν Platonem dixisse, non ut supra scripsi quosdam dicere, sed ita ut promisce dici solet, pro omni punitione. An- 9 ne autem quasi omnino parvam et contemtu dignam praeterierit poenae sumendae causam propter tuendam laesi hominis auctoritatem, an magis, quasi ei, quam dicebat, rei non necessariam praetermiserit, cum de poenis, non in vita, neque inter homines, sed post vitae tempus capiendis scriberet, ego in medium relinquo.

CAPUT XV.

De verbo *quiesco*, an *e* litera corripi, an produci debeat.

Amicus noster, homo multi studii atque 1 in bonarum disciplinarum opere frequens, verbum *quiescit* usitate, *e* litera correpta, dixit. Alter item amicus, homo in doctrinis, quasi 2 in praestigiis, mirificus, communiumque vo-

vv. ἂν ἂν πάσχοι. — Γίνονται] Nonnullae edd. recentt. ut Thys. Gron. Bip. vitiose γίνονται; correxit ex edd. vet. et Steph. Long.

§. 8. *Supra scripsi*] Guelf. *subscripsi*. — *Promisce*] Steph. et Guelf. *promisce* dederunt pro *promiscue*.

§. 9. *Vitae temp.*] Guelf. *temp. vitae*. Deinceps idem et Ms. Thys. *capendum*. — *In -- relinquo*] Solent dicere: *in medio relinquere*. cf. 17, 2, 11. Tac. Germ. 46.

cum respuens nimis et fastidiens, barbarè eum dixisse opinatus est; quoniam producere debuisse, non corripere. Nam *quiescit* ita oportere dici praedicavit, ut *calescit*, *nitescit*, *stupescit*, atque alia huiuscemodi multa. Id etiam addebat, quod *quies*, e producta, non brevi diceretur. Noster autem, qua est omnium rerum verecunda mediocritate, ne si Aelii quidem, Cincii, et Santrae dicendum ita censuissent, obsecuturum sese fuisse ait contra perpetuam Latinae linguae consuetudinem; neque se tam insignite locuturum, absona inauditaque ut diceret: literas autem super hac re fecit inter exercitia quaedam ludicra: et

CAP. XV. §. 2. *Non corr.*] Guelf. om. vv. *non corr.*

§. 3. *Nitescit*] Guelf. repetit ut ante hoc v.; quod probare si volueris, equidem ante v. *stupescit* etiam haud male repeti eam coniunctionem existimaverim. De re cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 109.

§. 4. *Producta*] Vett. edd. et Long. *producto*. De tota re cf. Schneid. l. l.

§. 5. *Omn. rerum*] Guelf. *rerum omn.* Deinceps idem cum Sciopp. et edd. ante Ald. *verecundia*. Ad v. *rerum* intellig. respectu, ratione, usu. v. ad c. 17, 19. — *Aelii*] Edd. vett. *Helii*. cf. 2, 21. 3, 3. 5, 21. De Cincio 2, 9. 16, 4. Macrob. 1, 12. Alii *Sinnii* (Capito) voluerunt. Guelf. *cuncie*. Pro *Santrae* vodd. hab. *Satire*; cum edd. vett. Steph. *Satyrri*. Ms. Thys. *Sanre*. Guelf. *sacre*. *Santrae* meminerunt saepenumero Grammatici. v. Voss. de Arte Gramm. 1, 5. et Gron. ad h. l. *Ancii et Santrae* hab. Sciopp. — *Sese*] Guelf. *se*. — *Insignite*] Al. (?) *insigniter*. Ex Gryph. *insite* Thys. *inscite* effecit. In tribus tamen Gryphianis *insignite* reperit Gron. Deinceps Guelf. *obsona aut inauditaque ut d.* Edd. vett. *abs. aut inaudita ut d.*; cum Iunt. Ald. *abs. ut inauditaque dic.*

§. 6. *Inter -- quaed.*] Guelf. et edd. ante Iunt.

quiesco non esse his simile, quæ supra posui, nec a *quiete* dictum, sed ab eo *quietem*; Graecaeque vocis ἔσχω καὶ ἔσχω Ionice a verbo ἔσχω ἔσχω et modum et originem verbum istud habere demonstravit: rationibusque haud sane frigidis docuit, *qulesco*, e litera longa, dici non convenire.

CAPUT XVI.

[Notatum verbum] *deprecor* a poeta Catullo inusitato quidem, sed apte positum et propriè: deique ratione eius verbi, exemplisque veterum scriptorum.

Eiusmodi quispiam, qui tumultuariis et 1 inconditis linguae exercitationibus ad famam se facundiae permiserat, neque orationis Latinae usurpationes veras didicerat, cum in Lycio

inter hæc ex. q. — ἔσχω -- ἔσχω] Vv. ἔσχω -- ἔσχω et Graeca et Latina om. Guelf. — *Istud*] Guelf. et Sciopp. *istud*, quod hab. etiam edd. ante Iant. præ vulg. *illud*. — *Convenire*] Edd. vet. *non convenire* ut diceret eiusmodi etc., ita ut finis huius capituli esset: *didicerat*; et sic codd., nisi quod ista: *ut diceret* non hab. De Guelf. supra ad lemma cap. XIV. iam vidimus. Vv. *ut diceret* idem quoque om. Ac Sciopp.: Tres, ait, primi versus (cap. 16.) fini superioris capituli cohaerebant. Correxer. Carr. Emend. 2, 8. cf. Lips. Antiqq. LL. 1, 10.

CAP. XVI. [Notatum verbum] Ante Carr. *notum verbum*. In Reg. utraque vox abest; neque illas magnopere requirimus. Gron. Dein Guelf. a Catulo poeta.

§. 1. *Inconditis*] Carr. et Steph. cum edd. vet. et Guelf. *modicis*. An *immodicis* dare voluerunt? Notum hab. etiam Sciopp. Mox pro *permis*. Gryph. marg. hab. *praemis*. Guelf. dat *prom*. — *Usurpationes*] Ita ex codd. Carr. 1. k. Guelf. *usurpatione sue*

forte vespera ambulemus, ludo ibi nobis et
 2 voluptati fuit. Nam cum esset verbum *depre-*
cor doctiuscule positum in Catulli carmine,
 quia id ignorabat, frigidissimos versus esse di-
 cebat, omnium in eo quidem meo iudicio ve-
 nustissimos, quos subscripsi:

*Lesbia mi dicit semper male, nec tacet
 unquam*

*De me Lesbia: me dispeream nisi amat.
 Quo signo? Quasi non totidem mox de-
 precer illi*

Assidue: verum dispeream nisi amo.

illas did. Edd. vett. *modos usurpationesve ullas* (sunt
illas). Deinceps Guelf. *in licia*. Tum edd. vett.
ambul., vir quidam ludo ibi n. et v. fuit; unde ad-
 seivi ordinem vv., in locum vulg. *ludo ibi et vol.*
nqb. f. Guelf. *ludo tibi a vol. f.*, omissio nobis.

§. 2. *Doctiuscule*] Guelf. *docuit stulte pos.*; mox
 om. pronom. *id.* — *Omnium -- iudicio*) Linc. et Guelf.
omnium in eo quid. meo i., seu probare libeat, sive
 ut ortum ex repetitione mala damnare. *I. Gron.*
meo omitt. Sciopp., e correctione opinor, propter
omnium. Equidem recepi vv. *in eo*, quae vulgo de-
 erant. Otho: Nimis fortasse audax fuisset iudicium
 Gellii, si hos versus Catulli omnibus omnium eius-
 dem poetae praeferre veluisset carminum. At id
 non facit, sed restringit suum iudicium *in hoc car-*
mine, unde isti versus sumti sunt. Cf. Catal. carm.
 90. — *Lesbia*] Guelf. *Lesbiam*, omissio *mi*. — *Male*] Otho con-
 i. *mala*, i. e. infausta, quae malum habeant
 omen. — *De etc.*] Cum Sciopp. Long. *de me: Les-*
bia me dispereat (Quidni: *dispeream?*) *nisi amat.*
 Edd. vett. *de me, disp., me nisi Lesbia amat.* Guelf.

deme Lesbiam me dispercat n. amat. — *Quo etc.*]

Sciopp. ex vet. cod. *quo s.?* quia *sic tot. ea depr.*
illam. Vulg. erat: *cui ego quasi eadem totidem*;
 quae correxit e vett. codd. Scalig., ut receptum est.

Deprecor hoc in loco vir bonus ita dictum 3
esse putabat, ut plerumque a vulgo dicitur,
quod significat valde precor et oro et supplico;
in quo *de* praepositio ad augendum et cumu-
landum valet. Quod si ita esset, frigidi sane 4
versus forent. Nunc enim contra omnino est: 5
nam *de* praepositio, quoniam est anceps, in
uno eodemque verbo diversitatem significatio-
nis capit; sic enim *deprecor* a Catullo dictum
est, quasi detestor, vel execror, vel depello,
vel abominor. Contra autem valet, cum Ci- 6
cero pro P. Sulla ita dicit: *Quam multorum*
hic vitam a Sulla deprecatus. Item in dis- 7

Pro *totidem* Otho malebat *eadem*. *Totidem* et *assidue* *καταλογίας* vitio laborare. Guelf. Linc. et Scheff. quo signo *quas in tot. ea deprecor illam* (Guelf. *illa*); unde Gron. quo signo? quasi non *totidem* mala *deprecet* illi, s. *illam*. Verb. *deprecor* nihil aliud hic esse, quam *precor*, ambiguum verbum, annotavit idem, qui plura etiam de h. v. tradidit. Is. Voss. ad Epist. Ignatii volebat: *quia sunt totidem mea. Deprecor illam*; haec improbens I. Gron.: Mssos, ait, clare patet velle: *quasi non totidem mea deprecet illam Assidue*. v. intpp. Catul.

§. 3. *Putabat*] Edd. vett. et Long. *putat*. Nostrum firmat Guelf. Idem mox pro *precor* hab. *depr*.

§. 5. *Eodemque* etc.] Guelf. *eodem* (sine *que*) verbo *cum cupit sic cum deprec. a C.*, reliquis omis- sis. — *Depello*] Guelf. *depellor*.

§. 6. *Vitam* etc.] Linc. Scheff. Excerpta bibliothecae publicae: *vitam sit a S.* Guelf. *hic sit vit. a S. d.* Ex Cic. c. 26. Gron. leg.: *vitam est a S.* Apud Cic. est: *Quis P. Sulla mitior? Multorum hic vitam est a L. Sulla depr.* Edd. vett. post v. *deprec.* hab. *est*. Quia Gell. *quam* praeposuit, retinendum fortasse: *sit* (sic: *quam m. hic v. sit*), ut pendeat oratio a vv.: *C. pro P. Sulla dicit*.

§. 7. *Dissuasione*] 2, 36. —

- suasione legis agrariae: *Si quid deliquero, nullae sunt imagines, quae me a vobis de-*
 8. *precentur.* Sed neque solus Catullus ita isto verbo usus est. Pleni adeo sunt libri veterum similis in hoc verbo significationis, ex quibus unum et alterum, quae suppetierant, apposui.
 9. Q. Ennius in *Erechtheo* non longe secus dixit, quam Catullus:

Quibus nunc, inquit, aerumnâ meâ liber-
tatem paro,

Quibus servitutem meâ miserâ deprecor?

- Significat abigo et amolior, vel prece adhibita,
 10. vel quo alio modo. Item Ennius in *Cresphonte*:

Ego cum meae vitae parcam, letum ini-
mico deprecor.

[*Si*] Guelf. *Sed.* Dein pro *imag.* edd. ante Iunt. hab. *virgines*; tum Guelf. *quae mea nobis depr.*

[*§. 8. Similis*] Guelf. *simul.* — [*Unum*] Guelf. *om. unum.* De his vv. *unum et alt.* cf. Perizon. Animadv. histt. c. 7. p. 283. ed. Amstel. Mox Iunt. *apposuit.*

[*§. 9. - Ennius*] Cf. Macr. Sat. 6, 4. Fest. et Non. sub v. *Deprecor.* Both. Poët. Scen. Lat. V. 5. p. 41. — [*Non etc.*] Guelf. *nunc l. s. d. quasi Cat. qui nunc inq.* — [*Quibus*] Voss.: Verba sunt Colophoniae (Chthoniae), cum eam parens Erichthonius ex sortibus pro Atheniensibus esset sacrificaturus. — [*Significat*] Ms. *Thys. signat*; dein pro *adhib.* vet. ed. (?) *addita.* Tum pro quo Guelf. *quid.*

[*§. 10. Item*] Al. (?) *idem.* Sciopp.: f. *item*; et ita ubique legi video. — [*Cresphonte*] Al. (?) *Ctesiphonte* (Guelf. *Cresfonte*), quod iam correxit Steph. cum edd. vet. cf. Reines. Varr. LL. 3, 2. — [*Ego etc.*] Both. l. l. V. 5. p. 39: *ergo cum m. s. ego meae cum etc.* Voss.: *ego cum meae Vitae non parcam l. in. dep.* — [*Deprecor*] Sciopp. *deprecer.* Edd. ante Iunt. *inimicum depr.*

Cicero in libro sexto *De Republica* ita scripsit: *Quod quidem eo fuit maius, quia, cum causa pari collegae essent, non modo invidia odri non erant, sed etiam Claudii invidiam Gracchi caritas deprecabatur.* Hic quoque item non est valde precabatur, sed quasi propulsabat et defensabat invidiam. Quod Graeci propinqua significatione *παραιτούμαι* dicunt. Item pro A. Caecina consimiliter Cicero verbo isto utitur. *Quid, inquit, huic homini facias? Nonne concedas interdum, ut, excusatione summae stultitiae, summae improbitatis odium deprecetur?* Item in *Verrem* actionis secundae primo: *Nunc vero quid faciat Hortensius? Avaritiaene crimina frugalitatis laudi-* 11 12 13

§. 11. *Sexto*] Edd. vett. ante Iunt. quinto; tum eo om. Guelf. Dein edd. vett. *quia cum in c.; quia restitui pro qui.* cf. Non. l. l. Guelf. *qui cum eam pari collega esset.* — *Erant etc.*] Guelf. *erat sed etiam dicendi invid. grechitaristas depr.* — *Precabatur*] Guelf. *deprec.* — *Et def.*] In quodam Ms. Thys. et apud Steph. vv. *et def.* absunt; edd. vett. hab. *et defendebat.* Equidem cum Long. e Scheff. Linc. Iunt. et Ald. recepi *defensabat.* Guelf. *propuls. invidiam defensabat inviditium quod Gr. etc.* — *Propinqua*] Ms. Thys. *propria.* — *Παραιτούμαι*] Sciopp. *παραιτούμαι.* Guelf. *dicunt G.*

§. 12. *A. Caecina*] Vulg. pro *A. Licinio.* Scheff. paulo *cena*; Guelf. et Linc. paulo *cenya.* Sciopp. pro *A. cecina*; inde Gron. pro *A. Caec.* cf. Cic. pr. Caec. c. 2. Deinceps similiter hab. edd. vett.; tum *sim. Iunt.; cum sim.* Guelf. — *Summae*] V. *summae* om. Steph.

§. 13. *Primo*] Edd. vett. ante Iunt. *prooemio.* Hodie locus est in *Verr.* 2, 78. Pro *crimina* Guelf. *etiam.* — *Laudibus*] Sciopp. ad voc. *laudib.* annotat: ita v. c. et n. (vet. cod. et nov.?). Edd. vett. *lauda.* Pro an Guelf. *at.* —

bus deprecetur? An hominem flagitiosissimum, libidinosissimum, nequissimumque defendat? Sic igitur Catullus eadem se facere dicit, quae Lesbiam, qui et malediceret ei palam, respuereturque et recusaret detestareturque assidue, et tamen eam penitus deperiret.

CAPUT XVII.

Quis omnium primus libros publice prae-
buerit legendos, quantisque numerus fuerit Athe-
nis ante clades Persicae librorum in bibliothecis pu-
blicorum.

- 1 Libros Athenis disciplinarum liberalium publice ad legendum praebendos primus posuisse dicitur Pisistratus tyrannus: deinceps studiosius accuratiusque ipsi Athenienses auxerunt: sed omnem illam postea librorum copiam Xerxes, Athenarum potitus, urbe ipsa praeter arcem incensa, abstulit asportavitque
- 2 in Persas. Hos porro libros universos multis post tempestatibus Seleucus rex, qui Nicanor

Quae etc.] Vulg. *quaerens veniam, quod et.* Scheff. *que res qui et;* Guelf. Linc. *quae res viam* (Guelf. *uiam*) *q. et.* Inde Gron. *quae Lesbiam, qui et.* Re-
cepi cum Long. Otho coni. *quae Lesbiam, ut quae mala diceret ei palam etc.* — *Tamen etc.]* Guelf. *cum ea p. d.*

CAP. XVII. §. 1. *Deinceps]* Edd. ante Iunt. *deinde.* — *Omnem -- libr.]* Guelf. *omnem postea illam libr,*

§. 2. *Hos]* Edd. ante Iunt. *eos.* — *Nicanor]* Sciopp.: f. *Nicator.* Atque sic legend. esse censuit Falstex. v. quos laudavit et quos Long. *Nicanorem* quendam, qui res gestas Alexandri scripsit, memorat

appellatus est, referendos Athenas curavit. Ingens postea numerus librorum in Aegypto 3 a Ptolemaeis regibus vel conquisitus vel confectus est ad millia ferme voluminum septingenta: sed ea omnia bello priore Alexandrino, dum diripitur ea civitas, non sponte, neque opera consultâ, sed a militibus forte auxiliariis incensa sunt.

Lactant. de Fals. Rel. 1, 6, 8. V. Fabric. Bibl. Gr. V. 3. p. 46 sq. ed. Harl. cf. Meiner's Gesch. des Lux. der Athen. p. 15.

§. 3. Numerus librorum] Guelf. libror. numer. — Confectus] Gron. explicat comparatus; contra ab ipsis Ptolemaeis libros confectos esse ostendit Falster.

A. GELLII
NOCTIUM ATTICARUM
COMMENTARIUS.

LIBER SEPTIMUS.

CAPUT I.

Admiranda [quaedam] ex annalibus sumta de P.
Africano superiore.

- 1 Quod de Olympiade, Philippi regis uxore,
Alexandri matre, in historia Graeca scriptum
est, idem de P. Scipionis quoque matre, qui
prior Africanus appellatus est, memoriae da-
2 tum est. Nam et C. Oppius et Iulius Higinus,
aliique, qui de vita et rebus Africani scripse-

LIB. VII. CAP. I. *Quaedam*] Non exstat in Reg.
Long. edidit: *adm. qu. ex ann. sumta de P. Scipio-
ne Afr. sup.*; itaque hab. Guelf. et edd. vett. pro:
de P. A. sup. ex a. s.

§. 1. *Olympiade*] Guelf. *Olympia*; idem om. v.
regis. — *Idem*] Guelf. *item*.

§. 2. *C. Opp.* — *Hig.*] Idem: *G. Opp. et Ny-
gilius hyg.* —

runt, matrem eius diu sterilem existimatam tradunt; Publium quoque Scipionem, cum quo nupta erat, liberos desperavisse. Postea in 3 cubiculo atque in lecto mulieris, cum absente marito cubans sola condormisset, visum repente esse iuxta eam cubare ingentem anguem; eumque, iis qui viderant territis et clamantibus, elapsum inveniri non quisse: id ipsum P. Scipionem ad haruspices retulisse: eos, sacrificio facto, respondisse, fore ut liberi gignerentur. Neque multis diebus postquam 4 ille anguis in lecto visus est, mulierem cepisse concepti foetus signa atque sensum pati; exinde mense decimo peperisse; natumque esse hunc P. [Scipionem] Africanum, qui Hannibalem et Carthaginienses in Africa bello Punico secundo vicit. Sed et eum impendio magis ex 5

Existimatam] Idem: *extimat*. (an aestimat? cf. 2, 23, 7. V: tamen de forma *extim.* pro *existim.* posita Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 556 sq. not.) *credunt*. E Ms. quodam Thys. etiam annotavit *credunt*: Vitium contrarium v. ad §. 5.

§. 3. *In*] Guelf. om: *in*. Dein *mulieris* dederunt codd. Gron. Guelf. et edd. vett.; omisit cum Carr. Steph. — *Condormisset*] Pro *obdorm*: est e Reg. et Rot.; probabat Gron. Dein v. *esse* accessit ex iisdem. — *Non quisse*] Ita codd. et edd. ante Steph. pro *nequisse*, quod exstat in Guelf. — *Gignerentur*] Ita Guelf. Reg. Rot. et edd. vett. pro Carr. *generentur*.

§. 4. *Postquam*] Edd. vett. *posteaquam*, sicut edidit quoque Long. Nostrum firmat Guelf. — *Cepisse*] Edd. vett. Steph. et Ms. Thys. atque Guelf. *concepisse*; *concepti* etc. *cepisse* hab. Reg. et Rot., unde Lamb. deleta distinctione nostrum effecit. Vulgatum tamen olim non prorsus spreverim. — *Scipionem*] Hoc cognomen ignorant Reg. et Linc.; hab. Guelf., sed punctis subnotatum.

- rebus gestis, quam ex illo ostento, virum, esse
 6 virtutis divinae creditum est. Id etiam dicere
 haud piget, quod idem illi, quos supra nomi-
 navi, literis mandaverint, Scipionem hunc
 Africanum solitavisse noctis extremo, prius
 quam dilucblaret, in Capitolium ventitare, ac
 iubere aperiri cellam Iovis, atque ibi solum
 diu demorari, quasi consultantem de republi-
 ca cum Iove; aeditumosque eius templi saepe
 esse demiratos, quod solum id temporis, in
 Capitolium ingredientem canes, semper in alios
 saevientes, neque latrarent eum neque incur-
 7 rerent. Has vulgi de Scipione opiniones con-
 firmare atque approbare videbantur dicta fa-
 ctaque eius pleraque admiranda. Ex quibus
 8 est unum huiusmodi. Assidebat oppugna-
 batque oppidum in Hispania, situ, moenibus[
 que], [ac] defensoribus validum et munitum,

§. 5. *Quam*] Guelf. *qd*; *mox traditum pro creditum*.

§. 6. *Iubere aperiri*] Steph. *iuberi aperire*. — *Atque*] Guelf. *ac*. V. ad 4, 18, 2. — *Aeditumosque*] Sic scripsi pro *aeditnosque* cum Reg. Bat. et Sciopp. cf. 12, 10. et Glossar. Scheller.; *εὐφρονίας χάριν* litteram *m*. interpositam esse iudicabat Gron. De narratione v. quos laudavit Long. — *Eum*] Thys. coni. *in eum*; idque hab. Guelf.; sed v. Horat. Epod. 5, 57. Serm. 2, 1. 85. et al. cf. Nechæer. Hellenol. 1, 13. Falster. p. 253.

§. 7. *Admiranda*] Ms. Thys. et Steph. *ammir*. V. ad 4, 8, 5. Guelf. om. vv. *pleraque* -- *est* pro quibus omnibus unum tantum e adest.

§. 8. *Assidebat*] Gryph. marg.: *obsidebat fortassis*. — *Hispania*] Guelf. *Hispaniam*. Deinceps pro situ Ms. Thys. dat *situm*. Tum copulae *que* et *ac* exstant tantum in edd. vett.; non hab. cum Guelf. Steph. neque habere videntur codd. Gron. —

re etiam cibaria copiosum: nullaue eius potiundi spes erat, et quodam die ius in castris sedens dicebat: atque ex eo loco id oppidum procul visebatur. Tum e militibus, qui in iure apud eum stabant, interrogavit quispiam ex more, in quem diem locumque vadimonium promitti iuberet; et Scipio manum ad ipsam oppidi, quod obsidebatur, arcem protendens: Perendie, inquit, sese sistant illo in loco: atque ita factum. Die tertio, in quem vadari iusserat, oppidum captum est: eodemque die in arce eius oppidi ius dixit.

CAPUT II.

De Caesellii Vindicis pudendo errore, quem offendimus in libris eius, quos inscripsit *Lectionum Antiquarum*.

Turpe erratum offendimus in illis celebratissimis commentariis *Lectionum Antiquarum* Caesellii Vindicis, hominis hercle pleraque haud indiligentis. Quod erratum multos fugit, quanquam multa in Caesellio reprehendendo etiam per calumnias rimarentur. Scripsit autem Caesellius, Q. Ennium in tertio

Visebatur] Ita Reg. et Rot. pro *videbatur*.

§. 11. *Die*] *Eodemque eo die* Linc. *Eodem die* dedit cum Iunt. Ald. Nostrum firmat Guelf.

CAP. II. *Lect. Antiq.*] Ita Guelf. et edd. vet. pro ordine inverso *Antiq. Lect.* Antea pro quos Guelf. hab. *qui*.

§. 3. *Tertio dec.*] Al. (?) *XII*. Et ita Ms. *Thys.* atque Guelf.; Reg. et Rot. h. l. et mox dant *XIII*., quod Salm. exponebat *tredecimo an.* Edd. ante Ald. et Gryph. 1539. *XIII. libro annalium; libro anna-*

- decimo annali cor dixisse masculino genere.
 4 Verba Caesellii subiecta sunt: *Masculino genere cor, ut multa alia, enuntiavit Ennius. Nam in tertio decimo annali quem cor dixit.* Adscripsit deinde versus Ennii duo:

*Hannibal audaci dum pectore de me hortatur
 Ne bellum faciam: quem credidit esse meum
 cor?*

- 6 Antiochus est, qui hoc dicit, Asiae rex. Is admiratur et permovetur, quod Hannibal Carthaginiensis bellum se facere populo Romano
 7 volentem dehortetur. Hos autem versus Caesellius sic accipit, tanquam si Antiochus sic dicat: Hannibal me, ne bellum geram, dehortatur. Quod cum facit, ecquale cor putat

lium hab. etiam Guelf.; Ald. XIII. annali. Gryph. 1542. XIII. annalium. Fortasse legend. XIII. libro annali. cf. 2, 11, 1. Mox tamen in vv. Caesellii nulla varietas. — *Mascul. genere*] Guelf. *genere mascul.* omissis vv. *Verba -- genere.*

§. 4. *Cor dix.*] Guelf. *eorum d.*

§. 5. *Adscripsit*] Guelf. *ascrips.* — *Duo*] Ita Reg. et Rot. pro *duos*; v. Gron. ad Liv. 35, 21. Supr. ad 2, 12, 6. — *Dum*] *Dum* exhib. h. l. edd. vett.; et infra Reg. atque Rot.: *dum pect. de me h.*, quam lectionem, suadentibus etiam codd. Nonii 3, 33. sub v. *Cor*, Iac. Schegkii, Praemess. Epist. 6. et Gron. utroque loco recepi pro vulg. *cum pect. dehortatur. De me hort.* (quod posteriori loco hab. etiam Sciopp.) est: *me dehortatur.* cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 102.

§. 6. *Dicit*] Edd. vett. *dixit*; Guelf. *dixit hoc*; mox *permovetur.* — *Dehort.*] Guelf. *adhort.*

§. 7. *Accipit*] Steph. *accipit*; atque ita etiam edd. vett. et Guelf. *Valg. accepit.* Correx. — *Si*] Guelf. om. *si.* — *Ecquale* etc.] Hanc lectionem ded. vet. cod. Sciopp. pro vulg. *aequale* (Carr. *aequa-*

habere me? Et quam stultum esse me credit, cum id mihi persuadere vult? Hoc Caesellius 8 quidem, sed aliud longe Ennius. Nam tres 9 versus sunt, non duo, ad hancce Ennii sententiam pertinentes, ex quibus tertium versum Caesellius non respexit:

*Hannibal audaci dum pectorè de me hortatur,
Ne bellum faciam: quem credidit esse meum
cor*

*Suasorem summum et studiosum robore
belli.*

Horum versuum sensus atque ordo sic, opinor, 10 est: Hannibal ille audentissimus atque fortissimus, quem ego credidi (hoc est enim: *cor meum credidit*: proinde atque diceret: quem ego stultus homo credidi) fore summum suasorem ad bellandum, is me dehortatur, dissuadetque, ne bellum faciam. Caesellius au- 11 tem forte ῥαθυμότερον ῥαφῆ ἰστα verborum ca-

lem, Guelf. equalem) cor p. h. me ei, quam etc.; eamque coniectura assecutus erat Gron. Pro aequale tantum quale atque et pro ei iam volebat Ruben. Elect. 2, 22.

§. 9. *Hancce Ennii*] Ita Gron. ex Reg. ubi est: *hancce Ennii*. Vulg. *hanc Ennii*. De re cf. Perizon. Animadv. histt. c. 9. p. 384. ed. Amstel. — *Dum* etc.] Guelf. cum p. dehort.

§. 10. *Est enim*] Hoc ordine Guelf. Reg. et Linc. cum edd. ante Iunt. Vulg. *hoc enim est*. — *Fore summum suas*] Guelf. *summum fore suas*.

§. 11. *ῥαφῆ*] Codd. apud Gron. *rathimoteron iunctura*; alii et Guelf. *rhathimotheron* (Guelf. *rachim*.) id est *iunctura*. Sciopp. pro ῥαφῆ hab. *iunctura*. Edd. vet. ῥαθυμότερον i. *desidiosius*, ῥαφῆ i. *iunctura*. Ald. ῥαθυμότερον ῥαφῆ, omisis interpretationibus istis latinis. Recepit Gron. Scil. interpretatio Latina posterioris vocis Graecae hanc ipsam

ptus *quem cor* dictum putavit, et *quem* accentu acuto legit, quasi ad *cor* referretur, 12 non ad Hannibalem. Sed non fugit me, si aliquis sit tam ineruditus, sic posse defendi *cor* Caesellii masculinum, ut videatur tertius versus separatim atque divise legendus. Perinde quasi praecisis interruptisque verbis exclamet Antiochus: *suasorem summum!* Sed non dignum est, eis, qui hoc dixerint, responderi.

CAPUT III.

Quid Tiro Tullius, Ciceronis libertus, reprehenderit in M. Catonis oratione, quam pro Rhodiensibus in senatu dixit; et quid ad ea, quae reprehenderat, responderimus.

1 Civitas Rhodiensis et insulae oportunitate et operum nobilitatibus et navigandi sollertia

extrusisse videtur. — *Referretur*] Ita edd. vett. meliores codd. Gron. et Sciopp.; Scheff. Guelf. et Iunt. *refertur*; vulg. inde ab Ald. *referatur*.

§. 12. *Me*] Guelf. om. *me*. Mox vulg. *increditus*; Guelf. Reg. et Linc. *increditus*; inde Gron. *inerud.* Mox edd. ante Iunt. *divisim*, quod recepit Long.; barbarum hoc esse alii iudicarunt. v. Noltenii Lex. p. 509. Nostrum firmat Guelf. — *Praecisis*] Guelf. Reg. et Linc. *depraecisis* s. *de precis.* Mox Guelf. *exclamat.* — *Dixerint*] Guelf. *dixerunt*.

CAP. III. *Quid*] Reg. et Guelf. *quod.* Deinceps Reg. *Tiro T.*, ut §. 8. *Tiro aut. Tull.* cf. 4, 10. 12, 3. Vulg. *Tull. Tiro.* Cognomen interdum praeponitur nomini. cf. Engelbronner, de Tirone p. 5. *Quod* hab. etiam Steph., sed p. 556. *quid.* Dein Guelf. *reprehenditur*; mox *qua* pro *quam*.

§. 1. *Et*] Guelf. *etiam.* — *Nobilitatibus*] Ita

navalibusque victoriis celebrata est. Ea [Rhodiensis] civitas, cum amica atque socia populi Romani foret, Persa tamen, Philippi filio, Macedonum rege, cum quo bellum populo Romano fuit, amico usa est: connixique sunt Rhodienses, legationibus Romam saepe missis, id bellum inter eos componere. Sed, ubi ista pacificatio perpetrari nequivit, verba a plerisque Rhodiensibus in contionibus eorum ad populum facta sunt, ut, si pax non fieret, Rhodienses regem adversus populum Romanum adiutarent. Sed nullum super ea re publicum decretum factum est. At ubi Perses victus captusque est, Rhodienses pertimere ob ea, quae compluriens in coetibus populi acta dictaque erant: legatosque Romam miserunt, qui temeritatem quorundam popularium suorum deprecarentur, et fidem consiliumque publicum expurgarent. Legati postquam Romam venerunt, et in senatum intromissi sunt, verbisque suppliciter pro causa sua factis e

Reg. et Rot. pro nobilitate. Plural. alibi etiam legitur, ut ap. Tac. An. 12, 20. Vitruv. 9, 3. Senec. ad Polyb. 36. Scheff. hab. notabilitate.

§. 2. *Rhodiensis*] Deest hoc voc. in Reg. Rot. et Sciopp. — *Tamen*] Pro *tunc*, dederunt Reg. Rot. et edd. vett. ante Iunt.; *cum*, quod praecedit, est *quavis*. De re cf. Liv. 44, 14. et 45, 20 sqq. Enghelbronn. de Tir. p. 47 sqq.

§. 3. *Perpetrari*] *Thys. coni. impetrari*. Nostrum tuetur Otho, coll. Liv. 33, 21. Deinceps Guelf. *nequit*. Mox edd. ante Iunt. *adversum pop.* Guelf. *adversus pop. adjuvarent*, om. v. *Rom.*

§. 5. *Compluriens*] Vulg. *compluries*; nostrum est in Reg. v. 5, 21. — *Expurgarent*] Guelf. *expugnarent*.

§. 6. *Suppliciter*] Ms. *Thys. simpliciter*. — *Fa-*

curia excesserunt, sententiae rogari coeptae;
 7 cumque partim senatorum de Rhodiensibus
 quaererentur, maleque eos animatos fuisse di-
 cerent, bellumque illis faciendum censerent:
 tum M. Cato exsurgit, et optimos fidissimos-
 que socios, quorum opibus diripiendis possi-
 dendisque non pauci ex summatibus viris in-
 tenti infensique erant, defensum conservatum-
 que pergit: orationemque inclitam dicit, quae
 et seorsum fertur, inscriptaque est *Pro Rho-*
diensibus, et in quintae Originis libro scripta
 8 est. Tiro autem Tullius, M. Ciceronis liber-
 tus, sane quidem fuit ingenio homo eleganti,
 et haudquaquam rerum literarumque veterum
 indoctus: eoque ab ineunte aetate liberaliter

ctis e curia] Reg. *facti securi*; *securi* hab. etiam
 Guelf. et Ms. Thys.; et cum Iunt. Ald.: *factis, secu-*
ri access. Verum restituit Malaspin. ad Cic. Ep. ad
 Att. 1, 1. Edd. vett.: *de curia exc.*, quod restituit
 Long.

§. 7. *Partim]* Mox Cato §. 16: an partim eo-
 rum fuerint. v. 10, 13. — *Illis]* Guelf. Linc. Scheff.
 et edd. inde a Iunt. *eos, illis*; *eos* e praecedenti ver-
 su illatum videtur; atque omit. Reg. et Rot. cum
 edd. ante Iunt. Gryph. 1539. in marg. et Steph. *eo*,
 quod placet pro *ideo* positum. Deinceps *faciendum*
 pro *faciundum*, nescio unde illato, exhib. edd. vett.
 et Guelf. — *Infensique]* Ita Guelf. Reg. Rot. Scheff.
 Ms. Pembr. (ap. Havercamp. in Ind. Sallust. sub v.
infensi) et edd. vett., quod nescio quare spretum sit.
 Gron. et Sciopp. coni. *incensique*. Vulg. *infestique*.
 — *Quintae Originis]* Recepit Gron. e Reg. pro *quin-*
to Originum. *Originis* hab. etiam Linc. et Scheff.;
 Guelf. *quinto originis*. cf. 10, 1, 10. Vv. et in q. --
scr. est desunt in Rot.

§. 8. *Quidem]* Pro *quidem* possis coniiicere olim
 fuisse: *quam* (sane quam); nisi mox sequeretur: *sed*.
 Mox Guelf. *litterarum sine que.* —

instituto adminiculatore, et quasi administro in studiis literarum Cicero usus est. Sed profecto 9 plus ausus est, quam ut tolerari ignoscique possit. Namque epistolam conscripsit, ad Q. 10 Axium, familiarem patroni sui, ~~confidenter~~ nimis et calide, in qua sibi met. visus est orationem istam pro Rhodiensibus acri subtilique [ingenio et] iudicio percensuisse. Ex ea epi 11 stola libitum forte nobis est reprehensiones eius quasdam attingere; maiore scilicet venia reprehensuri Tironem, quam cum ille reprehenderit Catonem. Culpavit autem primum 12 hoc, quod Cato inerudite et *ἀναγώγως*, ut ipse ait, principio nimis insolenti nimisque acri et

Administro] Edd. vett. ante Iunt. *administratore*. De re v. Engelbron. l. l. p. 37. Seebod. *Archiv für Philol.* etc., Fascic. 2. 1824. p. 252.

§. 10. *Axium*] Al. (?) *Atticum*; in vett. cond. et edd. inde a Iunt. Edd. ante Iunt. *Anxium*. Guelf. *antium*. cf. Suet. Caesar. c. 9. Mox Guelf. *patru sui*. — *Nimis et c.*] Vulg. *et nimis c.*; ordo, quem dedi, est in Reg. *calide* hab. cum edd. vett. et Guelf. Long. Mox Guelf. pro *visus* hab. *versus*. — *Acri*] Guelf. *et acri*. Vv. *ing.* et desunt in Guelf. Reg. et Linc.; et de ingenio Tironis supra iam testatus fuit. I. Gron.

§. 11. *Reprehensuri*] Steph. Specim. Emendd. p. 162. et post eum I. Gron. *reprehensuris* (sc. a nobis pendens). De simili anacolutho v. ad 2, 7, 3. Exempla quaedam h. l. attulit Otho. Burmann. ad Serv. Virgil. Aen. 1, 119. — *Cum -- reprehenderit*] Ita Reg. et Rot. Vulg. *tum -- reprehendit*. Long. et Guelf. *cum -- reprehendit*. Et *cum* et *tum* ignorat Scheff. *tum -- reprehenderit* hab. etiam edd. vett. Nostra lectione probata, Gron.: nam, ait, haec ipsa causa est, cur impetrabilior apud quosvis venia Gellio sit reprehensi Tironis, quod Tiro Catonem reprehendere non sit veritus.

§. 12. *Ἀναγώγως*] Guelf. *anagogos*. —

obiurgatorio usus sit; cum vereri sese ostendit, ne Patres, gaudio atque laetitia rerum prospere gestarum de statu mentis suae deturbati, non satis consiperent; neque ad recte intelligendum consulendumque essent idonei:

13 *In principiis autem, inquit, patroni, qui pro reis dicunt, conciliare sibi et complacare iudices debent: sensusque eorum exspectatione causae suspensos rigentisque honorificis vercundisque sententiis commulcere; non iniuriis utque imperiosis comminationibus confutare.*

14 *Ipsam deinde principium appositum, cuius verba haec sunt: Scio solere plerisque hominibus rebus secundis atque prolixis atque prosperis animum excellere, atque superbiam atque fe-*

Sese] Guelf. *se*; dein *laet. atq. gaud.* — *Prospere gestar.]* Vulg. *gestar. prosp.*; nostrum vv. ordinem dederunt Reg. et Rot. Ante pro *laetitia* edd. Rom. Ven. 1472. et Brix. hab. *laetiitiae* (*laetitiae*). — *Consiperent]* In marg. cod. vet. Thys. invenit: *consisterent* (quod volebat etiam aliquando Steph. l. l. p. 163.); in alio Ms. *conciperent*, quod hab. Guelf. cf. Lips. Elect. 1, 7. Graecum *συμφορεῖν* comparat Steph. l. l.

§. 13. *Qui -- debent]* Guelf. *qui pro eis dicit -- debet.* Fortasse scribae ante oculos fuit: *patronus, qui pro reis dicit -- debet.* — *Rigentisque]* Severos, qui haud facile a sententia sua flecti possunt. Thys. Guelf. hab. *ingentesque.* — *Comminationibus]* Edd. vet. praeter Iunt. dederunt *commin.* pro *minat.* Eadem deinceps exhib. *confricare.*

§. 14. *Deinde]* Edd. ante Iunt. *denique.* — *Atque prolix.]* In quod. Ms. desunt vv. *atque prolix.* Thys. — *Atque]* Adiunctum est e Rot. Reg. Guelf. et edd. vet., quod mirum est, non iamdudum factum esse ab editt., quum idem locus plane, ut edidi, legatur libr. 13, 24. Praeterea Guelf. et edd. vet. *excellentem* pro *excellere* hab. Deinde *feroci-*

rociam augescere atque crescere, quod nunc mihi magnae curae est, quod haec res tam secunde processit, ne quid in consulendo ad- versi eveniat, quod nostras secundas res con- futet: neve haec laetitia nimis luxuriose eue- niat. Adversae res se domant, et docent, quid opus sit facto. Secundae res laetitia transvorsum trudere solent a recte consulendo atque intelligendo. Quo maiore opere di- co suadeoque, uti haec res aliquot diēs pro- feratur, dum ex tanto gaudio in potestatem nostram redeamus. Quae deinde Cato iuxta. 15 dicit: *ea, inquit, confessionem faciunt, non defensionem: neque propulsationem transla- tionemve criminis habent, sed cum pluribus aliis communicationem: quod scilicet nihil ad purgandum est. Atque etiam, inquit, insu- per profitetur, Rhodienses, qui accusabantur, quod adversus populum Romanum regi ma- joris cupiverint faverintque, id eos cupisse at- que fuisse utilitatis suae gratia: ne Roma- ni, Perse quoque rege victo, ad superbiam*

tatem pro ferociam in Reg. Rot. et edd. vett. prae- ter Iunt. Vulgat. firmat Guelf. et locus iterum ex- cerptus a Gell. I. 1. Dein Guelf. cognosc. pro *au- gesc.* Mox pro *quod mihi* V. D. ap. Torn. scribit: *Quo mihi etc. Nunc mihi pro mihi nunc dedi* ex edd. vett. — *Quod*] Sic Guelf. Reg. Rot. Scheff. et edd. vett. pro *quia*; hae praeterea hab. *processerit*. — *Confutet*] Edd. vett. praeter Iunt. *confricet*. De- inde Steph. *adversae*. — *Sit f.*] Sciopp. *siet*. Guelf. *sit sit f.* — *Laetitia*] Deest hoc v. in quodam Ms. Thys. Deinceps Guelf. et Iunt. *transvers*. De sen- tentia cf. Muret. VV. EL. 5, 15. — *Dico*] Sic codd. et edd. vett. pro Carr. *edico*. — *Dum*] Guelf. *cum*.

§. 15. *Iuxta*] Guelf. *mixta*. — *Purgand.*] Guelf. *pugnand.* — *Cupiverint*] Ita edd. vett. pro *cupierint*. — *Perse*] Vulg. *Persa*; *Perse* Guelf. Reg. Rot. Linc.

ferociamque et immodicum modum insolesce-
 16 rent. Eaque ipsa verba ponit, ita ut infra
 scriptum [est]: *Atque ego quidem arbitror,*
Rhodienses noluisse, nos ita depugnare, uti
depugnatum est: neque regem Persen vicisse,
non Rhodienses modo id noluere, sed mul-
tas nationes idem noluisse arbitror. Atque
haud scio, an partim eorum fuerint, qui non
nostrae contumeliae causa id noluerint eveni-
re: sed enim id metuere, si nemo esset ho-
mo, quem vereremur, et, quidquid luberet,
faceremus, ne sub solo imperio nostro in
servitute nostra essent. Libertatis suae cau-
sa in ea sententia fuisse arbitror. Atque
Rhodienses tamen Persen publice nunquam

Scheff. cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 315 sqq.
 Mox Guelf. r. a victo. — *Immodicum modum*] Guelf.
in modum in odium.

§. 16. *Ita*] Ita om. edd. ante Iunt. *ut pro uti*
est in Guelf. et edd. vett. — Est] V. *est. ignorant*
Reg. et Rot. — Neque--vicisse] Guelf. *neque Persem*
regem v. v. Schneid. l. l. — Non] Ms. *Thys. nos;*
deinde modo id pro id modo est e Reg.; tum nolue-
re pro vol. e Reg. Rot. et Sciopp. Dein Guelf. et
pro ac. — Noluisse] Cum edd. vett. et Guelf. Long.
voluisse. Nostrum intellig.: A Perse nos non victos
esse, non modo Rhodiensibus non placuit, sed etc.
V. omnino §. 22. — Noluerint] Guelf. *voluerint.*
Sciopp. noluerunt. Edd. vett. voluerunt. Mox id ante
v. met. om. cum Iunt. Ald. et Guelf. — Quidquid
Olim legebatur: quia quid; et quicquid dedit Carr.
quidquid hab. Sciopp. et edd. vett. cum Guelf., omis-
sa copula et; et sic edidit Long. Praeterea edd. vett.
et Guelf. liber. pro luber. Tum Guelf. facemus.
Gron. coni. quodque lub., i. e. et quod lub. — Es-
sent] Reg. et Rot. *sunt vel nre sunt; aliquid latere*
ratus Gron. coni.: in serv. iusta (i. e. plena et mera)
essent. — Atque] Sciopp.: f. *atqui. Mox Guelf. tum*
Persem p. Dein Steph. et Guelf. adiuvare. —

adiuvare. Cogitate, quanto nos inter nos privatim cautius facimus. Nam unusquisque nostrum, si quis adversus rem suam quid fieri arbitratur, summa vi contra nititur, ne adversus illam fiat. Quod illi tamen per-
pessi. Sed, quod ad principium reprehensum 17
attinet, scire oportuit Tironem, defensos esse Rhodienses a Catone, sed ut a senatore et consulari et censorio viro, id, quod optimum esse publicum existimabat, suadente; non ut a patrono, causam pro reis dicente. Alia nam- 18
que principia conducunt reos apud iudices defendenti, et clementiam misericordiamque undique indaganti; alia, cum senatus de republica consulitur, viro auctoritate praestanti sententiis quorundam iniquissimis permoto, et pro utilitatibus publicis ac pro salute sociorum

Nos--facimus] Edd. vett. et Guelf. *q. nos nostri nativi c. f.*; Vasc. cum Gryph. marg. 1542. 1591. *q. nos consternati vi c. f.*; Sciopp. *inter nostri nativi.* Lips. Elect. 1, 7. et Steph. alique: *q. nos privatim c. f.*; Reg. et Rot. *q. nos inter nostrivativum*; unde nostrum effecit Gron. Thys. volebat: *nos* (senatores) *et nostri nativi* (indigenae); s.: *nostri nati vi*; nam postmodum addi: *summa vi contra nititur.* Pro *nativi* legitur etiam *Latini.* — *Illam]* Ita edd. vett.; Iunt. et Guelf. *adversus ea.* Vulg. cum Ald. *legebatur: adv. eam.* Guelf. deinceps: *fiat quod illitatum. Sed* etc.

§. 17. *Id]* Edd. vett. *quod quidem opt.* Guelf. et Iunt. *viro, qui quod opt.* etc. quo modo mox sequi debebat *suadet.* — *Optimam]* I. e. publico utilissimum; mox: pro utilitatibus publicis indignanti. *I. Gron.* — *Esse]* Guelf. *esset*; mox *patrono sine praepos. a.* Edd. vett. *non ut a patr. solet*; ubi solet ab interprete quodam additum esse videtur.

§. 18. *Permoto]* Guelf. om. v. *permoto.* — *Ac libere]* Edd. ante Iunt. *et lib.*

- graviter ac libere, indignanti simul ac dolenti.
- 19 Quippe recte et utiliter in disciplinis rhetorum praecipitur, iudices de capite alieno deque causa ad sese non pertinenti cognituros, ex qua praeter officium iudicandi nihil ad eos vel periculi vel emolumenti redundaturum est, conciliandos esse ac propitiandos laudabiliter ac placabiliter et leniter existimationi salutique eius, qui apud eos accusatus est. At cum dignitas et fides et utilitas omnium communis agitur, ob eamque rem aut suadendum quid ut fiat, aut fieri iam coepto differendum est: tum qui se in huiusmodi principiis occupat, ut benivolos benignosque sibi auditores paret, otiosam operam in non necessariis verbis sumit.
- 21 Iamdudum enim negotia periculaque ipsa rerum communia consiliis eos capiendis conciliant: et ipsi potius sibi exposcunt consultoris
- 22 benivolentiam. Sed quod ait, confessum Catonem, noluisse Rhodienses ita depugnari, uti

§. 19. *In disciplinis*] Guelf. *in discipulis*. — *Vel*] Sic scripsi ex emendatione Gron., quae quidem ex codd. Rot. et Reg. manavit, qui hab. *adeo sil.*, unde vulg. *ad eos simul* effecerunt (ut est in edd. vet. et Guelf.), ille vero: *ad eos vel*. — *Laudabiliter*] Rot. et Reg. carent verbis: *laud. ac*; delevit Long.

§. 20. *At*] Guelf. *ac*. — *Differendum*] Codd. Gron. omnes, etiam Guelf. Sciopp. et Iunt. *defer. h. l.*, et infr. (Guelf. Reg. Linc. et Sciopp.) *deferendi*; *occurrendum* edidisse Gellius videbatur Gron.; pressius codd. vestigia secutus I. Gron. *deterrendum*. Lege potius: *deserendum* et infr. *deserendi*. *Fieri iam coepto* intellig.: cum fieri iam aliquid coeptum est. — *Qui--huiusm.*] Guelf. *quis in eiusm.*

§. 21. *Ipsa rerum*] Edd. ante Iunt. *ipsarum rerum*. Praecedens *que* om. Guelf.

§. 22. *Depugnari--est*] Guelf. *depugnare ut d.*

dépugnatum est, neque regem Persen a populo Romano vinci, atque id eum dixisse non Rhodienses modo, sed multas quoque alias nationes noluisse, sed id nihil ad purgandum extenuandumve crimen valere: iam hoc primum Tiro improbe mentitur. Verba ponit 23
Catonis: et aliis tamen eum verbis calumniatur. Non enim Cato confitetur, Rhodienses noluis- 24
se victoriam esse populi Romani, sed sese arbitrari dixit, id eos noluisse, quod erat procul dubio suae opinionis professio, non Rhodiensium culpa confessio. In qua re, ut me- 25
um quidem iudicium est, non culpa tantum vacat, sed dignus quoque laude admirationeque est; cum et ingenue et religiose dicere visus est contra Rhodienses, quod sentiebat, et parta sibi veritatis fide, ipsum illud tamen, quod contrarium putabatur, flexit et transtulit: ut eos idcirco vel maxime aequum esset acceptiores carioresque fieri populo Romano, quod cum et utiles essent et vellent regi esse

est; mox rursus Persem; tum idque eum d. — Rhodienses] Edd. ante Iunt. *Rhodiensis*; et postea *contra Rhodiensis*. — *Noluisse]* Sciopp. et Guelf. *derunt noluisse*; idque confirmant codd. L. Gron. (v. huius annot. 61.) Vulg. *voluisse*. V. supr. 16. — *Ad]* Guelf. *atque pro ad*.

§. 24. *Id]* Guelf. om. *id*.

§. 25. *Est]* V. *est*. om. edd. ante Iunt. Mox Steph. *ammir.* V. 4, 8, 5. — *Et ing.]* Vv. *et ing.* desunt in edd. vet.; Iunt., omissa copula *et*, hab. *ingenue ac relig.*; Ald. *ing. et rel.* Guelf. *et ing. ac rel.* — *Utiles -- regi]* Carr. (Steph.), *invitis libb.*, edidit: *utiles illi essent et v. regi*, omissis vv. *esse factum*. Factum alicui velle Gron. interpretatur: cupere ut eveniant, procedant, rebus et facto contingant, quae desiderat optatque. Ominis artioris cau-

- factum, nihil tamen adiuvandi eius gratia fe-
 26 cerint. Postea verba haec ex eadem oratione
 ponit: *Ea nunc derepente tanta [nos] bene-*
ficia ultro citroque, tantam amicitiam relin-
quemus? Quod illos dicimus voluisse facere,
 27 *id nos priores facere occupabimus?* Hoc, in-
 quit, enthymema nequam et vitiosum est.
 Responderi enim potuit, occupabimus certe:
 nam, si non occupaverimus, opprimemur, in-
 cidendumque erit in insidias, a quibus ante
 28 [nos] non caverimus. Recteque, inquit, hoc
 vitio dat Lucilius poëtae Euripidae, quod,
 cum Polyphontes rex propterea se interfecisse
 fratrem diceret, quod ipse ante de nece eius

sa factum potius quam fieri alicui velle dixerunt. v.
 exempla ap. eum. Idem post cum censet addendum
 esse id, scil. ut regem adiuvarent. — *Tamen*] Guelf.
tum. — *Fecerint*] Steph. *facerent.* Guelf. *fecerunt.*

§. 26. *Nos*] Pronom. non agnoscunt Guelf. Reg.
 et Linc. atque Iunt. — *Relinquemus*] Cum edd. an-
 te Iunt. Long. *relinquimus.* — *Voluisse*] Thys. e quod.
 Ms. annotavit *noluisse*, quod in suis codd. non anim-
 advertit I. Gron., neque ego in Guelf.

§. 27. *Inquit*] Guelf. *inquam.* Praepos. *in* an-
 te v. *insid.* om. edd. Rom. Ven. 1472. Brix. et Guelf.
 qui sic pergit: *insidias an nos caver.* reliquis omis-
 sis. — *Nos*] Pronom. non exstat in Reg. et Rot.

§. 28. *Recteque*] Pro *recte* dederunt Rot. et
 Sciopp. V. *vitio* om. Guelf. Dein cum Gryph. Long.
 edidit *poëta*; non male. Sed vulgatum confirmant
 edd. vett. et Guelf. — *Euripidae*] Vulg. *Euripidi*;
 Reg. et Rot. cum Iunt. *Euripide*; unde nostrum de-
 dit Gron. cf. 1, 9, 9. ad Gell. Praef. 20. — *De-cc-*
pisset] Hoc ordine Reg. et Rot. Vulg. *consil. de n.*
eius c.; — *Meropa* pro *Merope* ex iisdem est atque
 Guelf. edd. vett. et Sciopp. Ald. Gryph. *Aerope*.
 Deinde Guelf. Reg. et Iunt. hab. *ad eum v. et*; Rot.
 m. p. *illuserit.* Latet vitium. Fort. leg. *ad eum* —

consilium cepisset, Meropa fratris uxor hisce eum verbis eluserit:

Εἰ γὰρ σ' ἐμελλεν, ὥς σὺ γῆς, κτείνειν πόσις,
Χρὴ καὶ σὲ μέλλειν, ὥς χρόνος δῆθεν παρῆν.

At hoc enim, inquit, plane stultitiae plenum 29
est, eo consilio atque ea fini facere velle ali-
quid, uti nunquam id facias, quod velis. Sed 30
videlicet Tiro animum non advertit, non esse
in omnibus rebus cavendis eandem causam:
neque humanae vitae negotia et actiones et
officia vel occupandi, vel differendi, vel etiam
ulciscendi, vel cavendi similia esse pugnae gla-
diatoriae. Nam gladiatori, composito ad pu- 31

allus., sive potius excidisse videtur participium ali-
quod, ut *usa*; ut sic legend. sit: *hisce ad eum usa*
verbis, elus. — Σ' ἐμελλεν] Vulgat. *σε ἐμελεν* corre-
xit Gron.; (*σε ἐμελλεν* Sciopp.) et sq. versu ordinem
vv. vulgatum παρῆν δῆθεν mutavit; quod volebat iam
Casaubon. apud Torn. et in edit. Gell. 1651., qui
praeterea παρῆ et χρῆν. Sensum ita reddit: debui-
sti et tu differre, ut fecerat frater tuus, et expecta-
re, dum temporis tractu ira caderet. Valcken. in
Diarr. ad Eurip. Fragm. p. 183. a. (p. 189. ed. Lips.),
qui secundo versu scribit χρῆν et ἔως, sensum ita
reddit: Tu quoque tamdiu cessare debueras a caede,
usque dum tempus scilicet illud adesset, quo frater,
quod fingis, consilium exsequi aggrederetur.

§. 29. *Plane*] Guelf. *plene*. Mox est om. edd.
ante Iunt. — *Velle*] Ita Ms. Pembroc. Reg. Linc.
Guelf. aliique atque Steph.; stultitia est, semper vel-
le et nunquam tamen exsequi. Edd. vett. *nolle*.

§. 30. *Animum -- adv.*] Guelf. *an. non animadv.*
— *Neque*] Edd. ante Iunt. *non.* — *Differendi*] V.

§. 20 — *Gladiatoriae*] Reg. et gl., quod I. Gron.
probans explicat: et quidem gl. Maxime enim gla-
diatoriam pugnam ad illum casum patere.

§. 31. *Nam -- comp.*] Guelf. *nam gladiatorius*
posito etc. —

- gnandum, pugnae haec proposita sors est, aut occidere, si occupaverit, aut occumbere, si cessaverit. Hominum autem vita non tam iniquis, neque tam indomitis necessitatibus circumscripta est, ut idcirco prior iniuriam facere debeas, quam, nisi feceris, pati possis.
- 33 Quod tantum aberat a populi Romani mansuetudine [occupare], ut saepe etiam in sese
- 34 factas iniurias ulcisci neglexerit. Post deinde usum esse Catonem dicit in eadem oratione argumentis parum honestis et nimis audacibus, ac non viri eius, qualis fuit, sed vafri ac fallaciosis, et quasi Graecorum sophistarum solertiis. Nam: *cum obiiceretur*, inquit, *Rhodiensibus, quod bellum populo Romano facere*

Proposita] Restituit hoc I. Gron. ex edd. vet. et codd. in locum vulg. *praeposita*. Guelf. *prepos.* cf. Lips. Saturn. 2, 20.

§. 32. *Circumsc*] Guelf. *conscripta*. — *Quam*] Gron. *quod*, vel *quia*, vel *quoniam* requiri putabat. Mox Guelf. *posset* pro *possis*.

§. 33. *A -- mansuetudine*] Ita meliores Gron. codd. et edd. vet., quum Carr. (Steph.) edidisset: *a populo Romano; mansuetudine* abest in Linc. et Guelf. (*a popu. Ro. occupare ut*); hab. Reg., quicum Steph. om. v. *occupare*; quod sane commode abesse possit; unde tamen ortum sit, explicare non facile licet. Deinceps pro *etiam* Guelf. *iam*.

§. 34. *Viri -- fuit*] Reg. et Rot. *viri et* (Reg. *viri eius*) *qui alio fuit*. Sciopp. pro *qualis* ex vet. cod. annotavit: *qui alio*, et coni. *aliás*. Gron. *viri, si quis alius, gravis, sed vafri ac fallaciosi*. Reg. cod. lectionem secutus I. Gron. *viri, et ut qui alius, fidi*. Mihi placet Sciopp. *ac non viri eius, qui alias fuit*, i. e. viri talis, qualis alioquin fuit Cato. Vulgat. firmat Guelf. — *Fallaciosis*] Ms. Thys. *flagitiosis*. Guelf. *et fal. ac quasi*.

§. 35. *Facere*] Guelf. om. h. v. —

voluissent; nec negavit paene, ignosci poposcit, quia id non fecissent, etsi maxime voluissent: induxisseque eum dicit, quam dialectici epagogen appellant, rem admodum insidiosam et sophisticam, neque ad veritates magis quam ad captiones repertam, cum conatus sit exemplis decipientibus colligere confirmareque, neminem, qui male facere voluit, plecti aequum esse, nisi, quod factum voluit, etiam fecerit. Verba autem ex ea oratione 36
M. Catonis haec sunt: Qui acerrime adversus eos dicit, ita dicit: hostis voluisse fieri. Et quis est tandem vestrorum, qui, quod ad sese attineat, aequum censeat, [quempiam]

Nec] Steph. om. *nec*. cum edd. vett. Deinde edd. vett. *poene* (s. *pene*) *sed ign. p.*; cum Gryph. marg. Lips. Elector. 1, 7. *nec neg. plene, sed ign. p.* Cum Guelf. Reg. Rot. Scheff. Linc. Long. *neg. pene, sed ign. quia*, omisso v. *pop.*; hinc Gron. *nec negat, et poscit ignosci, quia*; coll. verbis, quae infra §. 47. leguntur: interdum, quasi deliquisse eos concedat, ignosci postulat. Fort. leg.: *nec negavit; posse autem ignosci, quia*. Possis tamen dicere, v. *pop.* excidisse propter syllabas *gnosci*. Fort. igitur ex codd. vestigiis legend.: *voluissent, nec negat paene, sed ignosci poscit*. — *Epagogen]* Long. Graece ἐπαγωγή. Guelf. *epagogem*. v. §. 44. — *Rem]* In nonnullis edd. a. 1651. et sqq. irrepserat: *non rem*; istud *non* abiecit I. Gron. Omittitur etiam in Ms. Pembroc. et Guelf. — *Veritates]* Sic s. *veritatis* scriptum hab. codd. Gron. Guelf. et edd. vett. pro: *veritatem*.

§. 36. *Est tandem etc.]* Ita Sciopp.; similiter, que codd. Gron. et Guelf. *et quis est tandem qui vestror.* (Guelf. *nostr.*); tum *attineat* pro *attinet*, Vulg. *et q. tandem est qui nostror. s. nostrum*. Edd. vett. *et quis est. t. nostror. qui -- attineat*. Gron. *ecquis est t. vestrorum* (al. *vestrum*), *qui, q. ad sese attineat, aequum* (Sciopp. *aequom*) *censet poenas dari etc.; quemquam* (edd. vett.) s. *quempiam* deest

- poenas dare ob eam rem, quod arguatur male facere voluisse? Nemo, opinor: nam*
 37. *ego, quod ad me attinet, nolim. Deinde paulo infra [ita] dicit: Quid nunc? et quae tandem lex est tam uerba, quae dicat: Si quis illud facere voluerit, mille nummi, dimidium familiae mulcta esto: Si quis plus quingenta iugera habere voluerit, tanta poena esto: et, si quis maiorem pecuum numerum habere voluerit, tantum damnas esto. Atqui nos omnia plura habere volumus, et id*
 38. *nobis impune est. Postea ita dicit: Sed si honorem non aequum est haberi ob eam rem, quod bene facere voluisse quis dicit, neque*

In melioribus codd. Gron. Reg. et Linc. atque Ms. Thys, quibus accedit Guelf. Uncis seianxi. — *Nolim*] Guelf. volui.

§. 37. *Ita*] Abest ab Guelf. et edd. vet. — *Et quae*] Gron. *ecquae*. Guelf. *qui nunc et qui tand. est causa et quae lex est t. ac.* Mox idem om. illud. pro quo edd. vet. ante Iunt. hab. *id.* — *Nummi*] Ita Sciopp. Gryph. marg. et Gron.; Codd. *minus*; Reg. *minq.* Steph. cum Guelf. et edd. vet. *nummis*; *nummum* haud improbat Gron.; Codd. vestigia premeant I. Gron. malebat: *minis*. Formula autem in iis adhiberi solita, in quibus, quae per se peccabat paterfamilias, mille nummis ei luendum erat; si per quem e familia, quinquagenis. Gron. — *Plus*] Cf. Liv. 7, 17. fin. et Thys. ad h. l. — *Et*] Ex Guelf. adiunxi *et*. — *Pecuum*] Ita Reg. et Sciopp. pro *pecudum*; infra: *de numero pecoris*. cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 345. — *Damnas*] Vulg. (Guelf.) *damni*; Ms. Thys. et Anglic. *damnum*. Reg. et Rot. *damna*. Gron. cum Sciopp. *damnas*, quod recepi. cf. Rüdman. 1. p. 121. Deinceps Guelf. atque. — *Omnia*] Gryph. marg. *omnes*. — *Volumus*] Steph. *operarum* fort. errore: *voluimus*.

§. 38. *Haberi*] Iunt. Ald. *habere*. —

ecit tamen: Rhodiensibus male erit, non quod male fecerunt, sed quia voluisse dicuntur facere? His argumentis Tiro Tullius M. 39
 Latonem contendere et conficere dicit, Rhodiensibus quoque impune esse debere, quod iustos quidem esse populi Romani voluissent, et qui maxime non fuissent. Dissimulari autem non posse ait, quin paria et consimilia non sint, plus quingenta iugera habere velle, quod plebiscito colonis prohibitum fuit, et bellum iniustum atque impium populo Romano acere velle: neque item infitiri posse, quin illa causa in praemio sit, alia in poenis. Nam 41
 beneficia, inquit, promissa opperiri oportet, neque ante remunerari, quam facta sint: iniurias autem imminentes praecavisse iustum

[*tamen*] Guelf. *tantum*. — [*Male erit*] Ita Fulv. et Ciopp.; Rot. *aberit* vel *taberit*. Cum edd. vet. et Guelf. Steph. *talē erit*, sine interrogatione. Lambin. *Vec Rhod. oberit*. Gron. cum interrogatione: *Rh. berit* etc.? Reg. *Rh. n. aberit*; unde I. Gron.: *Rh. noxa vel noxae erit*. Long. edidit: *Rhod. non aberit, quod non male fec.*; quod non *m. f.* hab. etiam Guelf. Ditho minus a vestigiis cod. Reg. recedens coni. *Rh. non abierit, quod non m. f., sed quod vol. dic. f. libere dici*, quod impune fiat; ut Terent. Andr. 1, 2, Catul. 14, 16. Nos dicimus *hingehen*. — [*Facere*] Verb. *facere* addidit I. Gron. e Reg. et Ms. Thys.; hab. etiam Guelf. Iunt. Steph.; om. edd. vet.

§. 39. [*Conficere*] Voss. cod. ex Ms. *confiteri*. Max edd. vet. *pop. Rom. esse v.* Vulgatum ordinem firmat Guelf. — [*Et qui*] Vulg. *etsi*, quod ferri non potest, quia primus dedit Steph., invitis codd. Reg. Rot. Scheff. Guelf.) et edd. vet., ubi est: *et qui*; et ex syllaba antecedenti *ent* ortum et abesse posse mihi videtur. Gron. volebat: *at cum maxime*; valuerim potius: *at qui max.*

§. 40. [*Et b*] Guelf. om. *et*, et postea *v. causa*,

- 42 est, quam exspectavisse. Summa enim professio stultitiæ, inquit, est, non ire obviam sceleribus cogitatis, sed manere opperiri, ut, cum admissa et perpetrata fuerint, tum denique, ubi, quæ facta sunt, infecta fieri
 43 non possunt, puniantur. Haec Tiro in Catonem non nimis frigide neque sane inaniter.
 44 Sed enim Cato non nudam nec solitariam nec improtectam hanc ἐπαγωγὴν facit: sed multis eam modis praefulcit, multisque aliis argumentis convelat: et, quia non Rhodiensibus magis, quam reipublicæ consultabat, nihil sibi dictu factuque in ea re turpe duxit, quia omni sententiarum via servatum ire socios ni-

§. 41. *Quam*] Ante Carr. erat: *magis quam*, invitis codd. Thys. Gron. et Guelf.

§. 42. *Est*] V. *est* om. edd. ante Iunt. — *U*] Guelf. om. *ut*.

§. 43. *Haec*] Guelf. *hoc*. — *Non — frigide*] Ita codd. Gron. et Steph. Iam enim mollior Gell. fit in reprehendendo Tirone. Reg. tamen pro *nimis frig.* hab. tantum *rigide*; rigidior videbatur in antecedentibus. Edd. vett. *non minus frigide sane quam inan.* Guelf. *non minus fr. neque sane immaniter.* Gron. *non minus fr. atque sane in.*

§. 44. *Nudam etc.*] Reg. *nuda nec solitaria nimis nec*; in quibus *nimis* fortasse ex praecedentibus illatum est; *nec* s. pro vulg. *neque* s. recepi, additis etiam edd. vett. et Guelf. — *Ἐπαγωγὴν*] In vet. cod. Thys. est: *ἐπαγωγὴν* i. e. *inductionem*. Graece scripsit etiam Long. cum edd. vett. Vulg. *epagogen*. Guelf. hab. suum *G* pro hoc *v.* — *Μοδῖς*] In Ms. quod. *monitis*. Thys. — *Convelat*] Triller. ap. Falster. p. 253. *convallat*; coll. 12, 13. Praecedere etiam *v.* militare *praefulcit*. — *Consultabat*] Edd. vett. *consulebat*; quod restituit Long. Nostrum firmat Guelf. — *Omnī*] Vulg. *omnium*; *omni* dant Reg. et Rot. Deinceps Guelf. *servat. ne soc. tueretur*.

retur. Ac primum ea non incallide conqui- 45
vit, quae non iure naturae aut iure gentium
eri prohibentur, sed iure legum rei alicuius
medendae aut temporis causa iussarum: sicut
t de numero pecoris et de modo agri prae-
nito [aut eiusmodi aliquo]. In quibus rebus, 46
ad prohibitum est, fieri quidem per leges
non licet: velle id tamen facere, si liceat,
honestum non est. Atque eas res contulit 47
sensim, miscuitque cum eo, quod neque fa-
re neque velle per sese honestum est; tum
inde, ne disparilitas collationis evidens fieret;
hauribus id propugnaculis defensat: neque te-
uis istas et enucleatas voluntatum in rebus
licitis reprehensiones, qualia in philosopho-
rum otio disputantur, magni facit, sed id so-
lum ex summa ope nititur, ut causâ Rhodi-

§. 45. *Incallide*] Guelf. *incalide*; mox *ac iure*
; tum *sed iure rei legis alic. medendam.* — Mo-
] Codd. meliores Gron. Guelf. et vet. cod. Sciopp.
mo; edd. vett. *aut. (iunt. et) de dominio* (al. do-
ino); nostrum dedit cum Carr. Steph. Vv. *aut e.*
desunt in Guelf. Reg. et Linc., eaque nihil boni
continere ac vix posse videri venisse a Gellii manu
tellexit I. Gron. Delevit Long. In cod. tamen
voss. ex Ms. Thys. legit: *aut e. aliquo modo.*

§. 46. *Rebus*] Guelf. et edd. ante Iunt. *tribus.*
equens *quod om.* Guelf. — *Est*] V. *est* non exstat
vett. edd.; ceterum lectio nostra e Reg. profecta
t, quum vulg. legeretur: *pr. est fieri, per leges.*
idem non l.

§. 47. *Sensim*] In cod. Voss. e Ms. Reg. Rot.
Sciopp. est: *sensim*, i. e. paullatim, molliter ac
cite. cf. 10, 22. I. Gron. Vulg. (Guelf.) *seorsum.*
heff. *se usum instituitque.* Etiam Guelf. hab. *in-*
stituitque. V. *est* post *honest.* om. edd. ante Iunt.
Ex] Deest *ex* in Voss. cod. Ms. Thys. et omisit
eph.; contra hab. codd. Gron. Guelf. et edd. vett.

- ensium, quorum amicitiam retineri ex republica fuit, aut aequa iudicaretur, aut quidem certe ignoscenda: atque interim neque fecisse Rhodienses bellum neque facere voluisse dicit: interim autem facta sola censenda dicit atque in iudicium vocanda, sed voluntates nudas inanisque neque legibus neque poenis fieri obnoxias: interdum autem, quasi deliquisse eos concedat, ignosci postulat, et ignoscentias utilis esse rebus humanis docet: ac nisi ignoscant, metus in republica rerum novarum movet: sed enim contra, si ignoscatur, conservatum iri ostendit populi Romani magnitudinem.
- 48 Superbiae quoque crimen, quod tunc praeter cetera in senatu Rhodiensibus obiectum erat, mirifica et prope divina responsio-
- 49 nis figura elusit et eluit. Verba adeo ipsa ponemus Catonis, quoniam Tiro ea praetermisit:
- 50 *Rhodienses superbos esse aiunt, id obiectantes, quod mihi et liberis meis minime*

V. exempla Plaut. ap. Gron. — *Neque -- bellum*] Guelf. *nec fuisse Rh. bella.* — *Censenda*] Gron. ad 6, 2. annot. 10. scribendum putabat: *succensenda*. Deinceps Guelf. *aut pro atque.* — *Autem*] Tamen hab. Sciopp. et edd. ante Iunt. — *Metus*] Marg. Gryph. *motus.* — *Movet*] Edd. vett. *monet.* Deinceps Guelf. *si enim c. si ign.*

§. 48. *Et eluit*] In Reg. spatium vacuum est: quo significat librarius, se illa vv. *et el.* non satis assequi.

§. 49. *Adeo*] Guelf. *ideo.*

§. 50. *Et liberis*] Ita Reg. Sciopp. et e conjectura Lamb.; Scheff. et edd. vett. *e lib.* Vulg. *a lib.*; maiore vi Gellium dicturum fuisse *a libertis meis*, nedum scil. a civibus, annotavit Gron. Guelf. hab. *ex lib.* Deinde *dici* omit. Reg. spatio relicto; idque abesse posse censebant Lamb. et Gron.; intellig. ob-

lici velim. Sint sane superbi. Quid id ad nos attinet? Idne irascimini, si quis superbior est, quam nos? Nihil prorsus hac compellatione dici potest neque gravius neque munitius, adversus homines superbissimos facta, qui superbiam in sese amarent, in aliis reprehenderent. Praeterea animadvertere est, n. tota ista Catonis oratione omnia disciplina- rum rhetoricarum arma atque subsidia mota esse: sed non perinde ut in decursibus ludicris aut simulacris proeliorum voluptariis fieri videmus: non, inquam, distincte nimis atque sumpte atque modulate res acta est, sed quasi in ancipiti certamine, cum sparsa acies est, multisque locis Marte vario pugnatur: sic in ista tum causa Cato cum superbia illa Rhodiensium famosissima multorum odio atque invidia flagraret, omnibus promisce tuendi atque propugnandi modis usus est: et nunc ut optime meritos commendat: nunc, tanquam sint innocentes, purgat, ne bona divitiaeque

lectari. Pro *velim* Guelf. *volem*. — *Superbior est* Guelf. *est superb*.

§. 51. *Munitius*] Guelf. *inimicitius*.

§. 52. *Decursibus*] Ms. Thys. et Guelf. *discursibus*. — *Inquam*] Sciopp. *enim* pro *inquam*. — *Atque* c.] Sie Reg. et Rot.; similiter edd. vett. et Scheff. c.; Carr. et Steph. *nimis nimisque* c. Guelf. *distincte* c. — *Multisque*] Vulg. *multis*, ommissa partic. *que*, quam restitui ex edd. vett. praecedens *est* om. Guelf. — *Promisce*] Edd. vett. *promiscue*. Mox Guelf. *propagandi* pro *propugn*. — *Vinc*] Guelf. om. *nunc*. Mox nostram lectionem edit Rot. pro vulg. *tamquam si* (Sciopp. *quasi*) *innocentes purgaret*. Edd. vett., reliqui codd. Gron. et Guelf. hab. etiam: *purgat*. Edd. ante Iunt. hab. *urgat*, et *ne b.* etc. unde et recipiendum arbitror. —

- eorum expetantur, obiurgat: nunc etiam, quasi sit erratum, deprecatur: nunc ut necessarios reipublicae ostentat: nunc clementiae, nunc mansuetudinis maiorum, nunc utilitatis
 53 publicae commonefacit. Eaque omnia distinctius numerosiusque [ac comptius] fortassean dici potuerint: fortius atque vividius potuisse
 54 dici non videntur. Inique igitur Tiro Tullius, qui[, quod] ex omnibus facultatibus tam opulentae orationis aptis inter sese et cohaerentibus parvum quippiam nudumque sumsit, quod obtrectaret: tanquam non dignum M. Catone fuerit, quod delictorum non perpetratorum voluntates tantum non censuerit puniendas.
 55 Commodius autem erectiusque de his meis

Etiam] Reg. Guelf. et.

§. 53. *Ac compt.]* Has duas voces omit. codd. Gron. atque Guelf. et possint e superioribus: *distincte nimis* etc. hic intrusae videri. Deinceps *fortassean* dederunt iidem, et Carr. pro: *fortasse an*; edd. vett. hab. tantum *fortasse*; tum *potuerint* scripsi pro *potuerunt*, eosdem codd. secutus atque etiam edd. vett.

§. 54. *Qui etc.]* Guelf. pro *qui* hab. *quod*. Edd. vett. *qui quod ex omn.* etc., quae quidem lectio suspicionem haud sane improbabilem non movere non potest, deesse verbum quoddam, quod referatur ad *qui*. Quid si, nisi cod. Guelf. lectionem probare volueris, post v. *obtrectaret* addatur v. *iactaret*, vel aliud eiusmodi? Caeterum pronomen istud prorsus eiicere, religioni duxi; hinc restitui, uncis tamen seiunctum. — *Aptis]* Al. (?) *apertis*. — *Nudumque]* Sriver. in cod. suo annotaverat: *nodumque in sirpo*. — *Quod]* Guelf. om. *quod*. — *Tantum]* Hoc v. deest in edd. vett.; Guelf. hab. *tantum censuerint p.*

§. 55. *Erectiusque]* Proust. explicat: *correctius*. Thys.: *melius*; qui se erigunt, melius cuncta in-piciunt. Sriver. legebat: *correctiusque*. Possis le-

verbis, quibus Tullio Tironi respondi modo, existimabit iudiciumque faciet, qui et orationem ipsam Catonis totam acceperit in manus, et epistolam Tironis ad Axiū scriptam requirere et legere curaverit. Ita enim nos sincerius exploratiusque vel corrigere poterit, vel probare.

CAPUT IV.

Cuiusmodi servos, et quam ob causam Caelius Sabinus, iuris civilis auctor, *pileatos* venundari solitos scripserit, et quae mancipia sub corona more maiorum venierint: atque id ipsum: *sub corona* quid sit.

Pileatos servos venum solitos ire, quorum 1 nomine venditor nihil praestaret, Caelius Sa-

gere: *rectiusque*; v. Miscell. (supra 1, 4. l.) p. 436. Guelf. hab. *erectisque*. Otho: Quo quis de aliqua re magis instructus est, eo etiam liberius confidentiusque suam sententiam de eadem re ferre potest, ut minime necesse habeat dubitans admiscere quaedam, quae magis suum iudicium obscurant. Atque id ipsum noster inferius per *sincerius* exprimere videtur. — *Respondi*] Reg. et Rot. *respondimus*, *omisso modo*; quae lectio displicet propter vv. *meis verb.*; quamquam mox: nos. — *Cat. -- acceperit*] Guelf. *totam Cat. accepit*. — *Axiū*] Edd. ante Iunt. *Anxiū*. Guelf. *Antium*. v. supr. §. 10. — *Ita enim nos*] Guelf. *itaque nos*.

CAP. IV. *Scripserit*] Guelf. *scripsit*. — *Sub corona*] Gryph. 1542. *sub c. venire*. Hoc v. non agnoscere Reg., nec rem ipsam, quae in hoc cap. declaratur, vidit I. Gron. Equidem in nulla ed. vet. illud v. conspicio praeter Gryph., neque in Guelf.

§. 1. *Pileatos*] Pileati venales distinguuntur ab illis, qui sub corona vendebantur, quoniam hi recentes in servitutem redacti, et ideo supponebantur

- 2 binus iurisperitus scriptum reliquit. Cuius rei causam esse ait, quod huiusmodi conditionis mancipia insignia esse in vendendo deberent, ut emptores errare et capi non possent, neque lex vendendi opperienda esset, sed oculis iam praeciperent, quodnam esset mancipiorum genus: *Sicuti*, inquit, *antiquitus mancipia iure belli capta coronis induta veniebant, et idcirco dicebantur sub corona venire. Namque ut ea corona signum erat captivorum venalium, ita pileus impositus demonstrabat eiusmodi servos venum dari, quorum nomine*
- 4 *emptori venditor nihil praestaret.* Est autem alia rationis [huius] opinio, cur dici solitum sit, captivos sub corona venundari, quod milites, custodiae causa, captivorum venalium

integri valentesque et si tales non essent, exigebatur iudicium, si notum foret; at pileati sunt iam adsumpti et attriti operis et officii praestandis, quae exercebantur ab pileatis, qualem praesidem istorum expressere Vulcanum. Hi tales quum mutarunt dominum, idcirco nulla obligatione adstrictum eum emancipabant et relinquebant emptori. *I. Gron. — Venditor]* Guelf. *venditorum*; mox *iur*, quod solet *iureinvolvere*; ut mox *iur belli*.

§. 2. *Eiusmodi]* Ita edd. vett. et Guelf. pro *huiusm.* — *Insignia]* Falster. malebat *insignita*, i. e. signo notata, ut pileo. — *Praeciperent]* Sic Reg. et Rot.; intellig. cum Gron.: ante legem venditionis expositam. Vulg. *perciper.* Deinceps Guelf. *quidnam*.

§. 3. *Coronis]* Scjopp. *corona*. Deinceps *inducta* dederunt codd. Gron. Guelf. et edd. vett. pro *inducta*. Tum edd. vett. et Guelf. *sub coronis venire*; propter antecedentia. Dein edd. ante Iunt. *nam ut*, omissa partic. *que*. De venditione servorum sub corona v. Excurs. Conrad. V. 1. p. 577 sqq.

§. 4. *Huius]* Pronom. non exstat in codd. (etiam Guelf.); Gron. conl. *aliae rationis op.* —

greges circumstarent: eaque circumstatio militum *corona* appellata sit. Sed id magis verum esse, quod supra dixi, M. Cato [quoque] in libro, quem composuit *De re militari*, docet. Verba sunt haec Catonis: *Ut populus sua opera potius ob rem bene gestam coronatus supplicatum eat, quam re male gesta coronatus veniat.*

CAPUT V.

Historia de Polo histrione, memoratu digna.

Histrion in terra Graecia fuit fama celebri, 1
qui gestus et vocis claritudine et venustate
ceteris antestabat. Nomen fuisse aiunt Polum: 2
tragoedias poëtarum nobilium scite atque asse-
verate actitavit. Is Polus unice amatum filium 3
morte amisit. Eum luctum cum satis visus 4
est eluxisse, rediit ad quaestum artis. In eo 5

Appellata] Guelf. om. v. *appellata*.

§. 5. *M. Cato*] Praenomen adiunxit Long. e Reg. et Rot. Ille cod. seq. *quoque* omit. etiam Linc.; atque Guelf. qui exhib.: *quod Cato in l.* Mox Guelf. *verba haec sunt C. — Sua*] Sciopp.: *suus sua*. Festus. Guelf. *ut populo suo op.*

CAP. V. §. 1. *Gestus*] Gryph. 1542. *gestu*. Mox Guelf. *antistabat*.

§. 2. *Nomen*] Ed. Rom. hab. *nomine*.

§. 4. *Cum*] Guelf. Sciopp. et edd. vet. *quoniam*; addit Sciopp.: *quo iam*. Gryph. in marg.: *Quoniam pro quando*. Sequens est om. Guelf. Reg. et Rot. probante I. Gron., inciso pro puncto post *artis* posito. Edd. vet. hab. *visus ē (est) luxisse* (Guelf. hab. etiam *lux*. Iunt. Ald. *elux*.); certissimo (ut ait I. Gron. in *Additamm.* p. 900.) indicio alterutrum e in Ms. non repertos (repertum). Mihi, omisso v.

tempore Athenis Electram Sophoclis acturus
gestare urnam quasi cum Orestis ossibus debe-
6 bat. Ita compositum iabulae argumentum est,
ut veluti fratris reliquias ferens Electra com-
ploret commisereturque interitum eius, qui
7 per vim exstinctus existimatur. Igitur Polus,
lugubri habitu Electrae indutus, ossa atque
urnam e sepulcro tulit filii, et, quasi Orestis
amplexus, opplevit omnia non simulacris ne-
que imitamentis, sed luctu atque lamentis ve-
8 ris et spirantibus. Itaque cum agi fabula vi-
deretur, dolor actus est.

est, quod, cum ē scriberetur, facile ante *elux.* exci-
dere potuit, oratio manca videtur. Ceterum pro
cum luct. edd. Rom. Ven. 1472. Brix. hab. *cum l.*

§. 5. *Orestis*] Vulg. bis *Orestis*; Guelf. bis *ho-*
restis; *Orestis* Reg. ut mox. v. ad 1, 15, 17. 3, 10, 11.

§. 6. *Commisereturque*] Ita cum edd. vet.
Steph. Aliae (?) *commisereturque, commiseraturque*;
hoc Thys. hab.; Guelf. *commiseratur quia.* Vv. qui
p. v. ext. desunt in codd. Gron. et Guelf. Inde
Gron. *interitum eius existimatum*, i. e. falso credi-
tum. Pro *exist.* Bad. *existimabatur.*

§. 7. *E sepulcro*] Cum Guelf. edd. vet. Steph.
et Long. restitui *e sep.* in locum vulgati *a sep.*, quod
nescio unde intrusum sit. Dein *tulit* om. Guelf. —
Orestis amplexus] Intellig. ossa atque urnam. Gryph.
marg. in *Orestis amplexu.*

§. 8. *Actus*] Sic Reg. Rot. et e coniect. Thys.
Cum Steph. Guelf. Scheff. et Ms. Thys. *accitus*; edd.
vet. *actitatus.*

CAPUT VI.

Quid de quorundam sensuum naturali defectione
Aristoteles scripserit.

Ex quinque his sensibus, quos animanti-
bus natura tribuit, visu, auditu, gustu, tra-
ctu, odoratu, quas Graeci αἰσθήσεις appellant,
quaedam animalium alia alio carent; et aut
caeca natura gignuntur, aut inora inauritave.
Nullum autem gigni animal Aristoteles dicit, 2
quod aut gustus sensu careat, aut tactus. Ver- 3
ba ex libro eius, quem Περὶ Μνήμης composuit, 4
haec sunt: Τὴν δὲ ἀφὴν καὶ τὴν γεῦσιν πάντα
ἔχει; πλὴν ἐπὶ τῶν ἀτελῶ ζώων.

CAP. VI. §. 1. *His*] Edd. vett. om. *his*. — *Quas*
Gr.] Steph. edidit: quos Gr. ὄψιν, ἀκοήν, γεῦσιν,
ἀφὴν, ὀσφρησίν app. Edd. vett. quos Gr. αἰσθήσεις,
ὄψιν etc. Sed codd. Reg. Scheff. et Rot. nostram
hab. lectionem. (Rot. aisteseis; Scheff. quos; Sciopp.
quas). Guelf. quas Gr. appellant G. — *Inora*] Gryph.
marg. inodōrā, probantibus Mercer. ad Non. sub v.
Inaudit. 2, 463. Thys. et Falster. Deinde inaudita
ve, i. e. auditu carentia, ex Non. legi voluit cum
Thys. Falster.; Mercer.: aut inaudita. Vulgat. reti-
nendum esse censuit I. Gron., coll. Tac. hist. 4, 62.
x. Glossar. Schell. sub v. Inoris; ἀστόμος; memorat
Strab. 2. Guelf. hab. mora maritave.

§. 2. *Autem*] Reg. et Scheff. n. aut. ullum;
Gron. n. aut. unum. Coniicio legend. esse: non au-
tem ullum. cf. ad 1, 2, 4. p. 53.

§. 3. *Quem*] Guelf. quē (quae) G. exposuit. —
Haec] Similis loc. est ap. Aristot. de somn. et vig.
et de anima lib. 2. cf. Perizon. Animadv. histt. c.
9. p. 370. ed. Amstel. Sciopp.: f. αἰσθήσεως καὶ αἰ-
σθητοῦ. Deinde ex edd. vett. et Steph. restitui ar-
tic. τὴν antea v. γεῦσιν. In fine Sciopp. annotat:
ἀτελῶν n.

CAPUT VII.

An *affatim*, quasi *admodum*, prima acuta pronuntiandum sit; et quaedam itidem non incuriose tractata super aliarum vocum accentibus.

- 1 Annianus poëta praeter ingenii amoenitates literarum quoque veterum et rationum in literis oppido quam peritus fuit: et sermocinabatur mira quadam et scita suavitate. Is *affatim*, ut *admodum*, prima acuta, non media, pronuntiabat, atque ita veteres locutos censebat.
- 3 bat. Itaque se audiente Probum grammaticum hos versus in Plauti Cistellaria legisse dicit:

Potin' es tu homo facinus facere strenuum?
Aliorum affatim est qui faciant, Sane ego
Me nolo fortem perhiberier virum.

- 4 Causamque esse huic accentui dicebat, quod

CAP. VII. An -- pr. sit] Guelf. in *affatis* quasi prima *admodum* prima et acuta pr. sit.

§. 1. Annianus] Guelf. Annianus; infra annianus. — Quadam] Thys. quapiam; contra codd. et edd. vett., nisi ab ed. a. 1651. discesseris, ubi est quapam, inversa scil. quarta litera; quod vidit I. Gron.

§. 2. Ut] Edd. ante Iunt. pro. ut hab. id est.

§. 3. Cistellaria] Clitellaria Gron., quod recepit Long. — Potin' es tu] Reg. potine tu. Guelf. Potin tu. Ed. Rom. Poten es tu. — Affatim est] Optimi Gron. et Sciopp. hanc lectionem dederunt pro est affatim, et proximo versu nolo pro volo. Est enim sermo hominis, qui non metuît timidus vocari. Pro perhiberier edd. vett. exhib. perhiberi. Guelf. ego volo me fort. Pheberi virum.

§. 4. Causamque etc.] Guelf. causamque huius

affatim non essent duae partes orationis, sed utraque pars in unam vocem coaluisset, sicuti in eo quoque, quod *exadversum* dicimus, secundam syllabam debere acui existimabat; quoniam una non duae essent orationis partes; atque ita oportere apud Terentium legi dicebat in his versibus:

*In quo haec discebat ludo, exadversum loco
Tonstrina erat quaedam.*

Addebat etiam, quod *ad* praeverbium tum 5
ferme acueretur, cum significaret *intraam*;
quam *intentionem* nos dicimus, sicuti *adfabre* 6
et *admodum* et *adprobe* dicuntur. Cetera qui-
dem satis commode Annianus. Sed si hanc
particulam [*ad*] semper, cum *intentionem*
significaret, acui putavit, non id perpetuum
videtur: nam et *adpotus* cum dicimus et *ad-* 7
primus et *adprime*, intentio his in omnibus

accuti esse diceb.; post *sicut* pro *sicuti*; tum *advers.*
pro *exadvers.*; dein om. v. orationis. — *Discebat*]
Sciopp. in his v. dicebat.

§. 5. *Ad praev.*] I. e. *ad*, quod per compositionem verbo praepōnitur. Reg. apud Salmas. et edd. vett. hab. *proverb.* Guelf. quod *adverbium*. — *Sicuti*] Guelf. *sicut*.

§. 6. *Sed si hanc*] Ascens. *sed quod hanc*. Edd. vett. *sed hanc p.*, *ad*, *quam semper*; *quam* om. Ald.; *semper* om. Carr., hab. vero codd., omissa particula *ad*, interposita *si*. Sciopp. *sed si hanc*; Long. *sed hanc p. semper*. Guelf. *sed hanc part. semper cum intentione significare acui put.* — *Non etc.*] I. Gron. in Addend. *ne id perp. putarit*; ex Reg., ubi est: *non id p. putavit*.

§. 7. *Cum dic.*] Vv. *cum dic.* desunt in quod. Ms. Thys. — *Omnibus*] Pro *verbis* (edd. vett. in his v.) est e Reg. et Sciopp.; *his versibus* dat Linc. in *hiis versibus* Guelf.

- demonstratur: neque tamen *ad* particula satis
 8 commodè accentu acuto pronuntiatur. *Ad-*
probus tamen, quod significat *valde probus*,
 non infitias eo quin prima syllaba acui debeat.
 9 Caecilius in comoedia, quae inscribitur *Tri-*
umphus, vocabulo isto utitur:

Hierocles hospes est mihi adolescens ad-
probus.

- 10 Num igitur in istis vocibus, quas nos non acui
 diximus, ea causa est, quod syllaba insequitur
 11 natura longior, quae non ferme patitur acui
 priorem in vocabulis syllabarum plurium quam
 11 duarum? *Adprimum* autem *longe primum* L.
 Livius in Odyssea dicit in hoc versu:

Ibi denique vir summus adprimus Patroclus.

- 12 Idem Livius in Odyssea *praemodum* dicit, qua-
 si *admodum*. *Parcentes*, inquit, *praemodum*;

§. 8. *Quin*] Edd. vett. et Guelf. *quod*.

§. 9. *Hospes*] Guelf. om. *hospes*. Mox *mi* edi-
 dit Both. Poët. Scen. Lat. V. 5. P. 2. p. 148.

§. 10. *Istis*] Edd. ante Iunt. *his*. Mox pro *non*
 Steph. et Guelf. *nos*, quod correxit iam Sciopp. Cum
 edd. vett. Long. q. *nos non ac. d.* Vulg. tantum *non*
 sine *nos* legebatur.

§. 11. *Adprimum*] Guelf. *adprimus*. — *Autem*] Sciopp.: f. *acuta prima*; mox *Odyssia*, quod hic et post (ubi id exhib. etiam Iunt.) hab. Reg. Praenom. Livii L. ex sequenti litera L. ortum putat (hic et 17, 21.) Osann. Analect. Crit. p. 20 sq. — *Ibi d.*] Reg. *ibid'que*; Rot. *ibidemque*. Deinceps Gron. conabatur aliquando: *summis*, ut esset *summis* proximus, apud *summos* longe *primus*. Cf. Hom. Od. 3, 110.

§. 12. *Idem*] I. Gron.: Et cur non aut: *Liv. in eadem Od.* (ut 3, 16. in eodem libro Plinii), aut: *idem L. in eadem Od.* (ut 1, 15. idem Cato in eadem oratione)? Mox pro *dicit* Guelf. *dixit*. — *Prae-*

quod significat *supra modum*, dictumque est quasi *praeter modum*: in quo scilicet prima syllaba acui debuit.

CAPUT VIII.

Res ultra fidem tradita super amatore delphino
et puero amato.

Delphinos Venereos esse et amasios non 1.
modo historiae veteres, sed recentes quoque
memoriae declarant. Nam et sub Caesaris, in 2
Puteolano mari, ut Apion scriptum reliquit,
et aliquot seculis ante apud Naupactum, ut
Theophrastus tradidit, amatores flagrantissimi

modum] Reg. bis: *pq.* (quod significare *post* observa-
vit Otho); idem lib. in fine: *debebit*. Cf. Hom. Od.
14, 92. 16, 315.

CAP. VIII. *Ultra*] Edd. ante Iunt. *res supra f.*
habita.

§. 1. *Venereos esse*] Ms. Thys. *esse venereos*.
Guelf. *Delphines esse venereos esse* (sic!). De re
plura conguessit Thys. atque nonnullos laudavit Long.,
in his Aristot. de Anim. 9, 48. Aelian. Hist. Anim.
6, 5. Plin. Ep. 9, 33.

§. 2. *Caesaris*] Ita e Reg. I. Gron., ut locus
notaretur; notissimam illic fuisse villam Caesaris. cf.
Tac. An. 14, 9. Vulg. *sub Caesaribus* (sequens in
om. Guelf.); accuratius autem Gellium, si tempus
notare voluisset, id facturum fuisse existimabat idem.
Paulo durior tamen mihi ellipsis voc. *villae* esse vi-
detur, nec similis est quae locum habet in vv. *do-*
mus, aedes, templum. (cf. Ruddimann. II. p. 384.).
Apion autem sub Tiberio et Caligula vivens vix *sub*
Caesaribus scribere potuit. Ceterum *Apion* ubique
hab. Guelf. et Reg. pro *Appion*. cf. 5, 14, 1. —
Amatores] Sic hab. Reg., omisso *quidam*, quod omit.
etiam cum Iunt. Ald. Ambiguitatem amoenam vi-

[quidam] delphinorum cogniti compertique
 3 sunt. Neque ii amaverunt, quod sunt ipsi
 genus; sed pueros forma liberali in naviculis
 forte aut in vadis litorum conspectos miris et
 4 humanis modis arserunt. Verba subscripsi
 'Απίωνος, eruditi viri, ex *Aegyptiacorum* libro
 quinto; quibus delphini amanti et pueri non
 abhorrentis consuetudines, lusus, gestationes,
 aurigationes refert; eaque omnia sese ipsum
 5 multosque alios vidisse dicit: *Αὐτὸς δ' οὖν ἰ-
 δὼν περὶ Δικαιαρχίαν δελφῖνα ἑρῶντα παιδὸς, (Υἱὸν*

sam esse Gellio existimabat I. Gron. Vocem *qui-*
dem post *delph.* hab. edd. ante Iunt. atque Gryph.
 1539.; Ascens. cum Gryph. 1542. 1591. *delphini* pro
delphinor. dat. Gryph. 1542. 1591. marg. et Guelf.
delphinor. quidam cogniti. Gron. *amores fl. delphi-*
nor. malebat.

§. 3. *Ii*] Ms. *Thys.* et Guelf. *hi.* — *Quod*] Cu-
 ius generis ipsi sunt. *Thys.* — *Arserunt*] Lambec.
accesserunt

§. 4. 'Απίωνος] Long. 'Αππίωνος edidit pro *Ap-*
pionis, secutus edd. vet. Guelf. hab. suum *G.* pro
 nomine *Ap.* Idem om. *ex.* — *Consuetudines* etc.]
 Guelf. *cons. ac rigationes referre* (etiam ed. Rom.
 hab. *referre*) *omnia eaque sese* etc.

§. 5. *Αὐτὸς*] Vulg. *Καὶ αὐτὸς.* Sed Reg., re-
 liquis Graecis omissis, initium certe habet hoc: *Αὐ-*
τὸς δ.; nec istud *καὶ* hab. Scheff. Delevi. — *Δικαι-*
αρχίαν] Scheff. *Δικαιαρχαίας*; malo: *Δικαιαρχείαν*;
 ita enim Steph. Byz. urbem vocat. Strab. *Δικαιαρ-*
χία. v. Glossar. Schell. sub *Dicaearchia.* Edd. vet.
 hab. *Δικαιαρχίαν*, = *γίαν*, = *κίαν*; et in translatione
 apud Puteolos. Vv. *Τὰν. ἐκαλ.* accesserunt e Scheff.
 et Sciopp. Scheff. autem sic locum exhib. περὶ Δ.
Τὰν. ἐκαλ. ποτ' εἰσεπτοημένον δελφῖνα πρὸς παιδ-
αὶν ψυχὴν πτερόμενος ἐντὸς τῶντε ἀπάνδας περιστ.
etc. Inde Gron. *εἶδον ἑρῶντα παιδὸς (Τὰν. ἐκ.) καὶ*
ἐξεπτοημένον δελφῖνα πρὸς παιδ. φωνήν. Ἀτὰρ οὖν
καὶ προσήχ. ὁ ἐχθ. ἀνελ. τὸν κ. ἐπὶ τ. κ. πτερό-

τος ἐκαλεῖτο) καὶ πρὸς παιδικὴν ψυχὴν περνούμετος
 ἐντός. Ἀτὰρ οὖν καὶ προσνηχόμενος ὁ ἰχθύς ἀνα-
 δέκτο τὸν παῖδα ἐπὶ τῶν νώτων, καὶ τὰς ἀκάνθας
 περιστέλλων, ἵνα μὴ τοῦ ποδουμένου χρωτὸς ἀμύξῃ
 φιδόμενος, ἐπιτηδὸν περιβεβηκότα μέχρι διακοσίων
 ἀνῆγε σταδίων. ἔρχετο δὲ οὖν ἡ Ῥώμη καὶ πᾶσα
 ἡ Ἰταλία τῆς Ἀφροδίτης ξυνορῶντες ἡμιόχουμενον
 ἰχθύν. Ad hoc adiicit rem non minus miran- 7
 dam. Postea, inquit, idem ille puer delphi-
 neromenos morbo affectus obiit summum diem.

μενός τε καὶ τὰς ἀκ. περιστ. Sciopp. pro φωνὴν hab.
 ψυχὴν; πετρούμενος ἐντός dulcissimum vocat I.
 Gron.: Nam quum omnia volatilia pennis instrui
 debuerint extrinsecus, delphinum interior impetus
 velut alatum coëgit volare. Recepi hoc a Scheff. pro
 vulgatis: καὶ πρὸς παιδικὴν ἐπτομένην φωνήν. Quae
 iam sequuntur ἀτὰρ οὖν — καὶ τὰς ἀκάνθ., iis ca-
 ret Scheff. — Τοῦ etc.] Haec est lectio cod. Scheff.;
 et Sciopp. hab. τοῦ ποδουμένου χρ. ἀμύξῃ. Vulg.
 ἵνα μὴ τὸν ποδουμένον χρωτὰ ἀμύξειε, καὶ ἐπιτ. etc.
 Illam probavit etiam Gron., nisi quod ἀμύξειε recti-
 nuit. — Δὴ οὖν etc.] Rursus haec debemus Scheff.,
 qui hab. δὲ οὖν Ῥ. καὶ πᾶσα Ἰ. (omissis articulis)
 τῆς Ἀ. ξυνορ. νιοχόμενον ἰχθύν. Vulg. δ' ἄρα ἡ Ῥ.
 κ. π. ἡ Ἰ. δεύσασθαι ἰχθύν νηχόμενον ἐπὶ ἔρωτος.
 Pro νηχόμενον Casaub. malebat νικόμενον, I. Gron.
 ἡνιοχόμενον, quod exhibet Sciopp. et ed. Rom.,
 quo v. explicantur aurigationes istae. Gron. dabat
 δὴ ἄρα ἡ Ῥ. κ. π. ἡ Ἰ. τῆς Ἀ. ξυνορ. νιοχόμενον
 ἰχθύν. Ad τῆς Ἀφρ. intelligit ἐνεκα.

§. 6. Ad hoc] Ita codd. (Guelf.) et Iunt. Vulg.
 ad haec. Deinceps Guelf. addicit. Ms. Thys. addu-
 cit. Sequens non deest in melioribus codd.; hinc
 Gron. conit: Ad hoc adiicit non minus mirandum a
 miranda. Mox Guelf. ille idem. — Delphinerome-
 nos] Sic scripsi cum Reg. et vet. cod. Sciopp.; delfi-
 neromenos hab. Rot. et recepit Gron. (Equidem cum
 edd. vett. et Guelf. ubique ph pro f scripsi; ut edi-
 tum video 16, 19, 16. v. Schneid. Gramm. lat. 1, 1.

- 7 At ille amans, ubi saepe ad litus solitum adnavit, et puer, qui in primo vado adventum eius opperiri consueverat, nusquam fuit, desiderio tabuit exanimatusque est; et in litore iacens, inventus ab iis, qui rem cognoverant, in sui pueri sepulcro humatus est.

CAPUT IX.

Peposci et momordi, pepugi, spepondi et [oc]ceturri plerosque veterum dixisse, non, uti postea receptum est dicere, per o aut per u litteram in prima syllaba positam, sed per e, atque id Græcae rationis exemplo dixisse: praeterea notatum, quod viri non indocti neque ignobiles a verbo *descendo* non *descendi*, sed *descendidi* dixerunt.

- 1 *Poposci, momordi, pupugi, cucurri*, probabiliter dici videntur: atque ita nunc omnes ferme doctiores huiuscemodi verbis utuntur.

p. 201.) Vulg. (Guelf.) *delphino amoenus*; Fulv. alius. Sciopp. cod. et cod. Thys. *amatus*.

§. 7. *Et in l.* Guelf. om. et.

CAP. IX. *Peposci etc.* Guelf. *de poposci et mom. pepigi pupugi et spop. et cucurri pleros vet. dix.* Idem mox om. vv. *sed per e.* — *Occecurri* Edd. vet. et Steph. p. 556. *occeturri* (ed. Rom. et hoc *cecurri*). Sed mox est: *prima syllaba.* Praeterea Steph. hab. h. l. *pop. et mom., pup. et spop. et cucurri.* Notum tamen hab. p. 556. cum edd. vet., quae et om. ante *mem.* — *Id Gr.* Edd. vet. *adeo*; Iunt. Ald. *ideo Gr.* Guelf. *nō.* Mox est post notatum add. Guelf. Idem deinde hab. *u v. disc. non desc. sed discendi d.*

§. 1. *Poposci etc.* Ita Guelf.; Reg. *pep. et mem., pep., spép. et cec.*; et sic edd. vet. ante Steph., nisi quod *occeturri* hab. Sed lege quae sequuntur. — *Hu.*

Sed Q. Ennius in Satiris *memorderit* dixit per 2
e literam, non *momorderit*. *Meum*, inquit,
non est; at si me canis *memorderit*. Item 3
Laberius in Gallis;

De integro patrimonio

Meo centum millia nummum memordi.

Item Laberius idem in Coloratore: 4

Itaque levi pruna percoctus simul sub den-
tes mulieris

Veni, bis, ter, memordit.

Item P. Nigidius *De Animalibus* libro secun- 5
do: *Serpens si memordit, gallina deligitur*

iuscemodi] Codd. omnes (etiam Guelf.) et Iunt. *hu-*
iusce sine modi. Gron. *hisce*.

§. 2. *Memord. dixit*] Guelf. *momord. dixit*. —
At si] Ita quoque Non. sub *memordi*, nisi quod ibi
codd. antiquissimi ut *si*. Guelf. Reg. et Rot. *ac si*
me c. Alii apud Lambec. *alt'nus iste c*. Inde Lamb.
alterius si te c., ut sit proverbium in eum dictum,
qui mali sui causam non ipsi auctori, sed alteri cui-
piam imputat. Voce *alterius* sublata integrum ait
restare senarium, quo versuum genere Ennium sati-
ras aliquot scripsisse videre liceat ex 18, 2.

§. 3. *Gallis*] Non. l. l. *Callis et mea pro meo*.
Both. Scen. Poët. Lat. V. 5. P. 2. p. 211.: *Meo me-*
mordi num. cent. mil. Dein Guelf. *momordi*. Item
Lab. idem in C.; unde *Lab. id.* pro *idem Lab. re-*
cepi.

§. 4. *Levi*] Sciopp. et Ma. Thys. *leni*. In Ald.
Ascens. Gryph. et codd. ut versus haec leguntur;
hinc cum Barth. *Adversar.* 8, 18. ita constituit Long.:

— itaque levi

Pruna percoctus simul sub d. mul.

Veni, bis ter mem. —

§. 5. *Serpens*] Guelf. *ut serp.*; hinc ut resti-
mendum videtur, ut comparationis formam apud Ni-
gidium haec sententia habuerit. Mox etiam restitui

6 *et apponitur.* Item Plautus in Aulularia: *ut*
 7 *admemordit hominem.* Sed idem Plautus in
 Trigemini non *praemordisse*, neque *praeme-*
mordisse dixit, sed *praemorsisse*:

Ni fugissem, inquit, medium, credo, prae-
morsisset.

8 Item Atta in Conciliatrice: *Ursum se memor-*
 9 *disse autumat.* *Peposci* quoque, non *poposci*,
 Valerius Antias libro Annalium quadragesimo
 quinto scriptum reliquit: *Denique Licinius*
tribunus plebi perduellionis ei diem dixit, et

ut. — *Apponitur*] Pro *opponitur* scripsi secutus Sciopp.
 et Plin. H. N. 29, 4.: carnibus gallinaceorum, ita ut
 tepeant avulsae, appositis, venena serpentium doman-
 tur, item cerebro in vino poto. Antea Steph. di-
 ligitur.

§. 6. *Ut adm. h.*] Steph. Guelf. cum Iunt. *ut*
adm. h.; edd. vett. et Ald. *ut admemordi hom.*; ne-
 scio quare omisum sit *ut*, inde ab editione a 1651.
 Sciopp. adeo hab.: *nunc enim est ut ad mem.*

§. 7. *Trigem.*] Guelf. *Tergem.*; idem om. vv.
non praem.

§. 8. *Atta*] Edd. vett. et Non. l. l. *Accius*; *At-*
ta codd. *Acta* Iunt. et Guelf. v. Carr. Emend. 1, 14.
 Pro *autum.* Guelf. dat *intimat.*

§. 9. *Libro*] Guelf. et edd. ante Iunt. *in libro*.
 V. 1, 25, 6. Dein Steph. hab. *trib. plebei*. Edd. vett.
tr. pl. Guelf. *tr. pl.* — *Perduellionis*] Vix ferri in
 contextis haec lectio potest, quippe quae neque in
 codd. neque in edd. vett. exstat; *perduellionem* enim
 hab. edd. vett. usque ad Steph., et Reg. atque Rot.
trib. plebi perduellionem ei diem dicit; et Scheff.
tr. plebis perduellionem ei dum dicit. Guelf. *per-*
duellionem ei diem indixit. Gron. *tr. plebi perduel-*
lionem ei iudicavit; coll. Liv. 1, 26. (cf. Liv. 26, 3.)
 I. Gron. *tr. plebi in perduellionem ei diem dicit*; ut
 Liv. 43, 16. diem dixit ad rogationem. Possis quo-
 que legere: *perduellionem eidem dicit*, s. *ei indicit.*

comitiis diem a M. Marcio praetore peposcit. Pepugero aequae Atta in Aedilicia dicit: *Sed si pepugero, metuet.* Aelium quoque Tuberonem libro ad C. Oppium scripto *occecurrerit* dixisse, Probus annotavit, et haec eius verba apposuit: *Si generatim species occecurrerit.* Idem Probus Valerium Antiatem libro historiarum duodecimo *speponderant* scripsisse annotavit; verbaque eius haec posuit; *Tib. Gracchus, qui quaestor C. Mancino in Hispania fuerat, et ceteri qui pacem speponderant.* Ratio autem istarum dictionum haec esse videri potest: quoniam Graeci in quadam specie praeteriti temporis, quod *παράκειμενον* appellant, secundam verbi litteram in *e* plerumque vertunt, *γράφω γέγραφα, πείνω πεποίηκα, λαλῶ λέλάληκα, κρατῶ κηράτηκα, λούω λέλουκα.* Sic ergo mordeo memordi, posca peposci, tendo tetendi, tango tetigi, pungo pepugi, spondeo spepondi, curro eecurri, tollo tetuli facit. Sic et M. Tullius et C. 10 11 12 13 14 15

— M. Marcio] Ita codd. (etiam Guelf.) pro Q. Marcio; quod retinuit Long. Deinceps Guelf. *poposcit*.

§. 10. Atta] Cf. Diomedes lib. 3. ubi etiam Attius legitur; edd. ante Iunt. *pep. quoque Acta* (Bonon. Actius, Iunt. et Guelf. etiam Acta, v. Carr. l. l.) in aedilitio d.

§. 11. Ael. q. Tub.] Edd. vet. *Hel. q. Tub. — Occecurrerit*] Edd. vet. et Long. *occecurrit*. Guelf. *cete currit*. Postea *occecurrerit* restitui, vestigia sequutus cod. Guelf. ubi est *occurrēt*. Vulg. *occecurrit*.

§. 12. Duodecima] Reg. et Rot. XXII. Deinceps edd. vet. et Guelf. *speponderat*, hab. pro *speponderant*; sed v. mox, ubi Guelf. iterum *speponderat*. Idem pro annot. hab. *advocavit*.

§. 13. Istarum] Pronom. omisit Steph.

§. 14. Ergo] Sciopp. igitur. Mox v. *pungo eecurri* om. Guelf.

- Caesar mordeo memordi, punga pepugi, spondeo spepondi dixerunt. Praeterea inveni, a verbo scindo simili ratione non sciderat, sed
- 16 scisciderat, dictum esse. L. Attius in *Sotadicorum* libro primo scisciderat dicit. Verba [eius] haec sunt: Non ergo aquila ita, ut hi
- 17 praedicant, scisciderat pectus. Ennius quoque [— — — et] Valerius Antias, in libro *historiarum* septuagesimo quinto, verba haec scri-

§. 15. *Dictum* etc.] Vv. *dictum* -- primo scisc. om. Guelf.

§. 16. *Attius*] Edd. vett. *Accius*. — *Dicit*] Ita edd. vett. et Guelf. pro *dix*. Dein *eius* est tantum in edd. vett. praeter Iunt. — *Ut hi*] Sic codd. Gron. Guelf. et edd. vett. pro: *uti pr.*; intellig. poëtae. Reg. num ergo aq. ita ut hi pr. scisciderat p.; et ibi semel *scicid.* tum *scididerat* legébatur. *Sciscid.* edidi cum Long. ter. Edd. vett. et Steph. *scescid.*, Bonon. *sescid.*, Ald. *secid.*, Iunt. *sciscid.* cf. Priscian. 10, 4. p. 491. ed. Krehl.

§. 17. *Ennius*] Post *quoque* lacunae signum posui; quaedam huic loco deesse vidit iam Ascens., qui haec fere addenda putabat: *Descendedi* a *descendo* declinavit, et locum quendam Ennii. Steph. ante v. *Enn.* apposuit stellulam. In Reg. et Guelf. et non exstat; claro indicio, ut ait I. Gron., defectum ortum fuisse ex iteratione vocis *quoque*, quae ut a Gellio posita fuit post nomen *Ennius*; ita progressus orationis fecit, ut repeteretur ante nomen *Valerius*. Itaque hinc est, ut ignoremus, citatio Ennii, utrum pertinuerit ad v. *scacidit*, an ad alterum *descendit*, quum interim ex Menalippa Ennii citet Priscian. l. 10. *Quom saxum scididerit*. Ubi etiam iungit locum ex Sotadicis nunc citatum, ut ita appareat, locum hunc Gellii tunc in oculis et mente Prisciani fuisse. Sed et hinc quoque factum videtur, ut haec omnia ab *τοῦ* Valerius Antias his scripta sint in eodem Reg. Ms. Hactenus I. Gron. — *Septuagesimo quinto*] Ms. Thys. LXXXV.

psit: *Deinde funere locato ad forum descendit. Laberius quoque in Catulario ita scripsit:* 18

Ego mirabar, quomodo mammae mihi descendiderant.

CAPUT X.

Usucapio et copulate et recto vocabuli casu dicitur, ita *pignoris capio* coniuncte et eadem vocabuli forma dictum est.

Ut haec *usucapio* dicitur copulato vocabulo, a littera in eo tractim pronuntiata; ita *pignoris capio* iunctae sunt partes, et producte dicebatur. Verba Catonis sunt ex primo *Epistolicarum quaestionum*: *Pignoris capio ob aes militare, quod aes a tribuno aerario miles* 1 2

§. 18. *Laberius*] Ms. *Thys. Valerius*. Guelf. *Valer. q. in caculario*. — *Ego*] Both. *Scen. Poët. V. 5. P. 2. p. 209. ergo.* Guelf. *et ego mir, quo mea me mihi*, om. v. *desc.*

Cap. X. *Usucapio*] Pro *ususc.* dederunt Scheff. Guelf. atque Iunt. et Ald. in indice capp.; et Reg. atque Guelf. in initio cap. *usuc.* Deinceps ter Guelf. om. *et.* In fine lemmatis Reg. hab. *esse.* Inde Gron. *ut usuc. -- dictum esse.* Comparatio in eo est, quod utraque vox est composita, utraque recto casu similiter exit. Praeterea in Reg. nullam copulativam apparere annotavit I. Gron.

§. 1. *Partes*] Cum codd. (etiam Guelf.) Long. omit. *partes.* Deinceps edd. vett. *producte (productae) dicebantur.* Gron.: iuncte a producta dicebatur; ut antea: a littera in eo tractim pron.

§. 2. *Epistolicarum*] Guelf. *ep'tarum.* Ceterum libros *Epistolicar. Quaest.* esse *Varronis*, non *Catonis* admonuit Lips. VV. LL. 3, 21. fin.

3 accipere debebat, vocabulum seorsum fit. Per quod satis dilucet hanc *captionem* posse dici, quasi hanc *captionem*, et in usu et in pigrore.

CAPUT XI.

Neque *levitatem*, neque *nequitiam* ea significatione esse, qua in vulgi sermonibus dicuntur.

- 1 *Levitatem* plerumque nunc pro inconstantia et mutabilitate dici audio, et *nequitiam* pro solertia astutiaque. Sed veterum hominum qui proprie atque integre locuti sunt, *leves* dixerunt, quos vulgo nunc viles et nullo honore dignos dicimus; et *levitatem* appellarunt perinde quasi *vilitem*; et *nequam* hominem nulli rei neque frugis bonae; quod genus Graeci fere ἄσωτον vel ἀκόλαστον [ἢ ἄχρεϊον
3 ἢ ἄχρηστον ἢ κακώτροπον ἢ μαρόν] dicunt. Qui

§. 3. *Per*] Guelf. om. *per*.

CAP. XI. *Sermonibus*] Guelf. *sermociniis*, quod v. vix usquam legitur. *Sermocinationibus* fort. praestaret.

§. 1. *Astutiaque*] Guelf. *et astutia*.

§. 2. *Perinde*] Hoc v. deest in Guelf.; hab. Reg. et edd. vet.; Iunt. *proinde*. — *Vilitatem*] Reg. Guelf. et Iunt. *levit.*; unde I. Gron. *laevitatem*; *vilit.* legi voluerunt Coler., Ranchin. VV. LL. 1, 5. et Gron.; quia enim *leves* dicti sint, qui vulgo *viles*, credibile esse, Gellium *levitati* comparasse *vilitatem*. Cum edd. vet. Steph. *lenitat.* — *Nulli etc.*] Edd. vet. *nilhil neque rei*; quam lectionem restituit Long. Guelf. *nilhil rei*. Maluerim: *nulli neque rei neq. fr. b.* — *Ἀσωτον etc.*] Reg. *ἄσωτον vel ἀκόλ.*, reliquis omissis; et videntur a seriori manu addita; nec Scheff. agnoscit, *ἄσ. ἀκόλ.*, sine copula, exhibens. Vulg. *ἄσωτ. ἢ ἀκόλ. etc. vel* hab. etiam Guelf. inter duplex G.

exempla horum verborum requirit, ne in libris nimium remotis quaerat, inveniet ea in M. Tullii secunda Antonianarum. Nam cum 4 genus quoddam sordidissimum vitae atque victus M. Antonii [idem] demonstraturus esset, quod in caupona delitesceret, quod ad vesperrum perpotaret, quod ore involuto iter faceret, ne cognosceretur; haec aliaque eiusdemmodi cum in eum dicturus esset: *Videte, inquit, hominis levitatem.* Tanquam prorsus ista dedecora hoc vitio in homine notarentur. At 5 postea, cum in eundem Antonium probra quaedam alia ludibriosa et turpia ingessisset, ad extremum hoc addidit: *O hominem nequam! Nihil enim magis proprie possum dicere.* Sed 6 ex eo loco M. Tullii verba compluscula libuit ponere. *At videte levitatem hominis! Cum hora diei decima fere ad Saxa rubra venisset, delituit in quadam cauponula: atque ibi se occultans perpotavit ad vesperrum: inde cisio celeriter ad urbem advectus domum venit ore*

§. 3. *Nimium*] Vulg. *namis*; nostram dant codd. Gron. et Guelf.

§. 4. *Idem*] Deest in Reg.; Line. et Guelf. *idem monstr.* — *Caupona*] Sciopp.: n. *cauponula*. v. mox; cf. Cic. Philipp. 2, 31, 77. — *Aliaque etc.*] Haec lectio est ex optimis codd. Gron. pro (Guelf.) *haec et alia eiusmodi*. Edd. ante Iunt. *haec et al. huiusmodi*. — *Vitio*] Gron. coni. *convicio*.

§. 5. *At postea*] Guelf. *ac postea*; tum *probra quaed.* (*alia om.*) *ludibriora*. — *Possum*] Guelf. *possumus*. Sed v. §. 6.

§. 6. *Cauponula*] Guelf. *caupunula*. Non. sub v. *Cisium* hab. *caupona*. — *Occulens*] In Cic. et apud Non. est: *occultans*; Reg. h. l. *occmlans*; volebatne: *occultans*? — *Perpotavit*] Guelf. *perforavit*. — *Advectus*] Guelf. et edd. ante Iunt. cum Non. *addu-*

- involuto. Ianitor rogat: Quis tu? A Marco tabellarius. Confestim ad eam, cuius causa venerat, deducitur; eique epistolam tradit. Quam illa cum legeret flens, (erat enim scripta amatorie; caput autem literarum hoc erat: sibi cum illa mima posthac nihil futurum; omnem se amorem abiecissee illius, atque in hanc transfudisse) cum mulier fleret uberius, homo misericors ferre non potuit: caput aperuit: in collum invasit. O hominem nequam! Nihil enim magis proprie possum dicere. Ergo ut te catamitum, nec opinato cum ostendisses, praeter spem mulier aspiceret, idcirco urbem terrore nocturno, Italiam multorum dierum metu perturbasti?*
- 7 Consimiliter Q. quoque Claudius in primo Annalium *nequitiam* appellavit luxum vitae prodigum effusumque in hisce verbis: *Persuadenti cuidam adolescenti Lucano, qui apprime summo genere gnatus erat, sed luxuria et*
- 8 *nequitia pecuniam magnam consumserat. M. Varra in libris De Lingua Latina: Ut ex non*

ctus. Nostrum fort. ex Cic. dederunt. — Ore] Apud Cic.: *capite*. Sequens v. *rogat* om. Sciopp. ut apud Cic. omittitur. Deinceps edd. ante Iunt. *quis es tu?* Tum Guelf. & Maria. — *Epistolam]* Guelf. *culpam*. — *Erat]* Guelf. *erant*; omisso seq. *enim*. — *Illius]* Ita edd. vet. ante Steph. qui *illim* edidit; codd. Gron. Guelf. et Iunt. hab. *illi*; quod probat Otho, ut sit positum pro *ab illa*. Casum tertium usum habere, ubi ambigua sententiam exprimere velis. Cic. *illinc*; quod fortasse Gellio quoque ante oculos erat. — *Ut te catamitum]* Guelf. *uite (vitae) cata micum*.

§. 7. *Consim.]* V. *consim.* om. Iunt.; edd. vet. ante Iunt. om. nomen Q. — *Gnatus]* Guelf. *generatus*. V. ad 5, 6, 9.

§. 8. *Ex]* Praepositio repetita est ex codd. omni-

et ex volo, inquit, nolo fit: sic ex ne et ex quidquam, media syllaba extrita, compositum est nequam. P. Africanus pro se 9 contra Tib. Asellum de multa ad populum: Omnia mala, probra, flagitia, quae homines faciunt, in quibus rebus sunt, malitia atque nequitia. Utrum defendis, malitiam, an nequitiam, an utrumque simul? Si nequitiam defendere vis, licet; sed tu in uno scorto maiorem pecuniam absumsisti, quam quanti omne instrumentum fundi Sabini in censum dedicavisti. Ni hoc ita est: qui spondet mille nummum? Sed tu plus tertia parte pecuniae paternae perdidisti atque absumsisti in flagitiis. Ni hoc ita est: qui spondet mille nummum? Non vis nequitiam. Age malitiam saltem defendas. Sed tu verbis conceptis

bus (etiam Guelf.). Vulg. et apud Varr. omitt. — [Fi] Guelf. om. fit. Ex eodem iterum repetivi prae-
pos. ex ante quidq. — Syll. extr.] Ita edd. vett. et Guelf. pro med. extr. syll. Deinceps edd. ante Iunt. componitur neq.

§. 9. Asellum] Edd. vett. et Guelf. Asellium. Flagitia, etc.] Guelf. flagitiosaque homines f. — De-
fendis] Guelf. defendit. — Sed tu] Guelf. si tu. — Censum dedicavisti] I. e. in censum detulisti. Casaub. ap. Torn. malebat: in censu inditavisti; indicare esse rursus; sed v. Thys. et Gron. Deinceps pro ni edd. vett. si; ter. Guelf. h. l. sed, et postea bis si hoc ita est. — Sed] Guelf. om. sed. — Absumsisti] Rot. sumpsisti; et antea: ab insumpsisti; unde utroque loco ab et in inicitia esse ratus Gron. leg. bis: sumpsisti. — Nequitiam] Guelf. nequitiam agere. Mox pro sed hab. si. — Defendas] Codd. (Guelf.) et Steph. defendes; Ald. defende; edd. vett. ante Ald. nostrum praebent. — Coniuravisti] Sciopp. coniurasti; quod cum edd. vett. praeter Iunt. recepit Long. Nostrum firmat Guelf. V. tamen mox. —

coniuravisti sciens sciente animo tuo: ni hoc ita est: qui spondet mille nummum?

CAPUT XII.

De tunicis χεριδότοις, quod earum usum P. Africanus Sulpicio Gallo obiecit.

- 1 Tunicis uti virum prolixis ultra brachia et usque in primores manus ac prope in digitos, Romae atque omni in Latio indecorum
- 2 fuit. Eas tunicas Graeco vocabulo nostri χεριδότοις appellaverunt: feminisque solis vestem longe lateque diffusam indecere existimaverunt, ad ulnas cruraque adversus oculos pro-
- 3 tegenda. Viri autem Romani primo quidem

Nummum] Post v. *numm.* Guelf. repetit vv. *non vis* usque ad finem cap.; in quibus pro *agere*, quod antea ex eodem annotavi, est *age*; et *coniurasti* pro *coniuravisti*.

CAP. XII. Χεριδότοις] Graece hoc v. scriptum hab. edd. vet.; Guelf. *cheroditis*, in cap. *chyroditas*, et *chyrodita*. Vulg. *chiridotis* hic et in cap., quamquam h. l. rectius latine scribendum videatur. §. 5. eadem edd. ante Iunt. hab. *cherid.* Deinceps Guelf. *quod eas P. Afr.*

§. 1. *Omni in Lat.*] Guelf. *in omni Lat.*

§. 2. *Vocabulo*] Quod existit, quia apud Graecos in usu fuit et sine probri suspicionem. I. Gron. — *Feminisque*] Guelf. *feminis quoque*. — *Indecere*] Sic Reg. Guelf. Lint. Iunt. et Ald. Ascens. alii; est i. q. *decere*; ut §. 5. *incavillari*. cf. Ruddimann. I. p. 303. not. 19. II, 208. not. 25. Steph. edidit: *decorem*; al. *decoram*. Edd. ante Iunt. atque Vascos. Colon. Gryph. et ced. Schoeff. *indecorem*; unde Aurelius coni. *ut decoram*. Rot. *incedera*. Possis etiam conicere, Gellium scripsisse *addecere*. V. 7, 17. in Ennii vers.

§. 3. *Viri*] Guelf. *dixi*. —

sine tunicis ~~totâ~~ sola amicti fuerunt: postea substrictas et brevis tunicas citra humerum desinentes habebant, quod genus Graeci dicunt *ἑσπιδας*. Hac antiquitate inductus P. 4 Africanus, Pauli F., vir omnibus bonis artibus atque omni virtute praeditus, P. Sulpicio Gallo, homini delicato, inter pleraque alia, quae obiectabat, id quoque probro dedit, quod tunicis uteretur manus totas operientibus. Verba 5 sunt haec Scipionis: *Nam qui cotidie unguentatus adversum speculum ornetur, cuius supercilia radantur, qui barba vulsa feminibusque subvulsis ambulet, qui in convivii adolescentulus cum amatore, cum chiridota tunica inferior occubuerit, qui non modo vinosus, sed virosus quoque sit: eumne quisquam dubitet, quin idem fecerit, quod cinaedi facere solent?* Virgilius quoque tunicas 6

Postea etc.] Guelf. *post eas substriptas et breves t.*

§. 4. *Inductus*] Guelf. *indutus*. — Gallo] Misti. Thys. et Guelf. *Gaulo*. Nomen *Sulp.* om. Iunt.

§. 5. *Radantur*] Edd. vett. et Guelf. *raduntur*. De re cf. Senec. Epist. 114. Iunii de Coma p. 476. — *Adolescentulus*] Gonsal. ad Petron. *adolescentulo*; Gron.: Immo ipsum S. Gallum, olim adolescentulum, cum amatore robusto aliquo paedicone iacuisse, atque ab illa detestabili consuetudine, quam grandiore, exsuere mollitiem non quisse significat. — *Cum etc.*] Prie. ad Appul. Apol. in *chir. acc.*, omis- sis vv. *tun. in.*; vid., quae opposuit Gron. Pro *infer.* Thys. *interior* rectius esse statuit; significarique honoratiorem locum. cf. Salmas. ad Ael. Spartian. p. 64. Casaub. ap. Torn. eodem modo emendandum censebat; notum, ait, cur dictus sit Iul. Caesar spon- da interior regiae lecticae Nicomedis. — *Quisquam*] Guelf. *quisque*. — *Cinaedi*] Guelf. *encydi*.

§. 6. *Virgilius*] Aen. 9, 616. *Huiuscem.* pro *huiusmodi* reposui ex Guelf. et add. vett. Deinde

huiuscemodi, quasi femineas ac probrosas criminatur :

Et tunicae, inquit, manicas, et habent redimicula mitrae.

- 7 Quintus quoque Ennius *Carthaginensium tunicatam iuventutem* non videtur sine probro dixisse.

CAPUT XIII.

Quem classicum dicat M. Cato, quem infra classem.

- 1 *Classici* dicebantur non omnes, qui in classibus erant, sed primae tantum classis homines, qui centum et viginti quinque millia
- 2 aeris ampliusve censi erant. *Infra classem* autem appellabantur secundae classis ceterarumque omnium classium, qui minore summa
- 3 aeris, quam supra dixi, censebantur. Hoc eo strictim notavi, quoniam in M. Catonis oratione, qua Voconiam legem suasit, quaeri solet, quid sit *classicus*, quid *infra classem*.

Guelf. quasi feminas probrosas. Mox v. inquit om. add. ante Iunt. — Mitrae] Steph. vittas.

§. 7. *Ennius]* Cf. Non. sub v. *tunica*.

CAP. XIII. §. 1. *Classibus]* Schopp. in quinque cl. cf. 10, 28.

§. 2. *Quam]* Guelf. *qui*.

§. 3. *Catonis]* Ed. vet. (?) *Ciceronis. Guelf. Catone.*

CAPUT XIV.

De tribus dicendi generibus: ac de tribus philosophis, qui ab Atheniensibus ad senatum Romanum legati [missi] sunt.

Et in carmine et in soluta oratione genera dicendi probabilia sunt tria, quae Graeci *χαρὰν ἤρας* vocant, nominaque eis fecerunt *ἄδρὸν*, *ισχυρὸν*, *μέσον*. Nos quoque, quem primum posuimus, *uberem* vocamus, secundum *gracilem*, tertium *mediocrem*. *Uberi* dignitas atque amplitudo est: *gracili* venustas et subtilitas: *medius* in confinio est utriusque modi particeps. His singulis orationis virtutibus vitia agnata sunt pari numero, quae earum modum et ha-

CAP. XIV. *Romam*] Pro *Romanum* dederunt edd. vett. *Rome* (Romae) hab. Guelf. V. *missi* inseruit Steph. cum edd. vett. ante Iunt. Om. cum Reg. et Guelf. Iunt. et Ald.

§. 1. *Χαράν ἤρας*] Edd. vett. ante Ald. praeter Bonon. hab.: *χαρ. formas*, non addito interpretationis signo i. s. *id est*; ita ut a Gellio istud v. (*form.*) profectum videri possit. Guelf. Latine hoc v. profert *characteres*. — *Fecerunt* etc.] Edd. vett. et Steph. *fecerunt apponi ἄδρὸν* etc.; verbum medium fuit qui abiiceret; in *apposita*, i. e. apta, mutari volebat Steph. Specim. Emendd. p. 160 sq. Guelf. *namque* (pro *nominaque*) *eis fec. apponi G. Nosque primum pos. etc.* Reg. hab. *nominaque his fec. apponi ex non mecon*; ubi vides desiderari primam vocem Graecam, duas alias partim latinis literis exaratas; atque τὸ *apponi* factum esse pro ipso *ἄδρὸν*. Nam quae, vulgo vocalis ei adhaeret, sequentis vocis *ισχυρὸν* principium est. *Gron.*

§. 2. *Quoque*] Hoc v. accessit e Reg. Edd. vett. hab. *nosque* (de Guelf. v. antea), quae lectio nescio cur postponatur alteri. Vulg. tantum *nos* legebatur.

- 5 bitum simulacris falsis ementiuntur. Sic plerumque sufflati atque tumidi fallunt pro uberibus, squalentes et ieiuni dicti pro gracilibus,
 6 incerti et ambigui pro mediocribus. Vera autem et propria huiuscemodi formarum exempla in Latina lingua M. Varro esse dicit ubertatis Pacuvium, gracilitatis Lucilium, mediocritatis Terentium. Sed ea ipsa genera dicendi iam antiquitus tradita ab Homero sunt tria in tribus: magnificum in Ulixe et uber est, subtile in Menelao et cohibitum, mixtum moderatumque in Nestore. Animadversa eadem tripartita varietas est in tribus philosophis, quos Athenienses Romam ad senatum populumque Romanum legaverant, impetratum, uti multam remitterent, quam fecerant iis propter

§. 5. *Dicti*] Reg. Rot. Linc. Guelf. et Scheff. *dici*; I. Gron. *ieiunidici*; comparans Accii: *obscuridicum* apud Non. sub v. Enoda; vel: dulcioreloquus. — *Incerti*] Al. (Gryph. marg.) *inferti*, vel *infecti* i. e. tincti, immixti. *Thys.*

§. 6. *Latina etc.*] Guelf. *Latinam linguam M. V. (esse om.) dicit.*

§. 7. *Uber est*] Pro vulg. (Guelf.) *ubertam* dedi cum edd. vet.; Iunt. dedit: *ubertum est*; nescio, quare v. *est* extrusum sit. Ex vet. exemplari Steph. (Specim. Emendd. p. 162.) laudat lectionem: *uber: tum subtile.*

§. 8. *Animadversa*] In Voss. cod. habetur, in Ms. haec distincta fuisse tanquam ex alio cap. *Thys.* *Tripert.* pro *tripert.* (v. 2, 22, 17.) est ex edd. vet. et Guelf. — *Populumque R.*] Reg. et Guelf. *populi*, omissis *Q. R.*; et vocem *Romanum* abundare, atque ex consuetudine temere additam, quum Gell. recte omiserit ob praemissum urbis Romae nomen, censuit I. Gron. De re cf. Ael. V. H. 3, 17. Cic. de Or. 2, 37. Macrobi. S. 1, 5. fin. infr. 11, 1. — *Fecerant iis*] Sic e Reg. (ubi est: *feceratis*) edidit Gron.

Oropi vastationem. Ea mulcta fuerat talentum fere quingentum. Erant isti philosophi Carneades ex Academia, Diogenes Stoicus, Critolaus Peripateticus: et in senatum quidem introducti interprete usi sunt C. Acilio senatore; sed ante ipsi seorsum [quoque] quisque ostentandi gratia magno conventu hominum dissertaverunt. Tum admirationi fuisse aiunt Rutilius et Polybius philosophorum trium sui cuiusque generis facundiam. Violenta, inquit, et rapida Carneades dicebat, scita et teretia Critolaus, modesta Diogenes et sobria. Unumquodque autem genus, ut diximus, cum caste pudiceque ornatur, fit illustrius: cum fucatur, atque praelinitur, fit praestigiosum.

pro vulg. *fecerant*; quod intellig.: iniunxerant. Macrob.: quam civitati eorum fecerat (senatus). Mox Guelf. *quingentorum*.

§. 9. *C. Acilio*] Reg. *Cacilio*; vulg. *Caecilio* (Guelf. *Cecilio*); nostrum dedit Lips. Elect. 2, 3. auctore Plutarcho, Cat. mai. *C. Aquilio* malebat Meurs. ad Macr. qui hab. *Coelio*. — *Quoque*] Vox *quoque* deest in codd. Gron. et Guelf. Macr.: quos ferunt seorsum quemque ostentandi gratia per celeberrima urbis loca magno conv. hom. dissertavisse. — *Dissertaverunt*] Cf. Lactant. Institutt. 5, 14, 3 sqq. ubi plura de Carneade.

§. 10. *Admirationi*] Steph. *ammirat*. De Rutilio v. quae collegit Maius in praefat. Cic. de Rep. p. XLVII. ed. Tubing. — *Inquiunt*] Guelf. *inquit*.

§. 11. *Autem*] Guelf. *atque*. Vv. *ut dix.* vel *délenda esse*, vel inter *cum* et *fucatur* inserenda, vel scrib. *genus eorum, quae diximus*, putabat Steph. l. p. 161.; aliquo certe modo verbis hisce responderet. *illa: his singulis orationis virtutibus etc.* — *Praestigiosum*] Vanum, instar praestigiarum. Scriber.: pertricosum. *Thys*.

CAPUT XV.

Quam severe moribus maiorum in fures vindicatum sit, et quid scripserit Mucius Scaevola super eo, quod servandum datum commodatumve esset.

- 1 Labeo, in libro *De duodecim tabulis* secundo, acria et severa iudicia de furtis habita esse apud veteres scripsit: idque Brutum solitum dicere, furti damnatum esse, qui iumentum aliorum duxerat, quam quo utendum acceperat; item qui longius produxerat, quam quem in locum petierat. Itaque Q. Scaevola in librorum, quos *De iure civili* composuit, sexto decimo verba haec posuit: *Quod cui servandum datum est, si id usus est, sive, quod utendum acceperit, ad aliam rem atque acceperit, usus est, furti se obligavit.*

CAP. XV. Sit] Edd. ante Iunt. in indice capp. om. v. sit.

§. 1. *Damnatum*] In cod. quodam annotatum *damnatem*. Thys. Probavit Scalig., alii. Contra Gron.: Mihi non videntur hoc ferre, quae praecedunt, acria et sev. iud. de furtis hab. esse. *Damnatus* igitur iudicio et rebus, qui fecerat; non *damnas* solum declaratus lege dicitur, si quis faceret. — *Duxerat* etc.] In cod. quod. Thys. *dixit* -- *accepit* -- *produxit* -- *petiit*.

§. 2. *Q.*] Guelf. om. *Q.* et mox hab. *quos comp. de iure c.* De homine v. Maius l. (c. 14, 10.) l. — *Sexto decimo*] Reg. XIII., quod videant, qui mutarint. I. Gron. Guelf. XVI. — *Id*] Guelf. *ad.* An fortasse legend. *si adusus est*? Cato R. R. 76, 4: *omne caseum aduti dixit.* — *Acceperit*] Edd. vet. *acceperat*. Iunt. et Guelf. *accepit*. Pro *furti* edd. Rom. Ven. 1472. Brix. *forti*.

CAPUT XVI.

Locus exscriptus e satira M. Varronis, quae περὶ δεσμάτων inscripta est, de peregrinis ciborum generibus: et appositi versus Euripidis, quibus delicatorum hominum luxuriantem gulam confutavit.

M. Varro in Satira, quam Περί ἰδεσμάτων 1
nscriptis, lepide admodum et scite factis ver-
bis coenarum ciborumque exquisitas delicias 2
comprehendit. Nam pleraque id genus, quae 2
velluones isti terra et mari conquirunt, ex-
posuit, inclusitque in numeros senarios. Et 3
psos quidem versus, cui otium erit, in libro,
quo dixi, positos legat. Genera autem nomi- 4
naque edulium et domicilia ciborum omnibus
aliis praestantia, quae profunda ingluvies ve-
stigavit, quae Varro opprobrans exsecutus est,
haec sunt ferme, quantum nobis memoriae
est: Pavus e Samo, Phrygia attagena, grues 5

CAP. XVI. *E satira*] Vulg. *ex s.*; *e s.* est in
Guelf. edd. vett. et ap. Steph. in indice capp. Pro
exscr., quod praecedit, Carr. (Emendd. 1, 5.) *exscri-*
ptus in vetustissimis libris se repperisse testatur, com-
parans v. *escendere*. Accedit Guelf. ubi etiam est
scr. Post v. *peregr.* edd. ante Iunt. add. *scilicet*.
Cum *Euripidis* in iisdem est et Iunt. atque Ald.
tiam Guelf. pro *Euripidi*. V. ad 1, 15, 17.

§. 1. *M.*] Praenomen accessit e Sciopp. Mox
om. Guelf. — *Ciborumque*] Guelf. *ciborum* sine
ue. Mox Gryph. marg. *reprehendit*.

§. 2. *Inclusitque*] Reg. *exinclusitque*; Iunt. et
Ald. *conclus.*, quod probum esse videtur.

§. 4. *Edulium*] Guelf. *edilium*; itaque scriptum
a antiquis codd. repperit 17, 11, 6. Gifanius Obs.
ab h. v. cf. 19, 9, 3. V. Scheller. sub h. v. — *Est*]
est om. edd. ante Iunt.

Melicae, hoedus ex Ambracia, pelamis Chalcedonia, muraena Tartessia, aselli Pessinuntii, ostrea Tarentina, pectunculus Chius, elops Rhodius, scari Cilices, nuces Thasiae, palma 6 Aegyptia, glans Hiberica. Hanc autem peragrantis gulae et in succos insuetos inquirentis

§. 5. *Pavus* etc.] Scalig. in Fragment. Varron. p. 134. (300. Bip.) ita versibus distinxit haec:

Pav. e S., Phr. attag.

Grues Melitae, hoedi ex A.,

Pel. Chalcedoniis, mur. T.,

As. Pess., ostr. T.,

Pect. Ch., elops Rh.

Scari Cil., nuc. Th.,

P. Reg., gl. Iberica. — V. tamen §. 3. cf.

Epigramma simile Petron. ap. Burmann. Anthol. lat.

V. 1. p. 587. — *E S. etc.] Guelf. et sanio figia acta-*

gena. — Grues Mel.] Marsil. Cagnat. Obs. 1, 18.

caprae Mel. cf. Polluc. 6, 10. Gallinas Mel. Gron.

laudat ex Varr. de R. R. 3, 9. Guelf. Rot. et edd. vet.

hab. Mellicae. Scheff. Melite. Hoedum fuerunt qui

intelligerent piscem χάρπον; (v. Popm. ad Fragm.

Varr. p. 376. Bip.) reprobante Mercurial. Varr. Lectt.

1, 25. Deinde edd. vet. et Steph. pelamis. Guelf.

pelamis chaldedoma. Vulg. pelamys. v. Thys. — Tar-

tessia] Sciopp. Bonon. Iunt. Tartesia s. thartesia;

edd. Rom. Ven. 1472. Brix tharsesia. Guelf. terre-

sia. Deinceps eadem edd. cum Bonon. pessimum

iii. Guelf. pessimumque ostreata T. Aristoph. Ran.

Ταρτηρία πόρπαια. cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 2.

441. — Tarentina] Guelf. Reg. et edd. ante Iunt.

Tarenti. Iunt. tarentia. Deinde Reg. Linc. hab.

omissa voce Chius, pectunculus helops; (Guelf. pec-

cunculus elops); unde I. Gron. pecten Chius, elop-

etc.; helops verior esse scriptura videtur. V. Schneid.

l. l. 1, 1. p. 191. — Scari] Petron.: Siculo scaru

aequore mersus; unde Gellium fortasse emenda-

dum esse censuit Pricaeus ad Appul. Apol. v. Gron.

cf. Macrobi. Sat. 2, 12. Guelf. scaricilites. — Hiber-

ica] In quot. Ms. Hernica. Thys. Guelf. hiberna.

§. 6. *In] Praeposit. deest in cod. Palat. Ge*

industriam, atque has undiqueversum indagines cupediarum maiore detestatione dignas censuimus, si versus Euripidi recordemur, quibus utebatur saepissime Chrysippus philosophus, tanquam edendi irrationes quasdam repectas esse, non per usum vitae necessarium, sed per luxum animi parata atque facilia fastidientis, per improbam satietatis lasciviam. Versus Euripidi adscribendos putavi: 7

Ἐπὶ τί' δὲ βροτοῖσι, πλὴν δεῖν μόνον.
 Δήμητρος ἀπὸς, πάματος δ' ὑδορχόου;
 Ἄτινα πάρεσσι καὶ πέφυκ' ἡμᾶς τρέφειν.
 Ὡς οὐκ ἀπαρκεῖ πλῆσμονή, τροφή δέ τοι
 Ἄλλων ἐδεσῶν μηχανὰς θηρώμεθα.

CAPUT XVII.

Sermo habitus cum grammatico, insolentiarum et imperitiarum pleno, de significatione vocabuli, quod est *obnoxius*; deque eius vocis origine.

Percontabar Romae quempiam grammaticum primae in docendo celebritatis, non her-

hard. et edd. ante Iunt., unde iHe (Antiqq. LL. 1. 15.) coni. *anquir.* pro *inq.*; sed illam retinent omnes codd. Gron., non omnes voc. *insuetos*, et Guelf. hab.: *et insucces inquirentes industria.* — *Euripidi*] Guelf. Iunt. et Ald. bis *Euripidis*. Nostrum est in edd. vett. Mox v. *uteb.* et vv. *irrit.* *quasd.* om. Guelf.

§. 7. *Euripidi*] Guelf. rursus *Euripidis*; et *ascrib.* ut saepius hab. — *Δήμητρος*] Edd. vett. *Δημήτερος*; deinceps (praeter Ald.): *πάμ. ὑδρ.* (om. δ'), et *ἀ. πάμ.* pro *ἀτινα*, tum pro *ἀπαρκεῖ* hab. *ἀποδεῖ*. Ceterum versus in iisdem edd. numeris suis male distincti sunt; numerum restituit Ald. — *Ἐδεσῶν*] Edd. ante Ald. *ἐδεσμάτων θηράματα*; in alia vet. ed. (Gryph. 1539.) est: *ἐδεσῶν* pro *ἐδεσῶν*. Reddunt: *epularum indagine*.

cle experiundi vel tentandi gratia, sed discendi magis studio et cupidine, quid significaret *obnoxius*, quaeque eius vocabuli origo ac ratio esset. Atque ille aspicit me, illudens levitatem quaestionis parvitatemque: Obscuram, inquit, sane rem quaeris, multaque prorsus
 2 vigilia indagandam. Quis adeo tam linguae
 3 Latinae ignarus est, quin sciat, eum dici *obnoxium*, cui quid ab eo, cui esse obnoxius dicitur, incommodari et noceri potest; et qui habeat aliquem noxae, id est, culpaе suae conscium? Quin potius, inquit, haec mittis nugalia, et affers ea, quae digna quaeri tractarique sint. Tum vero ego permotus, agendum iam oblique, ut cum homine stulto, existimavi: Et quae cetera, inquam, vir doctissime, remotiora gravioraque si discere et scire debuerō, quando mihi usus venerit, tum quaeram ex te atque discam: sed enim quia dixi saepe *obnoxius*, et quid dicerem nescivi, didici ex te et, scire nunc coepi, quod non ego omnium solus, ut tibi sum visus, ignoravi; sed,

CAP. XVII. §. 1. *Experiundi*] Edd. ante Iunt. *experiendi*; et postea *et ratio pro ac ratio*. Vulgat. utrumque firmat Guelf., qui pro *tentandi* hab. *temperandi*; fort. *temptandi* dare volebat.

§. 3. *Quin sciat*] Vulg. *qui nesciat*; nostrum est in omnibus codd. Gron. et Guelf. — *Et qui*] Edd. vett. *eive*; vulg. inde a Iunt. *ei*, quod hab. Guelf. et cum aliis dedit Gron.

§. 4. *Quae*] Pron. *quae* accessit ex optimis codd. Gron., qui, retracta particula *si*, quae mox legitur, intelligit: *et si quae*. In iisdem codd. est: *remotiora gravioraque pro grav. remotioraque*. Edd. ante Ald. et Guelf. *grav. remotioraque*, omissa copula et ante *grav.*, quam delevi, confirmantibus etiam codd. Gron. — *Quid*] Rot. *qut.* — *Non--solus*] Guelf.

ut res est, Plautus quoque, homo linguae atque elegantiae in verbis Latinae princeps, quid esset *obnoxius*, nescivit; versus enim est in Stichō illius ita scriptus:

Nunc ego hercle perii plane, non obnoxie;

quod minime congruit cum ista, quam me docuisti, significatione; composuit enim Plautus tanquam duo inter se contraria *plane* et *obnoxie*; quod a tua significatione longe abest. Atque ille grammaticus satis ridicule, 5 quasi *obnoxius* et *obnoxie* non declinatione sola, sed re atque sententia differrent: Ego, inquit, dixi, quid esset *obnoxius*, non quid *obnoxie*. At tunc ego admirans insolentis hominis inscitiam: Mittamus, inquam, sicuti vis, quod Plautus *obnoxie* dixit, si id nimis esse remotum putas: atque illud quoque praeter- 7 mittamus, quod Sallustius in *Catilina* scribit:

ego non omn. s. — Quoque] V. *quoque* adiunxit Long. e Reg. Rot. et Sciopp. quibus accedit Guelf. Edd. ante Iunt. hab. etiam *quoque*, sed om. v. *homo*. Eaedem mox om. *ita*. cf. Plaut. Stich. 3, 2, 41. — *Quid*] Guelf. *qui*. — *Significatione*] Guelf. *significationem*; non malè. cf. Ruddimann. II. p. 18. not. 48.

§. 5. *Atque*] Guelf. Reg. et Linc. cum Iunt. *atque*. Vulg. *at*. — *Quid obn.*] Guelf. om. *quid*.

§. 6. *Admirans*] Edd. vett. praeter Iunt. *admiratus*. Mox pro *mittam*. Guelf. *mutatus*, pro *inquam* edd. vett. (praeter Bonon.) hab. *inquit*. — *Si etc.*] Edd. vett. *sed si id n. esse r. put.*; unde ordinem vv. vulgatum *si id esse nim. rem. put.* mutavi; in v. *sed* vitium quoddam latere videtur; nisi forte, pro *si* positum, una cum hoc irrepsit. Fort. ante v. *mittamus* illud inserendum. Guelf. *sed minus esse rem. putas*.

§. 7. *Praetermittamus*] Guelf. *praemittamus*. — *In Catilina*] Cap. 23. Guelf. hab. *in Catilinam*.

Minari etiam ferro, ni sibi obnoxia foret:

- 8 et, quod videtur notius pervulgatiusque esse, id me doce. Versus enim Virgilii sunt notissimi:

*Nam neque tunc astris acies obtusa videri,
Nec fratris radiis obnoxia surgere luna;*

- 9 quod tu ais: *culpae suae conscium.* Alio quoque loco Virgilius verbo isto utitur a tua sententia diverse in his versibus:

— — *Iuvat arva videre
Non rastris haminum, non ulli obnoxia
curae;*

cura enim prodesse arvis solet, non nocere,

- 10 quod tu de *obnoxio* dixisti. Iam vero illud etiam Q. Ennii quo pacto congruere tecum potest, quod scribit in *Phoenice* in hisce versibus?

*Sed virum vera virtute vivere animatum
addecet,*

*Fortiterque innoxium vacare adversum ad-
versarios.*

§. 8. *Notius etc.*] Ita cum Reg. Lamb. Vulg. *vobis pervulgatius esse.* Rot. *nobis pervulgatiusque.* Guelf. *et quid vid. vobis pervulgatius, id me d.* — *Virgilii*] Georg. 1, 395. 2, 438.

§. 9. *Alio -- loco*] Guelf. *alioque loco.* — *In*] Praeposit. addidi cum Long., admonentibus Guelf. Reg. et Rot. etiam edd. vett. ante Iunt. v. max, ubi eadem edd. tantum hab. *in his v.* pro (Guelf.) *hisce.*

§. 10. *Q. Ennii*] Guelf. *Q. Ennius.* — *Vera*] Guelf. *verum.* Both. (Poët. Scen. Lat. V, 5. p. 58.) ordine inverso: *virtute vera.* Idem v. adiecit ex praegresso *addecet* natum esse intellexit; sed pro *adversum* propter metrum legit *ad*, eodem sensu. Idem: Sic, ait, defendere se videtur Phoenix a criminationibus Clytae novercae. — *Fortiterque etc.*]

Ha libertas est, qui pectus purum et firmum gestitat,

Aliae res obnoxiosae nocte in obscura latent.

At ille oscitans et alucinanti similis: Nunc, inquit, mihi operae non est. Cum otium erit, revives ad me; atque disces, quid in verbo isto et Virgilius et Sallustius et Plautus et Ennius senserint; et nebulo quidem ille, ubi hoc dixit, digressus est. Si quis autem volet non originem solum verbi istius, sed significationem quoque eius varietatemque recensere; ut hoc etiam Plautinum spectet, adscripti versus ex Asinaria;

Maximas opimitates gaudia effertissimas

Libb. vett. adiecit fortiter, eumque innoxium vocare; unde Scriber. adiecit fortiter; cum innoxium (i. e. non obnoxium) vocaret, s. notaret. Idem in senarios quattuor redegit versus: Sed v. v. v. vivere Animat. fortiter adversu' advers. Ha lib. est, qui p. firmum (eiectionis purum et) g., Res aliae obnoxiae nocte in obs. l., s. Obnoxiae res aliae in obscuro latent; ut nocte repetitum sit ex obnoxiae. Voss. ad Fragm. Enn. Trochaicos facit, ut habemus; secundo v. legit: fortiterque eum, s. antique: (emque fortiter) vacare. Guelf. adiecit fortiter q' (quam) noxium vocare. Pro (Guelf.) obnoxiae v. quarto obnoxiosae s. e. multum obn. dedit Acidal. confirmantibus Reg. et Rot. Versu 2. Guelf. edd. vett. et Steph. hab. adversus pro adversum. — Qui] Guelf. que (quae).

§. 11. Oscitans etc.] Guelf. obscitans et allucinanti simul nunc etc. — Operae] Cf. Ruddimann. II. p. 125. not. 40. — Et] Edd. ante Iunt. om. et.

§. 12. Significationem] Guelf. gnationem (generationem?). — Varietatemque] Rot. veritatemque. — Spectet] Guelf. spectat (spectaret?) ascripti. — Asinaria] 2, 2, 16. — Opimitates] Edd. vett. optimitas; Iunt. Gryph. optimas. V. Non. sub v. opimitas. Apud Plant. legitur etiam optumitates. Guelf. maxima opi-

*Suis heris ille una mecum pariet gnatoque
et patri;*

*Adeo ut aetatem ambo ambobus nobis sint
obnoxii*

Nostra devincti beneficio.

- 13 Qua vero ille grammaticus finitione usus est, ea videtur in verbo tam multiplici unam tantummodo usurpationem eius notassee, quae quidem congruit cum significato, quo Caecilius usus est in *Chrysio* in his versibus:

*— Quanquam ego mercede huc conductus tua
Advenio, ne tibi me esse ob eam rem ob-
noxium*

Reare: audibis male, si male dixis mihi.

CAPUT XVIII.

De observata custoditaque apud Romanos.
iurisiurandi sanctimonia: atque inibi de decem capti-
vis, quos Hannibal Romam, deiurio ab iis accepto,
legavit.

1 Iurisiurandum apud Romanos inviolate san-

nantes. V. proximo omnes edd. vett. hab. *mecum una*. Guelf. *ille*. Nam *mecum par. gnatoque et patria* (patria? propria?) *devota aetate*. Etiam Iuht. Ald. Ascens. *devota ut aetate*. Edd. vett. pro *aetatem* hab. *aetate*.

§ 13. *Ille*] Ita cum Guelf. edd. vett. et Steph. Long. pro *iste*. — *Est*] Guelf. om. *est*. Deinceps Sciopp.: f. *Chryse*. Sequens in ante his om. Guelf. — *Huc*] Edd. vett. et Guelf. *hic*. Probo ita ut coniungas *ego hic*. — *Dixis*] Edd. vett. et Guelf. *dicis*, quod recepit Long. *dix*. et pro *dixeris*.

CAP. XVIII. *Iurisiurandi*] Guelf. *iurisiurandi*; de quo declinandum huius verbi modo v. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 374. — *Iis*] Guelf. *his*.

cteque habitum servatumque est. Id et moribus legibusque multis ostenditur; et hoc, quod dicemus, ei rei non tenue argumentum esse potest. Proelio Cannensi Hannibal, Carthaginensium imperator, ex captivis nostris electos decem Romanos misit, mandavitque eis, pactumque est, ut, si populo Romano videretur, permutatio fieret captivorum; et pro iis, quos alteri pluris acciperent, darent argenti pondo libram et selibram. Hoc, priusquam proficerentur, iusiurandum eos adegit, redituros esse in castra Punica, si Romani captivos non permutarent. Veniunt Romam decem captivi. Mandatum Poeni imperatoris in senatu exponunt. Permutatio senatui non placita.

§. 1. *Servatumque*] Steph. *servatumque id est* omisso v. *est*. Idem om. mox *ei*.

§. 2. *Cannensi*] Guelf. Linc. et Scheff. *Cannense*, quod fort. probum. V. Ruddimann. II. p. 86. not. 90. Reg. et Rot. *proelium Cannense*. Lamhecc. *argumentum est*. Post *proelium Cannense*. cf. Valer. Max. 2, 9, 8. Polyb. 6, 56. Cic. de Off. 1, 13, 3, 32, Liv. 24, 18, 22, 61. — *Darent*] Steph. *dari*. Guelf. *dare*. Deinde edd. vet. *libram scilicet et selibram*; Guelf. Gron. codd. et Sciopp. vet. cod. *libr. et selibram*; Lips. Elect. 1, 21. tantum *pondo libram*, omisis reliquis, retineri volebat. Steph. *libram S*.

§. 3. *Iusiurandum*] Ita codd. cf. 4, 20, 16, 4. Ruddimann. II. p. 393. not. 4. Vulg. *iureiurando adegit*. Edd. vet. *Hos pr. pr. iurei. ad., redituros eos esse*. Steph. Specim. Emendd. p. 109. con. *ad iusiurand. ad*. Hoc Guelf. codd. Gron. hab. et Sciopp., quod pertinere videtur *ad iusiurand.* *Hos dedit* Gron., ut esset pleonasmus. cf. Obs. 1, 23. extr. Idem con. *huc*. Pron. *eos* (Guelf. *eis*) certae fidei est; omisit primus Steph. Fort. cum edd. vet. post *redit*. illud ponendum.

§. 6. *Permutatio etc.*] Guelf. *permutatione s. non placita parentes etc.* Probo.

- 7 Parentes, cognati, affinesque captivorum amplexi eos, postliminio in patriam redisse dicebant; statumque eorum integrum incolumque esse: ac, ne ad hostes redire vellent, 8 orabant. Tum octo ex iis postliminium iustum non esse sibi responderunt, quoniam deiurio victi forent; statimque, uti iurati erant, ad 9 Hannibalem profecti sunt. Duo reliqui Romae manserunt; solutosque esse sese ac liberatos religione dicebant; quoniam, cum egressi castra hostium fuissent, commenticio consilio regressi eodem, tanquam si ob aliquam fortuitam causam issent, atque ita, iureiurando 10 satisfacto, rursum iniurati abissent. Haec eorum fraudulenta calliditas tam esse turpis existimata est, ut contemti vulgo discerptique sint; censoresque eos postea omnium notarum et damnis et ignominiiis affecerunt; quoniam, quod facturos deiuraverant, non fecissent.

§. 7. *Redisse*] Guelf. *rediisse*; tum *at* pro *ac*.

§. 8. *Iis* etc.] Guelf. *his post. iust. sibi non esse se respond.*

§. 9. *Sese*] Guelf. *se*. — *Eodem*] Vulg. *eodem die*; Guelf. *eadem die*; *die* delevi cum edd. vett. ante Iunt. auctore etiam Reg. et admonente I. Gron. *eodem* intellig. in eadem castra. — *Atque*] Iunt. Ald. *itaque*.

§. 10. *Discerptique*] Lips. Elector. 1, 7. et Steph. Specim. Emendd. p. 107. *dispretique* vel *despretique*. Thys. *despectique* (Gryph. marg.), s. *desertique*. Notandum intellig. convitiis, sibilis, iudiciis lacerati. — *Affecerunt*] Ita Guelf. et edd. vett.; idque restitui, maiore antea post *sint* posita interpunctione, quum vulgo comma positum esset, unde factum, ut e Steph. coniectura (l. l. p. 109.) legeretur *affecerint*. — *Facturos*] Edd. vett. praeter Iunt. *se fact.* Pronom. vett. libb. auctoritate omisit Steph., quem v. l. l. Acce-

Cornelius autem Nepos in libro *Exemplorum* 11 quinto id quoque literis mandavit, multis in senatu placuisse, ut ii, qui redire nollent, datis custodibus ad Hannibalem deducerentur, sed eam sententiam numero plurium, quibus id non videretur, superatam; eos tamen, qui ad Hannibalem non redissent, usque adeo intestabiles invidiosque fuisse, ut taedium vitae ceperint, necemque sibi consciverint.

CAPUT XIX.

Historia, ex annalibus sumta, de Tiberio [Sempronio] Graccho, patre Gracchorum, tribuno plebei: atque inibi tribunicia [plebis] decreta cum ipsis verbis relata.

Pulchrum atque liberale atque magnan- 1

dunt Guelf. et Iunt. cf. 3, 9, 8. 4, 15, 3. 4, 11, 14. 14, 1, lemma. 14, 1, 35. Ruddimann. II. p. 12. 14. Deinceps Fulv. *peiuraverant*; Rot. *degeraverant*; nostrum dedit Reg. cum Sciopp. et marg. Gryph., nisi quod *deierav.* exhibent. *Deiurav.*, ut 4, 20. (v. 1, 3, 20.) scribendum esse suspicatus est I. Gron. cf. etiam 11, 6. Edd. vett. et Steph. *dictaverant*. Guelf. *dictaverunt*. Gryph. *dictitav.*

§. 11. *Superatam*] Guelf. *separatam*. — *Intestabiles*] Post haec vv. in marg. cod. Scriv. tanquam Gelliana adscripta sunt: *tum se contemni deserique ab omnibus animadverterent, lucem ulterius intueri non sustinuerunt*. — *Consciverint*] Guelf. *constituerint*.

CAP. XIX. *Sempronio*] Nomen *Sempr.* om. Reg. et Guelf.; delevit Long. Edd. vett. *H. ex an. de T. S. Gr. sumpta*. Deinceps Guelf. *gracchorum patre*. Deinde inibi nonnulli omiserunt, ut Thys.; hab. Steph. cum edd. vett. Deinceps *voc. plebis* non agnoscit Reg., et nullius est momenti. — *Fuerunt* qui

mum factum Tib. Sempronii Gracchi in ex-
 2 emplis repositum est. Id exemplum huius[ce]-
 modi est: L. Scipioni Asiatico P. Scipionis Afri-
 cani superioris fratri C. Minucius Augurinus
 tribunus plebei mulctam irrogavit: eumque ob
 3 eam causam praedes poscebat. Scipio Africanus
 fratris nomine ad collegium tribunorum pro-
 vocabat; petebatque, ut virum consularem
 4 triumphalemque a collegae vi defenderent. O-
 5 cto tribuni, cognita causa, decreverunt. Eius
 decreti verba, quae posui, ex annalium mo-
 numentis exscripta sunt: QUOD. P. SCIPIO.
 AFRICANUS. POSTULAVIT. PRO. L. SCIPIO-
 NE. ASIATICO. FRATRE. CUM. CONTRA.
 LEGES. CONTRA. Q. MOREM. MAIORUM.
 TRIBUNUS. PLEBEI. HOMINIBUS. ACCITIS.
 PER. VIM. INAUSPICATO. SENTENTIAM. DE.
 EQ. TULERIT. MULCTAM. Q. NULLO. EX-
 EMPLO. IRROGAVERIT. PRAEDES. Q. EUM.

scriberent: *tribunorum plebis decr.* Edd. vett. ante
 Iunt. *tr. pl. s. tri. pl.* Guelf. *tr. pl.*

§. 1. *Factum*] Guelf. om. v. *factum.* — *Exem-
 plis*] Thys. coni. *in ex. Nepotis positum est.*

§. 2. *Huiusmodi*] Guelf. et Steph. hab. *hu-
 iusmodi.* Mox praenom. *P.* om. edd. vett. Tum eae-
 dem ante Iunt. post v. *fratri* add. *cui.* Iunt. hab.
fratri Cui. M. Min. (sic!). Hinc Ald. Gryph. *fra-
 tri, cui M. Min.* Pro cui Gryph. marg. hab. *cum.*
 De re cf. Liv. lib. 38, 58 sqq. Val. Max. 4, 1, 8.

§. 3. *Fratri*] Guelf. *patris.*

§. 5. *Exscripta*] Cf. Gron. Obs. 4, 1. — *MA-
 IORUM* etc.] Guelf. *maiorum per. L. homin. atticis
 per vim* etc. — *HOMINIBUS*] Sic codd. Gron.
 Guelf. et edd. pro Steph. *omnibus.* — *MULCTAM*]
 Guelf. *violentamque.* — *IRROGAVERIT*] Vulg. *ir-
 rogarit*; nostrum omnes hab. codd. (Guelf.) et edd.
 vett. Sequens *eum* accessit ex codd. Gron.; Guelf.
 hab. *cum.* —

OB. EAM. REM. DARE. COGAT. AUT. SI. NON. DET. IN. VINCULA. DUCI. IUBEAT. UT. EUM. A. COLLEGAE. VI. PROHIBEAMUS. ET. QUOD. CONTRA. COLLEGA. POSTULAVIT. NE. SIBI. INTERCEDAMUS. QUOMINUS. SUAPTE. POTESTATE. UTI. LICEAT. DE. EA. RE. NOSTRUM. SENTENTIA. OMNIUM. EA. EST. SI. L. CORNELIUS. SCIPIO. ASIATICUS. COLLEGAE. ARBITRATU. PRAEDES. DABIT. COLLEGAE. NE. EUM. IN. VINCULA. DUCAT. INTERCEDEMUS. SI. EIUS. ARBITRATU. PRAEDES. NON. DABIT. QUO. MINUS. COLLEGA. SUA. POTESTATE. UTATUR. NON. INTERCEDEMUS. *Post hoc* 6 decretum, cum Augurinus tribunus plebei L. Scipionem praedes non dantem prendi et in carcerem duci iussisset, tum Tib. Sempronius Gracchus tribunus pl., pater Tiberii atque Caii Gracchorum, cum P. Scipioni Africano inimicus gravis ob plerasque in republica dissensiones esset, iuravit palam in amicitiam inque gratiam se cum P. Africano non redisse; atque ita decretum ex tabula recitavit. Eius 7 decreti verba haec sunt: CUM. L. CORNELIUS. SCIPIO. ASIATICUS. TRIUMPHANS. HOSTIUM. DUCES. IN. CARCEREM. CONIECTA- [VE]RIT. ALIENUM. VIDETUR. ESSE. A. DIGNITATE. REIPUBLICAE. IN. EUM. LOCUM.

IUBEAT etc.] Guelf. *videbat et eum*. — *POSTULAVIT*] Guelf. *postulaverit*. — *EA EST*] Ita Reg. Rot. Fulv. et Sciopp. pro vulg. *data est*.

§. 6. *Plebei*] Guelf. om. v. *plebei*. — *Prendi*] Ita Reg. Rot. Guelf. et Linc. pro *prehendi*. cf. 4, 10, 8.

§. 7. *CONIECTAVERIT*] Reg. et Rot. *coniectarit*. — *A DIGNIT.*] Vet. cod. *Thys. a dignit.*,

IMPERATOREM. POPULI. ROMANI. DUCI.
IN. QUEM. LOCUM. AB. EO. CONIECTI.
SUNT. DUCES. HOSTIUM. ITA. Q. L. COR-
NELIUM. SCIPIONEM. ASIATICUM. A. COL-
8 LEGAE. VI. PROHIBEO. Valerius autem An-
tias, contra hanc decretorum memoriam, con-
traque auctoritates veterum annalium, post
Africani mortem intercessionem istam pro Sci-
pione Asiatico factam esse a Tib. Graccho di-
xit: neque mulctam irrogatam Scipioni; sed
damnatum eum peculatus ob Antiochinam pe-
cuniam, quia praedes non daret, in carcerem
duci coeptum, atque ita intercedente Graccho
exemptum.

CAPUT XX.

Quod Virgilius ob aquam a Nolanis sibi non
permissam sustulit e versu suo *Nola*, et posuit *Ora*:
atque ibi quaedam alia de consonantia litterarum iu-
cunda.

1 Scriptum in quodam commentario repperi,
versus istos a Virgilio ita primum esse recita-
tos atque editos:

quod exstat etiam in edd. vett. cf. Ruddimann. II.
p. 92. Vulg. deerat praeposit. *a*, etiam in Guelf.

§. 8. *Antiochinam*] Ita Reg.; Rot. et Sciopp.
Antiochiam. Vulg. *Antiochenam*. V. ad 4, 18, 7. —
Quia] Guelf. *qui*.

Cap. XX. *Virgilius* etc.] Guelf. et edd. vett. *V.*
a Nol. ob aq. sibi n. p. Guelf. *sibi ab eis non perm.*
ubi in versu suo nolam posuerat substulit et pro eo
oram posuit atque ibi de cons. litterarum; reliquis
omissis. Edd. ante Iunt. om. vv. *quaed. alia*.

§. 1. *Virgilio*] Georg. 2, 224. ibiq. Philargyr. —

*Talem dives arat Capua, et vicina Vesevo
Nola iugo:*

postea Virgilium petiisse a Nolanis, aquam uti-
duceret in propinquum rus: Nolanos benefi-
cium petatum non fecisse: poetam offensum
nomen urbis eorum, quasi ex hominum me-
moriam, sic ex carmine suo derasisse, ora-
que pro *Nola* mutasse: atque ita reliquisse:

— — *et vicina Vesevo*

Ora iugo.

Ea res verane an falsa sit, non laboro; quin 2
tamen melius suaviusque ad auris sit *Ora*,
quam *Nola*, dubium id non est. Nam vocalis 3
in priore versu extrema eademque in sequenti
prima canoro simul atque iucundo hiatu tra-
ctim sonat. Est adeo invenire apud nobiles 4
poetas huiusmodi suavitatis multa, quae ap-
paret navata esse, non fortuita: sed praeter
ceteros omnis apud Homerum plurima. Uno 5
quippe in loco tales tamque hiantes sonitus in-
assiduus vocibus pluris facit:

Petiisse] Ms. Thys. *petiisse beneficium*. Edd. vet.
petisse. — *Duceret*] Guelf. *duceretur*, sed antea
aquam; nisi forte incisum post v. *aquam* ponere ma-
lueris.

§. 2. *Tamen*] Guelf. *tum*. — *Ora--Nola*] Hunc
vv. ordinem dederunt Reg. Rot. et Sciopp. pro *quam*.
Nola, Ora.

§. 4. *Suavitatis*] Edd. vet. ante Iunt. *suavita-*
te; et mox *appareat*; Iunt. Ald. *appareant*. Lamb.
apparent. Guelf. *multaque appareant*. Legend. vi-
detur: *huiusc. suavitates, multaque, quae appareant*.
nav. etc. — *Navata*] I. e. elaborata, s. consulto et
de industria posita; sic hab. Reg. Fulv. Rot. et Sciopp.
Vulg. *novata*. — *Homerum*] Il. 22, 150 sq. Od. 11, 545.

§. 5. *Tamque--facit*] Vulg. *tanquam hiatus et*
sonitus in a. v. pluribus f. Guelf. *tales hiant et so-*

Ἡ δ' ἐτέρῃ θέρει προοίει εἰκνία χαλάζει.
Ἡ χιόνι ψυχρῇ, ἥ ἐξ ὕδατος κροστάλλῳ.
etque item alio loco:

Λῆαν ἄνω ὠθεῖσκε ποτὶ λόφον.

6 Catullus quoque elegantissimus poetarum in hisce versibus:

*Minister vetuli puer Falerni
Inger mī calicēs amariores,
Ut lex Postumiae iubet mīgistrae
Ebriosa acina ebriosioris;*

cum *ebrioso* dicere posset, et, quod erat usitatus, *acinum* in neutro genere appellare: amans tamen hiatus illius Homerici suavitatem, *ebriosa* dixit propter insequentis *a* literae concentum. Qui *ebrios* autem Catullum dixisse putant aut *ebriosos*, (nam id quoque temere scriptum invenitur) in libros scilicet de corruptis exemplaribus factos inciderunt.

nitus. Nostrum e Reg. dedit Lamb., nisi quod complures scribit. Guelf. *pluribus*. — *Alio loco*] Guelf. *alio in loco*; unde in recipiendum puto; praecedit enim: uno in loco. cf. 2, 30, 10. — ὠθεῖσκε] Ed. Rom. ὠθεῖσκε, Ven. 1472. Brix. θέσκε. Bon. ὠθεῖ εἶσε, Iunt. Ald. ὠθεῖν εἶσε.

§. 6. *Inger*] Edd. vet. et Steph. *ingere*; Sciopp. *inger*. V. Catull. 25. Guelf. *ingeremii cal*. — *Amariores*] Minus aqua dilutae. *Thys.* cf. Brodae Miscell. 1, 3. — *Ebriosa acina*] Guelf. *ebriose acino*. Edd. vet. *ebriosae acinae*; et in sqq. edd. cum Guelf. *ebriosi* pro *ebrioso*. — *Ebrioso -- posset*] Hoc ord. vv. haec exhib. cum edd. vet. et Steph. Long. pro *dice-re ebr. pos.* Praeterea Steph. possit. Sequens et om. Guelf.; pro vv. in neutra hab. invenitur. — *Ebriosa*] Guelf. *ebriosam*. — *Insequentis*] Pro *conseq.* est e. Guelf. Reg. et Ms. *Thys.*; vocalis *a* ex codd. Reg. Linc. et Guelf. Pro *conocent*. Guelf. *exētum* (exemtum).

CAPUT XXI.

Quoad vivet, et quoad morietur, cur id ipsum temporis significant, cum ex duobus sint facta contrariis.

Quoad vivet cum dicitur, item *quoad morietur*, videntur quidem duae res dici contrariae: sed idem atque unum tempus utraque verba demonstrant. Item cum dicitur *quoad senatus habebitur*, et *quoad senatus dimittitur*: tametsi *haberi* atque *dimitti* contraria sunt: unum atque id, ipsum tamen utroque in verbo ostenditur. Tempora enim duo cum inter se opposita sunt atque ita cohaerentia, ut alterius finis cum alterius initio misceatur, non refert, utrum per extremitatem prioris, an per initium sequentis locus ipse confusus demonstretur.

CAPUT XXII.

Quod censores equum adimere soliti sint equitibus corpulentis et praepinguibus: quaesitumque, utrum ea res cum ignominia, an incolumi dignitate equitam facta sit.

Nimis pingui homini et corpulento censores equum adimere solitos, scilicet minus

CAP. XXI. *Id*] Guelf. om. *id*.

§. 1. *Cum* etc.] Guelf. *cum item dic. quoad m. Idem* etc.] Idem: *item atque temp.*

§. 2. *Sunt*] Edd. ante Iunt. *sint*.

§. 3. *An*] Guelf. *aut*.

CAP. XXII. *Sint*] Guelf. *sunt*, atque indicativum post *quod* Gell. saepius posuisse, quam coniunctiv. in

idoneum ratos esse cum tanti corporis pondere
 2 ad faciendum equitis munus. Non enim poena
 id fuit, ut quidam existimant: sed munus sine
 3 ignominia remittebatur. Tamen Cato in ora-
 tione, quam *de sacrificio commisso* scripsit,
 obicit hanc rem criminosis, uti magis videri
 4 possit cum ignominia fuisse. Quod si ita acci-
 pias, id profecto existimandum est, non omni-
 no inculpatum neque indesidem visum esse,
 cuius corpus in tam immodicum modum lu-
 xuriasset exuberassetque.

lemmatibus, facile docebit comparatio; ubique ta-
 men fere adest in nonnullis edd. vel codd. ille
 etiam modus. cf. ad lemm. 4, 1. 3. 1, 21. 2, 9. 15.
 3. 3. 8, 4. 10, 23. 29. 11, 6. 12, 10. 13, 20.; mox
 Guelf. *ping. pro praeping.*

§. 1. *Et*] Guelf. *ut.* — *Adimere*] Locum cor-
 ruptum esse censebat Ascens.; contra infinitivum
 pendere a v. *scilicet* annotavit I. Gron. coll. Obsl.
 Gron. 3, 9. cf. 17, 5, 9. V. Ruddimann. II. p. 321.
 not. 17, 18. — *Minus* etc.] Guelf. *nimis id. r. esse*
eum t. c.

§. 3. *Tamen*] Guelf. *cum.* — *Sacrificio*] Falster.
 p. 254. non dubitabat reponere *sacrilegio*, fide et au-
 ctoritate Festi p. 382. ed. Dacer. Popma coni. *de sa-*
crif. omisso. Sed cf. Priscian. 6, 8. V. 1. p. 247. Krehl.

§. 4. *Cuius*] Steph. *cui.* Deinde *modum* (quo
 caret Guelf.) accessit e codd. et edd. vett. C. 3. Ca-
 to: immodicum modum insolescere. V. *exuber.* de-
 lendum putabat Scriv.; Thys. leg. *exsuper.*, Gron.,
 si quidem tentare liceret, *extuberasset.* Comparat
 autem Virgil. Georg. 1, 191.: At si luxuria foliorum
 exuberat umbra. Add. 2, 516. Aen. 7, 465.

A. GELLII
NOCTIUM ATTICARUM
COMMENTARIUS.

LIBER OCTAVUS.

Commentario octavo haec insunt.

CAPUT I.

*Hesternæ noctu recte[ne], an cum vitio dicatur;
et quænam super istis verbis grammatica traditio sit;*

LIB. VIII. Haec capp. argumenta in edd. ante Ven. 1500. et cod. Morel. hic non inseruntur. Habent illa Ven. 1500. 1509. Iunt. Ald. aliaeque h. l. et iam Bonon. in indice capp.; illae quidem edd. addita hac admonitione; A. Gellii Noctium Atticarum liber Octavus hac aetate non reperitur. Sed ex vetustissimo exemplari haec capita excerpta sunt. Reperiuntur etiam in aliis, ut in Linc. et Sciopp. Guelf. post librum sept. ea inserta hab., additis vv. rubrica scriptis: Expletis capitulis octavi libri sequi deberet ipse liber seu commentarius sed quia hodie non adinventur ideo deficit. Et incipiunt capitula (capitula) non libri eiusdem Agellii Noctium Atticarum. Ceterum nuper fama increbuit Gellium in ruinis Herculanensibus et Pompeianis repertum esse; quam con-

item quod Decemviri in XII. tabulis *nox* pro *noctu* dixerunt.

C A P U T II.

Quae mihi decem verba ediderit Favorinus, quae usurpentur quidem a Graecis, sed sint adulterina

firmatam non comperi. Falster. (Noctt. Ripens. Vigilia I.) de lemmatibus huius libri 120 paginas conscripsit; unde, quae bonae frugis esse intellexi, hic exhibui. cf. Kraus. Nov. Litt. Lips. 1721. p. 133 sqq.

CAP. I. *Hesterna noctu*] In defectu orationis Gellii apposui locum Macrobiani ex Gellio excerptum, qui quidem hic est: Ennius *noctu concubia* dixit his versibus:

*Qua Galli furtim noctu summa arcis adorti
Moenia concubia, vigilesque repente cruentant.*

Quò in loco animadvertendum est, non solum quod *noctū concubia*, sed etiam quod *qua noctu* dixerit. Et hoc posuit in *Annalium* septimo, in quorum tertio clarius quidem idem dixit:

Hac noctu filo pendebit Hetruria tota.

Claudius etiam Quadrigarius Annali tertio: *Senatus autem de noctu convenire, noctu multa domum dimitti.* Non esse ab re puto, quod Decemviri in XII. tabulis inusitatissime *nox* pro *noctū* dixerunt. Verba haec sunt: *Si nox furtum factum sit, si im aliquis occisit, iure caesus esto.* (cf. Lips. Antiqq. LL. 7, 2.). Alia exempla v. ap. Falster. Ruddimann. II. p. 119. not. 48. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 324. Perizon. ad Sanct. Minerv. 1, 9, 3. p. 64. — *Recte ne*] Guelf. et edd. Bonon. Ven. Iunt. Ald. hab. *recte*, omissa particula *ne*; quam dederunt Iunt. et Ald. in indice capp. Sed v. Tursellin. de Partic. p. 441. — *Traditio*] I. e. praeceptio, commentatio. cf. lemma 3, 19.

CAP. II. *Decem*] Plura quam decem, Hebraica, Aegyptiaca, Persica, Africana, Hispana, Sicala, Italica collegit Falster. p. 10 sqq., ut ἀνιάκης, ἀρραβων, γάζα, μάγος, παράδεισος, σατράπης, σάρισσα, φάλαγξ, alia. — *Ediderit*] Edd. vett. *dederit*. In indice capp. Iunt. et Ald. dederunt *edid.* Deinceps Bo-

et barbaras; quae item a me totidem acceperit, quae ex medio communique usu Latine loquentium minime Latina sint, neque in veterum libris reperiantur.

CAPUT III.

Quem in modum et quam severe increpuerit, audientibus nobis, Peregrinus philosophus adolescentem Romanum, ex equestri familia, stantem segnem apud se et assidue oscitantem.

CAPUT IV.

Quod Herodotus, scriptor historiae memoratissimus, parum vere dixerit, unam solamque pinum

non. quae usurpant quidam a Gr.; nostrum hab. reliquae edd. — *Sint*] Ita cum edd. vett. et Steph. p. 561. edidi pro *sunt*. — *Item*] Sciopp. *idem*. Bonon. quae it. tot. a me acc. *Accepit* hab. edd. vett.; *acceperit* Iunt. et Ald. in ind. capp. Mox pro *sint* eadem edd. cum Iunt. et Ald. atque Guelf. exhib. *sunt*, quamquam in fine reperiantur. — *Minime Lat.*] l. e. vitiosa, nova; ut Vivaria, Apiaria, Barbarismus, Soloecismus, Breviarium.

CAP. III. *Assidue*] Non. Marcell. sub v. *Hallucinari*: Aberrare, et non consistere, atque dissolvi et obstupescere, atque tardari honeste Veteres dixerunt, ut est: *Et assiduo oscitantem vidit, atque illius quidem delicatissimas mentis et corporis hallucinationes*. Mercer. p. 123.: Saepius iam monuimus, quum exemplum affert (Nonius) sine auctoris nomine, Gellium intelligi. Ex eodem credo esse, quae in v. *Halophanta*; (ubi Non.: et alius nobilitatis obscurae: *Halophantam mendacem velit*).

CAP. IV. *Herodotus*] Herodot. 6, 37.: Πυθέμνος ὢν ὁ Κροῖσος ταῦτα, πέμπων προηγόρευς τοῖσι Λαμψακηνοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μὴ, σφέας πίττος τρόπον ἀπέλπει ἐκτρίψειν. Πλανωμένων

arborum omnium caesam nunquam denuo ex iisdem radicibus pullulare, et quod item de aqua pluviali et nive rem non satis exploratam pro comperta posuerit,

CAPUT V.

Quid illud sit, quod Virgilius *coelum stare pulvere*, et quod Lucilius *pectus sentibus stare* dixit.

CAPUT VI.

Cum post offensiunculas in gratiam redeatur, expostulationes fieri mutuas, minime utile esse: superque ea re et sermo Tauri expositus, et verba ex Theophrasti libro sumta, et quid M. quoque Cicero

δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί θέλει τὸ ἔπος εἶναι, τὸ σφί ἀπειλήσεν ὁ Κροῖσος, πῶς τροπὸν ἐκτρίψειν, μόγις κατὰ μαδῶν τῶν τις πρεσβυτέρων, εἶπε τὰ ἐδν, ὅτι πῖνυς μούνη δένδρεων πάντων ἐκκοπεῖσα βλαστὸν οὐδένα μετίζει, ἀλλὰ πανάλειδρος ἐξαπόλλυται. V. Cael. Rhodig. LL. Antiqq. 25, 2. et Falster. — *Unam* etc.] Guelf. *unamque solam p. arborem*. — *Item*] Al. *idem*. Ceterum locus huiusmodi nunc non exstat in Herodoti libris; nisi forte huc spectat locus lib. 2. c. 22. ubi dicit: ἐπὶ δὲ χιόνι πεσούσῃ, πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ὕσαι ἐν πέντε ἡμέρησι. — *Exploratam*] Guelf. *exploratamque*.

CAP. V. *Virgilius*] Aen. 12, 407. Hoc caput restituere conatus est Durant. Casellius VV. LL. 2, 4. comparatis de v. *stare* sententiis Servii, Acronis, Porphyrii (ad Horat.) et Nonii, Add. Falst. p. 30. *quod* om. Bonon.

CAP. VI. *Et*] Guelf. om. *et*. — *Libro*] *Intelligere librum De Amicitia*. v. supr. 1, 3. Pro *ex* (quod om. Ven. 1509. et cum Iunt. Ald. h. l., hab. in ind. capp.) Bonon. hab. *e*. Deinde eadem om. *et*; *quod* pro *quid* est in edd. vet. Ceterum Ciceronis de amore amicitiae plures sunt loci, ut nescias, quem in animo habuerit Gell. V. Falstér.

de amore amicitiae senserit, cum ipsius verba additum.

CAPUT VII.

Ex Aristotelis libro, qui Περὶ τῆς μνήμης inscriptus est, cognita acceptaque de natura et habitu memoriae: atque inibi alia quaedam de exuberantia aut interitu eius lecta auditaque.

CAPUT VIII.

Quid mihi usu venerit, interpretari et quasi effingere volenti locos quosdam Platonicos Latina oratione.

CAPUT IX.

Quod Theophrastus philosophus, omnium suae aetatis facundissimus, verba pauca ad populum Athe-

CAP. VII. Περὶ etc.] V. 7, 6. Graeca haec om. Bonon. Ven. et Iunt., spatio tamen vacuo relicto; addita sunt a Ven. et Iunt. in ind. capp. Dein edd. vett. hab. *de nat. mem. et hab.*; nostrum ordinem hab. Iunt. et Ald. in ind. capp. Mox edd. vett. et Guelf. hab. *de alia quadam exub.* (Guelf. *exuper.*) Ald. *alia quaedam exub.* Ceterum huc spectat locus Nonii sub: *in memoriam redire*: Meminisse et in memoriam redire hoc differre Aristoteles putat; διαφέρει μνημονεύειν τῷ ἀναμνησθαι, et vult meminisse omnium esse animantium, ut cibi, potionis, somni, voluptatis: *in memoriam revocare*, quod exciderit, non nisi homines posse. cf. Aristotel. de Hist. Anim. 1, 1. extr. Cic. Tusc. Qu. 1, 24. Plin. H. N. 7, 24. et quos alios laudavit Falster. — *Lecta auditaque*] Thys. *lectu audituque digna*. Sed praecedit: cognita acceptaque.

CAP. VIII. *Locos*] Edd. vett. *iocos*. De simili re cf. Senec. Epist. 58. init. cf. Gell. 10, 22. 18, 14. 17, 29. 5, 15. 19, 11.

CAP. IX. *Theophrastus*] Aelian. V. H. 8, 12. ean-

niensem facturus, deturbatus verecundia obtinuerit; quodque idem hoc Demostheni, apud Philippum regem verba facienti, evenerit.

CAPUT X.

Qualis mihi fuerit in oppido Eleusine disceptatio cum grammatico quodam praestigioso, tempora verborum et puerilia meditamenta ignorante, remotarum autem quaestionum nebulas et formidines capiendis imperitorum animis ostentante.

CAPUT XI.

Quam festive responderit Xanthippae uxori Socrates, petenti, ut per Dionysia largiore sumtu coenitarent.

dem rem narrat; ibiq. v. Kühn. p. 417sq. — *Omnium* Guelf. *omnis*. — *Facundissimus*] Gryph. 1542. 1591. marg. *doctissimus*. — *Hoc*] Bonon. om. et Guelf. *hoc*.

CAP. X. *Eleusine*] Edd. vett. et Guelf. *Eleusino*. — *Praestigioso*] Vano ostentatore, instar illorum, qui praestigiis populum ludunt. *Thys.* cf. 6, 15, 13, 22, 7, 14. Mox *puer. med.* pro *med. puer.* dederunt edd. vett. et Guelf. — *Formidines*] Captiosa argumenta, ab usu eius vocis, quo notabatur linea variis plumis pennisque avium conserta, quae ad retia ponebatur, et sic genus omne ferarum inducebat. v. *Thys.* et Falster. Deinceps ed. Bonon. hab. *form. accip.*; Ven. et Iunt. *form. capiendas*; Ald. *form. ad capiendos imp. animos*. Dativ. subiecit Steph. Ceterum in edd. vett. (praeter Bonon.) capp. 10. et 11. confunduntur, ita ut exhibeant: *cap. imperatorum animis ostentante*, (Iunt. *ostentare*) *festine tibi etc.* Ald.: *cap. imperitor. animos ostentanti. et quam f. etc.* Divisa sunt capp. in Iunt. et Ald. in ind. Capp. *Pro ostent.* Guelf. hab. *ostentatione*.

CAP. XI. *Festive*] Guelf. *festine*. — *Coenitarent*] Edd. vett. *coenitaret*; nostrum hab. Iunt. et Ald. in ind. capp. Falster. supplet: *convivae*. Guelf.

CAPUT XII.

Quid significet in veterum libris scriptum *plerique omnes*: et quod ea verba accepta a Graecis videntur.

CAPUT XIII.

Quopsones; quod homines Afri dicunt, non esse verbum Poenicum, sed Graecum.

CAPUT XIV.

Lepidissima altercatio Favorini philosophi adversus quendam intempestivum de ambiguitate verborum disserentem: atque inibi verba quaedam ex

eviterent. Praeterea Ven. 1509. et Iunt. antea hab. *largitione sumptum coen.*; correxit Iunt. in ind. capp. Simile quoddam v. ap. Diogen. Laërt. 2.

CAP. XII. *Plerique omnes*] Thys. interpretatur: *ferme*, s. *plene omnes*. Scalig. de Re poet. 7. c. ult. comparat *plus minus* pro *plus minusve*; ut sit *plerique vel omnes*. cf. Falster.; supr. 4, 17, 14. Intpp. Corn. Nep. 18, 12. Gell. 1, 3, 2.: 4, 1.: 7, 4.: 21, 1. 15, 7, 1. 17, 5, 4. — *Accepta* etc.] Guelf. a Gr. *accepta vid.*

CAP. XIII. *Quopsones*] Cum Iunt. Ald. et Steph. Long. edidit *Qupsones*; Iunt. in ind. cap. hab. *Cups.*; Bonon. et Ms. Pembroc. *Eups.*, Venet. *Qups.* Guelf. *Eussones*. Scalig. ad Fragm. Em. temp. p. 32. in cod. invenit *Eupsones*, (quod hab. etiam Sciopp.) et leg. *Eudones*, a Panico *Haudoni*; i. e. *χαίρε κρύπτε*. *Eudones* fort. dictum etiam esse pro *Adonis*, s. *ἀδιδονέδς*, i. e. *ἀδης*. cf. Reines. de Punica ling. c. 12, 14. *Qupsones* aliquid Graecum afferre indicavit I. Gron. *κῦψωνες*; ut *κυνόροδον*, *quinorodom*, *ἐποκῶστις*, hypoquistis. Tychonius ap. Falster. p. 68. malebat *Quisones*, (*κῦσῶνες*, *κῶ*) i. e. homines in lucem editi. Coniecturis hic amplius campus. Est v. quoddam Graecum *κῦφῶν*; Latinum *Equisones*; de quo v. Non.

Naevio poeta et Cn. Gellio non usitate collocata; atque ibidem a P. Nigidio origines vocabulorum exploratae.

CAPUT XV.

Quibus modis ignominiatus tractatusque sit a C. Caesare Laberius poeta: atque inibi appositi versus super eadem re eiusdem Laberii.

CAP. XIV. [Naevio] V. plura exempla ap. Non. et Fest. quae conpressit Falster. p. 80. — [Cn. Gellio] Edd. vet. Cn. Gallo, unde Thys. Caecilio. Naev. et Caecil. uterque comici erant. Nostrum dedit iam Iunt. in ind. capp. Guelf. poeta ex G. neogelio. — [Origines] Cf. 18, 4, 11.

CAP. XV. [Ignominatus] Similiter iniuriatus Lucil, Steph. leg. putat: quibus ignominiae modis tractatus sit; vel: quam ignominiose tractatus sit. Thys.: ignominia notatus; et pro tractatus: taxatus. Ven. et Iunt. hab. ignominatus. V. sit om. Bonon. Cf. Falster. p. 82 sq. — [Laberii] V. infr. 17, 14. Both. Poët. Scen. Lat. V. 5. P. 2. p. 205 sq. Macrobi. Saturn. 2, 7.: Laberium asperae libertatis equitem Romanum Caesar quingentis millibus invitavit, ut prodiret in scenam et ipse ageret mimos, quos scriptitabat. Sed potestas non solum, si invitet, sed etiam si supplicet, cogit. Unde se et Laberius a Caesare coactum in prologo testatur his versibus:

Necessitas, cuius cursus transversus impetum
Voluerunt multi effugere, pauci potuerunt;
Quo me detrusit paene extremis sensibus?
Quem nulla ambitio, nulla unquam (Both. quem)
largitio,

Nullus timor, vis nulla, nulla auctoritas
Movere potuit in iuventa de statu;
Ecce in senecta ut facile labefecit loco
Viri excellentis mente clemente edita,
Submissa placide blandiloquens oratio?
Etenim ipsi Di negare cui nihil potuerunt,
Hominem me denegare quis posset pati?

Ego bis tricenſis annis (Both. *Ergo annis bis tr.*)
actis, sine nota,

Eques Romanus lare egressus meo,
Domum revertar. mimus! Nimirum hoc die
Uno plus vixi, mihi quam vivendum fuit.
Fortuna, immoderata in bono aequae atque in malo,
Si tibi erat libitum, literarum laudibus
Floris (Leg. *Florans*. V. Iust. Specim. Obs. Crit. c. 1.)

cacumen nostrae famae frangere,
Cur, cum vigebam membris praeviridantibus,
Satisfacere populo, et tali cum poteram viro,
Non flexibilem me (Both. *me flexib. c.*) concurva-
sti, ut carperes?

Nunc me quo deicis (Both. *deic. quo me*)? Quid
ad scenam affero?

Decorem formae, an dignitatem corporis?
Animi virtutem, an vocis iucundae sonum?
Ut hedera aerpens vires arboreas necat (Both. *ne-
gat*),

Ita me vetustas amplexu annorum (Both. *anno-
sum*) enecat.

Sepulchri similis, nil nisi nomen retineo.

Dein Macrob. pergit: Publius Syrus superavit omnes,
in quibus et Laberium. Unde Caesar arridens hoc mo-
do pronuntiavit: Favente tibi me, victus es, Laberi, a
Syro. Statimque Publio palmam et Laberio annu-
lum aureum cum quingentis sestertiis dedit. Tunc
Publius ad Laberium recedentem ait: Quicum con-
tendisti scriptor, hunc spectator subleva. Sed et La-
berius sequenti statim commissione, mimo novo in-
teriecit hos versus:

Non possunt primi esse omnes omni in tempore.
Summum ad gradum cum claritatis veneris,
Consistes aegre, et citius quam ascendas, decides
(Both. *caedes*).

Cecidi ego; cadet qui sequitur. Laus est publica.

A. GELLII
NOCTIUM ATTICARUM
COMMENTARIUS.

LIBER NONUS.

CAPUT I.

Quamobrem Q. Claudius Quadrigarius in undevicesimo annali scripserit, rectiores certioresque ictus fieri, si sursum quid mittas, quam si deorsum.

- 1 **Q.** Claudius in undevicesimo Annali, cum oppidum a Metello proconsule oppugnari, contra

LIB. IX. In Ms. Morel. et in edd. ante Bonon. titulus est: *Liber Octavus*. In membran. Gisel. lib. X. est, sicuti in cod. Tornæes. In Gisel. post X. incipit XII. In Voss. cod. annotatum in quodam Ms. haberi *XVIII.*; novem autem primi desunt, in toto corpore habentur libb. XXIII. *Thys.* At haec sunt ipsa vv. praeposita cōdici Biblioth. Reg. num. 659. unde potuit descripsisse Voss. ut et alii. In Ms. Bibl. S. Marci exemplar plane est praeferens titulos capitum, quos ita divisos habet, ut concludat *vicesimo III. commentario*, sed ut interim quosdam libros non distinguat, ut hac in parte haesitarint. *I. Gron.* Ceterum ex hoc libro Priscian. 6. p. 191. (Vol. 1.

ab oppidanis desuper e muris propugnari describeret, ita scripsit: *Sagittarius cum funditore utrinque summo studio spargunt fortissime. Sed sagittam atque lapidem deorsum an sursum mittas, hoc interest; nam neutrum potest deorsum versum recte mitti, sed sursum utrumque optime. Quare milites Metelli sauciabantur multo minus, et, quod maxime opus erat, a pinnis hostis defendebant facillime.* Percontabar ego Antonium 2 Iulianum rhetorem, cur hoc ita usu veniret, quod Quadrigarius dixisset, ut contigui magis directioresque ictus fiant, si vel lapidem vel

p. 258. ed. Krehl.) laudat fragmentum: *Historia ex libris Heraclidae Pontici iocunda memoratu et miranda.* V. Falster. Memor. Obscur. P. 3. Numerum tamen libri *Noni* falsum esse iudicavit Krehl. in ind. scriptor. a Prisc. laud. sub nom. *Agellius*.

CAP. I. *Undevicesimo*] Steph. cum edd. vett. (quae ita certe exhib. in ind. capp., non h. l.) edidit *duodevic.* quod hab. Guelf. codd. Petav. et Voss. *Nostrum* est in cod. Florent. et edd. vett. h. l., ut in ipso quoque cap. est, ubi Guelf. etiam hab. *duo devicesimo*.

§. 1. *Metello*] Intelligendus videtur C. Caecil. Met. cf. Senec. de Benef. 3, 23. I. Gron. ad h. l. Vv. *contra--propugn.* om. Guelf. — *Spargunt*] *Sagittas* ex arcubus, lapides vel glandes ex fundis. *Thys.* Gryph. marg. pro *sparg.* hab. *agunt.* — *Hoc*] Vel *hoc* vel *nam* delend. esse censebat Gron. cf. ad 14, 2, 26. — *A pinnis*] Ed. Rom. *a primis.* Guelf. h. l. et §. 8. *a penis.* — *Facillime*] Reg. et Voss. atque marg. Gryph. 1542. 1591. addunt post *facil.* v. *funditores*; Gron. *fundis et arcu* malebat. Contra I. Gron.: dum soli nunc repetuntur funditores, in his solis utrique possunt commode intelligi, ut fit saepius, atque ita non discedo a Mss.

§. 2. *Cur*] Guelf. om. *cur.* —

sagittam sursum versus iacias, quam deorsum: cum proclivior faciliorque iactus sit ex supernis in infima, quam ex infimis in superna.

- 3 Tum Iulianus, comprobato genere quaestionis: *Quod de sagitta, inquit, et lapide dixit, hoc*
 4 *de omni fere missili telo dici potest. Facili-*
or autem iactus est, sicuti dixisti, si de-
super iacias, si quid iacere tantum velis, non
 5 *ferire. Sed cum modus et impetus iactus*
temperandus dirigendusque est: tum, si in
prona iacias, moderatio atque ratio mittentis
praecipitantia ipsa et pondere cadentis teli
 6 *corrumpitur. At si in editiora mittas, et ad*
percutiendum superne aliquid manum et oculos
collinees: quo modus a te datus tulerit,
 7 *eb telum ibit, quod ieceris. Ad hanc ferme*
sententiam Iulianus super istis Q. Claudii ver-

Iacias] Idem: *iaciat*.

§. 3. *Telo]* Voc. *telo* deest in Gisel. v. Lipa. Epist. Quaeest. 5, 8.; hab. reliqui libb. (Guelf. Reg. Petav. Voss., alii) et alibi quoque additur.

§. 5. *Temperandus]* Ed. Leid. a. 1644. hab. *im-*
petrandus; correxit I. Gron. — *Ipsa* etc.] Cod. Voss.
lucumque ipsa; Reg. *praecipitanti alicunqve ipsa*;
 Gron. pr. *plerumque ipsa* -- *opprimitur*.

§. 6. *Collinees]* Al. *collimes, conlines*; (ut Iunt. Ald. Steph.) cf. Voss. Etym. Gisel. Guelf. et Sciopp. *conlinies*; al. codd. nostrum hab. Edd. vet. ante Iunt. *conniveas*; recentiores edd. *conlines*, i. *connives*. Collineare hastam est dirigere ac mittere ex destinatione et arte; collineare simpliciter scopum attingere et ferire; h. l. intendere manum et oculos ad mittendum certius et felicius. v. Gron. — *Modus]* I. e. libratio. *Thys. motus*, hab. Steph. cum Gryph. marg.; nostrum dant. etiam codd. Torn. Guelf. et Gisel. — *Tulerit]* Ita Guelf. Gisel. Steph.; edd. vet. *fuerit*.

§. 7. *Istis]* Pronom. *istis* om. edd. ante Iunt.

bis nobiscum sermocinatus est. Quod [autem] 8
ait idem Q. Claudius: *a pinnis hostis defendebant facillime*; animadvertendum est, usum esse eum verbo *defendebant*, non ex vulgari consuetudine, sed admodum proprie et Latine. Nam *defendere* et *offendere* inter sesa adversa 9
sunt, quorum alterum significat *ἐπιπιδόν ἔχειν*, id est incurrere in aliquid et incidere, alterum, *ἐκπιδόν ποιεῖσθαι*, id est avertere atque depellere. Quod hoc in loco a Q. Claudio dicitur.

CAPUT II.

Qualibus verbis notavit Herodes Atticus falso quempiam cultu amictuque nomen habitumque philosophi eminentem.

Ad Herodem Atticum, consularem virum, 1
ingenioque ameno et Graeca facundia cele-

§. 8. *Quod*] Guelf. quo. *Autem* omit. Guelf. Reg. Petav. Voss. Linc. Scheff. et Torn. Deinde pro idem Ms. Thys. hab. *tandem*.

§. 9. *Id est* etc.] Haec vv. *id est* .. *insidere*, et mox *id est* .. *depellere* addidi cum Long. ex codd. omnibus Gron. quibus accedunt Gisel. apud Lips. cod. Torn. et edd. ante Ald. Etiam Guelf. significat G. i. *incurrere atque depellere quod* etc. prave errore omissis interpositis. Interpretationem ab ipso Gellio profectam esse censebant iam Lips. et Phil. Carolus. Ceterum *in* ante *aliquid* dedit Reg. *ἐπιπιδόν* pro *ἐκπιδόν* est in iisdem libb. v. ad Xenoph. Anab. 1; 6, 9. *ποιεῖσθαι* in *ποιεῖν* mutant nonnulli Gron. codd. Torn. atque Gisel. Ald. ante loco add. *alio*, quod correctum iam est in ed. Basil. 1519.

CAP. II. *Qualibus*] Pro *quibus* dederunt Reg. Voss. et Flor. Pro *verbis* (quod hab. ed. Rom.) reliquae edd. ante Iunt. hab. *rebus*. Mox edd. vet.

- brems, adiit, nobis praesentibus, palliatum quisp
 1 piam et crinitus, barbaque prope ad pubem
 usque porrecta; ac petiit, aes sibi dari et
 2 *ἀπορως*. Tum Herodes interrogat, quisnam
 3 esset. Atque ille, vultu sonituque vocis ob
 iurgatorio, philosophum sese esse dicit; et
 mirari quoque addit, cur quaerendum putas
 4 set, quod videret. Video, inquit Herodes, bar
 bam et pallium; philosophum nondum video.
 5 Quaeso autem te, cum bona venia dicas mihi,
 quibus nos uti posse argumentis existimas, ut
 6 esse te philosophum noscitemus? Interibi ali
 quot ex iis, qui cum Herode erant, erraticum
 esse hominem dicere et nulli rei, incolamque

hab. *philosophiae mentitum*. Iunt. Ald. *philosophiae mentientem*.

§. 1. *Ingenioque*] Sciopp. *ingenio sine copula que*. — *Prope ad pubem*] Guelf. *probe ad pubem*. — *Petiit*] Edd. vett. et Guelf. *petit*. — *Ἀπορως*] Edd. vett. post v. *ἀπρ.* add.: *id est, ad panes emendos scilicet*. Ald. Vasc. Gryph. tantum: *emendos scilicet*. Omitt. Steph. Gisel. (Lips. l. l. 3, 6.) Guelf et codd. Gron.; cf. Steph. Specim. Emendd. p. 99. Voss. hab. *dari ei capto ic tum Her.*, ita ut Graeca Latinis litteris scriberentur; et Reg.: *capto. Hic tum; Hic natum esse ex ΑΠΤΟΙC intellexit Gron.*

§. 2. *Quisnam esset*] Steph. *quis homo esset*; nostrum hab. codd. Gron. Guelf. Torn. et edd. vett.

§. 3. *Dicit*] Guelf. *dixit*. Dein edd. ante Iunt. *bm. et*.

§. 6. *Interibi*] Sciopp. *interim ibi*. Guelf. *intererant ibi al. ex his qui erant qui err.* etc. Etiam Iunt. *intererant ibi al.* Deinceps Steph. ediderat: *quum aliquot ex his — dicerent*; quod cum codd. et edd. vett. correxit Gron. Praeterea codd. Torn. et Guelf. hab. *esse hom.* quem vv. ordinem recepi cum edd. vett. pro *err. hom. esse*. — *Nulli rei*] Guelf. edd. vett. et Long. *nullius rei*; *nulli est* e Gisel. Reg.

se sordentium ganearum; ac, nisi accipiat, quod petit, convicio turpi solitum incessere: que ibi Herodes: *Demus*, inquit, *huic aliud aeris, cuicuiusmodi est; tanquam homines, non tanquam homini*; et iussit dari pretium 7 anis triginta dierum. Tum nos aspiciens, qui eum sectabamur: *Musonius*, inquit, *aeruscanti cupiam id genus, et philosophum sese ostendenti dari iussit mille nummum, et cum plerique dicerent, nebulonem esse hominem, malum et maliciosum, et nulla re bona dignum: eum Musonium subridentem dixisse aiunt*: 8 *εὖος οὐν ἰσὶν ἀγρυπίαν*. Sed hoc potius, inquit, *dolori mihi et aegritudini est, quod stiusmodi animalia spurca atque probra non usurpant sanctissimum, et philosophi* 9

Pet. Voss. Linc. et Steph. cf. 15, 9, 11. 7, 11, 2. — *tiue*] Hanc voculam sustulit Steph.; hab. codd. Iron. Guelf. et Torn. atque edd. vet. — *Cuicuiusmodi*] Ita Reg. Pet. Voss. Giscl. Steph. Significat: quacumque est. Edd. vet. Guelf. *cuiusmodi*. Forner. Quotid. rer. 2, 2. cum marg. Gryph. *cuiuscuiusmodi*. ad 2, 8, 6. Vet. cod. Sciopp. *cuiusmodi*; alius: *cuiusumque*.

§. 8. *Aeruscanti*] Edd. ante Iunt. *circumstanti*. cf. 14, 1. Casaub. ad Theophr. p. 182. — *Ἀξίος*] Dignus argento, ut ita illum confestim dimittamus, vel inauit tacite pecuniae possessionem saepe in lignis contribui. Forsan alludit ad servos ἀγρυπίατρος, qui pretio comparantur. *Thys*. Immo dignus argento, quod relinquet illum qualis est, non emendaturo, ut simile ad similem veniat. *I. Græm*. Nebulo ἀγρυπία ἀξίος iudicatus est, quod virtute, quae ipsa sibi praemium est, carebat. Falster. p. 256.

§. 9. *Probra*] AL (Ascens. II.) *probrosa*; *probra* hab. cum reliquis libb. edd. vet. et cod. Giscl., quod interpretantur: probrosos homines. Sed quia *animalia spurca atque praecedunt*, hoc displicebat

- 10 *appellāntur.* *Maiores autem mei Athenienses nomina iuvenum fortissimorum Harmodii et Aristogitonis, qui libertatis recuperandae gratia Hippium tyrannum interficere adorsi erant, ne unquam servis indere liceret, decreto publico sanxerunt: quoniam nefas ducerent, nomina, libertati patriae devota, servili contagio pollui.* Cur ergo nos patimur nomen philosophiae illustrissimum in hominibus deterrimis exsordescere? Simili autem, inquit, exemplo ex contraria specie antiquos Romanorum audio praenomina patriciorum quondam, male de republica meritorum, et ob eam causam capite damnatorum, censuisse, ne cui eiusdem gentis patricio inderentur: ut vocabula quoque eorum defamata atque demortua cum ipsis viderentur.

CAPUT III.

Epistola Philippi regis ad Aristotelem philosophum
super Alexandro recens nato.

- 1 Philippus Amyntae fuit filius, terrae Macedoniae rex, cuius virtute industriaeque Ma-

Gron. et suspicabatur: *inebra*; i. e. inauspicata, mali ominis; s. *proebra*, s. *ac reproba*, i. e. reiicula. Deinceps Long. *usurpent* et *appellentur*.

§. 10. *Hippiam*] Cf. 17, 21, 7. et Thys. ad h. l.

CAP. III. §. 1. *Fuit*] V. *fuit* addidi e cod. Thuan., suadente etiam I. Gron., qui comparat 1, 4.: Iulianus — fuit. Is etc. et c. 8.: Phocion — fuit. Is etc. Sequens *filius* omittit ex vet. scriptura, ut ait, Scalig. Lectt. Auson. 1, 23.; sed hab. codd. Gron. Guelf. et Thuan. Deinde *Macetiae* pro *Maced.* volebat idem Scal. l. l. et Sciopp., invit. codd.; *Macetae*

cetae, locupletissimo imperio ducti, gentium nationumque multarum potiri coeperant, et curius vim atque arma, toti Graeciae cavenda metuendaque, inclitae illae Demosthenis orationes contionesque vocificant. R. Philippus, 2 cum [in] omni fere tempore negotiis belli victoriisque affectus exercitusque esset, a liberali tamen Musa et a studiis humanitatis nunquam abfuit, quin lepide comiterque pleraque et faceret et diceret. Feruntur adeo libri episto- 3 larum eius, munditiae et venustatis et prudentiae plenarum; velut sunt illae literae, quibus Aristoteli philosopho natum esse sibi

autem pro *Macedones* est in Gisel., duobus Pet. duobus Voss. Linc. Reg. Guelf. et Steph. (v. Specim. Emend. p. 100.) v. Gron. — *Cavenda* etc.] Ita codd.; Steph. (l. l. p. 132.) con. *metuenda cavendaque*, quam caveamus ab iis quae iam metuimus. Guelf. (qui pro toti hab. totius) et edd. vett. *cavendam metuendamque*; inde al. *cuius arma atque vim -- cavendam*, etc. cf. Ruddimann. II. p. 31. not. 66. I. Gron. laudat Cic. Epist. ad Div. 11, 21.: neque metnam quicquam et cavebo omnia. — *Orationes*] *Contiones* angustiores sunt, ut Alexandri apud Curtium, Catilinae apud Sallustium; *orationes* angustiores, et ad forum vel senatum compositae, cf. Plin. Epist. 1, 16, 4. Lafr. 18, 7, 9. Falster. p. 335. — *Vocificant*] Hoc v. dedit cum Lips. e Gisel. Steph. l. l., confirmantibus Gron. codd. Vulg. (Guelf.) *notificant*; Thys. con. *vociferant* pro *vociferantur*.

§. 2. *Cum*] *Cum* om. Guelf.; in om. Long. om. edd. vett. *Fere* pro *fere* hab. edd. ante Iust. v. 17, 10, 1. — *Musa*] Sciopp. et Guelf. *mensa*. — *Diceret*] Cf. Iustin. 9, 8.

§. 3. *Illae*] S. Croix, *Examen des Histor. d'Alexandre*, p. 194. ed. H.: *Il falloit être Philippe pour faire un pareil choix (que celui d'Aristote) et s'en applaudir de cette manière, si toutefois cet-*

- 4 Alexandrum nuntiavit. Ea epistola, quoniam
cyrae diligentiaeque in liberorum disciplinas
hortamentum est, [ex] scribenda visa est ad
5 commonendos parentum animos. Exponenda
igitur est ad hanc ferme sententiam: *Philippus*
Aristoteli salutem dicit. Filium mihi
genitum scito. Quod equidem diis habeo gra-
tiam: non proinde quia natus est, quam pro
eo, quod eum nasci contigit temporibus vitae
tuae. Spero enim fore, ut eductus eruditus-
que abs te dignus exsistat et nobis et rerum
6 *istarum susceptione.* Ipsius autem Philippi
verba haec sunt: Φίλιππος Ἀριστοτέλει χαίρειν.
Ἰσθι μοι γεγονότα υἱόν· πολλήν οὖν τοῖς θεοῖς χα-
ρίν ἔχω, οὐχ οὕτως ἐπὶ τῇ γενέσει τοῦ παιδός, ὥς
ἐπὶ τῷ κατὰ τὴν αἰὶν ἡλικίαν αὐτὸν γεγονέναι· ἐλπί-
ζω γάρ, αὐτὸν ὑπὸ σοῦ τραφέντα καὶ παιδευθέντα
ἀξίον εἶσθαι καὶ ἡμῶν καὶ τῆς τῶν πραγμάτων
διαδοχῆς.

4e lettre est bien authentique; car on
peut en douter avec assez de raison.

§. 4. Ea] Pron. ea om. edd. ante Iunt. — Ex-
scribenda] Scrib. hab. Reg. et Voss. cf. 4, 6, 10.
Exscr. tamen legitur 7, 19, 5. Alibi Gell.: ponere,
appondere, transponere, subscribere, transcribere, ad-
scribere, sublicere, sumere. Sequens *commonend.*
pro commovend. est e Pet. duobus Voss. Thuan. et
Flor., quibus accedunt edd. vett.; Ms. Thys. *commo-*
vendum. Guelf. *commov.*

§. 5. Proinde] Edd. ante Iunt. *perinde.* Mox
Guelf. *contigit (contingit).* — *Eductus etc.*] Ioan.
Sarisb. De Nōgis curial. 4, 6.: *educatus eruditus-*
que a te; a te hab. etiam Guelf. — *Susceptione]*
Ita Ioan. Sarisb. Guelf. Gisel. et Gron. codd. Edd.
vett. *successione;* nostrum praestare propter v. δια-
δοχῆς vidit Steph. l. l. p. 101.

§. 6. Verba -- sunt] Guelf. *verba sunt haec.* —
Πραγμάτων] Schell. *μετέπων* pr. Versionem aucto-

CAPUT IV.

De barbararum gentium prodigiis miraculis;
deque diris et exitiosis effascinationibus: atque inibi
de feminis repente versis in mares.

Cum e Graecia in Italiam rediremus, et 1
Brundisium iremus, egressique e navi in ter-
ram in portu illo inclito spatiaremur, quem
Q. Ennius remotiore paulum, sed admodum
scito vocabulo *praepetern* appellavit, fascēs li-
brorum venalium expositos vidimus. Atque 2
ego statim avide pergo ad libros. Erant au- 3
tem isti omnes libri Graeci miraculorum fabu-
larumque pleni: res inauditae, incredulae;
scriptores veteres non parvae auctoritatis: Ari-
steas Proconnesius et Isigonus Nicaeensis et
Ctesias et Onesicritus et Polystephanus et He-
gesias. Ipsa autem volumina ex diutino situ 4
squalebant, et habitu aspectuque taetro erant.
Accessi tamen, percontatusque pretium sum, 5
et, adductus mira atque insperata vilitate, li-

ris videri poscere: τοῦτων τῶν πρ. putabat Gron.
Quid si antea pro *istarum* legas *nostrarum*, et h. l.
restituas: ἡμετέρων?

CAP. IV. *Effascinationibus*] Pro *fascin.* recepi
cum Long. e Reg. Voss. Pet. Scheff. Torn. et Guelf.
Saepē hoc v. usus est Plin. in H. N.; et Gell. hoc
cap. §. 7. effasquantium.

§. 1. *Appellavit*] Guelf. *appellatum*.

§. 2. *Statim avide*] Ita edd. vett. et Guelf. pro
avide statim pergo.

§. 3. *Isti -- libri*] Guelf. *omnes isti libri*. — *In-
credulae*] Thys. malebat; *incredibiles*; Gron. *inre-
dundae, incredendae*. — *Polystephanus*] Gron. *Phi-
losteph.*; laud. Ions. hist. phil. 1, 2.

§. 5. *Vilitate*] Ald. *utilitate*. Nostrum hab. edd.

videndo, quos diptius irati viderint; eosque ipsos mares feminasque, qui visu ita nocenti sunt, pupillas in singulis oculis binas habere.

- 9 Item esse in montibus terrae Indiae homines caninis capitibus et latrantibus; eosque vesci avium et ferarum venatibus: atque item esse alia apud ultimas orientis terras miracula homines, qui monocoli appellantur, singulis corporibus saltuatim currentes, vivacissimae pernicitatis: quosdam etiam esse nullis cervicibus, 10 oculos in humeris habentes. Iam vero hoc egreditur omnem modum admirationis, quod iidem illi scriptores gentem esse aiunt apud extrema Indiae, corporibus hirtis et avium ritu plumantibus, nullo cibatu vescentem, sed spiritu florum naribus hausto victitantem: Pygmaeos quoque haud longe ab iis nasci, quorum qui longissimi sint, non longiores esse,

Visu--noc.] Sic Reg. pro *v. tam noc.*; Thuan. *visus ita nocentis*; al. *nocentes*. Deinde *pupillas* pro *pupulas* scripsi cum codd. Torn. et Guelf. atque edd. vett. Utraque tamen forma proba. V. Glossaria. cf. Salmas. ad Solin. p. 190sq. Mox *v. oculis om.* Guelf.

§. 9. *Item esse*] Sic Guelf. et edd. vett. pro *esse item*. — *Monocoli*] Edd. vett. *monomeri*, Pet. *monoruri*, Linc. *monocruri*. Gisel. Reg. Voss. Scheff. *monocoli*. Guelf. *moniculi*. Long. *monoculi*. Fuerunt qui hic et apud Plin. emendarent: *monosceli*, ut Lips., alii; sed Graecum sermonem hoc non ferre intellexit Gron. Dicendum erat *μονοσκελεις*. cf. Turneb. Advers. 24, 42. Ctesiae fragm. p. 264. 270. ed. meae. Deinceps *appellentur* hab. cod. Torn. Mox Reg. *saltatim*, quod probavit Phil. Carol.

§. 10. *Hoc*] Pron. hoc adiunxi ex edd. vett. et Guelf. — *Hirtis*] Guelf. *hircis*. — *Spiritu*] V. ad Fragm. Ctesiae p. 270. not. x. — *Sint*] Edd. vett. *sunt*. — *Duo*] Cod. Torn. *duos*, quod hab. etiam edd. vett. V. ad 7, 2, 5. Guelf. *duo*.

quam pedes duo et quadrantem. Haec atque 11
 alia istiusmodi plura legimus. Sed, cum ea 12
 scriberemus, tenuit nos non idoneae scripturae
 taedium, nihil aut ornandum iuvandumque
 usum vitae pertinentis. Libitum tamen est, 13
 in loco hoc miraculorum notare id etiam, quod
 Plinius Secundus, vir in temporibus aetatis
 suae, ingenii dignitatisque gratia, auctoritate
 magna praeditus, non audisse neque legisse,
 sed scire sese atque vidisse in libro *Naturalis*
Historiae septimo scripsit. Verba igitur haec, 14
 quae infra posui, ipsius sunt, ex eo libro sum-
 ta: quae profecto faciunt, ut neque respuenda,
 neque ridenda sit notissima illa veterum poë-
 tarum de Caenide et Caeneo cantilena: *Et* 15
feminis, inquit, mutari in mares, non est
fabulosum. Invenimus in annalibus, Q. Ter-
cinio Crasso, C. Cassio Longino consulibus,

§. 11. *Atque*] Guelf. *autem*.

§. 13. *Plinius*] H. N. 7, 3. p. 13. Bip. — *Gra-*
tia] Guelf. *gratie* (gratiae) *auct. magna* etc.; mox
 idem om. *neque*.

§. 14. *Haec*] Steph. om. pron. *haec*; hab. cum
 reliquis libris Guelf. et Torn.; hic cod. et cod. bi-
 blioth. Franequer. (ap. Bondam. VV. LL. 2, 4.) pro
profecto dant *prosperta*; unde Bondam. legendum
 putabat *perspecta*. — *Neque* etc.] Guelf. *neq. resp.*
sit notiss. neque rid. illa veter. etc. Vv. *neq. riden-*
da operar. vitio om. ed. Gryph. a. 1566.; hab. reli-
 quae edd. vett. et Gisel. Mox vv. *veter. poët.* om.
 edd. ante Iunt. Tum eadem cum Iunt. hab. *Cas-*
neide. Nostrum Ald.

§. 15. *Q. Lic.*] Thuan. *quae Lic.* Pigh. Annal.
 ad a. u. c. DLXXCII. praenomen corrigendum esse
 vidit. *P. Lic.* substituendum esse censuit Proust. I.
 Gron.: Quum *Cassii* praenomen in Reg. non exstet,
 videtur etiam ab Gellio non fuisse datum priori, sed
 feriatam manum male praescripsisse utrique. Guelf.,

11 *Casini* puerum factum ex virgine sub paren-
 12 tibus, iussuque haruspicum deportatum in in-
 gulam desertam. *Licinius Mucianus* prodi-
 dit, visum esse a se *Argis* Arescontem, cui
 13 nomen *Areacusae* fuisset; nupsisse etiam;
 14 mox barbam et virilitatem provenisse, ux-
 oremque duxisse; eiusdem sortis et *Smyrnae*
 puerum a se visum. Ipse in *Africa* vidi mu-
 tatum in marem die nuptiarum *L. Cossicium*
 ciuem *Thysdritarum*: vivebatque, cum pro-
 15 derem haec. Idem *Plinius* eodem in libro
 verba haec scripsit: *Gignuntur homines utri-
 usque sexus; quos hermaphroditos vocamus,
 olim androgynos vocatos et in prodigiis ha-
 bitos, nunc vero in deliciis.*

omissis vv. *C. Cassio*, hab. *Q. Licinio Crasso Long.*
 — *Casini*] Guelf. et Steph. cum edd. vett. *C. Asi-*
nii; Gisel. *C. Asini*; cod. Torn. *C. Assini*; al. (Gryph.
 1542.) *Casini*. *Casinum* s. *Cassinum* locum signifi-
 care viderunt cum Lips. alii. Reg. cum Gryph. 1539.
 hab. *Casini*; omisit hoc nomen cum Ald. Basil. 1519.
Ascens. al. — *Deportatum*] V. Durant. Variar. 1, 3.
 — *Argis*] Guelf. *argisares*, spatio septem fere lite-
 rarum vacuo relicto. Deinceps Gryph. *Aristont.* —
L. Cossitium] Thuan. *Cossicium*; praenomen *L.*
 ignorat Reg.; Scioopp.: f. *Cossutium*. *Cosit.* hab. edd.
 vett. Deinceps Guelf. *Thydria*.

§. 16. Libro etc.] Cap. 3. Guelf. et edd. ante
 Yunt.: *Pl. in eod. lib. scripsit haec; omisso v. verba.*

CAPUT V.

Diversae nobilium philosophorum sententiae de ge-
nere ac natura voluptatis: verbaque Hieroclis philo-
sophi, quibus delecta Epicuri insectatus est.
De voluptate veteres philosophi diversae
sententias tenuerunt, atque dixerunt. Epicurus
voluptatem summum bonum esse ponit; eam
tamen ita definit: *αρεσ: ἀταρξ: κατὰ φύσιν*.
Antisthenes Socraticus summum malum dicit.
Eius namque hoc verbum est: *μὴ εἶναι πᾶσι
ἢ ἡδονῇ*. Speusippus vetusque omnis Aca-
demia voluptatem et dolorem duo mala esse
dicunt opposita inter sese; bonum tamen esse,
quod utriusque medium foret. Zeno censuit,
voluptatem esse indifferens, id est, neutrum;
neque bonum neque malum; quod ipse Grae-
co vocabulo *ἀδιάφορον* appellavit. Critolaus
Peripateticus et malum esse voluptatem ait.

CAP. V. §. 1. *Philosophi*] V. quos laudavit Long.
Diogen. L. 10, 3. Cic. Tusc. 3, 4. de Fin. 1, 15. 2,
14. alios. De Antisth. Diog. L. 6, 12. Speusippo,
Diog. L. 4, 1. Zenone, eund. 7, 1, 60. Ceterum vv.
tenuer. atque restitui ex edd. vett. ante Iunt., in
qua omissa sunt; ut etiam in Guelf.; Ald. edidit *sunt*,
tenuer., neglectis vv. atq. *dix.*

§. 4. *Esse dicunt*] Ita edd. vett. pro *dic. esse*.
Et Guelf. *duo mala esse quod dicunt oppos. int. se-*
se; ubi *quod* ex seqq. illatum est. — *Tamen*] Ita
Reg. Vulg. *autem*. In cod. Lugdun. maiore erat:
bonum esse. I. Gron.: Est elegantius et praeter ex-
spectatum, ut, quum supponas duo mala sibi oppo-
sita, medium *tamen* inter ea dicas bonum esse, quod
vix fieri posse videatur, et continentia universa ma-
la fore. Itaque licet id ita sit, statuunt *tamen* in
his extremis malis aliud.

et multa alia mala parere ex sese, iniurias,
 7 desidias, obliviones, ignavias. Plato ante hos
 annis ita varie et multiformiter de voluptate
 disseruit, ut cunctae istae sententiae, quas
 supra posui, videantur ex sermonum eius fon-
 tibus profluxisse: nam perinde unaquaque uti-
 1 tur, ut et ipsius voluptatis natura fert, quae
 2 est multiplex, et causarum, quas tractat, re-
 turnque, quas efficere vult, ratio desiderat.
 8 Taurus autem noster, quotiens facta mentio
 Epicuri esset, in ore atque in lingua habebat
 verba haec Hierocli Stoici, viri sancti et gra-
 vis: Ἡδονὴ τέλος, πόρνῃς δόγμα· οὐκ ἐστὶ πρό-
 νοια οὐδὲν, πόρνῃς δόγμα.

§. 7. Plato] In Philebo. Dein edd. ante Iunt.
 pro et mult. dant multiformiterque. — Supra posui]
 Reg. tantum: exposui. Idem statim: ex sermonibus
 eius fontibusque; tanquam fontes maluisset ad ipsam
 Platonis personam transferre, non sermones eius. —
 Vult] Ms. Thy. völet.

§. 8. Esset] Codd. Torn. et Guelf. erat. — Hi-
 erocli] Ita Steph. cum Reg. aliisque, pro (Guelf.)
 Hieroclis. V. 3, 10, 11. — Ἡδονή] Edd. vett. ἡδονῆς,
 quod correxit Steph. Specim. Emendd. p. 170. Idem
 δρον s. οὐ ante οὐκ inserendum putabat, ut dica-
 tur: ubi non sunt lupanaria. Alioqui vel οὐκ ἐστὶ
 scribendum esse vel ἀπέστω; et pro οὐδὲν, οὐδὲ, ut
 totus locus ita legatur: ἡδονή, τέλος· πόρνῃς δόγμα·
 οὐκ ἐστὶ πορνεία, οὐδὲ πόρνῃς δόγμα· hoc sensu:
 Voluptas, finis: hoc meretricis est dogma. Non sint
 lupanaria, nec meretricis dogma erit. v. annot. seq.
 — Πρόνοια] Vulg. πορνεία; nostrum dederunt codd.
 Reg. Pet. Torn. cf. Pearson. prolegomm. ad Hierocl.
 et I. Gron. ad h. l. Gebh. Antiqq. LL. 2, 23, e Pa-
 lat. profert: πόρνῃς δόγμα ἀπέστω; et edd. vett.
 ἀπέστω πορνεία; addita hac translatione: Voluptatis
 finis meretricis decretum est. Tolle fornicationem,
 nullum meretricis erit decretum. Bentl. ad Phalarid.
 malebat: οὐκ ἐστὶ πρόνοια, οὐδὲ πόρνῃς δόγμα, i. e.

CAPUT VI.

Verbum, quod est *ab ago* frequentativum, in prima syllaba quonam sit modulo pronuntiandum.

Ab eo, quod est *ago* et *egi*, verba sunt, 1
quae appellant grammatici frequentativa, *actito*
et *actitavi*. Haec quosdam non sane indoctos 2
viros audio ita pronuntiare, ut primam in his
literam corripiant: rationemque dicunt, quo-
niam in verbo principali, quod est *ago*, pri-
ma litera breviter pronuntiatur. Cur igitur 3
ab eo, quod est *edo*, et *ungo*, in quibus ver-
bis prima litera breviter dicitur, *esito*, et *un-*
ctito, quae sunt eorum frequentativa, prima
litera longa promimus? Et contra *dictito*, ab
eo verbo, quod est *dico*, correpte dicimus?
Num ergo potius *actito* et *actitavi* producenda
sunt? quoniam frequentativa ferme omnia eo-
dem modo in prima syllaba dicuntur, quo
participia praeteriti temporis ex iis verbis, unde
ea profecta sunt, in eadem syllaba pronunti-

Providentia nulla est; decretum ne meretricis qui-
dem. Epicureorum duo dogmata exsecratur Hiero-
cles, et ad lupanaria amandat.

CAP. VI. *Ab*] Guelf. Iunt. et Ald. om. praepos.
ab. Edd. vett. ante Iunt. *verbum ab eo, quod est*
ago, freq., quae quidem lectio proba esse videtur. v.
init. cap. Guelf. *frequentativum*. Deinde Guelf. et
edd. vett. hab. *modo*; sed in ind. capp. exhib. *mo-*
dulo, praeter Rom.

§. 2. *Dicunt*] Edd. ante Iunt. *dicant*.

§. 3. *Prima -- longa*] Reg. et unus ex Lugdu-
nensibus: *primam literam longam*. Quasi vv. illa
esito et *unctito* acciperentur in genit. casu. I. *Gron.*
De re. cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 109 sq. —
Facit; lectito] Vulgat. vv. ordinem *lectito, facit mū-*

antur; sicut *lego*, *lectus*, facit *lectito*; *ungo*, *unctus*, *unctito*; *scribo*, *scriptus*, *scriptito*; *moveo*, *motus*, *motito*: *pendeo*, *pensus*, *pensito*; *edo*, *esus*, *esito*: *dico* autem, *dictus*, *dictito* facit: *gero*, *gestus*, *gestito*: *veho*, *vectus*, *vectito*: *rapio*, *raptus*, *raptito*: *capio*, *captus*, *captito*: *facio*, *factus*, *factito*. Sic igitur *actito* producte in prima syllaba pronuntiandum: quoniam ex eo fit, quod est *ago*, et *actus*.

CAPUT VII.

De conversione foliorum in arbore olea, brumali et solstitiali die; deque fidibus id temporis ictu alieno sonantibus.

1. Vulgo et scriptum et creditum est, folia olearum arborum brumali et solstitiali die converti; et quae pars eorum fuerit inferior atque occultior, eam supra fieri atque exponi

tavi cum Reg. Flor. duobus Lugd. et Torn. — *Moveo* -- *motito*] Vulg. *moneo*, *monitus*, *monito*; (Guelf. *moneo*, *monitus*, *motito* (sic!)) correxit ex Gisel. cum Lips. (Epistoll. Quaest. 5, 8), Steph., confirmarunt meliores codd. Gron. Non facile quis dixerit *monito*. Deinde Voss. de Analog. 3, 44. *pendo* pro *pendeo*. — *Facio* etc.] Guelf. om. vv. *facio fact. fact.*

CAP. VII. *Die*] Guelf. om. *die*. — *Id temporis*] Iunt. *id a temporibus*, in ind. cap. *id temporibus*. Correx. Ald.; Steph., invit. codd. Gron. Torn. Guelf. et edd. vet., hab. *iis temporibus*; idem initio cap. *volgo*, contra eosdem libros.

§. 1. *Est*] Guelf. om. *est*. — *Fuerit*] Ita edidi secutus Guelf., optimos codd. Gron. et cod. membran. biblioth. Franequer. (v. Bondam. VV. LL. 1, 9). Vulg. *legebatur fuerat*. — *Fieri*] Al. (marg. Gryph.) *ferri*, s. *superferri*. Lips. l. l. e Gisel. et

ad oculos et ad solem: quod nobis quoque 2
semel atque iterum experiri volentibus ita esse
propemodum visum est. Sed de fidibus rarius 3
dictu et mirabilius est: quam rem et alii do-
cti viri et Suetonius etiam Tranquillus in li-
bro *Ludicrae Historiae* primo satis comper-
tam esse, satisque super ea constare affirmat;
nervias in fidibus brumali die alias digitis pelli,
alias sonare.

CAPUT VIII.

Necessum esse, qui multa habeat, multis in-
digere: deque ea re Favorini philosophi cum brevi-
tate eleganti sententia.

Verum est profecto, quod, observato re- 1

Long. *superfieri*. Pontan. Anal. 3, 6. *supercieri*; *su-
pra fieri* hab. edd. vett. Steph. Guelf. et libb. Gron.,
qui ex Theophr. H. Plant. 1, 16: σπρέφειν γὰρ δο-
κοῦσι τὰ ἄπτια μετὰ τροπὰς δεινὰς, efficit: fuerit
inf. atq. oc., eam *suppam fieri* etc. ἄπτιος esse
suppus, de quo v. Gron.

§. 2. *Semel -- iterum*] Edd. ante Iunt. *sem. et
iterum*.

§. 3. *Compertam* etc.] Edd. vett. *compertum --
super ea re const.* — *Pelli*] I. e. pulsari. An voluit
digitis pulsatis quiescere, alias sonare, an potius si-
mul sonare? quod ex confinio fieri potest. Neque
enim de diversis instrumentis eum loqui arbitror, ut
uno tactu aliud iuxta positum resonet. *Thys.* — *Alias*]
Quam quae digitis tactae sunt. *Thys.* De pluribus
et diversis fidibus s. instrumentis accipe, aut chor-
dis in uno organo supra chordas positae. *Falster.*

CAP. VIII. *Necessum*] Edd. ante Iunt. *necessa-
rium*; Iunt. *necessum est*; in ind. capp. *necessum
esse*. Mox Guelf. *habebat*. — *Sententia*] Inde a Steph.
legebatur h. l. *sententiae*; rectius *sententia* in edd.

- rum usu, sapientes viri dixere, multis egere, qui multa habeat; magnamque indigentiam nasci, non ex inopia magna, sed ex magna
 2 copia. Multa enim desiderari ad multa, quae
 3 habeas, tuenda. Quisquis igitur multa habens cavere atque prospicere velit, ne quid egeat, neve quid desit, iactura opus esse, non quæstu; et minus habendum esse, ut minus desit.
 4 Hanc sententiam memini a Favorino inter ingentis omnium clamores detornatam inclusamque verbis his paucissimis: Τὸν γὰρ μὲν καὶ

vett. et in collectione capp. ubique; hinc restitui. Guelf. *sententie*.

§. 1. *Dixere*] Ita Guelf. codd. Gron. omnes et Torn. cum edd. vett. pro *dixerunt*; quod dedit Steph. — *Magna*] Guelf. om. *magna*.

§. 3. *Habens cavere*] Guelf. *habens tuenda cavere*. — *Quid*] Linc. et Scheff. *cuius*; al. (ut Guelf.) vulgat. *tēnent*; Gron. confert c. 15.: si id usus est.

§. 4. *Detornatam*]. Edd. vett. ante Iunt. *exornatam*; Gryph. et Paris. 1584. in marg. *detonatam*, quod dederat Ald.; nostrum hab. Iunt. et Gryph. v. Iuret. ad Symmach. Epist. Auctar. p. 343. I. Gron. ad h. l., In Scheff. rubrica hæc interpretatio Graeca legitur: οἷον ἀπεξερυσμένη καὶ στρογγύλη καὶ τετορνευμένη. — Τὸν]. Pro seqq. Graecis in cod. Thuan. inseruntur duo disticha, quae profert Lips. Epist. Qu. 5, 8. ab ipso reperta in Ms. Gisel. post librum nomen, ut in alijs Ms. (et edd. ante Ald.) illic quoque apparent:

Cecropias noctes doctorem exempla virorum

Donat habere mihi nobilis Eustochius.

Vivat et aeternum laetus bona tempora ducat,

Qui sic dilecto tanta docenda dedit.

Neque illic exstat nomen vel *Aurelii Romuli*, ut in Lugdunensi, vel integrum *C. Aurelii Romuli*, (ut exstat in cod. Torn. et Gisel.), et utrumque in codd. vidit pater (Gron.) in fine lib. 9. et frater in cod.

πενταχισχιλίων χλαμύδων δεόμενον οὐκ ἔστι μὴ πλείονον δεῖσθαι· οἷς γὰρ ἔχω προσδεόμενός, ἀφελὼν οὐκ ἔχω, ἀρκαῦμαι οἷς ἔχω.

CAPUT IX.

Quis modus sit verba vertendi in Graecas sententias; deque iis Homeri versibus, quos Virgilius vertisse aut bene apteque aut improspere existimatus est.

Quando ex poematis Graecis vertendae imitandaeque sunt insignes sententiae, non

S. Marci. (In Linc. et Guelf., qui etiam in fine lib. 9. hab., dicuntur *Agellii versus*; a Reg. ignorantur. Gron. ad fin. lib. 9.) Thys. retulerat ad principium lib. 10. praeunte Lips. Apparet interim Eustochium fuisse emendatorem Gellii, ut legimus similiter de aliis auctoribus, ut Livio contigit Nicomachus. *I. Gron.* — Χλαμύδων] Alludit forsitan Favor. ad quinque millia purpurearum chlamydum, quas Lucullus praetori commodavit, teste Plutarcho in Lucullo. *Steph. Specim. Emendd.* p. 173. cf. Horat. Epist. 1, 6, 40 sqq. — Οἷς] *Steph.* l. l. p. 172. coni. οἷς περ, s. οἷς ἄρα i. e. quum igitur egeam aliis, ultra ea, quae habeo; illud probabat Gron. quem v.; ἔχω προσδεόμενός. dixit pro προσδεόμενός. *Boloe* translationis Gell. Vol. 2. p. 161. coni. οἷς γ' ἄρ' ἔχω.

CAP. IX. *In Gr.*] I. e. ita ut prior illa sententia Graecis expressa verbis sententia maneat et commode in verbis mutatis possit intelligi. *Gron.* Hypallagen ponit *Steph.*, ut significetur: quis modus sit vertendi Graecas sententias in Latina verba.

§. 1. *Poëmatibus*] *Edd.* ante Iunt. *poëmatibus*, V. 1, 2, 6. — *Imitandaeque*] *Vulg.* *mutandae*; nostrum est o. Guelf. *Gisel.* et codd. *Gron.* *Steph.* *Specim. Emendd.* p. 189. coni. *imitandaeque*; at is de quo Gell. loquitur, vertit imitaturque; dum imitatur, vertit. *Gron.*

- semper aiunt enitendum, ut omnia omnino verba in eum, in quem dicta sunt, modum
 2 vertamus. Perdunt enim gratiam pleraque, si quasi invita et recusantia violentius trans-
 3 ferantur. Scite ergo et considerate Virgilius, cum aut Homeri aut Hesiodi aut Apollonii aut Parthenii aut Callimachi aut Theocriti aut quorundam aliorum locos effingeret, partim
 4 reliquit, alia expressit. Sicut nuperrime apud mensam cum legerentur utraque simul Bucolica Theocriti et Virgilii, animadvertimus, reliquisse Virgilium, quod Graecum quidem mire quam suave est, verti autem neque debuit ne-
 5 que potuit. Sed enim quod substituit pro eo, quod omiserat, non abest, quin iucundius lepidiusque sit:

- Βάλλει καὶ μάλοισι τὸν αἰπόλον ἃ Κλεαρίστα
 Τὰς αἶγας παρελῶντα, καὶ ἀδύ τι ποπυλιάσδει.*
 6 *Malo me Galatea petit, lasciva puella:
 Et fugit ad salices, et se cupit ante videri.*
 7 Illud quoque alio in loco animadvertimus caute omissum, quod est in Graeco versu dulcissimum:

§. 2. *Pleraque*] Linc. *plena* vel *plera*. Nostrum firmat Guelf. V. ad 3, 1, 9.

§. 3. *Partim*] Guelf. *partem*.

§. 4. *Sicut*] Ita Guelf. et edd. vett. pro *sicuti*. — *Virgilium* etc.] Guelf. *Virgilium*. G. *quod*; ita ut hic Graeca fuisse videantur; sed post vv. *lepid. sit* idem om. suum G.

§. 5. *Quin*] Edd. Rom. Ven. 1472, et Brix. *cum*. — *Βάλλει*] Theocr. Id. 5, 88 sq. Codd. Gron. quatuor hab. *παρελῶντα* (Theocr. *παρελεῦντα*) καὶ ἀδύ τι ποπυλιάχει, alius ποπυλιάζει, s. potius ποπυμάζε, literis M et ΛΙ' confusis.

§. 6. *Malo*] Virg. Ecl. 3, 64 sq.

Τίτῳ, εἶν τὸ καλὸν περιλαμμένε, βόσκει τὰς αἰγας,
 Καὶ ποτὶ τὰν κράναν ἄγε, Τίτυρε· καὶ τὸν ἐνόρχαν
 Τὸν Λιβυκὸν κνάκωνα φυλάσσειο, μὴ τὴ κορύξῃ.

Quo enim pacto diceret: τὸ καλὸν περιλαμμένε, 8
 verba hercle non translaticia, sed cuiusdam
 nativae dulcedinis? Hoc igitur reliquit, et ce- 9
 tera vertit non infestiviter; nisi quod *caprum*.
 dixit, quem Theocritus ἐνόρχαν appellavit. Au- 10
 ctore enim M. Varrone is demum Latine *ca-*
per dicitur, qui excastratus est.

Tityre, dum redeo, brevis est via, pasce 11
capellas,
Et potum pastas age, Tityre: et inter
agendum

Occursare capro (cornu ferit ille) caveto.

Et quoniam de transferendis sentiitiis loquor, 12
 memini audisse me ex Valerii Probi discipulis,
 docti hominis, et in intelligendis pensitandis-
 que veteribus scriptis bene callidi, solitum
 eum dicere, nihil quidquam tam improspere 1
 Virgilium ex Homero vertisse, quam versus

§. 7. Περιλαμμένε] Sciopp. περιλαμμένε. Versu
 tertio codd. hab. ΚΑΙΝΝΩΝΑ vel ΚΑΝΩΝΑ; in fine
 cum edd. ante Iunt. κορύξῃ, quod restitui in locum
 vulg. κορύψῃ. V. Theocr. 3, 3 sqq.

§. 8. Quo] Guelf. quoque.

§. 9. Caprum] Cf. Gron. Obs. 2, 15.

§. 10. Est] V. hoc deest in cod. Torn.

§. 11. Tityre] Virg. Ecl. 9, 23 sqq.

§. 12. Sentiitiis] In Reg. et uno Lugd. deest
 voc. *sent.*, quod non requiri iudicabat Gron. — In]
 Guelf. om. in. Deinceps cod. Torn. et Sciopp. atque
 Iunt. *legendis*. Nostrum restituit ex edd. vet. Ald.
 Deinde Reg. et Lugd. *callidis*; hinc Gron. *callentis*.
In re callere est ap. Plin. H. N. 9, 29. — *Improspe-*
re] Thys. coni. *praepostere*. Cod. Torn. hab. *prospe-*

hos amoenissimos, quos de Nausicaa Homerus fecit:

Οἷη δ' Ἀρτεμις εἶσι κατ' οὐρεος ἰοχέαιρα,
 Ἥ κατὰ Τηϋγετον περιμήκετον, ἥ Ερύμανθον,
 Τερπομένη κάπροισι καὶ ὠκείης ἐλάφοισι·
 Τῇ δέ θ' ἅμα νύμφαι, κοῦραι διὸς αἰγιόχοιο,
 Ἀργονόμοι παίζουσι· γέγηθε δέ τε σφίνα Λητώ·
 Πασάων δ' ὕπερ ἥ γε κάρη ἔχει ἠδὲ μέτωπα·
 Ρεῖα δ' ἀριγνώτη πέλεται· καλαὶ δέ τε πᾶσαι.
 [Ὡς ἥ γ' ἀμφιπόλοισι μετέτρεπε παρθένος ἀδμύης.]

13 *Qualis in Eurotae ripis aut per iuga Cynthi
 Exerces Diana choros, quam mille secutae
 Hinc atque hinc glomerantur Oreades. Illa
 pharetram
 Fert humero, gradiensque deas supereminet
 omnis.*

14 *Talique tacitum pertentant gaudia pectus.
 Talis erat Dido, talem se laeta ferebat
 Per medios, instans operi regnisque futuris.]*

14 Primum omnium id visum esse dicebant Probo, quod apud Homerum quidem virgo Nau-

re. — Homerus] Odys. 6, 102 sqq. — ὠκείης] Edd. pett. ὠκείης, Bonon. ὠκείοις, Iunt. Ald. ὠκείαις, Versu seq. edd. ante Bonon. ἅμα κοῦραι, νύμφαι Δ. — Ως] Hic versus exstat tantum in edd. vet., sicut mox duo versus Virgilii: *Talis erat* etc. quibus caret etiam Guelf. Restitui, upcis tamen seclusos, quippe qui a sexiori manu additi videri possint. Nihil vero obstat, quominus a Gellio adiunctos arbitremur.

[§. 13. *Qualis*] Guelf. praeponit *Virgilius*; quod fort. inserendum; sed deest etiam §. 6. Virg. Aen. 1, 502 sqq. — *Glomerantur Oreades*] Guelf. *glomerant oreades*.

[§. 14. *Id, etc.*] Ita Gisel. Reg. et Lugd. Edd. ante Iunt. *diversum esse dicebant dicebat Probus*. Ald. cum Iunt. *neglexit* v. *dicebant*, Scheff. hab. *divisum*

sicaa ludibunda inter familiares puellas in locis
solis recte atque commode confertur cum Diana
venante in iugis montium inter agrestis deas; 1
nequequam autem conveniens Virgilium fecisset,
quoniam Dide in urbe media ingrediens inter
Tyrios Principes, cultu atque incessu serio,
instans operi, sicut ipse ait, *regnisque futuris*, 71
nihil eius similitudinis capere possit, quae lu-
sibus atque venatibus Dianae congruat. Tum 15
postea quod Homerus studia atque objecta-
menta in venando Dianae honeste aperteque
dicit; Virgilius autem, cum de venatu deae
nihil dixisset, pharetram tantum facit eam
ferre in humero, tanquam sit onus et sarcina:
atque illud impense Probum esse demiratum
in Virgilio dicebant, quod Homericum quidem
Ἀντὼ gaudium gaudeat genuinum et intimum,
atque in ipso penetrali cordis et animae vi-
gens; (siquidem non aliud est: *γένηδε δὲ τὰ*
πρῶτα Ἀντὼ) ipse autem, imitari hoc volens,
gaudia fecerit pigra et levia et contantia et

et probe. Petav. ambo divisum e. d. Probo. Linc. et
Guelf. divisum esse dicebant probro (Guelf. probro).
In marg. cod. Thys. annotatum: mirum id visum es-
se. — Possit] Ita scripsi cum codd. Guelf. Torn.
Franequer. (v. Bondam: l. supra c. 7. l.) et edd. veti.
secutus Long. Vulg. posset. Mox congruat pro con-
gruit est e Torn. Franeq. Iunt. Ald. Plurimi. codd.
Gron. dant congrua, quod recepit Long. An foras dat
gend. congrua sit?

§. 15. Aperteque] Edd. ante Iunt. aperteque, —
Tantum] Cod. Lips. Torn. et Guelf. dant tantum,
quod exhib. etiam Iunt.; tamen Ald. Steph. cum edd.
vett. — In] Praepos. in deest in Torn. Deinceps
sarcina. et sarc. est lectio codd. plurimorum Gron.
pro vulg. (Guelf.) si on. et sarcinam. Gron. cum
Iunt. onus, et sarcinam, omisso: sit. — Gaudium] etc.]
Guelf. grandium gaud. genuinum, etc. etc.

- quasi in summo pectore supereminentia. Ne-
scire enim sese, quid significaret aliud *perten-*
16 *tant*. Praeter ista omnia florem ipsius totius
loci, Virgilium videri omisisse, quod hunc Ho-
meri versum exigue secutus sit:

Ῥεῖα δ' ἀργυρώτῃ πέλεται καλαὶ δὲ τε πᾶσαι.

- 17 Quando nulla maior cumulatorque pulchritu-
dinis laus dici potuerit, quam quod una inter
21 omnis pulchras excelleret, una facile ex omni-
bus nosceretur.

C A P U T X.

Quod Annaeus Cornutus versus Virgilii, quibus Ve-
neris et Vulcani concubitus pudice operteque dixit,
reprehensione spurca et odiosa inquinavit.

- 1 Annianus poeta et plerique cum eo eius-
dem Musae viri summis assiduisque laudibus
hos Virgilii versus ferebat, quibus Vulcanum
et Venerem iunctos mixtosque iure coniugii,
rem lege naturae operiendam, verecunda qua-
dam translatione verborum cum ostenderet de-
2 monstraretque, protexit. Sic enim scripsit:

Supereminentia] Hoc v. restitui e plurimis codd. Gron.
in locum vulgati (Guelf.) *supernantia*. — *Pertentant*]
Servius ad Virgil. interpretatur: vehementer tentant;
fortius hoc v. quam simplex *tentant*.

§. 16. *Ipsius totius*] Guelf. *ipsius et totius*.

— §. 17. *Una*] Guelf. om. *una*. — *Ex omnibus*]
Edd. ante Iunt. iterum: *inter omnis*.

CAP. X. *Annaeus Corn.*] Guelf. h. l. et in cap.
§. 5. *amicus Corn.* — *Spurca*] Vulg. *insulsa*; nostrum
dant codd. Gron. et Guelf.

— §. 2. *Scripsit etc.*] Aen. 8, 464. Guelf. *scr. ea*
v. locutus Virgiliana. Optat

— — *Ea verba locutus*

*Optatos dedit amplexus; placidumque petivit
Coniugis infusus gremio per membra so-*
porem.

Minus autem difficile esse, arbitrabantur, in 3
istiusmodi re dicenda verbis uti uno atque
alio brevi tenuique eam signo demonstranti-
bus, sicuti Homerus dixerit: Παρθενικὴν ζώνην, 3
καὶ Ἀέτριοιο θεσμὸν, et Ἔργα φιλοτήσια.

Τὸ μὲν ἄρ' ἐν τρητοῖσι κατενύσσεν λεχέσσιν.

Tot vero et tam evidentibus ac tamen non 4
praetextatis, sed puris honestisque verbis

§. 3. *Autem*] Guelf. om. *autem*. — *In etc.*] Ante Steph. erat: *ad* (ad om. Iunt.) *istiusmodi reticen-*
da; codd. Gron. *in ist. retic. s. redigenda*; aut prae-
positionem omit., ut Torn.; inde nostrum dedit Stephi
Guelf. (om. *in*) *ist. redigenda*. Est vero, inquit
Gron., aliquid amplius in enarratione Virgilii, quam
ut solum *dicere* statuatur; imo seriem quandam et
progressum factorum recenset. Hinc videtur prae-
clarum, quod a Salm. adscriptum video: *in ist. re-*
digerenda. Long. edidit: arbitrantur, istius modi re-
ticenda; verbis etc. — *Eam*] Edd. vett. *ea*. — *Di-*
xerit] Codd. Guelf. et Torn. *dixerit*; quod restituit
ex edd. vett. pro *dixit*. — Παρθενικῆς] Od. 11, 244
23, 295. 11, 245. Dein pro *et* edd. vett. hab. καὶ
ἔργα. — Τὸ etc.] Il. 3, 448. Steph. τὸν μὲν ἄρ' ἐν
τρ. κατενύσσεν ἐν λ. Verecundiam poetae in v. κατε-
νύσσεν. intellexit Annian. Ceterum hunc vers. om.
cod. Torn.

§. 4. *Tamen*] Long. *tam*; secutus edd. vett.;
Guelf. *tamen praet. sine non*. — *Praetextatis*] Ver-
ba praetextata sunt, quae praetextatos tentarent, s.
efficerent, ad nequitiam sollicitarent; (cf. Suet. Vespas.
22. Macrobi. Sat. 2, 1. med. p. 345. 818. Zepn. Ia.,
ven. Sat. 2, 179.) hinc fortasse dicta, quod ea ab-
scondere, occultare solerent; obscena. —

venerandum illud concubii pudici secretum
 5 neminem quemquam alium dixisse. Sed An-
 naeus Cornutus, homo sane pleraque alia non
 indoctus neque imprudens, in secundo tamen
 8 librorum, quos *De Figuris Sententiarum* com-
 posuit, egregiam totius istius verecundiae lau-
 dem insulsa nimis et odiosa scrutatione viola-
 6 vit. Nam cum genus hoc figurae probasset,
 et satis circumspecte factos esse versus dixisset:
membra tamen, inquit, paulo incautius no-
 minavit.

CAPUT XI.

De Valerio Corvino: et unde Corvinus.

1 De Marco Valerio, qui *Corvinus* appel-
 latus est ob auxilium propugnationemque corvi
 alitis, haud quisquam est nobilium scriptorum,
 2 qui secus dixerit. Ea res prorsus admiranda
 sic profecto est in libris annalibus memorata:

Concubii] Edd. ante Iunt. *connubii*.

[CAP. XI. *Es* etc.] Ita Gisel. (apud Lips. l. mox l.)
 Voss. Peb. Reg. Guelf. et Steph. Edd. vet. praeter
 Iunt. *et unde Corvini sit cognomentum*. Iunt. *et un-*
de Corvinus sit; in ind. capp. om. v. sit. Flor. 1,
 14: et inde Corvini; quem contulit I. Gron.

[§. 1. *Marco*] Vulg. (Guelf.) *Maximo*. Liv. 7, 26.
 affique hab. *M*. Deinde pro *qui* Lambec. quod le-
 gendum censuit.

[§. 2. *Admiranda*] Reg. et Voss. *miranda*. Steph.
amir. In v. profecto latere nomen scriptoris, cuius
 v. mox referat Gell., ratus Gron. conl. sic *Pescen-*
nio Pesto in l.; huius historiarum per saturam opus
 advocare Lactant. de fals. Rel. 1, 21. Voss. de histt.
 Lf. p. 715. Sed adverbium suam afferre Venerem
 cum Gruter. Suspicion. 7, 7. opposuit in Addend. p.
 901. I. Gron.

Adolescens tali genere editus, L. Furio, Claudio Appio consulibus, fit tribunus militaris. Atque in eo tempore copiae Gallorum ingentes agrum Pomptinum insederant: instruebanturque acies a consulibus de vi ac multitudine hostium satis agentibus. Dux interea Gallorum, vasta et ardua proceritate, armisque auro praefulgentibus, grandia ingrediens et manutelum reciprocans incedebat: perque contemptum et superbiam circumspiciens despiciensque omnia, venire iubet et congregi, si quis pugnare secum ex omni Romano exercitu auderet. Tum Valerius tribunus, ceteris intermetum pudoremque ambiguis, impetrato prius

§. 3. *Tali gen.*] Al. (ut Gryph. in marg.) *Italo gen.* Lips. Epistoll. Quaest. 2. 16. haec esse vv. scriptoris antiqui monet, qui, cum antea parentes nominasset Valerii et decora gentis, subiecit: *tali gen.* Sriver. quoque vv. esse Quadrigarii usque ad vv. *Id factum*, coll. c. 13.; improbabat Gron. annot. 16. — *L.*] Praenom. *L.* in Guelf. multis et bonis codd. Gron. atque Torn. exstat, et in omnibus (etiam Torn. et Guelf.) nomen *Claud.*; quod post *App.* hab. Sciopp. Utroque caret Steph., quum haberent tamen edd. vett.

§. 4. *Pomptinum*] Sic Thuan. Gisel. Guelf. et cum edd. vett. Steph. Ald. *pontium*. Lugd. Colon. aliaeque edd. *pontinum*. V. Schneid. Gramm. lat. 1. 2. p. 469. — *A*] Deest praeposit. in Gisel., in quo interpungitur post *acies*. Deinde edd. ante Iunt. atque *mult.* — *Satis agentibus*] Al. *satagentib.* Lips. Epist. Qu. 2. 16. cf. supr. 3. 8. init. Ruddiman. II. p. 118. not. 19.

§. 5. *Auro*] Ed. Rom. om. v. *auro*. — *Grandia ingr.*] Ita edd. ante Iunt. Guelf. et Gisel. pro vulg. *gratia dimicandi ingr.* Comparant Hom. *μαχη βῆσσι*; et Ammian. *grandia incedens*. Mox. v. *telum* om. cod. Torn.

a consulibus, ut in Gallum, tam inaniter arrogantem, pugnare sese permetterent, progreditur intrepide modesteque obviam: et congregantur, et consistunt; et conserebantur iam manus; atque ibi vis quaedam divina fit. Corvus repente improvisus advolat, et super galeam tribuni insistit, atque inde in adversarii os atque oculos pugnare incipit, insilibat, obturbabat, et unguibus manum laniabat, et prospectum alis arcebat; atque, ubi satis saevierat, revolabat in galeam tribuni. Sic tribunus, spectante utroque exercitu, et sua virtute nixus et opera alitis propugnatus, ducem hostium ferocissimum vicit interfecitque; atque ob hanc causam cognomen habuit *Corvinus*.

§. 6. *Inaniter*] Hoc pro vulg. *immaniter* (Guelf. *immaniter*) dedit I. Gron. e Ms. Thys. Reg. et Lugd. — *Sese*] Guelf. *se*.

§. 7. *Galeam*] Edd. ante Iunt. *galea*; deinde eadem om. vv. *inde* et *os atque*. *Inde* om. etiam Iunt. et Ald.; Guelf. hab. *atque idem advers. ocul. p. inc.* Mihi oris mentio sane displicet. Fort. legend. *atque inde in adv. ocul. pugn. inc.* — *Insilibat* etc.] Vulg. (Guelf.) *insibilat* (Ald. *insibibat*, Iunt. *insibilibat*), *obturbat*; nostrum est e Gisel. et receptum iam Steph. cf. Ruddimann. I. p. 280. Sequens et accessit e Gron. Mssis. Non hab. Guelf. Pro manum Kreyssig. in Epist. ad Goeller. (Livii lib. 33. p. 416. not.) coni. *malas*, comparans Dionys. Excerpt. 15, 1. τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔμμενε τὰς ναιετάς. cf. Suid. sub v. ἀμύσσειν. Deinde vet. cod. Sciopp. hab. *alas*; al. ms. eiusdem et Gisel. *alias*, probante Lips. l. 1.

§. 8. *Propugnatus*] Hoc receptum est e Guelf. Gisel. et edd. vet. ante Iunt. in locum vulg. *propugnantis*. — *Ducem*] Imperatorem, s. summum ducem certe non fuisse, ex aliis complurimis ostendit Perizon. Animadv. histt. p. 264 sq. ed. Amstel. Mox pro *hanc caus.* edd. ante Iunt. hab. *eam c.*

Id factum est annis quadringentis quinque post 9
Romam conditam. Statuam Corvino isti divus 10
Augustus in foro suo statuendam curavit. In
eius statuæ capite corvi simulacrum est, rei
pugnaeque, quam diximus, monumentum.

CAPUT XII.

De verbis, quae in utramque partem significatione
adversa et reciproca dicuntur.

Ut *formidolosus* dici potest, et qui for- 1
midat et qui formidatur; ut *invidiosus*, et
qui invidet et cui invidetur; ut *suspiciosus*,
et qui suspicatur et qui suspectus est; ut *am-
bitiosus*, et qui ambit et qui ambitur; ut item
gratiosus, et qui adhibet gratias et qui ad-
mittit; ut *laboriosus*, et qui laborat et qui
labori est; ut pleraque alia huiusmodi in
utramque partem dicuntur: ita *infestus* anci-
piti quoque significatione est. Nam et is in- 2
festus appellatur, qui malum infert cuipiam:
et contra, cui aliunde impendet malum, is

§. 9. *Annis* etc.] Cod. Torn. et Reg. *quadrin-
gentis quinque*; (CCCCV.) Lugd.: *quadringentis V*.
Vulg. *anno quadringentesimo quinto*. (s. CCCC et V.
ut hab. edd. ante Bonon. Guelf. *anno CCCCVo*.) Ald.
cum Iunt. iam dedit *annis CCCC et V*.

§. 10. *Quam*] Gisel. *ut*.

CAP. XII. *Adversa* etc.] Cod. Torn. et Guelf.
hoc ord. pro vulg. *recip. et adv. d*.

§. 1. *Invidet* etc.] Vv. *inv. et cui om*. Guelf.;
ita ut tantum habeat: *et qui invidetur*; hinc suspi-
cio mihi orta est, olim fuisse: *et qui invidet et qui
invidetur*. v. Ruddimann. II. p. 219. annot. 28. —
Et] Edd. vett. *om. et*. Postea eadem ante Iunt.
huiusmodi hab. pro *huiuscem*.

- quoque *infestus* dicitur. Sed quod prius posui, profecto exemplis non indiget. Sic adeo multi loquuntur, ut *infestum* dicant inimicum atque adversum. Alterum autem illud ignorabilius obscuriusque est. Quis enim e medio facile dixerit, *infestum* esse, cui alter infestus est? Sed et veteres plerique ita dixerunt; et [M.] Tullius in oratione, quam pro Cn. Plancio scripsit, vocabulo hoc sic usus est: *Dolebam, inquit, iudices, et acerbè ferebam, si huius salus ob eam ipsam causam esset infestior, quod is meam salutem atque vitam sua benivolentia, praesidio custodiatque texisset.* Nos igitur de origine et ratione verbi quaerebamus; atque ita in Nigidianis invenimus scriptum: *Infestum a festinando dictum. Nam qui instat, inquit, alicui, eumque properans urget, opprimereque eum studet festinatque; aut contra de alicuius periculo et exitio festinatur: is uterque infestus dicitur,*

§. 4. *Illud*] Pronom. deest in Sciopp. Deinceps edd. vett. ante Iunt. *ignobilis*. Tum Guelf. om. est. — *Sed*] *Sed* restituit Gron. e codd.; hab. quoque Guelf. et edd. vett. Praenomen *M.* ignorant Reg. Lugd. et Flor. *Plancio* pro *Planco* restitui e codd. Torn. Guelf. et Sciopp. Sequens *scripsit* pro *dixit* dant codd. V. Cic. orat. pro Pl. c. 1.

§. 6. *Invenimus script.*] Edd. vett. *Nig. invenimus commentariis script.*; Iunt. Ald. *Nig. comm. inv. scr.* cf. 15, 3. 17, 13. sed h. l. *commentar.* non hab. codd.; Guelf. etiam caret praepositione *in*, et hab. *inven. script.* pro vulg. *script. inven.* Non. sub v. *Infesti*: Infesti proprietatem hanc esse Nigidius voluit, quasi nimium festinantis ad scelus vel ad fraudem. — *Aut*] Guelf. *at.* — *Alicuius*] In marg. Salmas. libri est, legi debere *cuius*. Guelf. hab. de *alicuius periculo exitio*. Idem mox om. v. *infestus*. — *Imminetia*] Guelf. *eminetia*.

ab instantia atque imminencia fraudis, quam vel facturum cuiuspiam vel passurus est. Ne quis autem de *suspicioso*, quod supra posuimus, et de *formidoloso* in eam partem, quae minus usitata est, exemplum requirat, [inveniet] de *suspicioso* apud M. Catonem *De re Floria* ita scriptum: *Sed nisi qui palam corpore pecuniam quaereret, aut se lenoni locavisset, et si fabulosus et suspiciosus fuisset; vim in corpus liberum non aequum censuere adferri.* *Suspiciosum* enim Cato hoc in loco 8, suspectum significat, non suspicantem. *Formidolosum* autem, qui formidetur, Sallustius in *Catilina* ita dicit: *Igitur talibus viris non*

§. 7. *Minus usitata*] Guelf. *inuitata*. — *Inveniet*] V. inv. in multis et probis codd. Gron. non exstat. Nec Gell. iubet quaerere assignatō et indicato loco, sed ipsa vv. apponit. Absesse igitur istud posse intellexit Gron. — *Floria*] Non. l. mox l. *Floriana*: *Sed si qui*. Idem deinde pro *fuisset*, dat *esset*. — *Fabulosus*] Guelf. edd. vett. et Steph. *famulosus*; Thys. *famosus*, quod marg. ed. Paris. 1536. adscripserat Steph. et in Salm. exemplari ex Nonio (sub v. *suspicios*. 2, 763.) alius atque; exstat in marg. edd. Gryph. (ubi est: *et si aut famos, aut suspic*) et Paris. 1584. *Fabul.* dedit Gron. cum Coler. Parerg. Intellig. qui ludibrii aut contumeliae causa multus in ore hominum versatur. v. l. Gron. ad h. l. et Ad-dend. p. 901. — *Aequum*] Sciopp. *aequom*.

§. 8. *Cato*] Nomen adiunxit Gron. e codd.; hab. etiam Sciopp. et Guelf. Post v. loco illud habere videtur cod. Torn. V. *significat* interpretatur Gron. dicendo intelligit. Pronom. hoc om. Guelf.

§. 9. *Formidetur*] Olim erat: *formidatur*, quod correxit Steph., confirmant Iunt. Guelf. Reg. Pet. Lugd. alii. — *Catilina*] Steph. invitis codd. (Guelf.) et edd. *Catilinario*. v. Sall. C. c. 7, 5. Dein Guelf. *igitur in talib.* Mox Guelf. et edd. vett. *labor pro labor*.

labos insolitus, non locus ullus asper aut arduus erat, non armatus hostis formidolosus.

- 10 Item C. Calvus in poëmatis *laboriosus* dicit, non, ut vulgo dicitur, qui laborat, sed in quo laboratur:

Durum, inquit, rus fugis et laboriosum.

- 11 Eadem ratione Laberius quoque in Sororibus:

Aecastor, inquit, multum somniculosum.

- 12 Et Cinnâ in poëmatis:

Somniculosam ut Poenus aspidem Psyllus.

- 13 *Metus* quoque et *iniuria*, atque alia quaedam id genus, sic utroqueversum dici possunt. Nam *metus hostium* rectè dicitur, et cum timeant hostes et cum timeantur. Itaque Sallustius in *Historia* prima *metum Pompeii* dixit, non quo Pompeius metueret (quod est usitatus); sed quod metueretur. Verba haec Sal-

§. 10. *Et labor.*] Codd. Torn. et Guelf. *fugi, sed l.* Edd. vet. *fugis sed lab.* Non. sub v. *laborios.*: in quo laboretur. Gallus Poëmatis: *Dur. rus fugite lab.*

§. 11. *Sororibus*] Multi codd. hab. *soporibus*. Nostrum Guelf. *Sorores* etiam Afranius scripserat. Non. Laberium laudat sub v. *Somniculosus*; ubi Mercet. *Ecator multum somnic.*, quod probant Salm. ad Solin. p. 341. et Both. Poët. Scen. Lat. V. 5. P. 2. p. 215.

§. 13. *Quoque*] Hoc vocab. exstat in Guelf. Torn. Reg. Flor. et edd. vet.; Steph. *aeque* dedit. Deinde pro *genus* Petav. et Memmian. exhibent: *generis*, quod probat Gron. ad Liv. 32, 37. Tum Guelf. *utroque versu.* — *Metus*] Cf. Ruddimann. II. p. 42. not. 6.

§. 14. *Pompeii*] Guelf. bis *Pompei*. Postea etiam Iunt. hab. *Pompei*. cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 59. sq. Infr. 15, 4, 3. Supr. 1, 21, 5. ubi in codd. quibusdam est *Lucreti*. — *Quo*] Codd. meliores, Gron.

lustii sunt: *Id bellum excitabat metus Pompeii victoris Hiempsalem in regnum restituentis.* Item alio in loco: *Postquam remoto metu Punico similtates exercere vacuum fuit.* 15
Iniurias itidem dicimus tam illorum qui patiuntur, quam qui faciunt. Quarum dictionum exempla sunt facilia inventu. Illud etiam dictum a Virgilio eandem habet formam communicatae ultro et citro significationis: 16 17

Et vulnere, inquit, tardus Ulixi:

cum diceret vulnus, non quod accepisset Ulixes, sed quod dedisset. *Nescius* quoque dicitur tam is, qui nescitur, quam qui nescit. 18
 Sed super eo, *qui nescit*, frequens huius vocabuli usus est: infrequens autem de eo est, *quod nescitur.* *Ignarus* aequè utroqueversum dicitur, non tantum qui ignorat, sed et qui ignoratur. Plautus in Rudente: 19 20 21

Quae in locis nesciis nescia spe sumus.

Sciopp. Iunt. et Ald. dant *quo pro quod.* V. Gron. ad Liv. 39, 13.

§. 15. *Similtates*] Marg. cod. Thya. et Carr. ad fragm. Sall. p. 113. hab. *milties.* v. Sall. Havercamp. p. 6.

§. 17. *Dictum*] Guelf. om. *dictum.* Fort. legend. *illud etiam Virgilii.* V. Virg. Aen. 2, 436. — *Communicatae*] Guelf. *cōitatae* (commutatae?).

§. 19. *De etc.*] Guelf. *est de eo quod.*

§. 20. *Ignarus*] Cf. 14, 1, 13. Hygin. Fab. 273. — *Et*] Guelf. om. *et.*

§. 21. *Rudente*] Act. 1. Sc. 5. v. 17. Edd. vet. et Guelf. *Quae incolis nescius* (Guelf. *nesciis*; Iunt. *nescis*) *nescias pessimus.* V. Canter. Nov. Lect. 4, 6. Pric. ad Appul. p. 432. vv. *Plautus sumus ante vv. Sed super collocanda censebat.* Sed sermoni deum suo de duabus idem notantibus vocibus pro-

22 Sallustius: *More humanae cupidinis ignara visundi.* Virgilius:

Ignarum Laurens habet ora Mimanta.

C A P U T XIII.

Verba ex historia Claudii Quadrigarii, quibus Manlii Torquati, nobilis adolescentis, et hostis Galli provocatoris pugnam depinxit.

- 1 T. Manlius summo loco natus apprimeque
- 2 nobilis fuit. Ei Manlio cognomentum factum
- 3 est Torquatus. Causam cognomenti fuisse accepimus torquis ex auro induvias, quam ex
- 4 hoste, quem occiderat, detractam induit. Sed quid hostis et quod genus et quam formidandae vastitatis, et quantum insolens provocator, et cuiusmodi fuerit pugna decertatum, Q. Clau-

sus absoluto exempla omnium simul subiicere voluit Gell. I. Gron.

§. 22. *Sallustius*] Cf. Non. sub v. *Ignarum*. Sall. Ing. 98. *Visendi* pro *visundi* est in edd. vett. et Guelf. atque apud Non. V. Sall. Havercamp. p. 326, b. — *Virgilius*] Aen. 10, 706. Pro *Mim.* edd. vett. hab. *Numanta*. Guelf. *minant*; et antea *ignarus*.

CAP. XIII. §. 2. *Ei*] Guelf. *et*; idem om. *factum*. — *Torquatus*] Ita meliores codd. Gron. Guelf. et cum Iunt. Steph. Vulg. *Torquato*. Scheff. *Torquati*. V. *est*, quod praecedat om. edd. vett. ante Steph. praeter Rom. cf. 18, 7, 1.

§. 3. *Induvias*] Codd. Gron. fere consensu hab. *induvies*; nostrum Guelf. cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 483. — *Occiderat*] Guelf. *cecidemat*.

§. 4. *Quid*] Edd. vett. ante Iunt. *quis*. Nostrum hab. Guelf. Gisel. (Lips. Antiqq. LL. 4, 2.) Deinceps Guelf. et *quid gen.*, *quam f. sine et*. — *Cuiusmodi*] Codd. Guelf. Torn. et edd. vett. *cuiusmodi*; nostrum dedit Steph. cum Iunt. Gisel. et utroque Voss. —

diis primo annalium purissime atque illustrissime, simplicique et incomta orationis antiquae suavitate descripsit. Quem locum ex eo 5 libro Favorinus philosophus cum legeret, non minoribus quati afficique animum suum motibus pulsibusque dicebat, quam si ipse coram depugnantis eos spectaret. Verba Q. Claudii, 6 quibus pugna ista depicta est, adscripsi: *Cum 7 interim Gallus quidam nudus praeter scutum et gladios duos torque atque armillis decoratus processit: qui et viribus et magnitudine et adolescentia simulque virtute ceteris antistabat. Is maxime proelio commoto atque 8 utrisque summo studio pugnantibus manu significare coepit; utrinque quiescerent pugnae. Facta pausa est. Extemplo silentio facto 9. 10 cum voce maxima conclamat, si qui secum depugnare vellet, uti prodiret. Nemo aude-* 11

Incomta] Guelf. *incomperta*; edd. ante Iunt. atque *incomita*.

§. 6. *Favor. phil.*] Guelf. *phil. Favor.*

§. 7. *Duos*] Iunt. Ald. et Steph. *dup.* v. 7, 2, 5. Postea pro *antist.* al. hab. *antest.* v. Carr. *Antiqq. LL.* 2, 1.

§. 8. *Maxime*] Sciopp. *maximo*. Deinde *utrisque*, hab. omnes codd. Gron. Guelf. et Steph. cum edd. vet.; *utris* cum Gisel. Lips. l. l. ut *utris* sit pro *utrisque*; ut *plera* pro *pleraque*. — *Utrinque*] Edd. vet. ut *utrique*. Ald. *utrique* ut q.; Guelf. Steph. et Iunt. *utrique*. Deinceps edd. vet. *quiesc. pugnare, pugnae f. p. est.* Nostram lectionem dedit Carr. e Busl., confirmantibus Guelf. Reg. duob. Pet. duobus Voss. et Sciopp.; in minus singulis codd. (ut etiam in Pembroc. ap. Havercamp. p. 344.) adest *pugnare*, deest *pugnae*. cf. Ruddimann. II. p. 120 sqq. Long. *utrique* ut q. *pugnare. Pugnae.*

§. 10. *Conclamat*] Edd. vet. *inclam.*; *concl.* hab. omnes codd. Gron. Guelf. Gisel. et edd. inde a Iunt.

- bat propter magnitudinem atque immanita-
 12 tem facies. Deinde Gallus irridere coepit
 13 atque linguam exertare. Id subito perdoli-
 tum est cuidam T. Manlio, summo genere
 nato, tantum flagitium civitati accidere, e
 14 tanto exercitu neminem prodire. Is, ut dico,
 processit: neque passus est virtutem Roma-
 nam a Gallo turpiter spoliari, scuto pedestri
 et gladio Hispanico cinctus contra Gallum
 15 constitit. Metu magno ea congressio in ipso
 ponte, utroque exercitu inspectante, facta est.
 16 Ita, ut ante dixi, constiterunt: Gallus sua

Statim Carr. leg. si quis, quod hab. Guelf.; Steph. retinuit: si qui.

§. 11. *Facies*] V. cap. proxim.

§. 12. *Irridere*] Iunt. hab. *invidere*. V. *coepit* restitui cum Long. ex codd. Gron. Guelf. et Torn. atque edd. vett.; deest in Gisel. Deinceps *ling. exert.* dedit Reg.; quod praebere videtur etiam cod. Torn. et exstat in edd. vett.; reliqui codd. (Busl. etiam et Gisel.) hab. *lingua exerrare* (Guelf. *lingua exar-rare*), quod Lips. interpretatur: linguam extra os projectum per irrisum reciprocare.

§. 13. *Manlio*] Cf. Eutrop. 2, 2. Liv. 7, 4 sqq. Valer. Max. 9, 3, 4. Cato ap. Sallust. Catil. c. 52, 30. — *Accidere*] Carr. et Sciopp. leg. *accedere*; nostrum servavit cum reliquis edd. etiam Steph. Deinceps *e* pro *ex* est in edd. vett.

§. 14. — *A G.*] Ita edd. vett. pro *ab G.* V. 5, 2, 3. — *Turpiter* etc.] Vv. *turpiter* -- magno om. Guelf. Pro *spol.* Sciopp. *exspol.* — *Hispanico*] Vet. lib. Carr. *Spanico*; ut alibi etiam legitur. v. Scheller. Gloss. Thys. ad h. l. Deinceps idem liber Carr., omisso v. *cinctus*, hab. *constitit contra G.* De gladio Hispan. v. Lips. de Milit. Rom. 3, 3.

§. 15. *Ea* etc.] Carr. ex cod. et Sciopp. *eam congressionem* -- *factum est*; (cf. Palmer. Spicil. p. 617. Gruter.) rejicit Gron.

§. 16. *Cantabundus*] Al. *cunctabundus* (Steph.

disciplina scuto proiecto cantabundus: Manlius animo magis, quam arte, confusus scutum scuto percussit, atque statum Galli conturbavit. Dum se Gallus iterum eodem pacto 17
constituere studet, Manlius iterum scutum scuto percutit, atque de loco hominem iterum deiecit: eo pacto ei sub Gallicum gladium successit, atque Hispanico pectus hausit: deinde continuo humerum dexterum eodem concessu incidit, neque recessit usquam, donec subvertit, ne Gallus impetum icti ha-

Specim. Emendd. p. 174. *contab.*), vel (edd. vet. ante Steph. cod. Palat. Gebhard. Antiqq. LL. 2, 5. et Guelf.) *cautab.*, Acidal. *captab.* cf. Liv. 7, 10. Falster. p. 259.

§. 17. *Studet*] Vet. lib. Carr. et Sciopp. *studeret.* Fort. legend.: *Cum se G. -- studeret.* Deinde post loco vulg. add. *certo*; Gron. putabat *capto*; sed nihil hab. eius libb. et Gisel. Guelf. atque cum Iunt. Ald. Lips. et Pet. hab. etiam *proiecit*; edd. ante Iunt. *deiecit.* Guelf. *iter. hom. deiecit.* Idem mox om. pronomen *ei.* — *Atque Hisp.*] Edd. ante. Iunt. hab. *ac Hisp.* — *Deinde*] *Deinde* Guelf. cod. Torn. Sciopp. et edd. ante Iunt. pro *dein.* V. continuo om. Guelf. Mox olim erat *concussu*; Pet. Gis. Torn. Guelf. et Sciopp. *concessu*; Reg. et Voss. aliter *consensu*; aliter Voss. et duo alii *congressu* aut *caestu* s. *caesu*; Scalig. *concaesu*; Steph. *concaessu*; nostrum Lips. interpr.: eodem impetu, eadem aggressionem; Gron.: eodem concessu Galli, eadem patientia eius et stupore immobili, quo perturbatus non festinaverat resilire subeunte longum eius gladium Manlio; et acceperat intentatum in pectus ictum. Dein *pro usquam* Guelf. hab. *usque, donec etc.* v. Tursell. de Partic. p. 933. — *Icti*] Carr. e vet. cod. Basl. *ictius*; Lips. l. l. *ictuis* coni., ut *senatus* dicitur. Reg. in *ictu*; reliqui (etiam Gisel. et Guelf.) *icti*, quod pluribus defendit Titius, Controvers. 4, 4. Valde autem probabile esse, quod Scal. sub nomine Yvonis Villio-

- 18 beret. *Ubi eum evertit, caput praecaedit: torquem detraxit, eamque sanguinolentam*
 19 *sibi in collum imponit. Quo ex facto ipse posterique eius Torquati sunt cognominati.*
 20 Ab hoc T. Manlio, cuius hanc pugnam Quadrigarius descripsit, imperia et aspera et immitia Manlia[na] dicta sunt: quoniam postea bello adversum Latinos cum esset consul, filium suum securi percussit; qui speculatum ab eo missus, [ne pugnaret] interdicto, hostem, a quo provocatus fuerat, occiderat.

CAPUT XIV.

Quod idem Quadrigarius huius facies patrio casu probe et Latine dixit; et quaedam alia apposita de similium vocabulorum declinationibus.

- Quod autem supra scriptum est in Q. Claudii verbis: *Propter magnitudinem atque immanitatem facies*: id nos, aliquot veteribus

mari prodiderit 2, 4. vv. *ne G.* -- haberet antea post successit esse collocanda annotavit Gron.

§. 18. *Praecaedit*] Guelf. edd. vett. et Non. *praecidit*, quod recepit Long. Lips. e. Gisela. protulit *praecedit*. Deinde fort. leg. *detraxit*. Tum vet. cod. Carr. *eumque sanguinolentum sibi imp.*; refragante Non. sub v. *torquem*. cf. Ruddimann. I. p. 25. not. 35. *eam*: sine qua hab. Guelf. Non. *eandemque*, mox ponit.

§. 20. *Manliana*] Multi codd. (etiam Guelf.) *Manlia*: v. 1, 13, 7. Liv. 4, 29. -- *Ne pugna*] Haec vv. desunt in Reg. duob. Pet. duob. Voss. Lint. Scheff. Torn. Guelf. et Sciopp., cui videbatur scholion. In fine omnes codd. hab. *occiderat* pro *occidit*, quod correxit iam Carr.

CAP. XIV. *Alia*] Guelf. om. *alia*.

§. 1. *Atque*] Edd. ante Iunt. et. Guelf. om. vv. *atque imman.*

libris inspectis, exploravimus; atque ita esse, ut scriptum est, comperimus. Sic enim plera[que] aetas veterum declinavit: *haec facies, huius facies*, quod nunc propter rationem grammaticam *faciei* dicitur; corruptos autem quosdam libros repperi, in quibus *faciei* scriptum est, illo, quod ante scriptum erat, oblitterato. Meminimus etiam in Tiburti bibliotheca invenire nos in eodem Claudii libro scriptum utrumque *facies* et *facii*. Sed *facies* in ordine scriptum fuit, et contra per ii geminum *facii*. Neque id abesse a quadam consuetudine prisca existimavimus. Nam et ab eo, quod est *hic dies*, tam *huius dii*, et ab eo, quod est *haec famēs*, tam *huius fami* dixerunt. Q. Ennius in sexto decimo annali *dies* scripsit pro *diei* in hoc versu:

Postremae longinqua dies confecerit aetas.

§. 2. *Pleraque*] Guelf. *plera*, sine *que* (v. ad 3, 1, 9.); idem om. vv. *huius fac.* — *Oblitterato*] In cod. Thuan. scriptum erat *faciei*, sed a secunda manu, cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 355 sqq.

§. 3. *Etiam*] Gron. codd. hab. *etiam*, vel omit.; hab. Guelf.; *et* a Steph. profectum est; igitur *etiam* restitui ex edd. vett. — *Facii*] Guelf. *faciei*. — *In ordine*] Gifan. in Indic. Lucr. ex vet. lib. *in ordinem*; et Steph. edidit: *in ordinē*. *In ordinē* est: in ipsa serie et contextu operis; *contra* est: in margine pro varia lectione.

§. 4. *Et*] Edd. ante Iunt. om. *et*. — *Fami*] Edd. vett. (praeter Iunt.) et Steph. semper: *famii*; nostrum dant codd. (etiam Guelf.) et ante pro posteriore *tam* hab. *quam*, ut est in Iunt. et Guelf.; Ascens. et ed. Paris. 1584.: *tam h. dies quam dii*; et ab eo q. est *haec f. tam huius famēs quam fami d.* Gron. pro utroque *tam* corrigendum censet *etiam* vel *item*.

§. 5. *Postremae*] Edd. vett. *postreme*, Iunt. Ald.

- 6 Ciceronem quoque affirmat Caesellius in oratione, quam pro P. Sestio fecit, *dies* scripsisse pro *diei*; quod ego, impensa opera conquisitis veteribus libris plusculis, ita, ut Caesellius ait, scriptum inveni. Verba sunt haec Marci Tullii: *Equites vero duros illius dies poenas*:
 7 quocirca factum hercle est, ut facile iis credam, qui scripserunt, idiographum librum Virgilii sese inspexisse, in quo ita scriptum est:
Libra dies somnique [pares ubi fecerit horas.
 8 Id est: *Libra diei somnique*. Sed sicut hoc in loco *dies* a Virgilio scriptum videtur: ita

Steph. Guelf. *postrema*; *confecerit* est in codd. Gron. Guelf. Iunt. Ald. et Steph.; *quum fecerit* hab. cum edd. ante Iunt. Ascens.; *quod fec.* Reg. et Voss. alter.

§. 6. *Sestio*] Quia hic plebeius, *Sextio* scrib. Puteanus; *Sestiam* enim gentem patriciam fuisse; teste Livio. Apud Cic. *Sextio* et *Sestio* legitur. Guelf. *sextio*. — *Ita*] Guelf. om. *ita*. — *Marci F.*] Praenom. non hab. Reg. hic et infr. §. 19. *Marc. quoque T.* In Reg. neque nunc istud praenomen legitur, nec postea (§. 19.), ubi editur *Marc. quoq. Tull.* Gron. An igitur ibi hab. Reg. *Tullius quoque*? cf. Cic. pr. Sest. c. 12. — *Dies*] Putat Steph. Caesellium et Gellium usos fuisse corruptis codd., vel quod Cic. referat consulis ἀρχαίλοτος verba. v. Schneid. l. l. p. 355.

§. 7. *Virgilii*] Georg. 1, 208. Deinceps cod. Torn. hab. *se pro sese*. De re cf. 13, 20, 4. Plin. H. N. 13, 12. extr. — *Id est*] I. Gron.: „An credimus, Gell. haec coniunxisse et sic concepisse sententiam poëtae? Certe enim non *libra dies somnique* intelligi potest, sed: *libra fecerit pares horas dies somnique*. Voces omnes *pares* -- *somnique* absumt a Reg., et recte opinor et volente Gellio eas deletum iri. Non enim iam vult explicare.“ Se-iunxi uncia.

§. 8. *Non*] Non pro Steph. nihil (edd. ante Iunt. nil). restitui cum Long. e codd. Gron. Guelf. et Torn.

in illo versu non dubium est, quin *dii* scripserit pro *diei*:

Munera laetitiamque dii — —

quod imperitiores *dei* legunt, ab insolentia scilicet vocis istius abhorrentes. Sic autem 9
dies dii a veteribus declinatum est; ut *fames fami*, *perniciēs pernicii*, *progenies progenii*,
luxuries luxurii, *acies acii*. Marcus enim 10
Cato in oratione, quam *De bello Carthaginensi* composuit, ita scripsit: *Pueri atque mulieres extrudebantur fami causa*. Lucilius in 11
duodecimo: *Rugosum atque fami plenum*. Si- 12
senna in *Historiarum* libro sexto: *Romanos inferendae pernicii causa venisse*. Pacuvius 13
in *Paulo*:

Pater supreme nostrae progenii patris.

Cn. Matius in *Iliadis* XXI.: 14

Altera pars acii vitassent fluminis undas.

Idem Matius in XIII.: 15

atque Iunt. et Ald.; in nonnullis codd. est: *dub. non est*. Mox Guelf. scripserint. — *Munera*] Virg. Aen. 1, 640.

§. 11. *Duodecimo*] Hic numerus (XII.) pro Steph. quinto dec., quem tamen retinuit Long., est in omnibus Gron. codd. Guelf. Torn. et edd. vett.

§. 12. *In*] Guelf. om. in.

§. 13. *Pacuvius*] Cf. Non. sub v. Progenii. Paulum intellige L. Aemilium, qui Perseum regem vicit. cf. Both. Scen. Poët. V. 5. p. 137. Paulum autem, non *Paullum*, ubique scripsi *constanter*, secutus Guelf. et edd. vett. cf. Schneid. Gramm. 1, 2. p. 413.

§. 14. *Vitassent*] Edd. vett. *vitasset*; Gryph. 1542. *vitasse*. cf. Hom. Il. 21, 4. *ἄνερ Ἀχαιοὶ ἀντιζόμενοι φοβέοντο*.

§. 15. XIII.] Hunc numerum in: XXIII. nu-

An maneat speciei simulacrum in morte silentum.

- 16 C. Gracchus *De Legibus promulgatis: Ea*
 17 *luxurii causa aiunt institui.* Et ibidem infra
 ita scriptum est: *Non est ea luxuries, quae*
 18 *necessario parentur vitae causa.* Per quod
 apparet, eum ab eo, quod est *luxuries*, *lu-*
 19 *xurii* patrio casu dixisse. Marcus quoque
 Tullius in oratione, qua Sex. Roscium defen-
 dit, *pernicii* scriptum reliquit. Verba haec
 sunt: *Quorum nihil pernicii causa divino con-*
silio, sed vi ipsa et magnitudine rerum fa-
 20 *ctum putamus.* Aut *facies* ergo in casu patrio,
 aut *facii* Quadrigarium scripsisse existimandum
 est; *facie* autem in nullo veteri libro scriptum

tavit Scalig. in marg. ed. Gryph. (ad Varr. p. 150.)

Hom. Il. 23, 103.: Ὁ πόποι, ἣ γὰρ τίς ἐστι καὶ εἰν
 Αἰδαο δόμοισιν Ψυχὴ καὶ εἰδῶλον. Codd. Gron. Guelf.
 Torn. et. edd. vett. hab. XIII. vel tertio decimo. Re-
 stitui. Iusto audacius mihi videtur aliquid in nu-
 meris mutare, praesertim cum Matii Ilias deperdi-
 ta sit.

§. 16. [C. etc.] Guelf. Q. Gracchus legib. pr. si-
 ne de. cf. ad 1, 7, 7.

§. 17. [Est etc.] Al. (Gryph. marg.) non esse ea
 luxurii. Otho! Huiusmodi certe quid requiritur, aut
 plane frustra hunc locum adductum esse ab Gellio,
 quod non temere credo, affirmandum est tibi. At
 mihi videtur Gell. hunc locum adduxisse, ut exem-
 plum, ubi Gracchus nominativo luxuries usus erat.
 V. quae statim sequuntur.

§. 18. [Per etc.] Edd. vett. hab. propter quod
 app. — [Patrio] Guelf. primo.

§. 19. [Oratione] Cap. 45. — [Pernicii] Sciopp.
 pernicios, laud. Charis. 1, 21. cf. Non. sub v. perni-
 ci. Mox Guelf. u dda cons.

§. 20. [In casu patrio] Guelf. in patrio casu. —
 [Existimandum] In quod. Ms. Thyse. existimamus.
 Defa edd. ante sunt. faciei aut.

repperi. In casu autem dandi, qui purissime 21
locuti sunt, non *faciei*, uti nunc dicitur, sed
facie dixerunt. Lucilius in *Satiris*; 22

Primum, inquit, *facie quod honestatis ac-*
cedit.

Idem Lucilius in libro septimo: 23

Qui te diligat, aetati facieque tuae se
Fautorem ostendat, fore amicum polliceatur.

Sunt tamen non pauci, qui utrobique *facii* le- 24
gant. Sed C. Caesar in libro *De Analogia* se- 25
cundo *huius die*, et *huius specie* dicendum
putat. Ego quoque in Iugurtha Sallustii sum- 26
mae fidei et reverendae vetustatis libro *die*
casu patrio inveni scriptum. Verba haec ita

§. 21. *Uti nunc dic.*] Edd. vett. *uti dic. nunc.*
Mox Guelf. *Lutius in sat.*; sed deinde *Lucil.*, omis-
so tamen: *idem.*

§. 22. *Primum*] Edd. vett. *et pr.*; copulam
ignorant codd.; dein iidem: *quod honeste tantis ac-*
cedit; Sciopp. etiam *honeste tantis*, unde conl. *ho-*
nestitatis. Linc. et Scheff. *quod onuste tantis*. Sca-
lig. *quod honestas Accedit.* Codd. Torn. et Guelf.
honeste tantis; *honestae* probavit Thys. Edd. vett.
facie honestas (Iunt. *honestatis*) *accedit*; (Rom. Ven.
1472. Brix. *accidit*) Steph. edidit: *f. quod honestatis*
accedit. Gron. conl. *primum f. quod honestas Eous*
accedit. Long. pro *honestatis* dedit *honeste.*

§. 23. *Idem*] Steph. et Guelf. om. *idem.* De-
inceps Guelf. in lib. VI. — *Diligat*] Ms. Thys. et
edd. vett. ante Steph. *diligit*; Gron. codd. omnes
Guelf. et Steph. *diligat.* Deinceps *aetati* cum Long.
restitui ex Guelf. vett. edd. et Steph. pro *aetatis*,
quod dederat Iunt. Mox Sciopp. ex vet. cod. *Favi-*
sorem ost. se. Ex eod. etiam Torn. enotatum est:
se fore; quod exstat quoque in Guelf.

§. 24. *Tamen*] Edd. vett. ante Steph. *autem.*

§. 26. *Patrio*] Guelf. *primo.* Deinceps cum eo-
dem et edd. ante Iunt. edidi *inv. scr.* pro *script.*

erant: *Vix decima parte die reliqua.* Non enim puto argutiolam istam recipiendam, ut die dictum quasi *ex die* existimemus.

CAPUT XV.

De genere controversiae, quod Graece *ἀπορον* appellatur.

- 1 Cum Antonio Iuliano rhetore, per feriarum tempus aestivarum, decedere ex urbis
- 2 aestu volentes Neapolim concesseramus. Atque ibi erat adolescens tunc quispiam ex ditioribus cum utriusque linguae magistris meditans et exercens, ad causas Romae orandas, eloquentiae Latinae facultatem: atque is rogat Iulianum, uti sese audiat declamantem. It audi-
- 3 tum Iulianus, imusque nos cum eo. Simul introit adolescens; et praefatur arrogantius et elatius, quam aetati eius decebat; ac deinde
- 4 iubet exponi controversias. Aderat nobiscum ibi Iuliani sectator, iuvenis promptus, et pro-

inv. — *Ut etc.] Guelf. ut die dict. est quasi ex die dictum exist.*

CAP. XV. **Ἀπορον*] Guelf. *attopon*; in cap. ipso (§. 6.) om. hoc v.

§. 1. *Urbis*] Edd. ante Iunt. *urbe*.

§. 3. *Imusque*] Edd. vett. dant *imus quoque pro imusque*. Iunt. om. *quoque* et *que*. Vulgatum firmat Guelf. Deinceps edd. vett. ita distinctam hab. orationem: *cum eo simul, introit ad*.

§. 4. *Praefatur*] Guelf. *preferatur*. — *Aetati*] Cf. Roddimaun. II. p. 207.

§. 5. *Nobiscum ibi*] Ita edd. vett. et Guelf. pro *ibi nobisc.* — *Proficiens*] Qui iam multum in studiis

ficiens, et offendens iam in eo, quod ille apud Iuliani aures in praecipiti stare et subitaria dictione periculum sui facere audebat. Exponit 6 igitur tentamenti gratia controversiam parum consistentem, quod genus Graeci *ἀπορον* vocant; Latine autem id non nimis incommode *inexplicabile* dici potest. Ea controversia fuit 7 huiusmodi: *De reo septem iudices cognoscant; eaque sententia sit rata, quam plures ex eo numero dixerint. Cum septem iudices cognovissent, duo censuerunt reum exsilio mulctandum, duo alii pecunia, tres reliqui capite puniendum. Petitur ad supplicium ex* 8 *sententia trium iudicum: et contradicit.* Hac 9 ille audita nec considerata, neque aliis, ut proponerentur, exspectatis, incipit statim mira celeritate in eandem hanc controversiam principia nescio quae dicere, et involucra sensuum verborumque volumina vocumque turbas fundere; ceteris omnibus ex cohorte eius, qui audire eum soliti erant, clamore magno exultantibus; Iuliano autem male ac misere rubente et sudante. Sed ubi deblateratis ver- 10 suum multis millibus finem aliquando fecit, egressisque inde sumus: amici familiaresque eius Iulianum persecuti, quidnam existimaret, percontati sunt. Atque ibi Iulianus festivissi- 11

profecerat. *Thys.* — *Offendens*] I. e. offensus. Intel- lig. sese. Brix. *ostendens*.

§. 6. *Non etc.*] Edd. ante Iunt. *non minus commode*. De re cf. Titii Controvers. 1, 1. Quintil. Declam. 365.

§. 7. *Cognoscant etc.*] Vv. *cognoscant -- iudices* om. Guelf. — *Ex*] Ed. a. 1644. et aliae in pro ex dederunt contra libb.

§. 9. *Omnibus*] In quod. Ms. *hominibus*. *Thys.*

me: *Nolite quaerere*, inquit, *quid sentiam*: *adolescens hic sine controversia disertus est.*

C A P U T XVI.

Quod Plinium Secundum, hominem non indoctum, fugerit latueritque vitium argumenti, quod ἀντιστρέφον Graeci dicunt.

- 1 Plinius Secundus existimatus est esse ae-
- 2 tatis suae doctissimus. Is libros reliquit, quos *Studiosos* inscripsit, non medius fidius usque-
- 3 quaque aspernandos. In his libris multa varie ad oblectandas eruditorum hominum auris po-
- 4 nit. Refert etiam plerasque sententias, quas in declamandis controversiis lepide arguteque
- 5 dictas putat. Sicuti hanc quoque sententiam

§. 11. *Quid*] Mssti non pauci legunt: *sententiam*; nec huic locus ubi controversia non fuit. Caeterum posse hanc materiam controversiae esse patet ex eo, quod contradici iam statuit. Verum in h. l. nulla erat facta causae coniectio, nec adversarius contra constiterat, nimis celeriter ad ostentationem hoc homine, unde nec controversia vere dici poterat. Hoc captat Inl., sed ambigue, ut rideat, dum videri vult laudare. Nam vulgo dicebant sine controversia pro eo quod omnes concedunt. Haec fere I. Gron.

CAP. XVI. *Hom. non ind.*] Guelf. *non hom. ind.*; mox omisso *quod* hab. G. *greci dicuntur.*

§. 2. *Studiosos*] Reg. *studiose*, erasis fere duabus literis; unde nostrum effecit I. G. pro vulg. *studiosorum*. Plin. Epist. 3, 5, 7. *Studiosi tres*. Deinceps non pro (Guelf.) *haud* restitui cum plerisque codd. Gron. et Torn. atque Junt.

§. 4. *Declamandis*] Edd. vet. et Guelf. *declinandis*; nostrum cum marg. Gryph. dedit Steph.

§. 5. *Sicuti*] Vulg. *sicut*; nostrum est in edd.

ponit ex huiusmodi controversia: *Vir fortis praemio, quod optaverit, donetur. Qui fortiter fecerat, petit alterius uxorem in matrimonium et accepit. Is deinde, cui ea uxor fuerat, fortiter fecit. Repetit eandem. Contradicitur.* Eleganter, inquit, et probabiliter 6 ex parte posterioris viri fortis uxorem sibi reddi postulantis, hoc dictum est: *Si placet lex, redde: si non placet, redde.* Fugit autem 7 Plinium, sententiam istam, quam putavit esse argutissimam, vitio non cavere, quod Graece ἀντιρροπον dicitur. Et est vitium insidiosum et sub falsa lemmatis specie latens, nihilo enim minus converti ex contrario id ipsum adversus eundem potest: atque ita a priore illo viro forti dici: *Si placet lex, non reddo: si non placet, non reddo.*

vett. et Guelf. Hic deinceps dat quoque hanc sent. — *Petit*] Edd. vett. *petiit*. — *Is*] Pronom. deest in vett. codd. Gron.; hab. Guelf. Deinceps vulg. erat *cuius uxor*. Steph. *cuius ea*, al. hab. *cuius ea*; Long. cum Guelf. et edd. vett. *cui ea ux.*; tum *fuit pro fuerat* hab. nonnulli codd. Gron. et Sciopp. Vv. *fuerat - repetit* om. Guelf.

§. 6. *Si* etc.] Vv. *si non pl. red.* om. Guelf.

§. 7. *Lemmatis*] Guelf. et edd. vett. *laudis*. Dein Guelf. *nihil enim m.* Edd. vett. postea *viro forti* dederunt pro *v. forte*. — *Si*] Quia iure antea quaesitam mihi retineo, nunc vero lex non placet, ut restituam. *Thys.* I. Gron.: quod semel cessit praemio, non videtur ex eo statu demi posse. — Ita feminam semel in praemium petitam nulla ratio videtur inde eximere potuisse.

CORRIGENDA ET ADDENDA.

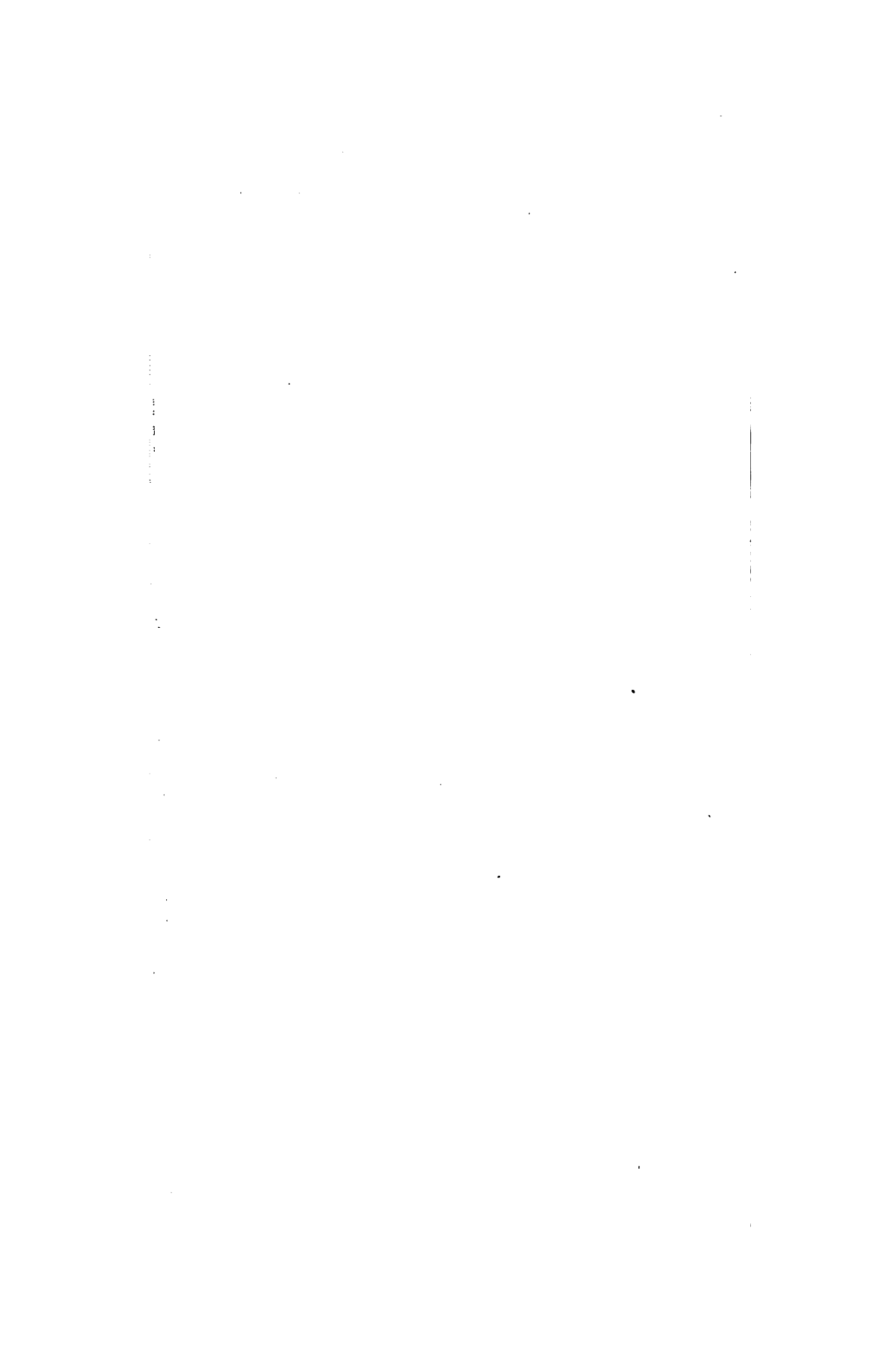
P. 64. v. 6. leg. *generibus*. P. 88. not. v. 4. post *alii* add.: *V. tamen Fabric. Bibl. Graec. V. 5. p. 505. ed. Harl.*
P. 89. v. 5. leg. *nummi*. P. 92. v. 12. leg. *Iuppiter*. v. 15. post v. *dicere* fortasse legend. *est solitus*. P. 110. v. 11. leg. *Postumia*. In annotat. dele. numeros: 9, 13, 20. et scrib.: 17, 20, 17. P. 115. v. 9. leg. *cecidit*. P. 152. not. v. 3. post *morti* add.: Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 201. P. 208. v. 10. Both. (Scenic. Poët. Lat. V. 5. P. 2. p. 20. quas quidem pars posterior sero in manus venit) legit: *Sid unq.* P. 229. De versibus Caccilii consulendus est Both. l. l. p. 142 sq. P. 232. v. 5. *Beloe* in translatione Angl. V. 1. p. 155. legit: *A. ἐγὼ πάλ. -- Τούτ'; B. οὐχί. A. Τάντην κυρίαν* etc. V. 7.: *Καὶ τ. ἀργ., καὶ τῶν πατρῶων ἀντικρὺς ἔχομεν. B. Ἀπολλόν, τῶν χαλ. γ. A. Ἀπας δ' ἀργ. εἰν οὐκ ἐμ. μ.* V. 10. *θυγατρὶ. B. Πρᾶγμ', ἄμ. λ.* etc. P. 239. v. 10. Videtur scribend. esse *eluarentur*. cf. 2, 3, 3. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 186. 1, 2. p. 411. P. 330. v. 12. Both. l. l. p. 215. legit: *est sententia*. P. 331. §. 2. v. 6. leg. *custodita*. P. 399. v. 6. annotatt. add.: cf. Cic. de Orat. 2, 64. P. 403. v. 15. leg. *Ulixi*. P. 406. v. 11. leg. *cuius popul.* P. 414. v. 3. Both. l. l. p. 150. uno versu iamb. t. *Advehitur cum corona ilignea et chl.* Div. f. P. 416. v. 7. leg. *idoneum*. P. 446. v. 5. leg. *wöre*.

113-74

1. The first line of the document is a vertical line.

2. The second line of the document is a vertical line.

3. The third line of the document is a vertical line.

**This book is under no circumstances to be
taken from the Building**

[illegible]

Form 410

BOOK 2137

